

સાચી-પણ કાચી!

મંત્રી ઝોરઝાના વડોલ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૨૧૧૨૮ વર્ગિક

પુસ્તકનુ નામ અ. રા. પુ. ૩૧૨૧

વિષય ૬-૩

“હાદાર !”

પારસી સંસારની એક વાર્તા.

નખનાર —

ઝીણી એરચશાહ વકીલ,
અમદાવાદ

— ૦ —

આ વાર્તા મીસ ઝીણી એરચશાહ વકીલે, એરચવીલા, એલીસ
મીન, અમદાવાદ મધેથી લખી છે, અને મી૦ દીનશા
એદલજી કરકરયાએ મુબઇ, ગ્રાટર૧૩, ત્રામ તરમીનસ પર આ-
વેલાં “ માણેક પ્રીટીમ પ્રેસમા ” એવણુને માટે ઢાપી છે,
અને હયાથીજ એવણે પ્રગટ કરી છે

— — —

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીસાઈટ-સંગ્રહ
૧૧૧૨૮

આ “ માચી-પણુ કાચી ” નામની વાતોનું પુસ્તક રફબના એકટ
પ્રમાણે રજીસ્ટર કયુ છે માટે કર્તાની પરવાનગી વગર કોઈને
છાપી પ્રગટ કરવાનો હક નથી

કર્તા તરફના એ બોલ.

મહેરબાન વાચકો.

ચોપડીના આકારમા બાહેર પડતા આ માહારા પહેલાજ પુસ્તક માટે માહારી તરફના ફક્ત એજ બોલ લખવાની હું જરૂર જોઉં છું. જ્યારે પેહલે આ વાર્તા મેં જાણીતા પેપર “અમે જમશેદ”મા લખી ત્યારે તેની ચોપડી છપાવી બાહેર પાડવાનો મને એકે ખ્યાલ થયો નહોતો. એ તો પાછલથીજ કે જ્યારે માહારી એ વાર્તા વાચક વર્ગમા પ્રસશા પામી અને તે ચોપડી તરીકે બાહેર પાડવા ચોતરફથી મને ઉત્તેજનના પત્રો મલવા લાગ્યા ત્યારેજ માહરું મન થયું, અને પરીણામમા આ પુસ્તક શોખીન વાચનારાઓની સેવામા હાજર કરે છું.

આ વાર્તા એક ગરીબ, નાવારેસ, નાદાન, ઉછાછળી છોકરીની અતી કરૂણામય કંઠાણી રચ્ચુ કરે છે. અને તે ઉપરથી સારો સાર ખેંચી હઝારો જણા બે ચાહે તો શીખામણનો બોધ લઈ શકે એવું માહારું માનવું છે.

આ વાર્તાનો ફોર્વર્ડ જાણીતા લેખક બેહન જરબાનું મેહરવાનજી કોઠવાલાએ પોતાની રમીલી

ચટાકેદાર કલમથી લખ્યો છે. પોતાના કિંમતી વખતના ભોગે માહારી વાર્તા સારૂ પોતાનું સાચેસાચું મત દરશાવી મોકલવા માટે એ જાણ બહેનનો હું ઘણો ઘણો ઉપકાર માનું છું તેમજ માહારી વાર્તા જે સઉથી પેહલી ‘જામે’માં છપાઈ વચાઈ અને વખણાઈ હતી તેના માલેક અને જાણ ભાઈ ‘પીજામ’નો પણ આ ટકે ઉપકાર માનવાની રબા લેઉ છું જે રીતે ધીરજથી અઠવાડ્યાઓ સુધી માહારી એ લાખી વાર્તાને પોતાના પેપરમાં જગ્યા આપી તે સારૂ એ જાણ ભાઈનો અને છેવટમાં, માહારી કલમને વખાણનારા માહારા જાણ વાચક વર્ગનો હું ઘણો ઘણો આભાર માનું છું

હવે જેજ બોલ વધારે લખી માહારા જાણ વાચનારોને હું સાહેબજી ઈચ્છી બધ કરીશ એકાદ લાખા લચક દીખાયા લખવાની હું હીમાયતી નથી ફક્ત માહારો તરફના થોડાજ જરૂરી શબ્દો લખવાનો હું જરૂર જોઉં છું અને તેથીજ ખુલાસામાં આ થોડીક લીટીઓ લખી છે.—માહારી આ વાર્તાની ચોપડી “માણેક પ્રો-ટીંગ પ્રેસમાં”, મીં કરકર્યાને ત્યાં છપાઈ છે અને મને જણાવતા ખુશી હાસલ થાય છે, કે એ પ્રેસમાં માહારૂ કામ ઘણુંજ સતો-શકારક રીતે થયું છે. કોઈનેખી ચોપડી છપાવવી

હોય તો આ પ્રેસવાળાઓની હું ખરા દીલથી બલા-
મણુ કરી શકું છું કારણમા જણાવવાનું એ છે કે
હમોએ મીં દીનશા કરકરયા સાથે ત્રણ માસમા
હમારી ચોપડી તૈયાર કરી આપવાનું એમીમેન્ટ કર્યું
હતું, પણ પતેટીનું શુભ ટાકણું નજદીક આવતું
હોવાથી હમારી બલામણુ ઉપરથી ફક્ત એકજ માસમા
એવણે આ ચોપડી તૈયાર કરી છે તેથી હમો ઘણા
ખુશી થયા છીએ.

અને હવે, બલા વાંચનારાઓને—કુલ જરથો-
સ્તી આલમને નવા વરસની દરેક બલી દુવાઓ
આહી, વળી એકવાર માહારી બીજી એકાદ મોટી
વાર્તા સાથે હાજર થાઉ તેટલા ખુદા-હાફેઝ

“ઐરય વીલા” એલાસ ખીજ, } લાં દુવાગીર બહેન,
અમદાવાદ
તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૩. }

જી. બી. ઐરયશા વડોલ.

અર્પણ.

માહરા મુરખીજી માયાલુ વહાલા માતાજી
દીનબાઈ એરચશા વકીલ

તથા

માહરા મેહરબાન હેતાલુ વાહાલા પીતાજી
એરચશા નસરવાનજી વકીલ

તમે મુરખીજીઓની માહરા તરફની અથાગ કાલજી,
માયા અને બુલદ હેતનો બદલો માહરી આખી
જીદગી પુરી થતા મુઘીખી હું કદી વાળી
શકું તેમ નથી, છતાં, તમે મુરખીજીઓ
ની એ બધી લાગણીની પીછાનમા
અતી આભારી લાગણીઓ તથા
ખરા દીલના ભકતીભાવ તેમજ હું
જરો હજાર હેત અને હેશાનો
માથે આ માહારૂં પહેલુજ
પુસ્તક તમે મુરખીજીઓ
ની સેવામા મુકવાની હું
નમનતાઈ પુરવક
રબ આહું છુજી

લા. બેટી,
ગ્રીણી

દીબાચા.

૯૬૧

બેન ઝીણી એરચશાહ વકીલની ફરમાસ આવી કે મારે એમના પુસ્તક “સાચી-પણ કાચી” માટે fore-word લખવો અને તે ખાહેશ મજબૂર રાખતા મને ખુશી ઉપજે છે, કારણ બેન ઝીણી હવે વાચક વર્ગને નવા નથી અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં રસીલા વાચણોને ઠીક ફાલો અત્યાર સુધીમાં આપી ચુક્યા છે

અમદાવાદની વકીલ ફેમીલીમાં સારા લખાણો કરવાની કાઈક અશે અસર છે ખરી, બેન ઝીણીના માસી એક અચ્છા લેખક છે, પણ વીંધવા હાલતને લીધે એકાતતા ધરી બેસવાથી તેઓ ઝાઝા બહાર પડતા નથી એ અફસોસની વાત છે, બાકી હું ખાત્રીથી કહું છું કે ઓરીજનલ લખાણ બાળનો ટચકો એ બેન જર બાઈ પટેલમાં કુદરતી છે. વળી એ વકીલ ખાનદાનના એક સાલેસ પુત્રી બાઈ શીરીનબાઈ લાલકાકા પણ લખાણ બાળના પરસતાર છે અને તેથી જ્યારે ઉધરતી ઉમ્મરની જવાન ઝીણી બાનુની પેહલવહેલી કલમ મે બહાર પડેલી બાણી ત્યારે એક ઘડાએલા લેખક જેવી કલમ એઈ હું ઝાઝી અજબ થઈ નહિ. એમાં તો શકજ નથી કે આ લેખક બેનમાં કુદરતી લખાણ

ખાજીની શકતી છે, શીખવેલી એ શીખાતી નથી. વરસો સુધી સારા લેખકોના લખાણો વાંચી બરાબર ઘડાઈને પછી બહાર પડવું અને પહેલી કલમ હાથ ધરતાજ અનુભવી અને રસીલી ઈબારત, સુંદર ભાષાની ઝમક બતાવી આપવી એ બેન ઝીણીના બાબમાં બેવામાં આવે છે. કેટલાકે એકદમ લેખક બનવાના હાફરામાં જે કુચા જેવું “લીટરલ ટ્રાન્સલેશન” રજુ કરે છે અને પારસી સંસારને સરીઆમ નહિ બધ બેસે તેવો છબ-રટો કરે છે તેનાથી બેન ઝીણીની કલમ સદંતર નીરાલી છે.

વાર્તાના શોખીનો માટે “સાચી-પણ કાચી” ઘણી રસીલી થઈ પડે એવી છે એમાતો કશો શક નથી, એના plot માટે કદાચ બે મત પડે, પણ લખાણ એટલા મીઠાશથી વર્ણવ્યું છે, એવા મનરંજન અને દીલ બહેલાવનાર હેવાલો આપ્યા છે કે plot ની તે એક ખામાં ઝાઝી ખુચતી નથી. વળી તે “ખામી” એક એટલો પાકીએક અદભૂતદાની નિર્દોષ પબ્લેશ જેવી લોખી ભટ છોકરીમાં બતાવવામાં આવી છે કે તેના કશોજ કચુર કાઢી શકાતો નથી. લેખકે સ્થલ આબાદ લીધું છે બેગલોર જેવા એક દુરદરાજના યુરોપિયન વસતીથી વસાએલા સુલકમાં પારસીઓથી અલગ અને અસ્થુસ્તી રાહ રીવાજથી અબણ રહેલો એક નાદાન પારસી છોકરાંથીજ આટલું “કાચાપણ” બતાવી શકાય.

કેપટન સોરાબ જેવા હેન્ડસમ ખુટથી તે મોટો માલેક, પારસી નિર્દોષ બાળાઓને બચાવે ' એ વી ટી ઉપરના નગની છડેચોક બદમાશીથી વાચનારનો પીત્તા ઉછલી આવે છે તેણે એક સકુમાર સુદરીની લોળા ઇનો લાલ લઈ તેની શાન્તીનો સદા નાશ કીધો અને પોતાની બદ ખસલતથી એક ખીજ બાહોશ ખુબસુરત નેકદીલ નાઝનીનનું દિલ ભાગીને ભુકો કીધું અને તે છતાં ધુત ! એવો પાપી કેરગો આખેરીએ સુખી થવા પામે છે એ અફસોસની વાત છે, પરંતુ જમાનોજ એવો છે, ખીચારી ચોરત જાતના નસીબમા હાડમારી અને દુઃખ મદને હાથે વેડવાનું હોએ છે, તે લોકોના પાપી દિલના ફગાથી ખીચારી જવાન નારો પોતાના જીગરની શાન્તીથી અને જાહેર સોસાયટીથી ખાતેલ થાએ છે જ્યારે એ સખત મીટીનો હૈયા મેલો અવ તાર, કશા પશુ ચોકાપોકા વગર સોસાયટીમા ખુશ ખુશાલ ફરતો ફરે છે, આ શું ઈનસાફ કહેવાય ? (હા, તમે જ્યારે “ધ્રુવ” દાખલ દુન્યામા પહેલવહેલી બેઠ માની આમેજ કીધી ત્યારે એના પરીણામ સદા કાળ લોગવો ! ! !)

પશુ તેમ મદના નામને દીપાવનાર ચોરત જાતનો ખરો ખચરખવાહ, નાનુક જાતિનો રક્ષક, ખુદાઈ ખુદરતનો એક અનુપમ નમુનો “મદ” જોવો હોય તો

તે પ્રીરેઝ દાવરમા બેઈ શકાશે. તેણે સુદર આલાના બચાવ માટે કેવી બીન સ્વાર્થી સેવા સેવટ સુધી બળવી છે મદની ધોળી અને કાળી બાબુઓ બતાવી આપનારી ઉલટ સુલટ આસ્થતોનો ચીતાર બેન ઝીણીએ ઘણી રગીલી ભાષામા દર્ષાવ્યો છે

એક બાબદ ઉપર તમારૂં ધ્યાન ખેંચું છું હા, કબુલ કીધું કે આજ કાલના અપ-ટુ-ડેટ પારસી જવાન્યાઓ અને ફેશનેબલ લેડીઝને વાતચીત કરતા ચીતારો તો તેઓના મોહમા ભારોભાર ઇંગ્લેન્ડ શબ્દો મુકો, પણ લખનાર દાખલ જ્યારે તમે પોતેબી છુટથી ઇંગલીશ “ટાક” કરો યાને લખો, ત્યારે ગુજરાતી ભાષાને ધનસાફ આપેલો કહેવાય નહિ-પ્રીટી વાયોલેટ કલરની આખો—ત્રેસકુલ કદ, ગેટનુ રેલીગ-પરપલ કલર્ઝ પ્રાઉન આખો, કઝીન જમશેદ, આલાની પોએટીકલ રીતે જોવાની ઉલટ વગેરે વગેરે ઘણું એવું છે જે તમે સહેલાઈથી આપણે અગીકાગ કરેલી ભાષામા પણ તેટલાજ મીઠાશબ્દો શબ્દોમા સમજાવી શકને તમારી ગુજરાતીમા કયા કયાસ છે? ગુજરાતમા જન્મારો કાઢેલો એટલે શુદ્ધ લખી શકોછ વાર્તાનું મથાગુજ જીવોને? મુબાઈના કોઈ લેખક બેન હુતે તો “સાચી પણ કાચી” લખતે!! અને હિન્દુ ભાઈઓને બબડવાનું કારણ આપતે કે “પારસીઓ હમારી ભાષા બગાડે છે”

ઝીણી બેન, મને કેહવા દેવો કે ઘણાંઓનું માનવું છે કે તમે એક સારા લેખક છો અને દીન ઉઘટે તેમા વધારેજ થશે એક ન્હાનું પક્ષી મને કાનમા કહી જાય છે કે ચંદ્રમા તમે એક એવા સખકતા સાસરામા સધાવવાના છો કે જે ફેમીડીમા એકથી એક ઉત્તમ લેખકો છે જેઓએ આપણી કોમને મગરૂરી ભર્યો ઇતિહાસ જાળવવામા અતિ શ્રમ ખેચ્યો છે, અને તેવા લેખક કુટુંબમા એક તમારા જેવી ઉધરતી લખનારી જાનુનું આગમણ ખેશક આવકાર દાયક થઈ પડશે.

હવે ગુજરાતી સાહિત્ય માટે જે બોલ લખ્યા વગર મારેથી રેહવાતું નથી. લખાણ બાજુમા તમે “પાકા” થતા જાવો છો, પણ સાહિત્યની સોદાગરીમા તો તમે “કાચાજ” કહેવાઓ એ પણ અનુભવ મલવાનો, મગર મને ફકર છે કે લગાર મોઘો પડશે આપણે તો એ જાળદમા ઘડાઇ ટીપાઇ ચુક્યા ! જો જો મુશ્કેલીઓ ઘણા મલશે, આપણે મેહનત કરી મગજ કસીને લખ્યે અને સારા વાચકોને ફેલાવો થએલો જોવા માટે ખાસ્સો જેવો ખરચ ઉપાડ્યે અને જે ત્રણ રૂપ્યાની કિંમત કાઢી આપવા માટે ભલા ભલાઓ અખાડા કરે. મફત વાચવા આપો તો લખો ! વળી કેટલાકો તો એમ કેહ—“તમારી ચોપડી જરા વાચવા

મોકલજોની હમે હમારા ફેન્ડસમાળી વચાવશુ” —
 ખાધું પેટ ભરીને ? જ્યાસુધી આવી ઓછી અકકલના
 આસામીઓ આપણા વચ્ચે વસે છે ત્યાસુધી ગુજરાતી
 સાહિત્યનો દી ઉગરનાર નથી મોસીસ કોઠાવાલાની
 કમીની કલમ ઉપર વાચક વર્ગની કાંઈ અજબ કૃપા
 દ્રષ્ટી છે, ખોદાની મેહરથી મારે બબડવાનું કારણ નથી,
 પણ તમારો પેહલો અનુભવ છે એટલે ચેતવેલા સાગ

આટલું બસ છે

ઘણી ઘણી ફેતેહ ઇન્શુ હુ

૧-૯-૨૩ } જરબાનું મેહરવાનજી કોઠાવાલા.
 ગોધરા, ૧

“ હાહાર !”

સાચી-પણ કાચી !

પારસી સંસારની એક વાત !

પ્રકરણ ૧ હુ

— ૦ —

“ લગનની કીયા ?—પુહ !—એ બધું ડાઉન રાઈટ
હુબગ છે ? ”

“ એ શુ બોલેછ, સોરાબ ! ! આર યુ મેડ ? ”

“ છંટ છંટ એલ રખીશ ! ધી સીલીએસ્ટ રોટ—આલા ?
ખીલીવ મી ! ”

અહો ! ! ચપી જળે હ કે ! કેપટન સાબ સોરાબશાહ
બમનજી, આછ એમ એસ નો કાંદો ખીલી ગયલો હતો !
તેવણે પોતાના હાથ માહેલી મલાકાકેન પોતાના ટોચ છુટસ
ઉપર બે વાર ફટાફટ લગાવી, અને પછી સામે બેઠેલી એક
ડોલ સરીખી છોકરી ગમ પોતાના મીલીટરી ઇસ્સાથી નજર
ફેકી. ઇન્ડીયન મેડીકલ સર્વીસના પોલીકા ખાકી યુનીફોર્મ
મમાં ઉઘેા હેન્ડસમ કેપટન સોરાબ આ બધીએ કોઈનુખી
ચીત હરી લે તેવો ફાંકડો દીસતો હતો

“ જગન ! !—પુહ—લગનનું નોનસન્સ કોચરાના માલના બાબડજી બ જ મલીએને વારતે છે એ તારા ને મારા જેવા કલચડ પીપલને વારતે નથી ! ”

તે નાઝનીને પોતાના એ વાયોલેટ ડોળાઓ પોરપરાક ઉઘાડયા—

“ તુ કાષ્ટ મેડ થયોછ—શુ ? તુ એમ કેહવા માગેછ, મોલી, કે લગન કરવા સાર આશીરવાદ મેરીમનીની જર નથી ? ”

“ જરાખી નહી ! આશીરવાદ મેરીમની ? ” લસ્કરી તખીબ સાહેબની જીણી મુછપર એક તીરસ્કારનું જીજી હસનું ફેલાઈ ગયું, “ એ બધી ટોમકુલરીનો અર્થ હું તો સમજતો નથી, માય ડીયર ગરલ—શુ બે જબલાવાળા મોએદો તારા ને મારા દીલપર થોડા ચોખ્ખા ફે કે તોજ તુ ને હું ધણી ધણી-યાણી થઇયે—ને નહી તો નહી થઇયે ? અજન છે કે તારા જેવી સેનસીબલ છોકરી એવા દીગલા ગુડીયાના ઓઠ ફેશન ફારસને એટનું વળન આપેછ ! ”

“ પણ ત્યારે લગન કેમ થાય ?—એ આજે એમ શુ ઘેલા કાઢરેછ જો ?—એ જણાં પરણ્યાં તેની મવાહી તુ ? ”

“ મવાહી ? આપણો એકમેકને આપેલા ફાલ, આપણે ખુદાના રૂબરૂમાં લીધેલા સોગદ ! વળો ખીજ મવાહી શુ કામ જોઇયે ? તાહારા માથાપર બે અરામધરીમ જેવા અણુગણ્યા મોએદો કોપરાના કટકા ધડાધડ ફે કે તેમા મોટી ‘મવાહી’ શુ આવી ગેઇ ? ”

“તુ આજે એમ શુ બોલેડ સોલી !” તે મનમોહક કુમારીકા હવે જીજ્ઞે અવાજે ખડખડ હસી પડી

પણ ફટાક કરતો કેપટન સોરાખ ઉડીને ઉભો થયો હતો તેના મીલીટરી મુખડા ઉપરથી હસવાનો છાટે છટિા ઉડી ગયલો હતો ! આજ્ઞાએ તેની ગમ જોયુ ! અરે, કેવો મોલજર જેવો ગીધો ! કેવો સરોવર જેવો ઉચો ! કેવો ગોરો ને સોહવામણો !

અચીત ! ! ઉંચા કદાવર બાધાનો, પહોળા પેશાની અને ચળકતી ડાહિન આખ્યો સાથના અતી ખુબસુરત દમા-મદાર ચેહરાનો તે ખરેખર એક શોભીતો જવાન મરદ બન્યો હતો, જ્યારે અભયબીથી ફાટી જતી આખ્યોથી તેનુ બોલવુ બધુ સાબળતી ચુપ ઉમેલી એક અતી મોહામણી એસકુલ કદની સીધી પાતળી અને ઉંચી, ચદ્ર સમ ચળકતા ચેહરાની અશોષ પવિત્રાઇનોજ ખ્યાલ આપતા મુખ-જાની એક કુમારી કન્યા હતી.

રવીવારનો તે અક ચળકાટ ભરયો ખુશનુમા દીવસ હતો અને જો કે છ ક્યારના વાગી ગયા હતા, તોપણ હજી સુરજ અસ્ત પામ્યો ન હોતો હજી પખીઓ પોતાના માળામા જવાની જરાએ તઈયારી કરતા દેખાતા હતા નહીં, સામે પારના ખેતરમા ધીમા સુરજના કીરણો પડી તેને જાણે સોનેરી માલોચામા ફેરવી નાખતા હતા, અને તેજ વખતે તેવે પ્રસંગે અને જગ્યાએ, એક મોટા ખેતરના રેલ્વોઇને અઢેલીને ઉભેલા આ બે જવાન જીવ જોયા એક પીકચરજ રજી કરતાં હતાં.

“મારે માન, આલ્ફા હું કહું છું તેજ ખરૂં છે દુન્યામાં થતા આવતા દરેક ગેરવાજખી, ગેરધનસાચી, ધીકકારી કાડરા જોગ અને રટુપીડ રીવાજોમાં સરવથી છડીઓટીક, મીનૉગલેસ અને એનટીકવેટેડ રેવાજ તે જગન કરવાની બાવા આદમના વખતની જુની પુરાણી “સેરીમની” છે !”

એકાદ મીનીટ એક જવાન છવો પોત પોતાના નીચા-રમાં મુગાજ રહ્યા

“દુન્યા તેના વખતે સુધરશે” તે જવાને આગળ ચલા વ્યુ, “વખત કોઇને માટે થોભતો નથી, તેનું પડેનું શુભ પમણુ બાવા કુધારાઓ કાઢી નાખી, તેની જગાએ નવાજ સુધારા કરવાનું થશે આલા વહાલી આલા, તું જાણેછ તો ખરી કે મને તાહરી કેટલી દરકાર છે, નો આપણા સુખની વચ્ચે લગનની રટુપીડ સેગીમ મીની વાત ના માટે લાવવી જોઇયે ? આપણે કાય નહીં આપણી પોતની રીતે સુખી થઇ રાકયે ?”

તેને જે જવાબ મળ્યો તે ફક્ત દુરથી સંજળાતા કેથ લીક ચર્ચના ગણગણ કરતા મનુના નાદ અને પનનની ધીમી લેહરીમાં હાલતા, અને નુસવાટ કરતા મોટા ઝાડાના પાદ-ડનો અવાજ હતો

“કઇજ બોલતી નહો, ડારલીંગ ?”

“તું બોલુ—મોહવી ? તું મારી પાસ એક એવું બોટું, દુન્યાવી ઉલટું કામ કરાવના માગેછ, કે તે બનીજ કેમ થકે ? તું જે કાયદાસર લગન કરવા માગતો હોય તો આજે હું—”

“કાયદાસર ને ગેરકાયદાસર હું કંઈ સમજતોજ નથી । માહારો સુખન તે માહારા આશીરવાદના કલામો છે—માહાર જીમર તે મારી અગ્મારી છે—મારૂં વચન તે મારૂં મેરીએજ રેજીસ્ટર છે જીજી નધા તકલીદી બાહેરના હમઅગોને હું પીછાણતોજ નથી । આલા-મારા પ્યારની કીમત તું એટલીજ કરેછ ?”

“ઓ સોલી—તું એમ ના બોલ—જરા માહાર સાબળ—”

- “હું કંઈ સાબળવાનો નહીં । તું જો એવા જાણુ પુતળાના નાચાળા ધનીઓ માહારી પાસે કરાવવા મામતીજ હોય તો—તો પછી ખલાસ !—હું સદાની તુંને છોડી ચાલી જવા—”

“અરે એમ ના બોલ—મારા સોલી—એમ ના બોલ !”

“તું જાણેછ કે તુંને પોતાને પણ મારી કેરી રીતના દરગાર છે તે તે હજારોવાર તારા મીઠા હાઠોથી મને સમજાવેલું છે આનુ, તારી આખી જીદગી દરમ્યાન ખરૂં સુખ અને શાંતી તે જાણી નથી, સીવાય કે જે સુખ હું તુંને આપી શક્યાછ તેજ, તો પછી કાંઈ નકામો હાલ કરેછ તે હાથે કરી દુખી થાયછ !”

તે જવાનનો કરગરતો અરજ કરતો, અને જુસ્સાથી તેણીને સમજાવતો સાદ નીકળ્યો, મગર પોતાનું સુદર કસબી વાળોથી બરેલું માથું ઉઠારી, પોતાની નીરમળ વાયોલેટ આખોથી તેનો તરફ ટગર ટગર જોવા સીવાય તેણી કશુંજ બોલી શકી નહીં તે રાતા મગરૂર હોઠો કાપજ જવાબ કરી શક્યા નહીં

“અને જ્યારે મેં તુને મારૂં સઘળું હેતુ અને સરવૈય અરપણું કરી દીધું છે, તોપણ તુ શું એવું સખત હાથ ધરાવી શકેછ કે વગર દયાએ અને વગર અચકાવે મારૂં બોલેલું હટકારી કાઢી મને હાકી મુકેછ ? આલ્લા, મારા મોતી, તુ નીરદોશ ગામડેની ગોરી જે ચીજો નથી જાણતી અને સમજતી તે બધું હું તુને સમજાઉંછ તે છતાં કાચ નાહક હઈ કરેછ ? જો, સામે જો, પેચી અગીયારી તુને દેખાયછ ? છોકરી, હું કેહુંછ કે તાહ લગનના નામ તળે જે બચ્ચે બાળેકા તમાસા ચાલેછ તે બધા હસવા સરખા રીડીકયુલસ જુના જમાનાના વેહમી ધખારાઓ છે !”

તેણીએ પોતાની મીટી નીરદોશ ચરમો ઉઠાની તે જવાનની ટાકેલી આગળી ગમ નભર કરી દુરથી તે પાક આતશ કદેહતું પવીત્ર મથક દેખાતું હતું—જેની ઉપર સુરજના ધીમા કીરણો પડી તેની પવીત્રાઇની તે છોકરીને એવડી જોશથી યાદ આવતી હતી

“પણ તુ મને કહેવા શું માગેછ !—સોલી—તુ મારી પાસ શું કરાવવા માગેછ !” તેણીએ દબાયલા ધીમા સાદે અતે પુછ્યું

“હું તુને મારી સાથ બસ કલકતે આવતી રહેવા કેહુંછ—હા, મારી સાથે કાલે” તે બોલ્યો, “હું તુને એવી સરસ રળીયામણી જગ્યાએ ઉપર લઈ જવશ કે જ્યાં આપણી છદ્ગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલજ પસાર થશે હું તુને ખરા દીલથી વચન આપી બધાઉંછ કે હું સદા તુને આહવશ અને સલામત હું તુને વચન આપુંછ આલ્લા, કે હું તુને

પૈસાની રેલછેલમા દરેક સુખ સમવડથી એક રાણીનાં કાઠથી રાખશ તે છતાં તું ના કેમ કહી શકેછ ? હું દરેક ચીજ તુંને ઓફર કરેછ, સીવાય વગનની વાહીયાત, અચ્ચા સહી, ખીન જરૂરી, વગર અર્થની કેદવાતી કીયા । । ફક્ત આવીર-વાદ સારવાના રટુપીડ ખોલો અગીઆગીમા ખેસી દસ્તુરો ખોલાવી હું મારા મેનદુડને, મારાં એડ્યુકેશનને, અને મારી કોમનસેન્સને, અપમાન થવા દઇ શકતો નથી, એવા ભલ-તરના કલામો અને દસ્તુર—મોખેદના ચોખા ઉરાડવાના સેમી-સ્યુનાટીક પ્રયોગો વગર શું આપણે પરણી શક્યે નહીં ? આખર કરે પણ લગન તે શું છે તે તું જાણેછ, આતુ ?”

તેને કશોજ જવાબ મળ્યો નહીં તે સુદર સોહામણો-પણ હવે શીકડો મારી ગયલો-અહેરો તે જવાન લશ્કરી તખીયની ચકચક થતી ચશમો સામેથી ખાબુએ ફરવાયલો હતો.

“હું તુંને કહેવશ ત્યારે,” તેણે આગર ચલાવ્યું, “લગન તે શું છે તે હું તુંને સમજાઉં બે જીગરનું જોડાણ-તે લગન, ખીજી કાંઈજ નહીં શું કોઈની શકતી જે રીતે હાલ માફ જીગર જોડાઈ ગયું છે તેથી વધુ જોડી શકશે ? માફ સમજ, વહાલી આવા, હું કહું તેમજ છે મારા માનવા પ્રમાણે તો શું પણ દરેક સમજદાર માણસના માનવા પ્રમાણે આપણે તો ખુદાની નજરમા પરણેલાજ કહેવાઈએ, કેમકે આપણા જીગર જુદા જુદા ખોખામા હોવા છતાં એકજ છે”

તે વાહીયાત ખોટા ખોલો ખોલતો અવાજ ધીમે પણ મક્કમ હતો તે અરજ કરતો, જુરસાથી સમજાવતો અવાજ અને અદા કોઈપણ છોકરીને બોળવવા બસ હતા, અફસોસ !

તારે આલા ઝાટ જેવી તદન ખીન અનુભવી નીરદોશ ગામ-
ડેની ગોરીનો શુ આશ્ચરો ? તેણી તદનજ નાની અને ખીલ
ઝલ જ મનના એક અણસમળુ પક્ષી જેવી હતી

“ મને જરા વીચાર કરવાને વખત આપ સોહતી—”

“ હુ કહુ છ તે ધ્યાનથી સાલણ અને પછી તારે મમે
તેટલો વીચાર કર આલા ” ફેપટન સોહરાય ખમનશાહે
આગળ ચલાવ્યુ “આપણે જેમ આગળ સમજી આવ્યા તેમ
લગન એ કાઠજ નહીં પણ મે ચાહતા જીગરતુ એક જોડાણ
છે તો કહે મને કે આપણા રીવાજ પ્રમાણે થતી આશીર-
વાદની કાકરયા કુમાર જેવી ધર તફડી અને ધર પુછડા નમ
રના મોખેદોને મોહડેથી નીકળતા જદ પેહલવી ખોયોનો અરથ
શો છે ? તે તો તુ જાણુનીજ હોગે, ખરની ?”

તે સુદર નીરમળ આખો પાછી આતુગતાથી એક પળ
તેની તરફ ફરી પણ ખીજીજ પળે તેણીએ સામે દુરથી દેખાતી
અગાઆરી તરફ ફરીને એક ઝડપી નજર કરી લાંધી

“ જો સમજ આલા ! લગનના કલામોમા ફકત એટ
લોજ મીનીંગ આવી ગયો છે, કે ‘આજથી હુ સોગદ લેઉં છ
કે મારે સદા માટે મારા ધણી કે ધણીઆણીને સદા ચાહતુ,
તાખેદાર રહી મોહન સુધી વફાદાર રહેતુ ! બસ-સધળી
લાખી સેરીમનીમા આટલોજ મીનીંગ આવી જાય છે, ખરની
આલા ?”

“ હા ” આખરે આલા ઝાટે ધીમે સાદે ખીલકુલ સમ-
જ્યા વગર જવાબ કર્યો.

“ત્યારે હું પોતે તે કલામો બોલવા તક્યાર છેઉ તે સાર લાગી દાહરીવાળા બે અધ્યાસોની કપજ જરૂર નથી । તુ એટલુ તો માનેછ કે લગનનો બધો મર્મ મેં કહ્યા તેટલાજ બોલોમા સમઘ જાય છે ।” કેપટન સોહરાય બમનશાહે આતુરતાથી જરૂરી રાખ્યુ, અને તે છોકરીનો નાનો મખમલ જેવો સવાળો હાથ પોતાના હાથમા ધરી એવી તો મનોહર દ્રુપે નેની આખ્યોમા જોયુ કે હવે તેને લાખ્યુ કે જરૂર તે ફાવશે ।

“સોહલી ! તુ મારૂં માથુ ફેરવી નાખશે ।”

“જોડ ફરખીડ ! મારી મીઠી આલા, દુન્યાની બધી પવીત્ર અગીઆરી અને આતશબેહરામ કરતાં આ જગલ અને આસમાનની નીચે અસ્ત પામતા સુરજ સમિે હું અને તુ ખુદાની હાજરીમા એકમેકને વફાદાર રેહવાના સોમદ લખ્યો તો તેથી બીજુ વધારે મુ પવીત્ર હોઇ શકે ? હું તુને અહીંજ આજેજ પરણુશ, આલા ! આ સાત રળીઆનણી સાજે, ખેતરો અને પુલો વચ્ચે અને આ નીરદોશ પક્ષીઓની સામે હું તારી સાથે માદારા આઘડીયાઝ પ્રમાણે લગન કરશ— પેલા ઓલડ ફેશન્ડ ફોગીઓના ધખારાઓ મુજબ નહીંજ । જે સમજ, હું તે પાક કલામો બોલી જાઉંછ તારો હાથ મારા હાથમા આપ, બસ હવે સમજ —“હું, સોહરાય બમનશાહ સોમદપર કહું છું કે આજથી મારી ધણીઆણી આલાં ગ્રાન્ટને ચાહાવી, સલાળવી, અને મોત સુધી તેણીને વફાદાર રહેવું ’ બોલ હવે આલા આયજ બોલો તુબી બોલી જા એટલે આપણી સેરીમની ખતમ થશે.”

“ઓ હવે હું શું કરે ! મરે મને કંઈ સુજબી પડતુ

નથી !” આખરે ને નાની નીરદોષ છોકરી પોકારી ઉઠી, હજી તો તે હમણાજ સોલ વરસની થઇ હતી, તોપણ તેની નાદાન અકકલેમી કેપટન સોહરાબ જમનશાહનું આ બોલવું તેણીને ગમ્યું નહીંજ

“તું જો એમ નખરાજ કરવા કરવા માગતી હોય તો ના કેહી દે ! ચાલા, હું કોઇમી રીતનું નોનસન્સ ચલાવી લઇ શકતો નથી, ના કેહ—ને બસ હું ચાલી જાઉં !

કેપટન સોરામના કપાલ ઉપરનો ચીદલો જોઇ તે છોકરી એકદમ ડગમગી પડી તેણી આ ખુબસુરત લશકરી ઓશીસરને જીમરના તમામે તમામ જોશથી ચાહતા શીખી હતી તેણીએ અચ્ચુચ સોહરાબના ડગલાની બાહે પકડી લીધી—

“ઓ સોરામ,” તેણી બોલી, “કેહ મને કે શું આ બધું ખરૂં છે ? શું આ રીતના લમન આપણી રીત પ્રમાણે થતા લમન જેટનાજ કાયદાસર અને ખરા કહેવાય કે !”

“અહાહા ! કેવી સાચી—પણ કાચી છોકરી ! !

“ખચ્ચીતજ ! બોલેબોલ ખરા અને હકદાર,” સોરાબે ઉલટથી કહ્યું, “ચાલ બોલ હવે મેં કહ્યા તે શબ્દો તું ખી બોલ

ગરીમ તે નીરદોષ એકલું અટલું બચ્ચું ! અફસોસ—તેણીનું દુન્યામા હવે એવું કોઇજ હતું નહીં જે તેણીને આ પગલું ભરના વાળે ! તેણી બોળવાઇ ગઇ અને મનાઇ, કેપટન સોહરાબ ગદમનશાહ ઉપર તેણીને પુખ્ત ભરોસો હતો અને તેથી ને નાની છોકરીએ એમજ માની લીધું કે તે જે કહેતો

હતો તેમા વળુદ હોવું જોઈએજ, તે પોને હજી નાની અને ખીનઅનુભવી હોવાથી મુ સમજી શકે ?

મલરાયલે એહેરે નીચી નમેલી આખ્યોએ અને ધીમા ધુજતા સાહે તે શબ્દો તેણી બબડી ગઇ !

કેપટન સોરાએ તે મનોહર નીરદેશ મુખડો પોતાના બને હાથો વચ્ચે પકડી અત્યત હેતથી તેણીની વાયોનેટ બધુ આખ્યોમા જોયું અને હીમતના મીઠા બોલો તેણીના કાનોમા રેડ્યા

“હવે તું મારી પોતાની ચક્ર,” તેણે કહ્યું “હવે આપણે મોત મીવાય કદી છુટા પડીશું નહોં”

“ઓ સોરાય, મોરાય,” હજી તેણી બીધેલી જેવી બબડી, “મને પાછું કહે—અરે બોન—કે આ મધુ ખરૂં અને વાજબીજ છે ? મારી ફૂગીથી ખાત્રી કર, સોરાય, કે આવી જાતના લગન કરવાથી પાછળથી આપુને પસતાતું પડશે નહીં.”

તેણે પાછી અને પાછી ખાત્રીઓ આપી અને એરી તો બુસ્સાદાર જખાનથી તે નાની છોકરીને સમજાવી લીધી કે અતે તેણી માહત થઇ અને સમજી

“પણ સોરાય ! વીટી કાઢ છે ? લગન પછી તો એક “વેડીંગ રીંગ” હોવીજ જોઈએતી ?” તે છોકરીએ બચ્ચા સહી નીરદેશતાથી પુછ્યું

તે હસ્યો આરી નાની સુદર અને ભલી છોકરીને આટલી આસાનીથી જીતવાના વીચારે તે ખગ દીલથી હર ખાચો અને હસ્યો

“ અને તે તુંને મળશેજ, મારી મીઠી, પણ નેટલા તુ આય મારી તરફથી પહેર ” અને પોતાને આમળેથી ઝલઝલ થતા હીરાની એક બેમુલ વીંટી કાઢી કેપટન સોહરાય બમનશાહે તેણીનાં ડાબા હાથની ત્રીજી આમળીમા પહેરાવી “તુ કહેશે તો મારી વહાલી આણુ, તારે માટે એવી બીજી હુ પચીસ વીંટીઓ લાવશ ”

“ પણ મને તો ફક્ત એકજ વીંટી જોઈએજ સોહરાય એક મળની નકકર સુન્નાતી પહોળી વેડીંગ રીંગ, એ સોહરાય હુ કેવુ ઇચ્છુ છુ કે હુ બી બીજી છોકરીઓ માફક આપણા લોક સાધારણ કાયદા પ્રમાણેજ પરણી શકતી હોતે એ હુ કેવુ ચાહુ છ કે આપણે આતશબેહરામમા સાક્ષીઓ સામે ખરેખરી રીતે પરણ્યા હોતે, આપણા લગનની કીયા થાયછ ત્યારે કેવુ સરસ મબીર અને પવીત્ર લાગેછ, એ મને કેવુ ગમતુ’તુ એ બધુ અનુભવવા, જ્યારે મને તો બધી છોકરીઓથી જુદીજ રીતે આવુ એકાત પરણુવુ પડ્યુ છ ! આય તો જાણે અમથી રમત જેવુ લાગેછ ”

“ તુ જુલેછ આલા ” સોહરાબે નરમીથી તે નાજનીનને સમજાવ્યુ “એ બધા જુના અસલવારેના વીચારો સીવાય બીજુ કાંઈજ નથી હુ તુને ખાતરી આપુ છ કે આપણા જેવા લગનોબી ધણુ થાયછ અને તે મોટે ભાગે સુખી નીવડે છે કારણુ બેઠિના વીચારો એક હોય છે, જ્યારે મોટે ભાગે પેલા પુરાણા અસલ ગીનાજ પ્રમાણે પરણુનારાઓ જનલેજ સુખી થઈ શકે છે તેઓના સોગ ને જુડાજ હોય છે જ્યારે આપણા જેવાના માનમા તેમ હોતુંજ નથી.”

પણ વળી કેણુ જાણે શું થયું તે તે નાની છોકરીના મનમાં કાંઈ અનન્ય વાદર આવી ગયું તેણીની નાદાન અકકલખી આ ભય કરે પગલું કણુલ કરવા ના પાડતું હતું તેણીનું હૃદય કાંઈક ગુપ્ત રીતે ચીસ પાડી આ ખરાબી કરનાર પગલું અટકાવવા કહેતું હતું

“હું તુને આજે તો કાંઈ જવાબ દઉં શકતી નથી” તેણી નાચાર હાવે ગડગડી ‘પણ મને એમજ ખસ લાગ્યા કરેછ કે આપ ખોટું છે, પાછળથી પસ્તાવાનું થશે, મને કાંઈ એમજ લાગ્યા કરેછ કે આ ખરા લગન કેહવાયજ નહીં જો સોહરાય, ફરી એકવાર મારૂં માન, ને હમણાજ જોઈએ તો સામે દેખાતી અગીઆરીમા મારી સાથે ચાલ તાહ હું દરતુ-રત પાસે લગન કરાવવા એક બોલે તપ્પાર છેલ્લું, મને તે મેંછ તો મારે ખાતર તું એટલું નહીં કરે, સોહલી !”

તે કાંઈક અધીરાઈથી તેણીની સામેથી ફરી ગયો

“યુ આર એ લીટલ પ્રુલ !” તેણે ખડખડ નાખુશીથી તેણી ચઢાવી જુમ પાડી—“ચાલ ત્યારે મને જવા દે ! હવે હું ફરીથી મરતામી—”

“ઉભો રહે—જરા ઉભો રહે, સોહલી ! તું મારી સાથ આજે ધણોજ સખત થાયછ !” તેણી કગળી પડી !

“મેં કદયુની આજ્ઞા, કે હું તેમ કરી શકતો નથી ? વળી મેં તુને સમજાવ્યું તેમ આ રીતના આપણે કરેલા. મેદાનમા ઝાડપાતો વચ્ચે પવીત્ર શબ્દો બોલી કરેલા લગનની પેલા જેવાજ ખરા અને હકદારજ કહેવાય તું મને ક્યારની પરણી તો ચુકી ત્યારે હવે છુટી કેમ થઈ શકશે ? ફક્ત

એટલું જ કહે મને આલા કે તુ કાલે મારી સાથે ચાલી આવશે કે નહીં ?”

તે ઊંકરીએ જવાબ આપ્યો નહીં, પણ વણી મનોહર રીતે પોતાનું સોહામણ માથું નકારમાં ધ્રુણાવ્યું.

સોહરાએ હવે એક ભુદોળ વીચાર નક્કી કર્યો તેણે એક પણ એક નાપુશીની નજર નેણી તરફ કરી અને પછી તે રીસાવલો જેવો ત્યાથી દૂર ગયો.

“ત્યારે તો આપણને ભુદુ પડતું જ પડશે” તેણે કડ વાસથી કહ્યું, “કદાચ તુ તેથી દુખી થશે નહીં, મગર માફ તો દીલ તુટી જ જવાનું ! જેનું મી અન્નમન તુ ને તો નાગવાનું નથી જ, ઓ આનું, આનું, તુ મને કેવો દુખી કરેશ ?”

તે અવાજમાં ખરેખર દુખ અને નાસીપાસી જણાતી હતી, કેપટન સોહરાય જમનશાક ગમે એ મતનમથી નેણીને એમ પ્રસલાવતો હતો, મગર એટલું તો નક્કી જ હતું, જે તેને ઇન્સાફ આપના ખાતર કંઈતું એમને કે તેને આ નાની સુદર ઊંકરી માટે ખરેખરી નાગણી ભરી દરકાર તો હતી જ તે પણ તેને એમજ લાગતું કે તેની વચ્ચે તે છી શકશે જ નહીં.

મીચારી આવું ! તે ખુમસુગત એકરા ઉપરનો દુખી ગાય જોઈ શકી નહીં, ન અરાજમા ાગાયનો કડવાસ તે ખમી શકી નહીં અને દુખની એક નાની નીસ સાથે તેણીએ પોતાના હાથ લગાવી તે જવાનના હાથમાં મુક્યા.

“નહીં, સોહરાય એમ ના મોલ તુ ને દુખી કરવા પહેલા દુ મરવાનું મારે પસંદ કરે !”

“ત્યારે તું મને કાચ ના કહેજ આલા ?” તેણે ટપકાની ઢપે કહ્યું “ખોલ—કાલે તું મારી સાથે ચાલી આવશે કે નહીં ?”

પકકો, અનુભવી અને બાહોશ,—પણ કેટલો નાતરસ હેવાન્યત ભરેલો હુએ. તે ગરીબ અમાન, કાચી છોકરીને કેમ કુસલાવવી તે બરાબર જાણતો હતો તેણે વીચાર અને તોલ કરી પોતાના બોલો ચુટીને વાપરવા માડ્યા.

“જો સમજ આલા, જરા વીચાર કરીને ખોલ મારી જગ્યાએ કોઈ બીજો હતો તો તું ને છેતરતો, મગર હું તેમ કદી કરશ નહીં, જો એક મોટી નડતલ વચ્ચે નહીં હતો તો સન જાણુ વહાલી આલા, કે પેલા સામે દેખાતા મકાનમાં જઈ આવજો આવ હું તારી ખુશી પ્રમાણે પરણુંને માત્ર તું ને રાજી રાખવા સારું એવી અકકત વગરની, મીનીંગ વગરની સંસી પ્યાલા સેરીમનીમાથી પસાર થને ! પણ ચોકસ ધણીજ હુસ્તકીમ સળખસર તેમ નથીજ મારેથી ચંદ્ર શકતું ! જ્યારે તેમ બનતું નથી તો ખેર આપણી પાસે બીજા રસ્તા છે આપણે લોકને દેખાડી પરણ્યા નથી, મગર ખુદાને ધેર તો આપણા આ લગન ખરાજ અને હકદારજ ગણાશે અને તું ખુદામાં માનવાવાલી છે ત્યારે તે તું ને આ સતોજ આપીજ શકશે ખરનાં આલુ ? જો સમજ આલા, પૈસા જે સુખ આપી શકશે તે બધું તું ને મળશે, ગાડી, ઘોડા, વાડી, બગલા, જર ઝવેરાત, અને એક રાણીને બરની દોર દમામ તું ને મળશે વળી તે સાથે સરવેયા સરસ તો મારી તરફતુ સાચુ હત પણ સદા તું નેજ મળશે બોલ હવે તું કણુલ થાયજ ?”

તેણીએ પોતાના હાથની એક અધીરી હીલચાલે તેને આગળ બોલતાં અટકાવ્યો, અને જેઠમતે સાબળી શકાય તેવા ધીમા ગુમળાયલા સાદે તેણી બોલી

“મને ગાડી ઘોડા, અને મોટા લોકને બરનાં દોરનાની કાંઈજ વુઝા નથી સોહરાબ, જો ફક્ત મારી એટલીજ ખાતરી થઈ શકતી હોય કે આ પગલુ બરવુ ગેરવાબખી, ગુનાહભરયુ નથીજ, તો બસ હું સતોષ પામશ્ચ મને એટલુંજ કેહ સોહરાબ, કે શું એ પાપનુ કામ નથી ?”

“ગુનાહનુ કામ ?” તે સોહવામણે રકાઉનડૂલ અગળખીથી બોલ્યો, “ખચીતજ નહીં મારી આલા, એક જરાખી નહીં”

તે છોકરીએ થોડી પણ કાંઈ જવાબ દીધો નહીં, તેણી અજબ થતી ગુમળાની થોડીવાર નો ટગર ટગર તેના ચેહરા સામે જોતી ઉભીજ રહી

“મને સમજ પડતી નથી,” તેણી આખરે ધીમેથી બોલી, “ખુદાની નજરમાં તો આપણે એકજ ગણાઈએ ત્યારે કાંઈ નહીં દુન્યાના બધાજ લોકોએથી તે માનવુજ જોઈએ ? મને સમજ પડતી નથી સોહરાબ, મને ખરેખરજ સમજ પડતી નથી”

“ત્યારે મને આજે જવાબ ના દેતી આલા,” સોહરાબે કહ્યુ, “તુને સમજ પડતી નથી, તો સમજ પડે તેટલા થોખી જા જો સમજ, તારે ખાતર હું થોખી જવશ્ચ મારી ખુસાફરી હું થોડા દીવસ તાહારે માટે પડતી મુશ્કેલી, અને તે દરમ્યાન મારા વગર તાહારી જીવગી કેવી છે તે તુ જોજો

આજે રવીવાર થયો—કેમ ? ત્યારે બુધવારને દાહાડે આયજ ટાઇમે હું અહીંજ પાછો હાજર થાશ અને ત્યારે પુરતો વીચાર કરી તું મને તારો જગ્યા આપજો કેમ એ વીચાર તુંને ગમેછની ? એજ બરાબર છેની ?”

“ હા ” તે ગરીબ બચ્ચાએ છુટકારાનો એક લાખો દમ ખેચી કહ્યું “એજ બરાબર છે ”

સામેના કેથલીક દેવળમા વાગતા ધટના અવાજોથી હવે મધ પડી ચુક્યા હતા આસપાસ ખીલી રહેલા પુલની કળીઓ પોતાની આખ્યો બધ કરી ચુકી હતી, અને સુદર મોટા ઝાડો ઉપર કલોચ કરી રહેલા પક્ષીઓ પણ હવે ચુપ બેઠા હતા એ રીતે સધળું શાત અને મોડું થતું જોઈ નાની આલ્ફા ચમકી ઉઠી

“ મારે હવે જવું જોઈએ સોહરાબ, ’ તેણી બમડી “મને જવાની રજા છે ?”

તેણે તેણીના બને નાના સુવાળા હાથો પોતાના મોટા રક્ત મીલીટરી હાથોમા ધર્યા અને તે વાયોલેટ આખ્યોનાં ઉડાણમા જોયું તેણી એક પરીત્રામ્નુજ પુતળ હતી તે ચેહરો નિરદોષતા અને અશોષિતોજ ખ્યાત આપતો આમને હોતો તે સુદર મીઠી ચશ્મોમાં દુબ કે શ્વકાનો એકે ઓળો નજરે પડતો હતો નહીં અને દુકમા તે નાની છોકરી બીલ-કુલ એક નાના બાળક જેટલીજ નીરદોષ અને ભોળી હતી

કેપટન સોહરાબ બમનશાહ, આઈ એમ એસ જવાન અને દેખાવડો હતો. તેની લતરાજ ખોરી મીઠી જબાન, અને

ચાલાક ચચળ આખ્યો કોઇને પણ લલચાવા બસ હતી તે એક એવો જવાન હતો કે જેની ઉપર શુ ધરડા કે જવાન, શુ છોકરીઓ કે મરદો સધળાજ ગાડા ઘેલા થઇ જતા અને તે સધળાને કેમ જીતવા તે આ સોહરાય બમનશાહને બરાબર ખબર હતુ તેણે જુદા જુદા માણસોને વશ કરવાની જુદી જુદી રીતો બરાબર સ્ટડી કરી હતી અને જવાન છોકરીઓના મન જીતી તે ખીજી પળે તોડી નાખવાનુ તો આ લશ્કરી તખીબી અમલદારને મન બચ્ચાની રમત જેવુ હતુ

સોહરાય હાલ બેગલોર પોતાના એક દોસ્તને ત્યા મહે માન આવ્યો હતો તે મોજલો શોખીલો એક જવાન હતો, અને હાલ લાંબી મુસાફરીએ નીકળેલો પોતાના એક ખાસ મીત્રને ત્યા થોડા દિવસ બેગલોર ઉતરી પડ્યો હતો, એક દિવસ ફરવા જતા, ધુલપાનથી ભરેલા એક નાના રળીયામણા બાગમાં તેણે એક એવો ખુબસુરત મીઠો એકરો જોયો કે તેનું હાટ^૧ ડમલ જોશથી ધડકવા લાગ્યુ, અને તેણે ગાંઠ વાળ્યો કે જરૂર ખીજે દિવસે તે છોકરીને શોધી કાઢી તેની સાથે ઓળખાણ પાડવી

તેમા તે તુરત ફાળ્યો તે જરાએ મુસ્કેલ કામ થયુજ નહીં ખીજેજ દિવસે તે પાછો એકલો ફરવા નીકળ્યો, અને એક ખેતર પાસે વલાણુ લેતા પાછી તેણે તે સુદર છોકરીને જોઇ તે કોઇજ નહીં પણ આપણે ઉપર જોઇ આવ્યા તે આર્લા આંટ હતી જેની પાસે તે સીધો ગયો, અને જુલો પડેલો ફોવાનુ કહી પોતાનો રસ્તો પુછ્યો બસ ખલાસ ! તે સાદાપ્રમા ઉધરેલી નાની નિરદોષ બાળક

જેવી છોકરીને મોળાવી ઘાડી મીઠાચારી પાડી દેવાનું કામ કેપટન સોહરાબને મન ધણુ નાનું હતું તેઓ ત્યાર પછી વારવાર મળતા રહ્યા અને છેવટે સોહરાબે તેની સાથે લગનની મોતેમર કીધા કરવા વગર નાહસી આવવા તે નાની છોકરી પામે એહુ દી માગણી કરી

અફસોસ ! આ ફાની પુફાની દુન્યામા એવાખી કેટલાક ખેરહેમ, પાપી જવાનો થઇ શકે છે ! પાછળથી સુદર આલાએ સોહરામ ખમનશાહને મળવાની ધડીને કેટલી કડુવા દીધી તેનું દારતાન કરવા આ ઝીણી કલમમાં તાકાત ક્યા છે ?

અને એ કેપટન સોહરાબ ખમનશાહ કોણ હતો ? તેનો પીતા કલકતાનો એક શેઠ્યો ગણાતો મોટો માણસ હતો તેનો મહેલ જેવો કલકતાનો “ખમનશા હોલ” અને ઠારેઠારના ખીજ ખમલા અને મીલકતો વણી હતી મમર લોકો કહેતા કે પહેલે જેની દોલત હવે તેની પાસે હતી નહીં

અને આવા એક મોટા માલેતુખર શેઠ્યાના કેળવાયલા, ઉંચી લશ્કરી પદવી પામેતા હેન્ડસમ નખીરાએ કા નાની સુદર ખચ્ચાં જેવી આલા માટને ફસાવવાને વીચાર કર્યો ? તે ચાહતે તો પોતાના ખાનદાન, અને મોટામના જોરે જોષએ તેવી મોટે ધરની મોહરદાર મેળવી શકે તેમ હતું ત્યારે કાં તેણે નાની આલુને આમ જહાનમની ખારમા નાખવા માગી ? દ્યો હુ તમને કહું ! ખાલી મોજને ખાતર તે જવાનને ખીજુ કાષજ કરવાનું નહી હોવાથી હવે તેણે આ કામમા લક્ષ લગાડ્યું હતું ! એમ તો તેને માટે એક છોકરી કલકતામા ખોટી થતી તપચાર હતી સરદાર મનજીભાઇ મહેનાની એકપુરી

ખુખસુરત, લાડકી, અને લખપતી બેટી નરગેસ મહેતા આ જવાન મીલીટરી તબીબ ઉપર ઘેરી દીવાની હતી તેણી તેની અદરાયશી મોહરદાર કહેવાતી હતી, એ યમનશાહવાલા અને મહેતાવાલા ધણા પુરાણા દોસ્તો હતા અને તેથી છેક નાન પણુથી, નાની નરગેસ જ્યારે માત્ર પંદર વરસની હતી ત્યારથી તેમને અદરાવામાં આવ્યા હતા મનજીભાઈ મહેતા, નરગેસના પીતા, ત્યાર પછી બે વરસે બહેસ્ત પામ્યા હતા, અને મરતી ધડીએ પોતાની લાડકી બેટીને આટલાજ છેલ્લા સપ્તુનો કહયા હતા —

“બેટા, તું કેપ્ટન મોહરામ યમનશાહને સદા સાચી રહી જરૂર એની સાથે પરણજે મને એ છોકરો ગમેછ” અને ત્યાર પછી વરસો સુધી તે વાહાલા બાપના આ શબ્દો સુદ નરગેસના કાનમાં વાગતા રહેલા હતા

અને એની એક ધનવાન, મોટે ધરની, સુદર સાચી બહી વાહાલી છોકરીને કનકતામાં મુકી હાલ કેપ્ટન મોહરામ નાની ગામડ્યન આલુને ફસાવવાનું વેદજી પકડી રહ્યો હતો તેને તે છોકરી અજમ વહાલી થઈ પડી હતી, અને તેણે ધારયું તે કરતાંથી હવે સુદર આત્માને છૂતવાનું કામ ધણુ મુશ્કેલ લાગતું હતું

તે એક ખુશાલ તમીચતનો, બેપરવાહ, બેદરકાર જવાન હતો કોઈથી એક ચીજ તેને ધણો વખત મતોશ આપી શકતીજ ન હોતી, અને તેથી હાલ તેની સુદર અદરાયશી મોહરદારથી તે તમામ કટાણી ગયો હતો, તેણીને પોતાની આવી બેપરવાહી અને જુઝાઈથી તે જે રીતે મીતમગાર ગેર-

ધનસાફ વરસાવવા મામતો હતો તેનું તેને લાગ્યેજ જાન હતું તેને લાગતું કે જીંદગીમાં જેટલી મજા મળે તેટલી કરી લેવી એજ જીંદગીનું એકલું સારથક હતું

હવે મુશ્કેલી ફક્ત એકજ હતી બોલી, ભલી, આ મામડયન ગોરીને સમજાવી પટાવી પોતાની સાથે ગામ લઇ જવાની હતી તેણી આટલી કહ્યાગરી, તામેદાર, મીઠી અને અને બોળી હોવા છતાં, આ વાતમાં તો કાંઈ અજાણ હતું કરતી હતી તેની નાદાન બાળક બુધ્ધીએ પણ આ પગલું તે છોકરીને ગેરવાજબી લાગતું હતું તેથી ફક્ત તેને જીતવાનું કામ જો કેપટન મોહરાજ ફતેહથી પાર ઉતારે તો પછી તો સધળું સહેલજ હતું

આજા હવે પોતાના વીચારોમાથી ચમકી ઉઠી તેણીએ પોતાનો હાથ નબારી સોહરામના હાથમાં મુક્યો

“ગુડ નાઇટ સોહરાજ” તેણી એક શીકકા હસવા સાથે બમડી “ગુડ નાઇટ અને શુધવાર સુધી ગુડઆઇ”

તેણી હવે માંધેલી જેવી ત્યાથી જવા ફરી મગર કેપટન સોહરાજે તેણીને એક પળ થોભાવી

“મારી વહાલી આજા, મારી મીઠી આનું ! શું ત્યારે તારા માતાના મરણ પછી કોઈએ તું ને ચાહી નથી ? કાંઈ શીકર ના કર, વહાલી આજા, તે બધાનો બદલો મારા હેતુમાં હું તું ને વાળી આપીશ ફક્ત તું શુધવારે મારી સાથે ચાલી આવજે” તેણે ધણીજ માયાળું, મીઠું સાદે બોલવાનું ચાનું રાખ્યું અને આજાને ઉતાવળ કરતી જોઈ તેણે વધારું

“ હા, હા, હવે તુને હું રોકતો નથી સીધાર વહાલી આવુ, ગુડબાય ! બુધવારે આવવાનું યાદ રાખજે, બરાબર વીચાર કરીનેજ તુ ચોક્કસ ઠરાવ ઉપર આવજે, સાહેબજી ” અને ખરેખરા હેતુથી તેના મીઠી આખ્યોમાં એ પણ જોઈ તેણે તેણીના નાના હાથો છોડી દીધા અને તેણીને જવા દીધી

જ્યાં સુધી તે છોકરીનો મનોહર નાણુક આકાર તેને દેખાયો ત્યાં સુધી કેપટન બ્રમનશાહ તે તરફ જોઈ રહ્યો અને સતોશનો એક લાખો દમ ભરી તેની પોતાના મકાન તરફ જવા ફર્યો

મકરણુ ૨ જી.

— ૦ —

કાઠકિ આગલી પાછલી

ખુટીકુલ બેગલોર ! ખરેજ કેવું રળીઆમણુ છે અને તેની સીનેરી આખ્યોને કેવી ટાઢક પમાડનારી અને હવા ખુશનુમા છે આ નારતા શરૂ થાય છે, તેની બરાબર વીસવરસ પહેલા, રસ્તમ ગ્રાટ નામનો એક જવાન વકીલ બેગલોર ખાતે આવી વસ્યો હતો, તેની સાથે તેની એક બેહન નામ કુવર હતી. આ છોકરી તીખખા, ખરાબ સ્વભાવની અને કડક મીઝાશની હતી કોઈ પણ બીજા તેણીને સતોશ આપી શકતી નહીં અને કોઈ તેણીથીબી કદી સતોશ પામતું નહીં. તેણીની આખી જીદ-

બીજ લડવા વહવામા અને સરવ ઉપર સરવોપરી વાપરવામા જતી હતી

પણ મીમીમાખા પાસે ઠીક પુછ હતી, એટલે તે કાઠની ઓશીયાળી નહીં હતી એક મહેરબાની દાખલ પોતાના ભાઈનુખી ઘર તે ચલાવતી હતી

અને તેનાથી નહાના તેના ભાઈ રસ્તમ આટને કેવી રીતે તે રાખતી હતી, તે તો એક જાણીતી વાત હતી બીચારો રસ્તમ એ બેઢનથી તે અભાગ્યો કાઝેર કાઝેર થતો અને કટાળતો હતો તેનું ગાકુ ટગમગુ ઠીક ગમડતુ જતુ હતુ તેનો સ્વભાવ શાત અને માયાળુ હતો, તેથી આ વડી બેઢનનું તે પુષ્કળ લાભ ચલાવતો મગર ખરી વાત તો એ હતી કે તે બીચારો તેનાથી એટલો કટાળી ગયો હતો કે જાણે તેનું ઘર તેને કરડના આતુ હતુ

આખરે તેની જીદગીમા એક સુખી બનાવ બન્યો બેગલોરની હાઇસ્કુલના રીટાયર્ડ હેડ માસ્ટર આદરજી પટેલની એકપુરી સુદર શરમાળ રીતભાતની, ધણીજ ગરીમ રાક સ્વભાવની બેટી નાબુ સાથે તે પરપ્યે

નાબુ પટેલ એક ખરેખરી ડાહી ઉમંગી અને રમત્યાળ પતન્યા જેવી ખુશાલ સ્વભાવની જનાન છોકરી હતી, રસ્તમ આટને લાગુ કે તેઓ ધણીજ સુખથી રહી શકશે—પણ તેમણી તેની જીલ હતી તેની બેઢન કુવર તેમા પણ નડવા આડી નાબુ પોતાના ગરીમ ગરવા સ્વભાવ પ્રમાણે કુવરમાયતો બધો દોર મુઝે મોઢે લાઇ ચલાવતી જે જે હાડ-મારીઓ અને સખત સખુનો કુવરમાય તેને કહેતા, તે

આ ગરવી નાજી મુઝે મોઢે ખમી કદી પોતાના ધણી આગળ ફર્યાદ કરતી નહીં અને રૂનમ તે જોતો પણ નહીં અથવા જોતો, તો તે પોતાની બહેનથી એટલો ડરેલો રહેતો કે કદી વચ્ચે પડતો નહીં જો કે મનમાં તો વારવાર તે પોતાની નહાની રમકડા સરીખી પરણેતર માટે ધણો જીવ બાળતો અને જીવોજ રહ્યો હતો એવું ધ્રુવેતો.

વાચનાર ! વારતામાં હું જરાક “ટાહેનું” કરતી હોઉં તો ક્ષમા કરજો—પણ કાષ્ટક આગતી પાઠવી દફીકત ઉપર ટપકેથી જોઈ લીધા વગર આપણે આ કથામાં આગળ વધી શકયે એમ નથી.

એ ગીતે એ વરસો પસાર થઈ ગયા—જે દરમ્યાન જવાન નાજીએ તેને એક ગુલાબની કળી જેવી ગુલાબી ખુબ સુરત બેટીની બેઠથી નવાજ્યો અને તે આપણી કમનસીબ આલા હતી અફસોસ ! બચપણથીજ તે કરમના ડુટેલા બચ્ચાએ પોતાની વહાલી માવતરનું પવીત્ર શીરઠ્ઠ ખોઈ દીધું હતું આલાના જન્મ પછી તુરન રૂનમ ટ્રાટની જવાન પાયડી મરવા સુતી.

તેણીએ પોતાના ટુક પરપચી સસારમાં પુરતું અનુભવી લીધું હતું તેણીનું દીક્ષ એક ઘાતકી નજીદના દુખથી તમામ પુટી મધુ હતું જ્યારે તેણી મરવા સુતી ત્યારે પોતાના નહાના વહાલા બાળકને જોરથી હાથમાં દાખી દઈ કુવરબાઈને તેણીએ મળવા માગ્યું.

જ્યારે કુવરમાએ તે મરતી બાબી પાસે બાવી ઉભાં ત્યારે તે જવાન સુદરીએ પોતાની તુરનની જન્મેલી નહાની

દીકરીના યુવાખી ચેહરા ઉપર કીસ કરી તે નાનકડા આકારને ભચડીને પોતાના હાથમા પકડી એવી તો દયામણી નજરે તે દયાહીણુ નણુદ તરફ જોયુ કે કુવરમાયનુ સખત દીલખી પીગળ્યા વગર રહયુ નહો

“તમે મહારી સાથે તો માયાળુપણે ચાલ્યા નથી કુવરમાય” તેણીએ બીણી આખ્યોથી પોતાની નણુદ સીધી ટટાગ ઉભી હતી ને તરફ જોઇ કહયુ “પણુ મને વચન આપો કે મહારા આય બચ્યા તરફ તો તમે માયાળુજ રહેશો—અને સભાળશો મને કહો કે મહારી માય વગરની દીકરીના તમે માયજ થશો.”

“હુ તેણી માટે મહારૂ મનવુ કરશ અને તેને એવકુદ જોતી ઉધરવા નહોજ દેવશ” કુવરમાએ સુરીઆણો જવાબ કરયો

નામીપાસીની એક ઉડી હાથ સાથે તે જવાન માતાએ કોર વાળી અને હવે પોતાના ધણી તરફ ફરી

“એને સભાળજો રસ્તમ ! એની દરકાર લેજો અને એનુ નામ મારા માયજના નામ ઉપરથી આલાજ પાડજો” તેણીએ નરમીથી માગી લીધુ

ખલાસ ! એક લાભો ઉડો દમ ખેચી પોતાની તે છેલ્લી અરજ પછી તે જવાન માતા મરણુ પામી

રસ્તમ ગ્રાટ કદી પોતાની વહાલી મહોરદારનો ગમ જુદ્યો નહો તણુ વરસ તેણે અતી ગમખ્વારી અને ઝુરાપાનાં કાઢ્યા અને પછી—અરે સીતમ !—તેખી પોતાની નહાની તણુ વરસની બેખી આણુને એકલા કુવરમાયના આશરા ઉપર મુકી નાભુની પછવાડે ચાલ્યો ગયો

લોકો જેમ તેની બેહસ્તનશીન રૂડી ધણીયાણી નાજી માટે દીલગીર થયા હતા, તેટલા તેને માટે થયા નહી, તે એક ધણાજ ગરીબ સ્વભાવનો અને નબળા મગજનો હતો, જો તેણે પોતાની બધી તરફની ફરજ સમજી કુવરમાથને પહેલેથી રોકકુ પરખાવી જુદો રહ્યો હતો, તો બનવા જોગ છે કે બધાના માનમાં તે ચઢતે ખરો મગર તેનામાં એટલી હીમતજ નહીં હતી પોતાની વઢકણી બેહનની સામે થવાનો તેનામાં સ્પીરીટજ નહીં હતો, અને હવે ત્યારે તેજ બેહનને નીરવ્ય આશરે તે પોતાની નાહની બેટીને સુકી ચાલતો થયો.

*

*

*

વખત વહેતો ચાલ્યો, નાહાની આણુ દીવસે દીવસે એક પીકચર જેવી ખુબસુરત અને હુસ્નાર પુતલી થતી ચાલી તેણીની નાદાન અકસથીબી કુવર પુછ તેણીને પસદ આવતાં નહીં. તેણી એ પુછ કરતાં તો પોતાની આથાનેજ વધુ ચાહતી તે બચ્ચુ કુવરખાઇનાં મગડાટ કરતા સાદ, અને ખીલક લાગે તેવા ડાળાથી ધણુજ ડરતુ તે વારવાર “પપા”ને નામની પોકાર કરતી તેના બાપનાં ઓરડા તરફ દોડતી અરે એ કેટલુ અફસોસનું થયું કે માબાપ બંનેને આટલી નાની ઉમરમાં નાની આણુએ ખોષ દીધા હતા—અને તેથી વળી કુવરખાઇ જેવા અણુધક, તોછડાં, ઘાતકી અને તુમાખી બાઇનાં આશરો હેઠળ મોટું થવાનું હતું.

કુવરકુઇને જવાનીમાં કદી કોઇએ ચાલી હતી નહીં, કદી કોઇએ તેણીને મીઠા માયાળુ સખુનો કહ્યા હતા નહી, તેણીના આવા સ્વભાવ પ્રમાણે સદા લોકો સો ગાઉ દુર તેણીથી નાહ-

સતાં અને હવે હાલ, એક ટુલ બચ્ચાનો હવાશે તેવી એકનાં હાથમા મેલાયો હતો. પહેલી હરોલમાં તો કુવરકુપ્પને એ બચ્ચા ઉપર જરાખી હેત આવવું હતું નહીં જાણીશુજી તે—નમાયા બાળકને સતાવા અને હાડમાર કરવામાં તે સખત હપ્પાની ઝોરત સામી મળહ લેતી.

એમ છતાં, સખત કાચદા અને પુરતી તાબેદારી સાથે નાની બાલા મોટી થતી ચાલી અને એક ગુલાબની ખીલતી કળી માફક જવાનીમા ઝુલતી હતી જ્યારે તેણી સાત વરસની થઇ એટલે કુવરકુપ્પએ તેણીને રકુલ મોકલી અને ૧૪ વરસની થઇ તેટલા તેણીને રકુલથી પાછી ઉઠાડી લઇ પોતાની તાલીમ હેઠળ શીખવવા માડ્યું.

એ રીતે આ વારતા થઇ થાય છે તે વખત આલા ટ્રાંટ પુરા સોળ વરસની હતી. કુવરકુપ્પ જેવા સખત કાચદા ધરાવનાર સ્ત્રી પાસ ઉધરેલો તે નાની છોકરી ખીલકુલ એક બચ્ચા જેવી નીરદોશ અને આ ઠગારી દુન્યાના પાપોથી બેખબર ઉધરી હતી તેણીએ કોઇનું હેત કદી જાણ્યું હતું નહીં તેણીએ કદી કોઇ સાથે મ્હો ઉઘાડી ચાર બોલ વાતખી કરી હતી નહીં અને તેથીજ તેણી જ્યારે કેપટન સોહરાબ બમનશાહ જેવા દેખાવડા અને દમામદાર માણસને મળી ત્યારે પહેલેજ ઝટકે તેની લતરાજ ખોરી ઝખાનનો એક લેહજમા બોમ થઇ પડી, તેમા આપણે તે કમનસીબ બચ્ચાનો જરાએ કસુર પોઠારી શકશું નહીંજ

મકરણ ૩ જી.

— ૦ —

“ઓ નગુણી, નાતરસ, નાકદર દુન્યા !”

કેપટન સોહરાય બમનશાહની મોહબતવતી કપનીમાંથી પુરતની નીકળેલી નીરફોશ આલુ પોતાને ધર જતા કડવાસથી હસ્યા વગર રહી શકી નહીં ધર । —જ્યા માયા, હેત, સુખ, સ તોશ, નહીં તે ધર કેમ કહેવાય ? કુવરકુખની દલદર દેખરેખ હેઠળ ચાલતા કાયદા, અને હાડમારી ભરેલુ વર ને કાષ્ઠ ધર કહેવાઈ શકાય ? માડી આલા, તે નાના રળીયામણા પુલથી ઉભાઈ જતા બાગમાં અને ત્યાંથી થઈ પોતાના મકાન ‘આખવી કોટેજ’ના દરવાજામાં દાખલ થતા શીકડુ હસી

પુલપાનથી ભરેલો તે બાગ વટાવી વેલાઓથી ઢકાઈ ગયેલો વરન્ડા ચટી આજા અદર ગઈ તે વખતે સુખના ખ્યાલ કરતી તે છોકરીની દીલજીત વાયોલેટ આખ્યો વીચાર-વત હતી, અને તે ગુલાબ જેવો મીઠો ચેહરો વણોજ ખુશ નુમા રીતે ખીલી રહ્યો હતો ત્યાજ વચલા સાદી રીતે સજાગારેલા દીવાનખાનામાં તરતનીજ સળગાવેલી બત્તી આગળ સીધા ટટાંગ ડોક રાખી મધોર કુવરકુખ બેસી ગળેબધ ગુથી રહ્યા હતા

તેવણના સ્વભાવ જેવોજ તેવણનો દેખાવમી હતો કરડો ગુસ્સામાજ ચેહરો અને ચળકતી નીલાણુ બે મોટી કાળી આખ્યો એક સાવળા મુખડાને કાષ્ઠ ઓર કરડો બનાવતી હતી તેવણ સીધા ટટાર અને ઉચી ડોકના હતા આજ્ઞાને

ધીમે પગલે દાખલ થઈ બારણાના ઉપર આગળ મીઠું હરતે ચેહરે ઉભેલા એક પીકચરજ રજી કરતી તેવણે જોઈ, અને ત્યારે પોતાનું માયુ ફફડાવી તેણીને લખીજ ખાવા માગતી હોય તેમ તેણી તરફ ફર્યા,

“ધણ સાર !” ડુવરપ્રુષએ ડવ ઝીકાટયો, “બહુ સાર ! વણા વહેલા આયા તમે, દહાડે દહાડે મોકુ કરો હવે કાલ ઉડી અરધી રાતે ઘેર આવજો આજે બેહેરામ રોજનો હમકારો છે તે જલદી ફરી આવી બણવા બેસવા મેં તુને કહેલું તે યાદ છે કેની ?” અને તેવણે જાણે તેણીને ફાડીજ ખાવા માગતા હોય તેમ ઉડી ઉભા થયા

ગરીબ આલાનું હસયુ તેણીના મનોહર ચેહેરા ઉપરથી એક પળવારમા ઉડી મયુ તે નાજુક મુખડો તુરત મહોત જેવો શીકકો પડ્યો.

“મને માફ કરો પ્રુષજી સાજ એવી મજની ઉતો કે હુ વધારે વાર આજે બાહેર રહી,” તેણી તુરત નરમા સથી બોલી

પરતુ એ જવાબ કાઢ ડુવરપ્રુષને ગળે ઉતરે ? તેવણે તો પાછું બમણું ચીચવાઇને જીમ પાડી

“ધણ સાર, કાલ ઉડીને રાતે ૧૨ વાગતે ઘેર આવજો, અને કહેજો કે રાત મજેની હતી તેથી મોડે સુધી બાહેર રહી જા જી શરમા ! એમ જીહુ બોલતા તુને કાંઈ વીચાર નહી આવતો ? આટલું મોકુ કેમ કરી મુષ ? જા ક્યારના થઇ

ગીયા મરેરે મુવા લોક મને બોલશે કે અરધી અરધી રાત સુધી પોરીને હું બાહર બટકવા દઉં છ”

“હું ખચીત ફલગીર છેઉ કુવરકુધ” મીઠા સાટે તે છોકરી પાછુ ને પાછુ બબડી “મને માફ કરો, હવેથી હું સાત વાગા પહેલા ઘરમા આવશ”

ગમે તેપણ એક નાદાન બચ્ચુ ! સોરાબ બમનશાહના ખ્યાલમા તે નાની છોકરી એટલી બેધ્યાન બની અને તે નાબુક એહરો એવો તો ખીની રહ્યો કે ધગડા કુવરકુધ તો બેપળ તેણી તરફ હબ્બતીનેજ જોવા પડ્યા

“એ આજે તુને થયુછ તોખી શુરે છોકરી. હું બોલુછ તેતુ તુને હસ્તુ શાનુ આવેછ ? તુને શરમ નથી આવતી ? મે તુને પાળી-પોશી-ખવાડી-પીનાડી-શીબરી-કેળ-વીને મોટી કીધી, તેનો તુ મને આપ બદલો આપેછ ? તારા માબાપ તારે માટે શુ દોલત મુકી ગીયાતા તે તુને ખચર છે ? અત્યારે હું નહી હોતે તો કોણ જાણે મુધ કાઢની કાઢ રવડી રખડીને પુરી થઇ હોતે જો વળા બોલતી નહીં નાહ સુધી !”

ગરીબ આલ્હા, આવા તાણા ટપલાં અને મીઠણાંઓથી વણીજ ગુમળાતી હતી કુવરકુધના આવા સખુનોથી તે કાકણી છોકરીને બમણુ દુખ થતુ હતુ હવે ધનસાફ ખાતર અત્રે બે બોલ કહેવા જોઇશે

આલ્હા જ્યારે ઘરમા દાખલ થઇ ત્યારે તેની સારી સમજ પોણી તેની ઉપર ફાવી જઇ શકી હતી તેણી લગભગ

પકડી ખાતરી કરી ચુકી હતી કે કેપટન સોહરામ બમન-
શાહની બેઠુદી માગણી નહીંજ કબુલ કરવી તેણીને લાગ્યું કે
એ ખુશારી કરતું પગલું નહીંજ લેવું—અને બુધવારે તેને
પાછી મળી માસી માગી લઈ તેના દોસ્ત તરીકેજ રહેવું
મગર હાલ કુંવરકુમના તાણા ટપલા સાબળતાં તે કમનસીમ
છોકરીના વીચારો પાછા હેન્ડસમ સોહરામની માગણી તરફ
દોડ્યા અને તેણી ફરીને ધચુપચુ થઈ ગઈ હતી એક વહાલી
હેતવતી માતા હાલ હૈયાત હતે—ઓ, ફક્ત તેજ ધડીએ
એક માયાળુ પીતા તેના કાનમાં હેતના સખુનો રેડવા હાજર
હતે—તો આ બદલાલેનું બચ્ચું ખુશારીની ખાંધમાં મળ્યું
અને દુખમાં ધસતું કેવું બચી જતે !

કુંવરકુમના ધાડા ચીંચવાતા, ખોખરા ઢોલ જેવ સાદે
પાછી તેણીને પોતાની બેઠામીમાંથી જગાડી

“ લે ધરી મર ! આય ઝદ અવસ્તાની ચોપડી લે—ને
બેસ બણવા ! આજે બેહરામ રોજનો હમકારો છે તે શું તું
બણતી નથી કે ? આજની શીક્ષા તરીકે તુંને બોણું જમવા
નહી મળશે રાતના દશની ટકોરી પડે ત્યાં સુધી બેસ ને
બણવા કર, ને પછી જઈને ઘોટાઈ જા, ખબરદાર વધારે
માહારી સાથે વાત કરીશ તો તું બણે ! મુર્ચા એવા નસા-
બદા નાપાકો કાઢ્યો મારે નસીએ મદ્યાછ ! ”

જ્યારે કુંવરકુમ આમ બોલતાં ત્યારે કાચીની મગદૂર
હોય કે સામે એક બોલ મોહમાંથી કાઢે ! મુગે મોઢે ખરીબ
આલાંએ તેણીને કહેવામાં આવ્યું તે પ્રમાણે કર્યું અને
પછી દશ વાગતા તેણી પડતી ખડતી, આસુઓથી આંધળી

થઈ જતી આંખોએ પોતાનાં રૂમમા જઈ ખીજાણાં ઉપર ભુખી તરમી પછડાઈ

ભણ્યાથી અને બદગી કર્યાથી તેણીને ત્રણે દરજ્જે હવે દીલમા હલકું હલકું લાગતું હતું અને હીમત આવી ગઈ હતી, છતાં પેલી એકજ આમત, પેલી એકજ લાલચ મોહરાગ સાથે નાહસી જવું, કે નહીં, તે માટે હજી કાંઈની નકકી ઠરાવ ઉપર તે છોકરી આવી સફી નહીં

તેણીએ પડી પડી લાખો વીચાગ ચનાવ્યો, તેણી નહાતી અને નીરદોશ હતી, છતાં એટલી નહાનાં કે નીરદોશ તો નહોતી હતી કે જેવું પગલું તેણી ભરવા માગતી હતી તેની ખમર તેને ન હોય

“હું જાણું છું કે સોહરાગને મહારી દરકાર છે” તેણી રડતા રડતા, જીવ સાથે એખલી પટપટી “હું ને બરાબર જાણું છું ને સમજું છું પણ એ ખુદા! એ—એ—કાએ મહારી સાથે સીધી રીતે પરણી શકતો નથી ?”

વળી થોડી પળની ચુપકાદી પછી તેણી પાછી મડમડી—
“અરે ખુદા, આ જીવમ માગતી નથી ખમાતો કુંવરકૃષ્ણ દાહાડે દાહાડે મને હાડમાર કરે જ મહારેથી એવણના તાણા નથી ખમાતાં!” અને પછી ફીન ટુટી જાય તેની એક ધીમી ગુમગાયથી ચીસ સમેત તે છોકરીએ પોતાની નીરમળ બનુ આખો આસમાન નગ્ન ટાંકી બદગીમા હાથ નેડ્યા, જલણે જુરસાથી પોને ઘેરી થઈ જતી હોય તેમ તેણીને લાગ્યું

“ઓ મમા !” તે રડતી ટવળતી પોતાના માઆપની

એક નહાની તરનીર આગળ નીચે બોંધપર પછડાઇ પડતા અને હૃદય ભેદક ડચકા ખાતાં તેણીએ હાથ મારી, “ઓ મમા, જો એ પાપનું કામ કહેવાય તો તું જાણેછ, મારી મમા, કે હું એ કાએ કરવા માગુછ !” ઓ મમા, બેહેરતમાથીખી મને સાબળજો ને મને માફ કરજો પપાનેથી કહેજો કે એ રસ્તો પસંદ કરવાનું માહર કારણ કેટલું મોટું છે મહારાથી નહીં ખમાતું ! હવે વધારે વાર મહારાથી કુવરકુખનો જીલમ નહીં ખમાતો ” અને રડતી ટવળતી ત્યાજ બોધ ઉપર તે કમન-સીખ હીણાયલું, તમ્મયલું, દુખી અચ્ચુ ધણી મોડી રાતે હઝારો હાદેશાઓ અને તાસવીસ વચ્ચે ઉધાઇ ગયું

સાચી—ખરેજ સાચી—પણ—કેટલી કાચી !

પ્રકરણ ૪ થું.

— ૦ —

સોનેરી પીજરાંમાં કેદ પડેલી કેનેરી

ઉટાકામ દની ખુશનુમાં રળીયામણી ટેકડી આગળ કુનુર રેડ તરફ આવેલો “રોઝ વીલા” ત્યાંની એક ખરેખરી ખુબ-સુરતીજ હતી કેટલો વખત થયો જગલાની બહાર ‘લાડે આપવાનો છે’ એવું પાટયું મોટા પપરડા જેવા અક્ષરથી લખાયલું ત્યાં લટકાવેલું જોવામાં આવતું હતું, પણ તે બુંગલાનું લાકું એટલું મોટું હતું કે બહા ધનવાન શઠયાઓ, એ દીલખુશ જગ્યાની મોજ મારવા ઉતરી

પડતા, ત્યારે તેવાઓખી લાડે લેવા પહેલાં એ પણ વીચારમા પડી જતા

એમ કહેવા આવતુ હતુ કે એ “રોઝ વીલા” ઘણા વરસો ઉપર એક છટેલ્યને પોતાની મહોરદાર માટે બધાવ્યો અને સજાવ્યો હતો. હીંદુસ્તાનના ઘણા ખરા હીલ રટેસનસ-માથી તે છટેલ્યને ઉડીજ બહુ પસંદ પડ્યુ હતુ, અને તેથી પરણીને અહીંજ ઠર પડી જવાના ખ્યાલે તે લખપતી ઉમરાવે મોટા ખર્ચે અને જેહમતે પોતાની મહોરદાર રોઝવીન માટે આ “રોઝ વીલા” બનાવ્યો હતો. મગર તે ખીચારો વાપરવા પામ્યોજ નહીં તે નસીબનો લીલા જવાન, હજી તો “રોઝ વીલા” બધાંય તથ્યાર થાય તે પહેલાં પોતાની વહાલી મહોરદારને ખોધ બેઠો, અને તેણે તેણીનો ગમ એટલો પકડ્યો કે ત્યાર પછી તેને ઉડી તરફ જવાજ ગમ્યુ નહીં તે સમજી વેચી નાખી પાછો છટલી ચાલી ગયો અને “રોઝ વીલા” એમનો એમ રહી ગયો.

હાલ તે એક હીંદુ શેઠ્યાની મતા કહેવાતી હતી જેનો હાલનો છેલ્લો ખરીદનાર વળી કોઇ પારસી હતો અને તે કોઇજ નહીં પણ કલકત્તાનો જાણીતો ઇનડીયન મેડીકલ સરવટ કેપ્ટન સોહરાબ અમનશા હતો.

“રોઝ વીલા” ખરેખર તેના માલીકને હરખાવે અને મગર કરી રોકે તેમાનીજ એક કીમતી મીલકત હતી તે છટેલ્યન બગલાઓનાં દપ ઉપર બધાયલો એક નાનો સરખો નહેલજ હતો. મોહટી જખરદમ્ન ખારીઓ, વરડા, અને બાલ કનીઝથી તે શોભી રહેયો હતો. મોહટા પમરતા ગુલામો અને

જાતજાતનાં રંગ બેરંગી પુલોનો વળી ત્યાં કાષ્ઠજ સુમારજ નહીં હતો ત્યાંના શોભામના પીલસ અને રંગિ ઉપર લીલા કજર જેવા વેલા અને ઝીણા રંગ બેરંગી પુલો અખિયોને ટાઢકે આપનારો દેખાવ રજી કરતા હતા તેમજ વધી અદર થીથી તે ઘણાજ ઉમદા ટેસ્ટથી શણગારેલો, હુકમાં એક પરીઆના માળાનોજ ખ્યાલ આપતો સુશોભીત બગેલો હતો.

અને તે એક ગજવર રકમે ખરીદ્યા પછી વધતા સુધારા વધારા સાથે સણગારવાનો મેસર્સ મોરટન એડ સન્સને કેપટન સોનાખ બમનશાહ તરફથી હુકમ મળ્યો હતો તેઓને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એ બગેલો તેના દુરના સગા મીઠા અને મીસીસ બમનશાહ માટે ઓગસ્ટ મહીનાની શરૂઆતમાં તપ્પાર બેંચરે ખરેજ સોરાખ પોતાના શીકાર માટે કેટલો બધો ખાતરીપુરવક હોવો બેંચરે કે આગમજથી તેણે આટલી બધી તપ્પારીઓ વટીકે રાખી હતી !

ઓગસ્ટ મહીના સુધીમાં તો તે બગેલોખી તમામ તપ્પાર-રખી થઇ ગયો હતો સોરાખના હુકમથી તા. ૧ લીથીજ નોકરો વટીકે રાખી લેવામાં આવ્યા હતા કારભારણ વીલર ડોસાં એક પકાવનારો, એક આયા, ઉપરાંત બે માલીઓ માગર્મા કામ કરી રહ્યા હતા બરોબર ૧૭ મી ઓગસ્ટે કારભારણ વીલર ડોસાને કેપટન સોરાખ બમનશાહ તરફથી એક કાગળ મળ્યો તેમાં તેવણને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેજ દિવસે સાંજે સાત વાગે તેવણ પોતાના મોહોરદાર સાથે “રોઝ વીલા”માં આવી પુગશે. વારતે ખાણ બરાબર આઠ વાગે તપ્પાર રાખવું.

તેઓ અલખત સાદાં મીઠાં અને મીસીસ બમનશાહને નામેજ આવતાં હતાં. બોલી નાની આલુને ઉંધું ચતુ સમગ્ગવી બેગ લોરથી નહસાડી લાવ્યા પછીથી આ સગદીલ લશ્કરી તખ્તીબ બધે એજ સાદા નામથી તેણીને લખ કરતો હતો, અને હવે તે અહીં એકાતવાસમા તેણીને સદા માટે લખ આવનાર હતો. પણ—પણુ શું ? આહ !—લગ્નીબની વાત કોણે જાણી છે કે વળી તે જાણે ?

સાત કયારના વાગી ચુકયા હતા અને તે નવા પધાર નારા શેઠ અને બાઈ કેવાક હશે તેની ચટપટ કરતા નોકરોનો સ્ટાફ આપસ આપસમા વાત કરતો દરેક રીતની તકયારીઓ કરતાં હતાં.

“ મને લાગેછ કે તેઓ તરતનાજ પરણેલા ધણુ જવાન હોવા જોઇએ ” આયા મેરીઅને બટલરને ખાનગીમા કહ્યું “ અને તુ જાણેછ કે અનતુત મને તો હમેશ તેવા લોકો આગળજ રહેવા વધારે ગમેછ ધરડા ને લાભો વખતના પરણેલા વઠકણા ધણી ધણીયાણી તો કામકાજમાની એટલા ચોકકસ હોય છે કે તોઆહ કયે ! ”

તેઓએ રોઠ અને બાઈને જવાન જોવાની આશા રાખી હતી ખરી—પણુ જ્યારે બારણા આગળ ગાડી અંતરિને ડિલી ત્યારે એક ગ્રહસ્થનો હાથ ઝાલી હરણીની ચપળતાથી મોટર-માથી કુદી જે છોકરી બાહર આવી તેને જોઈ કારભારણુ વીલર તો અજબજ અછ ગયા ! આતો માત્ર એક નાની છોકરીજ હતી ! તેણીને લાગ્યેજ સત્તર વરસ હોવા જોઇએ એમ વીલર ડેસાને તુરત લાગ્યું જ્યારે જવાન મીઠાં બમનશાહની ઉંમર તેણીએ અનુભવી આપ્યાએ તુરત ત્રીસ ઉપરની આક્રી

“ભલે પધારી મારી વહાલી આલા ” સોહરાએ આલાને પોતાનો હાથ આપી મોટરમાથી ઉતરતા કહ્યું અને પછી ઘુરત વધાર્યું “હું દુવા કરું કે અહીં આપણી બાળીની જીદગી સદા સુખ સ પન્નમા પસાર થાય ! જો આલા, તારી આસપાસ જો—અને કહે મને કે તારૂં નવું ધર વૃત્તે પસંદ છે કે નહીં ?”

તે છોકરી તદ્દન ચુપ બિભી તેણીએ હજી પોતાની સાદી જુની એ કલરની સાડી અને વોષ્ટનું તેવું જ સાદું પ્લાઝિ જો પહેરી તેણી ધર છોડી આની હતી તેજ હાથમી તેના આગ ઉપર મોજુદ હતું. અને એ સાદો પોશાક “રોજ વીલા”ના દમામ સાથે અજબ રીતે સરખામણી કરી રહ્યો હતો તેણીએ પોતાની મધુર આખો આસપાસ ફેરવી જોયું, તે સોનેરી અને પરપત્ર પીવસ, પનનની ઠંડી લેહજીમા હાલી રહેલા ગુલાબો, આસપાસની લીલોતરી, ઉંચા વરડા, ધુલના ડુડાઓથી શોભી રહેલી બાલકનીઝ, એ સરવ તરફ તેણીએ અત્યંત ખુરાલીથી જોયું ! આહ આ બધું હવે તેનું ઘનાર હતું તેનું પોતાનું ! અને તે બચ્ચા સહી ખુશાલીમા તેણીનો મનોહર મુખડો એકદમ ખીલી રહ્યો સોહરાએ બમનશાહની તેણી માટેની આટલી બધી હેતુભગી લાગણી જોઈ, ઉપકારના આશુ તેણીની આખ્યોમા આવી ગયા

“સોહરાય, ઓ સોહરાય,” તેણી ‘રીમે સાહદે બબડી “ઓ સોહલી આય બધું કેટનું સરસ છે ઓ કેટનું લવલી” મને તો જાણે બીકખી લાગેજી સોહરાય”

તેણે હેતથી તેણીના નહાના હાથો પોતાના હાથમા

પકડ્યા અને તે લાલ અને સફેદ થતા ચેહરામા એ ધડી મોજથી જોયું પછી તુરત ગભીર થતા તેણે કહ્યું —

“ હવે આલા, માહાર કેહવું બધું બરાબર તું ચાદ રાખજો આજથી હું કેપટન સોહરાબ બમનશાહ નથી હું સાદો મીઠા બમનશાહ છું તે ચાદ રાખજો હું મીઠા બમનશાહ અને તું મારી પોતાની ધણીઆણી છે તારી વેડોંગ રીંગ કાઢ છે આલા ? જોઉં જોવા દે મને ”

જ્યારે તે છોકરીએ પોતાનો હાથ ઉઘડી તે વીંટી તેને ખતાવી ત્યારે તે બચ્ચા સહી મનોહર મીઠા ચેહરા ઉપર દુન્યા ભરતું સુખ અને હેત વાચી શકતું હતું, અને તે જોઈ તે સેહજ હસ્યો.

“ એ તું સદા તાહારી આંગળીએ પહેરી રાખજો, મહારી આલા ! જો હવે સમજ તાહારે જરાકબી શરમાવાનું નથી આ ધરની ધણીઆણી તરીકે આજથી તુરત તું તાહારી જગ્યા લે “રોઝ વીલા” હવે પછીથી તાહારો છે, તાહારો પોતાનો છે. વહાળી આણું, મેં તે તહારેજ માટે ખરીદ્યોછ— અને તેની તુજ માલેક છે માહારી વાહાલી મીટી નહાની ખુશસુરત આલાને અહીં રાજ કરતી, અને સાહેબી કરતી, જોવાનાં સુખ માટે શું નહીં આપુ ? ”

“ અને તમે હવે સદા મારી પાસેજ રહેશો કેની સોહરાબ ” તેણીએ હસીને પૂછ્યું

“ હારતો વળી ” તે જવાને ઝટ જવાબ કર્યો “ બનશે એટલો હું તાહારી પાસેજ રહેવશ અલબત્ત માહારે ડ્યુટીસર

આવારનવાર જવું પડશે ખરૂં, પણ હું તું ને બનશે એટલી થોડીજ એકલી રાખશ ને ઝટ પાછો આવશ તેની તાહારે શીકર કરવાની નથી આશા, ને, લે, ચાલ હવે આપણે અદર જમ્મએ પેલા વરડાપર ઉભા રહી ક્યારના વીલર ડોસાં આપણી તરફ જોયા કરે છે” અને તેઓ હવે હરતે ચેહરે આગળ આલ્યા

અકરણું ૫ સુ

—,૦—

ગજના ઢગલાપર કે ગધના ઉકરડાપર ?

તે નવા જોડાને “રોઝ વીલા”ના સુદર શોભીતા એન્જન્સ આગળજ સામેથી આવના વીલરડોસા મળ્યા મીસીસ સોહરાબ ખમનશાહે થોડાક શબ્દોમા તેણી સાથે માયાથી વાત કરી, મગર ઘરડા વીલરડોસાનું તો ધક જાણે ચરવા મધુ હતું ! તેવણુ તો નવી પરણી આવેલી બાઇના બચ્ચા જેવા નીરદોશ મનોહર ચેહરા અને નાળુક આકાર તરફથી કેમે કરતા પોતાની આખો હટાની શકતાજ નહીં હતા !

“તમારા બાઇ આ લાખી મુસાફરીથી ધણી થાકી ગયાંજ, વીલરમાએ,” કેપ્ટન સોહરાબે માયાથી વીલરડોસાનું ધક ઠેકાણે લાવતા કહ્યું, “માટે એવણુ માટે તખ્તાર કરેલા ઓરડામા લઇ જઇ જરા આરામ કરાવો.” અને પછી કાઇક હેતવતા મીઠા શબ્દો તે છોકરીના કાનોમા બબડી તેણે તેણીને કારબારણુ સાથે જવા દીધી.

તે છોકરી તેવણ સાથે ગઘ એક પછી એક મોટા આરાસ્ત કરેલા ઓરડાઓ વટાવી વીલરડોસા તેણીને એક મોટો કુશાદે દાદર ચઢાવી માળ ઉપર તેણીના ઓરડામાં લઇ ગયાં આહા—શુ તે ઓરડાની રોણુક અને દમામ ! પેન્ટ કીધેથી દીવાલો ઉપરના પીકચરો આરટીસ્ટોના માસ્તરપીસજ હતા. મોટો બીજાવેલો ગાલીઓ સુવાળો અને પગ અદર પેસી જાય એવો નરમ હતો ફરનીચર બધું નાણુક અપ-કુ-ડેટ સ્ટાઇલનું હતું ઠેરઠેર વાઝીઝમાં પુલો ભરેલા હતા જાણે એક બેહતની પરીનો માળો હોય એટલો મધો સુદર અને સરસ તે ઓરડો હતો

નાની આલુએ મુકેલીથી અજાયબીની એક ચીસ અટકાવી સાદાઇમાં ઉધરેલી તે બીન અનુભવી છોકરી માટે ખચીત આ મધુ નવું અને નવાઇ પેદા કરનાર હતું એમ છતાં તુરત તેણીએ મોહરાજના ચેતવણીના શબ્દો યાદ કર્યા, અને જાણે આવું જ બધું તેણીને વાપરવાની તમેહ હોય તેમ, વીલરડોસા કાંઇમી નોટીસ કરે તે પહેલાં તે છોકરીએ મહા-દુરીથી પોતાની અજાયબી સમાવી દીધી અને નફકરે હસ્તે ચેહરે તેવણ તરફ ફરી ગયું —

“હું તમોને મદદ કરે બાઈ” વીલરડોસાએ પુગ્યું

“નહી થે કયુ વીતરમાય—મને માહારે પોતાને હાથેજ કામ કરી જવાની આદત છે” તેણીએ ભોળાઇમાં કહ્યું અને વળી કાચ્યુ કપાયયુ જોઈ તુરત વધારયું, “એટલે મારી કહેવાની મનસુબ એમ કે કોઇબી વચ્ચે પડેછ તે મને મુદત પસંદ નથી”

વીલરડોસા બડા બાહોશ અને જમાને બાધેલ હતો તેવણે એક પળ તે મીઠા ચેહરા અને ગલરાયથી એ મધુર આખ્યો તરફ એક ઝડપી નજર કરી લીધી તે-માય જેવી માયાળુ ડોસીના દીવમાં આ નાની ઉમરની નાદાન દેખાતી છોકરી માટે તુરત હેતની એક અજબ લામણી થઇ તે છોકરી તેવણને તુરત ગમી ગઇ હતી

“વારણ હુ સમજ બાધજી” તેવણે તુરત નરમાશથી જવાબ કયો “પણ કાંઈ નહીં તો તમારો સામન ખોલવા અને પેટીમાંથી કપડા કાઢવામાં તો મને મંદ કરવા દેઓજી તમે ધણા થાકી ગયેલાં લાગો”

“સામાન અને પેટી” તે છોકરીએ મનમાં અજબ-બીથી સવાન કયો અને પછી નજર કરી જોતા પેટીઓની દાર તેણીની નજરે પડી, પણ વળી પાછી તેણીએ અજબબી સમાની દબ કહ્યું, ‘તમારી ધણી મહેરબાની વીલરમાય, પણ હમણા તો મને કશાની જરૂર નથી હાલ તો એક પા કલાક હુ જરા થાકી ગઇજી તે લેટી ઉઠશ. બરાબર વીસ મીનીટ પછી શેઠને માફરી પાસે મોકલી આપજો તેટલા હુ રેસ્ટ લેવશ”

તેણી પોતે અજબ થઇ કે આમ બોલતાં અને હુકમ કરતા તેણીને કેમ આવડ્યું હશે ! તેણી શીકડુ હતી

તેણી જરાબી થાકી ગઇ હતી નહીં, તેથી જરાબી રેસ્ટ નહીં લેતા તેણી ખુશીથી ચમકારા મારતી આંખો સાથે તે મોટી ક્રેન્ચ બારી આગળ જઇ ઉભી અને તેમાંથી દેખાતો

દુરવેરનો રળીયામણો દેખાવ અને અસમાનપર ઝળકી રહેલા તારાઓ જોતી ઉભી

વીસ મીનીટ પુરી થતાજ તેણીએ પોતાના ઓરડાની બાહર કોઇનાં બારી પગલાનો અવાજ સાંભળ્યો. બીજાજ પળે તો બારણાપર બે ચાર ટકોરા મારી કેપટન સોહરાય પોતે અદર ચાલી આવ્યો, તેણે અદર આવી તુરત આલાના ડાહ્યો પોતાના હાથમા જોરથી પકડ્યા.

“કેમ જ્ઞાનો વીચાર કરી રહીછ, આલા ડીઅર? તેણે ધણાજ હેતથી હસીને સવાલ કર્યો. આલની જુખ લાગીછ કે નહીં? જમવા આવેછ કેની?”

“હા, પણ સોહરાય, વીલરાડેસા કહું છે કે મારે નામની પેટીઓ અને સામાન કાલનો અહીં આવી ગયો છે તે થુ? મારે માટે કાણે મોકલાવ્યો હાશે?”

“કાંએ હું મોકલાવનાર નથી થુ.” સોહરાએ હસીને કહ્યું અને પછી તેણીને તે પેટીઓ આગળ ધસડી મથો, “ચાલ આપણે એમાંની એકુ બે ખોલી જોઇએ કે અદર થુ થુ છે.”

અને તે ખોલતા અદરથી એકથી એક સરસ પાશાકો નીકળ્યા. આખે ઉડી વળગે એવા ખુલ્લા, ઘેરા, રમતી રેશમી સાડીઓ અને તપ્યાર સીવેલા અપ-ટુ-ડેટ ફેશનના બ્લાઉઝીઝનો એક કુમર ત્યા મોજુદ હતો. વળી સાથે બીજા જાત જાતના જરૂરી કપડાઓ હતા. માહે બીજો પણ એક નાનો તાળુ દીધેલો ખોલ્યો હતો, જે ખોલતા આલાએ હરખ અને

અળખથીની એક નાની ચીસ પાડી સોહરામ તરફ જોયું તેમાં એક બેમુલ ખળનો હતો હીરા, મોતી, માણેક, અને લીલ-મના તરેહ તરેહના ધડાવેલા સેટસ જોઈ નાની આલા તો બણે બેઠેશ જે રી થઈ થઈ

‘ ઓ સોહરામ, ઓ સોહરામ, આપ શું બધું મારે સારું ? ઓ હું કેમ તમારો ઉપકાર માતું ? તમે કેટલા બલા છેઓ સોહરામ ” તે છોકરીની ખરા દીલની ખુશાથી જોઈ તે ગમ્મતથી દરયો અને ખરા હેતથી તોણી તરફ જોયું

“તું ચાહશે તો એથીથી વધારે તું ને બીજી મળશે, માહરી આલા,” તેણે કહ્યું, “તું જે માગશે ને હું તું ને અપાવશ ચાલ દવે આમાથી એક નુફર પોશાક પસંદ કરી પહેર—હું જોવા માગુ છું કે મારી સુદર આના તે ઠંઠેરામાં કેવી લાગશે ”

“શું તેથી હું તમોને વધારે ગમી શકશ, સોહરામ,” તે છોકરીએ ધીમેથી પૂછ્યું. “હું કરશ તમે કહેશો તેમ તમને ખુશી કરવા હું મધુ કરશ પણ સત માનજો સોહરામ, એ મધુ ને ગમવા છતાં, મને તો સરવથી વધુ તમારા ખરા ને સાચ્યા હાતનીજ દરકાર છે મને બીજી કાંઈ જોઈતું નથી તમે માહર કહેલું માનોજનાં, સોહલી ?”

“હા અલખત,” તેણે જવાબ કર્યો, “હા અલખત આલા હું તે જાણું છું પણ ચાલ દવે જલદી કર આણું તપ્પાર થઈ નીચે આવું હું દશ મીનીટ તારી રાહ જોવશ.”

તેથી પોતાના રૂમનો લબ્બ દેખાવ જોઈને હજીની મધ

હતી, તો ડાઘનીંમ રૂમનો દોર ને દમામ જોઈને તો વધારેજ હેબતી કેપટન સોહરાય તો જાણે તેણીને પોતાના પૈસા અને પદવીથી આજીજ નાખવા જોડો હતો.

તે મોટા દમામદાર ઓરડાની તેનીજ ભપકાદાર ચકચકીત ટેબલના હેડ ઉપર તેણીએ ઓસકાતા શરમાતા પોતાની જગ્યા લીધી ત્યારે તેણી જરાખી નરવસ થઈ નહીં પોતાને સાદે ધરખી કુવરકુછએ તેણીને તેવી તો દરેક કેળવણી ધણી સારી રીતે આપી હતી કોઈખી રીતે છબરડો કરવા જેટલી તેણી ગામડીયન કે તદ્દન બોટસોટ હતી નહીં જમ્યા પછી તેઓ બાહર નીકળ્યા બગલાની એક સાઇક આગ । એક ઉતરાણવાળી જગ્યા આવેલી હતી, જે ઉતરી જઈએ તો સીધા એક મોટા ઉંડા તળાવ આગળ જવાતુ હતુ મીં અને મીસીસ સોહરાય ખમનશાહ તે તરફ જઈ તારાઓની ઝાખી રોશનીમા જોતા ઉભા

“તુને આ બધું મન્યુ કે નહીં તે તે મને હજી કહ્યું નથી આલા ’ સોહરાયે હેતથી પુછ્યું “તુ જાણેછે ન્ની કે હવે પછી આ બધું તાહાર પોતાનુજ છે”

તેણી કાંઈ જવાબ કરી શકી નહીં ફક્ત મુગી ચુપકીદીમા ઉપકારના ઉબરા સાથે તેણીએ તેનો હાથ પોતાના નાહના હાથોમા પકડી લીધો અને અત્યંત હેતથી તેની તરફ જોયું

“ઓ મોહગબ, કેહો મને કે આટલા હેત અને જેહ મતનો બદલો દુ કેમ વાળી આપશ ? તમે કેટલા ભક્ષા હોઓ મોહરાય ”

“તુ તે બદલો મને તાહારા હેતથી વાળા આપી શકશે આણુ ! તુ ફક્ત મને સદા સાચી રહેજે અને આવીજ મીઠી અને હેતવતી રહેજે, એટલે માહારો બદલો મને મલી ગયેલો હું સમજશ ”

આહ તે કેટલુ થોડુ માગતો હતો ! આટલુ બધુ આપી તે ફક્ત તેની તરફથી હેતનીજ આરબુ કરી રહ્યો હતો ! આલાને લાગ્યુ કે જો ફક્ત તે કંઈ રીતે તે બધા જવાનની દરકાર કરતી થઈ હતી તે સમજતી શકે તો બસ હતુ

- “મોહલી, વાહલા સોહલી, તેની તમારે શીકર રાખવાની નથી હું તમોને વચન આપુ છું કે હું સદા તમોને સાચી રહેવશ, અને મહોત સુધી ચાહવશ, ઓ સોહરાબ કહો મને કે કંઈ રીતે હું તમોને માહરા હેતનાં ખાનરી આપી શકું જો જરૂર પડે તો સત જાણુજો, વાહલા સોહરાબ કે તમારે ખાતર માહારો જીવગી કાઢી આપુ ”

આહ આ બોલો તેણે પછીના વરમોમા કેવા સતાપથી યાદ કર્યા

“તાહારો જીવ એમ કાઢી આપનાનો ફાવતુ નથી પડ્યો આલા, તાહારો જીવ તો મને ધણે વાહલો છે,” કેપ ટન સોહરાબે હસીને સમજાવ્યુ “પણ હું એમ પુણુ કે આ નવાં કપડાં સજ તે આરસીમા તાહારો એહેરો જોયો કે આણુ ?” અને તે ચાદરણીના શીકકા ઉજાસમા સોહરાબે એ પણ મોજથી અને મગરૂરીથી તેણી તરફ જોયુ

તે ખુશાલીથી લાલ થઈ, ખચીત એગલોર ખાતે વસ્તી

આલાં ઝાંટ અને હાલની માલેતુઝર શેઠાણી તરીકે વસી રહેલી, આ “રોઝ વીલા”ની માલેક કાંઈ અજબજબ તકાવત બતાવતી હતી તે ગેરી ખુદશી ગરદન, પોણા ઉંધાડા તાસની બોહેમાથી દેખાતા ગુલાબી હાથે સીધું ટટાર કદ, અને ગુલામની એક ખીલતી કળીને મળતો આવતો ચેહરો તદ્દન અપ-ટુ-ડેટ પોશાકમાં એક રાજ કરતી રાણી અને સાહેબી કરતી શેઠાણીનોજ ખ્યાલ આવતો હતો.

સોદરાએ તેવામાં તેણીનો હાથ ઝાલ્યો અને હેતથી તે હસતો ચેહરો પોતાની તરફ ફેરવ્યો.

“હવે કહે મને આલા, શું આ તાહરા કુવરકુમના બુદ્ધમાટભયાં ધર્યાં વધારે સારૂ નથી ?”

“હા હજાર ઘણું વધારે સરસ છે” તેણીએ તે ભરકરી અમલદારની આકર્ષીત આંખોમાં જોઈ બહુ ધીમેથી જવાબ વાળ્યો.

સાચી ! પણ ખચોત કાચી ! !

x x x

એક થોડાક દીવસમાં નાની આલાએ પોતાને પાંદ જાંખી લીધે. તેણીને હવે આ જાતની જીંદગીની તબેક્ક પડી નીજ ચાલી તેણી સુખી હતી—એટલી સુખી કે વાર વાર તેણી વીચાર કરતી કે આ સુખ નીભશે કે કેમ ? તે હજી એટલી નો નાની અને નીરદોશ હતી કે કેવું પગલું તેણી ભરી સુકી હતી તે હજીએ યરાયર સમજી શકી નહોતી હાલ દુરત તો હજી તેણી જગખી પરતાયથી દેખાતી નહોતી પણ ભવીષ્યની વાત કોણે જાણી ?

તેણીને મનથી તો જીદગી એક સુખના સ્વપ્ના જેવીજ સરસ પસાર થતી હતી. પૈસા, ટકા, મોજ શોખ, અને વળી વહાલથી વીહલા પડનાર સોહરાયની હેતવતી કપનીમાં તેણી સુખી હતી. બાવીશની તેણીને બાલ ફકર હતી જે દુખ તેણી માટે ડોળા ધુરકી તપ્યાર થઇ ઉભુ હતુ, તેની માપડી આ બેખબર ઊકરીને શુ ખબર હોય !

અને એ રીતે દીવસો સુખમાં પસાર થતા ચાલ્યા તેણી હમેશા ખુશાલ અને ઉલટમદ નજરે આવતી હતી. તેણીએ ભરેલુ પગલુ તેણી જરાબી ખરાબ લેખતી નહોં તે તો જેમ બેમલોરમાં તેમજ અહીંબી સુખ અને સતોશમાં રહેલી હતી. મગર તેણી ખરેખર ખુદામાં માનવાવાળી પરમ ઉપર એતેકાદ રાખનારી હોવાથી કદી પોતાની બદગી ચુકતી નહોં.

એક દીવસ કાંઈ કામે તેણીના કરેસીંઝ રૂમમાં તેણીને શોધવા જતા સોહરાએ ત્યા અગ્નયળ જેવો મળીર દેખાવ જોયો. માથે સોડ ઓઢી લઇ પોતાના નાના સુદર હાથે જોડી પોતાની મધુર વાયોસેટ પુલ જેવી ખુલુ આખ્યો, આસમાન તરફ ઉઠાવી તે ઊકરી ખરા દીલથી ખુદાની યાદમાં પોતાના પરવાળા જેવા હોઠો હલાવી રહી હતી. એ દેખાવે સોહરાજ ઉપર ધણી મળીર અસર કરી, તેણી બણવાતુ પૂર કરી રહી ત્યા સુધી તે અદબથી બાલુએ થોખ્યો, અને ત્યાર પછી તેણીને પુછ્યુ

“એ તુ શુ કરતી’ની આશા ?”

“કાંઈ સોહરાજ એ કેવો સવાલ ?” તે મીઠી ઊકરીએ ખુશાલ તબીયતથી હસીને સમજવ્યુ, “હુ બદગી કરતી’તી !”

તેણીની નીરદોશ રીતભાત અને મીઠા સ્વભાવથી તેની ઉપર બહુ અસર થતી જે તે તીખખા, મીઠમીઠી સ્વભાવની હોતે તો તેને આટલું લાગતે નહીં પણ આલ્હાની હદ બાહેરની સાદાઇ, નીરદોશ વીચારો, ખુશાલ તખીયત અને તેને માટેનું અથાગ હેત અને તાબેદારી જોઇ તે દીવસે દીવસે વધુ વીચારવત અને દુ ખી થતો ! કેટલી નાની કેટલી જોળીલાળી તે છોકરી હતી કેવો તેણી તેની ઉપર વિશ્વાસ રાખતી હતી !

“આહ,” તે વારવાર બડબડતો “જો ફક્ત પેલી કલકતાવાળી નરગેસ મેહતા વચ્ચે મને નડતી નહીં હોતે તો આ બચ્ચાને હું ખરેખર સુખી કરતે”

અને આજેખી તે અશો વીચારનો નાની છોકરી આમ બદગીમા મશગુલ જોઇ તેની ઉપર ધણી અસર થઇ તે તેણી સાથે વાત કરતા થોડોક બેધ્યાન બન્યો

“બદગી કરતી’તી, આલ્હા ?” તેણે કહ્યું “ધણુ સાર માહારી વાહાલી આલુ, મગર ફરીથી ખુદા ખાતર મારી સામે એમ કરતી ના, હું તારા જેટલો ધરમી અને ખુદામા માનવાવાળો નથી.”

તે મધુર આખો અખયમીમા ઉંવડી અને તે પરવાળા જેવા હોડો કપકાના કાઇક સખુનો કહેવા ઉપડયા, પણ ખીજજ પળે તેણી ચુપ થઇ ગઇ, શા માટે તેણીએ કાંઇમી બોલી તે વાહાલા જવાનને દુખી કરવો જોઇએ ? તેણી ચુપજ રહી

નાદાન આલાના નાહાસી ગયા પછીથી કુવરકુછનેથી ધણુ દુખ લાગ્યુ હતુ તેવણુ જો કે જોધએ તેવી તે માયાપ વગરની એકલી અટુલી ઊઠરીને ચાહતાં હતા નહીં, છતાં તેવણુને તેણીનો સોહવાસ પડી ગયલો હતો. તે વાહાલા મીઠા ચેહરા, અને નરમાશ ભર્યા મધુર બોલોની ગરહાજરી તેમને સતાવતી હતી તેવણે જે કોઈ આલાને શોધી લાવે તેને માટે એક ધરખમ ઇનામ વરીક ઇપાબ્યુ હતું

અને આલાના નાહાસી ગયાથી એ ગલેરનુ લોક કાંઈ ઝાઝુ અજબ થયુ નહીં કુવર ડોસાની નાલાયેક ચાલ સરવે ને ખખર હતી અને તેથી અતે કટાળી મરીખ આલા ધર ઊડી ગઈ તેમા તેમને કાંઈ અજબ થવાનુ લાગ્યુ નહીં અલબત્ત લોક કોઈ એમ જાણતા હતા નહીં કે તેણી કોણ સાથ અને કર્યા ચાલી ગઈ હતી

“એની જગ્યાએ હુ હોઉં તો હુખી એમજ કરે કુવરકુછનેા બુલમ અને તાણાજણી ખમવા કરતા કેથે કંઈ ચાકરીએ ગવેરા વહીતરે કરી માહાર પુરે કરવાનુ હુખી પસંદ કરે ” આલાની ગુમ થવાની વાત જાણી ત્યારે એક બાઈએ મત આપ્યુ હતુ.

અને આલાને શુ કુવરકુછ યાદ આવતાં હતા ? તેણી શુ તેવણુને મુખી આવવા માટે હુખી થતી હતી ? એક લેશ માત્રથી નહીં તેણીએ આટલા વરસો એવા દુખ અને કંક-ળાટનાં કાઢ્યા હતા, કે તે પાછળ ઊડી આવવા માટે તેણી જરાએ હુખી થતી નહીં

જ્યારે સોહરાખ બમનસાહે પોતાની સાથે ચાલી આવ

વાની તે નાની છોકરી કને બેઠું દી ધીકકાર ભરેલી માગણી કરી, ત્યારે જો ધરડા કુવરકુચ તેણી સાથે સીધે સીધા ચાલ્યા હતા, તેણી સાથે માયાથી વસ્ત્યા હતા, તો ખચીત બનવા જોગ છે કે નાની ચાલુ પોતાનો વીચાર બદલી બેગલોરજ રહી જતે અને હવે ધસી આવતા દુખ અને આક્રમકતાથી બચી જતે

અને બેગલોરમા તેણીના શુભ થવાની નવી નવાઈની વાતો ફક્ત ચાર દીવસ રહી જ્યારે હવે તે સમગ્ર જીવનની ગયા હતા

વળી કેટલાક સારા દીલના ને માયાળુ મનના તે માયાપ વગરની નાવારેસ છોકરીને કેટલાક વાર હેતથી યાદ કરતા, અને અજબ થતા કે હાલ તે બીચારી એકલી અટુલી આ પાપી દુન્યાના કયા છેડા ઉપર હશે ? તેણી કોણને આશરે હશે ?

અકરણુ ૬ કું.

— ૦ —

નરગેશ મેહતા !—એ વળી નવુ પખેર કોણુ છે !

અને એ રીતે વખત પાણીના રેલા મીસાલ પસાર થતો ચાલ્યો, જે દરમ્યાન આલા ગ્રાટની જીદગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલ વહેતી રહેલી હતી પોતાનાં ધરડા, તુમાખી, ખરાબ મીનસનાં જીલમી કુવરકુચને છોડી આવવા પછીથી તેણી અહીં ઉટાકામદ મધે “રોઝ કોટેજ”ની માલેક તરીકે

ખુબ મોજ મજા અને સુખચેતના વખત પસાર કરતી હતી કેપટન સોહરાબ બમનશાહને ઇન્સાફ આપવા ખાતર કેહેવું જોઈએ કે તે એ છોકરી ઉપર ખરા દીલનું હેત રાખતો હતો, અને એકે વાતની તેણીને અડચણ પાડતો નહીં તે તેણીનો પડયો મોલ ઉપાડી લઈ તેણીની દરેક વાજબી મરજી સાચવતો વળી તેણે કશી વાતની કચાશ રાખી નહીં હતી, બધી વાતમાં તેણીનેજ ખુશી રાખવા સદા તૈયાર રહેતો.

મોહરાબે એક નવી શોધ કરી હતી અને તે એ, કે સુદર આલોનો સાદ ધણેજ મોઠો અને જોરાવર હતો, મગર તે કેળવાયલો નહીં હોવાથી નકામો હતો તેણે તેથી ત્યાની કેનવેનટના ઘરકા મ્યુઝીક માસ્ટરને વટીક રાખી લીધો અને તેણીને શીખાડવા માંડી વળી ફોઇગ, પેન્ટીંગ, અને ફેન્સી લીવલુ શીખાડવા એક બીજી ઘરડી લેડી ટીચર આવતી હતી અને એ રીતે તે છોકરી આગળ અને આગળ દર દીવસે નવું નવું શીખતી ચાલી.

આપણે આગળ જોઈ ગયાં તેમ બાગને એક છેડેથી નીચે ઉતરી એક તળાવ આગળ જઈ શકાતું હતું સોહરાબે પોતે એક નાની બોટ લીધી હતી, જેમાં તે તથા આલા ધણીક વેળા પાણી ઉપર ફરી આનંદ મેળવતા.

એક દીનસ આલોને પાણી તળાવ ઉપરજ ફરવા જવાનું મન થયું અને તે મરજી સોહરાબને જણાવતા તેણે તુરતજ હા પાડી.

આલા પોતાના ઘરનાજ ડોરમાં બની ધણી શોખી રહી હતી તેણીએ માથે સોડ લીધી નહીં, અને ઉંઘાડેજ માથે

બોટમાં સોહરાય સાથે ચઢી બેઠી પવનની ઠડી લેહમીથી તેણીનાં કસબ જેવા સુવાળા સોનેરી ખુલ્લકા એમ તેમ ઉડી રહ્યાં હતાં, અને અતી સુખમાં તે હરતી મધુર આખો સાથે તેણી જાણે એક મનોહર પીકચરજ રજુ કરતી હતી

તેઓ થોડીવાર તળાવ ઉપર ફર્યા એટલે સોહરાએ કહ્યું—

“આપણે બોટ પેલી પાર લઇ જઇએ આલાં ! તાંહ ફરવાનું મજાહતુ લાગેછ ” અને તેઓ તે તરફ ગયા, જ્યારે બાએજ હજી તો બોટ ઉભી કરી તેમથી આલા ઉતરવા બધ તેટલા તેણીએ ગુસ્સાથી સોહરાને બખાળતાં સાબલ્યો

“શુ છે સોહલી ?” તેણીએ તે ઉપરથી પુછ્યું

સોહરાએ સામી તરફ એક બધરા માટીઝાનું આવતું ટોળું તેણીને બતાવ્યું, “જે આલા, આ સામેથી આવી રહેલા બધા જણાઓને હું ઓળખુ છ તેઓએ આપણને સાથે જોવાં નહીં જોઇએ તેથી હું કેહું તેમ કર આલા ! જે પેલી સાઇડે દેખાતા મોટા યુકીલીપટસના ઝાડો નીચે જઇ તુ મારે માટે થોભ, હું થોડી વારમાં તેઓને મળી પાછો આવશ તુ મારે ખાતર એટલું કરજેની આલા ?”

એક શ્રદ્ધાળી વધુ બોલ્યા વગર તેણી ત્યાંથી ફરી મઇ, અને તેણે અતાવેલી જગ્યા તરફ તાબેદારીથી ચાલવા માડ્યું તે મે મહીનાનો એક ખુલ્લો ખુશાલ દીવસ હતો, અને ત્યાં ઝાડ નીચે ધણાક છોકરા રમત કરી રહ્યા હતા જરાક છેટે એક યુરોપીયન બાનું એક નાહાના ચાર વરસના ખુમસુરત બચ્ચા સાથે ગેલ કગતી ને રમતી બેઠી હતી આલા ત્યાં મઇ અને અને વીચારવત થોડોવાર બેમી રહી

તેણીએ દુરથી સોહરાબને પેલાં સામેથી આવતા ટોળા તરફ જતા જોયો. તેણીએ તેને ટોપી ઉતારી હસ્તે ચેહેરે સર્વને સલામ કરતા દીઠો અને તેથી તે મરીખ છોકરીના મનમાં ધણુજ માહુ આવ્યું. આહ, આજે પહેલીજવાર પોતાને માટે તે છોકરીએ વીચાર કર્યો ! તેણી તે જવાનને મનથી ફેટલી થોડી કીમતની હોવી જોઈએ, કે આ રીતે કાંઈ સાથ તેને ઓળખાણ પીછાણ તે કરાવી ચકતો હતો નહીં.

વળી તેણીને એક બીજો વીચાર આવ્યો. થોડી વારની મોજ શોખ અને દોરદમામ તો ઠીક હતો, પણ આખી જીંદગી આ રીતે એકાતવાસમાં કાઢવાની શીકર તે છોકરીને આજે પહેલી વાર થઈ શુ આખી જીંદગીજર એમજ સતાવું ભરાવું ફરવાનું હતું ?

તેણીની આસપાસ નાહના યાળકો રમી મગ્ન કરી રહ્યા હતા દશ મીનીટ પહેલાં તે પોતેમી આ યાળકો જેટલીજ ખુશાલ અને સુખી હતી તેણીએ પોતાની પાસે રમતા પેલા યુરોપિયન બચ્ચાને પોતાના હાથમાં લીધું અને હેતથી રમાડવા લાગી—જે બધું જોતી અને ખુશાલીથી હસતી તેની જવાન માતા ત્યાં બેઠી હતી.

એકદમ તેણીને ખ્યાલ થયો કે સામેથી તેજ બાનુઓ અને મહરથો બધા આજ તરફ ચાલી આવતા હતા. તેણીએ પેલા નાના યાળકને પોતાના બોળામાં બેસાડ્યું અને સામેથી આવતા ટોળા તરફ જોયું ! અને તેણીએ શું જોયું ? દશેક જણા સામેથી આવતા હતા. બધા સેહેવ કરવા ઉતરી પડેલાં પારસી ગડેબાઓજ હતાં, તેમાં સઉથી પહેલી તેણીની

નજર પોતાના કહેવાતા ભરથાર સોહરાય બમનશાહ ઉપર પડી.

તે બધાથી જરાક આગળ ધીમે સાદે વાત કરતો એક છોકરી સાથે ચાલતો હતો. ચાલતે લાગ્યું કે આવો ખુબ સુરત ચેહેરો તેણીએ આગળ કદી જોયો હતો નહીં તે છોકરી ઘણી જવાન, ભાગ્યેજ બાવીસેક વરસની હતી સોહામણા ચેહેરાની, કાળી ભમર આખો અને તેનાજ સીંહી ઝુલ્કા ધરાવનાર ઉંચી મરોડદાર બાધા ન હતી નહુ ધ્યાનથી જોતા તેણીને લાગ્યું કે તે ચેહેરો કાઠક કરડો દેખાતો હતો તેણીના હોઠ મગર અને આખોમા એક જાતનો બેપરવાહ છાપ ખુલ્લો નજરે પડતો હતો તેણીની ગીનભાત ઠંડી અને મગર જેવી ઝટ નજરે આવતી હતી અરેરે, બોળી ચાલતો થુ ખખર કે તેજ છોકરીની અદર ધડક ધડક થતું તેણીનું જીમર કેટલું નરમ અને હેતનતું હતું.

તેણીએ ઉપર જોયું અને સોહરાયની નજર સાથે તેણીની નજર મળી તેણીએ ઝટ તે આખોમા એક જાતની ચેતવણી વાચી લીધી, અને તેટલા તો તેઓ મધ્ય તેણીની પાસેથીજ પસાર થઈ ગયા.

“આ કેમલો સુદો ચેદરો ! જોય, સોહરાય—પેલા મચ્છા સાથે બેઠેલી પાન્સી છોકરી કેટલી સરસ છે એ કોણ હોજ વાઁ” તળીએ કેપટન સોહરાય સાથે આમળ આગળ ચાલતી પેલી કાળી આખાવાળી સુદરીને બોલના સાબળી, “જોવની, મોહનામ પેલી તરફ જોવની ! કેહો મને કે થુ તે એક ખરેખરી ખુબનુરની નથી !”

અને જ્યારે સોહરાબને એપરવાહીથી, અને ઠડી રીતે જાણે તે કોઈ પારકા તરફ જોતો હોય, તેમ તેણી તરફ જોતા દોઢો ત્યારે અજબબી અને લગભગ ચુરસાથી તેણીનું જીગર ધડકાયું

“ જ્યારે હું ખુબસુરતીની એક રાણી સાથે ચાલતો હોઉં ત્યારે બીજી સુદરતાઓ જાજ કરવા તમારે મને કહેવું જોઈએ નહીં, નરગેશ ” તેણીએ સોહરાબને રમત્યાળ ઢપે બોલતા સાંભળ્યો. અને એ રીમાર્ક સમજી નરગેશ—કેપટન સોહરાબની વરસોથી અદરાયલી મહોરદાર,—નરગેશ મહેતાના મગર રાતા હોઠો એક ધીમા ઠડા હસવામા ખુલ્લા તે આલાએ જોયું

અને પછી તે ગરૂપ ત્યારી. આગળ ચાલ્યો. તેણીએ ખેચાતી અને અજબબીયા નીકળી પડતી આખોએ જ્યાં સુધી તેઓ દેખાયા ત્યાં સુધી જોયા કર્યું. પણ સોહરાબે તો જરાબી પાછળ ફરી એક નજર તેણી તરફ નાખી નહીં. તે તો ખુશાલ હરતે ચેહરે પેલી ઠડી મગર ખુબસુરતી સાથે સરભોગ ચાલ્યો ગયો. તેને બદલે તેણીએ જોયું કે તે ગરૂપ-માનો એક કોષ પરાયો માણસ જાણે તેણી એક નવાઈ જેવું જનવર હોય તેમ વારવાર જોયા કરતો હતો એ શું ? શું સોહરાબ તેણીને વીસરી ગયો હતો ? શું તે હવે પાછો આલા આગળ આવશે નહીં ? તેણીની આખોમાથી એક મોતી જેવું આસુ સરી તેણીના ખોળામા રમતા પેલા બાળક ઉપર પડ્યું

“ તમે રડો છ કાએ ? ” તે નાના બાબાએ પોતાની

નોતરી જાણને પુછ્યું અને ત્યારે આલાએ તુરત પોતાના આંસુઓ ખચાવી હસ્તો ચેહેરા રાખવાની કોશિશ કરી તેણીને ખબર હતી કે મોહરાખને આંસુઓનો કેટલો વીકર હતો

પેલી તરફ પેલી ખુશાલ પારટી તો હસ્તી અને વાતો કરતી “હોટેલ સેસીલ” તરફ જવા ફરી

“હવે મને કહે નરગેશ, કે તુ અહીં કેમ આવવા માગી ?” મોહરાખે અધીરાપથી તેણી તરફ ફરી સવાલ કર્યો તેને ધનસાફ આપના ખાતર કહેવું જોઈએ કે તેનું મન તો બધું પેલી તરફ આલામજબ ભરાયલું હતું તે કાંઈ આલા પારટી અને માનતી હતી તેમ તેણીને એક ધડીળી વીસારી પેઠો હતો નહીં સામી આ તેની અદરાયલી મોહરદાર પુટી તીકળવાથી તે દલગીર થયો હતો

“હવે ત્યારે મને સમજાવ, નરગેશ, કે તુ અહીં ગાહથી આવી ?”

તે છોકરીએ તુરત જવાબ કર્યો

“તે કહેવાતું બધું સેહેલ છે મરમીની મોસમ હોવાથી અમે આઠ દશ જાણીએ પારટી થઈ કોઈ હીલ સ્ટેશન પર જવાનો વીચાર કર્યો માહારાં મર્મીએ સીમલા નક્કી કર્યું, પણ માહારાં શીઆમે ઉટ્ટી હોવાથી મેં એજ ગામ સર્જેસ્ટ કર્યું—અને મધ્યાને ગમવાથી તેજ નક્કી કર્યું, એટલે એક મહીના માટે અમે અહીં આવેલાં છીએ

મોહરાખે કચવાટનો ચીસો ચઢાવ્યો પણ ઉપરથી ખોટું દસીને બીજીજ પજે મીઠાસથી તેણી તરફ જોયું

“વાહ કેવું સરસ, તું તો જેખી મજેસ્ટ કરેછ તે હ મેજ સાફ કરેછ હ નરગેશ ”

તેઓ હોટલ આગળ આવી પુગ્યા એટલે નરગેશ મેહ-તાએ પાછું તેની તરફ જોઇ પુછ્યું

“હવે લગ્નનો વખત થએલો છે, તો હું આશા રાખુ છ કે તમેખી અમારી સાથેજ જમીને જશો સોહરાખ મમાખી વણા ખુશી થશે તમેને મળવાથી આજે જરા થાકેલા હોવાથી એવણ બાહર નીકળ્યા નથી ”

જો કે બેદરકારીથી દસીને આ સવાલ પુછાયલો હતો, છતાં તે બેદરકાર જવાનને જોવાને જો આખ હતો, તો તે જોઇ શકતો કે કેટલી મનોહર અદા અને હેનવની નજરની ઉચ્ચકા-એલી આખો સાથે ખુમસુરત નરગેશ મહેતાએ એ સવાલ કયો

“આજે નહીં નરગેશ, મને માફ કર.” તેણે અચકાતે જવાબ કયો “મે કોઇ સાથ એપોઇન્ટમેન્ટ કરી દીધું છે, જે હું દલગીર છેઉં કે કોઇખી કારણસર હું તોડી શકતો નથી. મને આજે તો માફ કર ખીજી કોઇ વખત જરૂર સાથે જમશ ”

“એટલી બધી કાંઈ જરૂર નથી ” તે છોકરીએ ટુરત પોતાની ઠંડી રીતભાત અખત્યાર કરતાં બેદરકારીથી જવાબ દીધો, “એ તો માત્ર એક સાધારણ સવાલ હતો, જે હું કોઇનેખી કરી શકતો પણ મેં ભુલ કરી કે તમારો જવાબ આગમજથી મેં ગેસ કરી લીધો નહીં ”

“નાઉ નરગેશ, ઘેટ ઇઝ અનજસ્ટ ” તે જવાબે સફાઇથી

પતરી જતા કહ્યું “તારી સાથે થોમી જમ જાય લેવું તેથી સરસ મળેલ મારે મન ખીજી કંઈ હોઈ શકે? તારી દીવ-પ્રુથ કંપનીથી જનાદા સાફ થું હોઈ શકે?”

તે છોકરી તુરત તેની તરફથી ફરી મંછ અને હાંપમાં પોતાનો હાથ સેકેલેન્ડસ મારે આપ્યો ખીજી એકજ પળ અને વધારે કાંઈ ખોયા વગર તેણી મગરૂરથી તેને એકલો છોડી અદર ચાલી મંછ

તે ક્યો, આલા પાને જવા તે હવે પાછો ક્યો

પ્રકરણ ૭ જી.

— ૦ —

મુડી વચ્ચે મોપાગી

આલા તેની મીટી મધુરી આલાં કયા, તે નરમ સ્વ-ભાવની ભોળીભાળી સુદરી, અને કયા આ તીખખી, તુમાખી છોકરી! અફસોસ, નંગેસ મહેતાનું સાચું અન કરણ અને અથાગ શીશગીરી કેપટન સોદરાગ જોઈ રાકતો હતો નહીં તે છોકરીના સાગ શુણો બતાવાની તે નેણીને તકજ ક્યારે આપતો હતો કે જોઈ અને જાણી રાકે?

“મે અને ખરેખર બહુ નીંગલેકટ કરી છે” તે મનમ બડબડ્યો, “મારે કાલે મળવા જવું પડશે તે આટલા દીવસની માદારી બેદરકારીના બાંધે નાળા આપવો પડશે વળી હવે ઉટીની મારી મુખી ડહગાનેથી છેલ્લી સલામ કરીજ પડશે

આવાને લાઇ નરગેસની નજર સામે મારાંડી ગહેવાપજ નહીં”
અને તે ત્યાંથી નીકળી આવ્યો.

પણ સોરામ જવા કરતો હતો નેહલા તેનો એક ઓળખીતોજ સામે મળ્યો.

‘હવેનો સોરામ કાઢ આવ્યો ?’ તેના દોસ્ત કેપટન હોરમઝદખાર વજીરદારે હાશીને પુછ્યું અને પછી તુરત વધાયું,
“તું જાણેછ કે દેસ્ત, હું કોણની શોધમાં જાઉં છું તે ? આજે આપણે જ્યાં તમામના કીનારા આગળથી જતા હતા, ત્યારે એક પારસીની છોકરીને યુધ્ધીવીપટસના ઝાડ આગળ બેઠેલી જોઈ કેની, તેનેજ શોધવા હું જાઉં છું આખી વનડર એ કોણ હોશે ? પારસીઓ તો અહીં ગણત્રાતાજ હોવા જોઈએ એટલે સહેલાઈથી તેને હું શોધી શકશું ખરો એમ હું ધાડા છું”

મોહરાજ સખત ચોકગો તેણે એક ઝટકે પાદ કપુર કે તે કેપટન બોલતો હતો તે તો કોઈજ નહીં પણ તેની આજ્ઞાજ હતી ! હવે ? જો તે કાંઈ બેઠે પકડી કાઢે તો ! તેણે તુરત અજમ થતા દેખાવે પોતાના લસકરી તમીમો હમશરીક તરફ જોયું.

“એટલે ! તું હું કહેતા માગેછ હામી ! મારી તું ને સલાહ છે કે એ રીતે કાપના બચ્ચાને સતાવતું શરમ બધું છે”

કેપટન વજીરદાર રમુજથી હસ્યો. ‘વાહ, તું કીયે દીસથી એવો કાઢ્યો કાગરો થઇ ગીયોછ મોહરાજ ! ખચીત એ મીસ મહેતાનીજ મહેતાનું પરીણામ છે મમર તું મારી

શીકર કર ના હું કોઇને સતાઉ તેમનો છેડેજ નહી મેં તો તે કોઇ છોકરીને એટની તો દીલગીર ને એકવી અટુલી જોઇ કે મને ખરેખર દીલમા લાગી આવ્યું તેથી મારા મનમા કે હજીયી તે ત્યાજ બેઠેલી હોય તો જઇને જરા જોઉં કે હું કાઇ મદદ કરી શકશ ?”

સોહરાય વધતો ગભરાયો અને કેપટન વજ્રદારને જતા એકદમ અટકાવ્યો—

“ પણ હું એમ કેહું હામી, કે નેની સાથે આપણને શું ? તે ગમે તે હોશે તેમા આપણને શાની પચાતી કરરાની ? જવા દે દોસ્ત, મારી તુને સલાહ છે કે બધરાઓ પછાડી નકામો એમ પછડાઇ ના જા તે કોઇ છોકરી દુખી ઉતી કે સુખી, ખુશાલ ઉતી કે દીલગીર તે મેં તો કાઇ જોયુ મી નથો !”

હવે ખરી અજબવાદી વજ્રદારે પોતાની આખોતા ડાળા ઉઘાડયા

“ અપોન માઇ વડ માહરાય, આય તારામા કેટલો ફેરફાર ! કાહ અસલનો મારો રમતો પચી સોહરાય અને હાલનો ઠરેલ સમજી કેપટન સોહરાય ! વેલ હું ધારૂં કે મારે ત્યારે એ છોકરી પામે જવાનું પડતું મુકતું પડશે અને અદર જઇ બધાને તારી આ અહસ્થપણાની અને ફેરવાયલા વીચારોની વાત કહેવીજ પડશે ખચીત ખચીત મીસ મેહતાએ અબજ રીતે તુને મુધારી દીધોછ ”

“ ત્યારે જા અને મીસ મેહેતાને એ માટે શાઆરલી આપ ” સોહરાયે ઝટ કહ્યું અને જયા મુધી તે દોસ્ત હતો

હરતો યરાયર અદર મયો, ત્યા સુધી તેને પીઠ પાછળથી જોઈ
અ તે જવાન સોહરાય ત્યાથી આલા પાસે જવા પાછો ફર્યો.

તે ત્યા પહોચ્યો ત્યારેથી આપડી આલા તો હજી ત્યાજ
બેસી રહી હતી તે તેણી પાસે બિતાવળે મયો અને ધસારતથી
તેણીને બોલાવી

“આલા—ઓ કવીક, માષ ડીયર ! આપણને જલ્દી
ધર પહોચી જવાનુ છે ” અને તેઓ બોટમાં બેસી પેવ
પાર હકારી ગયા

* * *

જ્યારે તેણીએ તે લોક કોણ હતો અને પેરી કાળી
આખરાળી ખુમસુરત છોકરી કોણ હતી તે પુછ્યું ત્યારે
સોહરાય તુરત ગર્બાર થયો.

“એ જાણવાનુ તાર કામ નથી મારી વહાલી !” તેણે
કહ્યું, “તારા જીવાનેજ ખાતર તુ જેટલુ મારે લગતુ—અરે
મારા ઓળખીતાને લગતુ—ઓછુંજ જાણે તેજ બેહેતર છે ”

“પણ-પણ શુ હ મેથ તમે મને ઓમજ તમારા ફેન્ડ-
અથી દુર રાખશે સોહરાય ? તમે જાણોછ તો ખરા કે ખુદાની
નજરો ત્યાર આપણે પરણેલા છીએ તો કાંએ નહીં તમે મને
હીંમતથી બધા આગળ તમારી વાષક તરીકે રજુ કરતા ને
સાથે લઈ જતા ?”

“વધારે એક બોલ નહીં માહારી આલા,—ચાત આપણે
કાંઈ બીજી વાતો ફર્યે બોલ તુને બીજુ શુ કહેવુછ ?”
તેણે મબીર સાદે કહ્યું. અને આ પહેલીજવાર આલા એક

હાથ માગી ચુપ રહી સોહગબ તે બાકીનો આખો દીવસ નેણી સાથે બેવડા હેત અને કાળજીથી વરત્યો તે છતાં, નાસીપાસી-ગુચવણુ-બેબલત-દુખનો એક ચોક્કસ છાપ તે કેમે કરતા આલાના સુદર ચેહરા ઉપરથી દુઃ કરી શક્યોજ નહીં

બીજે દીવસે તેણે નરગેશ મહેતા અને તેના માના મહેરમાઇને મળવા જવાનો નક્કી ઠરાવ કયો અને તેજ પ્રમાણે નાસતા પછી આલાને હેતથી મળી તે નેઓના ઉનારાના હોટેલ તરફ ચાલ્યો

હોટેલ સેમીલમા જઈ લાગતા જ્યારે મોડરામે મીસીસ અને મીસ મહેતા માટે તલાસ કરી ત્યારે તેને ઉપર ત્રણ જઈ, એક ધણોજ ભપકાદાર, મુદર મીટીંગ ડમમા બેસાડામા આવ્યો દશ, પદર, અને વીસ મીનીટની પસાર થઈ ગઈ પણ હજી કોઈનો પતો હતો નહીં તે પોનાના બાકી મીનીટરી યુનીફોર્મમા સજ્જ થયેલો ધણોજ મોહામજો અને દમામદાર લાગતો હતો, મગર હાલ તેના ચેહરા ઉપર ચીતાનો ચીલ્લો અને ગુસ્સાનો રતારા પ્રગટ જણાતો હતો

તેને લગભગ અડધો કલાક ખોટી પ્રવામા આવ્યો હતો અને હવે તેથી એકદમ કટાણી તે પાછો જવા ઉઠ્યો—૫. તેજ પછે બાગલુ ઉધડ્યુ, અને નરગેશ મહેતા દમામથી ઉઠ્યા ટેકવાયલી ડોક સાથે બેદરકાર દરે અદ-ચાલી આવી તેણી સીંધી, વચ્ચેની નાની ગોળ ડીપોઈ આગળ ગઈ અને ત્યાંના શેર્બાના નાઝમાથી એક ટુલ બેચી કાઢી ત્યાજ ગમન કરતી ઉભી ત્યારપછી પુરસદ પામેલી,

તેણીએ પોતાની કાળી આંખો ખેંચ્યા મોરારા નરક ધીમેથી ઉઠાવી તેની તરફ જોયું

“વેન મોગામ ?” તેણી ત્યારપછી તેવાજ હંડા બેઠરકાર સાથે બોલી

તેણીના અંદર આનંદ સાથે તે ઉઠાને ઉભો થયેલો ટાપી હાથમાં પકડી, એમનો અમજ અજાણ્યથી તેણી તરફ ટીકતો રહ્યો હતો શું આજ તેની કલકતેવાળી, ગરીબ માયા, નરગેશ હતી ! તેના હૈન્ડસમ ચહેરા ઉપર મળરાટનો એક છાપ ફેરી રહ્યો ખીજી પગે કાપક કરડાઇથી તેણે તેણી તરફ જોયું.

“વેન સોહરામ ?” તે બડમડ્યો, “હું વાડ છું, નરગેશ, કે આ કાષ્ટક હંડો આવકાર છે !”

“માર્ગ ખાતરી નથી કે આનાથી વધારે મરમ આવકાર તમોને ખીજ કરી રાકતે, સોહરામ” તે છોકરીએ હજી પોતાનો ચહેરા તેની તરફથી ફેરવેલાજ રાખી એક ગુલાબની કળી સાથે પોતાની રમત ચાલુજ રાખી કહ્યું

“આના ધાતકી રીમાક મારે મે તુને એકબા કારણ આપ્યું નથી નરગેશ” તેણે ફરમાદના તોરથી કહ્યું “તુ મને જોઇને જરામી ખુશ થયેલી લાગતી નથી તો કહે મને-લીટલ મર્લ-કે મે કઇ રીતે તુને ગુરસે કીધી છ !”

‘હું કોઇનોમી વાક કાઢીજ નથી’ તેણીએ હજી નંચુ જોઇને મીનજથી જવાબ કયો ‘હું એમ કાઢરે બોલી

કે હું તમારી સાથે ગુસ્સે છેકે ? આપ એમ મી પછી
દંડીફરન્ટ ”

અને તેણી હવે ટેમલ આગળથી ખસી જઈ, એક મોટી
મારી આગળ જઈ પોતાની જગ્યા લીધી—ત્યારે ખરેખરજ તે
ઠોકરી અતી ધણી બેદરકાર અને મુસ્ત દેખાતી હતી

“ આજે કેવી સરસ રણીઆમણી, સુદર સવાર છે
નહી વાર ? ” તેણીએ ખીજો બેદરકાર રીમાર્ક કયો “ અને હું
નહીં ધારતી કે આવા ખશતુમા દીવસે કોઈનેબી ઘેરમા
ગોધાધ રહેવા ગમે એકફાર્ટ પછી માહારોળી વીચાર એક
ત્રામી મોટર રાઇડ લઈ આવવાનો છે ”

તેણીએ તેને સાથે આવવા કહ્યું નહી—પણ તેના
જવાબની રાહ જોતી ઉભી તે ઠોકરીની આવી ટડી રીતભાત
થી સોહરાખને પણ એટલું ખરપાણ લાગ્યું કે તે પણ
કાંઈજી જવાબ કર્યા વગર ચુપ ઉભો બુઝ્યો તે । તે મરીખ
ઠોકરીને આટલો આટલો વખત વીસારી બેઠો હતો અને જે
એપરવાહીથી તેણીને ત્રીટ કરતો હતો તે તો આ પળે
તે બુચીજ ગયો

“ ગઈ કાલે સાંજે અમે પીકનીકે ગીયા’તાં ! ” નરગેશ
મેહતાનો ધીમે બેદરકાર સાદ પાછો તે ઓરડામાં સમજાયો
“ તમે સાથે નહીં આયા ? તમારા ફ્રેન્ડ કેપ્ટન હોરમઝદીઆર
વજીફદારથી અમારી સાથેજ હતા કેટલા રમુજી ખુશાલ
સ્વભાવના એ જવાન છે નહીં ? મે સમજયુછ કે કલકત્તાની
મારી પેલી પડોસણ મેહરી વોરડન સાથે એવણુ પણવાનો
વીચાર રાખે છે ”

હજી સોદરામ તરફથી તેણીને કશોજ જવાબ મળ્યો નહો—તે છતાં એક પળમી તેની આખો તેના સુદર ચેહરા ઉપરથી દડી નહો અને લામી યુવકની પછી તે ખેલ્યો.

“આજે હું તુને સમજી શકતો નથી નરગેશ” તેણે આખરે કહ્યું “હું કાંઈ માહારી સાથે આજે મોસાવડીના કુચલા અને હવાપાણીને લગતી વાતો કરવા આવ્યો નથી હું જોઉં છ કે તું મારી સાથે નારાજ છે પણ મને કહેશે કે કાંઈ.”

અને જ્યારે કેપટન સોદરામ આમ બોલતો, ત્યારે કાંઈમી તેની સામે ટકી ચકતું નહો તે ચેહરામાં કાંકણુદી, આખોમાં નરમાસ, અને બોલોમાં મીઠાસ બેળાયલો હતો આખરે નરગેશ મહેતાનો શાત મગર ચહેરો સેહજ ખુલી ગયો નરમાસથી તેણી તેની તરફ ફરી

‘ જો મેં તુને નારાજ કરવા ખાતર કાંઈમી કહ્યું હોય તો હું માફ માગું છું.’

પણ આણીમેઝ મીટા સોદરામ હોતો.

“માફ ! માંડ ડાબર ગર્લ, એમ શું આજે થેલું માફ બકવા કરેછ ? મારી સાથે ખુલ્લા દીલથી વાત કર નરગેશ, અને કહે મને કે કાંઈ તું આ વખત માહારી સાથે એટલા જુદાઈથી અને ઠંડાઈથી વરતેછ ?”

“એ સીવાય માહારી તરફથી તમે શાની આશા રાખી શકો સોદરામ ?” નરગેશ મહેતાએ નરમાસથી જવાબ કર્યો “ કાલની હું તમોને મળીશ તો જરા મને પાછી મળવાની

તમે દરકાર વટીક કરી નથી મને ફરવા લાઈ જવા માગી નથી કલકતેથી ગીયા ત્યારે વટીક મને મળ્યા આવ્યા નથી અને તમારા કાગળોમાં આજકાલ હું દુકા, દડા, અને લગભગ તોછડા જોઉં છ આપણે અદરાયલા છએ એ એક જાણીતી વાત છે, છતાં જાહ હું હોઉં છ ત્યાં તમે કદી સાથે દેખાતા નથી હું માહારે પોતાને માટે તો દરકાર કર નહીં, પણ લોડ એ બાબત ઉપર ખુલ્લે ખુલ્લા ટીકા કરેછ અને તે મને ધણુજ એકવરડ પોર્ઝીશનમાં મુઝી દેવછ તેથી મને ધણુ લાગેછ સોહરામ । તો બોલો, કે તમારી એરી નાકદર અને બેદરકાર ચાલ જતા માહારી તરફથી વધારે શું એકસ-પેકટ કરી શકો ?”

“સમજ નરગીસ,” સોહરામે હવે તુરંત વચ્ચે પડી મીઠાસથી કહ્યું “આજકાલ હું કામમાં તે કામમાં એટલો રોકાયલો રેહું છ કે બોલ્યાની વાત નહીં તું જાણતી નથી પણ—”

તેણીએ અધીરાઇથી પોતાના હાથની એક ઇશારતથી તેને આગળ બોલતા અટકાવ્યો

“હું કોઇથી બહાના સ લખવા માગતી નથી હું ફક્ત એટલું જ કહેવા માગુ છ કે કનવારખોરા લોકના ટીકા વધારે વાર હું સાખી શકવાની નથી તમારે જાણવું જોઇએ કે એમ થવાથી, તમે મને એવા પોર્ઝીશનમાં મુકો દેઓછ કે કોઇથી સેલ્ફ નોસપેકટીંગ છોકરી તે ખમી શકેજ નહીં”

અને ખરેખર તેમજ હવે કેપ્ટન સોરામને કણુલ કર વુજ પડ્યું કે તેણે ખરેખર આ છોકરીને હદ સુધી વીસારી મુકી હતી

“હવેથી હું કાષ્ટ મીઝેજ બદોમસ્ત કરશ” તેણે દેખપતા પરતાવાથી કહ્યું. અને એવી તો પટામણી ઢપે તેણી તરફ જોયું, કે ને છોકરીને પોતાની આજની કરડી ચાલ માટે તુરંત લાગી આવ્યું “હું હવેથી જુદોજ બદોમસ્ત કરશ નરગેશ, તો કહે મને કે હવે તો આપણે પાછા ફેડઝ થયલા છીએ કેની ?”

“હા,” તેણીએ શાંતિથી જવાબ કર્યો “આપણે ફેડઝ છીએ અલગત” તેણે તે ધીમે લામણીથી ભરપુર સાદ સાક્ષ્યો નહોં તે રાતા હોઠો લામણીથી ધુજતા નેણે જોયા નહોં, અને તેથી રળી તે જુદુજ માની બેઠો

“તું કેટલી ઠડી છે નરગેશ, તારો વાગણી વગરનું એક ચારી આપેયું મારમલનું પુતળું હોયની તેવીજ તું છે”

“હું કાષ્ટ એક ઉઠાંછળી નાદાન નાની બેવકુફ છોકરી નથી, સોરામ—કે તમે જગ મારી સાથે માયાથી વાત કરો તેથી એકદમ કુદકા બુસકા મારવા પડી જઈ. જે હાલની તમારી વર્તણૂકમાં એકમો વખાણવા લાયક ચાલ બતાવશે, તો ખચીત તેનો બદલો તમોને મારી તરફથી મદ્યા વગર રહેશે નહોંજ”

“આપણે હંમેશ સાથે હોષએછ ત્યારે મારામારી કર્યેછ નરગેશ,” જવાન સોરામે કડવાસથી કહ્યું

“અને તેથી તમો જેમ અને તેમ મને થોડા મળવા, અને મારાથી અલગ રહેવા ચઢાતા હોશો” તે છોકરીની તેટલાજ કડવાસથી ખરા દીલના સતાપથી બોલી “હું

અદેખી છોકરી નથી, સોરાળ, પણ ખચીત હુ ધારુ કે એક અદરાપલી મોહરદારના હકથી મને તમારે લગતુ થોડુ ધણુ જાણુતુ ધણુજ અગત્યનુ—ધણુજ જરૂરનુ—છે આજે છ મહીના થયા તમે કાઢ દના, અને શુ કરતા'તા તેથીની હુ એકદમ અણુજાણુ છેઉ હા અલમન એકાદ બે લીટીના કાગળો અને કોષ કોષ વારે મળતાં દતા, ખરા, પણ તમે કહી શકશો કે એ વાજખી કહેવાય ?”

“તુ જે જાણુવા માગશે તે હુ તને જણાવશ નરગેશ” મોહરાબે અજગ મરીમાઇથી કહ્યુ “બોન તુને શુ પુછુછ ?”

“તમે કાષ જુગારી નથી કે હુ જાણુ કે તમે એ લખમા તમારો વખત બરબાદ કરતા હોશો નહીં, તેમ નથી, તે હુ જાણુછ કાષ વખત હુ તમેને એક સાદો અને સીધો સવાલ કરશ સોહરાળ તમે અને તેનો જવાબ આપશો કે ની ?”

“હમણાજ તે સવાલ મને પુછ, નરગેશ અને તેનો સાચો સાચો જવાબ તુને તુરત મળશે” તેણે જવાબ કયો અને અજબ થનો ઉભો કે એવો તે શુ સવાલ દશે જેના ચિત્તારેજ તે છોકરીનો સુદર ચેદરો એટલો મબીર કરી નાખ્યો હતો

“એક મીલીટરી ઓફીસરના ઓનરપર તમે માયોજ જવાબ દેશો ?”

“હા—એક ઓફીસરના વર્ડપર તુને ખરૂજ કેદનશ ! પુછ”

“ત્યારે હુ ને તમેને પુછશ કેહો અને માહરાળ, કે

નરગેશ મેહતાની મોહટી એસ્ટેટ લખખોની દોલત, જરૂરેરાત, અને એ બધા ખાતર તેને મેલવવા ચાહોજ, કે ખુદ નરગેશ મહેતાને પોતાને ખાતર ? મહેરબાની કરી અને સાચ્યે સાચ્યો જવાબ આપો સોહરાબ, તમે જણોજ, એ સવાલ પર તો માહારી આખી છુદગી લટકેલી છે ”

કેપ્ટન સોહરાબની દુગારી આખોમા જોતા તે ખુબસુરત બાહદુર ચેહરામા જરાએ ફેરફાર થયો નહીં, અને તેણી પુષ્કલ હીમતથી સીધુ તેની તરફ જ જોષ રહી એા તે શુ જવાબ કરશે ?

“ વાહ, તારા જેવી ખુબસુરત મગરર છોકરી માટે આ કેવો કઠમો સવાલ, નરગેશ ! ” તેણે હરવાની કોશિશ કરતા કહ્યુ, “ પણ હુ તને તેનો જવાબ આપશ્ચ હુ તને તાહારે પોતાને ખાતર પરણવા માગુજ નરગેશ-અને નહીં કે તાહારી દોલતને તુ માહાર કહેવુ એ માની શકેજ ? ”

તે છોકરીએ તેનુ મોલવાનુ જાએ સમજ્યુ, તે સુદર આખોનો વીચારવત છાપ હજી જેવો ન તેવોજ રહ્યો અને તે ચેહરો એક અમળીનીની દેરી જેવોજ દેખાતો હતો

“ હુ લખીક વખત અદેમો કરજ સોહરાબ, કે જો આપણા માઆપે આપણને એમ અદરાબ્યા નહીં હોતે તોઆ તમે પોતેજ તમારી ખુશીનુ કોઇ દીવસથી માહારી સાથે પરણવા માગતે ખરા ? કલકતાની બધી છોકરીઓમાથી તમે કોઇ દીવસથી અને ચુટી પસંદ કરતે ? તમારી પોતાની રાજ-ખુશીથી આજ, મીન ? ”

“અલખત નરગેશ, આ કેવો સનાત । તુ જાણેછ તો ખરી કે હુ હમેશ સર્વ કરતાં તુનેજ પસંદ કરતો આવ્યોછ તો તુ કેમ એવો શક માહારી ઉપર લાગી રાકેછ ’ હવે દયા કર, અને જરા માયાળુ થા નરગેશ । આજના રીવમ વાસ્તે તે મને પુરતો ધમકાવી લીધોછ ”

“હુ કાલની ગુરસે ઉતી, અને બધા સાથે આખો વખત ઊંટા શોધતી’તી, મોહરાખ કાલે પીક ઠીકમાઘી મધા તમારી ગેરહાજરી માટે અનેક ટીકાઓ કરતા’તા નેથી મને મનમા ઘણુંજ ખોટું આવ્યું પણ હવે માહારી ખાતરી થઇ ગઇછ ” તેણીએ પરતાવાથી કહ્યું અને જે હસ્ત તે સોહા મણા ચેદરા ઉપર ફેલાઈ રહ્યું, તે જાણે ને ઠોકરીની આખી કેરેક્ટર ફેરવી નાખવા બસ હતું ને સુદર ચેદરા જે સુખથી ખીલી ઠીકથો, તે બેરડો ખુમસુરત—જાણે સુરજના કીરણો તે ઉપર પથરાઇ ગયા હોય, તેવા ઝળકાટમા—દીપી રહ્યો

“હુ કશુંક કરેછ કે હુ જરા બેદરકાર બન્યો હતો ખરો ” સોહરાખ બમનશાહે કહ્યું, “પણ મને મ’ની વાને, આ છેલ્લી વખત માફ કર નરગેશ અને હુ વચન આપુછ કે ફરીઆદ કરવાનું હવેથી કદી તુને કારણ મળવાનું નથી ”

અને જ્યારે સોહરાખ આ રીતે બોલવા ચાહતો, ત્યારે કોઇ તેની સામે થઇ શકતું નહીં જવાન નરગેશ પુરત મનાઇ ગઇ

“તમે આજે રાતે અહીંજ જમશો સોહલી, અને સાંજેથી અમારી સાથેજ ફરવા આવશો ?” તેણીએ હવે વધુ નરમાશથી અને ખુલાશ નમીયતથી કહ્યું

તે ઇજન મોહરાગ ના પાડી શક્યો નહોં તેની નેમ કરવાની હવે હીમતજ થઇ નહી, તે છતા તેણે ધુરત ગાઠ કયું કે તે સાજ અને રાતની ગેરફાજરીમા એક ચોકસ મીઠો મનોહર ચેહરો કવો તેના વગર શીકરો પડશે, અને બે તારા જેવી ચળકતી આસમાની રંગની આખો ફેરી તેની વાટ જોઇ રહેશે ! એમ છતા ધ્વનીક આનાકાની પડી તે કયુન થયો અને તે જોઇ ભોક્ષી નરગેશની આખો ખુશીમા ચલકી રહી

થોડી મીનીટ પડી હવે તે જવાન લગ્નકરી અમલદાર જવા હુએ

“ હવે હુ જવશ નરગેશ આહ મને વખતનુ તો જાનજ રહયુ નહોં જોતી મને અહી આવ્યાને બે કલાક ઉપર થઇ ગીયા ”

તેજ વખતે ખારાડુ ખુલ્યુ અને મહેરગાંઠ મેહતા-નરગેશના માતા-અદર ચાલી આવ્યા

તેઓ ઉંચા ભરેલા કદના, નદન સુધરેલા વીચારના અપ-ટુ-ડેટ, રીધના ખાનુ હતા કેપટન મોહરાગને ખુશાલ ચેહેરે નરગેસ સાથે વાત કરતા જોઇ તેવણ સતોસથી હસ્યા

“ આહ, મોહરાગ દીકરા,” તેવણ માયાથી બોલ્યા હુ તુને જોઇ કેની ખુશી થઈ ! આટલો વખત તુ કાઠ ગુમ થઇ ગીયો’તો ? અમે સમજ્યુ કે છ મહીના થયા તુ લાખી મુસા ફરીએ નીકલ્યો’તો ! જરા અમુને મળતે તો ખરો જરા ખરાબર વાતચીત તો કરતે ?”

સોહરાએ ઉડાવનારો જવાબ કર્યો એ સારા નસીબે તે બાંધાં બાનુએ સાલવ્યોજ નહીં

“અહીં હવા ફેટતી ખુશનુમા છે મને તો અહીં કાંઈ ઘણું જ ગમેછ ને તેથી હું તો કાલની નરગેશને કેહુ કે તથ્ય ચાર મહીના કાલ તુરત અહીંજ થોભી જમએ ” તે બોલકણા બાનુએ આગળ ચલાવ્યું “પણ હું એમ ખુણુ સોહરાજ એટા કે તું કાલ રહેછ અહીં !”

એક પણ તે અચક્યો, શું જવાબ કરવો તે જાણે તે સમજી શક્યો નહીં—પણ બીજીજ પણે નક્કરા દેખાવે બન્યું એટલી બેદરકારીથી તે બોલ્યો,

“માહાર તો રહેવાનું કાંઈજ નક્કો નહીં માયજી હું તો આજે કાલ, તો કાલે કાલ, અને ત્યારે ગમે તે હોટેલમા ઉતરી પડુ !” અને તે ઉડાવનારો જવાબ કરી તે હવે રજા ચાલતો ઉડ્યો

“હવે એવણને જવા દેઓ મમા, નહી તો સાજે પાછા આપણે અહીં એઓ સાહેબને ભાગ્યેજ જોઈ શકશું. વળી કાંઈ એપોઇન્ટમેન્ટ નહી તો નીકળી આવશે !” નરગેશે ઢચ-કાથી તોપણ હસીને કહ્યું

સોહરાજ ઉતાવળે તે મા દોકરીને મળી અધીરાધથી તપતા દીલે અને એક છુટકારાના દમ સાથે તે હોટેલ છોડી ગયો

“તું કાંઈ બહુ ખુશ દેખાતી નથી માહારી દોકરી,” સોહરાજના ચાલી ગયા પગીથી મહેરબાનએ પોતાની દોકરીને

તેનાં વીચારોમાથી ખીદાર કરતા અને તેણી જ્યાં બારી આગળ દુરથી દેખાતો ત્યાંનો રમણ દેખાવ બોતી બિભી હતી ત્યાં જઈ કહ્યું

“ખુશી તે વરી કેમ દેખાઉં ? શું નાચું — કદું ? તમેથી મમા !”

“સોહરાય અને તું મરાયાછ કે નરગેશ ?”

“હમેશ કરતાં મારે તો નહોતું મમા,” ને ઊકરીએ પીકકું હસ્તા કહ્યું

“હવે એ ઊકરો વગન ઠા કાઢ વાત કરે તો સારું,” મહેરબાઈ મહેતાએ વીચારવત થઈ કહ્યું ‘હવે તમે લોકને અદરાયાને બહુ લાભો વખત થઈ ગીયોછ નરગેશ જો એ તને લગનનો દહાડો નક્કી કરના કહે તો વળી કાંઈ વાંધો સાધો વચ્ચે નાખતી ના, સમજ કે નરગેશ ?”

“હા, મમા,” તે ઊકરીએ બેધ્યાનપણે જવાબ કર્યો.

“તું જાણેછતી માહારી માય,” વળી મહેરબાઈએ માયાથી કહ્યું, “તું જાણેછતી, કે તાહારા બેહસ્તી આપનું એ લગનપર કેવું દીલ લાગેલું ઉત્તુ તેનજીને એ સોહરાય કાંઈ અજબ ગમતો હતો તે વખતે તાહારા માપના છેલ્લાં વખતના બોલો યાદ છે કેની તું ને નરગેશ ?”

“હા મમા, મને ખબર યાદ છે,” તે ઊકરીએ પાછો તેટલાજ બેધ્યાનપણે જવાબ કર્યો અને હવે એ વાત અહોજ બધ પડી,

પ્રકરણ ૮ મું.

— ૦ —

એક દુકાને ટચ વાચદો !

જ્યારે કેપટન સોહરાજ બમનરાહ તે દીવસે નગેશ મહેતાને મળી “હોટલ સેસીલ” છોડી ગયો ત્યારે ગુચવાડાથી તેણે મગજ ફરી જતું હતું આખો દીવસ તે ક્લ અને વીચા રવત રહ્યો.

“હુ ઇચ્છુ છુ” તે એકવાર ગુસ્સાથી બડમડ્યો, “હુ ઇચ્છુ છુ કે દુન્યામા એરત ખત હોતેજ નહીં ! એક વખતે બધરાઓ સાથે ઓળખાણ પડી એટલે આપણી શાંતીનો છેડા આની ગયલો સમજવો. નરગેરા પુરતી અટ્ટેખી થઇ ચુકી અને મારે હવે જનદીથી લગનનો નીચાર કરવોજ પડશે અને ત્યારે અફસોસ કે મારી આલનિ છેડતી સલામ કરવાનો વખત આવી લાગોછ ”

આલા—તે નાની ડુમળા વિચારોની બચ્ચા જેવી મીઠી આલા હવે તેની અજબ રીતે દરકાર કરતી થઇ હતી તેને લાગ્યું કે આખી દુન્યામા આલા જેટલી તેને કેમની દરકાર હતી નહીં ને છોકરી એટની તો મીઠી અને નરમ રસલાયની હતી કે ખો યાની વાત નહીં તે કદી રડતી નહીં અને જો તેમ કરતી હોય તો ને નારાયની સામે તો કદીજ નહીં કારણ તેણીને ખમર હતી કે આસુઓનો વહાલા સોરાયને કેટલો કટાણો હતો તેણીને કદીમી ત જે કરતો યા બોલતો તેમા ખામી જેવું દેખાતું નહીં જો તે કેમ વખત તેણીને એકલી મુકી વધારે

વાર બાહર રહેનો તો ધર આવતા તે કદી તેને ખાલી સવાલો પુછી સતાવતી નહીં, સામુ તેણીનું હસવું હમેશથીથી વધા રેજ મીઠું અને હેનવતું રહેતું અને ત્યારે એવી એક ખરે-ખરી એમુલ છોકરીને તે કેમ ચાહ્યા વગર રહી શકે ? જો ફક્ત પૈસા અને પદવીનો સવાલ નહોતો તો જરૂર તે તેણીને પરણી સદા મુખમા રહી શકતો તે વારવાર ધમ્મતો કે નાની આના, નરગેશ જેટની પૈસાવાળી અને માલેતુમ્મ હોને ! એા ફક્ત આલા નરગેશની જગ્યાએ હતે !

તે સાજે તેના વચન મુજબ તે નરગેશને ફરવા લઇ ગયો અને રાત્રે સાથેજ જમ્યો. ચેહરેનમુન નરગેશ તે દીવસે અજબ ખુબસુરત લાગતી હતી અને તેણીની દરેક ઐસપુલ ટેકાવદાર રીતભાત તપાસતા કેપટન સોહરાબને લાગ્યું કે તેના ખાનદાન, પદવી, પૈસા, અને “અમનશાહ હોલ”ને દરેક રીતે જેમ આપે તેવીજ લાયક ધણીયાણી તેણે ચુટી કાઢી હતી. ખસ ફક્ત તેને જેમ આજ્ઞા માટે દરકાર હતી તેમ આ ભક્ષી છોકરી માટે પોતે કેમે કરી દરકાર કરી શકતો ન હોતો.

તે રાત્રે જેમ તેમ ખુશાલ હસતો ચેહરે રાખનાની અને સધળા સાથે આનંદથી ભેળાવાની તેણે કોશિશ ચાલુજ રાખી જમ્યા પછી તે બાહર કનઝરવેટરીમા નરગેશ સાથે ગયો અને તેણીને કોપલીમેન્ટસ આપવા બનતો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. પંજીથી તેણે પોતાના મનથી કબુલ કર્યું હતું, કે સર્વથી મુશ્કેલ કામ તેણે તે રાત્રે બળવ્યું હોય તો તે આજ હતું.

હવે કાંઈપી છવટતો ફરવો થઇ જવો જોઇએ એમ ધારી સોરાબે આ તક હાથ ધરી

“નરગેશ,” તેણે માયાથી કહ્યું “નરગેશ મારે તુને કાઢ કહેવું છે.”

તેણે તે ખુનસુરત ચેહરો એકદમ લાકડોળ થઈ જતા જોયો. તેણે તે મગફળી હોડો ધુજતા જોયા અને તેણીના સફેદ હાથોમા પકડાવલી પુણની કળી જે તેણેજ તેણી માટે તોડી આપી હતી તે તેણીના હાથમાંથી છટકી જમીન ઉપર પડી જતા પણ તેણે જેમ એકજ પળ, અને પાછી તે છોકરી હમંશ માફક શાત અને ચુપ થઈ ઉભી.

“એમ ના ધારતી નરગેશ, કે કેટલાક જાલકા ચીલીમ ચાલાકયાઓની માફક હુ ખી બેદરકાર બેપરવાદ છેઉં તેવી જ સુખી આશાઓમા હું નરસો સુધી ઉધયોછ, તે એક પળખી હું ભુલી ગીયો હોઉં ‘અક પળવાગી તે હું બુ’યો નથીજ”

“હું તે જાણુ છ મોહરાખ” આખરે તેણીએ ધીમેથી જવાબ કયો “અને જો હું તેમ નહીંજ માનતી હોતે તો જલદીજ આપણા એન્ગેજમેન્ટનો છેડોખી આની ચુકયો હોત”

“કોઈ વખત મને વીચાર આવેછ, કે આપણા એન્ગેજમેન્ટ માટે તું દીલગીર થતી હોશે કે કમ ? તમાંથી છુટુ થવા તુને ગમેછ—સાચુ બોલ” સોરાએ પૂછી જોયું

“નહી” તેણીએ ધીમે મકકમ સારે જવાબ કયો “હું કોઈ દીવસ આપણા અદરાવા માટે પરતાપજ નથી અને હું છુટી થવા કદી માગતીજ નથી”

“એ સમજ હું ખુશી છેઉં” મોગમે સચ્ચાઈથી એક-દમ વેગળું જતા કહ્યું

“ત્યારે હવે સમજ નરગેશ મારા બધા વાંક અને ખામીઓ સાથે હું જેવો છેઉં તેવો તું જ્યારે મને કબુલ રાખેછ, ત્યારે તો આપણે આપણી બચીશની થોડીક વાતો કરી જોઈએ.”

તેણીએ કાંઈ જવાબ દીધો નહીં-અને તે જોઈ તેણે પાછું આગળ ચલાવ્યું જો તે વખતે નરગેશ મહેતાએ તેના ચેહરામા જોયું હતું તે તો તે બોલી છોકરી ઝટ જાણી ચૂકી હોત કે તાણી ખેતીને ઉપજાવેલા દરખ સાથે આ દુગારો જવાન બોલતો હતો

“હવે આપણા લગન વીશે ઉતાવળ કરવાની મારી મરજી નથી આજે પદરમી મેનો દીવસ છે, તો, તું મને વચન આપ નરગેશ, તે પરાખર જે વરસ પછી આપજ તારીખે મારી સાથે લગન કરવા તું ખુશી છે અને આજે સરારે કામનો તાર મફતોછ અને તેથી હું આવની કાલેજ એકદમ મુખમ ઉપડી જાઉં છ જયારી જતી પહેચીજ રડીમરમા હું ઇચ્છુ જવા ધારૂં છ અને તાહ બહુજ જરૂરનું કામ છે-તેથી જે વરસ હું ત્યા રહવશ તેટલા કનકતા ખાતે મારા “બમ-નશાહ હોલ”મા તારે માટે દરેક સુધારા વધારા સાથે તકવા-રીઓ કરવાનો હું હુકમ કરતો જવશ અને એ બધું થઈ રહતા અને વચન આપ નરગેશ કે તું મારી સાથે પરાખર આપજ તારીખે જે વરસ પછી પરણશે । બેચની તું તેમ કરગેની નરગેશ ।”

જે વરસ । । નાઉમેદી અને પાસીપાસીમા તે કાળો આખો પાછી નીચે ઝુલી પડી તે કાષજ જવાખ ફરી સકા નહી

“ બોલની નરગેશ તુ મને વચન આપતી ?”

આખરે તેણીએ પોતાનો શીકકો એહેરો તેની તરફ ફેરવ્યો તે આખરેમાં દુન્યાલરતુ દુખ વચ્ચે હતું

“બે ગરજ ? સોહલી-શુ બે વરસ મુધી મને—આપુને ખોટી થવું પડશે ?”

“હા, ડીયર ! બે વરસ અગાઉ હું પાંડો ફરે એવી વધી નથી. ને હમણા લગન કરીને તુંને મારી પછવાડે બે વરસ નાખી જવાની મારી છાતીજ ચાલતી નથી ડીયર આજે જીવગીનો શુ ભરમો છે ? કાલ કાલે જોઈશ ?—”

“ પણ સોહરાબ, તારી વાંધક તરીકે હું બી તારી સાથ કાલ નહીં આઉં ?”

“ઝો—નો ! તે બાબે મે વણો વીચાર કાધો પણ તેમ બની શકે તેવું નથીજ મારી મીલીટરી ડ્યુટીઝપર હું અહીંથી તહી કાલ કાલ રખડ-કેપોમા કેવી હાડમારીમા રેહું તાહ તુ મારા ગોલાખને કાલ લઈ જાઉં નહીં નરગેશ—અસ તુને મારે ખાતર બે વરસ ખોટી થવુંજ પડશે ! બોલ—મને કેહ—લીટલ ગલ્ફ—કે તુ મને એટલી મુફત થોભી જના જેટલો ચાહેછ કેની ? તુ શુ મારે ખાતર એટલો વખત ‘વેટ’ નહીં થશે ?”

નરગેજે એક નીસાગો નાખ્યો—

“હા મોરાબ હું વચન આપુછ કે જો તેટલા નખતમા આપણે બને જીવતા હોઈનું તો હું તમારી સાથે પરચુશ બે વરસ કાલે જોયાછ ? બે વરસમા તો ધાલખી બની શકે”

“ ત્યારે ” તેણે ઉલટથી કહ્યું “ એ પ્રેમીસ મારે કશું છે હું જલદી જવશ અને પાછો બનતી ઉતાવળે તારી પાસે પાછો ફરશ નરગેશ ખરે જ માનજે કે હું તુને સુખી કરવા મારે બનવું કરશ ”

“ થે કયું, અને મને જાણવાની રજા છે કે તમે એ વરસ તું કામસર વીલાપત સંધાવેાછ ?”

“ ખચીતજ ” તેણે ધીમેથી કિતર આપ્યો “ હું જવશ તે પહેલા તુને દરેક ચીજ સમજાવતો જવશ, નરગેશ ” તે એમ બોલ્યો તો ખરો મગર તેજ પળે તેણે મનમાં ગાઠ વાળી કે એક શબ્દથી તેને કહેવો નહી “હવે જો તાદરી રજા હોય તો હું તાદગ મમા આમળી આવ વાત કર ”

“ નહી ” તેણીએ ઝટ જવાબ કર્યો, ‘ માહરે મમાને જાણના દેવુ નથી કે આપણા લગનનો દહાડો છેક એ વરસ ઉપર લગાયો જે તમે એ બધું કહેવાનું મારી ઉપર છોડો ”

“ જેમ મરજી ” તેણે જવાબ કયો અને પછી અદર જઈ ખીંગઓ બેઠાં મયા

જતી વખતે તેણે મહેરબાઈને કહ્યું —

“ હું કામસર વીલાત જાઉં છ મહેરબાઈ માય, પણ ત્યાંથી આવતાજ વહાલી નરગેશે વચન આપ્યું છે કે “મમનશાહ હોલ” વડુવાગ એક શેકાણી વગરનો રહશે નહી” અને એ સાલણી બલા મહેરબાઈ ઘણાજ ખુશી થયા તેમજની ખુશાલીનો પારજ રહ્યો નહી

તે રાત્રે તેઓ વજા સારા એખલાસથી છુટા પડ્યા. જતી

વખતે કેપટન સોહરાએ વાકે વળી પોતાના હાથમા પકડાયલો ખુબસુરત નરગેશનો સફેદ અણીયાળો હાથ સહેજ પોતાના હોઠોને લગાડી છોડી દીધો. તે હાથ કે જે ન્હાની મીઠી આસાના નાહાના ગુલાબી હાથથી નવન જુદીજ કીસમનો હતો.

પ્રકરણ ૬ એ

—,૦—

એટલું બધું સુખ લાંબો વખત ટકી રહેશે કે ?

એ વાતને હવે લગભગ દોઢ વરસ પુર થઇ ગયું હતું. મી. અને મીસીસ ખમનશાહને ઇંગ્લંડ આવ્યાને દોઢ વરસ પસાર થઇ ચુક્યું હતું જે જે જોયા અને કરવા લાયક શેઠેરા હતાં, તે બધા કેપટન સોહરાએ આસાને ફેરવીને દેખાડ્યા હતા અને હાલ તેઓ વેરાન ખાતે લગાર રીશેશ થોખ્યાં હતા.

હાલ ડીમેખરની કકડતી ઠ ડીનો નખત હતો અને સોહરાખના લગનને હવે છઠ્ઠ મહીનાની ટેરી હતી છતાં તેણે મોડું બોલી નીરદોશ નાહાની આસાને કહ્યું નહીં, કે હવે વધુવાર તે આ રીતે અમનચમનમાં રહી શકનાર નહોતી તેણે હજી તેણીને કશુંજ કહ્યું હતું નહીં અને તે નાતી છોકરીને પોતાની હાલતનો હજી જરાએ ખ્યાલ થયો હતો નહીં તેના દરેક દુકમને તાબે થવું, અને તે જ્યાં જવા કહે ત્યાં જવું એ નાની આણુ માનતી હતી કે તે વાજખીજ કરતી હતી શું તે તેની સાથે ખુદાના સાક્ષી, સામે, ઝાડપાન, લીલાં

કજર જેવા ખેતરો, આસમાન અને નારા, એ બધી ખુદરતી ખુશીઓ સામે તેને વચનથી બધાઈ, પરીત્ર શબ્દો બોલી વગી હતી નહીં? ગરીબ નીરદોશ તે! અને સોહરાય સુખનીજ એક દુનનામા જીવતો હતો. જો એગલોર ખાતે તેણે જ્યારે પહેલીજવાર મધુર આવ્યાને જોઈ ત્યારે કાંઈ તેને જણાવતે કે તેને આલા માટે ખર્ચ દીલનું હેત હતું, તો તે વખતે તે સરીઆમ હસીજ કાઢને પણ હાલ તેમ હતું નહીં, તે વહાલી પરીત્ર છોકરી હવે તો તેને ખર્ચ દીલથીજ વહાની લાગતી હતી.

નરગેશ મેહતા ઉપર તે કાગળો વારવાર લખતો હતો. પામે આવતા પોતાના લગનની યાદ તે તેણીને વારવાર આપતો, અને તેણીના કાગળોગી તે હેત નહી, તોગી ઉચ્ચથી ધણીક વાર વાચતો, કાંઈ વખત જો ટપાલ આવ્યો હોય તે વખત આલા ફરવા જવા માગતી તો ઝટ તે કાગળો પડતા મેલી તેણીનાં મરજી તે પહેલે સાચવતો તેને મનથી નરગેશના એવા એકાદ કાગળની શુ ખીસાદ હતી?

અને એક વખત એમજ થયું તુરંજ તેણે ઇચ્છાર્થી આવેલા પોતા ॥ બહરાયલીના કાગળો જો વાચ્યા હતા તો આ ગંભીર ઘોટાળો થતો અટકી જતો,—પણ નસીયમા લખ્યું હોય તે તો ગમે એ રીતે થતુંજ આવે છે તે કાગળો તે દીવસે કેપટન સોરાએ ખોદમાં અને વાચ્યાં નહીં અને પછીથી તો વળી તે સદતરજ ભુલી ગયો. એટલે એ ઘોટાલો થવા પામ્યો તે કાગળમાં નરગેશ મહેતાએ તેને જણાવ્યું હતું, કે તેઓ ઇચ્છાડનાં સહેલત્રાઈ આવનાર હતા અને પહેલે કોન્ટીનન્ટ ઉપર ફરી પછી થોડાંક મહીના લડન કરીને રહેવાનો વીચાર કર્યો હતો.

એ કાગળ લખ્યા પછી તુરતજ ખીજે અડવાડે નરગેશ મહેતા પોતાના માતા, તથા બે પીતરામ, નેઓનો ખાસ કેડ કેપટન હોમી વજીરદાર, અને તેની મહોરદાર મેહરાં તથા મેહરાનો એક કઝીન જે હમેશા મધરાસ રહેતો હતો તે નામે બેરીસ્ટર જમશેદ વોર્ડન, એ લામી મુસાફરીએ નીકળ્યા કેપટન સોરામને તો સ્નેહને પણ ખ્યાલ નહોતો હતો કે એ મહીના થયા તેઓ ઇંગ્લંડ આવી પુગ્યા હતા, અને કોન્ટ્રી નન્ટપર ફરતા ફરતા ખુદ વેરોનાજ હાલ થોડ્યા હતા.

તે તો સુખી હતો—આણ સારથે તે બહુજ સુખી હતો ત્રણ મહીના માટે તેણે ખાસ વેરોનામા એક ધણોજ પુરાણો મોટો જબરદસ્ત લગાર એકાત જગ્યાએ આવેલો એક કોદનો ભાડે નાખી લીધો હતો તે એક એવી પુરાણી ઉમદા મીનકત હતી કે નાની આણને તો તે એકદમજ પસંદ આવી.

અને આજે ડીસમ્બરની કકડની હડીનો દીનમ હતો તે યદગાર દીનસ કમજાગ્ય આવ્યાને તેણીની જીદગીના છેક છેડા સુધી યાદ રહી ગયો. તેણી તે ચોક્કસ સવારે બાહર ટેરેસ ઉપર ગયા દરાખોના વેલા ફેલાઈ રહ્યા હતા, અને તે મીટા રજોથી બાણે તે ઝાડા લચી પડના હતા ત્યાં ગઈ હતી નુરજ વાદળાઓમાંથી મેહેજ ચીમાઈત જોતો હતો, અને તે એક દડા સરદ દીનસ હોવા છતાં સવાર અજબ રમીયામણી લાગતી હતી તે પુગણા મકાનના ટેરેસ ઉપરથી દૂર સુવીની નીનર્ગ આપ્યાને ટાઢક આપનારી અને પ્રણીજ દીનજીત હતી, જે બહુ એ પણ મોજથી જોતી અને અગતઈ ગયતી આખોથી નપાસતી આણ ઉતી હતી આહ તેણી સુમનુ એક પીંડચરજ નજે રજી કંગી હતી.

વરસો પછી કમનસીમ આલા સતોશી થતા શીખી ખરી—વરસો પછી પાણુ એક જાતનું મીઠું હરવું ને મોદામબા એહરા ઉપર દેખાયું હતું ખરું—છતાં તે હવું અને તે સતોશી એહરો તેણીને આ ધરતીની રહીશ કરતા પેલી દુન્યાની કોઈ દેવી નગકેજ ઓળખાતી શકતું, અફમોસ, તેણીનું સુખ અને ખુશાલ હસવું, નીરદોશતા અને તેણીના બચ્ચા જેવો સ્વભાવ આ છેલ્લીજવાર દેખાતો હતો.

‘ આલા કાહ છે તું ? ’ કેપટન સોહરામ બમનશાહના ખુશાલ સાદ તેણીને સબળાયો અને ખીજખ પળે હેતથી હસતો તે તેની પાસે આવી ઉભો.

“ આલા, ” તેણે કહ્યું “ આજે મને ફરવા જવાનો કાંઈ અજમ શોખ થઈ આવ્યોજ મને તો આવીજ રતુમા બાહર ફરવા ગમે ચાલ આપણે જઇયે ? ”

“ હા ચાલોની ” તેણીએ નાબેદારીથી તુરત હસને એહરે જવાખ કર્યો “ હું તો જાણું કે તમે કામમા રોકાયલા હોશો મે તમોને કાગળ લખતા જોયા તેથી હું અહીં આતી ”

“ હા હું ટપાલ લખવા બેઠો ખરો, પણ તેટલા મલના ખીજખી એટલા બધા કાગળો આવ્યા કે હું તો ગભરાઈને છીડીજ ગયો, કે ચાર કલાકેની એ કામ તો હું પુર કરી શકશ નહીં, તેથી પહલા તો ફરીજ આવયે ”

ખરી વાત એ હતી કે ટપાલ આવવા સાથેજ તેણે તેમા એક નાનું ચમરવું કાગળ જોયું અને તુરત તે નરંગેશ મહેતાનું હતું એમ ઓળખી ખીજવાટથી તેણે તે પાણુ

એમનું એમ ડેરકમા પટકી નાખી ચાલી મારી હતી આ જો ફક્ત તેણે તે ખોલીને વાચ્યુ હતો ! ફક્ત જરા ધીરજ રાખી હતો !

“ ચાલ ત્યારે જલદી તપ્પાર થઇ આવ વહાની આલુ-
હુ આજે તુને વેરોનામા વખણાયલુ જુનામા જુનુ જોવા
લાયક એક દેવળ દેખાડવા માનુષ માટે ઉતાવળ કર અને
જો આલુ ઠંડી પુશડગ છે, વાસ્તે ખુમ ગરમ કોટ પેહરી
લેજો અને માથુ મોટું મધુ “વેલ”થી ઘાકી લેજો ગમે તો
નહી તો ટોપીજ પહરી લે હુ મારી સુદઃ આત્માનો ચેહરો
અહીંની ઠંડીથી મગડી ગયલો અને ફાટીને બોહી નીકળતો
જોઈ શકશ નહી માટે ખુમ ગરમ કપડામા લપેટાઈ જલની
આવ ”

તેને કયા ખમર હતી કે તેની સરજતજ તેને આજે તે
તરફ ધસડી જતી હતી

અને જ્યારે બોલી જતી આના તપ્પાર થઈ દશજ
મીનીટમા પાછી તેથી પામ આની ત્યારે તેની લાગ્યેજ ઓગ-
ખાઈ શકતી હતી તે એક પારમી, યુરોપીયન ઇટેલીયન કે
પોરચુગીઝ હતી તે જનફલેજ કોષ કહી શકે છેક ગળા
આગળથી નાચે પગ સુધી તેણીએ એક મોટો જાડો ઓવર
કોટ ઓટી લીધો હતો હાથમા ગવન હતો, અને માથા તથા
મોઢા ઉપર ‘વેલ’ મગજર લપેટી લીધી હતી

સોરામ તેણીનો આ પોશક જોઈ હતથી હન્યા અને
તેઓ હવે ચાલતાજ નીકળ્યા

પાએક કલાકના ફેગ આટી પટ્ટી તેઓ તે વખણાયલા દેવળ આગળ આી પુગ્યા તે ખરેખર એક જોવા લાયક ઇટેલીયન દેવળ હતુ, અને તેની મોટી બારીઓ અને કાચકામ જોવાજોગ હતુ કોઈ ત્યા ઓરગન ઉપર બેસી એક ધીમો કંઈવારસ ગગ વગાડતુ હતુ અને એ સત્રજો ગભીર પત્રીત દેખાવ જોની આલા ચુપ ઉભી

તેણી માત્ર હાથ ઓગણીસ વરસની હતી આ બે વરસમા તેનીમા અજન્મ ફેરફાર થઇ ગયો હતો તે સેહેજ વધારે ઉચી, ઝેમકુન અને ખુબસુરતીમા ચઢતી બની હતી અને હાથ ત્યા મીઠી ટટાગ ઉભેની જાણે એક ગજકરતી શાહખર્તી જેવીજ નોરતની નજરે આરતી હતી તેણીની ખુશાલી અને વખાણુ સાબળો કેપટન સોરાબ હેનથી હરથો

“હુ જાણુતો’તોજ કે તુને આ ગમશે આના તે” જવાન કેપટને હસીને કહયુ “જે અહીં બેસ, અને પેની બારીમાથા દેખાતો પામેના દેવળનો દેખાવ જો ! જાગે આપણે પીકચરોમા જોઇએ ડીયે તેવોજ લાગેછ કેની !

તેણી ત્યા બેડી અને હેરતબરી આખોએ સત્રજુ જોવા લાગી એક પળવારમા તેના આરટીસ્ટીક ખવાસ ઉભરી નીકળ્યો અને જાણે તે હમ લેવાનુથી મોકુફ કરી સધળુ જોતી ઉભી તે મધુર ડાયાનટ આખો સાથે જોતી હતી, તે સુદર ચેહેરો ઉપર ઉચકાયતો હતો, પણ કેપટન સોરાબ તો તે દેવળની ખુબસુરતીને બદલે આલાના સુદર ચેહેરા તરફ જ જોઇ રહયો

“ ચાલ હવે આપણે જઇએ ’ થોડી પગ પછી સોરાબે

કહ્યું “હવે મારે તુંને એથીમી સરસ એક ખીજ જગ્યા દેખાડવાની છે, પણ શું છે, માહારી આલા ? તાહરો એહરો કેમ શીકરો દેખાયછ ? તું થાકી ગયછ ?”

“નહી” તે છોકરીએ અજગ જુરસાથી જવાબ કર્યો “નહી સોહરામ, હું જરાખી થાકી નથી ફક્ત હું નીચાર કરતી’તી કે માહાર આ મુખ મદા નીલશે કે ? આ સોહરાજ ખાજે વખત હું એટની સુખી હોઉંછ કે ખણે મને ખીછીક ખીછીક લાગી આવેછ”

“તું સુખી છે આલા ?” કેપટન સોહરાએ નરમીથી પુછ્યું “તું શું ખરેખર સુખી છે ? પણ કહે મને કે તું ચીઝ એટલું તુંને મુખ આપી શકેછ અલીની તારી સેલધાદ અને જોવા લાયકે જગ્યાઓ કે ?”

“નહી” તે છોકરીએ અઠાગ લાગણીથી અને હેતથી જવાબ કર્યો, “નહી તેથી નહીં હું સુખી છેઉ કેમકે તમે માહારી પાસે છેઓ, અને હું સુખી છેઉ કેમકે તમાર આટલું હેત હું મેળવી શકીંછ”

અને એ ખરો હેતવતો મીઠો જવાબ સાલળી જવાન મોહરાજ સતોશનું દસ્યો તેઓ હવે ત્યાંથી બાહર નીકળવા ગયા તેઓ તે મોટા દરવાજામાંથી બાહર નીકળી બાગમાં ગયા તો ત્યાં કેપટન સોહરાજ માટે એક અગ્નયખી તકયાર હતી, આખ ખોલીને મધ કર્યે તેટલીજ પળમાં સોહરાજ તેજ ધડીએ પોતાની પાસે પાગસી જાનુઓ અને ગ્રહરથોનું એક ટોળું ઉભેલું દીધું !

અને તે કાણુ હતા ? વાચનાર સમજીજ ગયા હશે તેમ કોઈજ નહીં પણ નરગેશ મહેતા પોતાની પાર્ટી સાથે ત્યા આવી લાગી હતી ! આખરે જે વહાલા જ્ઞાનનો ચેહરો જોવા ખાતરજ અહીં સુધી તેણી ધમડાઈ આવી હતી, તેની ઉપર તેને માટે તરસતી પોતાની આખો તે છોડીએ એવળ અતી હેનથી ઠેડની મગર ખીજીજ પળે પાડી કશામા હોયજ નહીં તેમ બેદરકાર હપે આસપાસ જોતી ઉભી

પ્રકરણ ૧૦ સુ.

— ૦ —

બહા નો ફીટલીજ નથી—બહા ગળે વળગેલીજ છે ?

કેપટન સોહરાય ગમનશાહે તેમને જોતા અજ્ઞેયમીને એક નાદાનો પોકાર કર્યો, મગર ખીજીજ પળે અજ્ઞેય સીફતથી પોતાના મનનુ સમાધાન એક નંદ તમા કરી લઈ તેમની સામે દરને ચેદરે ને જઈ ઉભો જો તેની જગ્યાએ કોઈ ખીજો હતો, તો જરૂર ત્યાંની સટડી જ્ઞાનો નીચાર કરને—મગર આ તરફ તો સોહરાય હતો ત જરાએ, હવે પાછળ હટ્યો નહીં, અને ગાંધો હેનમા પ્રસારેના દાથો સહીન તે તેમની સામે આવ્યો એક પગ મગર તે સદજ દવાયે સુદર આલા અને તેની અદાયની મહોરદાર એકમેક તરફ જોઈ રહ્યા હતા આદ શુકર ખુદાના કે આવાના ચેદરા ઉપર પુરનો જડો ધુરખો હતો

“તુ અહીં નરગેશ ?” તેણે મોટા ઢોંગી હેતવતા સાહુ પોકાર્યું “શુ તારા જોવા ફરેતાઓ એમ વારવા

આસમાન ઉપરથીજ તુટી પડેછ ? શુ હું ઉંધાઉંધ કે જાગુ છ ? માહારી ઉપર દયા કરો મેહેરબાઈ માએ, અને જણાવો મને કે શુ હું ઇલેક્ટ્રીકા છે કે ઇડ્યામા ?”

પણ નરગેશ મહેતા ઝાઝ છેકજ કાચીપોચી નહી હતી કે તેની ધરપય ધાધલથી દબી, અને સમજી ગયી. તેણીએ તુરત જવાબ દીધો—

“ માણસો ઉંધમા કદી એટલુ બધુ બોલતા નથી.” તેણીએ કરડા ઠંડા સાદે કહ્યુ “તમે હમોને જોઇને અજબ ચલ્યા લાગોછ પણ મને પુછવાની રજા છે કે માહારા લખેલાં ત્રણ કાગળો તમોને ખરામર મળ્યાં કે નહીં ?”

તેને એકદમ યાદ આવ્યુ. હા ખચીત નરગેશ મહેતાના છેલ્લા બે મહીનાના આવેલાં કાગળો તેને એમના એમ પોતાની ડેસ્કમા બધ ગળેલા તેને યાદ આવ્યા

“ તુ અહી આવવાની છે એવુ લખેલુ તાહાર એકથી કાગળ મે વાચ્યુ નથી ” તેણે કહ્યુ

“ અ—પણ મે લખેલાં તો ખરાજ !” ટુ કે ધીમે જવાબ તેને મળ્યો “કદાચ ત્રણે કાગળો ગેરવલે મ્યાં હોશે ”

“ ત્યારે તે ગેરવલેજ ગયા હશે ” કેપટન સોહરાબે એક પછી એક જુદુ ચાલુજ રાખ્યુ એમ છતાંજી તમોને બધાને મળવાથી હું ધણોજ ખુશ થયોછ ” અને તે હવે બધાને મળ્યો નરગેશનાં માતાએ તેને માયાથી ચાપીને શેકહેન્ડ કરી, અને અરડો પસવાર્યો, પણ તે છાકરી ? તે જવાબ આનુ નો જણે એક અરડનુ પુતળુ હોય એટલી બધી ઠંડાઇથી

સહેજ પોતાના આગળના તેનાં હાથને લાગવા દષ્ટ તુરત પોતાનો હાથ ખેંચી લીધો.

“મને જાણવા ગમશે,” કેપટન સોહરાએ ખેપરવાહ દેખે ખોલવાની કોશિશ ચાલુ રાખતા કહ્યું “કે આ સુખી મેળાપનું કારણ નું ?”

“તે કારણ ધણું સહેલ છે” બાનુ નરગેશ જવાબ ક્યો “તમોને અત્રે કામસર આવવું થયું તેમ અમને બધાને અહીં થોડાક મહીના મળહસર આવવું પડ્યું છે”

ત્યાર પછી તેઓ સાથે આવેલા અહરથોને મળ્યો.

“આજના આ સુખી મેળાપ માટે તમે મને આભારી છેઓ કેપટન મોહરાય” જમશેદ વોરડને કહ્યું “હું જ મોહસ કરી મીસ મેહેતાને અહીં ધસડી લાવ્યોછ”

“અને તે માટે હું તમારો ધણેજ ઉપકારી થયોછ બેરીસ્ટર સાહેબ” તે જવાને ખીજવાટને લીધે અદરથી પ્રતેદાત પીસી નાખતા ઉપરના ખોટા હસના ચેહરાએ કહ્યું

આટલો વખત ખીચારી આલા મુગે મોઢે એક બાબુએ ઉભી રહી હતી તેણીએ મોઢા ઉપર નાખી દીધેલી વેલ જાડી હોવાથી તેણીને ચેહરો ખુલ્લો દેખાતો હતો નહી— તેણીનો લાભો ઓવરકોટ તેણીની ખુલ્લી કીમ રમતી સાડીને એકદમ નાચે સુધી ઢાકી લેતો હતો તેમ છતાં, તે સીધું મોઢામણ કદ અને વેલમાંથી ચીમાઇને જોતા તેણીનાં કસખી ખુલ્લું છુપા રહી શક્યા નહી નરગેશ મેહેતા જે આટલીવાર

મુગી ચુપકીદીમા, મનોહર આલા તરફજ જોઈ રહી હતી, તે હવે સમ્યતાથી હસતી, કેપટન સોહરામ પાસે આવી

“પણ એવણુ કેણુ ?” તેણીએ મીઠાસથી હસીને કહ્યું
“તમારા લેડી ફ્રેન્ડ સાથે મને ઓળખાણ કરાવેલી સોહરામ ?”

તેણીની આખો ધીમેથી એ બોલતા કેપટન સોહરામની આખો સાથે સનાલ કરતી મળી એકજ વધુ પળની આના કાની, અને નરગેશ મેહતાની તમામ એસ્ટેટ અને મનઝખ દોલત તે તેજ ઘડીએ ખોલ બેસને મગર ને લક્કરી અમલ દાર એમ તો પુરતો પાકડો અને સાવત્ર હતો રમુજનું ઉપજાવી કાઢેલું હસવું એક પળ તેના ચેહરા ઉપર ફરી વળેલું નરગેશે જોયું

“હું ઘણી મોટી ખુશી સાથે તમોને ઓળખાણ કરાવતો” તેણે ગભીર સાદે જવાબ ક્યો, “મગર મેડામ ડાનહીદ્ડા એક પોરચુગીઝ બાનુ છે અને એક બોલમી ઇંગ્લેન્ડનો સમજ કે બોલી શકતાં નથી, એટલે છનત્રોડયુસ કરવું બીજકુલ નકામું છે”

તેણે કેપટન હોમી વજીદદારના ચેહરા ઉપર રમુજનું હસતું કેલાવણુ દીધું, પણ જમગૈદ વેારડન તદન ગભીર હતો

“એવણુ પોરચુગીઝ છે ?” નરગેશ મેહતાએ અજખ-ખીની ચીસ પાડી “કેવું અજખ જેવું” મને તો એવણુ એક પોરચુગીઝ કગના કોમ ઇંગ્લીશ લેડી જેવા વધારે લાગેલું”

“એમ ?” ને બોલ્યો “હોશે-મે કામ ખાસ ધ્યાનથી એ નાકું કયું નથી પણ હું એમ પુછું કે તમે હવે તમારા

હોટેલ પર જાઓ છ કે । હુ ઇચ્છુ છ કે હુ બી નમારી સાથેજ આવી શકનો હતે મગર મેડામ ડાનહીદડા અરધો કલાક મારા આગમ છે એવણુના ધણી જે મારા ફ્રેન્ડ થાયછ તેઓ રટેશન પર લગેજની કાંઈ ગોઠવણુ કરવા ગયા છે, જ્યા મારે હુમણાજ મેડામને લઈ જવા છે એ લોક આગે વેરેના છોડી ગયછ ”

અને તે હવે ધરપચ ધાધન કરતો જવા ફર્યો મેહેર-માઈ અત નરગેશે તે કહરાતી પોરચુગીઝ ખાનુ તરફ ફરી સલામમા પોતાનુ ડોકુ નમાવ્યુ અને ત્યારે આલાએ એવો તો મીઠાસથી વળતો જવામ ફર્યો, કે તે મને ખાનુઓ અજમ થઈ ગઈ એક પોચુગીઝમા આટલી નત્રના એસ અને મીઠાસ ?

તેઓ ગયા મગર હજ કેપટન રજકદાર તે મધાથી એ કદમ પાછળજ રહયે।

“ હુ બી તારી સાથે રટેશન ઉતર આઉ, મોહરાખ ?” તેણે કહયુ એક પોરચુગીઝ ખાનુ સાથે વાત કરવા મને અમશે તુ મને તેવણુ સાથે જોળખાણુ કરાવ હુ ફ્રેન્ડ થણુ સાર ખેલી શકુ છ ”

તેઓએ એક પગ એક મેક સામ જોયુ અને પછી કેપટન મોહરાખ હસી પડયો।

“ નહી થે કયુ ખીરાહર ! અમારી સાથે આવવાની કાંઈજ અર નથી ” અને પછી તેનાં કાપર પડી વધાયુ ” હોમી હુ આશા રાખુ છ કે મારી આપ એક સીકરેટને તો તુ મીસપેકટ કરશે હુ તુને પછી મળી બધુ સમજવશ હાલ

તુરત તો જા” અને એ સાલળી કેપટન વજ્રદાર પોતાના સોહામણા ચેહરા ઉપર રમુજના હસવા સાથે ત્યાંથી બીજા પળે ચાલી ગયો.

“મારી આલા-મારી વ્હાલી આના,” તે પછી કેપટન સોહરાએ તે ગરીબ છોકરી પામે જતા ધીમા ખોખરા સાથે પરતાવાથી કહ્યું. “હું દલગીર છેઉ કે આ મનાવ અનવા પામ્યો”

તે છોકરીનો ડધાયલો ચેહરો મોત જેવો રીકકા હતો, અને હોઠો અજમ રીતે ધ્રુજતા હતા તે જોઈ સોહરામને ધાત્વ લાગી આવ્યું.

“એક એક પછી એક એક બુદ્ધિ અને બોલવું પડ્યું તે માટે તું અજબ થયલી લાગેછ વ્હાલી આલા” તેણે સરમાધને કહ્યું. “પણ આલા તે સીરાય છુટકોજ નહીં ઉતો. હું કેવી સકડામણમાં આવી ગયો. તે તે જોયું કેની” ચાલ હવે હીમત રાખ અને મને મદદ કર આપણે જલદી ત્રર પુગી જઈએ પછી મારે તુરત પાછું ફરવાનું છે”

દશ તેને કશોજ જવામ મળ્યો નહીં તે પુરતો તડખાઈ ગયો હતો જ્યાં હોય ત્યાં પેલી ત્રરગેશ મેહેતા તો પુટી નીકળી નેને જપવાજ દેતી નહીં હતી. અને હવે મામલો એવો મારોક હતો કે જો એક સસારોની તે છોકરીને કાને ગયા તો કેપટન સોહરામની ખરાબીજ હતી એક જરા જેટલો ગડ, અને ત્રરગેશ મેહેતાની મમલખ દોલત તેની પોતાની કદી થઈ શકે નહીં.

આલા માટે તેનો ખરા દીવથી જીવ ગળી ગયો. તેનું હવે શું થશે ? તે છોકરીનો નીરોશ મીઠો ચેહરો અને હાલની આસુ ભરેલી મધુર આખો તેમજ તેને માટેનો સપુર્ણ વીશ્વાસ એ સઘળું તેને જીદગીના છેક છેડા સુધી સતાપવું રહ્યું.

“આના, હીમત પકડ” તેણે પાછું આવી ધણી હેત અને માયાથી કહ્યું “હીમત પકડ મારી બહાલી આપુ, અને ચાલ હવે ઘેર જઈએ”

તે છોકરી જેહમને સાવધ થઈ તેણીએ બહાદુરીથી પોતાના આસુઓ ખચાવી નાખ્યા અને પછી પોતાનો મીઠો નરોશ ચેહરો તેની તરફ ઉઠાવ્યો.

“મોહરાબ,” તેણી કગળીને બોલી “આપણે એક વખત ટિકાકામદ તળાવ આમળ જોયતા તેજ આપ બાનુ છે ! તમે ગુસ્સ ના થતા મોહરાબ-પણ મને કેહો કે એમણ કોણ છે ?”

“એ તો ખીચ આફ કેનત્રેકટ કહેવાય આના ! આપણી સારત તું હતી કે તાહારે એના રોકટના સવાલો કદી મને પુછના નહી ત્યારે આપ તું શું કરેછ ?” તે હગારા કેપટને લગાગ પકાથી કહ્યું

“ઓ, જો તમે મને ફક્ત એટનુજ કેહો મોહરાબ તો ખસ હું વધારે કાછજ જાણુતા માગશ નહી મને જાણે એમજ લાગ્યા કરેછ કે તેણીનો કોષળી રીતે તમે ઉપર હક છે એા મોહરાબ તેણીની કાળી આખો કેટલી કરડી અને દડી ઉતી ! તેણી જ્યારે માહારી તરફ જોતી ઉભેલી તાહારે

મને તો બસ એમજ લાગ્યું કે તે આંખો જાણે સીધી માહારા દીક્ષમાં પેચી જમ માહાર અત કરણ વાચી લેતી હોય ! અને મને તેને જોઇને એક જાતની બીહક લાગ્યા કીધી ! જો, જો, સોહલી મને ફક્ત એટલું જ કહેો કે તેણી કોણ છે ?”

કેપટન મોહરાએ આ પહેલીજવાર તેણી તરફ કટાણાથી જોયું અને આજ્ઞાએ આ પહેલીજવાર તેને આમ કરડા ઠડા સાથે તેણી સાથે વાન કરતા સાબળ્યો.

“તું જીદ કરેજ ત્યારે હું નાચાર છેઉ” તેણે કહ્યું, “એ જાણનાર્યાં આપણુ એમાથી કોઇનેબી ફાયદો તો કાઢજ થનાર નથી—તે છતાં તાહરે જાણવુછ, તો જાણુ આજ્ઞા, કે એ જવાન બાપ કલકતાની સઉથી પૈસાવાળી સર્વેથી ખુશ મુરત, મગર અને ખાનદાની બાનુ મીસ નરગેશ મેદતા છે તેણી માહારી કોઇબી સગી થતીજ નથી મગર એના અને અમારાં કુટુંબને ઘણીજ સારી પીછાણુ છે—જાણુ ધરનટ જેવુ છે ! બસ હવે તું સનોશ પામી આણુ” અને ને ફર્યો.

અભાગણી આલાના ચેહરા ઉપર જરાએ હસવુ ફવાયુ નહી, તેણી જરામી સતોશી કે ખુશી થએલી લાગી નહી સામે તે વાહાલો નાળુક ચેહરો વળતો શીકકો પડ્યો.

“ત્યારે તેણી તમોને માહારી પાસેથી ખુશતી લેના આવી નથી ?” તે ગરીબ છોકરી લગભગ હીસ્ટેરીકલ દપે બડબડી “પણુ તમે એને એમ કાએ કહ્યુ નહી કે હું તો પારસી છોકરી છેઉ ? મને એક પોરચુગીઝ કાએ બનાવી મોહરાબ ? મને એની સાથે ઝાળખાણુ કાએ નહી કરાવી”

“કારણ તુને અને તેને હું ઓળખાણ કરાવી શકું નહીં,” તેણે દીલગીર સાદે ધીમેથી કહ્યું તે શું કહેવા માગતો હતો તે નાની આંખા જરાએ સમજી નહીં

“અરે પણ કાચ નહીં ?”

“કાચ ને કાચ મને ના પુછ! તુ તારાં કેનત્રેકટથી પાછી દુર જાયજી આણું !”

“પણ જો તમે તેમણને કહેતે કે મારે માટે તમેને કેટલું હેત છે, તમેને મારે માટે કેવી લાગણી છે તે જો એવણને જણાવતે તો હું નહીં ધારતી કે એવણ મારી સાથે ઓળખાણ પાડવા ના પાડતે હું નહીં ધારતી—”

“ઓ રટોપ ઇટ, પ્લીઝ—આંખા ! તુ આજે મને નકામો કાચર કરેજી ! ચાલ ખીજી કંઈ નાત કર !”

અને એવેજ નીરદોશ પટપટારો આગળ કરતા કેપ્ટન મોહરામે તેણીને એકદમ રોડી અને તેઓ હવે ધર આડી પુગ્યા

અરધા કલાક પછી કેપ્ટન મોહરામ તેણીને સાહેમજી કરતો તેની સામે આવી ઉભો

“હું હવે મારા ફ્રેન્ડ આગળ જઈજી આણું ” તેણે કહ્યું “હું રાત્રે પાછો આવશ તેટલા તુ સમાલીને રહેજે

તે નીરદોશ એહરાનો હું ખી જાપ જોઇ તે કુચ્ચાને પસ્તાવાનો એક સખત ચમટો નુટયો અને તેનું દીલ દવાધી હાજી મયુ ને ગમે તેવો હતો મગર આ નાની વહાની ડોકરી માટે તો તેને ખરો દીલનુજ હેત હતું

“ સાહેબજી આલાં ” તે ધણીજ નરમાશથી બોલ્યો.
 “ ચાલ હવે હું જાઉં, તે પહેલાં જરા પાછો હસતો ચેહેરા
 કર અને મને ખુશીથી વીદાય કર આવું ”

એક ધીમું નમ્રજી શીકડું હસવું તે ચેહેરા ઉપર ફેનાઇ
 રહ્યું. અને તેણીનો મધુર ચરમો તેની તરફ હેતથી ફરી
 એકજ પળ અને તે તેણીને મળી ત્યાથી ચાલી ગયો. અંક
 મોસ આલાંને કયા ખખર હતી કે આ છેલ્લીજવાર તેના
 વાહાલા સોહરાળને તે જોતી હતી ! તેણીને કયા ખખર હતી
 કે આ છેલ્લીજવાર તેઓ મળી સપના છુટા પડતા હતા

સોહરાળના છોડી ગયા પગી તે કમનસીમ, ખોટે માર્ગે
 દોરવાયલી એકલી અટુલી નાદાન છોકરી ત્યાજ કલાકો સુધી
 વીચાર કરતી બેસી રહી તેણીની નજર સામે જે રીતે આજે
 જુડું બોલી મોહરામ વરત્યો હતો, તે યાદ કરતા તે છોકરી
 ખુબ રડી અને આ હેન્ડસમ કેપટન માટેના અથાગ હેત
 છતાં તેણીને લાગ્યું કે તે કદી પાગી તેની તરફ પહોંચે જોટલા
 નિશ્વાસથી જોઇ શકશે નહીં અરે અફસોસ હવે તેણીનું શું
 થનાર હતું ? આ બેકદર દુન્યાને આશરે તે નાહાના નીરફાશ
 છોકરીનું શું થનાર હતું ?

પ્રકરણ ૧૧ એ.

— ૦ —

હાહીમાં અને દુઘમાં !!

ફરીથી એકવાર ખુલ્લી હવામાં નીકળી કેપટન સોહરાબે કુટકારાનો દમ ખેંચ્યો. તેના કપાલ ઉપર પરમેવાના મોટાં ટીપાં પુટી નીકળ્યા હતાં, તે છતાં આજનાં બનાવ વખતે કેવી ફતેહ થઈ હતી, તેનો ખ્યાલ કરતા તે મગફરીનું એકલો એકલો હસ્યો.

પછી તેણે નરગેશના પેલા કાગળોનું ધ્યાન આવ્યું, ધર મયા પછી પોતાની ડેસ્કમાંથી કાઢી તેણે ઉતાવળે પોતાના ગળવામાં મુકી લીધેલાં તેને એકદમ યાદ આવ્યાં, અને ઝટ તેણે તે ખોલી વાંચ્યા.

અને તેમાં તે છોકરીએ વ્રજુજ હાથથી તેને લખ્યું હતું,—

“ અમેળી આવતી સ્ટીમરમાં ઇંગ્લેડ આવીએછ વહાલા મોહરાબ ” તેણી લખતી હતી, “અને પછી કોન્ટીનન્ટપર ફરવા નીકળવાનો વીચાર છે તેથી પહેલાં અમે ઇટલીજ આવીશું એા કેવો મારો જીવ તમેને મલવા તલપેછ. કેવી ઉલટથી હું તે દીવસની રાહ એતી થોળીછ ”

અને એ બે નરગેશ મહેતાના તેની ઉપર સરવેથી માયાળુ હેતવતા કાગળો હતા આ પહેલીજવાર તેણીએ આટલી બધી કાળજીથી તેની ઉપર લખ્યું હતું તે કાગળો વાંચતા હમાખોર સોહરાબને પરતાવાનો એક ચમટો તુટ્યો.

એક ગરીબ હેતવતુ જીગર તે પોતાની બેદરકારીથી કેતુ જખમાવતો હતો તેનું આ પહેલીજવાર તેને જ્ઞાન આવ્યું

મગર જ્યારે તે તેઓના ઉતારાના હોટલપર જઈ પુગ્યો ત્યારે મહારાટ કે દુ ખની એકે નીશાની તેના મરદાનગી લખા સોહામણા ચેહરા ઉપર જોવામા આવતી નહોતી ને રીત જાતમા તદ્દન શાત અને ઠરેલ જની ગયો હતો

તેને પહેલી નરગેશજ સાગી મળી “તમારે માટે અમે લય ખોટી કરાવ્યો” તેણીએ હસીને કહ્યું “પણુ કેહોની સોહરાબ, પછી તમે પેલી પોરચુગીઝ ખાનુનુ શું કીધું?”

“હું તેણીને સહીસલામત પુગાડી આપોજ,” કેપટન સોહરાબે ધીમેથી કહ્યું

“તમારું કામ ઇટલીમા પુરું થયું જ સોહરાબ,” તેણીએ પોતાની જગ્યા લેતા તેને પુશ્યું

“હા,” તે જવાન ઓપીસરે ધણીજ બેદરકારીથી, કટાણા, ખીજવાત અને સતાપ સાથે કહ્યું, “માહાર ખુ કામ પુરું થયું જ, અને તેથી જો તમે લોક રન્ટ આપશો તો હું ખી તમારી સાથેજ હીન્દુસ્તાન પાછો ફરવાની ગોઠવણ કરજ”

નરગેશ મહેતા ખુશ થએલી લાગી

“અમે તમને ધણીજ મીસ કીધાજ સોહરાબ,” તે છોકરીએ નરમાશથી કહ્યું, “હું આશા રાખું જ કે ભવિષ્યમા હવે તમે તમારા પોતાના દેશમાજ સતોશથી રહેતા શીખશો”

“તું જાહખી હશે તમા હું સતોશથી રહી શકશ નરગેશ” તેણે ધીમે સાદે જવાબ કયો, અને તે હેતવતો

જવાબ આ નીરદોશ છોકરીને એટલો બધો મર્યો કે તેણી ખુશાલીથી લાલ થએલે ચહેરે એક મધુર હસવું હસી અને બ્રહ્મે લાખે વખતે પાછી સુખી થએલી દેખાઇ.

તેઓએ અરસપરસ હસીખુશીમાં વખત પસાર કર્યો તે એક ખુશાલ પાર્ટી હતી કેપટન વજ્રદાર એક બોલકણે ગમુજી જવાન હતો, અને તેની મહોરદારમી એક તેવીજ ઉલટમદ છોકરી હતી જ્યારે તેનો કઝીન, બેરીસ્ટર જમશેદ વોરડન, પણ પુષ્કળ મલતાવડો અને હસમુખો હતો વાહાલી નરગેશ, આજે અજબ રંગીલી અને ખુશાલ બની મઠ્ઠ હતી વળી માયાળુ મહેરમાઇનો ધીમે હેતવ તો સાદ સાલળતો સોહરાળ એમજ માની બેઠો કે તે જાણે સુખનો એક સ્વ-પોજા જોતો હતો. આગળ તે આજ પ્રમાણે સર્વ સાથે બેળાતો અને ખુશાલ જીદગી પસાર કરતો હતો તેનું તેને રમરજુ થયું

“ માહારી નાહાની આલાથી હું એટલો અજબ ગીયોજ કે જાણે આવી મોજ મળહ છોડી એકાંત સાધુ સતનીજ જીદગી લાઇ બેઠોજ હવેથી માહારે માહારા આપ માયાળુ એકવારના વાહાલા ફ્રેન્ડઝને એમ નીમલેકટ કરવા નહીં જોઇએ ” તેણે વારવાર તે દીવસ મનથી વીચાર્યું

અને અફસોસ, હજી તો એ વીચારો તે કરે છે, તેટલાજ તે તમામ જદલાઇ મર્યો તેને લાગ્યું કે તે પાછો આલા પાસે જઇ શકશે નહીં. તેની ફરજ હતી કે આ મગરર, એક વાહજીદના દમામ જેવી તોરવતી નરગેશ સાથે ઝટ રોહાદી કરી સોજાયટીમાં તેની જગ્યા આલુજ રાખવી પણ—પણ

શુ ? તેણે તેણી તરફ જોયું. તે ખુશાલ હતો એકરો તે વખાણ્યા વગર રહી શક્યોજ નહીં અને લય પુર થતા તે તેણીને એક બાજુએ ધસડી મર્યા બસ હવે જે તે નીકાલ કરી નાખવાનો તેણે નક્કી વીચાર કરી દીધો હતો.

“ નરગેશ ” તેણે કહ્યું “ આજે લગભગ બે વરસ ઉપર આપેલા તારાં એક ચોક્કસ પ્રોમીસની તુને યાદ છે ? ”

“ કીયુ પ્રોમીસ ? ” તેણીએ અળખખીના ઢોમથી પુછ્યું “ મેં તો જામોને ધણીખી પ્રોમીસ આપેલા મને યાદ છે, સોહરાય ”

“ પણ આ તો તારે ખાસ યાદ રાખવાનું પ્રોમીસ છે ! ” તેણે ઉતાવળે બોલવાનું ચાલુ રાખ્યું “ મેં ૧૫ મી મેનો દીવસ આપણા લગન માટે નક્કી રાખેલો હતો મગર હવે ઘેર જતા હું વધારે ઉતાવળ કરના માગુછ હવે તું શું કહેછ નરગેશ ? તું ખુશી તો છે કેની ? ”

“ જો તેથી તમે ખુશી થઈ શકતા હોમ તો મારી પુર મરજી છે સોરાય ” તેણીએ લાયક જવાબ કર્યો કેપટન મોરાએ એક પળ તેણીનો હીરાથી ઝગઝગતો નાજુક સફેદ હાથ પોતાના હાથમા લઈ તેનો તરફ હેનથી જોયું તે ખુબ નુગ્ત એકરો એમ કરતા સહેજ લાલ થયો, મગર એક બોલ કે સસારા વટીકથી તે મગર છોકરીએ તે જવાબ માટેનું અચાગ હન તેને બનાવ્યું નહીં હમણા કે કદીખી સોરાય તે નીરો જાણી શક્યોજ નહીં. તે તો આ છોકરીને લાગણી વગરનું ચાની આપેલું માણનું એક પુતલુજ ધારનો હતો

તે આખો દીવસ સોહરાખ ત્યાંજ રહ્યો અને સાંજે તેઓ સાથેજ ફરવા ગયાં બાતુ નરએશે પાછી પોતાની ઠડી બેદરકાર રીતબાત અખત્યાર કરી દીધી હતી. અને તેથી કેપટન સોહરાખને મુદલ એન પડ્યુ નહી તેણે જોવા લાયક ધણી સુદર જગ્યાએ અને કોતરકામ તેણીને ઉવટથી ખતાવ્યુ-પણ જે તદન બેદરકાર રીતે તે છોકરીએ એ સધળું જોયું તેથી સોરાખે અફસોસનો એક દમ ભર્યો કયા આલાની ઉલટ અને પોએટીકલ રીતે સધળી ચીજો જોવાની આદત, અને કયા આ બરફતુ પુતળું ।

‘જો કે અમારી ધણી એકાત જીદગી મુળરેવી કહેવાય,’ તેણે મનથી વીચાયું “ તોખી મને એકખી કન મીનીટ મારી આલાની કપનીમા પાસ કરી હોય એમ યાદ નથી ”

અસ હવે એક છેતનીજ વાર તે વહાની છોકરીને મળી, છેલ્લી સલામ કરી લેવાનો તેણે પકકો ધરાદો કર્યો એક છેતનીજ વાર તે હેનનતી નાની છોકરીને મળી, સધળી ખરી ખીનાથી વાકેફ કરી દેવાનો તેણે આખરે ઠરાવ કર્યો તે રાત્રે તે રમ્મ ચાહતો ઉઠ્યો ત્યારે મહેરબાદએ માયાથી પુછ્યું—

“ તુ અહી કાંઈ ઉતરેલો છે, દીકરા ? ”

તે એક પળ થોપ્યો પોતે જે પુરાણા મોઠા પેલેસમાં રહ્યો હતો તે, તથા તેમા રહેનારા માટે બના મહેરબાદ માયને જણાવી દેવું એ સરયામ બેનકુફાઈજ કહેવાય એમ તેને ગુરત લાગ્યું અને તેથી એકાદ પળની ધયુપયુ પછી તેણે જવાબ કર્યો જે નામ પહેલું તેને યાદ આવ્યું તે તેણે બટ દેવું કે બોલી દીધું

“ હુ હોટેલ ‘લીઓડાર’ મા રહેલો છેલ્લું માયજી ”

અને ત્યાંથી નીકળવા પગી પહેલાં ચીજ તેણે એજ કરી કે તે હોટેલમાં જમ પોતાને માટે રૂમ્સ એનગેજ કરી લીધા હવે એ કામ પુરૂ કરી જરાક નીરાત પામેલો તે આલા પાસે જવા ફર્યો ઝીણા ચલકતા સેતારા મનુ છટેલીયન આસ માન ઉપર ચલકી રહ્યા હતા હવામાં ઓરેજ ફલાવરનો મીઠો સોહડમ ફેલામ રહ્યો હતો દુરથી ગાયનનો મધુર સરોહ ધીમે મીઠો સભળાતો હતો હવામાં મીઠાસ હતી, અને તે વખતે તે પોતે આલા પાસે જતો હતો શા માટે ? તેણીનું દીલ છેદી બેદી નાખી, તોડીને ટુકડા કરી નાખવા માટે

તેણીને સવારથી એકલી છોડી જવા માટે મોહરાબે ધાયુ’ કે આલા રડશે અને તેને ઠપકો આપશે પરંતુ તેમ સમજવામાં તેની બુલ્હ હતી તે છોકરી તો બુદ્ધિજ કીસમની હતી તેની કેપટન મોહરાબને થોડી ખમર હતી

તે જ્યારે ત્યાં પુગ્યો ત્યારે બાહર વરડા ઉપરજ તેણી રાહ જોતી ખોટી હતી આજે તેણીએ રોજ કરતા વધારે તાબુમલથી ફેસ કર્યો હતો, અને તે તેને રાજી કરવા ખાતરજ હતુ એમ જોવુ સહેલ હતુ તેને મમની દપેજ પોતાના સુદર કસન જેવા ખુલ્લા તેણીએ મોઢવ્યા હતાં અને તેણીએ મીઠા મધુર હસવા સાથે જે રીતે તેને આવકાર આપ્યો, તે જોતા કેપટન મોહરાબને પુશ્કળ લાગી આવ્યુ જાણે તેણીને છાંડનાજ નહીં માગતો હોય તેમ જોરથી તેણીનાં બને હાથો પોતાના હાથમાં ધરી હેતથી તે મધુર વાયોલેટ આંખોમાં જોયુ તે પોતાનાં અદરાયલી મોહરદાર, તેમજ સર્વ ચીજો

એક પણ બુદ્ધિજ ગયો, અને ખરા દીક્ષથી તેને તેણી માટે લાગી આવ્યું

અને તેને તેણીને કહેના માગ્યું, પણ કહી શક્યોજ નહીં ધર આવના રસ્તામાં તેણે પોતાનો પ્લાન રચી રાખ્યો હતો તેણીને બધું વીગતવારે સમજાવી બચીવ્યો નકકી ઠરાવ કરવાને તેણે વીચાર કર્યો હતો મગર હમણા તારાઓના ઝાખા ઉગમ વચ્ચે તે મનોહર મીઠો ચેહરો જે લામણો બરી રૂપે તેના તરફ ઉત્કાષ્ઠો હતો, તે ઉપર નજર નાખતાં તે દગાખોર બદમાસને નકકી લાગ્યું કે તે નાજુક છોકરીનું દીવ એમ તોડી ના મવા કરતા તે તેણીને મુએવી, હઝારો ધણા ખુશીથી જોઈ શકતો અને તેથી તે કામગીરી બોલી શક્યોજ નહીં તે સખુનો તેના ઝગા ઉપરજ મરણ પામ્યા જેમ કરતા, તેણે બીજુજ પગનું ડીધું તેણે હઝારો હેતના મીઠા સખુનો તે છોકરીના કાનોમા રેડ્યા તેના નહાના હાથો વાહા લઈ પકડી તેણીના નુદર આખો તથા ચેહરામા અતી હેતથી જોયા ક્યું અને તે આખી દુન્યામા સર્વથી મધુર, મીઠી અને વાહાલી છોકરી હતી એમ તેણીને પાછી અને પાછી ખાન-રીઓ આપી જે સાબળતા તે નાહાનો છોકરી વાજો પોતાને એકત્રાર આ દુન્યામા સર્વેથી સુખી સમજવા લાગી

“હું એમ તો કદી એને કહી કે સમજાવી શકશજ નહીં” સોહગબે મનથી વીચાર્યું. “માહારે એમા એક ત્રાગ આસામીના જરૂર મદદ લેવીજ પડશે હું હોમીને બધું કહેવશ અને મને મદદ કરવા સમજાવશ ”

મરીબ મોચારી આણા ! મધ્ય રાત્રી પછી, સધળું તે પુરાણા પેલેસમા શાત અને ચુપ થવા પછા, ત્યાં એક એવી કારમી તીજી ચીસ સભળાઈ કે સત્રળા જણા બોહી ઉઠ્યાં તે એક હૃદય ભેદક ઉડી નાગણીનાં ચીસ હતી જે સાબળ-નાગઓના દીલ ટુગ્ગરા મસ હતી સવારે તે લોકોએ જણ્યું કે એ તો નેઓનાં માલેકણુ જવાન ચીતોરા કાઢ ભય કર ચપ્પો જોષ ઉઠયાથી મોખા હતા

અને થયું હતું પણ તેમજ મધ્ય રાત્રી પછી એક જબરદસ્ત ચીસ પાડી આણાં ચમકી ઉઠી નજીનો વદમનગ્ર ચેદરો મોહત જેવો શીકકો દેખાનો દતો અને કપાળ ઉપર પરસેવાના મોદટા ડીપા કુટી નાંકડ્યા હતા વગો તે આખે નનબદને નેનગ્ના એક ઝાડ નીસાવ ટુગ્ગતી હતી

“તુને તું ચપ્પો આપો આના ?” માદરાખે તેચ્છીને મરાખર ખીદાર કરતા કહ્યું “મને કહો આનું કે તું કાએ એમ ખીધી ?”

“મને—મને ચપ્પો આપો કે તમે ચાલી ગયા ! કાઠ દીવસ મને પાછા નહી મળેરા નાન્ને મને છોડી ગયા !” અને મને અહીં એકથી અટુનાં મરવા મુટી ગયા હતા એા મોદરાખ સોહરાખ ! કેહો મને કે તમે મને કદી છોડી જશો નહીં એાનોની—કહો મને, મોગદ લેઓ, વચન આપો, કે તમે મને કદી છોડી જશો નહીં”

તે આ શબ્દોથી રનગ્ગ થઈ ઉભા ને તું જવાબ કરે ? ને ન્દાના હાથોમા તેનો હાથ જોરથી પકડાયેલો હતો, તે

મીઠો રડતો એકરો તેના ખભા ઉપર ટેકવાયેલો હતો અને એની ખતે તે તેની સાથે ગુસ્સે થઈ શક્યો નહીં તેણે માયાથી તેણીને ઠડી પાડી અને હેતના શબ્દો જુસ્સાથી બોલો ગયો તે તેણીને કઠી છોડી જશે નહીં, એમ પાછી અને પાછી તેણે તેણીને ખાત્રાઓ આપી આહ કેવો આમાદ મળેનો ! અરે, હવે શું થનાર હતું ? અને તેના ખાત્રીના અને હેતના બોલો તે બોલી છોકરીએ તુરંત માન્યા જેમ થોડીવાર પહેલા બાનુ નરેશ મેહેતા જેનારા હતા, તેમજ આ પછે આ ન્હાની છોકરીથી થાપ ખાઈ ગઈ અને તેનું કહેતું સઘળું સત્ય માન્યું અને આ એક પછી એક જુકાણું તો જાણે એક ખુદરતી તમેહ હોય એમજ કેપટન સોહરાબના જાખમા લાગતું હતું

“આવું હું વધારેવાર ખમી શકવાનો નથી સવારનાં પેહલુ કામ હોમીને મળવાનું જ માહારે કરવું પડશે” તે રાત્રે, વારવાર અફસોસ કરતા તે જવાન કેપટન બબડ્યો

સહારે તો આલાએ પોતાની બીહકને હમી કાઢી

“જુઓ ! એક ખજાનાના માલિક થવું,” તેણીએ ખુશાલ તબયનથી હસીને કહ્યું “અને તે ખજાનો મુમાઈ જવાની સદા બીહક રાખવી એ શું ચીજ છે !”

“પણ દીકરા” સોહરાબે માયાથી કહ્યું “એમ બીહક રાખે તે કેમ પરવડે ? એમ તો એક દુઆર ચીજ એવી બની સકે કે તે આપણને જુદી પાડ્યા વગર રહેજ નહીં. ધાર કે હું મરી જાઉં તો તું શું કરે ?”

“હુ બી સાથેજ મરું ” ને છોકરીએ તુરત ખરા જોશથી જનામ ક્યો “હુ તમારા વગર હવે રહી શકું નહીં । પણ મોહરામ ખુદા એટલા ધાનકી થયેજ નહીં આપણે મને તો સાથેજ મરીશું ”

આહ પાછલા વરમોમાં આજ મોવો ખરા પડ્યા એજ શબ્દોનો ગણગણાટ પોતાના કાનોમાં વાગતો લઈ મોહરામ હવે પોતાના ટોરનની શોધમાં નીકળ્યો

પ્રકરણ ૧૨ સુ.

— ૦ —

“આ કોમળ જીગર કોઈ પારકાનાજ બુટ તળે
કચડી નાખવું પડશે ! !”

“હોમી,” કેપટન સોહરાબે તેને યોગ કનાક પઞી મળતા કહ્યું “હોમી, એક જી સરોસટના કામમાં મને તાહરી મદદ જોઈશે બીગદર તું મને મદદ કરશે ?”

“શું કાંઈ પપસા સબધી મુશ્કેલી છે મોહરામ ?”
તે ક્રેન્ડે બેદરકારીથી પુછ્યું

“પપસા ? નહીં-પપસા નહીં, હોમી આવ તો કાઈ આજીજ ધણી ગબીર મુશ્કેલી છે ”

“હુ તુને કોઈમી રીતે મદદ થઈ શકતો હોઉ તો હુ ખુશી ડેઉ, મોહરામ પણ મને બીલકુલ ખ્યાલ આવી શકતો નથી કે કંઈ જાતની તાહરી મુશ્કેલી હોશે ”

“હુ તે તુને કહેવશ સમજ ત્યારે હોમી તુ જાણેછ
તો ખરોની કે થોડાક મહીનામા હુ નરગેશ મહેતા સાથે
પરણી એક થનાર છેક ?”

“હા અલબત્ત ! એ તો જાણીતી વાત છે,” કેપટન
હોમી વજ્રદારે અજાણ્યાથી કહ્યું

“ગઈ કાલે આપણે ઓચીતા મળી ગયા ત્યાં મહારી
સાથે જે પોરતુગીઝ લેડી હતી, તેને વારતે તે શુ ધાયું ?
મેં તુરત જોયું કે તેણીને પોર્તુગીઝ તરીકે તુ માની શક્યો
નહી તુ જાણેછ હોમી-તેણી તો એક પારસીની છોકરી છે ?”

કેપટન હોમી વજ્રદાર મુઠ્ઠામા હરથો મમર કરી
જવાબ વાલ્યો નહીં

“તે એક પારસીનીજ છોકરી છે હોમી ! એક નીરદેન
નાંહાની બચ્ચા સહી વીચારોની અતી ધણી ખુશમુરત છોકરી
છે ! અને તે મને મહારા જનથીજી વાહાલી છે હોમી કોઈ
ક્યાર તો તેણીની હદયાદેર બોલી રીતભાત અને નીરદેશના
જોઈ મને ખરેખરા પસ્તાનાનો અમટો તુટેછ હુ ધણીકનાર
એનું હૃદય છે કે તેણી સાથે પરણી હુ સુખથી રહી શકુ —
પણ હવે તેનું કરવાની હુ હાલતમાજ નથી માહરો “મમન-
શાહ હોલ” સીવાય દરેક જગીરો હુ ગીરવી મુકી ચુક્યોછ,
અને નરગેશ મહેતા તો તુ જાણેછ કે કેટલી દોલતમદ છે
એનો પોતાનો ફાલોજ લાખોથી ગણાયછ”

“હા પણ તે છોકરી છે કાણ ?” કેપટન વજ્રદારે
પૂછ્યું

“તેજ તો હું તુને કહેવા માગુ છું આ કાર્ડ ખીજ કેસીસોમા અનેછ તેવું નથી તું સમજ તો ખરે, તે છોકરી દુનીયામા સર્વેથી સુંદર, સર્વેથી નીરદોશ અને સર્વેથી બેમુલ્ય ખમના જેવી છે”

“પણ તે છોકરી છે કોણ ?” પાણુ કેપટન હોરમજ-દીઆર વજ્રદારે પુછ્યું

“તેણી એક તદ્દન સાદી ગામડેની ગેરી જેવી છે એક જ ગલના સુંદર પક્ષી જેટલી નીદોષ, બચ્ચા જેવી બોલી બાલી, માયાપ વગની ઓરફન, એક ધરડા પ્રક્રાને આસરે રહેલી ફક્ત સોળ સત્તર વરસની છોકરી છે”

“ત્યારે તો તાહાર કામ ધણ જ સેહતુ થઇ પડ્યું હોગે તેણીને બોલવીને તાહારી સાથે એમ નસાડી લાવવાનું ધણ જ સેહતુ તુને લાગ્યું હોશે” કેપટન વજ્રદારે કરડા સાદે કહ્યું તેને સોહરામની આ રીતભાત જરાએ પસંદ આવતી દેખાડી હતી નહી

“ડોન્ટબી એ પ્રુથ ! સાલજ-તે એક જરાપણ સેહતુ કામ ઉત્તુ નહી” મોહરાએ ધીમે ધીમે દુખી સાદે બોલવાનું ચાતુ રાખ્યું “મે કહ્યુંની તુને કે તે એક બચ્ચા જેવીજ નીંગેશ બોલીબાલી હતી છતા, હોમી ખરે માનજે કે તેણીને સમજવતા માહરો દમ આખેર થઇ ગયો ત્યારેજ તેણી મનાઇ હતી અને તેખી કેમ ? તે તો પોતાને ગરીબ ખીયારો માહરી સાથે પગ્ગેલી માનેછ ! મે તેણીને સમજાવ્યું કે ધરમના જે બોલો બોલી પરણાવેછ તેજ હું કમા આપણે પણ, એકમેક તરફ સદા સાચ્યુ ગહેવું, ચાહાવું અને વદાદારીથી

મોહત સુધી એક રહેવાના કસમ ખાધા એટલે લગન થએ લાજ કહેવાય અને તેથી એક દીવસ સાજના, લીલા કજર જેવા ખેતરો, અગ્ત પામતા સુરજ, ઝાડ પાન, અને ખુબ આસ-માનની નીચે અમે લોક આ શબ્દોથી પરણી એક થયા તે મરીખ છોકરીએ એ સઘળું ખરજ માન્યું હોમી ! તેણી રોજ ચાર વખત દીવસમાં બદલી કરેછ, અને ખુદ પામે તેના ધણીને લાખી છદ્દગી અને રોજ માગેછ ! બોલ હવે તે એની એક માટે શુ ધાયું ?”

“ધણી નીરોશ અને એકદમ બચ્ચા સહી વીચારેની હોવી જોઈએ,” તેના દોસ્તે જવાબ કર્યો

“ખરેખર એક બચ્ચા જેવું બચ્ચું જ ઉતી !” મોહ રામે જોસથી કહ્યું “તે વખતે તેણી ફક્ત મોળ વરસની એક બાળક જેનીજ નાદાન વીચારેની ઉતી”

કેપટન વજીરદારનો એકરો તદ્દન મજીર હતો જ્યારે તેણે જવાબ કર્યો ત્યારે તેનો સાદ એકદમ કરડો લાગતો હતો

“હુ પોતે તો કદી એમ કહી નહી સોહરાય” તેણે કહ્યું, “કોઇ બદમાશમા બદમાશ માણસખી એની એક બાળક જેવી નાહાની નીરોશ છોકરીને આડે રસ્તે દોરવતા અને આની શરમ ભરેલી રીતે ફસાવતા બે વાર વીચાર કરે”

“હા મને હવે ધણું જ લાગેછ. તેણીને પાછી બેગેર પોતાને મથકે પહેલે જેવીજ શાત ખુશાન હતી પાછી હુ જોવા ખાતર શુ નહી આપું ? પણ હવે થયું તે તો થયું હવે એનો છેડો ઝટ આવવો જોઈએ નરગેશ પુરતી અટખી થઈ ચુકીછ, અને હવે જે તે છેવટ આવી જવું જોઈએ—

નહી તો પચાતી થશે એમ હું ખાતરીથી માનુ છું હું પોતે હવે તો એ લોક સાથે ઇન્ડયા ચાલી જનાર છેઉ અને જો કે તે વહાલી નાહની છોકરીને છોડી જતાં માહારા જીવપર આવશે છતાં તેમ કરવું જ પડેછ ”

“તાહારે એમાથી એકને પસંદ કરવાનું છે સોદરાન” કેપટન વજીફદારે કહયું “એહસ્ત જેવું સુખ તાહારી માનીતી છોકરી સાથે, અને પૈસાનો દગ, બાનું નરગેશ મહેતા સાથે ”

“અરે નહીંરે નરગેરાને છેડીને હું કયા ઉભો રેડું ” અલગત એ એમા નરગેશનેજ પસંદ કરતી પડશે પણ માહારે તુને જો કહેવું છે તે એજ હોમી કે મને મદદ કર દોસ્ત હું પોતે તો મોટું બોલી માહારી વહાલી મીટ્ટી આણુને કાઢજ કહી શકતો નથી અને તો તે એક ફરેસ્તોજ માની લેયછ, અને માહારી ખાતરી છે કે એવું કાઢ હું એને કહેવશ તો ખચીત માહારી નજર સામે તે તફ્ફીને મરી જરો તથા તુજ માહારી તરફથી એતી પાસે જ ને બધો ખુલાસા કર તુ એટલું મહારે ખાતર કરશેની હોમી ?”

આ સમજી જોશથી બોલતા તે જવાન લશકરી ઓશી-સરનો ચહેરો લાગણીથી ડીકડો મારી ગયો હતો તેના હોઠો ધાસ્તીથી ધરજતા હતા, તેણે પોતાનો હાથ કેપટન વજીફદારના ખભા ઉપર મુક્યો અને ધ્યાનથી તેની આખ્યોમા જોયું.

“તુ તેણીને કહેજે હોમી, કે આપણા લગ્ન કાલ ખરા કહેવાય નહી તે માનેછ તેમ ખુદાને ધરમી નહીજ તેણીને કહેજે કે મને બુરી જવાની કોશંચ કરે હિટીને “રોઝ વીલા” મે તેણીના નામ ઉપર કરેલો છે, ને સદા

એને માટેજ કે અને મહીને નીચે પાનમો રૂપીયા એને માહારા સોલીસીટરો મારફતે મળ્યા જગે, ને કલ્પન રાખવા. હુ પોતે તો અદમત હવે જીદગીભરમા પાછો ફરી મળી શકશ નહી મગર એને સમજાવજો કે આટલુ માહારી તરફથી કલ્પ રાખે. અને ભરીશમા ને કોઈ પરણવાની સારી તક મળે તો જરૂર તેમ કરવુ અને સુખી થવુ ”

તે બોલતાં બોલતા એકદમ ચુપ થઇ ગયો અને કેપટન યજ્ઞફારે જોયુ કે તે લાગણીઓથી એટલો આજેજ થઇ ગયો હતો કે ભાગ્યેજ બોલી શકતો હતો.

“ફક્ત મ્હ કાવ રાત્રેજ,” મોરાએ થોડી પળની ચુપ-કાદી પછી આગળ ચલાવ્યુ “ફક્ત મ્હ કાલે રાત્રેજ તેણીએ એવા તો કાલાવાલાથી પોતાનાં હાથો નેડી માહારી પાસે માગી લીધુ, કે તેને કદી છોડી જવી નહી અને મે મુરખ જેનાએ ખરૂ તેજ વખતે કહી દેવાને બદલે પ્રેમીસ આપ્યુ, કે હુ કદી તેણીને છોડી જવશ નહી ફક્ત આજે સવારેજ મે તે વાહાલી મીઠું છોકરીનાં હાથો મહારા હાથમા લઇ અફસોસ કે છેલ્લીજવાર તેણીની મધુર આખોમા જોઇ લીધુ છે આહ મે છેલ્લીજવાર તે વાહાલો ચેહેરા જોઇ લીધોહ હવે પાછો કદી નહી જોવાના ઠરાવમા હોમી-હોમી દોરત-મને આટલી મદદ કર હુ તો તેણીને ફરોથી મળી શકતો નથી તો તુ હમણાજ તાંહ જ ને બધી ખરી બીનાથી એને વોકેફ કર ઘણુ ધીમેથી સમજાવીને તેણીને કહેજો હોમી ”

હોમી તદન ચુપ ઉભો રહ્યો તેના મ્હો ઉપર અત્યંત કચવાટનો હાપ રપટ તેના જીગરના મુગા તીરકારના પડખા કરતો હતો !

“બપોરે મેં એડરેસ આપ્યું તાહ જળે અને મહાર એટલું કામ કરજે કરશે કેની દોસ્ત ?”

આ વખત કેપટન વજીફાર જરાએ હાલ્યો નહીં તેને એડરે ખરેખર ગંભીર હતો.

“ડીક છે ! હું કશું મોહરાખ” તેણે ઘાટે અવાજે કહ્યું “હું બપોરે ત્યાં જરૂર જવશ ને તારે ખાતર નહીં પણ એ કમનસીમ છોકરીને પોતાને ખાતર હું તેણીને આ સત્યાનાશીનો પેગામ પોહચાડશ્વ ! આજે રાત્રે તો અનમત તુ મીસ મહેતા સાથેજ જમશે ખરૂં કેની ?”

“હા” તેણે કહ્યું “હું નરગેશ સાથેજ જમશ, તુખી ત્યાં આવવાનો છે ત્યારે મને બહુ કહેજે કે માહારી આલાએ એ ખમર કેમ સાલગી” વળી થોડી પણ પછી તેણે આગળ ચલાવ્યું

“જો બની શકતું હોય તો તેણીને લડન મોકલી દેજે, અને લાથાં પેહલીજ મેલમા ધડીયા ચાલી જવા સમજાવજે કેહજે કે સોહરાખ પોતેઆ જવાનો છે”

“હું માહરાથી બનતું કરતા સોહરાખ” કેપટન વજીફારે કહ્યું અને તેઓ હવે એક સેકહેન્ડ સાથે છુટા પડ્યા.

બંને છુટા પડ્યા પછી કેપટન વજીફારે એ વાતની નંતું દરકાર કરી નહીં તે જમાને ખાધેલ બડો બાહોશ માણસ હતો પોતાનું કામ પુરૂં કરી પછીજ રાત્રે મીસ મહેતાને ત્યાં હોટેલ ઉપર જવાનો તેણે પકડો દરાવ કર્યો તેને સોહરાખ ઉપર અતીબ્ધ—કોષ અને ગીમ આવ્યા વગર રહી નહીં.

તેને તે પેલેસ ખચર હતો તે વેરનાના ગીચ ગડબડ ખોરા રસ્તાથી તદ્દન જુદી તરફ એકાત મોટાં ઝાડો અને ખુલ્લા મેદાન આગળ વહેતા એક નાનકડા રણીયામણી તળાવ આગળ આવેલો તે એક મોટો પુરાણો પેલેસ હતો અને અપોર પછી ચાલતોજ તે પોતાના ક્રેડની એ ફરજ લખને ગયો.

પ્રકરણ ૧૩ સુ.

—,°—

સત્યાનાશીના સદેશો.

કેપટન હોરમઝદીઆર વજ્રહાર હમેશ પાછળથી આ યાદગાર અપોર સદા યાદ કરતો રહ્યો તે જ્યારે પેલેસમાં જ્યાં નીકળ્યો ત્યારે અધુ એટલું તો ઝળકાટભર્યું અને ખુશનુમાં લાગતું હતું કે બોલ્યાની વાત નહીં ધીમા શીકકા સુપના કીરણો લાના રસ્તા ઉપર ફેલાઈ તેને ગુલાખી ખનાવી દેતો હતો હવા ઠંડી અને ખુશનુમાં હતી, ઓરેન્જ અને મરટલનેા સુવાસ ત્યાં ફેલાઈ રહ્યો હતો અને ખુદરત આજનાં જેવી રણીઆમણી કદી લાગી હશે નહીં તેને રસ્તામાં, સુખી હરતા એહરાની અછરીઓ અને રમત કરતા ખુશાલ અચ્ચાઓ મળ્યાં । આહ તેઓ કેવા સુખી હતા, અને તે તેજ વખતે તેવીજ એક નીરદોશ સુખી ઊઠકરીનું દીલ તોડી નાખવા જતો હતો !

તેણે પેલેસમા પહોંચી મીસીસ બ્રમનશાહને મળવા માગ્યું અને ત્યારે તેને એક મોટા ગ્રેન્ડ સેલુનમા લઈ જઈ બેસાડવામા આવ્યો. તે એક મોટા ખુશનુમા ડ્રમ હતો, જ્યાં સેકડો વરસો પહેલાં વેરોનીઝ લેડીઝો એ કાર્ટના વખણાયલા નામદાર સાથે હાઝારોવાર ડાન્સ કર્યો હશે ત્યાં ફરનીયર મોલી કીમતનું અને ઉમદા કાગીરીની હવે કેપટન વજીફદાર મોહ પાની બે ઘડી ત્યાંની પેન્ટ કીધેલી સલુન અને દીવાલો જોઈ રહ્યો. અને પછી એક મોટી ઉંઘાડી ખારી નજદીક જ્યાં દરખના વેલા ઝુમી પડી તેને અડધો ટાકો લેતા હતા ત્યાં એક નાચી ખુરશી બેઠી બેઠો.

તેને કેટલોવાગ એમ ખોટી કરવામા આવ્યો તેની તેને ખબર પડી નહીં આખરે લીલીઝો વચ્ચે મીઠા સરોરે ગાતા શુભશુભના સાહદને મળતા આવતા એક અતી મધુર મ્યુઝીક સાથે તેને તેના વીચારોમાથી ખીદાર કયો—

“કેમ—સોહરામ ? વળી આજે આપ શું કાતક ? માલુસ પાસ કેહવાડયુ શાનું કે માહેમ ગંગા આપાઝ !—તુ ખી કોઈ વખત છેકજ દોર ખારેજ જો !”

તે ખારી આગળથી ફરી જતા કેપટન વજીફદારે એક પીકચર જોયું એક પીકચર જે તે કદી પોતાની પાછલા જીદગીમા વીસરી રાડ્યો નહીં. એડ અતી ખુશસુરત છોકરી, ઉંચી પતળી અને આપાદ નક લીલો પુલન નતલી આપતી, અતી મધુર મીઠા ચેહાની લા ઉભી હતી તે એક ખુશસુરત નરતનો નામે ખીયેલો ચુલામ જેવોજ જુનાન સુદર ચેહરો હતા, જે હવે વળી પાંનાઈ અને મચ્ચા સહી નીરદોશપણ પહેલોજ

નજરે પ્રગટ દેખાતુ હતુ તેને ત્યા ઉભેયો જોઇ તે સુદર વારોવેટ બનુ આખો અન્યથાથીમાં ઉવડેલી જોરાતી હતી તેણીના મીઠા પરવાળા જેવા હોડો કાષ ખોલનાર ચાહતી હોય તેમ સહેજ રમુજથી હસતા ઉવડેલા હતા અને તેમથી જોરાતીના દાણા જેવા સફેદ સીધા દાંતોની હાર નજરે પડતી હતી

“આખા બેગ થોડા પારડન” કેપટન વજીરદારે તુરત ઉડીને ઉભો થતા માનથી કહ્યુ “તમે જુઓજ તેમ હુ કેપટન સોહરાય નથી બાનુ હુ તો માત્ર એમણુ તરફથી એક સંદેશો લખ અત્રે હાજર થયેલો છું.”

તે ઝળકતા ચેહરાનુ તેજ એ સાબળતા સહેજ સમી મધુ મગન તુરતજ એટીકેટલુ બાણુ થતાં તેણીએ ધ્રુવીજ સંખ્યાનાથી તેને બેસવાની ખુની આપી અને પડી પોતે સામેજ એક નાની રોકીંગ ચેર ખેચી તે ઉપર ગોઠવાઇ કેપટન વજીરદારે તો ત્યા એક તડન જુદીજ તરેહનાં છોકરી જેવાની આશા રાખી હતી ખુમસુરત-પણુ બચ્ચાં જેની ચેડી ચીમા-વા, જે તેનાં વાત સાબળતાજ રડીને તોફાન કરી મુકે તેવી, એક નાદાન પોરીનાં તેણે આશા રાખી હતી, જ્યારે આ શુ ? આ તો કોઇ ખરેખરી સમજુ રેલ નાની પણ દરેક રોતે લેડી લાઇક છોકરી નજરે આવતી હતી સોહરાયની માફકજ તેનેબા આ છોકરીને જોતાજ તુરત મોટુ માન પેદા થયુ, અને તેને તુરત લાગ્યુ કે તેનુ કામ ધારવા માફક સહેલ હતુ નહીં કેમ શરૂ કરવુ તે તેને સુજ પડ્યુ નહીં, તે છોકરીનાં નીરમળ મધુર આખો વગર અચકાવે સીધી તેની તરફ અન્યથાથી જોઇ રહી હતી

“તમે મને જોઈને અજાણ થતા હોશો ” કેપટન હોર-મઝદીઆરે અકડવકડે શરૂ કર્યુ “ પણ માહારે કહેવું જોઈએ કે હુ ડાઁ સોહરાય બમનશાહનો ઘણોજ પુરાણો અને સાચો મીત્ર છઉ એને મધી પોતાનો વાતો માહરી આગળ કરેલી છે અને તેથી હાલ અહીં હુ એની રખથીજ હાજર થયેલો છઉ ?”

“ તમે સોહરાયના દોસ્ત છઓ ?” તેણીએ કહ્યુ, તે રાતા હોઠ હવે એક દીઘપુરા હસવામા મલકાયા “ઓ હુ કેટલી ખુશી થઇ ! તમે પહેલવહેલાજ સોહરાયના ફેડ છઓ કે જેને હુ મળીછ ”

અને તે કાષળી વચ્ચે બોલે તે પહેલા તો તેણીએ ધટી વગાડી રીફ્રેશમેન્ટ તેને માટે મગાવ્યુ

“ તમારે માહારે ત્યાંના વાઇન અને ફ્રૂટ લેસીજ પડશે, કેપટન વશફદાર, તેણે પોતાનુ નામ જણાવ્યુ એટલે તે સુદરીએ હસીને કહ્યુ, “અરૂ માનજો કે તમેને કઇ ગીતે રીમીવ કરવા તે મને સમજ પડતી નથી, તમે બંને પધાર્યા માહારે ત્યા માહારા સોહરાયના કાષળી ફેન્ડ અહીં સદા વેલકમ છે અને તમેને એવણેજ કહ્યુ મારે માટે કે ?”

હઝારો વીચારો તે બાપડીના મગજમાથી રીજળી વેગે પસાર થઇ ગયા આખરે મોહરાય પોતાના દોસ્તો સાથે તેણીને મેળવતો હતો ! આ તેની કેવી મહેરબાની કે તેને ચાહીચીતીને તેણીના વખત સોહવાડવા ખાતર આ દોસ્તને મોકલી આપ્યો હતો ઓ કેમ તેણી તેનો ઉપકાર માની શકશે ? શુ આખરે કેપટન મોહરાય પોતાના તેણી સાથના લગન જાહેર કરનાર હતો !

તેણીએ પોતાની મધુર ચસો ઉઠાવી કેપટન વજ્ર દાર સામે જોયું પણ કેપટન સાહેબ તો તેણી તરફ જોવાના હવે લગાર અપાડાજ કરતા હતા. કામ લગાર મુશ્કેલ થતું હતું તેણે થોડીક દરખાષ્ટેટમાંથી લીધી અને ખાવા માડી એમ કરતા કંઈ રીતે શરૂ કરવું તેના તેને વીચાર કરવાનો વખત મળતો હતો તેને સોહરાબ ઉપર ખરા દીલની રીસ આવતી હતી તેણે વીચાર્યું કે જો તે તેની જગ્યાએ હતો તો મોટી ખુશી સાથે આવી એક રમકડા જેવી, નીરદોશ મોલીલાલી અને મીઠી છોકરી ખાતર નરગેશ મહેતાની મનલખ દોલત અને કીમતી એસ્ટેટ ઠાકરે મારતો

“તમે માહારા સોહરાબને ધણા વરસોથી ઓલખો છો” તેણીએ હસીને નીરદોશ સવાલ કર્યો—જ્યારે જવાબમાં કેપટન હોમી વજ્રદારે હાનુ ડોકુ ધુણાવ્યું

“તમે કેહો છો કે તમે મારા સોહરાબને ધણા લાંબા વખતથી ઓળખો છો,” તે મધુર સાદ પાછો સભળાવે, “ત્યારે મને કહેશો કે એવણું નાના હતા ત્યારે કેવા હતા?”

“હા” કેપટન વજ્રદારે હસતા કહ્યું “અમે સાથે રમેલા અને સાથેજ મોટા થયેલા છેવટે અને તેથી સોહરાબનું બચપણ મને ખરાબર યાદ છે તે નાનો હતો ત્યારે એક અતી ધણું સુદર સોહામણ બાળક ગણાતો હતો તે ધણો ખુબસુરત અને ખોલકણો હતો, મગર નાનપણથીજ શુદ્ધ કરી પોતાનોજ કંકો ખરો કરવાની આદત તો તેને ઉતીજ જેમ તે હમણાગી કરેછ,”

તેણીનો હસતો ચેહરો સહેજ ઠીચારવત બન્યો, તે મોહક

આખોમા જાણે તેને નેણી ચેનેજ કરતી હોય તેવા એક જાતનો ઝળકાટ દીસ્યો.

“જો તેમજ છે, તો હમેશા એવણની હાં ખરાપણાથીજ થતી હોશે” તેણીએ મજાસુતીથી કહ્યું “છતા તમારી વાત આગળ ચલાવો કેપટન, હું કેવું ઇચ્છુ છું કે સોરાય નાના છુટ્યા ઉંતા ત્યારે હું એવણને જોષ શકી હને મને ખુબ એવણ વારતે કહેા”

“હવે એ વાત જવા દેઓ જહેન, અને હમણાનાંજ વાત કરો” તે કેપટને નરમાશયી સમજાવ્યું “આપણે સોહરાય હમણા ક્રેવા છે તેજ ડીસકમ કરીએ તો કેમ ? તમે જાણોછ, કેપટન સોહરાયની દરેક વાત મને માલમ છે મને એણે ખુબ કહ્યુંછ”

“ખરેખર ?” તે છોકરાએ હસીને કહ્યું અને હવે તે રૂપવતો ચેહરો પાછો ખીલીને તેજસરી મની ગયો. તેણી ઘણી ખુશી થઈ કે એ રીતે કેપટન સોહરાય હવે તેણીને ખીલકુલ અચકાયા વગર પોતાના દોસ્તો જોડે મેળવતો હતા !

“ગઈ ક લે સોહરાયને જે પુરાણા દોસ્તો મદ્યા હતા તેમા હુખી એક હનો તમે તો મને નહી જોયો હોય ?”

“નહી” તેણીએ કહ્યું અને એક જાતનો ગરમ લાલ રતાસ ને ખુટીકુલ મુખડા ઉપર ફેલાઈ ગયો. “મે તો કોઈને જોયા નહી સિવાય, પેલા ખુબસુરત ઉંચા બાનુ, જેવણ માહાર તરફ કરડાઈથી જોયા કરતા’તા ! તેવણ કોણ, કેપટન વજીરદાર ?”

“હાલ તેજ કારણસર હું અહીં આવેલો છું બાતુ”
કેપટન વજીરદારે બન્યું, એટલી સાતીથી કહ્યું “હું એમ કહેવા
માગુ છું કે તે બાતુ સોરાબના ઘણા અતલમના ફ્રેન્ડ થાયછ-”

“હું તે જાણુ છું,” તેણીએ કહ્યું “માહારા સોહરાબે
મને બધું કહ્યું છે તે બાતુ મીસ નરગેશ મહેતા છે, અને
તેણીના પીતા માહારા સોહરાબના ઘણા પુરાણા ફ્રેન્ડ થતા’તા
એમ હું જાણુ છું”

આ બોલતી વખતે તેણીનો સાદ મીઠો અને વાજીત્ર
જેવો મધુર લાગતો હતો અને ત્યારે કેપટન વજીરદારે અજ્ઞ
યમીથી પાતાના મનને સવાલ કયો, કે તે ભયકાર સમ્યાધ
જાણ્યા પછીથી શું તે ગરીબ છોકરી આટલીજ મધુરતાથી
બોલી શકશે? તેણી શું આટલીજ સાતીથી આ ફટકા
ખમી શકશે?

“હું નહીં ધારતો કે મોરાબે તમોને બધું જરામર
સમજાવ્યું હાય” તે જવાબે કહ્યું “તેણી અસમત તમે
કહો છો તેમ સોરાબના ફ્રેન્ડની દીકરી મીસ નરગેશ મહેતા છે,
પણ સોરાબે તમોને એમ તો હજી નથી જણાવ્યું કેની કે
તેણી તો તેની અદરાયલી મોહોરદાર છે?”

તે છોકરી તે વખતે તેને આંટા પાકામા પાકી દરાબો
ચુટવામા રોકાયલી હતી, એટલે જરામર તેનું બોલેનું સમજ
નહીં “તમે તું કહ્યું લાઇ, મીસ મહેતા માહારામની શું
સગી થાય? પીતરાઇ થાય?”

“નહીં,” તેણે તે મીઠા પ્રુનસુરત એહેરો વીચારવત
હપે નેચા કરતા કહ્યું “પીતરાઇ નહીં, મીસ મહેતા તો
કેપટન સારાની વચનથી બધાયની મોહોરદાર છે”

“વચનથી બધાયલી મોહરદાર ! એ શું બકોછ !” —

“થોડા વખતમા એ લોકનાં લગન થશે, બાપ !”

આહ આખરે ને ફટકો પડ્યો ભાગ્યેજ તે બોલો તેના મોઢામાથી બાહરે પડ્યા તેટલાજ તેણે તેણીનો એહેરો લાલ ચોળ થઇ જતો અને તે આખો ગુરમાથી ચમકતા દીઠી તેણી તેની સામે સીધી ટટાર થઇ એક રાણીના દમામથી ઉભી થઇ

“અહી કાંઈ જુલ થયલી લાગેછ” તેણી શાતીથી બોલી, “કેપટન સોરાખની અદરાયલી મોહરદાર કેાંઈ છેજ નહીં જો તમે સોહરાખની દરેક વાતથી વાકેફ હોવ તો તમારે જણવુજ જોઇએ કે આ વાત ખોટીજ છે ”

“મને સમજો બેહન,” કેપટન વજ્રદારે ધણી માયાથી કહ્યું “હું તમોને જોટલું હું જાણુ છું તેટલું કહેવશ બાતુ નરગેશ મેહેતા અને સોહરાખ જ્યારે બન્ન્યા હતા, ત્યારથી અદરાયલા હતા અને એને હવે તેણી સાથે ગમે એટલી નામરજી છતાં પરણવુજ પડેછ કેમકે તેણીની દોષત તેને જરૂરની છે તેના વગર નહીનો, તે એટલો તો કરજમા કુખી ગયોછ કે તેનું પુરાણ નામાકીત વડવાઓનું મકાન જે કલકતામા “અમનશાહ હોલ” તરીકે ઓળખાયછ, તેખી વેચી નાખવુજ પડશે અને તેથી બે કારણોસર એને મીસ મેહેતા સાથે પરણવાની ફરજ થઇ પડેછ, એક તો એનું વચન, અને બીજું તેની અબલખ દોષતની એને ખરેખર જરૂર છે મે મહીનાની તા. ૧૫ મીએ તેઓ પરણી એક થશે એમ સપળું સેટલ થઇ ચુક્યું છે અને તેજ દલગીરીભરી ખબર તમુને હું કહેના હાય અહીં નાચારીએ આવ્યો છું ”

અકરણુ ૧૪ અં.

— ૦ —

“હું હરગેઝ નહીં માનું-કબ્બી નહીં માનું !”

અને હવે તે થોભ્યો તે છોકરી એ સવળું કેમ સાબળગે તે માટે નીચાર કરતો તે થોભ્યો, યાદેર વાદળા ચડો આવ્યા હતા અને સવળે ફેકાણે અધકાર વ્યાપી રહ્યો હતો કેપટન વજ્રદારે તે ધીમા ઉગ્રસમા તે ગરીબ છોકરીના ચેહરા ઉપરથી આશાનું કીરણ ઝટ સમી જતા જોયું જાણે તેની જીદ-ગીતી જોત અને ઝગકાટ તે મનોદર ચેહરા ઉપરથી એક પળવારમાં ઉડી ગયો કેપટન વજ્રદારે ખરાં દીલની માયાથી અને દયાથી તેણી તરફ જોયું ગરીબ મીચારી છોકરી ! તે લલા ખવાસના જવાનને ખરેખર ચુથાઇ આવ્યું પણ હવે કરવું કેમ ? સોહરામને વચન આપ્યું હતું એટલે ગમે એ કરી હવે તો તે પાળવાનું જ હતું તે ઝોકગીનો શીકકો પડતો ચેહરા તેને દેખાય નહીં તેમ ફરી જમને પોતે ઉભો

“સોહરામ પોતેજ તમને આ મધુ કહી દેવાનો ઉભો, મગર એની હીમ્મત ચાલી નહીં અને તેથી મનેજ અહીં મોકલ્યો—કે જેથી જલદી તમે મહેન સચાઇથી વાકેફ થાઓ તેમ સારું ”

તેણી ઉડી બરાબર તેની સામે આવી ઉભી. હું ખથો બખાયલી તેણી એક ગમગીન દેવી જેવીજ લાગતી હતી.

“હું એ માનતીજ નથી !” તેણીએ મળગળના દયાપતા

અવાળે પણ મજબુતીથી કહ્યું ” જો તમે પત્રીત્રમા પત્રીત્ર ચીજનાં સોગદ લઈને કહો તોપણ હું એ માની શકું જ નહીં ”

“અને જો તેવા કોઈ પત્રીત્ર મોગદ ખાવાની જરૂર હશે તો તેમ પણ હું કરશું ” કેપટન વજીરદારે ધીમેથી આલુજ રાખ્યું “હું તમોને ખાતરી આપું છું એહન, કે હું કેહું છું તે સંપૂર્ણ સાચું જ છે ”

તેણીએ પોતાના બે હાથો એક એકમા જોરથી બેઠ્યા અને ધીકારથી એક ગમખાર ઉઘાડીને, લયનક હસ્તુ હસી

“ જો તમે આસમાન ઉપરથી ઉતરી આવેના ફરેસ્તા હો તોપણ તમારે કહેવું હું માનતે નહીં ” તેણીએ પાકું અને પાછું ટકનાથી કહ્યું

“ફરેસ્તાઓ ભાગ્યેજ હું લાયકો કે તેવો ન હોશો કાવે ’ તેણે દુકમા કહ્યું “અને હવે મને બરાબર સમજી લેઓ એહન મોહરાએ તમોને છોડી જવા માટે જે દીવગીરી લગે છે તે મને દરસાવવા કહી છે અને કહ્યું છે કે તમારે એકદમ હીંદુસ્તાન જવું અને ઉડીને રોજ ત્રીલામાજ દર પાવું એ બગડો છુદ્ગી સુધીનો તમારોજ છે અને તે સાથે વગમ દાડ ૩ ૫૦૦ તમોને મળતા રહશે તેની ગોડાણ પોતાના સોનગીદન સાથે કરશે સોહરાબને તમારા ડાહપણ અને મીઠા સ્વભાવમા ત્રણો ત્રીલાસ છે, અને તેથી તેમનું માને કે કે તમે આ મન કબુલ કરી સુખીજ થવો ”

તે એક પળ અડી અચકી ગયો જાણે કેટલો મોહરા

માગની હોય તેમ આલાના હોડો ઉપડયા અને ભાગ્યેજ સાલગી શકાય તેના ધીમા બોખરા સાદે નેણી આખરે બોલી-

“આગળ ચલાવો સાહેમ, તમારી ઉપગ્રી કાઢેની વાતનો બોલેબોલ મને સમજવા દેઓ.”

“મને હવે થોડું જ કહેવાનું રહ્યું છે” તે જનાને દુખથી કહ્યું “જો હું ચલાવ આપી શકું તો એટલું કહેવશ કે પહેલીજ માટમાં તમે ઉપડી ગયો, હવે અહીં રહેવું નકામું છે.”

“બીજી કાંઈ કંઈ નહીં ? હજી કાંઈ સનાદ આપવાની માગી છે ? સાહેમ ?” નેણીએ પાછું તેનાજ બોખરા ધીમા સાદે કહ્યું

“બીજી કાંઈ નહીં” તે જનાને લાપકીથી જવાબ વાલ્યો “ફક્ત મને એટલું જ કહેવા દેઓ કે હું તમારે માટે બ્રહ્મા દીવગીર છેડું આવો એક સદેશો લઈ આવવા માટે મી હું આછો દીવગીર નથીજ પણ માહગ દેરતને મદદ કરવા ખાતર તમને આ કહી દુખ દીધું છે તે માટે મને માફ કરજો.”

તેણે તે નાજીક છોકરાને એક નેતરના ઝાડની પેરે બુજતી દીડી તેણે સ્પષ્ટ તે સુદર ચેદરા ઉપર, આખોમા, અને કપાલ ઉપર ગુરસાની નીશાની બેઠ, અને એવી તો ધીકકારબરી રીતે તેણીએ તેની તરફ જોયું, કે કેપટન વજીર દાર એ પણ ચક્રીત થઈ બેઠો.

“તમારા કહેવાનો એક શબ્દબી હું માનતી નથી” તેણીએ ચીસ પાડી “મસ હવે તમારે બોલવાની જરૂર નથી.

હુ માની શકતીજ નથી કે તમે માહરા સોહરાબના સાચ્યા ફેન્ડ છેઓ હુ તમોને કેહુ—તમો કોણુ છેઓ તે ? તમે પેલી ખુબસુરત કરડી આખોવાથી બાઈ તરફથી મને દુખ દેવા અને માહરા સોરાબથી મને જૂની પાડવા તમે આવેલા છેઓ તેણીને ખમર પડી હશે કે કેપટન સોહરાબને માહરી કેટલી દરકાર છે, અને તેથી એનેજ તમોને માહરી પામે આ જુદું કહેવા અને દુખ દેવા મોકની આપ્યાછ ! જાઓ પાછા જાઓ, અને તેણીને કેહો કે જેમ હુ માહરા ખુદાના સત અને યકીનમા માનવાવાલી છેઉ તેટલીજ મોહરાબની સચ્યાઈ અને વફાદારીમા મને બરોશો છે.”

શાનાશ ! કેટલી ચીબનટાઈથી તે છોકરી આ બધું બોલતી હતી ? ગરીબ બીચારી ! તેણીની અતે ખાતરી થશે ત્યારે તે યુ ઝરશે ?

“ મોડે કે રહેલે તમારે આ બધું માનવું અને તમારી સરતજતને શરણુ થવું તો પડશેજ ” કેપટન રજકદારે કહેવાની હીમત કરી

“ હુ કદીજી માનવાની નથીજ જે તમે પોને પોતાને સોહરાબના દોસ્ત માનતા હોવ, તો તમે જાણતા નો હશેજ કે હુ જ ખરેખર તેઓની મહોરદાર છેઉ નહી કે અમે શાક્ષા ઓ સામે દીગલાઓનો માફક પરણેના, નહી કે અમે આતશ-બેહરામ જઈ દરતુરો પાસે પરણેલા—પણ ખોદ સાહેદ છે સાહેબ, કે પરણ્યાના, જરૂરી પડીન કતામે અને મોગ દો બોલા ખુદાની નજર સામે અમે એકમેક સાથ સત યકીનથી પરણેના હઈએ ”

ગરીબ બીચારી ! ! કેવી સાચી-પણ કેટલી કાચી ! !

આ બોલો બોલતા, તે છોકરીની નજર સામે પાછો તેજ પુરાણો યાદગાર દેખાવ આવી ઉભો લીલા ખેતરો મોટા ઝાડો, રળીઆમણો બેગલોરનો દેખાવ, પક્ષીઓના મીઠા મધુરા ગાયનનાં સરોદ, દુરથી દેખાતું આતશ બેહરામ તથા કેથલીક દેવળમાં વાગતા ઘટના ગણગણ ચતા અવાજ, અને છેવટે તેજ વાહલો મીઠો સોહામણો મુખડો અને દમામદાર બાધો તથા હેતવતા બોલો, અને હેતમાં ચમકી રહેલી કેપટન સોહરાયની આખો તેણી હાલ જોતી ઉભી પાછા અને પાછા, વરસો ઉપર બોલાયલા ઠગારા સોહરાયના બોલો હાલ પાછા તેણીના કાનમાં ગણગણી રહ્યા “હું સોહરાય જમ નલાહ, ખુદાને હાઝર જાણી સોમદ લેલ છ, કે હવે પછીથી મોહત સુધી, આલા આન્ટ માહરી મોહોરદારને, સદા ચાહની, સ તોપની અને વફાદાર રહેવું”

તેણીએ ખુબ જીદ કરી, અને કેપટન વજીફદારને સમ જાણ્યું તેણી ખુદાને હાઝર જાણી સત યઝીનથી તેજ પરણી વખતના જરૂરી યતીન બોલો બોલી મોહરાય સાથે પરણી હતી અને ત્યારે ખુદાની નજરમાં તે પરણેલી કહેવાય, તો કાએ નહી બધાએથી તે માનવું અને કબુલ રાખવું જ જોઈએ ? એ માટે તેણીએ ખુબ તકરાર કરી, અને એવું વાધા ભરેલું બોલું બોલવા માટે સામી કેપટન વજીફદાર ઉપર ખફા થઈ

“હું તમોને ફરીથી કેહું છ કેપટન વજીફદાર” તેણીએ પોતાની નીરમળ વાયોલેટ-બુ આખો તેની તરફ ઉઠાની સન્ધ્યા ધના જોશથી કહ્યું ‘હું તમોને ફરીથી કેહું છ કેહું ખરેખર

કેપટન સોહરામની ખમરીજ છેલ્લે જો કે લોકની નજરમાં હું તેમ હોવશ નહીં જો કે એનું મોટું નામ અને આપીકા મહેલમાં હું ભાગીદાર થઈ શકતી નથી, ને છતાં ખુદાને ખબર છે સાહેબ કે હું મગમર તેના કહેવા પ્રમાણે એની સાથે પરણીજ છું ”

તે તું કહે ? આવી એક નીર્દોશ એખમર મચ્ચા જેની નાહાની છોકરી સાથે વધુ તકરારમાં તે કેમ ઉતરે ? અત્યંત દયાથી ઉભાઈ જતા દીક્રે તેણે તેની તરફ જોયું

“ મરીખ છોકરી ” તે બલા જવાને તેની પામે જઈ માયાથી તેણીને એક હાથ ઝાલી કહ્યું “જો આ નાહાનપણે લીધેલા પગલા માટે કાષ્ટખી બહાનુ કાઢી શકાય તો તે તમારી જીવાની છે તમે એટલા તો નાહના હિરદોશ, એખમર અને ખચ્ચાં સહી ઉધરયા છેઓ કે હું તેથી તમારો વાક ઝાઝો કાઢી રાકતોજ નથી માફ કરજો એહન, પણ મને કદયા વગર ચાલતુજ નથી કે તમે કરેલા લગન જરાખી હકદાર કહેનાય નહીજ-ખુદાની નજરમાંખી નહીજ સોસાયટીએ આજે મેહકડો વરસ થયાં લગન કેમ થવા જોઈએ તેના કાયદાઓ નીરમાણ કરેલા નેમેરા છે, તો તે કાયદા પ્રમાણે નહીં પરંપ્રથે ત્યારે ને લગન ખુદાની નજરમાંખી હકદાર કેમ લેખાય ?”

‘ પણ, ’ તેણીએ હજી પોતાની તકરાર ચાલુ રાખી “તમે જાણોછ તેમ સદા મને ચાહતી સલાખવી અને મને વફાદાર રહેતું એવા સોગદ એવણું લીધા છે—ત્યારે હવે એટલી આસાનીથી કેમ મને ઝોડી દઈ રાકશે ?”

તેણી પાછા અને પાછા એ મોલો ધરજતા હોઠોથી

બબડી મધ અને કેપટન હોમ વચ્ચે દયાથી તેણી તરફ જોઈ રહ્યો થોડી પણ પછી તેણી કામક વધારે શાત બની તેની તરફ ફરી

“ મને હવે ત્યારે એટલું જ કહે ભાઈ, કે શુ મોહરામ હવે માહારા નહી કહેવાય ? ”

“ નહીજ, ” તેણે નરમારથી સમજાવ્યું “ સોહરાબે મરજી પડી ત્યારે વચન આપી મોગદ લીધા, અને મરજી પડી ત્યારે તોડ્યા એટલે બહેન, તમે હાથ બોલકુલ છુટા છેઓ જો તમે આટલા નાહાના અને નાદાન હોતે નહી તો પહેનેથીજ સમજી જઈ શક્યા હોતે કે એ લગન કાંઈ હકદાર લગન કહે વાયજ નહી ફક્ત એમ કરી તમોને ડગવા ખાતર મોહરામ એ તો ખોટું તમોને સમજાવેયુ ”

“ ત્યારે તમો શુ એમ કહેવા લાગો છ કે એ બધું ખોટું જ ઉત્તુ ? તેણીએ ચીસ પાડી તકાળે કયો “ તમે કેપટન મોહરાબના ચહેરામા, સમ્યાઈ, વફાદારી, લવાઈ અને નેકી મીવાય બીજું શુ વાચ્યુ છ ? ”

તેણે જોયું કે તે બીચારી ટુંજની હતી અને ડોહીતું એક ટીપેટીપુ તેણીના ચહેરા ઉપરથી ઉડી ગયું હતું હવે એકદમ ટુંકું કરતું એજ બેહતર થયે એમ તેણે ટુરત જોયું

“ હવે વડુ બોલવું ફાકટ છે ” કેપટન વચ્ચે દારે હવે ઉઠી ઉભો થતા કહ્યું “ જે સાચી વાત છે તેજ બધી મે તમને કહી છે, માહારી હવે છેલ્લી દુનિા તો એટલીજ છે કે તમે સુખી થાઓ, અને સોહરાબને ભરીસ્થમા માંદ કરના શીખજો ”

“હું માનતીજ નથી ! બંધુ બોલે છે” તે દવેર સાચી છોકરીએ પાછું અને પાછું કહ્યું “હું પોતેજ જાઉં છું અને સોહરાબને શોધી કાઢી પુછું કે આ બધો શું ફારસ છે ? હું હવે વધારેવાર નમાઝ કાઢ સમજવા માગતીજ નથી”

“તમે એમ કરશો તો મોહરામ ધણા ગુસ્સે થશે એવણને શોધી કાઢો મળવાની ફાગેશ કરી તમને ફોકટ છે એમ હું ખાત્રી આપું છું”

બસ એકજ પળ, અને હજી તો કેપટન વજીરદાર સમજી શકે કે તેણી શું કરવા માગતી હતી તે પહેલાં તો તે છોકરી તેને એકલો અળખમીમા ડાચું વકાસતો મેલી ત્યાંથી દગ્ગીનીની ચપળતાથી ચાલી ગઈ !

અને કેપટન વજીરદાર ભારી દીને, તે છોકરા માટે દયાથી ઝાઝી જતા ત્યાંથી બહાર પડ્યો

“બસ છેલ્લીજવાર આવું કામ મેં માથે લીધું છે ફરીથી પારકી પચાતમાં પડવુંજ નહીં” જતા જતા તે બોલ્યો જવાન મનશે બમડ્યો—અને ફરી એકવાર ગુસ્સાથી તે કેપટન મોહગબ મમનશાહની ચાલ માટે તપી આવ્યો

પ્રકરણ ૧૫ મું.

— ૦ —

અને મો.

પસ વધુવાર આજા ખમી શકી નહીં તે મોટા પેનેસ અને કેપટન હોરમજીઆઝ વજીહારને ધીમે માયાળુ સાં નેણી વધુવાર ખમી શકી નહીં ત્યાંથી એકદમ દુર થવા તેણી નવખમાર થઈ અને તેથી વધુવાર ત્યાં ન થોડતા તે ઘેલી નીવાની જેવી, કેપટન વજીહારને ત્યાજ એકનો છોડી ચાલી ગઈ હતી તે આપણે મયા પ્રકરણમાં નેમ આવ્યા ગીયે

તે છોકરીનું દીક્ર અને મગજ આતશની "માફક મળતું હતું તેણી શુ કરતી હતી તેનું તેણીને ભાગ્યેજ ધ્યાન હતું ઉતાવળે પગલે તેણી પોતાના ઓરડામાં એક ઘેલી નીવાનીની અદાથી દોડી ગઈ

"હું પોને મોહરાખને શોધી કાઢી પુછશ કે એ મધી ખરી નાત છે કે ખોટી ?" તેણી ઉશકેરણીને મારે હાકતા જીવ સાથે બડમડા, "એમ હોયજ નહીં આહ મઈ કાલે આવજ જગ્યા ઉપર તેણે માહારા હાથે પકડી હેતથી કહ્યું હતું કે તે મને કદી છોડા દેશે નહીં, તે મને સદા આહરે અને માહારી પાસેજ રહેશે એમ એણે મને ખાતરી આપેલા છે, આહ, માહારા સોહરાખ, સોહરાખ ! હું તો કેહુ છ કે તાહારા ઉપર ફક્ત શકબી લઈ જવો એ માહ પાપનું કામ છે એ સોહરાખ એ લોક માહારી પાસથી વું ને વુંડી લઈ ચકરો

નહીજ પેલી ખુમસુરત, ચેહરાની કરડી ધાતણી છોકરી
તુને માહરી પાસથી છીનવી લઇ શકશે નહીજ
સોહરાય, સોહરાય, ઓ ખુદા, માહારે જરાળી શક
લઇ જવો જોઇતોજ નથી નહી તો પછી અચકાયા વગર
હુ કેમ માહારા ભક્ષા ધણીના મીઠા ખુમસુરત, દમામદાર,
પ્યારા ચેહરા તરફ જોઇ શકશ ધીકકાર હોજો મારી પોતાની
ઉપર જો હુ એક રતીભારખી એવા નેકખસલત ભક્ષા ધણી
ઉપર શક લઇ જઈ તો ”

તેણી રડતી તરવળતી અને આ રીતની બકવા કરતી
હવે થોળી ગઇ હવે વખત ખોવો નહી હતો તે ઉડી અને
કપડા બદલવાની જરાએ દરકાર કર્યા નગર, ધરનેજ કપડે,
ઉંધાડે માથે મોઝ કરયા વગરજ, ત્યાથી બાહર પડી તેણી
કેની લાગતી હતી, યા કયો પોશાક પહેર્યો હતો તેનું તેણીને
ભાગ્યેજ ધ્યાન હતું ઉતાવળે કદમે તેણી રડતા ઉપર
બાહર પડી.

સાજ પડી ચુકી હતી, સુરજ અસ્ત પામ્યો હતો, અને
હવે તારાઓ આસને આસતે બાહર ડાકાની જેવા લાગ્યા હતા.
રાત ધણી ઉઝસવાળી અને રળીયામણી લાગતી હતી, અને
ઔરેજ પુલોનો પમરાત હવામા પસરી રહ્યો હતો જેવે
વખતે કમનસીબ આલા, એક દીરાનીની અદાથી પોતાના
બેવફા આજ્ઞને સોધતી પાઉ પપાડી ત્યાથી ચાલી જતી હતી.

તેણી કેમ ને કયા તે બેવફા જવાનને ગોધી શકનાર
હતી ? આ મોટા ધામધુમી શેહરની વચ્ચે તેણી કેમ તેને
ગોધી કાઢનાર હતી ?

તેણીની નેા ખાતરીજ હતી કે પેલો જવાન કહી મથેા હતો તે અધુ ખોટુ અને ગનન હતુ ને કેપટન મોહરાજ માકે કંઈમી વાધાજરેલુ માની શકીજ નહી તેણી ખીચારી એમજ માતની હતી કે જે વખત જનો હતો તેમા તે ધર આવી તેણીની બધી ખાત્રી કરી આપશે, અને ત્યારે તે પોતાની ખોટી શીકરો ઉપર કેવી હસશે ? કેવી શરમી ની મનશે ।

તેણી આધર્મ માણ્યની માફક ડોકરાતી રખડની આગળ અને આગળ ચાલી ગસ ફકત એકજવાર પાછો ને માનીતો મરદાનગીભર્યો સોહામણો એહેરો જોવો, ને મજબુત વાહાયા હાથેમા પોતાના હાથો મુકરા, નેના મીઠા માયાળુ ખોસો સાબળવા—અને છેલ્લે જે સધળુ કેપટન પશ્ચિદારે કહયુ હતુ તેનો મોટા ગુસ્સાથી ધનકાર કરનો નેને સાબળવા તે છોકરી અધીરી બની હતી । ઓ ક્યારે તેણી તેને મળશે અને વફાદારી દર્શાવતા હેનવતા શખ્તે પાછા તેના મુખમાથી ખોલાયલા સાબળશે ।

પણ હવે તેને રોધવા કયા ? તેણીએ વાદ કયુ કે જ્યાં છે ત્યાં તે પોતાના દેરતો જેઓ એક દીવસ આમમજ તે લોકને ત્યાના પુરાણા ચરચમા મત્તી મયા હતા, તેઓનેજ મળવા ગયો હશે અને એ ખ્યાલ થતા તેણી ઉતાવળે કદમે ચાલી જણે તે ત્યાજ તેણી મળી જમાનો હોય તેમ દોડને કદમે તે દેવળ તરફ વળી, જેમ કરતા વચમા તેણીને ત્યાનુ મોટુ વખણાયલુ “લીઆ ડોર ” પસાર કરાનુ હતુ અને ત્યાજ તેજ હોટેલના ખારણા આગળ તેણીએ શુ જોયુ । ગભીર

વીચારવત ચેહરે મોઢામા સીંગરેટ પકડી તેનો ધુમાડો ઉરાડતો દગ્ગાળ આગળ કાઢતો નહીં પણ કેપટન સોહરાય અમનશા આંધ્ર એમ એસ પોતે ઉભેલો હતો ! ! ઓ ખુશાલી ! તેને જાતાજ આલા, દોડતી કે હેનથી લગાયલા હાથે સહીત તેની સામે જઈ ઉભી

તેને જોતાજ તેણીને એક જાતનો સતોશ અને હીમત આવી ગઈ જો જરા રતીમી શક તેના મનમા હતો તે એક દમ નાચુદ થઈ ગયો અને તે મનોહર ચેહરો પાછો એક પણ સુખમા દરી રહ્યો.

કેપટન મોહરામે તેણીને આવના જોઈ નહીં તે તે સામી તરફ દેખાતા મોટા ઝાડો તરફ ઐધ્યાનપણે જોઈ રહ્યો હતો જેથી તેણીના પગલાનો અવાજ સાંભળ્યો નહીં અને તેથી જ્યારે તેણીએ ત્યાં જઈ નરમીમી પોતાનો એક હાથ તેના હાથ ઉપર મુક્યો ત્યારે તે એકદમ ચમટી ઉઠી પોતાના વીચારોમાથી ખીંદાર અને જાગ્રત થયો.

“ સોહરાય ” તેણીએ પોતાનો દયા ઉપગ્રમનો મીઠા મનોહર અમગીન ચેહરો તેની તરફ ઉઠાવી કહ્યું “ મોહરાય ! હું ક્યાંની તમેને જોયું છું ! તમે આટલોવાગ કદ ઉભા ! ”

તેણે ચમટીને પોતાનો મોહત જોવો સફળ શીકકા ચેહરે ગલરટથી તેણી તરફ ફરવ્યો જ્યારે તેણી જોયા વગર નહીં સકાજ નહીં કે તેને જાતજ તે વાહાલા ચેહરો ઉપર કચ્ચાટના ખુદલો ધાપ કરી રહ્યા કાષ્ટક ગુસ્સાથી તે તેણી તરફ જોઈ રહ્યો અંદજ પણ અને માથું મીસીટો તે પોતાના સામે ઉભેલી રહ્યાની મુદ્દ જોઈના મનોહર મુખજાનો શીકકાસ

ગભરાટ અને ધાસ્તી જોતા, તેને ઘણું લાગી આવ્યું, અને તેણે નરમાશથી તેણીને પુછ્યું —

“ આલા, આય શું કહેવાય ? ખુદા ખાતર મને જણાવ બહાલી આણુ કે આવે વખતે અને આય રસ્તે રખડતી હું તુને કેમ જોઉં છું ? ”

“ હું તમારીજ ગોધમાં નીકળીશ સોહરાય ” તેણીએ કહ્યું “ મારે તમોને કાષ્ટ કહવું જ, તમે મારી સાથે અહીંથી ચાલી આવજો ? ”

તે પોતાના પીમેતા દાતો વચ્ચેથી કાષ્ટ નહીં સમજ પડતું બતાવ્યું.

અને તે વખતે જે પડીથી મનાવ બનવાનો હતો તે માટે તેને ધ્રુવ્યું કે જો તે અટકાવા ખાતર જરૂર પડે તો પોતાની ધન દોલત અને સર્વસ્વમ્મી આપના તે ચુકે નહીં.

“ આવી ગતિ મારા પુઠ પકડનાવું તાર કામ હું જરાપી પસંદ કરતો નથી ચાલ અહીંયાથી ચાલી અ ” મોહરાએ મજબુતીથી કહ્યું.

તેણે પોતાનો હાથ જાનવાની તેણીને ઓઢર કરી નહીં, અને તેથી મુગે મોહડ ધીમે લથડતે પગને ગરામ આલા તેની જતડેએડ ચાલ્યાજ કરી અને તેઓ પેલાજ પુરાણા દેવળના કમપાઉડ આગળ આવી લાગ્યા, જ્યાં સુદર ઝાડો વચ્ચે સરસ ગતે બેઠકો ગોઠવાયની હતી તે એક ઉપર જઈ તેઓ ગોઠવાયા કે કેપટન મોહરાએ પોતાના હાથમાંની ત્રીમારેટ નેરવી ફાટી દીધી અને આતા તરફ ફર્યો.

“આપણે અહીં ખેતી નીરાતે વાત કરી શકીશું આલા”
તેણે કહ્યું ‘ચાલ ખોલ દેવે આ વખતે રસ્તા ઉપર રખ-
તીની માફક મને શોધતી આવવાનું કારણ થુ ?”

ચંદ્રમાના ધીમા શીકકા ઉગ્મસમા તેણે એકદમ જોયું
કે તે મીઠો મધુગે એહેરે કેટલો શીકકા હતો, તેના હોઠો
ધરજતા હતા

“મહારી સાથે ગુરસે ના થાઓ મોહરામ” તે છોકરીએ
ઝાલાવાલાથી કહ્યું “હું નહીજ ખમી શકી ત્યારેજ તમેને
શોધતી આવી, વ્હાલા મોહરામ નહી તો હું ખચીન મેડજ
થઈ જતે એક માણસ—કાંઈ ગાડો જેવો જુઠો માણસ—
મને મળવા આવ્યો, તે કેહેજે હું તો મોહરામનો ધણા
પુરાણો રૂડ છેઉ અને તે મને એવો મીઠડાસી ગયો કે કાંઈ
કહેવાની વાતજ નહી તે તમારી તરફથી કાંઈ સંદેશો નદને
આયો’તો મોહલી”

તેણીએ પોતાના અને હાથે તેના હાથ આસપાસ
વીટાળ્યા, તેણીએ પોતાનું મનોહર કસન જેનું નરમ દુલ
સમાન માથું તેના ખભા ઉપર મકયું, અને અત્યંત હૃત અને
શિશ્વાસથી તેની તરફ જોયું

“દેવે મને લાગેછ કે જાણે હું મહેનતમાંથી જીતીમા
આવીછ ! નમોને જોવાથી મને પાત્રી ધીરજ અને હીમત
આવી ગઈછ” તે છોકરીએ મીઠાસથી ખોલવાનું જારીજ
રાખ્યું “જુઓ, મોહરામ જુઓ, હું કેટલી કુજુછ તમારા
હાથ તો કેટલા મજબુત છે—ત્યારે તેનાથી મને મજબુત પડી
રાખેની મોહનમ”

અને તે બેવફા જવાને તે જાનુ નરએક્ષના અદરાયલા ખાવીદે, જેમ તેને કહેવામા આવ્યું હતું તેમ કર્યું તેણે તે ધરજતા આકારને એ પળ મળ્યુંન પકડી રાખ્યો જ્યારે ગરીબ આલાએ જાણે તેણી દીરાનીજ થઇ જતી હોય એટલા બધા જોશથી તેના હાથે પોતાના નાહના નુવાળા હાથેમા ધરી તેને છોડીજ નહી જવા માગતી હોય તેમ બેસી રહી

“ સમજો સોહરાય,” તેણીએ પાછું ધરજતા અરાજે બોલવાનું ચાલુ કર્યું “ જ્યારે તમે પેલા જવાન માટે મનુ જાણશે ત્યારે ખચીત તેને પીકકારયા વગર રહેશોજ નહી સમજો સોહરાય ડીઅર ! તેનાજ બોલો હું પાછા બોલી જવશ્ય તેણે મને કહ્યું કે આપણા લગન મુન્શ હકદાર કહેવાયજ નહી એ તો બધું ખોટું અને મનને સમજાવવાનું તમે મને કહેલું ખુદ, ખુદાતી નજરમા વડીક, આપણા લગન રદઆતન અને નારવા મળાય—એમ મને તે જવાને કહ્યું એ સોહરાય કેહવો મને કે એ બધું ખોટુંજ છે માહરી ખાત્રી કરી આપો વહાણ સોહરી, કે તેનું બોલેનું મનુ બોલે બોલ ખોટુંજ છે ”

એ બોલી રહી તેણીએ જે એકરો નેત્રી છાને ઉચક્યો તે એટલો તો શીકકો, તીરદોશ, નેકીબયો અને અશોષના ઝગકાટ સાથનો, ખીકો દુખી અને હેતથી ઉંચકરાયવો હતો, કે ખુદરતી રીતેજ જાણે તે એક દેત્રી યા પોતાની ગણીને નમન કરતો હોય, તેના બકતીબાવથી સોહરામે વાકો વળી નરમા થયી તે આદીના ટુકડા જેના તેણીના કપાલ ઉપર પોતાના હોઠાં મેહેજ લમાડ્યા, અને ત્યાર તે ગેરેમદ જવાનની

આખોમા વટીક એક જાતનો આસુ જેવો મીનાસ ખુદનો
જેવામા આવતો હતો.

“ નહી માહારી મીટી, તેણે એમ તુને નહી કહેતુ ઉતુ
એવા ધાતકી શબ્દો ખમી શકે નેની સખન તુ છેજ નહી.”
મોહરાએ વળી પાછો પીગળી જતા અની ધણા હેતવી કહ્યું

“ ખેસ યુ થેકયુ વાહલા મોહરામ ” તે છોકરીએ
હેશાનથી કહ્યુ “હુ જાણુતી’તીજ કે તમે મને એમજ કેહશે.
માહારી ખાત્રી ઉતીજ કે તમે માહારી મીક જરગજ ભાગી
નાખશોજ તમેને યાદ છેનો ડીઅગ, આપણે બે મલોરમાં
એકાત વચ્ચે, ખુદરતી ખુમસુરતીઓ ‘સામે’ પગણેના તે ‘
અને તમે મને કહ્યું હતુ કે ખુદાની નજરમા તે દીવસથી
આપણે બન્ને ધણાધણીઆણીજ હતા તમેને નમારા સોગદ
યાદ છેની મોહવી ?”

તે ઠગારા હોઠો ઉપડી શકયાજ નહી તે ખુચ્ચો પાપી
પોશાગીર મોદુ ખોલી તે તીરદોશ નાહાતી સાચી આશ્વિન-
ને બેખમર બચ્ચા જેવી કાચી છોકરીને, મુદન જવાબ આપી
ચકચોજ નહી અને ત્યારે બોલી આશાએ પોનેજ આગળ
ચલાવ્યુ

“ તે જવાને, સોહરાબ, મને એમ સમજાવ્યુ કે આપણા
લગન ખરા કહેવાયજ નહી તેણે મને કહ્યુ કે તમે તો
મને ઠગીને ખાલી ફેસલાવી નસાડી લઇ ગયા । તમારા
વચ્ચનો અને નામ દો જરાખી ખરા ઉતાજ નહી. વળી વધુમાં
મને એવણુ જણાવ્યુ કે તમે તો ધણા વરસો થયા, પેલી
કરડા ચેહરાનાળી કાળી આખો સાથની ખુમસુરત માનુ નરમેજ

મેહતાને, વચનથી મધાઇ ચુક્યા છેઓ ! અને મે મહીનામાં મને છોડી દીધ તેણી સાથે લગન કરાના છેઓ ગરણ તેણીના પેસાની તમેને ખાસ અમન છે, અને તેથી તમારે માપીકુ નામ અને માન સાચી રાખવા ખાતર તમારે તેણી સાથે પરણવું બહુજ અગતવું છે ઓ સોહરાય, બહાલા મોહરાય, કેહો મને કે એ બધું ખરું નથી બોલોની ન”

હજી તે જવાન જવાજ કરી શક્યો નહી, તેણે માન્યું કે કેપટન વજીફદારે જેવું જોઈએ તેવું કામ બરાબર પકડી ક્યું નહોતું

“મે તો તેનો કહેલો એક બોલમી ખરો માન્યો નહી મોહરાય.” લાખમા એક મળે તેની દલેર સાચ્યા જીમરની તે છોકરીએ કહ્યું “મે તો તેને હટકારીજ કાઢ્યો કે એ તો બધું ઉપગમી કાઢેલું જુકું છે, એમ મે એવણને ચોખ્ખું કહ્યું જે મને આવું આવું કહી પજવવા માટે તમે એવણ ઉપર લણ્યા બહા ઘણો પણ તે હીનાના જેવા માણસે તો માહર માન્યુંજ નહી, અને મે કહ્યું તેનું નોનસનસ મને કહેતોજ ગીયો હા શુકર ખુદાના, બહાલા મોહરાય કે આખરે હું તમને શોધી શકી ખુદાની કેવી મહેર કે આટની સહેલાઈથી પાછા તમે મને મળી ગીયા”

હજી કશો જવાબ નહી એક બોલમી નહીં તે હોઠો કે જે સદા તેણી માટે મીઠા હેતવના શબ્દો ઉચારવા સના તપ્પાર રહેતા, તે આજે એકદમ મુગા થઈ ગયા હતા તેણે તેણીના ચહેરામા ધારનીનો છાપ અને મોહત જેવા શીકાસ

જોયો, તે સુદર ચરમો હેમતથી ઉંચડેથી તેણે જોઈ પણ તે હજી એકે બોલ બોલી શક્યો નહીં

“તમે કેમ મને જવાબ આપતા નથી ?” તેણીએ હવે તેથી એકદમ વલરાઈ જઈ ચીસ પાડી પુછ્યું “સોહરાય, ખુદા ખાતર મને એકદમ કેહો કે એ મધુ ખોટું જ છે છે કેની સોહરાય ? બોલોની, માહારી ખાતરી કરોની સોહરાય કે કે હું અમથી અમથી મલરાઈ જાઉં છ, એ જરાખી ખડ નથી એમ મને જણાવોની ?”

તેણીએ એક સખત ડચડ ખાંધું અને નેતરના એક ઝાડની પેડે ધરજતી તે ગરીબ છોકરીના દુખી ચેહરા તરફ નજર કરતા કોઈનું પણ દીલે પીગળે તેમ હતું છતાં કેપટન સોહરાય હજી કશાજ શબ્દ ઉચ્ચારી શક્યો નહીં તે તો બેધ્યાન જેવો મારમલના એક પુતળાં મીસાલ બેમીજ રહ્યો. તેને આસપાસનું ભાગ્યેજ ભાન હતું ફક્ત તે નાહાના નાણુક હાથો વધારે જોરથી તેના હાથોને વળગી રહ્યા હતા, અને તે મીઠો શોકાતુર સાદ કાંઈક બોખરો અને હદથી જ્યાદા દુખી સભળાતો હતો એટલુંજ જાણવાને તેને ભાન હતું

“બોલો કે એ ખતું ખરું નથી સોહરાય,” તેણીએ ખાંધું અને પાછું મીનતેમ્નરીયીકહ્યું “એકજ બોલ બોલો, અને ફરીથી હું તમાને કંટાસો કદી આપશ નહીં”

હજી જવાબ નહીં મળવાથી તેણીએ પોતાનો ચેહરો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું અને આહ જાણે તેજ નડીએ તે કમનસીમ, સાચી પણ કાચી છોકરીએ પોતાનું નમીન નખી

ત્રીધુ હોય તેમ તેણીની ખાતરી થઇ ગઇ, તે એકદમ તેનાં પગ પાસે પછડાઇ પડી અને રડતી નાગવળતી કાલાવાલા કરતી એ ખર નહીં હતુ એમ કહેના તેને સમજાવવા લાગી તેણી પોતાના આંસુઓ અને ડચ્છાઓ હવે અટકાવી શકી નહીં જાણે તે ગરીબ છોકરીનું દીન વૃત્તીજ જનુ હોય તેમ એક દુર્ગીઆવ રડતી કેપટન મોહરાજના પગ પાસે પછડાય-લીજ રહી તે થોડી પળ શાંતીથી એ દેખાવ જોતો યોગ્યો અને આખરે ગભીર ધીમા ત્રાડ પણ હેતથી ભરપુર સારે તેણે બોલના માડ્યુ

“આનુ,” તેણે ગોઠાવરપણે કહ્યુ “સમજ માહારે ખર કહેવુજ જોઇએ કે માહારા દોરતે તાહારી આગમ કહેવી કાઢણી બોલેબોલ ખરી એ ગરીબ છોકરી ! માહારી વાહાવી આનુ ! એ વરસો આપણે બાળાજ સુખમા કાઢયા છે, પણ અતે તે દાહાડો આવી લાગ્યોજ આતા, કે જયારે આપણે છુટ્ટ પડનુજ જોઇએજ છુટ્ટ પરવુજ પડશે માઇ પુઅર ચાઇલ્ડ”

આહ, આ તે અભાગણી નસીમની કુટેલી છોકરી તુ સાબળતી હતી ? ગરીબ તે, ગરીબ નાદાન છોકરી ! તેણીએ બોલેબોલ મોહરાજના સમજયો મગર જરાએ મગરૂરી કે અભયખીયા ઉછળાને ઉભી થઇ નહીં ફક્ત પરતાતી હોય તેમ પોતાનુ ખુબસુરત માયુ તેણીએ વધારે નીચુ નમાવ્યુ અને ચુપ બેઠી.

મકરણ ૧૬ સુ.

— ૦ —

ઓરતની એક ભુલ—તે છદ્મીની ધુળ !

“હું ધણેજ દીલગીર છેઉ ” સોહરામે હવે ઉતાવળે બોલવા માડ્યું “હું કહીખી શકતો નથી કે હું કેટલો દીલગીર છેઉ આણુ પણ હવે બની તે કામ નહો બની થઈ શકે વાડ ? એ ખરી વાત છે કે વરમો થયા, જ્યારે અમે નાહાના હતા ત્યારથી હું મીસ મહેતા સાથે અદરાઈ ચુકેલો છેઉ મે તેણીને પરણવા માટે માહારો કાલ આપેલો છે, અને તે માહારે પાળવોજ જોઈએ ”

“ત્યારે તમે મને ખરેખરા પરણેલા નહીં હિતા ?” તેણીએ ભાગ્યેજ સાલગી શકાય તેવા ધીમા શોકાતુર સારે પુછ્યું “હું ખરેખર આટલા બે વરસ તમારી હકદાર ધણી આણી નહીંજ હિતી એમ તમે કહેવા માગો ?”

“નહીંજ વળી,” સોહરામે કહ્યું, “એ બધું નોનસ નસ ઉતુ ”

“વાડ દુન્યાની નજરમા તો આપણે પરણેના નહીં કહવાઈએ, પણ ખુદાની નજરમાખી નહીંજ કે ? તેણીએ હજી એ આસ્વાન પણ રડમશ અવાજે પુછ્યું

“હું હવે વધારે વાર જુદું ખોલવા ચાહતો નથી, અને તેમ કરી તુને દગવાનોખી નથીજ આજા,” તેણે કહ્યું “ખુદાની નજરમાખી આપણા લગન હકદાર નહીંજ કહવાય

માહારો એકજ મચ્છા છે અને તે એજ કે મને તાહારી બહુજ ખરા દીક્ષની દરકાર હતી તે એટલે મુખી કે તાહારા વગર હું જીવીજ નહીં શકશ એમ મને લાગવાથી આ તાગડો મને રચવોજ પડ્યો—હું ખચીત બણો ફલગીર છેઉ, આલા !”

“અને ત્યારે હવે તમે મને છોડી દેજ શકશો ! હવે પેલી છોકરી સાથે પરણી મને સદા માટે છોડી જવા તમારે દીક્ષ ચાલશે !”

“એમ કરવુંજ પડે આલા ” તેણે એવા તો માયાળુ મબાર સાદે કહ્યું કે તે છોકરીએ ચમણી ઝટ તેના મેહરામો જોયું ત એકરો જે મોહત જેવો શીકડો, અને આશાના એકખી કીરણ વગરનો એક મુવેલા માણસ જેવો વધારે લાગતો હતો, આ તરફ તે કમનસીમ છોકરીનો એથી ધુરો હાલ હતો.

“મોહરાખ,” તેણીએ આખરે સાદ ઠેડવી જેહમને પુછ્યું “હું એકજ સવાલ પુછશ અને તેનો તમે મને સાચોજ જવામ આપજો મને કેહો મોહરાખ કે શું તમે મને જાણી છુજોને એમ હમી ‘હાથે કરીને મને છદ્મીભરની દુખી કરી ?”

“વેલ ” તે જવાને હવે સેહજ એદરકાર ખનતા કહ્યું, “જો એને તું હમાઇ અને છદ્મીભરતુ દુખ સમજની હોય તો તાહારી મરજી હા હું કયુન કડજ કે મે તુને હાથે કમી હમી ”

ઓ તેણી તું સાલજની હતી ‘ શું આજ નેનો વાહનો

વફાદાર, સાચો હેતવ તો સોહરાય હતો કે કોઈ ખીજો ? તે ઝોકરીને યસ લાગ્યું કે હવે તેણી છતી શકશેજ નહીં

“સોહરાય,” તેણી પાછી એકન્મ કાંઈ વીચાર થતા ચમકી ઉઠી. “આજ સુધી મને કોઈખી ફેવર તમે ના પાડી નથી સોહરાય જીએ, હું તમારા પગ પાસે શું કંઈ પડેવી શું હું જેમ નાહારા ખુદા પાસે અરજ ગુનરતી હોઉં તેમ હાલ હાથ જોડી તમારી પાસે એક મહેરમાની માગી લેઉં છોશો, તે તમે મને ગ્રાન્ટ કરશો ? ફક્ત એકજ અરજ ”

“ખચીનજ ” તે જવાને દુખથી તેણીના હાથો ઝાલી કહ્યું “તું બેલ અને તે હું કરશ કહે મને કે એવું તે શું છે આલા ?”

“મને મારી નાખો ” તેણીએ ખરા દીલના સત્તાપથી એની તો નીરદોશતાથી કહ્યું કે સોહરાય દુખથી દાઝી ગયો “મને મારી નાખો સોહરાય જમારા હાથે હમણાજ અને અહીજ મને યસ મારી નાખો એમ ક્યાંથી નમે સામું પુનવું કામ કરેલું કહેવાશે મને એમ રીબાવા ડરતા ”

“શું કર ?” સોહરાએ હેમતીને સુમ પાડી, તે નો મુદલ સમજી શક્યોજ નહીં તેણીના દીનમા અળતી આગ કેની જાણુન હતી તેનો તેને પુરેપુરો ખ્યાલ આવી શક્યોજ નહીં અને તેથી તેણે એમજ માની લીધું હતું કે પહેલા દુખના ફટકાઓ આજેજ થએલી તે માત્ર લવારો કરી ગઈ હતી

“હું શું કર આનું ? તે શું કહ્યું મને ?” તેણે પુછ્યું

“ મારી નાખો તમારી તલવાર લઈ મને અહીંજ, માદારી જાતીમા ચલાવી મારી નાખો. ઓ સોહરાજ, વાહલા સોહરાજ, હવે દુન્યામા માદારે માટે શુ આકી રહ્યું છે ? તમારી સાથે કે તમારે માટે હું જીવી શકતી નથી, તો તે જીવવું શુ કામનુ છે ? તેથી મને મારી નાખો મોહરામ જીઓ—”

તેમ્નીએ હવે પીમે સાદે તેના કાનપર પડીને કહ્યું અને તે છોકરી પોતાનું મગજ ખોલ સદતર એમગજ થઈ જતી હોય નેમજ દેખાતું હતું તે સુદર આખો એક દીસના માથુસ માફક ફાટી મઈ હતી, તે ચહેરો ઉશ્કેરાટથી ધમ ધમી લાલચોળા થઈ ગયો હતો, અને તે દુન્યતી અને હાફતી હતી

“ જીઓ હું તમોને એક રસ્તો દેખાડું મોહરામ એક દયાનો, પુનનો રસ્તો મને મારી નાખો હાલ આજુબાજુ કોઈજ નથી તેથી તમેજ મને મારીજ એમ કોઈ તમારી ઉપર નક લઈ જશે નહીં વળી મને અહીં કોઈ ઓળખતું નથી, એટલે આસાનીથી તમે મને અહીંજ મુવેની નાખી ચાલી જજો મને કોઈમી દયા ખાસ, કોઈ પરમતુ અજણો દાટી દેશે, ઓ સોહરાજ દયા કરો અને મને મારી નાખો ”

કેપટન સોનમે અતી ગમરાટથી હવે નેચી તરફ જોયું તું તે ગરીબ છોકરી ખરેખર દીવાનીજ થઈ જતી હતી તે માયાથી તે જમીન ઉપર ગુડણે પડેલા આકાર તરફ વ કો વળ્યો અને હેતથી તેણીને પટાના માડી

“ જરા શાત થા આર્વા, જરા હીમત પકડ—બહાલી આતુ એવું એક કમ કર કામ કરવા તું મને કહી શકેજ કેમ ”

“ હુ ફક્ત દયા કરવા કેહુ છો સોહરાય ” તેણીએ ધીમેથી કહ્યું “ ફક્ત એકજ સખત ઝટકો અને સવળુ ખનાસ થઇ જશે વળી એ મોહત મને ધણુ મીઠું એટલા વારતે લાગશે, કે તે તમારે હાથે, તમારી તરફથી મને મળશે તમારા વગરની જીદગી કરતા મોહત લાખ ગણુ વધારે સરસ અને આયકારદાયક મને લાગશે ”

“ એટલુ મધુ તાર મારી ઉપર હેત છે આલા ? ” તે જવાને તે હેતવતી સદા સાચી છોકરીને આ જુરમો જોઇ હદ બાહેર અજબખીથી સવાલ કર્યો “ શુ ખરેખર એટલુ ખધુ મારી ઉપર તાર હેત છે ? ”

“ એટલુ ખધુ ? આહ સોહરાય ફક્ત ખુદાજ જાણે છે કે માઝ હેત કેવુ અને કેટલુ છે ”

“ ત્યારે આલા તે હેતને ખાતર હુ અરજ કઠે છે તુ સાનધ થા. તુને એમ મુઠ્ઠે પડેલી હુ જોઇ રાકતો નથી આલા, તુ શુ જોઇ શકતી નથી કે તુને છોડી જવુ મને કેટલુ ભારી લાગે છે ! અને તે મને કેટલુ જરૂરનુ છે ! આજા તે છોકરીને આપેનુ વચન માહારે પાળવુ જોઇએજ ”

“ અને જ્યારે મને પુસલાવી પડાવી ખોટી રીતે તમે પગ્ણવા ત્યારે તમે તુ જાણતા'તા મોહગમ કે એક દીવસ એવો આવશે કે જ્યારે મને સદા માટે છોડી જઇ હકદાર લગનથી મીસ મેહતા સાથે નમોને પરણવુજ પડશેજ ? ”

“ અલખન હુ જાણતો'તો, આલુ, ” તેણે પરતાવાથી

કહયુ “એ બધુ બલ્હીનેજ મે તુને દેજેથી એમ હવે હુ કબુલ કરૂ છ અને નાહારી મારી ચાહુ છ”

“ત્યારે તમારા વચનો અને સોગ દો બધા ખોટાજ ઉતા કે ? આહ ખુદા હવે હુ તુ કડ ? સોહરામ, કાલે તમારા અદ્વીથી ચાલી ગયા પછી માહાર આ દુન્યામાં ખુદા સીરાય કોણ ખીજુ છે ? અરે અફસોસ આ ખોહોળી દુન્યામાં હવે માહાર કોણ રહયુ છ ? એા હુ હવે એકથી અટુલી કાહ જનન ? હુ શુ કરશ ?” તે ગરીમ છોકરીએ કદપાત કયું

“કાએ એમ કાએ ખોનેછ આલા !” સોહરામે સગાર પકાથી કહયુ “તુ કાષ્ટ રખડતી રઝળતી રહેજે નહી ઉટા કામદનો “રોઝ તીતા” બગલો મે તાહારા નામ ઉપર કરેસો કે અને તુ દરેક મુખ સગવડથી રહી શકે એવો પદસાનો મે પુરનો બ દોઅરન કરેસો છે હવે ત્યારે ખીજુ એથી વધારે તુને તુ ખેખએછ !”

મસ એકજ પગ અને તે રડતી તનળની કાતાવાતા કરતી બોય ઉપર ફસડાઈ પડેલી છોકરી એકદમ ફેરવાઈ ગઈ તેણીની આખો ગુસ્સામાં ચમકો રહી, તે ચેહરા ઉપર ખુલ્લો તુચ્છકાર વ ચાઈ શકતો હતો અને તેણીની હાસ જેવી ઉચા ટેકાનદાર ડોક મગરૂરીથી ખડી થઈ તે ઉઠીને ઉભી થઈ અને કેપટન સોહરામ સામે ગુસ્સાથી પોતાના ચળકતા ડોળા ચમકાવતી આવી ઉભી

“શુ બોલ્યા તમે ? બગલો અને પદસા ! તે તમારી પામેજ રહેવા દેઓ કેપટન સાહેબ-શુ ધારી તમે એવો ખોત

વાપર્યો ? શું તમે ધારો છો તેમજ મધા ધારતા હશે કે પછસા-
માજ બધું સુખ આવી ગયું કે ? શરમ છે સોહરામ તમેને,
કે માહારી લાગણીનો વીચાર કર્યા વગર તમે નજીક પછસાની
વાત વચ્ચે લાવ્યા જો તમારો નીચ ખવાસ અને તમે રચેલો
તાગડો અને ખમર હોતો, તો સત માનજો કે માહારા ગમે
એવા હોત છતાં હું કદી તમારી સાથે ચાલી આવતો નહીં
મને શું ખમર ? હું તો એમજ સમજેલી કે તમે મને સાચ્યે
સાચ્યી રીતે પરણી જતા'તા અને હવે વળી અધુરામા પુરૂ
તમે પછસાની વાત વચ્ચે લાવી મને ધનસ્સટ કરો છો ? તમારા
પછસા તમેનેજ મુખારક ! મને તેની દરકાર નથી માહર
હવે ગમે એ થાય સોહરામ મને તો તમે જોષતા'તા અને
નહીં કે તમારા નીચ પછસા ! બોલો, બો બોલો સોહરામ
હજીબી મને ખરા લગનથી પરણો છો ? હજીબી મને તમારી
હકદાર ધણીઆણી બનાવા કહ્યું થાયો છો ?”

“આહ જો ફક્ત હું નરમેશને વચનથી નહીં બધામ
ગયો હતો તો હમણાં મોટી ખુશીથી તાહારી સાથે પરણતો
આલા ખરજ માન વહાલી આણું, કે ગમે એ થઈ જતા હું
જરૂર તાહારી સાથે લગન કરતોજ પણ હું શું કર, માહાર
વચન માહારે પાળવુંજ જોષએ માહારા સોગદ માહારે
સાચવના જોષએજ ”

‘ પણ તમે તો મનેથી વચન આપ્યું હતું કેની મોહરામ
તમે તો મનેથી સાચ્યા ગ્રહેવા માટે સોગદ લીધા હતા કેની
સોહરામ, તો કાએ નહીં તેને બદલે મનેજ પરણતા ?”

“ એ એક તમન જુડીજ વાત છે આણું, ” તે જરાને

હવે કટાળીને કહ્યું “હવે બસ કર અને શાત થા આહરેર
હડક બહુજ છે માટે ચાલ ઉઠ અને હવે ધર જા”

“ ઘેર ?” તેણીએ ચીસ પાડી અને એ એકજ શબ્દોમા
દુન્યાબરતુ દુખ અને કડવાસ સમજતો હતો “ ઘેર
માહાર ધર છેજ નહીં જ્યા સુખશાંતી અને હેન હોય ત્યા
ઘેર હોય, જ્યા હરખથી ભરેલુ સુખી સતોશી દીલ હોય
ત્યા ઘેર હોય માહાર દીલ પુટી ગયુ છે માહાર સુખ અને
શાંતી લુટાઇ ગઇ છે સોહરાખ, માહાર હવે દુન્યામા કાંઈજ
નથી તો ઘેર કેમ હોઇ શકે ?”

તેણે જોયુ કે તેણી દુખથી તદ્દનજ કચડાઇ મએલી
અને એકદમ નીસોસ બની ગઇ હતી અને જે વખત જતો
હતો તેમા તેણી અગર ઘેલીજ થઇ જશે યા તો ત્યાંજ પુટી
પડી જીવ ખોઇ દેશે તેથી તેણે હવે ઉડી તેણીના બન્ને હાથો
પકડા પોતે ઉભી કરી.

“ આભા,” તે જવાને ગમખ્વારીથી કહ્યુ “ હું
જાણુ છ કે આ ખમતુ બહુ ભારી છે, તે છતાં હીંમત રાખ,
હજારો જણાને એક નહીં ને બીજી મુશીબતોમાથી પસાર
થવુ પડે છે, તો તે લોકો તો આમ ફસ કરતા નથી ? તુ
હીંમત રાખ અને હવે ચાલ ઉઠ ”

“ સોહરાખ,” તે છોકરીએ હજીએ ત્યાંથી ઉડવાની
જરાબી હીલચાલ નહીં કરતાં દુખી સારે ખોલવાનુ ચાલુજ
રાખ્યુ “ સોહરાખ, તમે જ્યારે જલજતાજ હતા, કે આવુ
છેવટ આવુ આવશે તો હાથે કરી મને જીદગીભરની દુખી

કરવા કાએ તમે માહરા વરથી ઉધુ ચતુ મને સમજની લાઇ
આવ્યા ? કાએ નહીં તમે મને માહરા એકાત વચ્ચેજ ગગ-
ડી રહેવા દીધી ? આહ હવે હુ શુ કર ? ઓ ખુદા-
ખુદા-તુ માહરો મદદગાર થજો”

કેપટન મોહનએ ખીલીકથી હવે આસપાસ જોયુ, રખે
કોઇ એ તરફ આવી જાય તેની તેને ધારતી લાગી અને
તેણીના બને ફડા હાથો પોતાના હાથમા ધરી હવે જમર
જરતીથી તે ધડજતી લખડખતી અને જીવતોડ રડતી ઝોક-
રીને ઉડી ઉભી કરી

“જો સમજ આતુ, છેકજ એમ ના ડર એટલુ મનુ
નુ થઇ ગયુ ? હવે આપણને અહીંથી જવુજ જોઇએ. નહીં
તો મતનો પાહરો ભરતો મીપાઇ કે આ ચર્ચનો વોચમેન
આપણને જોઈ લેશે તો પચાતી પડશે માટે ચાલ આપણે
ચાલતા ચાલતા વાત કથે, અને દુ તુને જે કેદુ છ તે મગમર
તુ ધ્યાનથી સાભળી લે”

અને તેઆ હવે ધીમે કદમે આગળ ચાલ્યા આતા
કાઇજ એલી નહીં તેણી હવે મુગે મોર પોતાની સમજનને
સમજુ થતી હતી

પ્રકરણ ૧૭ એ .

કચડાયલું ગુલાબ.

કેપટન મોગમ અને આના બેડેબેડ મુગામ તરે ચાલતા હતા સોરામનો પીમો પણ મકમ સાફ પાછો નીકળ્યો—

“ હુ આપની કાલ રીરોના છોડી નડછ આલા અને તેથી હવે તાહારે જે કરવાનું છે તે એજ કે જેમ અને તેમ જલની ગુબી આપ જગા છોડી ઉટી ચાલી જશે યાદ રાખજે યાદારથી આનું કે, “રોઝ રીના” હવે પછી સદા માટે તાહા રોજ છે નહી, તુ હદ ના કર મે તાહારે માટે પદસા રીગેરેને જે મદેખન કયો છે તેજ કાયમ રેહવા ? અને હવે એટનું બનુ રીન ના કયા કર આલા, જે મને ખમન હોતે કે મે જે રીને તહારી તમામ જીદગીજ કચડી નાખાવ, તો આ પચવુ લેના પહેલા મો વાર ચીચાર કરને મને માફ કરતા રીખજે આલા અને જનીશયમા ત્યારે તુ મને જરા બુને અને માફ કરતા રીખે ત્યારે તાહારે લાગકને કે.ષ ખજે ગદનથ માણુમ તુને મેળાવવાની પ્રમાણીક ઓફર કરનો આવે તો જરૂર તેને કહુન કરી તુ સુખીજ થજે ”

તેજો તો બોલતુ ચાનુજ રાખ્યુ મુસાફરી માટે હજારો ઇનસ્ટ્રક્શન્સ આપવાના તેણે ચ નુજ રાખ્યા આખરે જ્યા ધણાએક સુખના દીવમો તેઓએ કાઢયા હતા તેજ પુરાણા મેટા કાળા કીદના આગળ તેઓ આવી લાગ્યા.

“ હવે તાહારે ગુડમાઈ કેહતુ જેષએ આલા ” કેપટન

સોહરાએ મહા દુખથી કહ્યું “આ છુટા પડવાનું દુખ બચાવા ખાતરજ મેં માહારા દોસ્ત કેપટન હોમી વજીફદારને પહેલે મોકલી આપ્યો”તો ! મગર હું જોઉં છ કે તે દુખ તો આપણું નસીબમાં છેજ ”

બહુ આસમાન ઉપર રૂપેરી ઝીણા તારાઓ ઝળઝળી રહ્યા હતા પવનની ધીમી લેહેડીમાં ઓરેન્જનો મીઠો સુવાસ પમરી રહ્યો હતો અને ચંદ્રના ધીમા શીકકા કીરણો તે બંને દુખી જીવડાઓ ઉપર પથરાઈ જઈ અજબ ગલીર દેખાવ રજુ કરતો હતો હવે છેલ્લીજવાર કેપટન સોહરાએ તે છોકરીના હાથે પોતાના હાથમા ધર્યાં, અને તે મીઠા માહાન બસમ, મગર દુખથી બેતાબ મારી ગએલા ચેહરા અને મમ ગીન ઘેરાયલી આંખો તરફ એક છેલ્લીજ હેનવની નજર કરી લીધી

“ ગુડબાય—હેલ્લી સલામ આલા ” તેણે લાગેલે ઉચ્ચારે કહ્યું “માહારી પવીત્ર મીઠી આલા, માહારી વાહાલી મધુર આણુ તુને મારી છેલ્લી સલામ !”

આ બોલો ચાલણતાં તે કમનસીબ છોકરીએ દુખની એક તીણી ચીસ પાડી આખી દુન્યામાં હવે કેપટન સોહરાખના સીવાય તેનું કોઈજ હત્તુ નહીં ને તેણીને મનથી તેની આખી દુન્યા બલકે સર્વસ્વ હતો અને તેજ અરે અફસોસ તેજ, હવે સદા માટે તેણીને છોડી ચાલી જતો હતો અને તેથી એક ખીજ સાથે પરણી જવા માટે, અફસોસ એથી જાણુનું દુખ ખીજુ જવલેજ દશે ? તેણી એક શબ્દની હવે ઉચ્ચારી શકી નહીં એક

આસુખી હવે ખેરની શકી નહી તેણીના તાવથી બળી જતા હાથો અસ મજબુતીથી સોહરાયના હાથોને વળગી રહ્યા હતા.

તેણે હજારો હેતવતા નામોથી આ છેલ્લીજ વાર તે વાહલી છોકરીને બોલારી અને હેતથો સમગ્રવી પટાવી અને સાવધ કરી પણ સધળું ફાકટ

“ મને કેહો સોહરાય ” અ તે મહા જેહમને થોડાક સખ્દો તે ધુજતા હોહોમાથી બાહેર પડી શક્યા “મને કેહો કે કોઇ દીવસ, તમે મીસ મહેતા સાથે પરપુયા પડી, તમારા સુખી સસાર નચ્ચે, મને યાદ કરશો કેની ? આલા આન્ટ નામની એક કમનશીમ છોકરો આ દુન્યામા હસ્તી ભોગવી ગઇ હતી એટલુખી કોઇવાર યાદ કરશો કે નહી ?”

“ હુ વુને કદી જુતી જઇ શકનાર નથી આના ” સોહરાયે કહ્યું “જ્યા સુધી માહરમાં જીવ છે ત્યા સુધી હુ વુને એક ધડીમી વીસરી જવાનો નથી ”

“ અને યાદ રાખજો સોહરાય કે તમારી મોજને ખાતર જે રોતે માહારી જીવગી તમે કચડી નાખી છે, તેનો ખ્યાલ તમેને હજી બરાબર આવતો નથી પણ જ્યારે વરસો પડી તમે વીચાર કરશો, જ્યારે મારાજ જેવી નાદાન નાની નારદોશ બેખબર છોકરીઓના તમે બાપ થશો, ત્યારેજ નમેને ખરેખર ખ્યાલ આવી શકશે કે કેટલો અપમાન તમે મને આપ્યોય કેટલો ગેરઇન્સાફ તમે મને કીધોય !”

“ મને માફ કર આલા ” તે કમલ્યો “હુ હમ જાજ તે અધુ જોડેજ અને સમજીજ. મને તારી મારી

જખશ, એ જો ફક્ત પછસાની મને એટલી અમત હતો નહીં, તો સવળી ચીજો તાહરી આગળ હું ઠોકરે મારતો મગર સરજત આગળ હું નાચાર છેડે, મને માફ કર એ મને માફ કર આનુ

એક પળ તેણી અચકી ફક્ત એકજ પળ અને બીજીજ માતીટો તો તેણીનો હાથ માયાથી તેના ખભા ઉપર મેલાયો તે પવીત્ર મધુર ચરમો તેની સામે ઉચકાઇ અને તેણી ધીમે મીઠું સાદે બોલી

“ ભત્રીજીમા જ્યારે તમોને મારે માટે કાંઈમી સતાપ થાય—કાંઈમી ગઇ ગુજરી યાદ આવે—તો ખસ એટલોજ ત્રીચાર લાવજો, અને એટલોજ યાદ કરજો કે છેલ્લી વખત માહારા બોલો આટલાજ હતા કે, ‘હું તમોને માફ કરજી વાહાલા સોરાળ’ । ખધી ગઇ ગુજરી બુલી જઇ હું તમોને માફ કરજી ”

આફરીન ! આફરીન ! ભત્રી, સાચી, ખરા ઝગરનાળી પુતલી ! તારી વફાપર આફરીન હોજો ।

“ હું તે હમેશ યાદ રખાશ ” તે જવાને જનાય કયો

હવે એક શબ્દમી વડુ તેઓ વચ્ચે બોલાયો નહી તેઓ કે જે એકએકની દુન્યાજ હતા કેપટન સોહરામે લોખ-જો તો મોટો દરનાજો બોલ્યો, અને એકમી છેલ્લા બોલ વગર તે છોકરી ધીમે મકકમ પગલે હવે ત્યાંથી ચાલીજ ગઇ

તેણીનો મરોડનાર આઝાજ જ્યા સુધી નજરે પડ્યો ત્યા સુધી તપાસનો તે જવાન ત્યાંજ ઉભો રહ્યો આખરે એક

સરદ હાથ સાથે તે ત્યાંથી જના પાછો ફર્યો પણ સમર આ
થુ ? થુ એ બનવાજોગ હતુ કે તેની આખોમાં આસુ હતો ?
મરમ મોટા આસુ ! તે કે જે કદી પોતાની જીવગીભરમાં
રડ્યો નહીં હતો જેનુ દીલ પથ્થર જેવુ મખન અને મનનો
કાણુ લોખંડ જેવો મજબુત હતો, તે હાલ કમનસીમ સુદર
સદા સુધી સાચી, પણ ભોળી અને કાચી આનુના ચાલી જના
આકાર તરફ જોઈ ખરા દીલનાં આસુ થી રડ્યો

“એ તો વખત જતા ભુલી જશે અને નુખી થશે” તે
વારવાર પોતાના મનને સંધ્યારો દેવા ખાતર વીચારતો જે
આલાની જગ્યાએ કોઈ ખીજ છોકરી હતે તો જુદી વાત
પણ જે સણુરી અને શાતીયા તે વાહાલી છોકરીએ પોતાનુ
દુખ ઉપાડી લીધુ હતુ, જે છેવટના મીઠાજ સખુનો બોલી
તેનાથી છુટી પડી હતી, તેથી તેને અમણુ અને ચાર માત્ર
વધારે લાગનુ હતુ.

તેણે વીચાર્યું કે જે હાલ આલાનો માપ હાથાત હતે
તો તે થુ કહેતે ? તે પોતે તે વહાલી છોકરીના તે વાલીદને
થુ જવાબ આપી શકતે ? તેણે ઇચ્છ્યુ કે આલા જે બોલો
બોલી હતી તે નહીંજ બોલી હતે તો સારૂ બનવાજોગ છે કે
ભલીબમાં તેને ત્યા આલા જેટલીજ નીરદોશ સુદર બેટીઓ
થાય, અને જે તેઓનો આલા જેવોજ ફેજ થાય તો તે પોને
એક બાપ તરીકે એ કેમ ખમી અને જોઈ શકે ? ખચીત,
ત્યારેજ આલાની થએલી કદર ભુલય

તેને હવે એકદમ નરગેશની યાદ થઈ, અને આવે વખતે
જ્યારે વહાલી આલાના મીઠા સાદનો મણુગણુટ હતો તેના

કાનમાં ચાલુ હતો, હજી તો તેના હાથોનો સ્પર્શ વટીક તેના હાથો ઉપર તાજો હતો, જ્યારે તે છોકરીની યાદ થતાં તે ખરાં દીલથી ચીરડાયો તે બાનુ નરગેશ મહેતાને આ ધડીએ ખરા દીલથી ધીકારવા લાગ્યો તેણીની તમામ દોલતને વટીક તેણે ધીકારી અને તે પોતે પોતાને વટીક ધીકારવા અને આપ દેવા લાગ્યો

તે રાત્રે તે અરામત સુષ શક્યો નહીં લયાનક સ્વપ્ના જોઈ તે ઘણીકવાર ચમકી ઉઠ્યો

*

*

*

સહવારનાં જ્યારે સુર્યાના તાજા શીકકા ગુલાબી કીર જોએ દેખાવ દીધો, ત્યારે તે જોઈ આજના જેટલો ખુશી તે કોઈ દીવન થયો હતો નહીં

લગાર મોડેથી તેને કેપટન વજ્રદાર મળવા આવ્યો

“હું ખરું કેટલું સોહરાય,” તે પ્રમાણીક ઓરીસરે થોડીક એલાર પેલારની વાતો પછી કહ્યું હું ખરું કેટલું કે કાલનું કામ જેટલું અધુરું કામ મને જીવગીબરમા કોઈ દીવસ બીજું લાગ્યું હતું નહીં. તારો કહેલો સદેશો મેં તે છોકરીને પુગાડ્યો ત્યારે જાણે તેણીનું હું ખુનજ કરતો હોઉં તેમજ મને તો લાગ્યું કેટલી નાહાની નીરદોશ, અશોષ લયા ચેહરાની, અને બીનસમજ છોકરીને તે ડંગેલી છે હું કેટલું સોહરાય કે તાહારા પારટપર એ ઘણું ઘાતકી અને નહીં માદ અષ્ટ શકે તેવું જ કહેવાય,”

“હું તે જાણું છું” કેપટન મોહરાએ જવાબ ક્યો, “મગર

હું કું કર. હવે મને આટલી મહેરબાની કરી તો આટલી વધારેજ કર. આપણે જ્યારે પછી સ્ટાટ્ ઘણું, તો એક વાર પાછો વું તેણી પાસે જ અને મદદ કર ધરતું ભાડું નોકરોના પમારો વીગેરે ચુકવી આપ અને તેણીને મદદ થા ”

તે દોસ્તો પાછા મળ્યા ત્યારે જ્યારે ઘણું ચુકી હતી અને તેઓ વીરોના છોડી જવા માટેની સઘળી તકવારીઓ કરી ચુક્યા હતા કેપ્ટન હોરમઝદીઆર વજીરદાર સીધો કેપ્ટન સોહરાબને શોધતો આવ્યો અને ખબર આપી. તેણે કહ્યું કે તેણે તેના કહ્યા મુજબ બધું કર્યું હતું નોકરોને પમાર ચુકવી આપી રજા આપી હતી ધરતું ભાડું ચુકવી આપ્યું હતું—પણ તે છોકરીને તે કોઈમી રીતની મદદ કરી શક્યો નહોતો કેમકે તેણી ત્યાં હતીજ નહીં । કાલ સાંજની ધરતી બાહર નીકળેલી તેણી પાછી ફરી હતીજ નહીં રાત્રેથી તે ધરમા આવેલી માલમ પડી નહોતી અને ટુંકમાં તે ગરીબ કમનસીબ છોકરીનું મૃત્યુ થયું હતું, તે કોઈજ જાણી કે કહી શક્યું હતું નહીં

એ સાબળી કેપ્ટન સોહરાબનો એહેરો મોહત જેવો શીકેડો પડ્યો

“ તેણી જરૂર આપઘાતથીજ પુરી થઈ ગઈ હોશે ” તેણે પોકાર્યું પણ તેજ ઘડીએ બાતુ નરગેશ મહેતાને બારણું ખોલી ત્યાં દાખલ થતાં જોઈ તે ચુપ થઈ ગયો

“ ચાલશે સોહરાબ ? ” તેણીએ અદર આવી કહ્યું. “બધું તકવાર છે અને મને હમેશા સ્ટેશન ઉપર વહેલુંજ જવા ગમેછ ત્રેનને કટોકટ ટાઇમે જઈ પહોંચવું અને પછી દોડા-

હોડી કરવી એ મને જરાખી પસંદ નથી તમેખી આવોજ કે કેપટન સાહેબ ?”

અને ત્યારે ફરજ્યાત હરતો ચેહરો રાખી પોતાની અદ રાયલીની સાથે, જાણે કશું બન્યુંજ નહીં હોય તેવા દેખાવે કેપટન સોહરામને જવાની ફરજજ પડી તે તેણીની સાથે મોટરકારમા ઝુદી બેઠો ગઈ ગુજરી, સુખ દુખ સધણું હવે પાછળ છોડી સદા માટે વીરોના તે છોડી જતો હતો એ ખ્યાલ કરતા તેને સહેજ સતોશ થયો હતો

*

*

*

તે પેલેસના કમપાઉડનો મોટો લોખંડી દરવાજો વટાવી કમનસીબ આલા અદર જઈ એક ઝાડ પાછળ ભરાઈ બેઠી હતી તેણી જ્યાં સુધી કેપટન સોહરામના પાછા ચાલી જતા પગલાનો અવાજ સાલળી શકી ત્યાં સુધી ભરાઈ બેઠી, અને પછી ત્યાંથી નીકળી તેજ મોટો દરવાજો વટાવી સડક ઉપર પાછી બાહરે પડી

તેણી વીચારવત આગળ અને આગળ ચાલી આહ હવે સદા માટે એકજ ત્રાહાલા જીવને તેણીએ ખોદ્યો હતો અફસોસ કે તે જવાન તો બસ એમજ માનતો હતો કે તેના નામ ઉપર કરેલા પછસા અને બગલાયી તે છોકરી પાછી સુખી જીવગીએ જીવી રાકનાર હતી ! તેને થોડીજ તે કમન સીબ છોકરીની લાગણીનો ખરો ખ્યાલ હતો ? તેણીએ પોતાનું જીવન, હેત, વીશ્વાસ, પોતાની હૈરમત અને સર્વ, એકખી સદેહ વગર તેને સોપી દીધું હતું તેના તેણીને શું બદલો મળ્યો હતો ? તેણીની કીમત તેણે ફક્ત આવીજ રીતે નજીસ પછસાથી કરી હતી !

તેણીએ બરાબર ખાતરી કરી લીધી કે કેપટન સોહરાય ત્યાંથી ચાલીજ મર્યો હતો પછી તેણીએ તે તરફના બીજાજ રસ્તાની વલાણુ લીધી પાહાડો અને ખીણો, તેણી દુખતા લથડતા પગે ઓળંગતીજ ચાલી ધીમા ચઢતા ઉગ્ગસમા અથડાતી ત્રીકાતી તેણી આગળ ને આગળ વધી

હઝારો રીચારો તેણીનું છબર કાતરી ખાતા હતા કેપટન સોહરાય વગર દુન્યા હવે તેણીને તમામ ખાલી અને અકારીજ લાગતી હતી, તેના વગર જીવનું તેણીને મન હવે રદ હતું જે હેત અને વીશ્વાસ એકવાર તેણે તેણીને આપ્યો હતો તે હવે ખીજનો થનાર હતો અને ગરીમ તે છોડરી । તેણીને શું મધ્ય હતું ? પોતાનો દરબજો, માન અને દીક્ષ એ સર્વ તેણી પોતે તો ખોષ ખેડી હતી

તેણી માટે હવે કાષ્ઠજ આશ્વા બાકી હતી નહીં તેણીને લાગ્યું કે જેને ખાતર તેણીએ પોતાનું ઘરમાર છોડી સપુષ્પ વીશ્વાસથી ચાલી આવી હતી, તેજ માણસે આ રીતનું પગનું ભરેલું વાજખી કહેવાય નહીં અને તેથી ત્યાને ત્યાજ તેણીએ દરાવ કર્યો કે ગમે એ થઈ જતા તેની એક કોડીનેગી અડનું નહીં તેણી રસ્તે બુખે તફડી મરતી હોય તોપણ ખી નહીજ પણ તેણીએ ત્યારે હવે કરવું કેમ ? એક પુટી બદામખી તે કમનસીબ છોડરી પાસે હતી નહીં જે હતું તે બંનું કેપટન સોહરાયનુંજ હતું અને આ પારકા શહેર વેર વચ્ચે તે એકલી અટુલી છોડરી તદ્દનજ રવડી ગઈ હવે પાછું બેગ-લોર તેણીનાં ઘડા પુછ પાસેગી તો તેણી જઈ શકેજ નહીં ત્યારે પાછું હીન્દુસ્તાન જઈનેગી કરનાનું તે શું હતું ?

ત્યાર પછી તેણીને એક ખ્યાલ આવ્યો. એક ભયાનક ગળખનાક ખ્યાલ આવ્યો ! તે એક લાલચ હતી, જે કેમે કરતાં તે ભુલથી દારવાયલી છોકરી અટકાવી શકી નહીંજ. હવે તો આપધાતથીજ પુર થઇ જવાનો તેણીએ પકકો ઠરાવ કર્યો તેણી માટે હેતુ જેવી ચીજ હવે હતીજ નહીં તો કા નહીં સારે તેણી મોહત માગે ? તેમાજ તેણીને હવે સુખ હતું પણ તે કેમ કરી મરવું ? તેણીએ આસપાસ જોયું ઉઘા પાહડો આસપાસ હતા, મોહટા ઝાડોના દરખતો, પોતાના જખરદરત પાદડા ફેલાવી ઉભા હતા અને ઉપર ખુ આસમાન શીવાય ખીજી કંઈ નહીં હતું ત્યારે હવે જીવનો અત લાવવો કેમ ?

તેણીએ વીચાર કર્યો કે ઝાડોનાં મોટાં પુરાણાં દરખતો વચ્ચે સુધ જઇ જુએ અને પ્યાસે ટવળી મરવું ? છટ-છટ ! તે વીચાર ખીજીજ પળે તેણીને ફીક લાગ્યો નહીં તેણીને તો એકદમ અને એકાએકજ મરી જવું હતું

તેણીએ દુર દુર નજર કરી આહ ખચીત સામે ચળ-કટું પાણી ખુ આસમાન જેવુંજ દેખાતું હતું ખસ એકજ કુખડી અને સધળું ખલાસ ! સધળાં દુખ અને સકટોનો એક પળવારમાં છેડો આવી જવાનો !

આખી રાત કયાં પસાર થઇ ગઇ તે તેણીએ જાણ્યું નહીં સવારથી ક્યારની પડી ચુકી હતી, અને કમનસીબ આલા તેજ ગીતે ધસડાતી લગડાતી છોલાયલા પગો દાખની આગળ અને આગળ ચાલી રહી હતી.

અ તે તેણીની મુરાદ બર આની. અ તે તે ચળકતા સ્વચ્છ ખુણા પાણી આગળ તેનાં ઉડાણુમા ડોકાવતી આગળ આવી ઉભી બસ ખજાસ હવે તે છોકરીની જીદગીનેા છેડે આવી જતો હતો.

તેણીએ ખરાં દીકરી એક ટુક બદગી કરી લીધી ફરી એકવાર પોતાના બેહસ્તમા જઈ વસેલા માઆપની મારી ચાહાવાની ચીસ પાડી, અને પછી ખીજજ પળે આપેા મીચી અદર કુદી પડી

એકજ પળ તે પાણીમા કાંઈ જોરથી પડવાનો ધપકારો ત્યાં એકાત ચુપકીદી વચ્ચે સંભળાયો, એકજ પળ તે પાણી ઉછળ્યું અને પાછું સધળું શાત ! તે મરીમ હીણાયક તળ-પણ કમનસીબ માઆપ વગરનું બચ્ચું, તે જીલથી ખોટે માર્ગે દોરવાયલી સાચી પણ કાચી છોકરી, તળાવની છેક તળેટી સુધી પહોચી ગઇ હતી

હુ તેણીનાં દુખ અને સકટનો સંધળો છેડો આની મથો હતો ! આગળ જોષ્ટુ

મકરણ ૧૮ મું.

— ૦ —

ગેબી બચાવ.

સરદાર નોશીરવાન દીવેચા પોતાનીજ જીદ પુગી કરના માટે જાણીતો થએલો અને ધણો પકાયેલો હતો. વળી તે બેજ કાટેલ અને દીલ ચાહે તેવા કાટા પુરા પાડવામાં કદી પછાત પડતો નહી, એથી એક જાણીતી વાત હતી તે જીવાન હતો ધણો જવાન હજી માત્ર ભાગ્યેજ છવીસ સનાવીસ વરસનો હશે, સાથે ખુશસુરત, અને દમામદાર દેખાવનો, વળી પાસે પુખ્તળ ચીચોડા-એટલે મોટી ઉમરની કુવારીકાની માતાઓ અને કાજ કરનારાં ડોસાઓનો તો તે એક અતી માનીતો જવાન હતો તે ફેશનેબલ સોસાયટીનો એક અગત્યનો મેમ્બર ગણાતો હતો અને જવાન રૂપાળી છોકરીઓ તો ભાગ્યેજ તેનો પીછો છોડતી મગર સરદાર નોશીરવાન દીવેચાને તેની ભલ પરવાહ હતી તે તો બીલકુલ ઉદાર દીલનો ખાચ અને ખવાડે, પોતાના પૈસા વડે બીજાનું ભત્રું થવું હોય તો કરવું, એવા વીચારોનો ધણાજ દુલ્લા સાચ્યા જીવરનો એક જવાન હતો.

તે કાઠ પેહેલેથીજ એમ પદસામા અલોટયાં મારતો લખ પતી જવાન હતો નહી આજે ચાર વરસ ઉપર તે સખત મહેનત કરતો અને પોતાના પેટ માટે કમાતો પ્રોફેસરની જગ્યા ઉપર હતો તે એક એજ્યુએટ હતો અને ધણુ વાચેયુ હોવાથી લગભગ એક વીદવાન જેટલો હુશીયાર હતો પણ અન્યુ એમ કે ચાર વરસ ઉપર તેના ધરડા કલકતેનાળા રીટા-

પરં યએવા, મળલક દોલત અને સારો દરજ્જો ધરાવતા કાકાનાં મરણથી તે તેમનો છેલ્લો હકદાર વારસ ક્યો હતો અને વશપરમપરા સરકારી સનદ મુજબ હાલ સરદારનો ખીનામ, તેમજ તેમની લખખોની દોલત ભોગવતો હતો પોતે ગરીબામથાથી ઉધરેલો એટલે પછસાની અને ગરીબોની ખરી કદર કરનારો અને મદદ કરનારો હતો તેનો હાલનો મેન્યા-વળી ખીજેજ હતો તેને મુસાફરીનો અજબ શોખ હતા દુરત નો લાગ્યો હતો અને તેથી ગામેગામ ફરતો આજે લગભગ વરસ દીવસથી લાખી મુસાફરીએ નીકળ્યો હતો અને તેનો સોમતી અને હ મેશનો સાથી તેનો દુરનો એક સગો જમગેદ ગાધી હતો. તે જ્યાંથી જતો ત્યાં સાથે દ મેશ જમ-શેદ ગાધી દેખાતો તે હાલથી તેની સાથેજ મુસાફરી દરમ્યાન હતો અને હાલ સરદાર નોસીરવાન દીવેચા ફરતો ફરતો ઇંગ્લંડ અને કેનડીનન્ટની મુસાફરી કરતો આ તરફ ઇટલી આવી ચડ્યો હતો વીરોના તેને ઘણુંજ પમદ પડ્યું, અને ત્યાંથી થોડાક માઇલ દુરના અતી રળીઆમણા દેખાવોથી મોહીત થઈ, ત્યાંના તે તરફના નાહાના તળાવ પામેના હોટેલના સરદાર નોસીરવાન જ્યાંદા થોખી ગયો હતો તેને તે તરફની સીનરી કાંઈ અજબ દીલખુશ અને આખોને ટાંક પમાડનારી લાગતી હતી

અને આજે જ્યારે હુ તે જવાનને વાચનાર જોડે ઓળખાઉ છું ત્યારે, સવારના ૭ વાગ્યાનો વખત હતો જ્યારે સરદાર નોસીરવાન પોતાનાં સાથી અને દોસ્ત, જમશેદ ગાધી જોડે, ત્યાંની દીલખુશ સીનરીની મોજ ચાખવા ખાતર વહેલો ખડી ખામદાદે તે નાહનાં હોટેલમાંથી નીકળી ત્યાંનો સ્લોપ

ઉતરી જઈ તળાવ આગળ દુર, વેરથી દેખાતો રળીઆમણો લીલોતરી ભર્યો સુદર દેખાવ જોતો ત્યાની ઉચાણુમાની એક ટેકડી ઉપર બેઠો હતો તેઓ લગભગ અડધોક કલાક એમ થોડ્યા હશે સરદાર નોશીરવાન ત્યાની ખુદગતી ખુદસુરતીના વખાણુ ગતો અને વખાણુતો, અને જમશેદ તે બેધ્યાનપણે સાબળતો ત્યાની ઠડી લેહકીમા ઝોકા ખાતો બેઠો હતો જેવામા તે તળાવમા જોરથી કાષ થપકાષ પડવાનો તેના કાને સાદ આવ્યો અને તે ચોકી એકદમ ખડો બેઠો

“ જમશેદ,” તેણે એ જોતા તુરત કહ્યું “ જાગેછ કે ઉધાયછ જમશેદ ? તે તળાવમા કાંઈ અકૂળાવાનો અવાજ સાબળ્યો ? મને લાગેછ કે કોઈ અદર પડી ગયું હોશે ”

“ નોનસન્સ ” જમશેદે આગસાધથી કહ્યું, “ એ તો અમથો તારો ધખારો હોશે. પડી કોણુ જાય વળી ? ”

“ નહી નહી જો જમશેદ,” તે જવાને હવે ખન દીક્ષના મહારાટથી કહ્યું ‘પેલી તરફ પાણીના ગોળ ચકરડા જોયા ? મને લાગેછ કે ત્યા કોઈ પડી ગયું છ અરે પણ જોની જમશેદ-ગુડ હેવન્સ ! આ તો કોઈ અબળાનો હાથ ઉપર દેખા વછ, તે જોખી હોય તેને માહારે અચાવવી જોઈએ ” અને ખીન્ન પળે તેણે પોતાનો કોટ ખેચી કાઢી અદર બહાદુરીથી ડુમકી મારી, જે જોતો અને ગભરાટ કરતો જમશેદ માધી તેની બાહર આવવાની રાહ જોતો થોડ્યો, જે મીનીટ પાચ મીનીટ, પસાર થઈ ગઈ, પણ હજી તેનો પતો હતો નહી અતી ધણા ગભરાટથી જમશેદે આસપાસ જોયું, મગર

ખીજી પળે જરાક છેટેથી તેજ વહાલા ઘેરતનો માનીતો સાદ
નેને કાને પડ્યો ત્યારે તેને નીરાત થઇ

“અહીં આવ જમશેદ, અહીં આવ અને મદદ કર”

તે તુરત ઉઠ્યો અને જ્યાં સરદાર નોશીરવાન પોતાના
બંને હાથોમાં કાંઈ બોળે જાણી ઉભો હતો ત્યાં દોડી ગયો.

“જમશેદ મેં તુને નહીં કહેલું કે તળાવમાં કાંઈ પડી
ગયું હોય તેવો અવાજ થયો હતો ? આ ખીચારી કોઈ
છોકરી અને અદરથી પડી ગયેલી મળી આવી.” તેણે હાકતા
હાકતા કહ્યું

તેઓએ ધણી સલાળથી તેણીને કીનારા ઉપર મુકી
અને પછી સરદાર નોશીરવાન તે છોકરીની નાડ તપાસવા
વાકો વળ્યો

“જવેછ કે ?” જમશેદે ઉચે દમે આતુરતાથી પુછ્યું

“હા જરા જીવ હોય એમ લાગેછ ખરૂં પણ જમશેદ
હવે તું એક કામ કર તું જલદીથી કોઈ સારા જેવા ડોક્ટરને
અહીં તેડી લાવ સાથે મારીબી લાવજે હું તેટલાં આ
છોકરી સાથે અહીંજ બેસશ હોટલમાં લઈ જઈએ તો નકામી
ચક્રવાર થશે માટે હું અહીંજ થોણું છું તું વેહલો આવજે

“તું પોતે બધો જીજીજી જઈ અધમુવો જેવો થઈ
ગયોછ નશવાન” જમશેદે જતા જતા કહ્યું “મારૂં માને તો
પહેલે તું અદર જઈ બીણાં કપડાં બદલી નાખ” અને તે
ઉતાવળે હવે ત્યાંથી ચાલી ગયો.

અને તેના ચાલી ગયા પછી સરદાર નોશીરવાન દયાથી

દાઝી જતા દીલે પાછો પેલી છોકરી તરફ ફર્યો સવાર તો ક્યારની પડી ચુકી હતી અને હવે સુષ્ પુર તેજથી ચળકી રહ્યો હતો સરદાર નોશીરવાને જોયું કે તે કોઈ અતી રૂપાળી પારસીની છોકરી હતી ગરીબ ખીચારી । આટલી જવાન, આટલી સુંદર આવે વખતે મોહતની શોધમાં કાએ આવી હશે ।

“ ગરીબ ખીચારી ’ સરદાર નોશીરવાન દીવેચા દયાથી પટપટ્યો “એની જીદગીમાં કાઈખી ભેદ હશે કેટલી દુખી એ દેખાયછ અને તે છતાં કેટલી જવાન । હજી તો એક બચ્ચા જેવીજ દેખાયછ ”

તેણે તેણીના લાખા કસખી બાળોમાંથી પાણી નીચેની નાખ્યું, તેણે ત્યાર પછી હજારો ઉપાયો તેણીને ભગડત કરવા માટે અજમાવ્યા-પણ સવળું ફોકટ તે છોકરી જરાખી હાલી નહીં કે જરાખી પોતાની આખો ઉઘાડી નહીં અને સરદાર નોશીરવાન પોતાના દોસ્તની અધીરાઈથી રાહ જોતો થોડ્યો ।

તેણે હજીએ પોતાના ઉપાયો ચાલુજ રાખ્યા તે સુંદર જવાન ચેહરા ઉપરથી તેણે જરાખી આખો ખસાડી નહીં મગર તેમાં કશોજ ફેર પડતો તે જોઈ શક્યો નહીં સધ્યારો માત્ર એટલોજ હતો કે ધણુજ ધીમેથી હજીએ તેણીનું દાટ ચાલતુ હતુ જે તેણી જીવતી હતી તે બતાના પુરતુ હતુ

અતે તપાવી તપાવીને જમશેદ ગાંધી આરી લાગ્યો તે પોતાની સાથે એક ગાડી અને ઉતાવળના હાવભાવના ગડગડ સડગડ કરતા એક ઇટેલ્યન ડોક્ટરને લઈ આવ્યો હતો જે ધરડા તખીએ તુરત પેની બેથુવ છોકરી ઉપર ધ્યાન

આપ્યું. તેણી જીવતી હતી અને જો અનામર ઉપાયો લેવાય તો હાલ તુરત તો કશાજ લયમા હોય એમ લાગતું ન હોતું એવું તેનું મત હતું.

હવે કરવું કેમ ? જો તેઓ તેણીને હોટેલમા લઈ જઈ ને સારી ચાચ તેટલા દીવસ રાખે તો ખાલી ચક્રચાર વધી પડે એમ હતું ત્યારે હવે કરવું કેમ ? સરદાર નોશીરવાને સવાલ કરતી ટપે તે છટેલ્યન તખીય તરફ જોયું જો બના માણસે તુરત તોડ બતાવ્યો.

“આ અણગણી બાનુને મારે ત્યાજ આપ સાહેબો લઈ આવો. તેણી સારી થશે ત્યા સુધી મારે ત્યાજ રહેજે અને મારી બધરી એની બરાબર જતન લેશે મારે ત્યા પુરતી જગ્યા છે, અને હું ખાત્રી આપું છું કે એક હોટેલ કરતાં મારું ઘર અને મારી વાઈફની જતન આ ખુબસુરત, નાનુંક દેખાવની બાનુ માટે વધારે ફાયદાકારક થઈ પડશે અમે એને માટે બનતું કરશું એક જીવ બચાવવો તેની આગળ પછસા અને મહેનત શું ખીસાદમાં છે ?”

અને તેઓ તે છોકરીને તે ડોક્ટરને ત્યા લઈ ગયા તે ડોક્ટરની બધરીમાં તેના જેનીજ લાગી અને માયાળુ પણ પછસાની ગરબા ઉડાસી હતી ધણી હેતથી તે તુરતજ તે છોકરીની માવજત કરવા લાગી અને એ રીતે તે કોઈ મોહન માગતી આવેલી ગરીબ પારસણને બચાવી સતોશની આહ ભરતો સરદાર નોશીરવાને લયડી ચકડીને તે ઘરડા ડોસાડો સીને એક સારી રકમનો એક આપી ત્યાથી પોતાના ફેસ્ટ સાથે વીદાય થયા.

અકરણુ ૧૨ સુ.

—,૦—

પાંચ આંગળાં કાંઈ સરખાં હોતાં નથી !

એ વાતને એ મહીના પુરા થઇ ગયા હતા જવાન સરદાર નોશીરવાન દીવેચાએ પેલી કુખી મુએલી ગરીબ પારસી છોકરી (જે વાચનાર ચેતીજ ગયા હશે તેમ કોઈજ નહીં પણ આપણી વારનાની હીરોષ્ઠન આલાજ હતી) ને બચાવી પેલા છટેલીયન ડોઁ પાઓલીને ત્યાં તેની બધરીની માયાણુ દેખરેખમાં સોંપી આપી હતી તે વાતને એ મહીના પુરા થઇ ચુક્યા હતા તે પોતે એ છોકરીનો જન બચાવા માટે કેટલો ખુશી હતો તે તેને એકલાનેજ રોક્ષન હતુ જો કોઇ તેની એ બહાદુરી વખાણુ તો તે માત્ર હસીને એટલુજ કહેતો કે “સાર થયુ કે વખતસર હુ હાજર હતો નહીં તો ગરીબ બીચારી વગર મોતે મરી જતે,” પણ એથી વધારે જરાય્ઁ ઉકમાઇ લેતો નહીં.

અને હાલ તે ડોઁ પાઓલીના ઇટાલીયન ધરના સુદર નાના સલુનમા તે છોકરીની રાહ જોતો બેઠો હતો છેક એ મહીને તે પાછો આ નાઝનીનને મળનાર હતો અને તેથી તે ખુશી હતો તે છોકરીએ એનશીવરની જે ગબીર બીમારી ભોગમી હતી તે વખતે સરદાર નોશીરવાનનો મભરાટ જોવા જોગ હતો તેના દોસ્ત જમશેદને વડીક બપ્પર પડી નહીં કે કેવી કાળજીથી કેટલીવાર તે ડોક્ટરને ત્યાં જઇ તે સુદરીની બપ્પર પુછી આવતો.

“ મને ખીલકુલ ખમર નથી કે તેણી કોણ છે ” ડા० પાઓલીના સવાલમા તે વારવાર કહેતો “પણ મારી ખાતરી છે કે તે કોઈ સારાજ કુટુંબની લેડી હોશે એના હાથ ઉપરની હીરાની વીટી જોઈ કે તમે ડોક્ટર ? જે હોશે તે એ જીવાન બાઈ સારી થશે પછી આપણે જાણીશું તમે જરાખી પદસાની વાણુ કરતા ના ને એને બચાવજો એ મારી જાતવાળી છે એટલે પારકા મુનકમા એને માટે મારેથી મને એટલું કરવાની એક ઓરાસીઅન તરીકે હું મારી ફરજ સમજું છું.”

અને હવે તેણીને ડા० પાઓલીએ તદ્દન સાગી થએલી જાહેર કરી હતી અને તેણીના બહાદુર બચાવનારને મળ્યા આવવાની આજે રજા આપી હતી તેણીને હજી તો ખમર વટીક હતી નહીં કે તે કોણ હતો પારસી કે યુરોપિયન ? છટે-લ્યન કે કોઈ ખીજી જાતનો ? અને જ્યારે તેણી બારણુ ખોલી અંદર આવી ત્યારે પહેલી હરોલમા તો સરદાર નોશીરવાનને આ નસીબની લીલીએ એક યુરોપિયનજા માની લીધેા મગર એક પારસી પેશાની કયા છુપી રહે છે ? થોડીક પણ પછી તેની ખાત્રી થતા તેણી અચકાતી સેકજ શીકકુ હસી અંદર ચાલી આવી

અને તે છોકરીને જોઈ સરદાર નોશીરવાનખી સખત ચોકચેા બે મહીના ઉપર જોયથી અતી ખુબસુરત છોકરીનેા આ માત્ર ઓળોજ નજરે પડતો હતો પાતળી, દુમળી, શીકકા ચેહરાની અને સુદર વાયોલેટ-જીન્સુ આખો આસપાસ કાળા ચકરડાવાળી આ સીતમની સેડકી માટે લયેા સરદાર નોશીરવાન દયાથી દાઝી ગયેા તેણીએ પોતાની ગમગીન, દુખથી

થેરાયલી આખો ઉઠાવી આભારથી તેની તરફ જોયું અને પછી ધ્રુજતા હોઠોથી ધીમે સાદે બોલી—

“હું જોઉં છ કે તમે તો માહારા જાતભાષજ છેઓ” તેણીએ ગુજરાતીમાં મીઠું હલકે કહ્યું “અને ૩૦ પાઓ-લીના કહેવા મુજબ મને મોહતમાથી અચાવનાં તમેજ છેઓ તમારી બહાદુરી માટે હું ખરેખર આફરીન કરૂં મગર મને અચાવા ખાતર હું તમારો ઉપકાર માની શકતી નથી તમે મને શું કામ અચાવી, લાઇ ? ઓ કાએ તમે મને કુખતી અચાવી ?” તેણીએ દુઃખથી પુરૂં કયું

સરદાર નોશીરવાને હેમતીને તે ગમગીન પુતળી તરફ જોયું

“તમે શું બોલો છ તે તમે સમજતા નથી જાનું.” તેણે માનથી ધીમે માયાળુ સાદે કહ્યું “માહારી આખો સામે તમેને કુખતા જોઇ અચાઉ નહીં તો શું કરૂં ? શું અદમ વાળીને જોયા કરૂં ? નહીં—એમ ના બોલો ! હું ત્રણો ખુશી છેઉ કે એ રીતે ખુદાની દયાથી તમારો કીમતી જાન હું અચાવી શકયો”

તેણી તેની પાસેનાજ મોઢા ઉપર ચાકથી પટકાઇ પડી અને દયા ઉપજાવવા જોગ હાલે સરદાર નોશીરવાન તરફ જોઇ ગઈ થોડીક પળ તો શું બોલવું તે નોશીરવાનને મુદ્દલ સમજ પડ્યું નહીં અતે તેણે નરમીથી પાછું શરૂ કર્યું—

“તમે જોઓ છ તેમ હું ની તમારો જાતભાષ છેઉ આઇ ! મહારો ઉપર લરોશો રાખી તમારી જેમી કાહાશા હોય તે મને કહુનો ? અને મને મદદ કરવા દેજો !”

તેણી તેની ઉપર ભરોશો રાખે ? એક મરદ ઉપર ? તેણીએ શું નહીં ખચ્યું હતું કે હવે વીશ્વાસ રાખી શકે ? તેણીએ ઝટ જવાબ કર્યો—

“ નહીજ થે કયું, મને જરાયી મદદની જરૂર નથી. હું દીલગીર છેઉ કે મહારી કાઢાણી હું તમોને જણાવી શકતી નથી ”

સરદાર નોશીરવાનનો ચેહરો એકદમ રાતો થઇ ગયો. તે ગભીરાઇથી તેણી તરફ ફર્યો, “હું જાણુ છ તમે શું વીચાર કરો છ તે,” તેણે કહ્યું, “તમે એમ ધારો છ કે તમોને મદદ કરવા અને તમારી સલાખ રાખવા હું પોતે જોઇએ એટલી પુખ્ત ઉમરનો નથી પણ તમે તેની શીકર ના કરો મહેન હું તમોને ખાતરી આપુ છ કે હું ઇચ્છે ઇચ્છ એક અહરથ છેઉ અને જો કે ઉમરમાં નાહાનો છતાં, મેં દુન્યાનો પુરતો અનુભવ લઇ લીધો છ તમોને પારકાં શહેર વચ્ચે દુખમા જોઇ, એક લાઇ તરીકેજ તમોને મદદ થવા હું ચાહુ છ ”

વળી તે થોડી પણ સુધી ચુપ રહ્યો અને પાછું ચલાયું જે દરમ્યાન કમનસીમ આલા મુજતા હોડો સાથે ચુપ બેસી રહી હતી

“ તમે મને એક જવાબ આપશો ? સાચ્યે સાચ્યો, ખાત ? ” સરદાર નોશીરવાને લાગણીથી પુછ્યું “મને કહો જોહેન, તમે તળાવમા કાએ નખાવી દીધું ? મને ફક્ત એટલું જ કહો ”

“ કારણુ મને મહોત જોઇતું હતું. ” તેણીએ જવાબ કર્યો અને તે સુદર આખો આસુઓથી ભરાઇ જતા તેણે જોઇ.

“એ બરાબર સીધો જવાબ છે” સરદાર નોશીરવાને દીલાસાથી અને ઘણી નરમાશથી તેણીને હીંમત આપતી ઢપે કહ્યું “હવે ત્યારે મને વધારે જણાવજો કે કાએ તમારા જેવા જવાન બાનુને એ રીતે મોહત માગતા જયુ પડયુ ?”

“કારણ” — અને તે મીઠા ચેહરો તથા હોઠો એકદમ શીકકા પડી ગયા તેણી ભાગ્યેજ બોલી શકતી હતી “કારણ આ બોહળી દુન્યામા હુ એકરીજ છેઉ માહારી પાસે પૈસા નથી, ધરનાર નથી, માહાર કોષજ નથી અને તેવી મે ધાયુ કે એ રીતે માહારો નકામો જીવ કાઢી નાખવાથી ખુદાખી માહારી ઉપર બહુ નારાજ થશે નહીજ મને ચાહનાડ કે માહારી કદર કરનાર આ દુન્યામા કોષજ નથી એટલે માહારી જીદગી તદ્દન નકામી જેનીજ હુ સમજુ છ”

“ગરીબ બચ્ચુ ! ગરીમ છોકરી ! અને તમારા માઆપ કોષ નથી ?”

“નહી,” તેણીએ કહ્યું “માહારા માઆપ બને મરણ પામ્યા છે.”

“અને મને તમે નહી જણાવો કે તમે અહી કેમ આવ્યા ? તમારી મરણ હોય તોજ મને કહેજો એહન ખાત્રી રાખજો કે એક ભાષ, એક સાચ્યા દેસ્ત, તરીકે હુ તમારે માટે માહાર બનવુ કશ”

“હુ એક દેસ્ત સાથે અહી આની હતી આ મોટી દુન્યામા તે એકજ દેસ્ત હુ ધરાવતી હતી”

“તે તમાર સચુ હતુ ?”

“ તે આ દુન્યામાં મને વહાલામાં વહાલું માણસ હતું છ ”
તેણીએ ગમખ્વારીથી જવાબ કર્યો, “અને પત્ની તેવણ મરી
ગયા માહારે મનથી મરી ગયા—માહારી પાસથી સદા માટે
તેવણ ચાલી ગયા ”

તે ચેહરામાં અશોષ અને નેકીનાંજ પડછાયા સરદાર
નોશીરવાને જોયા તે એક નીર્દોશ ખચ્ચાં જોવો પાક અશો
ચેહેરો અને મીઠી નરમ આંખો હતી અને તેણે ધાર્યું કે
તેનો કોઈ ધણોજ અતલગનો સગો કાકો યા મામો મગી
જવાથી તે ખીચારી એકલી અટુલી પારકા શેહેરમાં રખડી
જવાથી ગભરાઈ જઈ પોતાના જન ઉપર ક્યું હશે તે
આપડા ભલા જવાનને તેણીની દુખભરી કાઢાણી અને પેલા
હમ્મા પુટા લશ્કરી તખ્તીખી અમલદાર કેપટન મોદરાખ મમ-
નશાહની શુરાઈની કયા ખમર હતી ?

“ અને તે તમારા સગા ઉપરજ તમારો સવળો આધાર
હતો એટલે ? તમે એ સગાને ધણીજ ચાહતા હતા ? ”

“ ચાહતી હતી ? ” તેણીએ આગવી પાછળી યાદ કરી
ગમખ્વાર કહ્યું “તે માહારે મન માહારી આખી દુન્યાજ
હતી સાહેબ તેની ઉપરજ માહારો સવળો આધાર હતો
અને હવે તેનાં ચાલી ગયાથી હું તમામ નીરાધાર થઈ પડી છ ”
તેણી એક પક્ષ અહીં થોળી મધ અને પછી ઉભરાઈ આવતું
ડચકું પાછું પોતાની છાતીમાં દાખી દેતા કહ્યું “હવે એ
વાન જવા દેઓ ભઈ માહારેથી એ બધું યાદ કરી શકાવું
નથી ”

“ વાર, ત્યારે આપણે હમણાનીજ વાતો કરીશું તમે

તુ એમ કહેવા માગોછ કે હાલ તમે તદન વરસાર પછસા ટકા અને સગા વાહાલા વગરના છેઓ ?”

“હાજી તેમજ છે,” તેણીએ તે શુ કરવા માગતો હતો તે માટે અજમ થતા ટુકમાં કહ્યુ

“જુઓ, તમારી આગળી ઉપર જે વીંટી છે તેની કીમત તમે કહી શકજો ? માહારા ધારના પ્રમાણે એ હઝાર રૂપીયા ઉપરની થના જાય તમે ત્યારે તમોને પછસા વગરના કેમ કહી શકો ? જો આ વીટી તમે વેચો તો જરૂર—”

“વેચુ ?” તેણીએ ચીસ પાડી “એ માહારી આગળીથી એક પળમી જુદી કરવા પહેલા તુ મરવાનુ વધારે પસદ કરે”

આટલો જુસ્મો અને હેન જોષ તે અજમ થયો. આટલી નાની છતા કેટલી સાચી અને હેતવતી ! તેણે ધાયુર્ કે એ વીટી તેણીના બેહસ્ત પામેલા કોષ વરડા સગાનીજ હોતી જોષએ

હવે ગમે એમ કરી આ ગરીબ નીરાધાર છોકરીને સહાય થવુ અને તેણીને ઠેકાણે પાડવી એવો પડકો દરાન તેણે કર્યો

“માહાર નામ સરદાર નોરીરવાન દીવેચા છે” તેણે કહ્યુ “અને તુ કલકતાનો રહીશ છેલ મને તમાર નામ હવે નહી જણાવો બહેન !”

તેણીને એક ઉપજારી કાટેવા નામની તો યાદ થઇજ નહી તે એટલી તો નીરહોદ્ધ અચ્ચા જેની હતી કે પોતાનુ

નામ હુપ્પુ રાખી બીજી કાષ લગતુ નામ આપી દેવાનું, તેણીને લાન આવ્યું નહીં, જે તેની જગ્યાએ કાષ બીજી મોટી ઉમરની બાગડ છોકરી હતે તો તેવું કાષ તેને સુઝતે તેવો આશાને તો ખ્યાલ આવ્યો નહીં અને તેણીએ તેથી પોતાનું નામ કહ્યું.

“માહર નામ આશા ગ્રાટ છે” તેણીએ કહ્યું.

“આશા ગ્રાટ—આશા ગ્રાટ? વાહ—ફેવુ સરસ બીડું મ્યુઝીકલ નામ તમારું છે, હવે ત્યારે મને કહો મીસ ગ્રાટ કે જે તમે રસ્તામાં જતા હોવ અને તમોને બાજુએ પડેનું એક ગરીબ નહાનું એકલડાકલ બુજસુરત પક્ષી મળે તો તમો શું કરો?”

“તેને ઉપાડી લઈ નરસ કર અને પાણી,” તેણીએ ને જવાનના એ સવાલથી વણી અજબ થવા છતાં પુરત જવાબ કયો.

“જરાબર કહ્યું” જવાન સરદાર નોશીરવાને કહ્યું “હવે જુઓ—તેજ પ્રમાણે તમારો દાખનો લેઓ, જાણે એક નાહના એકલા પડી ગયેલા પક્ષી માફક તમે મને મળ્યા, એટલે તમારી ઉપર માહરો લઈ ખરો કેની? તમોને છેક મોહતને દરવાજે પુગી ગયેલા હું તેડી લાવ્યો તો હવે તમારી જી દગી સુખી કરવાની મારી ફરજ છે કેની, મીસ ગ્રાટ.” અને તે મોઢો એહરો એકદમ બીહીકથી શીકકો પડી જતા જોઈ તેણે પુરત સુધાર્યું.

“ખુદા ખાતર ઉંડુ સમજે ના—મીસ ગ્રાટ મારી

કહેવાની મતલબ એમ છે કે તમેને મને મદદ થવાની રમ આપો તમેને હીદુસ્તાન લખ જઈ ૧૨ પાડવાની મને પરવાનગી આપો-અને માહારી ઉપર વીશ્વાશ રાખો હું તમેને ખાતરી આપુ છું કે હું એક જેન્ટલમેન અને મેન ઓફ ઓનર છું”

“ તમારી ધણી મહેરબાની લખ ” તે છોકરીએ ધણી હેશાનથી કહ્યું “ તમારો ઉપગ્રહ હું કેમ માની શકું ? પણ માહારે તો હવે નોકરીથી અહીં જ માહાર પુર કરવું છે તો તેમા તમે મને શી રીતે મદદ કરી શકશો ? ”

“ અને હું તેમાજ તમેને મદદ થવા ચાહુ છું, મીસ ગ્રાટ મને કેહો કે તમે શું શું કરી શકો છો ? તમાગ એકા-મધ્વીશમેન્ટસ મને ખતાવો ”

“ હું સાડ લરી ગુ થી અને સીવી જાણુ છું, થોડો ધણો પ્યાનો વગાડી જાણુ છું હું ધાડ છું કે હું સાધારણ સારી રીતે ગાઈ જાણુ છું ફ્રેચ અને છટેલ્યન અને થોડું ધાડ આવડેછ, અને ઇંગ્લીશ ધાડ સારી રીતે હું લખી વાચી જાણુ છું વળી રાધવાની સારી આવડ છેજી અને-અને બસ એટલુજ મને આવડેછજી ”

“ બસ એટલુજ ? ” સરદાર નોશીરવાને હસીને કહ્યું “ હવે ત્યારે તમેને કોઈ બચ્ચાં માટે ગવરનેશ દાખલ થા કોઈ માઈના કે પેન્યન દાખલ રહેવા મગરો ! ”

તેણી એક પળખી ઠીચાર કંવા થોભી નહી આથી

ખીજો સારો ચાન્સ કયા મળવાનો હતો ? એટલે તેણીએ તુરતજ તેનો લાભ લીધો.

“મને કોઈ સાત જેવા બાતુની કપેનીઅન દાખલ રહેવા થાણુ ગમશેજી તમે મને એમા મદદ કરી શકશો તેમ ધારોજી !”

“હા હુ જરૂર તેમ કરશ” સરદાર નોશીરવાને કહ્યું “હવે ત્યારે સમજી લેઓ, મીસ ગ્રાન્ટ હુ તમોને માહારા પલાન જણાઉ માદરી એક કઝીન છે, હીલ્લા દાદીગેઠ નામની ગે ધણે મોટે ખાચરે મુ મધમા પરણેલી છે અને તેને એક કપેનીઅનની ખાસ અગત છે ત્યાં હુ તમોને મોકલશ પણ વચ્ચે મુરકલી એટલીજ છે કે તે હાલ પોતાના ધણી સાથે ઉટાકામદ દના ખાના ગયતી છે અને થોડો વખત હજી તાહજ થોભનાર છે તથા જે તમે કહેતા હોવ તો હુ તમોને તાહજ વધ જાઉ અને જે તેમ તમોને નહીં મીક લાગે તા હાલ તુરત મારી સાથે કનકતાજ લઇ જાઉ તાહ મારા કાર બારણુ ચાદન ડોસા માહરા મમલા પી પાસેજ એક નાહાના કોટેજમા રહેજ તાહ તેટલો વખત તેવચુની સાથે તમે તોડી પાડો, અને પછી માહારી કઝીન મુખમ આવે ને હુ તમોને તેણી સાથે મેળવશ મિયાર કરીન તમોને જેમ ગમે તેમ મને કહો ”

ઉઠીના નામથી તે છાકરી કમકમી ઉઠી જ્યાં બેહે-સ્તનાજ સુખનો વખત તેણીએ કારેલો ત્યાં હવે તેણી પાછી કેમ જઈ અને રહી શકે ? તેણીએ તેથી કલકતાજ જવાનો વીચાર રાખ્યો.

“હું ધારૂં છે કે હાલ તુરંત તો હું કલકત્તાજ આવશુ અને પછી જો તમારા પીતરાઈને ઉઠીથી આવતા ધણે વાર હોશે તો તાહ જવશ નહીં તો થોડાજ દહાડા હોશે તો પછી મુબબજ સીધી મળશ ”

“વાર જેમ તમોને ફાવે તેમ જરામી ઓસકાવો ના મીસ ટ્રાઈ મને તમારો એક ભાઈજ હવેથી ગણુને હું આજે મારી કઝીન ઉપર લખશ અને આપણે આવતે અંદ નાડે અહીંથી ધડ્યા માટે ઉપડીશુ તેટલા તમો બહેન મીસીસ પાઓલી સાથેજ ધણા કમફર્ટથી રહી શકશો ખરૂં ની ?”

“હાજી પણ તમે ધારોજ વાર કે મેં આપધાતની કેશેશ કરી તે જાણુવા પછી તમારા કઝીન મને પોતાને ત્યાં રાખશે? હું એવણુને ગમશ ?” તેણીએ અચકા અચકાને પુછ્યું અને એ નીરદોશ સવાલ સાલળતાં બલો સરદાર નોશીરવાન મોટે સાટે હસી પડ્યો.

“આપણે એવણુને જાણુવા હમતુજ નહીં કે તમે ઇટલીમાં એકવાર આપધાતની કેશેશ જેવું કરેજી ” તેણે હમીને કહ્યું “અને તમે ગમશો કે નહીં, તે માટે તો હું ખાત્રી આપુજ કે તમે એવણુને જરૂર ગમશોજ ” અને હવે તે સધળું પકકું કરી રજા ચાહતો ઉઠ્યો તેણે અતી માયાથી તે છોકરીને હાથ પોતાનાં હાથમાં શેકહેડ માટે ઝાલ્યો.

“ સન્દા નોશીરવાન ” તેણી થીમા મીઠા હલકે બોલી.

“તમારો ઉપકાર હું કદી વાળી શકવાની નથી હું એટલું જ કહું છું કે તમારી ભલામી માટે ખુદા તમોને દરેક વાતે સુખી કરે પણ મને એટલું કહેશે ભાષ કે મારે ખાતર આટલું કાળજીથી તમે કામ કરો છ ? મારે ખાતર એટલી તકલીફ કામ લેઓ છ ?”

સરદાર નોશીરવાનના સોદામણા ખાનદાની ચેહરા ઉપર એક અજબ ફેરફાર થઇ ગયો જાણે ખુદાનું રોશની જેવો ઝળકાટ તેની ચચળ ચળકતી આંખોમાં ચમકી રહ્યો અને એક અશોષભર્યા હસવાથી તે નુરમદ મુખડો બેવડો ઝળકી રહ્યો.

“કેટલાકો મને ફાંટાબાજ ધારે છે” તેણે કહ્યું “અને કેટલાક તો વળી મને અર્ધ ઘેલોજ માને છે કારણ મારા વીચારો અજબ જેવા છે ખુદાની મરજીથી હું એક પૈસા વાળો માણસ છેઉં, મીસ ગ્રાટ—અને તેથી મને બસ એવોજ ખ્યાલ છે કે તે પૈસા મારા પોતાના નથી—માત્ર હું તેનો રખેવાળ એક સ્ટુઅર્ડ જેવો છેઉં મારા પૈસાથી બીજા માણસનું બધું થઇ શકતું હોય તો તેમ કરવા હું સદા તૈયાર છેઉં, તેના જેવી બીજી મોજ આ દુન્યામાં મારે મન એકે નથી દુન્યામાં આપણે કેટલા વખતના પરીણા છીએ એ ખ્યાલ મને હમેશા આવેછ—અને તેથી આપણી ટુક જીદગી દરમ્યાન જેટલું બધું થઇ શકતું હોય તેટલું કરી લેવું જોઇએ એજ મારો વીચાર છે તમારો જાન હું બચાવી શક્યો તો માટે હું ખુશી છેઉં બહેન—અને આ દુન્યામાં પાછાં તમોને સુખી અને સતોશી થયલા જેવા હું ધણેજ

પ્રુથી થવશ. જો તમારી જગાએ બીજી કોઈ હોતે તોબી હું આજ રીતે વરત્યો હોતે ”

આહ કેટલો ફરક ? એ મરદો વચ્ચે કેટલો ફરક ! ક્યાં કેપટન સોહરાબના વીચારો અને ક્યાં ‘આ સરદાર નોશી રવાનના ?

“માહારે લીધે તમોને ખરચ તો ઘણોજ થયોછ, અને તમે લીધેલી મહેનતની તો વાતજ પુગ્ની નહી સરદાર દીવેચા ” આજ્ઞાએ હેશાનર્થી કહ્યું પણ તુરત તે બના જવાને તેણીને આમળ બોલતા અટકાવી અને સાઈમન કરતો તેણીની સામે આવી ઉભો

“એ બધી પચાતી તમારે કરવાની નથી તમારૂં કામ તો હવે વહેલા તદ્દન સારૂ થઈ જવાનું છે ” તે હસ્યો અને હીમતના વડું એ ચાર સખીના સાથે તે હવે તેણીને ત્યાજ છોડી ચાલી ગયો.

અને તેના ચાલી ગયા પછી ત્યાજ વીચાર કરતી આજ્ઞા બેમી રહી ગઈ ચુજરી તમામ બુવી જયુ અને હવે નવીજ જીદગીએ જીવવું એવો તેણીએ દરાવ કર્યો યુ તે દરાવ તેણી પાળી શકશે ?

તે કેટલો બલો હતો ! કેટલા મોટા ઉમરાવી દીક્ષનો એ સરદાર નોશીરવાન હતો ! આહ ત્યારે દુન્યામા બધા જ મરદો કોઈ યુરો હતા નહી તેના જેવા બધા માણસોબી હતા ખરા !

તેણી ક્યાં સુધી એમ વીચાર કરતી એસી રહી તે

તેણીએ જાણ્યું નહીં આખરે મેડમ પાઓલીએ આવી તેણીને તે વીચારોમાંથી બીદાર કરી ત્યારેજ તે જાગી અને ચમકી ઉઠી

અકરણુ ૨૦ સુ.

અરે—અરે—જી હગી ત્યારે તારૂં ફીકકી અને
લુખખી તો નથીજ !

એક અકવાડયા પછી સરદાર નોશીરવાન આલા ગ્રાટ સાથે હોંદુસ્તાન માટે ઉપડી ગયો. તે જોકરીએ તે આખી મુસાફરી દરમ્યાન જરાએ ઉલટ કે ખુશી બતાવી નહીં તેણીનું તો જાણે દીલજ તુટી ગયું હતું.

તેઓ મુ મધ પુગ્યા—જ્યાર પછી સરદાર નોશીરવાન તેણીને કલકત્તા લઇ ગયો. તે તેણીને લઇ સીધો પોતાને મકાનેજ ગયો. અને તેના કારભારજી ધરડા ચાદણુ ડોસાની કેરમા તેણીને સોંપી દીધી તે એક પુરાણુ મોટું મકાન હતું. અને માઇનો સુધીની તેની જાગીરો લખાતી હતી થોડેજ દુર તેનાથી, તેના કાકાને ટાઇમનું બધાવેલું કારભારજી ચાદન ડોસાનું નાદાનું સાદું સફાઇ ભયુર્ એકું, પુલપાન અને વેલા એથી ઢકાઇ ગયેનું “ફર્ન કોટેજ” હતું, જ્યાં હવે પછી આલા પોતાની નવી નોકરીમા ઠર પડે તેટલા તેણીને રહેવાનું સરદાર નોશીરવાને નક્કી કર્યું હતું.

તેનાથી છુટ્ટ પડતી વખતે તેણીએ તેનો ધણો ધણો આભાર માન્યો અને પછી ચાદનમાય સાથે નેવણને ધરે ગઈ

અને ચાદણ ડોસાને વટમારી ચાલુ ધણીજ ગમી ગઈ તેવણ તેણી ઉપર થોડા થોડા થઈ જતા રહ્યા

“તું મને મારી પોતાની દીકરી જેવીજ વાહાલી લાગશે આણુમાય” તેવણે કહ્યું “અને જ્યારે સરદાર નોશીરવાને તાહારે માટે મને બનતું કરવા કહ્યુંછ, તાહારે તો હું માહારે જીવમી કાઢી આપશ એવણ માટે હું તું નહીં કરે ? માહારે ખાતર એવણે ધણું કરેલું છે આણુમાય હું જેટલી એવણની ભલમનસાઈ અને લાએકીની નારીક કરે તેટલો થોડો છે, એટલા ભલા છે એવણ”

ચાદણ ડોસા ધર માખી રેજ, સવારના છ વાગ્યાર્થા સરદાર નોશીરવાનના મહેલ જેવા બગવાનો કારભાર કરવા “રૂસ્તમ બાગમા” જતા ત્યાર્થી અગ્યાર વાગે પાછા ફરતા, અને પાછા સાજે ચાર વાગામા ત્યાં જતા, તે રાતે આવના અને જ્યારે તેવણ લેહરમા હોય ત્યારે સરદાર નોશીરવાનની ખુબ વાતો કરતા

“ઝાહર માહારા નસનાનની તો જેટલી તારીક કરે તેટલી થોડી નાહલો બુચો હતો ત્યારનો મે તો રમાડેલો બેહસ્તી ઝસ્તમજી શેઠના વખતમા અહીં કોઇવાર આવે ને એવી તો મસ્તી તોફાન કરે કે બેહસ્તી ઝસ્તમજી શેઠ તો ગભરાઈ ગભરાઈ ગય પછી ખીચારાના ગાપ ગુજરી ગીયા, અને એક વખતમા તો એની માયથી એની પાછળ ચાલી ગઈ પછી એક વખત અહીં આયો ને કોણ ગળે તું થયું

તે કાકા ભરીજા ખુમ મરાયા ને એ અહીંથી ચાલી
ગયો, કાકા કેહજે જધુ પરતુ મુકી મારી પાસે રહ ને
એ કેહેજે હુ તો શીખયા જાઉં પછી એ તો શીખી
ભણાને મોટો પુરવીજ બન્યો ને પુતાના મોટા પ્રેફેસર
રના ઓખા ઉપર ઉતો અહીં તો પછી આવ્યોજ નહીં ને
કાકાથી એવા એનાપર ગુસ્સે થઈ ગયેલા કે તેડાવેખી નહીં.
આખરે ચાર વરસ ઉપર રસ્તમથ શેડ ખીચાના એહેસ્તી થયા
એટલે એને અહીં આવડુજ પડ્યું અને આવ ન ગલા વાડીને
માલેક થઈ રહ્યુંજ પડ્યું પણ તેના છબર કાઢ પુરો
પાપરો રહ્યો ' વડીમા અહીં તો ઘડીમા કાઢ મુસાફરીએ
નીકળી જાયજી "

અને એવી એકની એક તોડ ॥ આદત ડોસા પાઝી અને
પાછી આના આગળ ધણીએક પાતો કરતા જે સમથ ત
ખરાજ લાએક લલા માણસ મારે તેણાને માનની જાગણા
પેદા થતી રહી

આલા ધણીકવાર ગમે અના મકકમ ઠરાન છતા પોતાની
મધ ગુજરીના ખ્યાલમા મધકક ઉતરો જતી ધણીકવાર ત્યા
જઈ "રોજી લીલા" જ્યા તે સુખમા કેપટન સારાખ સાથે રહી
હતી, તે નજરો નજર જોઈ આવડુ, ખસ એકજવાર તે એક
વારનું વાહાવું મકાન જોઈ આવના તેનો છત્ર તલ પાપડ
થતો હતો—છતા તેણી કાષ્ઠના નકકો ઠરાવ ઉપર આવી
શકીજ નહી, અતે એ રીતે મહીનો ઉપર પસાર રૂપ ચુકયો

હતો અને એક દીવર તેણી “ફર્ન ફોટેજ”ના સુદગ યાગમા ગુલાબના પુલ કાપતી હતી, તે વખત સરદાર નોશીરવાન તેણીને મળવા આવી લાગ્યો.

“સાહેબજી, મીસ ગ્રાટ” તે જવાને હરને એકરે મીઠાસથી કહ્યું “હું તમારે માટે ખુશ ખબર લાવોજી મહારી કઝીન હીલ્લા લખેજ કે તે ચાર દીવસ થયા મુખમ આવી ગેજીજ માટે મારે તમેને એકદમ મોકલી આપવા કેમ તમે તખ્યાર છેઓ ? મહારી કઝીન ઘણી મજાહની લક્ષી છોકરી છે અને મહારી ખાત્રી છે કે એની સાથે તમે સુખથી રહી શકશો”

તેણીની મધુર આખો ઉપકારના આસુઓથી ભરાઇ ગઇ તેણીએ આભારથી તે લક્ષા જવાન ગમ જોયું એક તદ્દન પરાયો તેણી જેવી ત્રાહીત છોકરી ઉપર આ કેટનુ હેશાન કરતો હતો । એ કેટલો લલો ઉદાર દીલનો । કેટલો સાચા ભલા પવીત્ર મનનો ? કેટલો તેણીના એકવારના વહાલા કેપ-ટન સોહરાયથી જુદીજ તરેહનો તે હતો ।

“હું તમારો ઉપકાર શુ રીતે વાળી શકશ, સરદાર નોશીરવાન ।” આલાએ ખરા દીલના ઉભરાથી કહ્યું

“સુખી દેખાવાથી” તેણે હસીને જવાબ કર્યો, “તમારો એકરો સુખના કીરણોથી ખીલી રહેલો હતો જેવાથી હું મારો મદદો વળી ગયલો સમજશ, મીસ ગ્રાટ”

ખીજે દીવસ મુખમ માટે ઉપડવાની તેણી સાથે ગોઠ વધુ કરી ને ત્યાંથી ચાલી ગયો, અને આભા તે કાલ ક્યારે પડે તેની રાહ જોતી તખ્યાર થઇ રહી

બીજે દાંવસે સરદાર તોશીરવાન વખતસર તેણીને સ્ટેશન ઉપર મુકવા ગયો તે નરમીથી તેણી સાથે વાનો કરતો તેણીના કપાટ મેટની બારી આગળ થોભ્યો ખુદસે માથે ઢિભેડો કોષને પણ પોતાના હેન્ડસમ દમામદાર દેખાવ તથા ચચગ આપ્યો મીઠો મરદાનગીભર્યો ચેહેરો, તેમજ સુદર ઢપછપથી મોઢ પમાડે તેવાજ લાગતો હતો.

“ સ્ટેશન ઉપર મારી કઝાન મીસીસ હીરજીભાઈ દાદી શેઠના કાર તમેને લેના આવશે, મીસ ગ્રાટ તેમા તમે દાદી શેઠ દાહિસમા જાજો અને મે આપીછ તે ચીકી હીદવાને આપજો તમે સહી સત્તામત પુગ્યા અને ત્યા તમેને કેમ લાગેછ તે મને પ્રસરે તખી જણાવજો ” તે ભત્તા જવાને છેવટે કહ્યુ અને પછી એક મીઠા ગબીર નમન સાથે જ્યારે વેન ચાલી, એટલે તે ત્યારથી હરી ગયો અને આલા હવે પછી તેનુ શુ થનાર હતુ તેના પીચાર કરતી પવન વેગે ઉડતી અગ્ની રથમા આગળ અને આગળ ચાલી

આહ ! આ નવજવાન પુરુષ તે કરમાઈ જતા નાઝુક કુલ ઉપર તાઝગીનુ નવુજ કાષ પાણી છાટયુ હતુ ! દુન્યામા અતે ત્યારે કાષ હજીમી મોજ જેવુ હતુ ખર ! !

પ્રકરણ ૨૧ સુ'.

— ૦ —

નવી શેઠાણી—હીલ્લાં દાદી શેઠ

કમનસીબ આલા ! નસીબ શુ નથી કરતુ ? તેણી ક્યાથી ક્યા આવી હતી ? એક ગરીબ વકીલ બાપની બેગલોર ખાતે વસતી નીરદોશ બોલીલાલી છોકરીએ શુ શુ ખચ્ચુ અને શુ અનુભવ્યુ હતુ ? પોતાની જીદગીનો આ ચોથો ભાગ તેણી બજવી રહી હતી સોલ વરસની ઉંમર તક સાદામ અને નીરદોશતા સીવાય કશુ તેણીએ જાણ્યુ નહોતુ ત્યાર પછીની તેણીની કેપટન સોહરાય સાથેની સુખી જીદગી અને તેની છેવટમા ખમવુ પડેલુ દુખ અને હારેલાઓ, ત્યાર પછીની સરદાર નોશીરવાન દીવેયાની મહેરબાનીથી જરા રતી મળેલી શાતી, અને દુન્યાદારીથી વેગળા એકાન જીદગી ! અને હવે પછી ફેશનેબલ દુન્યામા ચાલતા તરેહ તરેહના રંગદગ અનુભવવા તેણી મુબ્બ આવતી હતી ! ! આહ શુ નસીબ !

તેણી બરાબર વખતસર મુબ્બ આવી પુગી—પણ જરાએ મજરામ નહી સરજત હવે તે છોકરીને હીમતવાન અને શાંત થતાં શીખાડતી હતી તેણીએ પોતાનો સામાન કિતગળ્યો અને પોતાને માટે આવેલી મોટરકારમા બેસી “દાદીશેઠ હાઉસમા” હકારી ગઇ

તે નેપીઅનસી રોડના ફેશનેબલ લતા તરફ આવેલુ એક અની સુદર મોટા બગીચા સાથનુ મહેલ જેવુ મકાન

હવે તેનો ભવ્ય દરબાર દેખાવ, અને મોટાઈ જોઈ એક પગ આજ્ઞા ગ્રાહ ખગ દીનથી અજ્ઞાન થઈ ગઈ એનજનસ હોલ ધણીજ રાંભાયમાન રીતે શણગારેલો હતો ચમરાક દેખાવના નમનતાઈ ભર્યા માણસો એક સરખી નાવરીમા સજ થયેલા અદીયા તરો ફરતા દેખાતા હતા

તેણીને ત્રણજ માંથી અદર તેડી જવામા આવી— અને હુકમ મુજબ પહેલે તેણીને આસાએસ માટે માગ ઉપર તેણીના રમમા ત્રણ જવામા આવી મોટો મારખજનો દાદર ઉચામાની કારપેટ ખાંજાવેલો અને ટુંટું ગોભાયમાન પુનળા તથા ઉમદા પેનટીંગસ ગોઠવેલા એ બધું નકાવના તેણી અતે ઉપર જત લાગી

તેણીને માટે ખી તેવાજ સુદર ખુદ્તા હવાનાળા ત્રણ મોટા ઓરડા અને એક મીડીંગ રૂમ તથાવાર કરવામા અગા હતા ત્યાનો રમખ્ય દેખાવ અને પેસાડી રેન ડેડ જોઈ તેણી દવાઈજ ગઈ તુ આટના પગા અને મોટાઈ સાથે નોરીરવાન દીવેચાની આ પીતરાઈ મડેન મુખી હતો નાદાન જતા આલાએ હવે છદગીની “ચીવી સુકકાનો” પુરતો અનુભવ મેળવ્યો હતો એટલે કે નીચારના જતાયમા શકમદ રીતે તે છોકરીએ ગભીરાઈથી માયુ ધુગુવધુ

અડધા કલાક પછી એક નરમાશભવા, પણ ત્રગા એસકા દેખાવની ધરડી આયાએ આવી ખમર આપી કે માઈ સાહજ તેણીને મળવા ચાહતા હતા અ હુકમ થતાજ તેણી તુરત તામેદારીથી ઉઠી સાથે ચાથી ભવા નોશીરવા દીવે ચાની આ પીતરણુ કેરીક હાથે તેનો ખ્યાલ તેણીને પુરકજ સતાપતો હતો

થોડીક પળમા તેણી ધણાજ ટેરટથી સણુગારેલા મોટા ભવ્ય ડરોઈંગ રૂમમા આવી લાગી—જ્યાં બેઠરકાર દુપે અડધી બેટેથી તે મોટા મકાનની એકલી માલેકણ સરદાર નોશીર-વાનની જવાન પીતરાઇ મીસીસ હીરજી દાદી ગેડ—દ્વાથમા એક ચોપડી પકડી બેઠી હતી

તેણી જવાન હતી ભાગ્યેજ છરીસેક વરસની હશે સુરત માજરા ડોળા અને ઘણો ખુમસુરત ચેદરો ધરાવતી સાધારણ કદની તદન બેઠરકાર કંડી રીતભાતની તે એક સુદરી હતી તેણીએ ધરમાથી ખુમ ભપકાયા પોશાક સજ્જો હતો અને જ્યારે તેણીએ ઉઠીને ઉભી થઇ આલાને આવકારના સખુનો કહયા, ત્યારે તેના અવાજ અતી મીઠો અને એક વાજીત જેટલોજ મધુર કાનોને અથડતો હતો તે છતાં સાથે થાક અને ડટાળાનો ભેળ તુરત તેમા જણાઇ આવતો હતો તે પહેલીજ નજરે એક સુખી છોકરો દેખાતો હતો નહી

“તમેજ મીસ ગ્રાટ કની !” તેણીએ સેહેજ શીકકુ હસી મીઠાસથી આવતે આવકાર આપતા કહયુ “માદરા કઝોન નરાવવાનનુ કામળ મને મળ્યુ છ અને હજારો વેલકમથી તમે અહીં ભલે પધારયા એમ હુ ખરા દીક્થી કેદુ છ બેસો મીસ ગ્રાટ આપણે વાત કરે”

અને તેઓ બંને જોઓ ભીમ્યમા એક એકની સગ નમા આવનાર હતી, તેઓ આ રીતે જીવગીર્મા પહેલીજવાર મળી બંને એકમેકની ખુમસુરતીથી અગ્નિ ગયથી અને એક-એકને પસદ પડેથી જણાઇ

આત્માએ યજ્ઞની જની ઉવટે હીંસા દાદીજેના ચેહેરા

તરફ જોયું એક જાતનો તુચ્છકાર અને ખેદગ્રસ્તરી તે નુદર મુખડામાં દેખાતો હતો પોતાના દીવનો એક આયનો હોય તેવોજ ચેહરો ધરાવતી તે જ્ઞાન આનુ હતી જાણે હેત, આશા વીશ્વાસ અને દીક્ષા તુટી ગયું હોય તેવોજ હાલ જતાવતો અને એક દુખભરી કાઢાણી રજુ કરતો તે ચેહરો હતો.

“હું આશા રાખું છું કે આપણે અને એકમેકને સંતોષ આપી શકશું, મીસ ગ્રાટ” તે મ્યુઝીકલ સાદ પાછો આસાને કાને પડ્યો “માહારા કઝીન નસવાનમાં મને ઘણો વીશ્વાસ છે અને તેના કહ્યા મુજબ મને ખાતરીથી લાગે છે કે આપણે સાથે ઘણા સારી રીતે રહી શકશું તમે ધારો છો કે તમે અહીં સુખથી રહી શકશો મીસ ગ્રાટ”

“માહારી ખાતરી છે કે હું અહીં ઘણા સંતોષથી રહી શકશું મીસીસ દાદીશે”

આસાના ગમગીન મીઠા પણ કડવાસથી ભરપૂર સાદે ચોક્કસ તે વડી છોકરીએ જટ તેના ચેહરામાં જોયું

“તમોને દરેક સુખ સગવડ આપવા હું માહાર જનતુ કરશું મીસ ગ્રાટ.” મીસીસ દાદીશેઠે આગળ ચનાવ્યું “અને હવે તમારા કંઈ માટે આપણે ઓછા માહારા કાગળો લખવા, માહારી સાથે ફરવા આવવું અને મને દરેક વાતે ખુશ રાખવી એજ તમારું કામ છે મીસ ગ્રાટ, મને કોઈ બીજી સંતોષ આપી શકતી નથી હું એકદમ ચીરડાઉં જતી ગયતી છું તેથી મને ખુશ સ્વનાવમાં રાખવી અને માહાર મન રીઝવવું, જાસ એજ તમારું કરવાનું છે તમે ધારો છો કે તમારેથી એ બધું શકશે”

“હું તમોને સતોરા આપવા માહાડ મનનું કરશનું”
અ તાએ ગરીબાઈથી જવામ ક્યો

“ત્યારે એતો જાણે સેટન થયું હું ખુશા છેકે કે તમો
આવી લાગ્યાડ, મીસ ગ્રાટ, કમકે આજની સાજ કેટલી કટા
ગા ભરી ને ડલ લાગેજી”

આટલા પત્તસા અને મોટાઈ જતા આ પુતળા જેવી
છોકરી કેટલા ગમગીન અને દુખી જમુની હતી ! આલા
કામમી જવામ કહે ને પહેલા નેતાએજ પાશુ આગળ
ચલાવ્યું

‘હું ચાલું ના ચાલી ધામડુમી ડાંગીઅ છરી રાડ
તેમ છે, મીસ ગ્રાટ લોકોને અદા નેડ બોલાવ કરી રાડ
અથવા હું જઈ નડ પણ મસ હું કટાગી મેષજ કોઈનામાં
એહરા મને સતોરા આપી રાકતાજ ના હું જાણે માહારી
ડાંગીથી ધરાધ ગમ હાઉં તેમજ મને લાગેજી એમ જતા
માહારી ખાતરી કે કે તમારી કપનીમા તો મને સતોરા મળી
નડશે ખરો એ કોર્ષી અ ની, તમેજી એક કપ માહારી સાથે
લગો, મીસ ગ્રાટ !’

તેણીએ હા પાડી અને અડ કપ વીડુ અને ને કોર્ષીનું
કપ નીમે નીમે હારે લગાડતા આનાએ આગપાસ આખો ફેરની
ન જીવ એનોડો તપાસ્યા યુવોથી કેલધ જતી કનઝરવેટરી
તત્ત ને ના નાની પામજ આવી હતી અને તેનો ખુનખોદાર
ખંડકાટ ન આખા આરડમા ક્વામ નડયા હતો દૂરથી તે
કનઝરવેટરીને દમાવ અક પરોઆતા માળા જેવોજ તજરે
આવતા હતો અ ની નીક ડન અવળા ડન ના ઝાડો અને

નવાવચમાં પ્રસારે તેમજ દરેકે જાણી જાણેની ઇલેક્ટ્રીક નાઇટ ગોલી મુડી હતી. વળી ડરાઇંગ રૂમનો દેખાવ કાલ ઝાંઝો સુદર હતો નહીં. ગનીયામાં પણ અડવા ઉપર પેના અથ તથા નરમ અને સુવાગો હતો. મોટી ખુદથી ચામચ મારીએ જેમાંથી ઘ્યાનો અતી હડક આપનારો દેખાવ નજરે પડતો હતો, અને હીરાના ઉપગ્રા પીકચરે મોટા આરટી નોના માસ્ટર પીચજ હતો. તેમજ ત્યાનો દરેક પીચે હાથગામ પત્તામાં સાદુન મનાવનો અઘા ટેસ્ટવી ગોલી રાખેનો હતો.

અત ને મવા જીવન, સુદર દેખાવ વચ્ચે તે મકાનની નજર કરતી નહીં, અને સાદુની કરતી નોડાલી હી ના દાદા નહીં, આખી મુગદમાં સર્વથી ખુમસુરત, સવથી પછસાનામી અને સવથી દુખી ડોકરો ખડા હતી. તે જાણ ગમગીનીની પેશીનુજ અઠ દીન પીગયાના જેવું ચીનજ રજુ કરતી હતી. મારપીઠના પેરા જગી ઝાણી નીનોનની સીકનનસતી નેરતી સાડી, અને તન મેચ થનુ તેનુજ સુર જગીઝ અડી ઉઘાડી ગતી. અત પાખા ઉઘાડા કાના ખેતનનુ દુખ તાજના પાસા પેરા સાકિત જગના હતો જ નેરેરટ રટાહલમાં મનાલી તમા અઠ હીરાના ગટાન જગજગ થનો હતો અને એ મનુ નતી અને તે ખુમસુત પત્તામાં અનોટયા મારતી પ્રગા માટે ત્રિચાર નહીં આના ફેરી નીપ કરતી સુપ ખેદી.

૧૧૧ મનુ સુપ ખની રહયા અત ને આ જગના ડોકરોની છાંટીમાં રૂ પનુ દુખ આટના દેખાવના મુખ હતો તખી દુખી દેખાતી હતી.

‘ મન કંકરા નીગીમ વાંચીના ક હમ મુઃ નમારે

માટે શું કરી શકું ?” અ તે આલાએજ જવાન ખોની પુછ્યું

‘ કાછજ નહી, થે કયુ મીસ ગ્રાટ હાલ તુરત તો તમે અહીજ બેસીને જરા આરામ લેઓ ” હડા ધીમા સાદે હીલ્લાએ જવાન કર્યો

પાછી તેવીજ ભય કર ચુપકીદી ત્યા પથરાઇ રહી જે આલા ખમી શકી નહો, એટલે પાછું તેણીએ કહ્યું

“ તમેને મ્યુઝીકનો ગોખ છે મીમીસ દાગેદ ” હુ તમારી પાસે કાઢ ગાઉ ?” અને મુગી ચુપકીદીમાં દાનુ કોડુ ફુણાવતા તેણીને જોઇ આલા ઉડી પ્યાના પામે ગઇ અને એક અની નીલગીરીભયુ મીડુ ગાયન જે તેણી પોતાની નીલાતની મુસાફરી દરમ્યાન શીખી હતી, તે ગાના પડી તે ગાયનમાં જાણે બે આહતા જીગરને છુટા પડાનેા હેવાલ દરશાવનેા હતો અર્ધુ એક સાલગી એકદમ પધારે ગાતા હીલ્લા દાદીશેઠે તેણીને અટકાની દીધી

“ બસ કરો મહેરમાની કરીને મીસ ગ્રાટ ” તેણીએ માગી લીધું “ જો કે એ ધણુજ મીડુ, લાગણીભયુ અને નદન સાચ્યુ છે છતાં મને મુદલ રાહત આપી શકતુ નથી એનાદ હસ્તાનુ કે રમુજ ગારો તો મને પધારે ગમત પડશે ”

તેણીએ હુકમ મુજમ જીવ ઉપર જોરાવરીથી એક નાહાતુ નમુજ ગાયન ગાયુ ખરૂ—પણ તેણી બહુ અજાન થઇ એમ છતાં તે મગરર ખુનસુરત વહરા તરફ તેજ પુછવાની હોમત કરી શકી નહી, કે કાય તે ગાયન મીડુ અને ખરૂ હોવા છતાં તેણીને ગમતુ નહાતુ ? તેજ ધડીએ બારણ

ખુલ્લુ અને એક પુટમેન રૂપાની સાથે રમતા એક કાડ સાથે
 નાખ્ય થયો. જે એક વાંચી લખ તેણીએ મોટા ખુલ્લા સાથે
 તુરત હુકમ આપ્યો. “નવાખ સાહેબને અદર લાગ્યો.” અને
 પછી તે એકરૂપા જે ફેરફાર થયો તે આજ્ઞા પોતાની આખી
 હાથે દરમ્યાન છુની નહીં એ પણ ખરા મુખ અને આન-
 દથી હીલના દાદીશીનો એકરૂપા જણાઈ રહ્યો. જાણે તેણી
 મલ્લાઈજ ગઈ હોય તેમ લાગ્યું.

એકજ પણ, અને બારણુ ખોલી એક જવાન દાખવ થયો.

પ્રકરણ ૨૨ મું

— ૦ —

પેલુ વીચીત્ર પ્રાણી “માટીડા” — જે વધુ નમુનાઓ !

આ નવા શેઠજીની સાથે મહાજા રામનારને બરાબર
 ઓળખાણ કરાવવી પડશે નવાખ બહમન્યારજી મ ધરાતી ઉંચો
 અને ખુલ્લુસુરત દેખાવતો હતો. તે સીધા ટટાર અને નવાખી
 દેખાવતો આશરે પાતરીશેક વરસનો તીક્ષ્ણ બુલુ આપ્યો અને
 યેરા ધપકાગીયા વાળનો એક પહેલવાન જેવો જવાન હતો.
 તે આ હીલના દાદીશીના કુછનો દીકરો અને તેણીનો સાચો
 દોસ્ત હતો. તેને અદર આતો જોઈ તેણી હરખથી ઉગી
 હેતમા નવાખના હાથે સાથે તેનો સામે આવકાર આપતી
 ધસી ગઈ.

“ભોમ ? એ ભોમી એમ કેમ ? હું તો જાણું કે તું સધાવ્યો હોજો ! તું હજી અદો કેમ , ?”

તેણી એક પળ આપણી આજ્ઞાનો હાજરી તો નીસરી ગએલીજ માલમ પડતી હતી આસપાસનું તેડીને ભાગ્યેજ ધ્યાન હતું નરમારાની પોતાના કઝોનના લાથમાથી તેડીએ પોતાના હાથો છોડાવ્યા અને પછી એક મોઢા ઉપર તેડી પાસે પોતે જગ્યા લીધી

“હજી હેરામારના કાગળ આયુ નથી, રીદના નામ નહીં હજીર હતું એ મહીના સુધી ભોવાગમ મળ્ય તેમ નથી— તેથી હાલ તુગ્ન તો હું અહીંજ છેઉ

“એ કેવું સરસ, કેવી મનહ, ભોમ” તેણીએ મચ્છા સડી ખુરાથીથી પોકાયું “તું અદી હોજો તેટલા દાઢાના મનેમી જરા મજેહતુ તાગરો તે મોહવાઇ જશે”

આજાએ અજાણથી આ મધુ ત્રેયા કયુ આ કેળ દતો—કે જેની હાજરી એક સુસ્ત અદાનો ચીન્હાકિ અજાણને આવી રીતે એક હનનની ઉનટમદ ઊઠગેમા કેવી નાખતી હતી ‘ અચીત આ તેનો ધણી તો નહીજ હતા, એટલી તો આનાની પુગતી ખાતરી હતી ત્યારે તે હતો કેળુ ‘ અને તેની સાથે આ માવતુજાગ દાદીશીના મધરીતે કાગતુ નગગતુ હતુજ નુ ?

ચોડી પગની ત્યાજ નાતી પથરાઇ જે દરમ્યાન જનાન નનામ મદમનયારજો આસપાસ નજર કરી તેના આવ્યા પછી પહોંચાજના આવ્યા તરફ તેની નજર એવાઇ અને તે તુરત પોતાના કઝોન તરફ ફેર્યો

“ તાહારા ફેન્ડ સાથે તે અને હજી ઓલખાણ કરાવી નથી હીલ્યાં ” તેણે કહ્યું અને ત્યારે એ સખ્તો સાંભળતાજ તે મોટે ધરતી શેઠાણી એકદમ ચમકી પોતાના દીલખુશ રાખનારાથી બીદાગ થઈ

“ એવણુ માહારા કે પેનીઅન મીસ આલ્ફા ટ્રાઈ છે, બોમ ” તેણીએ ઓલખાણ કરાવી “ અને હવેથી અને પોતાની કે પની આપવાનું અને મારી સાથેજ રહેવાનું એવણે બધી બલમનસાપથી કબુલ કર્યું છે ”

વળી થોડી પળની ચુપકાદી અને વળી પાછા પેલા એ તો પોતપોતાની વાતમાં ઉતરી ગયા મહમનવાર ધરાનીએ વાકો વળી કાઢ તે છોકરીને કહ્યું, જેથી આલ્ફાએ જોયું કે હીલ્લા દાદીશેઠનો સુદર ચેહરો એકદમ લાલચોળ થઈ ગયો— અને જે મીઠાસથી તે હસી તેથી બમણી સુદર દેખાવા લાગી.

“ પણ હું એમ પુછું, હીલ્લા, કે તાહારા બધી હીરજી બાઈ કાઢ છે ? મેં એમ સાંભળ્યું હતું કે પુના રેસ માટે એવણુ મએલા હજી પાછા ફર્યા નથી એ શું ખરી વાત છે, હીલ્લુ ? ”

અને તેના બધીનું નામ, જે તે પોતે ધરાવતી હતી તે સાંભળતા તે જવાન બાનુના ચેહરા ઉપર અજબ ફેરફાર થઈ ગયો તે ચેહરા ઉપરનું આનંદી હસ્તુ અને સુખનો ચળકાટ એક પળવારમાં ઝટ સમી ગયો અને તેની જગ્યાએ પાછો પેલો તુચ્છકારભર્યો ઠંડો ચીલ્લો ચઢી ગયો.

“ બલા બલે મારી !! તેવણુ અહી નથી કાઢ છે

અને કેમ છે—ને ક્યારે આવશે તે હું કાંઈ જ જાણતી નથી
આજે તો હવે તું આવ્યો છ ત્યારે અહીં જ જમીને જશે કેની,
ખોમ ”

અને તેના પીતરાઈએ તે ગુરત કબુલ કર્યું

ત્યાર પછી તેઓએ શુ વાત કરી તે આલા કાંઈ
સાબળી રાકી નહી ફક્ત છુટાછવાયા મોહો તેણીના કાને
અથડતા રહ્યા આખરે થોડી પળે નવામ બદમનયારજગ
તેણી ત્યાં બેઠી હતી ત્યાં આવી બેઠો અને તેની સાથે વાતો
કરવા લાગ્યો

તે એક એવો જવાન હતો,—આ દંપત્રમાંથી નવામ
મદમનયાર જગ છરાની—કે કોઈને પણ ગમ્યા વગર રહી જ
નહી તેનો ચેદરો ખુલ્લુગત અને તેની મનુ આખો ચચળ
અને માયાગ્રુ હતી તેનું હરનું ખુનું દીલનું આ મીઠાસ
ભર્યું હતું તેની ઢપ છપ અને બોલવાનું તણ જ આકર્ષીત
અને સાદ જાનોને દીનખુશ લાગતો હતો અત ત્યાર એવો
અક જવાન કોઈને મા ગમ્યા જગર રહી જ કેમ ? મદમનયાર
છરા બે સેદજ અખપમીયા પોતાની પામે મેઠેવી ન ગ્રોક
ગોના સુદર પણ દુખી મુખડા તરફ નેયુ

તેણે વાડીયાર માયાથી તે ગ્રોકગને વાતો કરાવ્યા કરી,
તેટલ પાકા મીઠા નાકથી હીંદના દાદાશેડનો આનંદી મીઠો
માદ તમત કાત પડ્યો

“ખોમ અહીં આા અત મારી સાથે કાંઈ સારી
વાતો કર ”

થાડી મીનીટ આલા ત્યા થોગી અને પછી કાઠમી ગડ-
મડ ક્યા વગર પોતાના રૂમમાં ચાલી ગઈ—જે ઉપર ઘણે
વારે નવાન બદલન્યારનું ધ્યાન ખેંચાયું

“ મીસ માટ તો ચાલી ગયા, હીલા ” તેણે કહ્યું,
“ મગ્ગદની છોકરી વાગે જ હું આના ગામુ છ એ અહીં
સુખથી હી શકશે ”

“ હા મગ્ગદની છે ! ” મીસીસ દાનિશેઠે હસીને કહ્યું
“ મને ખી ગમી ને નેથી હું ખાઈ જ કે તે અદી માગી સાથે
સુખમાં ગઈ શકશે ખરી ”

“ તું જાણતો નથી હાલના ” પાછું મદમનવારે કહ્યું
તું જાણતો નથી કે તું ને મલ્યાથી હું કેટલો સુખી થઈ
શકું છું ” અને તે છોકરીના હાથ તેણે પોતાના પાને દાથોમાં
પકડી હેતથી તેણી તરફ જોયું

જ્યો મીસીસ દાનિશેઠો એકરો ગબીર મની ગયો
તેણીએ પોતાનો હાથ નરમાઈથી તેના દાથોમાંથી છોડવી લીધો

“ તું એમ ના કરે એમ યાદ રાખ કે હું એક પર-
ણેથી ઓરત છું, અત હીરજી શેઠની મગર ધણી આણી છે કે
આપણી વચ્ચે દોસ્તી સીનાય હવે બીજી કાઠજ હોતું જોઈએ
નહી તે વખત હવે ગાંધો, એમ એ છતાં તું જ્યારે મારી
પાસ હોયજ ત્યારે માહાગી બધી શીકરો, કટાણી, દુખ અત
આગસાઈ ઉડી જાયજ અત હું જાણું એદરના વસ્તી હાઉં
તેમજ મન લાગેજ ! એ ના ખરૂં જ છે—પણ તું મને વધારે
સતાવ ના એમી પણ એક ખરા દોસ્ત તારાકે માહારી બીજી
રહી માહાર દુખ ખમવાની મને હીમત આપતો રહ ”

તે રાત્રે થાકેલી હોનાથી આજા જમવા નીચે આવી નહીં તેણીએ ખાણ પોતાના ઓરડામા જ લીધું અને નવાળ બહમન્યારજ ગતે ધર ફરતા, તેણીએ પોતાની બારીમાથી જોયો ત્યારે કાષ્ઠ બાણ મોકુ થયું હતું નહીં

નવ વાગે ધરડી આયા રોઝા તેણીને કપડા બદલાવા આવી ત્યારે તે આયા ગુસ્સામા જ હતી તેણીએ ફફડી ચટકી ખખર આપી કે “૧ળી માદારા માધનો મીઝસ આજે ઠેકાણે નથી મને ઓરડામાથી કાઢી મુકી કે જા હું માદારે હાથે કપડા બદલી લેવશ હીલ્લુબાઈ બધી વાતે સારી છે, મસ એકે સ્વભાવજ બહુ ખરાબ, ને દાઢા બરીઓ છે ”

થું તેણીને સ્વભાવ ખરાબ હતો ? તેણી એમ કાએ ચીરડાયા કરતી હતી ? ફક્ત ચીમાધને જોતા તારાઓ અને ચદ્ર તેણીની ખાનગી વાન કહી શકતે કે પોતાના રૂમમા જતા તે જવાન બાનુએ કેવી રાત ગુળરી હતી આટલી જવાન છતા કેટલી દુખી ? જ્યારે જોમના તે રાત્રે તેણીને છોડી મયા પછી હીલ્લા દાદીશેઠ પોતાના ઓરડામા મઠ ત્યારે તેણીએ લાખટ યુજવી નાખી અને બીજાણા ઉપર પડી એક દરીઆવ રડી અને જે કલ્યાત કયુ, ને તેના સિવાય કાષ્ઠ બાણી શકયુ નહી

તેણીને એક મોટામા મોકુ દુખ હતું તેણીનો ધણી પ્રજોજ ચીરડાઈ ખરાબ સ્વભાવનો અને એક રદ બાતલ માણસ તરીકે જાહેર હતો પછસા ખાતર પરણેલી આ જવાન સુદ્ધ છોકરીનો પરણ્યા સસાર કેમ આવતો હતો તે ખાપણે આગળ જોઈથું

આલા પાઠી પોતાની નવી ' માછ 'ને મળી ત્યારે ખીજે દહાડે સવારે દસ વાગી ગયા હતા આયા રોઝી આવી તેણીને પોતાની બાઈના ઓરડામાં તેડી મઠ હતી—જ્યાં હીલ્લાં દાદીશેઠ પોતાના વરના કંઠરામાં અજમ સુદર દેખાતી, એક નીચી મોઠી ખુરસી ઉપર વાચતી પડી હતી

“ ગુડ મોર્નિંગ મીસ ગ્રાટ ” તેણીએ આલાને દાખલ થતા જોઈ તુરત શીકકુ હસીને કહ્યું “ હવે મહેરબાની કરી મારા આ મધા કાગળોના જવાબ લખશો ! ” દરેક જણને જણાવો કે દીલગીરી સાથે તેઓનું ઇજન નાદુરસ્ત તબીબતને લીધે દુઃ કબુલ કરી શકતા નથી ”

જવાબ દેવા વગર મુઠી મુઠી આવાએ લખ્યાજ કયું પાચેક મીનીટ પછી ઘરમાં વજી ગડબડ થતી હોય એમ સંભળાયુ આગલા હોલનો ધટ ધણા જોરમાં વાગી રહ્યો હતો, અને નોકરોએ દોડાદોડી કરી મુઠી હતી, ખીજાજ પળે આયા રોઝીએ આવી ખચર આપી કે શેઠ સાહેબ પધાર્યા હતા

વજો દીસે પોતાના ધણીને પાઠો ફરેલો જણા એક પરજોતર જે ઉતટ મતાવે તેની ઉલટ “ દાદીશેઠ હાલિસ ” ની તે જ નાન શેઠાણીએ મનારી નહીં તેણી જરામાં ખુશી થયલી જણાઈ નહીં, કે જરામાં ફેરફાર ને સુદર એહરા ઉપર થયો નહીં પોને માચતા હતા તે આપડી ઉપરજ આખો ડરવેલા રાખી તેણીએ “ વાઝ, ” કરીને આલાને જવાબ આપ્યો, એટલે તુરતજ તેણી ત્યાંથી ચાલી મઠ

સીસ મીનીટ પસાર થઈ મઠ મીસીસ દાદીશેઠે પોતાની આપડી ઉપરજ આખો ચીટકેલી રાખી અત આના ખીચારી

પોતાના લખવાના કામ સાથે ફાદા મારતી રીતે જ પછી મારણુ જોરથી ઉધડ્યું અને તે વરનો માથેક હીરજીભાઈ દાદીશેઠ પોતે અદર ચાલી આવ્યો. તે ક્રિયા ભરેલા કદનો, પથ્થુ રફ દેખાવનો, તવોજ રફ ચદરાનો, કરડી ધુરકતી ભુરી આખોનો અને મોટા થથરાતી નખનારા શ્વેત્રાટ કગના સાદનો તદ્દન રફીઅન જેવો દેખાનો નગભગ ચાલીમેકની ભરતીમા આવેલો જવાન હતો. તે વચ્ચે જોરમદ દેખાનો હતો. તેના હાથે મોટા જડા અને રોડોડી હતા. હોડોડીની તેરાજ જડા અને શુરસાથી વળી મએવા જેવાતા હતા. ન્યારે તેની કોણી શુરી આખોમા દમશે એક જાતનો નુચ્ચાઇનો કાપ દેખાનો હતો એવો. તે મજબબ દોલત ધરાવનાર હીલ્તા દાદીશેઠ જેવી મીઠી મધુરીનો ભરથાર, અને “દાદીશેઠ હાઉમ”નો માલેક હતો.

તે પોતાના જહેલ, ખરાજ સ્વભાવ માટે એકદમ જાણીતો હતો. ઠાકટો, લુચ્ચો, અને મીજાજી, તે આ ગરીમ, સુદર પીલ્લાનો ભરથાર હતા. તે વળો સાથે જીદ્દી અને ચીરડાઉ, તેમજ ખેરીને એક ગુલામ ગણનાર રશીઅન જેવો હતો. તેને અદર દાખલ થતા જોઇ તેની થડી મગરૂર ધણીઆણીએ ખેદરકાર ઢપે તેની તરફ જોયું.

“ધણુ સાડ ! તુ પેર ચનાવોજી તમે વાહ ! !” અદર પેસનાજ મોટા શ્વેધારી સાદે હીરજીભાઈ દાદીશેઠ તરફ કયું “ધરનો માલેક હું અન માહારી ઉતરજ ધ્યાન નહીં અપાય” આવાને જાઉં છ તો નારના કે ચાહ સફા થઇ ગયું. ! ! ખાણીની હજી નામ નીસાન નહીં, અને મરી જોઉં તો વરની

દરકાર કરવાને મઠવે અરડાઇને અહીં તોવેલ રાખ્યા કરેછ !
હુ મચ્છુછ કે હુ નહીજ આવ્યો હોતે ”

‘ તેજ બેહતર થને ’ હડા બન્ધ જેવા ધીમા મીઠા
હથકે હીન્ના દાદીશે તેને જરાખ નેઈ “ઝેલા અંદરાડીપાથી
નરમા કેટલી શાતી હતી ! પણ તે હવે જવયેજ જોવાજો ”

અને એ સાબળી તે માણસે જ મરાડ પાડી અને
મોઢામાથી ખરામ મનીચ બોલે ઉચ્ચાગવા માડ્યા, તે સમજતા
આણા ત્રાટ અજાયબીથી ઉછળી ઉભી થઇ તેણીને જોતાજ
આ મકાનનો ધણી પસદ આવ્યો નહોતો આ વળી પેલા
વીચીત્ર પ્રાણી—(જેને દુન્યા “માડીડા”ના નામથી ઓળખે
છે, અને જે દરેક રાતમા સ્ત્રી જાત કરતા પોતાને ચઢીયાતો
માની વીથે છે તે-નેજ કહેવાતા “માડીડા”)-નો એક બીજો
નમનો હતો ! ! !

“ જરાખી મહારાવો ના મીસ ત્રાટ જ્યા છેઆ ત્યાજ
બેમી રેહો ” મીસીસ દાદીશે તેણીને મહારાતી જોઇ હ કે
કલેજે કહ્યુ “ આવો હુ તમેને ઓળખાણ કરાઉ ’ એવણ
મારા નવા કપેનોઅન મીસ ત્રાટ આવ એવણ માદારા ધણી
હીરજીભાઇ દાદીશેહ ” તેણીએ હડી ખેપરવાઇથી અને તુચ્છ-
કારથી તેના ભરથારની ઓળખાણ કરાવી

પ્રકરણ ૨૩ મું .

ખુટી એન્ડ ધી બીરટ !!

થોડાજ અઠવાડયાઓ ત્યાં પસાર કરવા પછી ચચળ આર્થા તુરત હીલ્લા દાદીશેઠને ભેદ એતી ગઇ તેણી કાએ એની કુજરી અને ચીરડાઉ બની ગઇ હતી, તેણી કાપએ કચામા ઉઘટ એતી જણાતી નહોતી તે દવે સમજી જવું મેહલ હતું

ને હીરજીભાઇ દાદીશેઠને ફક્ત ચીરડાઉ કહીએ તો બરાબર વર્ણન કરેલું કહેવાય નહીં સોડો તેને ધાતકી કહેતા હતા અને હતું પણ તેમજ બ્યારે ને નાહાનો હતો ત્યારથીજ ખરાબ મીઠાજનો અને તોછડો તેમજ ધાતકી ઉધર્યો હતો તે સોડોની લાગણી દુખવવામા મળહ લેતો, ટટો કળ્યો, કગ્ગો અને પછી પોતાથી ગમે એવું નમજી હોય તેનેબી મારવું અને ઠેકાણે લાવવું એ તેનો ધારોજ હતો તે પોતાના કુતરાઓને, ઘોડાઓને ખુબ મારતો, અને સોડો તો એમબી કહેતા કે પોતાની બધરી ઉપરથી તે હાથ ઉપાડવા કદી ચુકતો નહીં જેમ જેમ તે મોટો થતો ગયો તેમ તેમ તેનો સ્વભાવ બગડતોજ ચાલ્યો

સોસાયટીમાં સોડો તેને કદી ખુશીથી આવકાર આપતા નહીં—પણ તેના પપ્પાનો ખ્યાલ કરી તેને વેઠી લેતા ખરા પપ્પા શુ ચીજ છ ? તેના નોકરો અને તેની જગીરો ઉપરના માણસો તને ધીકકારતા અને તેનાથી ડરતા હતા

અને તેના ગુસ્સાનું મુળ ખીચાગી તેની ધણીઆણીજ હતી એક વખત એવોજી હતો જ્યારે તેણી પોતાના ધણી આગળ નેતરના ઝાડની માફક ધરજતી ઉભી રહેતી તેની ગાંઠો અને ખરાબ શબ્દો તેણીના ચેહરા ઉપરનો રંગ ઉડારી દેતે તેણીને શીકકા મોહત જેવી કરી નાખતા તેના મોટા ધોધાટયો સાથે સાબળી તે બાપડીનું જીવતર ધારતીથો થ મ થઈ જતુ હતુ મગર હવે તે વખત ગયો હતો—તે દાહાડાઓ પુરા થયા હતા, તેણીમી હવે ઘડાઈને પુરતી હીંમતનાન થઈ હતી જરા પણ પોતાના ધણીથી તે હજી ડરી જતી નહીં મુગા ધીકકારથી તેની સામે થતા તે હવે રીખી ગઈ હતા અને એ જોઈ તે મમણે ગુસ્સા થતો, અને તેણી ઉપરનો પોતાનો કાણુ ખોઈ દેવા માટે તેણીને ધીકકારવા લાગ્યો.

તેના કડવા સખુનો ને તેણી મુગા ધીકકારથી ચલાવી લેતી યા કોઈવાર એવો થપકો મુકતી કે પેલો તો ગુસ્સાથી ઘેલોજ થઈ જતો માણસોના સામે તેણીને સુધારવા ખાતર તે જે બોલતો તેની તે નોટીસજ લેતી નહીં તેણી કોઈ દિવસ પોતાની કોઈ ઇચ્છા જાહેર કરતી નહીં । કે કશામા મરજી બતાવતી નહીં । કેમકે તેનું પરીણામ તે ખીચારો પહેલેથીજ જાણી લેતી અને ખુદરની રીતે આમ થનાથી બનવુજ જોઈએ તેમ તેણીના પોતાના સ્વભાવ ઉપર પણ પુશકળ અસર થવા પામી તે એકવારની રગીલી હતી પુતળા ચીર-ડાઉ, ઠડી, મગર અને એકાંત સાધીને બેસનારી મના ગઈ.

એ બધું થોડાજ દહાડામા માજાજ તપાસતા આના જોઈ શકી હતી ફક્ત અજાણી તેને એટલીજ લાગતી હતી

કે આવી જવાનું ખુશ્નુરત છોકરી આવા એક ઘાતકી હેવાન જેવા માણસ સાથે શા માટે પરણી દશે ? પણ તે વાતનોથી એકવાર છેડે આવી ગયો તેથી તેણી આખરે જાણી શકી એક દીવસ આલા બેસીને મીસીસ દાદીશેઠ સાથે તેણીના રૂમમાં વાત કરતી હતી તેટલા તેના રીત મુજબ આરામ અકાળોને હીરજીભાઈ દાદી શેઠ અદર આવ્યા.

“આવ હું શું સાબળું છ હીલ્લા ” તેવણે ખુબ પાડી “મન ખમર પડી કે મારી ગેરહાજરીમાં પેલો તારો સગો નવામ ધરાનાં તું ને અહીં મળવા અને તારી સાથે આખી સાજ ગુજરવા આવ્યો હતો ? ને કેમ મને કહ્યું નહીં ? એ મારા ધરમાં તું ઢોંગ માર્યા છ ? ખડુ સારું હું તો જાણું કે નવામ સાહેબ હંદરાનાદ સંધાવ્યાથી હશે ત્યારે એમણે સાદમ તો તેને મદને અહીં આવી મારી બધરી સાથે મળાઈ કરતા દેખું તે કેમ મારાથી એ બધું છુપાવ્યું હીલ્લા ?” અને તેણે આખું વર સાબળે અને છુછું ઉઠે, તેવી એક બરાડ પાડી અને પામેનાં ટેમલ ઉપર જોરથી મુકાં અણાળા જે જોતા મરીમ આવું સખત ફાળ ખાઈ ધુજતી ઉભી થઈ મધ હીલ્લાએ તે જોયું, અને પાછી ત્યાજ એમી જના તેણીને ઠસાવત કરી.

“તમારે જો અહીં રહીજી હોય મીસ માટ” તેણીએ હાંસરે કહ્યું “તો મારી જાણામણું છે કે રોજના આવા દેરના જેવાનાં આદત, જેમ અને તેમ જલદી પાડો.”

તેના મન્યારે કાઠ જવાળા નાખ્યો નહીં પણ બારણું અકાળી ત્યારી ચાલી ગયો, અને હીલ્લા દાદીશેઠ તેના બચાવમાં આલા આગળ કડું બોલી નહીં.

ત્રણ મહીના એ રીતે પસાર થઇ ગયા હતા પાછો એકઠી રાર તે અરસામા નવાજ અદમન્યાર ઇગનીએ દેખાવ દીધો હતો નહીં અને આવા તો હવે ત્યા નવી જી િથી થઇ ગઇ હતી તેણીની નવી શેઠાણી માટે તે મહુ જીવ આળતી અને તેણીને ખુશ રાખવા અને ઉપયોગી થઇ પડતા પોતાથી મનવુ કરતી તેણીનામા તેણીએ વજા ઉમદા ગુણો જોયા જે મધા જાણે તે સાચવી રાખતી હોય તેમ ઉપરથી તો કરડી અને મીઠસીજ જણાતી રહેતી ગરીબ બીચારી તેનો શુ રાક ? આટલી ખુશસુરતી અને પછસા જતા જીવગીની એકજ જરૂરી ચીજથી તે આકાત હતા, તો પછી ગીજી વધુ શુ કામનુ ?

એક દીનસ એક ઝળકતાં તડકાવાળી ખુશનુમા સહવારે મીસીસ દાદીશેઠે આવાને પોતાની પાસે તેડી મગાવી તેણી તે વખતે ચીત્ર કામ કરવાના ઓરડામા એકલીજ હતી અને મારીએ ઉભી રહી તે તરફના બામનો સુદર રંગીયામણો દેખાવ વીચારવત ટપે જોયા કરતો હતો

“મીસ આટ,” તેણીએ આજે પહેલીજ વાર તમાર ઉલટમદ કહયુ “આજની સહવાર ઘણીજ રળીઆમણી છે તેથી તમોને મારી સાથે મોટર ડ્રાઇવે આવના ગમશે ? શેઠ-રમા નહીં, પણ દુર એકાતમા અધેરી કે મનાડ તરફ આપણે જઇએ ?”

પણ આલાને જવાબ આપવાનો ભાગ્યેજ નખત મળ્યો તેજ ઘડીએ બારણ ખોલી હીરજીભાઈ દાદીશેઠ પોતે અદર ચાલી આવ્યા

“મને તાહાર કામ છે, હીલ્લા” તેવણે ગુસ્સાથી કહ્યું
 “આ તારી નાફરમાનીને બીજો દાખલો જો મને જણ્યા
 વશે, કે તે મચી તારાફની અછરીનું તેડું નાકણુવ કર્યું છે
 કે નહીં ?”

તેણી બીલડુલ્લ મલરાયા વગર ધીમેથી આજ્ઞા તરફ કરી

“મીસ ગ્રાટ તમે માહારા કાગળોના જવાબો આપો”
 તે તમે યાદ કરી શકશો, કે કોઇ મીસીસ મેરી મચી શરે-
 ફને આપણે તુ જવામ લખ્યો હતો ના ?”

“મને તે અરામર યાદ છે” આજ્ઞાએ તુરત તામે-
 દારીથી કહ્યું “તેમણના જમવાના તેડાના જવામમા ના
 લખ્યું હતું” અને તેણીએ જવામ કરતાં હીરજીભાઈ દાદી
 ગેઠના ગભીર ચેહરા તરફ જોયું—જ્યારે તેની અછરી તે
 તેની હાજરી બુક્કીજ ગઇ હોય તેમ પાછી મારી આગળ
 બાહર ડોકાવતી ઉભી

“અને તા માટે ના લખવું પડ્યું !” તેણે ચીંડાઈને
 વસારાખંધ મીસીસ દાદીશેઠ આગળ ધસી જતા કહ્યું “મને
 એકદમ જવામ જોઇએ, કે એ બાત સાથે માદરા કહ્યા
 પ્રમાણે તુ શા સાડ બેળાની નથી ?”

આના તેના મગડાટબર્યા સાદ અને ગુસ્સાભરી રીત
 લાગ્યાં દાડદાડ ડ્રુણ પણુ મીસીસ દાદીશેઠના ચંદ્રાર ઉપર
 તા જ એ ચંદ્રાર થયો નહીં ફક્ત તેણી વધારે તુચ્છકારથી
 નના ડર્ખાણુ ધણી તરફ જોઇ રહી

“જવામ આપ મને એકદમ જવામ આપ મચી

શ્રોફ મારો ખાસ ફ્રેડ થાયછ તે તુ જાણેછ; તો તેનીજ બધરી સાથે તે શ્વા સાડ જમવા ના પાડી તે એકદમ મને ડહે ” તેણે પાછો ચગડાટ કર્યો

“કારણ કે એવા માણસ સાથે હું બેળાવા માગતીજ નથી ” તેણીએ હોંમતની તુરત આવો જવાબ કર્યો

“શ્વા માટે નહીં / કાચ નહીં ?” તેણે થથડારીને પુછ્યું

“કારણ મચી શ્રોફ એક જુગારી, છાકટો, લુચ્ચો, અને મારા દરજ્જાથી ઉતરતો છે તેથી હું એની સાથે બેલાના ના પાડું ” હીલ્લા દાદીશેઠે મોટા તુચ્છકારથી સમજાવ્યું “અને તેની બધરી મેરી, એક હકેત, ખીનકુલ હલકા રીચારની, ચીપાનની, લોકોને આજી નાખવાના ફોકટના પછાડા મારનારી, ખીલકુલ રદમાતલ છોકરી છે તેથી એની સાથે બેળાવા હું ના પાડું છ હવે શું કેહોછ તમે, હીરજી ? વળા એટનુજ નહીં પણ હું જણ્યારી દેડેછ તમોને કે હવેથી એ અહીં આવે નહી, અને ૮ ત્યા જાઉ નહી તેવો મે પડકો દરાન કર્યો છે ”

આવા તમામ થથરીજ ગઈ તેણીને કમકમાટીની ધુજરી ઝાગી અને હજી ગુ થાય છે તે તેણી સમજી શકે તે પહેલા તો તેણીએ જોયું કે હીરજીજાણ દાદીશેઠે પોતાની બધરીને રીક્ષા કરવા ખાતર પોતાના હાથમા પકડેલો હટ્ટર ઉઠાવ્યો અને જોરથી તેણીના મોહડા ઉપર ફટકો વગાવી દીધો ! !

પણ તે છોકરીનું તો પાપણુખી હાલ્યું નહી ના તો તેણીએ હાથ લાખો કરી તે ફટકો પોતાના એકરા ઉપર પડ્યો

અટકાવે છે ના તો તેણીએ ચીસ પાડી મુઝે મોઢે તે કર પીણ ખવીસ જેવા ધણીનો માગ ખમતા, લોહી ઝઝગતો મોટે ચીરો મોઢા ઉપર લામ તેણી માગ્યલના એક કોરી કાટેલા પુતળા જેવી શાન અને ચુપ ઉભી રહી

“ ફરીથી મારા દેસ્તો સાથે કેમ વગ્નનુ તે તુને યરા-યર શીખાડશ ” તેવજે યુમ પાડી કહ્યું અને પછી ત્યાંથી સરભોગ ચાલી ગયો જ્યારે બીજીજ પળે તે ધાતકીતા ત્યાંથી ચાલી જવા પછી દુખનાં એક ધીમા પોકાર સાથે આલા તે કમનસીમ જવાન પરજેતર લણી દોડી ગઈ

“ ઓ મીસીસ દાદીશેઠ ” તેણીએ ઉતાવળે કહ્યું “ હું તમારે માટે શું કંઈ તે મને કેહો થોડું ટકું પાણી લાવી તમારૂં મોઢું ધોષ નાખું ? ઓ હું કેટલી દીલગીર છું હું ખરેખર કેટલી દીલગીર છું તમારે માટે ? ”

તેણીની પોતાની આખોમાર્થી એ બોલતા આસુઓ વહેતા હતા પણ જવાન મીસીસ દાદીશેઠ તો તદ્દન શાત હતી તેણીએ સમજતા દીલ તુટી જાય તેવા એક કડવામભયાં દુઝવા સાથે પોતાની હેતવતી કપેન્યન તરફ જોયું તે ફટકાનુ દુખ ખમતા જો કે તેણીનો ચેદરો તમામ શીકેઠો મારી ગયો હતો, છતાં તેનો એક સસારોળી તેણી માલમ પડના દેતી હતી નહીં

“ મારે માટે એકગી આસુ પાડો ના, મીસ ગ્રાટ ” તેણીએ કહ્યું “ મે પોને મારે માટે રડવાનું અને દાય મોસારા કરવાનું ધણા વખતથી છોડી દીધું છે કેમકે હું જોઉં કે તે ફેકટ છે હું નહીં ધારતી કે જ્યાં બીજી ઓકરીઓ

“હેલાંથી રડી શકેછ તેમ, હું મારો જીવ બચાવવા ખાતરથી
હવે રડી શકું ”

અટલી વારમા તો દયાળુ દીલની આલા તેણી આમળ
ચુપ્પે પડી ચુકી હતી, અને પોતાના નાના મુવાળા હાથો વડે
ને મોટા લામો કાપો પીમેથી ઘોષ કાઢતી હતી

“ઓ ખુદાય, એ તમોને કેટલું દુખવું હશે મીસીસ
દાદીશેઠ ” તેણીએ દયાર્થી દાઝી જતાં કહ્યું “જુઓ લાલ
ઉપરથી હવે એ ડાઘો કાગો પડતો જાયછ ”

તે મીંછ ઝાકરી તો પાછા ધણી કડવાસતુ ધીનું હતી

“મારા ભરથારનો હાથ ધણો મજબુત છે મીસ ગ્રાટ ”
તનામ કહ્યું “મારી ખાતરી છે કે તે એક ફટકામા મારો
હથ તોડી નાખી દાકે, કે એકજ ઝટકામા મારી મુડી મરડી
નાખી તાકે, અટલા એવણુ જોરેમ હ છે પણ ચાલોની આપણે
હવે જમએ કે ફરયા, મીસ ગ્રાટ ?”

“ઓ હું ઠંડુછ કે તમારે બહેલે હું ખમી શકું
બાદજી ” આલાએ પાણું અને પાણું દયાર્થી કહ્યું “હું
અજમ થાઉંછ કે તમો કેમ આટલી સાત હપે આમ ખમી
શકતા હશે ?”

“મસ હવ ચુપ કરી જાઓ મીસ ગ્રાટ ” ત જોડાણીએ
ધણીજ નરમાશયી કહ્યું ‘અની જાતની જીદગીએ જીવવાની
મે તમેદ પાડી છે મીસ ગ્રાટ, જીવતી કરતા હું મુએલી
વધારે છેઉ તેથી મને કશું લાગવુંજ નથી હેત કે મુખની
હું કરી આશા કરતી નથી હું જેમ છેઉ તેમ સતોશી

છેઉ, માટે તમે માહરે માટે એમ દનગીર થાઓ ના અને માહારીજ માફક શાત હપે નધુ જોતા અને આમોશ કરના ગીખો ચાલો હવે બેટ થાયજ આપણે જઈએ !”

“પણ-પણ, તમારા ચેહરા ઉપરનો કાપ ખુલ્લો દેખા વજ મીસીસ દાદીશેઠ તમે એ મોઢા પર લખ માહેર કેમ જઈ શકશો ?” આલાએ કહેવાની હીમત કરી “અધા એ જોશે તો !”

“તેની મને જરાખી પરવાહ નથી મીસ ગ્રાટ સારી દુન્યા તે જોય યા તેનુ કારણમી પારખે તેનો મને એક રતી બારખી પરવાહ નથી માહરા નોકરોની સામે વટીક મને ત્રણીકવાર અપમાન કરવામા આવ્યુ છે અને તેથી એની જીદગીએ જીવવાની મને આદતજ પડી ગઈ છે તેની તેથી તમારે શીકર કરવાની નથી હુ તો તદન જીવપર આવેલી બેદરકાર બેપરવાહ અને નફકરી છોકરી છેઉ હવે ચાનશે મીસ ગ્રાટ !”

અકરણુ ૨૪ સુ

— ૦ —

એવા હૃદયાંકુટા હીચકારા હેવાનોને તો બસ
રાગ-બહીષ કરવા જોઈએ !

દસ મીનોટ પછી તેણી નખવાર થઈ પોતાની નાહાના ટુ સીટરકારમા આવા સાથે ચઢી બેઠી પેલો ચાણુકનો ફટકો હજીએ તે નુદર સુવાળી સફેદ અને ગુલામી ચામડી ઉપર કાગો થઈ જઈ દેખાતો હતો.

“આપણે રૂંકે શહેરની બાહર, આઉંટ એક બોમબે જઈએ” મીસીસ દાદી શેઠે કહ્યું “ત્યા કોઈખી ઓળખીતું મળે તો હું અજમ થાઉં નહીં એવું રળીવામણ તે તરફ લાગેછ કે ધણી શાખીનો રળના દીવસનો વાલ લઈ એમજ લામી ડરાઈવે નોકળી પડેછ ”

તે એક ધણોજ સરસ રળીઆમણો દીવસ હતો અને મુજબથી ઠેઠ દુર નીકળી જતા અનેક ધણા સુદર અને આખોને ટાઢક આપે તેવા દેખાવો નજરે પડતા હતા જેમ જેમ તેઓ દુર જવા લાગ્યા તેમ તેમ આસપાસની ખુદરની ખુબસુરતી જોતી અને વખાણતી આતાં ઘાટ મગ્યા સહી ખુશાલી મેળવતી રહી મીસીસ હીરજીભાઈ દાદીશેઠ તો જેવી અને તેવીજ શાત હતો તેણીની માજરી આખો એકજ તરફ તે મોટર સ્ટીઅર કરતી હતી ત્યાજ ચીટકી ખેડી હતી

જ્યારે નાહાની આતુ છેકજ તારીફ કરતાં અને બીજી તરફ તેણીનું ધ્યાન ખેંચતી, ત્યારે બહુ થતું તો તે ઠી સુરત આખો એક પળ તેની તરફ ફરતી અને તે મીસ મગર ફોડો હરતા જણાતા મગર તેથી વધારે કાઢજ નહીં

“હું ખુદરતી ખુબસુરતીજોવા માટે આટલી બેદરકાર અને સુરતછેઉં તેથી તમે અજબ થના લાગેછ મીસ ઘાટ” આખરે હીલ્લા દાદીશેઠે શીકકું હસીને કહ્યું “દરીઓ અને ઝાડપાન મને ખાસ કરો જરાની મોજ આપી શકતા નથી હું જ્યારે ત્યારે આ તરફ ફરવા આઉંછ, તે એટલાજ માટે કે અહીંનો ઠંડો પવન અને જરામી મગજ વગરની શાની મને પસંદ છે તે માહારા દીતને રાહત આપેછ ”

અસ વળી પાછુ એટલુ મોતી તેણી ચુપ થઇ ગઇ અને નાહાની આલુએ ત્યારે વીચાર કર્યો કે શુ તેણીને પાછી આનદી ખુશાલ સુખી અને હરની રમતી કરવાનો એકે ઉપાય બાકી હશે નહીં ?

તેઓ અતે, એક એકાત ઝાડોથી ભરેલી ગીચ જગ્યા આગળ, જ્યાં સઘળુ શાંત અને ‘શેડી’ હતુ ત્યાં આવી લાગ્યાં પાસેજ ફરીએ પુર જોશમાં વહી રહ્યો હતો, અને આલાને લાગ્યુ કે તેઓ મુબઇની છેક આટલી નજીકમાંજ નહી, પણ ઇટલીના એકાદ રસ્તા ઉપર હોય એટલુ સુદર ત્યાં લાગતુ હતુ

“હવે આપણે અહીં થોમીનુ મીસ ગ્રાટ’ મીસીસ દાદીશીએ મોટર એક્ટમ થાપ કરી નાખના કહ્યુ “આ ઝાડો જોયા કે કેટલાં પુરાણા અને મોટા છે આપણે અહીંજ થોડી વાર ફરીશુ અને પછી ધર જઇશુ તેટલીવાર આહામ મોટર તપાસશે” અને તેઓ શોફરને ત્યાજ થોડવા કહી ગને જણા પાસેની નાહાની ટેકડી ચઢી અદર ઠડક પાથરનારા મોટા દરખનો અને ખજુરાના ઝાડોના છાયામાં ફરના લાગ્યા

આલાએ જોયુ કે એ દરખાન વારે વડીએ ધણી અપ્પી રાઇથી તેની જવાન શેડાણી પોતાનુ ધડીયાળ જોયા કરતી હતી અને જાણે કટાળીજ ગઇ હોય તેમ ધર પાછુ ફરવાનુ મન કરતી હતી તેટલા સમયેથી પેલાજ તેના કઝીન (કુછનો દીકરો) નવાન મોમ ધરાનીને આલાએ આવતો દીડો અને તેને જોના એક અજબ જાનનો ઝળકાટ સુદર મીસીસ દાદી મેહના એકરા ઉપર જતાઇ રહ્યો તે મીડા હોડો મલકાઇને

હસ્યા અને તે મનોહર ચેહરે લાલચોળ થઇ ગયો. જ્યારે તે મધુર ચસોતો તેજ વધારે ઉંડુ થયું.

“ઓ આ શુ સામેથી નવાજ ધરાનીજ આવેછ ! જોશ કે મીસ ગ્રાટ ? હુ જાણુ છ કે એવણુ આ તરફ અવારનવાર આવે છે તેથી આજેમી એવણુને અહીંજ મળી જવાની હુ ખીલકુલ વકાફી રાખતીજ હતી એવણુ કેટલા ચીઅરકુલ દેખાયછ નહીં ?”

તે જવાન તેઓ પાસેજ સીધો ચાલી આવ્યો. તેણે માયાથી આલાને શેકહેન્ડમા પોતાનો હાથ આપ્યો અને પત્તી એક પળ તેની ચળકતી બ્લુ આખો પોતાની પીત્તણની આનંદથી ચમકી રહેની આખો સાથે મળી.

“આ કેટલો સરસ દેખાવ છે ” તેણે કહ્યુ “હીદલા તે કદીખી આવી રળીઆમણી જગ્યા જોઇ હતી ? ચાલ આપણે થેલી તરફ ફરીયાના મોજા બરાબર દેખાયછ તે તરફ ખેસી વાત કરીએ તમેમી આવેાની મીસ ગ્રાટ ?”

તેઓ ત્યા મયા અને ખેડા હીદલા દાદીશેઠ એક ઉચા ઝાડના થડ ઉપર ચઢી જઇ ખેડી જે જોઇ નવાજ ધરાની ખુશ સ્વભાવે હસ્યો.

“તુ જાણે આ જગ્યાની રાણી હોયની તેવીજ દેખાયછ હીદલા ” તેણે કહ્યુ “આપરે આય ઝાડનુ થડ જોયુ કે, કેટલુ મોહકુ છે તે જાણે ખાસ તાહારે ખાતરજ એમ એક તખ્ત તરીકે બન્યુ હોય તેવુજ લાગેછ હીદનુ ” અને તે પાછો રમુજથી હસ્યો.

“તુને તો બધામાજ મળહ પડેછ બોમી ” મીસીસ દાદીશેઢે હેતથી હસીને કહયુ અને તે આનદમા ચમકી રહેલી આખો અને હસ્તો ચેહરો જોતાં આલા બે પળ અજબ થઇ ગઇ શુ આજ હસ્તી રમતી તેની ગભીર એકમાગી ચીરડાઉ, થ ડી શેઠાણી હતી ?

“તુને તો બધામાજ મળહ પડેછ બોમી ” તેણીએ કહયુ “એમ નજવી ચીજેમાખી મોજ લેરી એ તાહરી આદત હુ કેવી એનવી કરૂછ બોમ ” અને એમ બોલતા અણુઅણુપણે તેણીએ પોતાનો ચેહરો તેની તરફ ફેરવ્યો જે ઉપરનો પેસો તેના બરથારે સહવારે ચાણુકથી કરેલો ચીરો રપાટ દેખાતો હતો નવાબ ધરાનીએ તે જોયો અને તેણે તુરત ખુમ પાડી

“હીલ્લા” તેણે ચમકીને કહયુ “તાહારા ચેહરા ઉપર આ મોટો ડાઘ શાનો છે ? એ તુને શુ થયુછ ?”

તેણી એ વાત તો ભુલીજ ગઇ હતી મોહામણા બોમને મળવાની ઉલટમા તેણી બધુજ ભુલી ગઇ હતી મગર તે નાપસદ ગઇ ગુજરીની તેને હવે પાછી એકદમ યાદ થઇ

“મને-સવારે જરા વાગ્યુ હતુ બોમ.” તેણીએ અચકા ધને કહયુ પણ તેણે તે માન્યુ નહી, તે હેતથી વીહલા પડતા પીતરાઇએ વધારે ખારીકીથી તેણીનો ચેહરો તપાર્યો અને પછી કંડા સાદે બોલ્યો “તુ કહેછ તે હુ માનતોજ નથી હીલ્લા આ કામ વાગેલાનો ડામ છેજ નહી એકાદ ચાણુકનો ફટકો પડ્યો હોય તેવોજ આ ખુલ્લો કાપો છે માહરી ખાત્રા છે. મને ખર કેહ હીલ્લા”

બધી તેના ચેહરા ઉપરની ખુસાલી એક તડકે સમી મધ હતી અને સવાલો પછી સવાલો તે પુછતો હતો ત્યારે તેનો ચેહરો મળીર અને કરડો નજરે આવતો હતો.

“મને કહે હીલ્લા કે એ શાનો ચીરો પડ્યોય બોલ મને ખરજ કહે, આપ ઇનસીસ્ટ અપોન નોઇઝ ”

“ બસરે બોમ એ શુ ચેરા ” તેણીએ ખોડું ખોડું હસીને કહ્યું “આપ તાહરા એકના એક સવાલથી મીસ ગ્રાટખી ક્યારના હરતા હોશે ” એ સાબળતા તે ટુરનજ આલા તરફ ફર્યો

“મીસ ગ્રાટ,” તેણે નરમાશથી પણ ઉતાવળે કહ્યું ‘તમે માહરી ઉપર દયા કરી કહી શકશો કે એ બધી મડાડ રુ છે, માહારી કઝીનના ચેહરા ઉપર એ મોટો કાપ ચાલે છે ?’

“મને માફ કરો નનાબ બહમનચાર ” આલાએ હીલ્લા તરફ જોઇ ધીમેથી કહ્યું “મીસીસ દાદીશેહના હુકમ વમર તેવણની વાનની વચ્ચે હુ પડી ચકતી નથીય ”

તેણે હવે નાચારીથી પાછું હીલ્લા ભણી જોયું “ તુ મને કેહતી નથી હીલ્લા, ” તેણે કહ્યું “પણ હુ કાઇ બચ્ચુ નથી કે નહી સમજ શકું તાહારા ધણીએ આજે પાછો તાહારી ઉપર હાથ ઉપાડ્યોય તે તુ ના કહી શકશે ?”

તેણીએ કશે જવાબ કપ્યો, નહી હા-કે ના-વટીક તે બોલી શકી નહી

“આહ-એ લુચ્ચો બદમાશ, જે હાન માદારી સામે હોતો તો હું બરાબર સ્વાદ ચખાડતો” નવાબ ધરાનીએ એકદમ તપી જઈ કહ્યું, “પોતાથી નબળા ઉપર અને એક લેડી ઉપર હાથ ઉપાડવો હીચકારાનું કામ છે અને તેથી વળી પોતાનીજ બધરી ઉપર હાથ ચાલાકી કરવી એ નેથીખા શરમભર્યું છે”

ત્યાં થોડી પળની શાતી પથરાઈ આખરે બહુમનવાર ધરાનીનાજ ધાડા પછી મીઠા મહાનગીબચાં સાદે તોડી

“હીલ્લા જે ફક્ત તું મને એનો બદલો લેવા દેતી હોય, એ હીચકારા સાથે મને ખુલ્લે ખુલ્લી તડાપ કરવા દેતી હોય, તો હું એને બરાબર શીખવું કે એક લેડી સાથે કેમ વરતવું”

“અસ બોમ કેટલું બોલશે ?” આખરે ધીમે સાદે મીસીસ દાદીશેઠે તેને અટકાવ્યો “એનો બદલો લેવા અને એની દુરજ રીખવાનું કહેવા માટે તું કુન્યામા સરંધા છેલ્લોજ માણસ હોવો જોઈએ”

“એટલે, તું શું એમ કહેવા માગેછ હીલ્લા કે, તે તુંને મારે, મીખાવે ને તે હું એસીને જોયા કર ? માહારેથી તે કેમ બને ? એવા હીચકારા હેવાનને તો બરાબર ડોગ-બંદીપ કરવો જોઈએ”

“હા એમજ હું કહેવા માગુછ બોમ તાહારે કે કોઈએ ખી પચ્ચે આવવાનું કાંઈ કામજ નથી” તે બાહાદુર છોકરીએ શાત દોષે કહ્યું “ખી એ ગુડ બોય બોમી, અને હવે જવા દે એ વાત જ્યાં સુધી માહારાથી બમાશે ત્યાં સુધી હું

ખમશ ને પત્રી જ્યારે હજાર થશે ત્યારે તુને માહર વચન છે મોમ, કે હુ તાહારી મદદ માગતી જરૂર આવશ ”

અને એના જવાબમાં, “માહારી સ્ટીટ કઝીન, માહારી ગરીબ હીલ્લા ’ એ સીવાય વધારે તે કશુંજ બોલી શકયો નહી

તેઓને ત્યા આન્યાને નજીક એ કલાક પસાર થઇ ગયા હતા અને એ ટાઇમ ક્યા ઉડી ગયો તે તે ત્રણમાર્થી કોઇએ જાણ્યો નહી અ તે ધણીજ બેઠીયે અને નાચારીએ હીક્ષા જવા માટે ઉડી ઉભી થઇ

‘ હવે મારે જવું ’ જોઇએ ધણુ લેટ થઇ ગયું હ કેમ ચાલશે મીસ ગ્રાંટ ” તેણીએ કહ્યું અને જ્યારે તે નવાન ખરાની સાથે આગળ આગળ ચાલી જ્યારે આલા વીચારવ ન કદમે ધીમેથી તેઓ પાછળ આવી

તેણી અલખત એ એ જણા શુ વાતો કરતા હતા તે સાબળી શકી નહી પણ નવાન ખરાની ધીમે સાદે ધણા ઉલટ બર્ચા સાદે કાઇ તેણીને કહેતો હતો, જે સાબળતા વળી એકવાર તે સુદર ચેહેરો ચદ્રસમ ખીતી નીકળ્યો હતો, એટલુજ તેણી જોઇ શકી

“ ચાલ સાહેબજી મોમ ” આખરે હી’તા દાદીમેઠે કહ્યું “ તારી કપનીથી અમેને ધણુ મજાહતુ લાગ્યું અને અમે ધણીજ ખુશનુમાં સવાર ગુજરી છે ”

“ જો તારા ધણીને ફટકાવાનો મને ચાન્સ હુ આપે તો આથીખી દસ ધણી ખુશનુમાં સવાર ગુજરી શકાય ’

નવાળા એમ ધરાનીએ હજી ધણા નીખાશથી કહ્યું અને પછી એક ઉતાવળી સાહેબજી સાથે તે પોતે પોતાની મોટર બાઇક ઉપર સ્વાર થઇ ચાલ્યો ગયો. જ્યારે જવાન હીલ્લા દારીશેઠ વીચારવત અને ચુપ પાછી એકદમ ઠંડી અને બેદર-કાર થઇ જતા, આણુ આન્ટ સાથે પોતાને મકાને હ કારી ગઇ

પ્રકરણ ૨૫ મું.

મીસીસ દાદીશેઠનું દાસતાને દીલરૂખા !

“ મીસ માટ તમારા વીચારો હું નાચી શકુ છું ” બપોરે લગભગ મોડેથી તેઓ પાછા મળ્યા ત્યારે મીસીસ દાદીશેઠે કહ્યું “ તમે એમ વીચાર કરતા હોશો કે જે રીતે હું મારા કઝી-નને વારવાર મણુ છું તેમ મારે નહીં કરવું જોઇએ-ખરૂં ની ? ”

આવા ખુબ ચોક્કી હા તે ખરી વાત હતી તેણી હાલ હીલ્લા દાદીશેઠ અને જવાન નવાળા બહુમનયાર જગ ધરા-નીનાજ વીચાર કરતી બેઠી હતી અને તેણીને એમ પોતાના વીચારો વચ્ચે, તેજ બુદ્ધીની હીલ્લા દાદીશેઠે પકડી કાઢી તે માટે તે ધણી અનન્ય થઇ

“ હ-હાજી-હું તેવોજ કાંઈ વીચાર કરતીંતી ખરી ” તેણીએ રીકડું હસતા કહ્યું

“ અને તમે એમ ધારનામા તદ્દન વાજબી છેઓ મીસ માટ ” મીસીસ દાદીશેઠે સમજાવ્યું “ પણ તમારે કશું કરવું

જોઈએ કે હુ ખી જવાન છું તે કોઈ નખત માહરોખી છું મહારાષ્ટ્ર આવેછ—અને એ ચાર કલાક એવી નીરદોશ મેજ મજાહર્મા માળવાનુ મન હુ રોડી શકતી નથી તેમાં ખાસ કરી જ્યારે હુ કોઈ ધણાજ હેતવતા માણસને જોઉં છ ત્યારે માહાર દીક્ષ હેત વારને—અરે કોઈનાખી એકજ મીઠા માયાલુ સખુન માટે બહુ તરસેછ ”

દયાના આમુઓ આલાની આખમા તરી આવ્યા ખચીત કોઈનાખી હેત વગરની આવી મુકકી છદગી તે ખીચારીને કેરી કરકવા આવતી હશે તેનો પુરેપુરો ખ્યાલ તેણીને આવી શક્યો.

પણુ ઓ ! એ મીસીસ દાદીશેઠને એકાએક નુ થઇ આવ્યુ હતુ ? ઉઠીને તેણી અચળુચ આલાની અડોઅડ આવી ઉભી ! અત્યાર તુલીક તે શેઠાણીઆઇ આજ્ઞા સાથ “તમે—અમે”થી વાત કરતી હતી હવે અજાણ કાંઈ જુરસાથી તેણી આલાના ખભાપર હાથ મેથી “તુ—ના”થી વાત કરવા મંડી ગઇ !

“તુ માહારે માટે દલગીર થાયછ છેકરી !” મીસીસ દાદીશેઠે અજાણખીથી પણ અત્યંત નરમ અરાજે પુછ્યુ, “તારો હુ ખી નીરદોશ બચ્યા જોવો ચેહરો રીશ્વાસ અને હેતજ ખેચી શકેજ જાણે ખુદરતી રીને તારી ઉપર ભરોમો રાખવાનુ મન થાયછ અને તેથી હુ તુને આજે માહારી કાઢાણી કહેવશ ”

આલાએ કાંઈ જવાબ દીધો નહી તેણી વીચારવત હશે તે શેઠાણીના મોઢક ચેહરા તરફ જોતી અને તેને માટે જવ માળતી એસી રહી

“હા હુ તુને માહારી કહાણી કહેવશ આલા અને ત્યારેજ તુ ખર ખોટુ જાણી શકશે સાલજ” —હવે એકદમ તેણીએ આલુ સાથે મળી જતા ઘણી હેતરતી અદાથી તેણીની પાસે બેસી કહ્યું

“માહારા પીતા એડનના એક મોટા વેપારી હતા આલા તેઓનો લખોથીજ વેપાર ચાલતો’તે. અને અમે ધણા સુખ સમગડથી પેસાની રેલછેલમા રહેતા હતા માહારા માયજ એક ધણાજ લોભી અને પૈસા માટે કાષ્ટપણ કરવા ચુકે નહી નેમાના એક ખુશસુરત ખાનુ હતા અને હુ તેમની એકપુરી લાડકી દીકરી હતી જ્યા સુધી મારા પપા જીવ્યા ત્યા સુધી તો બધું દીકરીક ચાલુ —પણ ત્યાર પછી મારી કમનસીબીની શરૂઆત થઇ એમ કહે તો ચાલે મને ધણી નાહાની દસખાર વરસની ઉમરની સુકી મારા પપા ખીચારા ધણીજ જવાન વયે એહસ્ત પામ્યા જો એવણુ જીવ્યા હોતે તો આગળ ચાલતા મારા માય પોતાના લોભ પ્રમાણે પુરતા દોન તમદ અને મોટા લોક મળાતે કમનસીબે તેમ અન્યુ નહી, અને ધણી જવાન વયે માહારા પપા એડનમા એક નાહાનો બગલો અને એકાદ લાખ જેટલો પેમો ઝોડી ચાલી ગયા

“પણુ ને માગ માનાજીને સતોરી રાખવા બસ હતુ નહી તેઓ જ્યારથી હુ સમજી થઇ ત્યારથી મારી આગળ બગડના અને પેતાની ગરીબી માટે બળાપો કરી રડતાજ રહ્યા હતા અને હુ સાવ નરસની થઇ ત્યારે મારી જીવ-ગીમા એક એવો સુભાગ્ય મનાવ બન્યો આલા, જેનુ સુખ હુ જ્યાન કરી શકતી નથી માહારો કઝોન, માહારો કુષનો

દીકરા બોમ જેને હું વરસોથી મળી નહીં હતી, અને જે વેપારી ત્રેનીંગ માટે ધણી વખતનો વીલાયત ગએલો તેને હું મળવા પામી મેં જોયું કે તે એક છોકરામાથી ઉધરોને હવે મોટો માટીડો થયો હતો અને ધણેજ હેડસમ લાગતો હતો જેમ એને જોઈ હું ખુશ થઈ તેજ પ્રમાણે એમી મને મલ્યાથી ઘેલો દીવાનો જેવા થઈ ગયો અને અમે જલદીજ મોટાં દોરત થયા

“ખીચારાં મારા કુછ તો એને નાહાનો મુઝીનેજ બેઠ-સ્ત પામ્યા હતા, અને એના પીતા હતા તેઓખી છેલ્લા ચાર વરસ થયાં જેરી જાતની તાવથી થોડા દીવસની માદગીમા જવાન બોમને એકલો છોડી ચાલી ગયા હતા એટલે બોમ તે વખતે જરામી પછસાવાલો કે લાગવગ ધરાવતો હતો નહીં હતે, તો આજે આ રીતે હું દીલગીર જીવે મારી કહાણી પુને કહેતાં બેડીમી હતે નહીં આલા

“પણ બોમ પાસે કેળવણી હતી, તે જાતી હુશ્યારી ધરાવનાર ધણી ચચણુ એણુનો જવાન હતો અને દુન્યામા પોતાનો રસ્તો બોળી કાઢી જલદીજ નામ કાઢવાની તેનામા કુનેહ હતી

‘ થોડાજ વખતમા બોમે મારા હાથની માગણી કરી, અને આલા, હું પુને કહીયાં શકતી નથી કે તે કેટલી ખુશ્ખાલી અને હરખથી વધારી લઈ મેં કણલ કરી દીધી

“ત્યાર પછી તેણે માહાર મામજી પાસે એ વાત કરી, અને એમની બાહલી માગી જે ધણાજ કચવાયલાં દીલથી નારાજ થઈ અતે તેવણે આપી અને હું માહારા ખુબસુરત પીતરાઈ જોડે અદરાઈ

“હ મહીના કેવા બેહસ્તના સુખમા ગમડી ગયા તેની અમને ખબર પડી નહીં અમે તો છુપી ઉતા—પણ મારા માથ વાર વાર બળાપો કરતા

“હરવધ બધરે તુ હીલ્લા ” તેવણુ રડીને મને વાર વાર કહેતા “તારા આવા અહેરાએ અને દેખાવે તો તારે કોમ મોટે ઘેરેજ જવુ હતુ તેને બદલે વીરમા પડી અત્યારથીજ, કોઇ ગામમા મલવાનુ નહી હોય તેમ મોલના બોમને પસંદ કરી લીધો ”

“એ ઉપરથી મે જોયુ, આણા, કે જો લાગ મળે અને હજીની માટે માટે કોઇ સારી જેવી ઓઢર થાય તો મારા લાલચુ માથજી બોમ સાથનુ માર કારજ તોડી નાખી ખીજ સાથે પરણવાની કુન્જ પાડે તેમા જરામી નવામ જોડ હતુ નહીં

“મારો બોમ નીઝામ સરકારની નોકરીમા હોવાથી તેને થોડાક દહાડાની નોટીસમા એકદમ ઉપડી જવુ પડ્યુ તે હંદાઆદ કાઇ સારા આગકારી ઓધ્ધા ઉપર હતો—અને હજીઆદી ટોપીમા તેમજ લાગા હજીઆદી નવામના લેગા-રામા મારી આબોમા તો કાઇ એટલો ગોલપતો ને સરસ દેખાતો હતો કે જનલે બોમવાની વાતજ નહી

“અમે ધણુજ છુપી દીલે છુટા પડ્યા બોમને નીઝામી કામ માટે ખાનુ છુટ જવાનુ હતુ અને તેણે જતી વખતે મને નયન આપુ કે તણુ વગસ પછી પાછો ફરતા તે મને જરૂર પડતી સુખી કરશે પછી એટલા અરસામા ન

પેસાવાળો થયો હોય કે નહીં તોખી અને એ વચન ઉપર ત્યાર પછીથી હું શ્રવણ લાગી

“ તેના ગયા પછી થોડે મહીને મારા માય મને મુજબ લખને ગયા ત્યાં તેવણના એક ધણાજ અનલગના ફેન્ડ અને ફેશનેબલ મોસાયટીના એક લખપતી બાનુ મેહેરખાંખ ખાન મોટા દોગ્દમામથી દરીયા તરફ રહેતા હતા અને એકાદ બે મહીના માટે ત્યાં ગયા

“ મહેરખાંખ ખાન અને તેઓના ધણી તેમજ મોટી ઉમરના બચ્ચાઓ ધણાજ શોખીન અને ફરવાવાળા હતા તેઓ મને બધેબધે સાથે નસડના, અને તેમની સોસાયટીમાં બેળાવાની ફરજ પાડતાં રહ્યા ”

“ તે વખતે બસ જ્યાંથી જતી ત્યાં એકજ માણસની હું ખુબ વાત સાબળતી લોકે લોક અને ખાસ કરી જવાન ઉપાળી કુનારોકાઓ, કાજ કરનાર ડોમીઓ તેમજ મોટી ઉમરની છોકરીઓ ની માતાઓ, એ ચોકકસ નામ ઉપરથી જાણે ઓવરાઇ પોવરાઇ જતા તે કોઇ લખખો રૂપીઆ વરાવનાર મોટી જાગીરો અને ગામેગામ વાડી બગવાનો માલેક મીંઠ હીરજીભાઇ દાદાગેઠ હતો અને લોકો તેને મળવા તેની તરફથી એક હસતુ કે એક સલામ મેળવવા જાણે શ્રવ કાઢી નાખતા ”

“ અતે તે જવાનને જોતા હું એક દીનસ લાગ્નશાળી (૧) થઇ અને મને તો જોતાજ તે ગમ્યો નહીં જ્યારે તેથી ઉલટુ જ મને જોતા તે મારી ઉપર દીનાનો થઇ મારી પરથી થોડો થોડો થઇ જવા લાગ્યો

“ થોડાજ દીવસ ગયા હશે તેટલા તેણે મારા હાથની પહેલીવારની માગણી કરી જે મોટા ઉપકાર સાથે મે રીક્યુઝ કરી વળી થોડા દીવસ વીત્યા નહીં તેટલા તે પાછો પોતાની તેજ માગણી સાથે હાજર થયો જે મે પાછી નહીં સ્વીકારતાં ખુદ્દે ખુદ્દુ તેને જણાવી દીધું કે, મને કોઈ બીજાની એટલી દરકાર હતી કે તેને માટે હું વીચારબી કરી શકતી નહીં હતી

“ ત્યાર પછી તે (હીરજીભાઈ દાદીશીઃ) રજીદા થઈ ચાલી ગયો અને મે જોયું કે મારા માથેજ તેથી ઘણા દીન-ગીર થઈ ગીયા’તાં. તેઓ વળી પાછા પોતાની ગરીબી મારી આગળ રડના અને પોતાના જીવને હઝારો કદુવા માગના જ્યારે મીસીસ ખાન (તેવણીની પોતાની મોટી ઉમરની દીકરીઓ પરણી ગયેલી હોવાથી મારે માટે જરાનાં અદેખાં થતા નહીં) નારાજ જેવા દેખાતા ! અને લક્ષ્મી ચાહલો કરવા આવે ત્યારે મોઢું ધોવા જાય એવા માણસો માટે ટીકા કરવા લાગ્યા ! અતે થોડા દીવસ પછી મારી ખરી કમલાગની તરફ આત થઈ તે દીવસે મેલ કે હતો, અને મારો બોમ કે જે મારી ઉપર હમેશા લખવા ચુકતો નહીં તેવું તે મેલમા માહારી ઉપર કાગળ આવ્યું નહીં બીજી મેલે પણ તેમજ અને ત્રીજે અઠવાડયે પણ તેમજ થયું એ આલા હું કહી શકતી નથી કે હજારો અદેશા અને ફીકરો વચ્ચે હું કેમ જીવી શકી હોવરા ! મારા બોમને શું થયું હશે ? તે રોજ લખનારો આજે ચાર ચાર અઠવાડયાથી કેમ મને વીસાગી બેઠો હતો ?

‘ અને એક દીવસ હું ન્યુસ વાચતાં બેઠી હતી ત્યારે

ભાડેકા પુટી ગયો મોટા પપરડા જેવા અક્ષરે ધજીતની ખબરમાં મેં માદારા બોમના મોહતના સમાચાર ફાટકાટ થતા દીલે વાચ્યા બસ ખલાસ, ત્યાર પછી જીદગી અને અકારા લાગવા માડી અને સધળે ઠેકાણે અધકારજ દેખાતો બોમ વગર જીવવું અને રદ લાગ્યું

“ત્યાર પછી થોડેજ દીવસે અમે મુબઇ છોડી ગયા મેં અજબ થતા જોયું, કે મારા માયજી એક ઠેકાણે જ પીને રહેતાજ નહીં થોડા મહીના સુધી તેઓ અને લઇને માલેગામ, પુના, સતારા, બેંગલોર, ઉડી, સધળે ઠેકાણે ફરતા અને બનતા સુધી જીના ફેરતો સાથેમી મળતા નહીં કે મને એક પાચ મીનીટઓ વીહવી મુકતા ન હતો વળી જો હું ન્યુસ હાથમાં લઇ વાચનામાં મન રોકતી તો તેઓ ઝટ મારા હાથ માંથી ખેંચી લેતા કે ‘તારૂં માયુ દુખશે બહું વાચ ના’ અફસોસ તે વખતે હું એમજ સમજું કે મારા માય આ બધું હેતથી કરતા હતા

“અ તે ૬ મહીના એ રીતે પસાર થઇ ગયા વળી એકવાર અમે રગીલી મુમઇ નગરીમાં મીસીસ ખાનને ત્યાં આવી રહ્યા જ્યાં થોડાજ દીવસ પછી પાછા મેં હીરજી દાદીશીને જોયા તેવળે મને જોતાજ પાછી એવજીતી પેલી માગણી રજુ કરી મારા માય ખુબ કગલ્યા, રડ્યા અને કાલાવાલા કયા મીસીસ ખાને અને બહુ પટાવી સમજાવી કે અ તે હવે બોમને તો મેં સદા માટે ખોલ્યો હતો તે વહાલો જીવ તો બહુસતમાં જમ ચુક્યો હતો એમ માનતા મેં ધાયુર્ કે મારી જીદગીની અને હવે બચ્ચ શીકર હતી. મારૂં હવે

ગમે એ થાય તેની મને દરકાર હતીજ નહી, તો કાચ નહી
જો મારા એ લગનથી મારા માયને સતોશ અને સુખ મળતુ
હોય તો તે આપવું ?

મેં અતે કબુલ કયું અને પદરજ દીવસ પછી પરણી,
હું મીસીસ હીરજી દાદીશેઠ મુબ્બની લખપતી ગણાતી અને
હજારો માનપામતી બાનુ ગણાવા લાગી ”

પ્રકરણ ૨૬ સુ.

— ૦ —

હજો !—અને તેથી સગી મા તરફથી ।।

એકાદ મીનીટ મીસીસ દાદીશેઠે પોતાનાં બે નાબુક
હાથેમા પોતીકું મોહકુ દાકી દીધું કાષ્ટ બાતેનના જખર
દસ્ત જુરસાથી તેણીની ડાની ઉઠલાતો હતો દુખનું એક
ડચકું ખાઈ તેણીએ પોતાની ગમખાર કાઢણી પાછો આગળ
ચલાવી આણ તો જખરામને એકકડી ટગરે તેણીની ગમ
ટીકયા કરતી એક પુતલાની માફક બેસીજ રહી હતો ।

“ દીવસો કેમ પસાર થયા તે મને યાદ નથી—આણા-
પણ માગ લગનનો બીજો દીવસનો તે કમબાવ્ય દીવસ મને
અગમ યાદ રહી ગયોજ અમારા લગન મુપચુપ મુમખમા
થયા હતા, અને બીજો દીવસે હું મારા ધણી સાથે કેશમીર
તરફ ફરવા માટે ઉપડી જનાર હતી

“ હું મારા ધણીના ઘરમાં મારા આરાસ્તે સુદર ઓર-
ડામા મુસાફરી માટે ડપડા પહેરતી હતી, તેવામાં મારા માય

અદર આવ્યા અને ડેસીંગ ટેબલ ઉપર પડેલી મારી કેટલીક જણસો જોવા લાગ્યા. પણ મેં જોયું કે તેનણ આજે કાષ્ટક મુસ્ત અને મશરાયલા જોવા લાગતા હતાં નેવણને જાણે કાષ્ટક અગતનું મને જણાવવું હોય તેમ લાગતું હતું એ થું હોજો તે માટે હું સેહેજ અજખ થઈ

‘ મારા માયજી શીકડુ ફજેન જેવું હતતાં મારી પાસે આવ્યાં અને માયાથી મહાર માથું પસનાયું ’.

“ વારે મારી દીકરી આજે હતની રમતી સાસરે સધાવેછ કે ? ખુમ મજાહ કરીને આવજે ! પણ ગરીમ માયને લુલતી ના હ મર ”

“ નહી મમા ” મેં કહ્યું “ હું કદી તમોને લુલક નહી ”

“ પણ હું એમ કેહુ હીલ્લા, કે તું જાણેછ કેની દીકરી કે લડાઈ અને પ્યારમા તો બધું માફ હોયછ અને પ્યારને ખાતર મેં જે તાગડો રચી તુંને એક સુખનાસી ધર મેળવી આપ્યુછ તે માટે મને ખાતરી આપ કે તું જરામી ગુસ્સે થજે નહી હીલ્લા ”

“ હું તો કાષ્ટ એ ગોળગોળ બોલેનું સમજ નહી, તેથી તુરત એવણને સધારો આપ્યો.

“ કાષ્ટ નહીં મમા હું બધું જાણુછ ” મેં કહ્યું.

“ તેવણે એવી તો ઢપે મારી સામે જોયું કે હું તદન ગુચવાઈ ગઈ

“ એવું તે થું હતું જે તેનણ કહેવા માગતા હતા ? ”

“ભરીબધમા પપ્પસાની રેલછેલ સાથે રહેવા માટે તું મને આશીશ આપશે હીલા” તેવણે કહ્યું “પપ્પસાથી તું સુખીજ થશે હવે મારે કહેવું છે તે એજ દીકરી, કે તું માનેછ તેમ તારો પુછનો દીકરો જોમ છરાની કાષ્ટ મરણ પામ્યો નથી તે તો તારા અને મારા જેવોજ જીવતો છે અને કણુલ કન્વા દે દીકરી કે તારી ઉપર આવેલા એના કાગળો મે તફાવેલા અને પછી એના મરણની ખોટી જાહેર ખબરગી મેજ જપાવેલી અલગન એ વાતની બહુ ચકચાર થઈ અને એ વાત ખોટી હતી એમ પાછું નુસમા જાહેર થયું હતું—પણ તે “કોનવડીકશન” મે તારા જોવામા આવેજ નહીં તેની પુગની સલાળ લીધી’તી અને અતે તેમા ફાવી ને હું મારી દીકરીને આવું સરસ સાસર અપાવા લાગ્યશાળી થઈ તું ગુરસે તો નથીની હીલા? યાદ રાખ બેટા કે મે એ બધું તારું સુખ વાચીનેજ કયું, બાકી મને એમા શું લાભ? મારા હવે કેટલા વરસ બાકી રહ્યાછ જે તેની વાત?”

“હું ગુરમે થઈ રાકીજ નહીં, આલા! ફક્ત દુખથી કચડાઈ જઈ હું ગાડી થઈ જતી હોઉં તેમજ મને લાગ્યું અને મે ચીસ પાડીને તેમણને કહ્યું, કે ગમે તે થતા હું હવે એકદમ પાત્રી જોમ પાસે ચાલી જનશ!”

“તમે પપ્પસાપર મને વેચીછ, મમા! પપ્પસા ખાતર ગમે ત્યાં ઉચકી મને અફાળી મુકીછ મારી તમામ જીદગી તમે કચડી નાખી છે તો યાદ રાખજો કે સુખ શું છે તે હવે પછી હું જાણનાર નથી અરે અરે મે આવ શું કીધું? એા હું મુછ—હું મુછ! જોમ—જોમી ને મારે માટે શું ધાયું”

હોશે ? પણ મમા હુ એમ પુછુ કે રહી રહીને આજેન મને કાચ તમે એ વાત કહેવા આવ્યા ?”

“કારણ એમ પાછો હી દુસ્તાન ફરોહ એમ મને ખમર મળીજ, અને તેને તુ કદી પાછી મળે તો હમતીને મરી નહી જાય તે માટે મે તુને આપ જણાવ્યુ જ”

“તેજ ધડીએ બારણા ઉપર ટકોરા મારી, મહારી આપા અદર આવી અને શેઠ મારે માટે નીચે થોભેલા હતા, તેમજ મોટર ક્યાર ની બારણામા આની નખવાર હતી, એમ તેણીએ મને જણાવ્યુ

“હવે ઉપાય શુ હતો ? કોણને માહર દુખ કહેવા જાઉં આલા ! દુખતુ એક મોટુ કચકુ મહા જેઠમતે મે ગુમલારી નાખ્યુ પણ કાંઈ ખોલી નહી મારા માથે હવે મારી પાસે આવ્યા તેવજે પોતાના હાથો માગ ગળા આસ-પાસ લપેટ્યા અને જોરથી મને કોટી કરી પણ મીજાજ પળે એક ઘાતકી અજાનથી હુ છુટી થઈ મધ તેનણે જે રીતે હમો કરી મને દુખમા નાખી હતી, તેનો વીચાર કરતા હુ તે ધડીએ માથા કે નરમી ખતાવી શકીજ નહી

“આજુ થોડી પળમા તો મારા ભરથાર પોતેજ અધીરા થતા ઉપર દોડી આવ્યા તે વખત એવજુ મારી સાથે સાધારણ સારી રીતે ચાલતા'તા લગ્યાર માથાથી મારો હાથ ઝાલી તેવજુ મને પોતાની સાથે નીચે તેડી લઈ ગીલા, અને અમે રોશન તરફ હકારી ગીયાં”

“એ મહીના પછી હુ રરકી તરફ મારી મુસાફરી કર-

મ્યાન બોમને મળી, મે તેને જે શરમભરેલા તાગડાએ અમે બનેને બુદ્ધિ પડ્યા હતા તે વાત કહી મે તેને એટલો ફેર વાઘ મથાએ બેઠો આલા કે બોધ્યાની વાત નહી તેને ખુશ મીઝાજ હરતો રમતો રમલાવ જાણે બદલાઈ જ ગયો હતો મારીજ માફ તોણે કેટલું અમ્યુ હશે તેનો મને ખરાખર ખ્યાલ આવી શક્યો પથુ તે કેટલો બધો નોખલ અને સાચો પુરવાર થયો પોતાના આટના અથાગ હેતુ છતાં તે એક પળથી ભુલી ગયો નહી કે હું હવે એકખીજની મોહરદાર થઈ હતી તે એકખી એવો વાધાભરેલો રાખ્દ બોલ્યો નહી કે મારા ધણીની સામે બોલતા અચકાતે

“આપણે મોહન સુધી દોરત રહીયું” તે વાહવા જવાને મને કહ્યું “આપણી દોસ્તીની વચ્ચે કોઈની મક્કર નથી કે આવી શકે આપણે સના સાચા અને વાહવા દોરત રહીયું, હીલ્લા અને એક એકનું દુખ જુલવાની કોશિશ કર્યું”

“બસ હવે કહેવાનું થોડું જ છે આલા બહેન ત્યાર પછી અમે વારવાર મળતા રહ્યા મે થોડાજ દહાડામાં બેઠી હતી કે માદારો ત્રણી કંઈ જાનનો કમળત માણસ હતો તેનું કહેવાનું માદારે મારેનું હેન એક સપાટે ઉડી ગયું હતું, અને તે ખરાખર, રખડેલ, જીદગીએ જીવતો તથા મને હરાત રતો હતો પહેલે તો મે મુઝે મોટું ધણું અમ્યુ, પગ અને નહીજ સદન થતા આ રીતે તેની સામે થવાનું અને તેને હડાઈથી તોટ કરવાનું મે શરૂ કર્યું

“એ નમ્યાન બોમને વારવાર હું મનની રેહી. અને

એ સાચા દેરતો કે લાઠ એહનની માફકજ હવે મળતાં ભેટતા હતા છતા તેખી મારો ખાવીદ જોઈ શકતો નહી. અને તે માટે ખી મારી ઉપર હઝાર વીપતી પાડે.

“ ત્રણ મહીના પછી એમ અમોને ગુડખાઈ કરી હેઠરા બાદ ચાલી ગયો. તે છેક તમો એહેન મારે ત્યા રહેવા આવ્યા ત્યારે તરતનોજ પાછો ફરેલો હતો હવે બોલો આલા કે એમ અવારનવાર તેને મળવામા ખોટું શું કહેવાય ?”

આલા નાહાની હતી, પણ પોતાના અનુભવે ખુબ ઘડાઈ હતી તેણી ડાહપણ જાણુતા શીખી હતી, એટલે આ દુખ પેદા કરતી પોતાની શેઠાણીની કહાણી સાંભળી તેણીએ ગભી રાખથી માયુ ધુણુધુ

“ ખોટું તો નહી કહેવાય ” તેણીએ તે શેઠાણીનાં જવાબમા કહયુ “તોપણ તમારા ધણીની મરજી ઉપરાંત અને તેમની જાણુ વગર એમ મળવું રહેતું, એ માફરા વીચાર પ્રમાણે ઠીક તો નહીજ કહેવાય બાઈ ”

“ તું તો સમજતી નથી, આલા,” હારજી શેઠની ધણી-આણીએ દુ ખી અદાથી કહયુ “ એમા ખોટું છેજ શું !”

દાનાઈથી હાથ ટુરત તો આલા ચુપજ કરી ગઈ જ્યારે વખત આવ્યો ત્યારે હી-ના દાદીશેઠે બરાબર નાહાની આલાના બોલો યાદ કર્યાં.

જ્યારે રાત પડી ત્યારે તેઓ નાચે ડાઈનીગ રૂમમા ગયા તે એક લપકાબરેલો મોટો ઓરડો હતો, જ્યા તેનીજ દમામદાર રવેસે સરસમા સરસ ખાણુ અને ઉચામાના વાઈન

પીરસાતા હતા પણ તે વખત જાણે એક દુ ખલરેલો ફાસ હોય તેમજ હમેશ પસાર થતો હાલ મામલો લગાર જુદો જોવાનો હતો સવારે રેસીમમાં હીરજીભાઈ ખુબ જીતના હતા, તેમજ તેઓનો ખુબ ઘોડો ધણીજ સારી આશા આપતો હતો, એવી ખબર તેમને મળી હતી, તેથી હાલતુરત તેવણ જરાક ઠીક મીળજમા હતા

તેવણની ખુબસુરત ધણીયાણી હમેશ મુજબ આજેથી ખુબ ઠંડરાથી ડરેસ કરી ટેબલના હેડ ઉપર બેઠી હતી ડાક ખુબ રમી મોઢામાની સુષસની કારની સાડી, તથા તેને મેચ થતુ પ્લાઝિઝ, અને ઝીણા ખાખા મોતીમા પરોવેતુ એક નાનુ સુદર તરાહતુ પેનડટ તેણીએ પહેર્યું હતુ કાનમાં ખુબ સ્ટોનના લાગા લટકતાં યરીંગસ હતા અને ખુલ્લા હાથો ઉપર એક એક ચીનલ ઉપરાત ત્રણ ત્રણ ઝીણી તરાહની સોનાની આંગડીઓ જોવાતી હતી વળી તેણીના જરાનહાર બ્રાઉન બાલ તદ્દન અપ-ટુ-ડેટ રીતે માધી લઇ તેમા હીરાનો સ્ટાર ખોર્યો હતો—તેમજ આગળાઓ ચકચકતી વીંટીઓથી દીપી ગૂઢ્યા હતા ખુદરતી અને ડરેસની ખુબસુરતી તેણીને જેટલી બનાવે એટલી સુદર તે આજે લાગતી હતી તે સુદર ચહેરો લગાર શીકકો હતો છતા, તે મધુર આખોતુ તેજ વધારે ઉંચુ થયતુ જોવાતુ હતુ

પણ તે ધણીને પોતાની એ ખુબસુરત મહોરદારની સુદરતા જોવાતુ લાગ્યેજ ધ્યાન હતુ । તેણીએ શુ પહેર્યું હતુ કે ને કેવી લાગતી હતા તેની તેને ભલ પરવાહ હતો । જરા આંખ ઉઘાડી તેણે ને તરફ જોયુથી નહીં

માણુ અધુર એક પુર થવા બાદ હીરજી શેઠે કાંઈ કહેના માટે હિલ્લા તરફ જોયું, અને ત્યારે મોઢક મીઠા ચેહરા ઉપર જણાતો એક લાલ અને કાળો લીસોટો જોઈ તેણે ભવાનો ચીસો વઢાવ્યો.

“એ આપ અગતી જોવો ડાવ શું તારા મોઢા ઉપર પડ્યોછ હીલ્લા?” તેવણે પૂછ્યું.

“જે આજે સવારે ઘણી મહેરબાનીથી તમે પાડી ગયા’તા તેજ એ ડાલ છે, હીરજી” તેણીએ પુરતી એપરવા-હીથી થ ડી રીતે કહ્યું.

તે સહેજ ખસ્યાણા પડેયો લાગ્યો.

“એમ એક માણસને ઉશ્કેરવા પહેલા તારે વીચાર રાખવો જોઈએ હીલ્લા.” તેવણે કહ્યું “બધરાઓમા અકકલજ નહી એટલે આપણે શું વધારે બોલે? એમ છતા આપ ડાલ વણા ખરાબ લાગેછ તારા ચેહરાની બધી બુટ્ટી અને ચમક તે મારી નાખેછ—માટે કાંઈ લગાડીને એ કાઢી નાખની?” તેવણે લગાર તુચ્છકારથી હસ્તા કહ્યું.

“એની એક હેતની પ્રધાણીથી મને છુટ્ટ પડના મમતુ નથી હીરજી” તેણીએ હસીને કહ્યું “એ જેમ છે તેમજ ઠીક છે”

“ટેક ફેર” વળી એકદમ ઉશ્કેરાઈ જતા અને જુમ પાડતા તે ખવીસે કહ્યું “મારી સામે બોલવા અને મારી સાથે મસ્કેરી કરવા પહેલા સો વાર વીચાર કરજો મારી આગળ એ ચાલવાનું નથી, સમજ? અને હા એક બીજી

વાત, મારો એક ઘણો પુરાણો ધરડો ફેડ અને તેની મધરી વણે વરમે પેરીસથી પાછા ફરેછ તેના માનમા આનની તા. ૧૦ મીએ મારે એક મોટુ ડીનર અને પછી રીસેપ્સનનો મેળાવડો કરવો છે મધુ ઘણુ ડચામાતુ અને લપકાભરેલુ થયુ જોઇરો માટે ડાલને કાલ તેડાતુ એક લીસ્ટ તધ્યાર કરી મને આપજે, ઇજનો જલદી મોકલવા પડશે થુ સમજી ?”

અને ત્યાર પછી ખાણુ પાણુ એકદમ ચુપચાક ચાલ્યુ અધુ ગલીર અને શાત હવુ જો આ વખતે તેણીના માતા, જેવણે પપ્પસા ખાતર પોતાની એટીને પરણાવી-હતી તેને આમ દુખ ખમતી અને આટલી દોલત છતાં આ ગીતે અળાપો કરતી જોતે તો થુ ધારતે ?

મકરણુ ૨૭ સુ.

— ૦ —

ઘણી કે ઢાર ?

“પરોણાતુ લીસ્ટ તધ્યાર કયુ કે હોલના ?” એ દીવસ પછી એકદમ પોતાની ઘણીયાણીના ઓરડામા ધમી જતાં હોરજી શેઠે દમામથી પુછયુ ન્યા હોલના દાદીશેઠ આરામથી એક નાફા ઉપર લેટેથી કાંઈ ફેનમી મીનણુ કરી રહી હતી અને આવા સામેનીજ રાષ્ટર્ટીંગ ડેસ્ક આગળ એસી લખતી હતી

“ નહી હજી અરાઅર પુર લખાયુ નથી ” હોરજી શેઠના ઘણીઆણીએ પોતાના કામમાથી ડોકુ ઉચકવા વગર જવાબ કર્યો

“ મને પહેલાં લીરટ જોઈ જવા દે ” અને તે રાષ્ટ્રદીગ ટેબલ આગળ ગયો જ્યાંથી કેટલાક કાગળના ખોળતાં તુરત તેને તે કાગળનું મળ્યું

“ તે જીમી મેહેતાનું નામ લખ્યું છે કે ? એ ઘોડાઓ પારખવાની બાબતમાં ધણો હુસ્તી છે અને એની મને કોઈ વખત જરૂર પડશે તેથી યાદ રાખી જરૂર એક કાડ' એની ઉપરખી મોકલજો ”

મીસીસ દાદીશેઠે જવાબમાં ડોકુ નમાવ્યું તેના ધણીએ તે લીરટ બારીકથી તપાસીને જોયું પણ તે વાંચતો હતો ત્યારે તેનાં એહેરા ઉપર ગુસ્સાનો ચીલ્લો ચઢી ગયો અને તે એકદમ પોતાની મોઢરદાર તરફ ગુસ્સાનું ધુરકતો જઈ ઉભો

“ આપ હું શું જોઈએ ' હજી તમે કળ્યાથી ધરાયા હોવ એમ લાગતું નથી કેમ બીજું રોખડું જગાડવું શું ? લીરટમાં મચી સરાફ અને તેની બધરીનું નામ કાઢ છે ? તું જાણે છે કે તે લોકને તો તેડું હોવું જ જોઈએ ”

“ નહીં, ” મીસીસ હીરજીભાઈએ મીઝસથી કહ્યું “તે લોકને મારી તરફથી તેડું જશે નહીં ”

“ મોકલવું જ પડશે, ” હીરજી શેઠે વધારે ગરમ થતા કહ્યું.

“ હું કોઈ દીવસખી એ માણસો ઉપર તેડું મોકલવાની નથી, સમજ્યા ” તેના બધરીએ ઠરાવથી અને હીંમતથી કહ્યું “જો મારી મરજી ઉપરાંત એ લોક અહીં આવશે તો તેજ વખતે હું તે હોલ છોડી જવશ ”

“તમેને જેમ ગમે તેમ કરજો” તેણે પી ઠગવતી કહ્યું
 “તમને ફાવે તેમ કરજો” પણ તેવે વખતે હું મીમીસ શરો-
 ફને પરોણાં રીસીવ કરવાનું અને તમારી જગ્યા રાખવાનું
 માન આપશ ”

“અને જો તમે તેવું કામ કરશો તો ખાતરી રાખજો હીરજી
 કે હું તમારૂં ઘર છોડીને ચાલી જવશ મેં અધુ મુઝે મોઝે
 ખમી લીધું છ—પણ આ બાબદમાં હું શાખવાની નથી ”

“તું મારૂં ઘર છોડીને ચાલી જશે એવકુંડ છોકરી, તો
 કાયદો તુને પાછી મારે ત્યાં ફરવાની ફરજ પાડશે હું
 જાણું છ કે તું એક બોલની છે, પણ તેમ યાદ રાખ કે
 તેથીથી ફર્મ માનડનો અહીં આણી ગમ કું છેલ્લું । બોલ
 હવે શું કહેછ ?”

“નવું કાંઈજ નહી” હીલ્લા દાવીશેઠે તોરથી કહ્યું
 “કરેકટર વમરનો એવો એક માણસ મારા ચરના છાપરા
 હુકળ જોઈએ નહી અને મેરી શરોફ જેવી ખરાબ ઓરત
 જેને તમારી તરફથી જો માન અને હેત મળેછ તેની રકમની
 એક બધરી મારા ઘરમાં આવેલી હું જોઈ શકું નહી ”

હીરજી ગેદ મોટા ખુલ્લા વેધારી સાદે હસી પડ્યો.

“ઓહ ત્યારે એમ કહેવાની બાબ સાહેબ કે તમે તો કેધા
 અદેખા થાઓછ ? તાહરા એમ બોલનાથી હું મને માન મળેવું
 સમજું છ, હીલ્લા મને નહી ખબર હતી કે તું ન મારી એટલી
 બધી દરકાર છે કે તું અદેખી વટીક થઈ શકેછ ”

“ મને મારા સેલ્ફ રીસપેક્ટની દરકાર છે—ખીજ

કશાની નહીં મહેરબાની કરી, તમારે માટે મને હેત છે અને તેથી અદેખી થાઉં છ એવો વાહીઆત ખ્યાલ તમારા બેભાનમાં આવવા દેઓ ના ” હીલાએ ધીમે સારે કહ્યું

“ એટલે તું શું એમ કહેવા માગે છે કે તું મારી દરકાર નથી ? ત્યારે મને પરણી શું ધુર મુકવા ? માહરા પૈસા માટે ખરૂં ની ? તમે ઓરત જાન દુન્યામાં કેટલા કમાન હદ મુધી હલકત રેહો છ ? એક માણસને તેના પૈસા ખાતર પરખતુ અને તેની પામેથી લેવાય એટલું મેળવી લેવું પછી ને ખીચારો કાપક વખત ગમે એવી નજવી માર્ગણી કરે તેથી તેને ખાતર કણુવ કરવું નહીં, એવો તમારા મધરાઓનો કાયદોજ છે ”

તેણી, ગભીર દમામથી પણ બણી એસકુલ રીતે ઉડીને ઉભી થઈ

“ તમે ભુલી જાઓ છ ” તેણીએ કહ્યું “ કે આપણે અહીં એકલા નથી ”

“ નહીં હું કશું ભુલી જતો નથી જો મીસ આટને હવેથી આપણી સાથેજ રહતુ પડશે તો તેવલો આવા વારવારના તારા ફજેતા જોવાની આદત પાડવી પડશે ને તેથી જોમ અને તેમ જલદીજ કેમ હવે શું કેહેછ તું ? હજીમી સીધે સીધું માનવુ છે કે નહીં ? જો વધારે પચાતી નહીં કરવા તું ચાહાતી હોય તો શરારને ત્યાં તેડાના કાડઝ મોકલી આપજો ”

અને એ બોલતા એવા તો જોરથી તેણે પોતાની મુકકા પાસેની નાની ટીપ્પાય ઉપર અફાળી કે તે ઉપરનું સુદર કીંમતી પાઝ લાગીને કટકા શુકલા થઈ ગયું

‘ હીરજી,’ એ જોતા તેની મધરીએ અ તે ધીરજ ખોઈ દઇ યુમ પાડી “તમે કોઈ દીવસની તમારો ખોટો યુરમો કાણુમા રાખતા સીખમો નહી ?”

“ નહી કોઈ દીવસ નહીં ! અને જો હવે યાદ રાખી તેડાના કાર્ડસ મે કહયા તેમ મોકલી દેજે, નહીં તો તારોથી હાલ આ નાણુક ફલાવરવાઝ જેવો નહી થાય ”

તે હવે છેડાયલો ભખી ખાવેલો જેવો પોતાની પાછળ જોરથી મારણુ અફાળા ચાલી ગયો એટલે હીલ્લા દારીજેડે જાણે કાંઈ બન્યુજ નહી હોય તેમ પોતાની જગ્યા પાછી લીધી અને કામે વળગી ”

“ પરોણાઓનુ લીસ્ટ પુર થયુ કે આલા ?” તેણીએ થોડીકવાર પછી પુછયુ “હુ ઇચ્છુ છ કે મારો ટીનીન નસવાન દીવેચા હાલ અહીં હોતે તો તેનેથી હુ મોલાવતે તમોને મને મેળવી આપવાનો એનો ઉપકાર હુ કદી ભુલવાની નથી પણ હુ એમ પુછુ આલા, કે તમે મારા મમાનુ અને મીસીસ ખાનનુ નામ લીસ્ટમા લખયુ છ કે ?” અને આલાને ના કહેતા સાભળી તેણીએ તરત હસીને વધાયુ “ નહીં ? શા માટે નહી ? જરૂર એ લોક ઉપર એકએકો કાર્ડ મોકલવાની યાદ ગખજો હાલ મારા મમાથી અહીંજ છે એવણુ અવાર નવાર મને મળેછ અને હુ ખાસ એવણુને અનેછ એટલુ તેકુ છ કે મને કેની રીતે તેવણુ સુખી કાંધીછ તે એવણુ પોને પોતાની નજરે જોય અને ખાત્રી કરે અરે હા પણ હુ તમુને એક વાન તો કહેતા ભુલીજ ગેછઠ, આલા મારી સાથનુ

કારજ તુટી ગયા પછી બીજેજ વરમે મારા કઝીન બોમને મોટો વારસો મળ્યો એના બાપના કોઇ ઘરમાં કાકા ધણી વરસોથી ચોન ગયજાને લખ્યો રૂપીઆ એકઠા કરી ત્યાંજ મરણ પામ્યા અને બોમને પોતાનો વારસો ઠેરવી ગયા અને ત્યાર પછી જ્યારે મારા માયજીએ એ વાત જાણી ત્યારે તેણે શુ બોલ્યાં તે તમે જાણોજ આલા ? મારા મમા નને કહેવા લાગ્યા કે તુ કેટલી નાદાન ઠરીજ હીલ્યા તારું પોતાનું કામ તુ જરાબી સાચી શકી નથી આવે સરસ હીરા જેવો બોમને તે કેવી નાદાન્યતથી ખોલ્યો ” અલખત મે કરો જવાબ કર્યો નહી ”

થોડી પળની ત્યા ચુપકાદી ફેલાઇ જે દરમ્યાન આલા નાચી મુડીએ લખ્યાજ કરતી હતી, અ તે કામ પુર કરી તેણીએ ઉપર જોયું

“ મીસીસ દાદીશેઠ, ” તેણીએ કહ્યું “ શેઠ સાહેબ જે ચીઠી માટે કહી ગયા તેથી મારે લખની કે નહી ? ”

“ નહી ” હીલવા દાદીશેઠે દરાવથી કહ્યું “ તુ એમા સમજે નહી છોકરી તુ હજી બચ્યા જેવી નાની અને નીર્દોષ છે તુ શુ જાણે કે તે આરત જે મારા ઘરમા આવે તો મને કેઇ જતન મોટામા મોટું અપમાન કહેવાય તે ખરાબ ચાલની વલવળતી વાદગી જેવી અજાણને મારે ત્યા આવેની વેઇ આખું મુખ મારી હસી કરે હુ બી વાતે તામે ચરસ પણ આજ્ઞા, આય બાજદમા નહીજ. તમારે એ ચીઠીઆ મોકલવાની કાઇ જરૂર નથી.”

“ ખુદા ખમર એનું છેવટ શું આવશે ” આલા વીચા
રવત મનમાં બબડી

તે સાંજે બીજા ઘણા મળવા આવનારા બેગો નવાબ
બોમ્બ ધરાનીબી એક હતો જ્યારે મધ્યે ગેસ્ટ નીખરાઇ ગયા
ત્યારે તે તો હજીએ ત્યાં વાત કરતો બેસીજ રહેયો અને
થોડીએ અલખત રાખેતા મુજબ ધરના માલેક મીન હીરજીભાઇ
દાદીશેઠ “ નોટ એટ હોમ ” હતા

“ તારો ચેકરો હજી ખરાખર લાગતો નથી હીલા ”
અહમનવાર ધરાનીએ વીચારવત હપે કહ્યું “ ચાલુક વડે
મારેલો ફટકો ઘણોજ ખરમાં અને ધાતકી રીતે તારી ઉપર
પડ્યો હશે, કે આટલા દીવસ થયા તોબી હજી તેનો ડાઘ
જતો નથી ”

હીલા દાદીશેઠ શીકડું હસી

“ અરે એતો કામજ નથી બોમ્બ ” તેણીએ દસીને
કહ્યું “ એથીબી વધારે મારતી મને હજી તો ધમકી થએલી
કે નહીં બેસી રેહો મીન આટ તમારેથી મારી હવે કામખી
વાત જુદી નથી ” તેણીએ આપા જે ઉઠવાનું કરતી હતી,
તેને અસારતથી પાછી બેસાડી દેતા કહ્યું

“ બોમ ” તેણીએ ત્યાર પછી દીલગીર સાદે કહ્યું
“ બોમ, તું આપ બોહળી દુન્યામાં મારો એકજ સામ્યો
દેસત છ અને તું વણો સમજી છે તો મને એકનાઇસ આપ,
બાઇ, કે મારે તું કરતું હમણા તું મુજબમાં રહેવાથી તું
તો બધું જાણતો હજીજ કે મારા ધણી અને પેત્રા મેરી શરાફ
માટે શું તું બોનાયછ ? ”

તેણીનો ચેહરો એ બોલતા શરૂ થઈ તપી લાલચોળ થઈ ગયો અને બહુમનયાર છગતીએ મનીરાઈથી ડોકુ નમાવ્યું

“હીરજીશહે એ મધરીને મારે ત્યાના નાં ૧૦ મીના ડીનર ઉપર તેડવાની બેહિશ કરેજી, અને હું ના કેહું જી, તો કહે મને બોમી કે હું એમ હું કરવામા ખરી છેઉ કે નહીં?”

બોમ ધરાનીનો જવાબ શું હતો તે કામ કહી શકાતું નથી કેમકે તેજ વડીએ મારણુ ઉધડ્યું, અને તે ધરનો માલેક અદર ચાલી આવ્યો તેણે દરેક તરફ મોટા તુચ્છ કારતુ હરતા જોયું, પણ મીસીસ દાદીશહે તો જાણે તેણે જોયોજ નહીં હોય તેમ મુગી બેસી રહી નવાજ બોમ ધરા નીએ થોડા શબ્દોથી તેની સાથે વાત કરવા માંડી

“તમે ત્રણ જાણે કોન્ટ્રીરેટ્સ” હોવની તેવાજ લાગોછા શું છે મારી સામે કામ પોટ ધડોછ કે?” હીરજી શેહે હસીને કહ્યું. “પણ હું એમ પુછું હીંવા કે પેવા તેડાની ચીડીઓ પછી મધ કે?”

“નહી,” તેણીએ ધીમે દરાવવતે સાદે કહ્યું “નહી અને કામ દીવસમી મારી રજાથી જણે નહીજ”

“ત્યારે તે તારી રજા વગરજ જશે હું પોતે તે મારે નામથી મોકલી આપશ હવે કેમ ત્યારે?” તેણે ચેરટાથી તેણીનું પાકવી નાખતા કહ્યું

પણ જાણે સાબળ્યુજ નહીં હોય તેમ હીરજી દાદીશહે ઉઠી ઉભી થઈ અને પોતાનો હાથ ગેકહેન્ડ માટે નવાજ બોમ ધરાની તરફ લામેા કર્યો

“ ગુડ નાઇટ બોમ આપણે પાછા દશમીએ મળશું કેની ?” અને એ સાબળતા માહું લાગે તેમ તેણીનો ધણી મોટા તુચ્છકારનું હરથે।

“ કાએ, કાએ એવણને કાઢી કાએ મુકેછ હીલ્લા ?” તેવણે કહ્યું, ” હા પણ હું ધારૂં કે તું વાળખીજ છે સાહેબજી નવાળ સાહેબ, દીલગીર છેલું, મે આવી તમોને મીઠી મીઠી વાતોમાંથી રોક્યા કાએ જાઓછ ? થોળતા નહી કે ?”

“ નહીં—મને લેટ થાયછ” બોમ ધરાનીએ દમામથી કહ્યું અને હીલ્લાએ જોયું કે તે પોતાનો ગુસ્સો મોટી જોહ-મતેજ રોકી શકતો હતો ખીજીજ પણ પોતાની ટોપી લઇ એક મળીર નમન સાથે તે તે ઓરડો છોડી ગયો.

મકરણ ૨૮ સું.

ડીનર અને રીસેપ્શનનો મેળાવડો.

તે મોટા યાદગાર ડીનરને થોડાજ દીવસ પહેલા, એક દાહાડો ન્ટડી રૂમ આમળથી પસાર થતા હીરજી શેઠે આજ્ઞાને ત્યા એકલી બેઠેલી જોષ અદર મયા

“ ત્રાફને ત્યાં તું મધ્ય કે ?” તેવણે દુકમાજ પૂછ્યું, અને ત્યારે “ નહીંજી” કરી જવાળ આપતા આપડી આજ્ઞાના હાસકોસ લેવાઇ મયા કે રખે તે તેણી ઉપર છેડાય !

“ નહીં ?” હીરજી શેઠે થથરાવીને તે માપડીને ગભરાવી નાખતા કહ્યું “હજી ત્યારે એ પોતાની હાં છોડતી નથી કે ? રીક છે હુખી જોઈએ કે એ કેમ ટેકાણે આવતી નથી મારી ફરજ છે કે એને એકવાર ધણીઆણી દાખલની એની ફરજ એને શીખાડવી જોઈએ ” અને તે આવ્યો હતો તેમજ સર-ભાગ ત્યાંથી પાછો ચાલી ગયો.

આલાએ એ બનાવની વાત પોતાની જવાન શેઠાણી આગળ કરીજ નહીં નકામું તે આપડીનું દુખ તે વધારવા ચાહતી હતી નહીં.

તે મોટા ભપકા ભરેલા ડીનર માટે દીવસો અગાઉથી તક્યારીઓ ચાલી રહી હતી અલગત તે બધું હીરજી શેઠ પોતેજ કરાવતો અને તેના હજારો રૂપીઆ વેરતો હતો. “હાદીશેઠ હાઉસ”ના મોટા રીસેપ્શન રૂમ્સ ખોલી નાખી જાણે બેહસ્તખાનામાં ફેરવી નાખ્યા હતા સુદરમા સુદર પુલો અને ઉમદા ટેસ્ટથી ગોઠવેલી ચીજો અતી રમણ્ય દેખાવ રજુ કરતો હતો વચમાં એક નાનો પુવારો ઉભો કર્યો હતો, જેનું ધીમું નીરમળ પાગી આસપાસ ઝીણા ટીપા ઊરાડી પુલોને તાજગી અપસતા, અને રધુ ખુશમોદાર બનાવતા હતાં સામ્રામા બેઠકા બનાવી તે પુલપાનથી એવી સફાઈથી ઢાંકી લીધી હતી કે અદર બેઠેનું માણસ બાહર શું થતું તે બધું જોઈ શકે, જ્યારે બાહરના માણસને તો ખ્યાલખી નહીં જાય કે અદર કોઈ હશે પુલના મોટા કટેરાઓ ઉભા કર્યા હતા અને રંગબેરંગી વીજળીક લાઇટથી તે એક પરીઆના માળા જેટલાજ સુદર રૂમ્સ મનાવ્યા હતા.

પાલનજી શેઠના અને તેમના ધણીઆણી બચુઆઈ જેમને માટે આ બધી તકવારીઓ અને ધણુખર થઈ રહી હતી, તેઓ બચુકર્તા, વરસો થયા પેરીસ રહેતા હતા અને હમણા થોડાક મહીના માટેજ મુબઇ આવ્યા હતા તેઓ ધરડા પાણુ ધણાજ સુધરેલા વીચારના હતા અને વરસો ઉપર હીરજી શેઠના બાપ સાથે ધણુ સાર હોવાથી તેણે આ તકે પાછી તે પુરાણી દોગ્તી સજીવન કરવાની તક હાથ ધરી હતી કદાચ તે એક બહાણુળી હોય, કેમકે એવી પારટી અને ડીનરો તો તે વારવાર કરતો હતો

અને મોટી ધામધુમથી થતી એ તકવારીમા સવળા બણા ધણાજ ઉત્સાહથી ભાગ લેતા હતા. સિવાય મોસીસ દાદીશેઠ તેણી જરાબી ઉલટ બતાવતી હતી નહી અને છેક તે પારટીની સવારે આલાએ વણીજ બોહસ કરી ત્યારે કચ વાયલે મને તે જરા ઉપર ટપકેથી બધો સજીગાર જોઈ લેવા અને આલાને ખુશી કરવા ખાતરજ નીચે આવી

તે આખો દીવસ હીરજી ગેટ ધરમા રહ્યા નહી તેવણુ છેક સાંજે મોડેથી પાછા ફર્યા અને આવ્યા તેવાજ પોતાના રૂમમા તકવાર થવા ગયા

જ્યારે આલા પોતાના રૂમમા તકવાર થતા મઠ ત્યારે તેને માટે એક મોટો કાડબોર્ડનો બોક્સ ખોટી થઈ રહ્યો હતો જે અજમ થતા તેણીએ બોલ્યો તો અદરથી એક બતી સુદર ક્રીમ કવરની “ નીનોન ”ની સાડી, જેની ઉપર તાસની કોર ઝલકી રહી હતી, અને તેતુજ એક ધણુજ મોવામાનુ પણુ ખરા ઉમદા ટેસ્ટથી સીવેલુ અને ઝીણા બફે

મોતી ટાંકિયું પ્લાઝિઝ હવુ વળી તે સાથે એક સરખા નાના ગોળાળા મોતીની એક સેરી માળા અને લટકતા તેવાંજ સુદર એક જોડ ચરંગસ હતાં અને તેમા સાથે એક નાની ચીડી એટલી તો મીઠાસથી એટલી આનંદપ્રવાહથી અને લાગ પીથી ભરપુર લખાયલી હીલ્લા દાદી શેઠ તરફથી તેણીને મળી કે જે વાંચતા તેની આખોમા ખરી લાગણીના આંસુ આવી ગયા

અને જ્યારે ધણે વખતે પાછી સુદર આલા એ મોઢક ઠંડરામા તપ્યાર થઇ, ત્યારે એક સુશોભીત પીકચરજ લાગતી હતી કોમ સાડીમા તેણીનો ઘટમારો ચેહરો દીપી રહ્યો હતો અને તે લાખી હાસ જેની ઉચી દમામદાર મરોડ દેખાડતી ગરદન ઉપર મોતીની માળા અજળ આગ આપતી હતી અને તેણી જ્યારે તપ્યાર થઇ નીચે ગઇ ત્યારે આગલાજ મોટા હોલના પોખાળ બારણા આગળ તેની જવાન શેઠાણીને ઉભેલી જોઇ એકડી આલા તો જાણે દમ લેવાનું વટીક લુલી ગઇ તેણી ટટાર ડોક રાખી ત્યાં ઉભેલી રાણી જેટલીજ દમામદાર અને મગરૂર જણાતી હતી ઘેરા એ કલરની તાસની ઝળકતી સાડી, અને કાળુ પ્લાઝિઝ તેણીએ આજને માટે પસંદ કર્યું હવુ હીરાના મકલના સુશોભીત શુઝ, અને મળામા પહેરેલો એક કીમતી હીરાનો હાર, તેમજ કાનો અને હાથે ઉપર હીરા દીપક મારતા હતા હીરાનો એક ધણી સરસ તરાહની પોહચો તેણીની ગુલાબી બાજુ શોભાવી રહી હતી અને એ બધા દાલકસ ઠંડરા વચ્ચે પોતાની અપાર ખુબસુરતી સાથે તે જવાન મેઠાણી આજે “ રાણીઓની રાણી,” જેવી સખળાને પોતાની

પાસે ઝુકાવતી અને વખાણ મેળવતી ગભીર ચેહરે દમામથી પોતાના ધણીની ખાભુમા ઉભી હતી

તેજ વખતે આલાએ સેહજ તે મગરૂર મીઠો ચેહરો મલકાઇને હસ્તા દીઠો અને તેણીએ ધાયુર્ તેમ નવાખ બહ મન્યારજ ગ ધરાનીજ બીજીજ પળે ત્યા આવી લાગ્યો

બાહેર બાગમા સરવથી સરસમા સરસ બેન્ડ વાગી રહ્યું હતું અદર બધી જાતના ઇન્ટરમેન્ટસ તખ્તાર ટયુન થઇ પડ્યા હતા, અને વળી ખાસ ઇટેલ્યન ગાનાર મેડમ પીટર્સ અને સીનોર પીટર્સ આવનાર હતા બધી વાતનો બદોબસ્ત એકદમ ઉત્તમ હતો એમા તો જરાની રાક નહી

એમ ધરાની આજે ધનનીંગ ડરેસમા બીલકુલ "સામાને આજી નાખના જેટલો ખુશસુરત અને દમામદાર લાગતો હતો તે અદર આવ્યો અને હસીને નમ્યો

તે આખી સાજ કાઇએ તે વર બધરી મીં અને મીસીસ હીરજીલાઇ દાદીશેઠને એકમેક સાથે એક મોલખી વાત કરતા દીઠા નહી કે ના તો તેઓ સાથે ફરતા દેખાયા અને હીરજી શેઠના લુગ્યા ચેહરા ઉપર એક એવો પકકો છાપ દેખાતો હતો, જે ખુબુ બતાવા બસ હતું કે કાઇમી જાણુવાજેગ બન્યા નગર આજની સાજ જશે નહીંજ

ત્યાના આજના ખાસ પરોણા મીં ને મીમીસ શેઠનાખા આરી લાગ્યા હતા અને સવળુ જેવું જોઇએ તેવું હસી ખુશીથી પસાર થતું હતું ધરડા મીમીસ દાવર જેનણુ મુગ ઇના ધણા મોટા લોક અને આગેવાન સરકલના મણાતા

હતા, તેવણે ખુદરતી રીતેજ આલાના મીઠા સુદર પણુ કુ ખી ચેહરાથી ખેચાઈ તેની સાથે ઓળખાણ પાડવા માગી અને તેડીને હેનથી પોતાની પાસે જગ્યા કરી બેસાડી

“અરી બેસ દીકરી, મારી પાસે” તેવણે માયાથી કહ્યું “મારીબી એક બેહન હતી, ધણીજ જવાન અને રૂપાળી હતી ! તેથી તારાજ જેની લાગતી’તી અને તેની તુ મને ધણી જોરાવર યાદ આપેછ, તેથી ખુદરતી રીતે તારી ઉપર મને હેત આવેછ આજે હી’જા દાદીશેઠ કેવી સુદર લાગેઠ નહી ? કોઈ દીનસ મે એને આટથી તોરવ ની અને મગરૂર રેખાતા જોઈ નથી

બાહેર એડ તુરતતુજ જરા ચુપ પડ્યુ હતુ, અને પરા જુઓ આપસ આપસમા હસતા, અને એકએક સાથે મળતા અને વાત કરતા હતા જેવામા બારણા તરફ સરવેની નજર ખેચાઈ

“આહ, આય લોકોનેની આજે તેડુ છે તુ ?” મીસીસ દાવરે ટીચકુ ચઢાવી આજાને પુછ્યુ “હીલ્લુ દાદીશેઠ કેમ એટથી નાદાન થઈ શકી ?”

“એ લોકો પેલા શરોફનાલાજ ‘ઝે કે મીસીસ દાવર ?” આલાએ હલ બાહેર ધગકાથી તે તરફ જોતા અન અજબ થતા પુછ્યુ

“કુ કહેવા દીલગીર છેઉ કે હા” મીસીસ દાવરે કહ્યું અને ધીમે સારે વધાયુ “એ લોકો સારી ક પીમા બેળાના લાએક માણસોજ નથી માટીડો જોન તો છાકડો, લુચ્ચો, જુભારી, અને બીલકુલ રદમાતન અને બહરી જુઓ તો

તેવીજ રીતભાતની બીલકુલ છકેલ છે એ લોકો સાથે તુબી મેહનજી મળતી ના મારી દોકરી ”

આલ્યાએ ફેરવી તે તરફ જોયું તો ખારણામાથી એક ઉયો ભરેલો અને ખુબસુરત પણ હુઆમથી ભરપુર દેખાવનો માણસ એક જવાન અબળા સાથે દાખલ થનો હતો. તેણીબી ઉચી ભરેલી, ગોરા ચેહરાની, અને મોટી લીલી આખો અને ચોનેરી વાળવાળી સારા દેખાવની બાનુ હતી તેણીએ ધણોજ મોવામાનો પણ મીલકુલ ટેસ્ટ વગરનો લાલ રંગનો પોશાક અને ઝગઝગ થતા ફીરાઓ પહેર્યા હતા તે ખુબસુરત તો હતીજ મગર એક ચોરત જાતમા જોષએ તેવી ગ્રેસ અને માયાળુ ચેહરા તેનો હતો નહીં તે બીલકુલ “ગ્રેસ” ચેહરા અને હુઆમ ભરી આખો હતી જાણે ખારીકથી તપાસતા ને આપણને બીલકુલ ગમેજ નહીં અને એવી એ મીસીસ મેરી મચી શરાફ હતી

હીરજીલાઇ દાદીશહે ખુબ હસી હસીને તે નવા આનનારને આવકાર આપ્યો અને પછી તે તેમને લઇ પોતાની મહોરદાર પાસે તેડી ગયો. તેણી તે વખતે તેના ખાસ પરોણા ધરડા મીં પાઢલનજી શેઠના જોડે એક નાચી ખુરસી ઉપર બેસી, બલુકદાર ઠંલેકત્રીક લાઇટની વચ્ચે, હસીને મીઠાસથી વાત કરતી, ત્યારે વણીજ મનોહર લાગતી હતી. તેણીએ તેજ ધડીએ પોતાની આખો ઉઠારી ઉપર જોયું, તો સામેથી પોતાના ધણીને પેલાજ અણગમતા પરોણા જોડે ચાલી આવતા દીઠો, હવે શું કરવું ? તેઓ નો ખુબજ પાસે આવી લાગ્યા હતા, અને એક-દમ ચાલી જનું તો વાલ અસખ્ય લાગે તેણી તથા ધણી

દમામથી ઉઠી પોતાની બેઠકમાથી ઉભી થઇ, —જ્યારે તેણીનું મીઠું હસ્તુ તેણીના હોઠો ઉપરજ મરણ પામ્યું અને તે સુ દર એકરો જોતજોતામા ગભીર અને કરડો બન્યો તેણી ટટાર સીધી અને પોતાની પુર ઉંચાઇએ, ગુસ્સા અને ગભીરાઇનું એક પીકચરજ ગળુ કરતી ઉભી હીરજીભાઇ દાદીશેઠ તેમને લઇ પોતાની ધણીઆણી આગળ આવ્યો પણ તેણીએ તો જરાખી પોતાની આખો ઉઠાવી તેઓ તરફ જોયું વટીક નહીં અને પછી દુરથી એક ધણુજ ઠડા ગભીર નમનમા એકજ પોતાનું ડોકુ નમાવી તેણી તુરત પાસે ઉભેલા એક મહારથ સાથે વાત કરતી ત્યાંથી ચાલી ગઇ તેણીએ જે મગડરીયા અને દડાઇયા પોતાનો ટેક સાચવી જે રીતે “નો કોઠા” કયું તેથી બહેતર કાઇમી રીતે તેણી પોતાનો ધીકકાર અને તેઓ તેણીના પરોણા નહીં હતા, તેમ, બતાવી શકી હોતે નહીં આસપાસના ધણુક જણાઓએ આ બીલકુલ ઠડો આવ કાર જોયો હતો, અને તેઓ બધા તેથી એટલા ખુશી થઇ મયા કે જો તેઓનું ચાલતે તો ત્યાંને ત્યાંજ પોતાની ખુશાલી પોકારીને તેમજ તાલી પાડીને જાહેર કરતે

“આહ જે રીતે હીંદુએ એ લોકને આવકાર આપ્યો તે જોઇ કુ કેવી ખુશી થઇછ !” મીસીસ દાવર ધીમેથી બબડા “હીંદુમાખી એમ તો પાણી છે ખડ ! મારી ખાત્રો છે કે હીરજીભાઇએ આ લોકને તેણીની જાણ વગરજ બોલા વેલા હોશે ”

પોતાની બધરીની આવી દડી વરતણકયા હીરજી શેઠનો એકરો ગુસ્સાથી લાલ અને સફેદ બન્યો તેની આખોમા જાણે ખુનજ વરસી રહ્યું પછી બીજજ પળે તેણીને કુખ દેવા

ખાતર હસી હસીને પોતાની પાસે ઉભેલી ખુમસુરત મેરી સરોફ સાથે વાતો ચલાવી પણ હીદરા ત્યાં થોમી નહીં તે ઓરતના દાખલ થવા સાથેજ તેણી તે હોલ છોડી ખીજજ પળે ત્યાંથી ચાલી ગઇ તેણીએ પોતાનો બોલ પાળ્યો હતો મેરી શરોફના આવવા સાથે તે રૂમ તેણી છોડી ગઇ હતી

હીરજી શેઠ ખુબ વાતો મેરી સાથે કરતાજ રહ્યા તેવણે મરજી ઉપરાતમી ગુસ્સાને લીધે તેણી સાથે ખુબ ઘેવા ચેડા કાઢી ખીખી ખાખા કર્યાં કર્યું મગર તેણે જોયું કે ત્યાં એકકુ ચએલુ લોક તેનો આ વર્તણૂક પસંદ કરતુ હોય એમ લાગતુ હતુ નહીં વળી કાઠખી ધરતુ કે જીવાન, ખમરી કે માટીડો મેરી સરોફ અને તેના ધણી સાથે બેળાવા જરામી આતુર દેખાયા નહીં, તેનું કારણે હતુ. ત્યાં જે લોકો સધળા એકઠા થયલા હતા, તેઓ સરવે ત્રણાજ આખરફાર, અને પોતાનો મેલ્ફ રીસપેક્ટ સમજનારા હતા જે હાલ મેરી શરોફ ખીજજ જાતની કપનીમા હને, તો ખચીત તેણીને વખાણનારાઓ અને તેણી પરથી ઓઢાઇ પથરાઇ જનારા ધણા મળતે—કેમકે તેણી દેખાવળી બેલકણી હતી, અને સામા માણસને આજી નાખરાની તેણીનામા કુનેહ હતી પણ સારા નમીએ અહીં એક એવા માણસનો જમેડો હાજર થયો હતો, કે જેમાથી મોટે ભાગે તેણીને કાઠમી ઉનેજન આપી શકયુ નહીં

દુવેજ હીરજીભાઇ દાદીશેઠે પોતાના બુલ નેઇ હીદરાને નીચી પાડવા અને ચાનક આપવા તેવણે ધાયું હતુ —છતાં આનો સામી ઓગમી તેણી લોડની નજરમા ચદયાતીજ થઇ અને તેવણે પોતાનેજ મેરી ઉપરના પોતાના દેખાવા ધરા-

પરાને લીધે લોકહાસીમા આવી પડ્યુ પડ્યુ તે છતાં જાણે તેવણને કોઇની પરવાહજ નહી હોય તેમ જાણે વખત તેવણ તે છોકરી સાથેજ ફર્યા ફર્યા તેણીની ખુમસુરનીના વખાણ ગાયા, તેણીની સેવા કરવામા માન સમજ્યા અને તેણીને પડ્યો બોલ ઉપાડી લીધો જેમ કરના પોતાના ગુરુસાથી જગજગી જતા દીલને કાષ્ટક રાહત આપવાની કોશિશ કરી. તેની જવાન મગર ધણીઆણીને કેમ ઠેકાણે લાવવી તેનો તેવણ અત્યારથીજ તૈયાર કરવા લાગ્યા અને અ તે એક દરાવ ઉપર આવ્યા.

પેલી તરફ મીસીસ દાદીશેઠ, તોરવતી અદાથી ચાવી ગએલી સીધી પોતાના રૂમમા ગઇ અને જાણે કાષ્ટ અન્યુજ નહી હોય તેવા દેખાવે એક સોદા ઉપર પડી ચોપડી વાંચના લાગી થોડી મીનીટ એ રીતે પસાર થઇ ગઇ પછી બારણા ઉપર ટકોરા મારી એક જણ જે અદર આવ્યુ તે કોઇજ નહી ધણુ આલા પોતેજ હતી

તેણી દુરતજ ધસી જઇ તે વાહાની શેઠાણીનાં પગ પાસે એક નીચાં રટુલ ઉપર બેસી ગઇ અને તેણીનો હાથ માથાથી પોતાના હાથમા લીધો

“ઓ મીસીસ દાદીશેઠ, વાહાલા બાપ,” તેણીએ કહ્યુ,” તમારે માટે મને કેવી બીક લાગી ”

“બીક” મીસીસ દાદીશેઠે પામે પડેલા પખો ઉપાડી લઇ નાબુક અદાઓથી તેની સાથે રમત કરતા કહ્યુ “મને મારે પોતાને માટે એક જરાક જેટલીબી બીક લાગતી નથી, ત્યારે તુને કેમ લાગેજ, આલા ! પણ જવા દે, એવી નાપસ દ

વાત આવી રળીઆમણી રાતે. અને કેહ મને કે તુ ને મીસીસ દાવર ગમ્યા કે ? એવણુ મારા ધણા શુભેચ્છક અને બના દોસ્ત છે ”

વળી પાછી થોડી મીનીટની શાતી પચરાઇ. રાત હવે બહુ વહી ગઇ હતી અને સઘળા પરોણાઓ ધર જતા હોય, એવી ગડગડ ઉપરથી માવમ પડતુ ન્તુ મીસીસ દાદીશેઠે ચમકી આલા તરફ ફરી જોયુ.

“મારે એક કામ કરશે, ડીયર ?” તેણીએ કહ્યુ “તુ પાછી રીસેપશન રૂમમાં જા અને મીસીસ દાવરને મળી ને કહે કે મારી તમીયત એકાએક બગડવાથી હુ પાછી ત્યા આવી શકતી નથી—માટે બધા પરોણા પાસે મારી વતી મારી માગી લેય.”

આલા તુરત તે હુકમ બજાવવા ઉઠી અને ત્યાંથી બાહર પડી, એટલે બારણુ પાછુ અદરથી બરાબર બંધ કરી લઇ ત્યાર પછીની બાકીની રાત તે કમનસીમ છોડરીએ કેવી કાઠી તે લખવા કરતા કદપી લેવુ સહેલ થઇ પડશે

જ્યારે મોડેથી બધા પરોણાઓ વીખરાયા અને આલા પોતાના રૂમમાં જવા ફરી, ત્યારે ઉપર જતા દાદર આગળજ તેણીને એમ્મીતા હીરજી શેઠ મળી ગયા તેણીએ જોયુ કે તે ખુબ પીધેલો હતા લાગ્યેજ તે હિમો વટીક રહી શકતો હતા, એટલા બધા તેના પગો ધરજતા અને લપેરા ખાતા હતા તેની આખો લાલ લોહી જેવી થઇ ગઇ હતી, તેમજ ચેહરો શુસ્સાખાજ અને રીકાળા લાગતો હતો

આલાને જોઇ તે કદર ખીલામણુ જેવુ હર્યો, ખીજળ
પજે કાંઈ યાદ આવ્યુ હોય નેમ ગુરસાથી તેણે ખરાડ પાડી

“ પેલી કાંઈ છે ?” તેણે ગુરસાથી જીમ પાડી “હુ
એનો મીઠાજ અને મગફરી તોડુ તોજ ખરો એ ગેઇ કાંઈ ?”
અને તે લપેડા ખાતો એકદમ ઉપર દોડ્યો અને હીલ્લાનાં
ઓરડાનુ બારણુ અફાળી નાખ્યુ ત્યાંથી કાંઈ જવાબ મલ્યો
નહીં, કે ના તો તે બારણુ ઉઠડ્યુ ત્યા સધળુ શાત અને ચુપ
હવુ વળી પાછુ કાંઈ યાદ આવ્યુ હોય તેમ હાત ગુરુ તો
તે ચાનાં મયો, અને પોતાના રૂમમા જઇ બરાયો ત્યારેજ
મરીજ આલાને નીરાત થઇ, અને ત્યારેજ તે પણ ધૂરજની,
મહારાની, એક હરણીની ચપળતાથી દોડી જઇ પોતાના
ઓરડામા નાહડી

પ્રકરણ ૨૬ મું.

“ બરી ગીચુ મુવુ પણવાનુ ! ”

ખીજ સવારે નાસ્તા માટે તથ્યાર થઇ આલા ડાઠનોંમ
રૂમમા મઇ ત્યારે તેણીએ હીલ્લા દાદીશેઠને જાણે રાત્રે કાંઈ
અન્યુજ નહી હોય તેવા શાત ચેહરાએ હમેશ મુજબ મબીર
અદાથી ત્યા ટેબલ આગળ ન્યુસ વાંચતી એટની દીડી થોડીજ
પળમા તો હીરજ શેઠ પોતે ત્યા આવી લાગ્યા તેવણુનો
ગુરસાનો ચીલ્યો તો હમેશ મુજબ ચદેલોજ હતો, અને જ્યારે

બુરકીને તેવજે પોતાની ધણીવાણી ગમ જોયુ, ત્યારે કપટ બરાબર તે હુચ્ચી હુરી આખોમા દેખાતુ હતુ

“પછી કાલે શુ વધુ તાર હીલના ? આખરે મારીજ જીત પુરી થઇ કેની ? શરોફવાળા કેવા આવ્યા તે તે જોયા કે ?” હીરજીશે એટલાથી લગાઇ શર કરતા કહયુ

કાંઇ પણ ઉત્તર વાળવાને બદલે હીરાએ પોતાના હાથ માહેલા પેપર માહે ડોકયુ ખોસી રાખીને ગુપચુપ વાચ્યાજ કયુ વળી થોડી પળ સમજી શાત થયુ અને આલા શુક ગુમર થઇ કે આજે આટલાથી પતી ગયુ હતુ પણ હીરાનાં ટેકાવદાર ચુપકીદાથી ઓરમી તેણીના ભરથારનુ ઉભાઇ આવતુ હતુ ગુસ્સાથી ઉકળાતી છાતી સાથે ફરી પાછુ હીર-જીભાઇએ પોતાની મહોરદારના શાત મર્બાર પણ મીઠા અને મગર એહરા લણી જોયુ

“હુ તુને બરાબર બતાવશ હીલના ” તેવજે પાછુ જોરથી કહયુ “ગઇ કાલે રાત્રે મેરી શરોફ સાથે બતાવેવી તારી હલકટ વરતણક અને ઇનસદ્દ હુ કાંઈ બુદ્યો નથી અને તેનો સ્વાદ હુ તુને બરાબર અખાડશ આખુ મુમઇ તુને હસતુ થશે એવુ હુ કરશ ને યાદ માખજે હુ ફકત તેની એક તકની રાહ જોઇ બેઠેલો છઉ !”

તેણીએ હજીમી કસોજ જવાબ કયો નહી પણ મુગે મોટે પોતાની કોરીનુ “કપ” સીપ કર્યાજ કયુ

“તુ એમ ધારતી હશે કે કાલે રાત્રે તે મને ખુશ ફજેત કીધો ” તેવજે ગુસ્સાથી તપી જતા કહયુ “પણ તેમા

તારી ભુલ છે મેરીએ કાલની સાજ બણીજ દીવખુચ રીતે પસાર કરી અને તારા ચાલી જવા પછી એજ હોસટેસની જગ્યાએ “પ્રીસાઇડ” થઇ-અને એટલી લાપકાતથી એ કામ સફાઇદાર રવેસે અગ્નવી લીધુ, કે તુ તો એની ભુતી બરાબરથી આવી શકે નહીં”

હજી કશો જવાબ નહીં । હીલ્સા દાદીશેકના મગર હોઠો જાણે સીવાઇજ ગયા હતા

“હુ શુ બોલુ છ તે તુ સમજેછ કે હીલ્સા ?” હીરડ-ભાઇએ આખુ ધર સાબળે તેવા મોટા વોધારી સાદે બુમ પાડી પુછ્યુ “શુ હુ બોલુ છ ને હુજ ધાસ કાપુ છ કે ?”

“હુ બધુ સમજુ છ.” તેણીએ ધીમેથી હજીએ નરમી જાળવી રાખતા જ્ઞાત દેખાવે કહ્યુ

“અને તુ શુ ધારેછ, કાલના એ બધા બનાવો માટે શુ ? જવાબ આપવોછ કે નહીં ? હવે તારી એ ખોટી મગ રીતે મીનસ મારી સાથે કરવાનો બાબુએ મુક ને મને ખીધો પાધરો જવાબ આપ કે કાલને માટે તુ ધાયુ તે ?”

“શુ ધાયુ ?” તેણીએ અજબથીથી પોતાના નાબુક ભવાઓ ચઢારી પ્રતીકિતર કર્યો “મે એટલુ ધાયુ, કે તમે અને મીસીસ શરોફ એકજ મળતા વીચારોના હોવાથી ખુદ-રતી રીતે એકમેકની ક પત્નીમા મળહ મેળવવાનુ મળ્યુ, એમા જરાથી અજબ થવા જેવુ નથીજ”

“તુ એ ટકારથી બોલેછ નહીં ?” તેવણે તુચ્છકારનુ હસ્તા કહ્યુ.

“તમેને ગમે તેમ સમજો નમારે જોખ્યે તે લાઇટમા મારો બોલવાનો અર્થ લેઓ” હીલ્લાએ ઠંડે કલેજે કહ્યું. “તમે ને પેલી બહારી એકજ ટાઇપના માણસો છો, એટલે પછી વધારે બોલનાનું મારે વારતે કંઈજ રહેલું નથી ?”

પણ ભાગ્યેજ તે શબ્દો તેણીના મોઢામાથી બાહર પડ્યા હશે જેવામા મોઢા ગભરાટથી આલા પોતાની એકમાથો ચમકી ઉઠી તેણીએ જોયું કે હીરજીભાઈ દાદીશેઠે પાસે પડેલું દુધનું જમ ઉપાડ્યું અને તે છુટું પોતાની ધણીવાપ્તી ગમ ફેંક્યું સારા નસીબે તે સહેજ અથડી નીચે પડી કંકડેકંકડા થઈ ગયા પણ તેમાનું બધું દુધ અને મલાહી ગરીબ હીલ્લાના માથા ઉપર, મોઢા ઉપર, અને છવટે બધા કપડા ઉપર પડી તે ખરાબ કરી નાખ્યા પણ તેણી સ્થીર બેસી રહી એક ચીસ કે એક પોકાર વટીક તેણીના હોઠોમાથી બાહર પડ્યો નહીં ધીમેથી નેપકીન ઉપાડી તેણીએ પોતાનું મોઢું અને નાળ નુછી નાખ્યા, અને પછી ગભીરાઈથી આલાને પાછી બેસી જવા ઇશારત આપી

“જરાબી ગડમડ કરવાની કાંઈજ જરૂર નથી.” તેણીએ તેવીજ શાન ઢપે આલાને કહ્યું “તમે મુગા મુગા બેમીને જેવા કરો કદાચ પાછી આ જાનની હેતવની રમત કરવાનું મીઠું દાદીશેઠેને મન થઈ જી આવે”

અને તેણી જેવી અને તેવીજ શાત અને સુપ બેસી રહી. ખરડાવલા બીના પોશ્તાક સાથે નાસતો પુરો થયો ત્યાં સુધી તેણી સુપ મેમીજ રહી અ તે તેણી ઉઠી, અને પોતાના રૂમમા જતા આલ પાનેથી પસાર થતા નેણીએ એવા નો

શોકાતુર મીઠા સાદે અને ગમીથી ઘેરાયતી આખોએ તેને જે સખ્દો કહ્યા, તે આલા પોતાની છેક મોતની ધડી સુધી ભુલી નહી

“ પેસા ખાતર પગ્ણુવા માટેની આ શીક્ષા મને રાજ્યી છે જીદગીમા તમોનેમી કોઇનાર એવો ચાન્સ મળે તો આ કીમતી લેસન યાદ કરી કરી તેરી જાણયને વશ થના ના મીસ ગ્રાટ ”

હીરજી દાદીશેઠ પોતાની પગ્ણોતરને દુ ખ દેવાના સોગદ લીધા હતા—અને તે તેણે અરામર પાલ્યા પહેલે એવા ટટા થોડેક અતરે થતા હતા—પણ હવે તે એકદમ વધી ગયા પહેલે હીરજી દાદીશેઠ અઠનાડ્યા સુધી પોતાનું ઘર છોડી આલી જતો મગર હવે તે ધરમાજ ઠરીઠામ થઇ રહ્યો, કેમકે તે જાણતો હતો કે તેની હાજરી ધરમા કેટલી કટાણા ભરી થઇ પડતી હતી અને તે દર દીનમે એટલો ગમડો આવ્યો કે આલા બણીકવાર વીચારોના વમળમા ઉંતરી જતી તથા હીલ્લાં કેમ તે ખમી શકતી હતી તે માટે અજમ થતી

નવામ અહમનયાર ઇરાની ત્યા મહુજ થોડો આવતો હતો તે પોને પોતાની આ વ્હાલી માનીતી પીતરાઇનું દુ ખ જોઇ શકતો નહોતે. અને તેથી તે એઇને મળવું તેના કરતા તે મોટે ભાગે દુરજ રહેનાનું પસંદ કરતો

એક દીવસ નહી ધારેલા હીરજી શેઠ અપોરના જમરાને ટાઇમે ધર આવી લાગ્યા અને જમતી વખત પોતાની બણી ય.ણીને ઘોધારી અવાજે જણાવ્યું

“આજે મને નહીં ધારેલો પેયો નનામ બોમ છરાની મળી ગયો—પેલો તારો સગો, હીટનાં અને આજે મેં તેને રાત્રે આપણે ત્યાં જમવા બોલાવ્યો છ કાંઈ ખીજી મી આવવાનું છે શું ?

“નહીં,” તેવણીની જવાન ધણીયાણીએ જનામ કર્યો

“ત્યારે તો આજે એને આપણે સુખી સસાર જોવાનો ઝરાબર લાગ મળી જશે પણ હું તો ધારતો’તો હીલ્લા કે આજે રાતે સરદાર પેશોતન પોતાના ધણીઆણી અને પેચી એવણીની જવાન ખુબસુરત બેટી ઝીનોખીઆ સાથે આવવાનાં હતાં ?”

“નહીં—મેં નથી બોલાવ્યા તે લોકને પગીથી મેં મારો વીચાર માડી વાળ્યો ”

“હા—તું કયાથી બોલાવે ? હું જે લોકને ખાસ મળવા ચાહું અને મને જે લોકોની કપની સહિથી વધારે ગમે તેને તું કયાથીજ તેડે ” તેવણે ફફડાટથી કહ્યું “તું આખી દુન્યામાં સર્વથી એકલપેટી બધગી છે હીલા ”

તે રાતનાં ક ગાળ ડીનરનો વખત સુદર આલાં પોતાની ઝદગી સુધી જુલો જમ શકી નહીં તે રાત્રેમી ખસ તે વગર કારણે ગુસ્સાથી લેલોજ થઇ ગયો અને તેનો બધો ખાર પોતાની જવાન ધણીઆણી ઉપરજ કાઢતો રહ્યો એક એકથી સરસ ઉમદા ડીશ બનાવેલા હતાં, જેમાનુ એકથી તેને પસંદ આવી રાકયું નહીં કાંઈ કાંઈ ખાગી કાઢી તે માટેથી તે હીલ્લાનોજ કસુર ઝાઢતો રહ્યો તેણીને તે દીવસે કેટલી હદ

સુધી દુ ખ દેવુ તેનો તેણે બરાબર વીચાર કરી રાખ્યો હતો એમ જણાતુ હતુ તે છતા ગમે એવો કડક જવાબ કે ધાત કીમા વાતકી ટીકા, ધીરજવતી હીલ્લામાં જરામી ફેર પાડી શક્યો નહીં તેણીનુ તો પાપણુખી હાલ્યુ નહીં તે મગરર ચેહરામાં જરાખી ફેરફાર પડેલો જણાયો નહીં ધણીક વેળા તો તે એવુ બોલનો કે સામે બેઠેલા બોમનો મીઝસ બાગ્યેજ તેના કાણુમાં રહી શકતો હતો એકથી વચારે વાર તેણે હીમત કરી તેને કહ્યુખી ખરૂં કે એક લેડીને અપમાન કરનાનુ ધણુ હીચકારાભયુ' કહેવાય અને ખાસ કરીને તે તેની પોતાની અધરી હોય ત્યારે તો તે એવકુ શરમભરેલુ હતુ મગર તેનો જવાબ હીરજી શેઠે ઠંડે કલેજે વાલ્યો, કે જ્યારે એક ચીજ માટે તેવણે મોટી રકમ આપી હોય, એક ચીજ તેવણે પુરના દામે ખરીદી લીધી હોય, તેને તેઓ પોતે ગમે તે કરી નકે વચ્ચે કાઢથી પડાય નહીં ! અને તેજ પ્રમાણે તેની આછડીનો હાલ હતો ! તેણી તેવણના પપસાથી ખરીદેથી નધરી હતી આવા જનાયથી હીલાએ જોયુ કે બોમ ઇરાનીનો ચેહરો એકદમ ગુરસાથી તપી આવ્યો હવે હદ થઇ ગઇ હતી અને ત્યા જરૂર બોલાયાથી ઉપરથો હાથ ચાનાકી થઇ જતે કેમકે તેણીએ જોયુ કે નવામ ઇરાનીએ પોતાની બોહે ચઢાવી પોતાનો જોરાવર જમણો હાથ ઉગામી ઉભો થવા જતો હતો, પણ તેજ વખતે સમયસુચકતા રાખી તેણી પોતેજ જાણે કશુ બન્યુજ નહીં હોય તેમ શીકકુ હસતી ઉડીને ઉભી થઇ

“ચાલો હવે આપણે ડરોઇમ રમમાં જઈશું ?” તેણીએ કહ્યું, “મીસ ટ્રાટ મ્યુઝીક સારૂ જાણેછ અને એવણુ પોતાના મધુર ઇટાલિયન ગાયન પાના ઉપર આપણને સુણાવશે તેમજ દીલરૂઆ સાથે ઘણુ મીઠુ હીંદુસ્તાનીની ગાઇ આપણને રીઝવશે ચાલશે બોમ ?”

અને તેણી આગળ ચાલી, એટલે આલા અને બહમન ધરાનીએ તુરત તેની પાછળ ચાલુ મુક્યુ તેઓએ હીરજી ગેહને વીહરકી ચુસ્ત કરતો, અને ગાગો બોલતો ત્યાજ એકલો રહેવા દીધો.

“હીલ્લા,” બોમ ધરાનીએ તેઓ ડરોઇમ રમમાં જેવા એકલા પડ્યા કે તુરતજ કહ્યું “તે કામ નહીં મને મારી મરજી માફક કરવા દીધું ? હું ઇચ્છુ છ કે હું એને એવો સવાદ ચખાડુ મને એને બરાબર શીખાડવા દે હીલ્લા કે તુંને રીસપેક્ટ કેમ આપવી તે એ જાણે ”

“એવા માણસ ઉપર હાથ ઉંચકી તે ખરડવા લાયકના એ નથી બોમી” મીસીસ દાદીગેઈ કહ્યું. “એ એક એવી તરા-હનો હલકટ માણસ છે કે જેને કશુંખી કદી શીખરી શકાયજ નહીં. હવે બસ કર એ વાત બોમ તું બુલી જા ને બાહેર ચાદરણી કેવી સરસ પડેછ આપણે બાગમાં જઈએ ? ચાલો મીસ ટ્રાટ તમેખી સાથેજ આવો ”

અને તેઓ તે બજારકદાર રોશની વાળો મોટે બપોરકદાર ડરોઇમ રમ છોડી બાહેર ચાદરણીની દડી રોશનીમાં પુલો અને ખુશબોદાર હવામાં નીકળ્યા તેઓ આગળ ચાલતા હતા,

અને આલ્પા ધીમે કદમે જાણી જોઇ પાછળ રહી મધ તે લોકો શુ ખોલતા હતા, તે તેણી સામળી શકી નહીં પણ નવાય ધરાનીએ એકદમ ઉભો રહી જમ હીલ્લાની આખોના ઉડાણમા ધણા હેનથી જોયુ તેમજ જુસ્સાથી તેણીનો હાથ જાણે તે કદી પાછો છોડવાજ નહીં માગતો હોય તેમ પકડી લેતા જોયો અને તે અજમ મધ એવુ તે તે શુ કહેતો હતો ? એમ છતાં ખુદરતીજ તેણીને લાગ્યુ કે હાલ તેણીની ત્યા જરૂર હતી નહી, તેથી તે, તે જોને એકલા છોડી બીજીજ પળે પાછી અદર ચાલી ગઇ, અને ડરોઇમ રમની મારી આગળ દુરથી તેમને જોતી હાથમા એક ચોપડી ધરી ત્રિચાર નત બેસી રહી

તેઓ શુ વાત કરતા હતા તે તેણી સામળી શકતી નહોતી કોઇવાર નવાય ધરાનીનો ધીમે ઘાડો જીદ કરતો અને તેને સમજાવતો સાદ તેણીને કાને અથડતો તો કોઇ વેળા ડાઇનીમ રમમાથી હીરજીશેઠ દારની ઝુમમાં નોકરોને ધમકાવતા હતા, તેમનો સાદ તેણીને કાને પડતો રહ્યો

અ તે અરધા કલાક પછી નવાય ધરાની અને હીલ્લા અદર આવ્યા અને બીજી થોડીક મીનીટમા તો તે જવાન “જુડ નાઇટ” કરતો ત્યાથી ચાલીબી ગયો

પ્રકરણ ૩૦ એ

— ૦ —

ઓરતની એક ભુલ તે જીવગીની બસ ધ્રુવ !

તે રાત્રે આર્લા જ્યારે પોતાના રૂમમાં સુવા જતી હતી ત્યારે હીલ્લા દાદીશેઠે તેણીને હાથ પોતાના હાથમાં લઈ એવા તો દુ ખી સાહે અને શીકકા ગભરાયલા ચેહરાએ તેણીને જે કાંઈ કહ્યું તે તેણી પોતાની પાછલી જીવગીમાં કદી ભુલી નહીં

“આર્લા,” તેણીએ ધીમેથી કહ્યું “તું રોજ રાતે ભણેછ કેની ? ખુદાની બદગી કરેછ કેની ? તો આજે કરે ત્યારે મારે માટે દુવા માગજે કે ખુદા મને ધણુ જોર બલ, અને મારી સામે જે એક મોટી લાલચ આવી ઉભીછ, તેની સામે થવા હું હીમતવાન થઈ શકું ”

થોડી પળ તેણી જેમની તેમ દુ ખી અદાઓ વચ્ચે ઉભીજ રહી અને પડેશના રૂમમાંથી પોતાના ભુડા ભરથારનો ચીરડાવાનો મોટો પોધારી અવાજ સાંભળી તેણી પોતાના મીચારોમાંથી એકદમ જાગી ઉઠી અને ઝાલાવાલાથી કેહતી હોય તેમ પાછું આર્લા તરફ જોયું

“ભુલતી ના વહાલી આર્લા ” તેણીએ પાછું કહ્યું “ભુલતી ના ! અને મારે માટે જરૂર બદગી કરજે કે હીમતથી એ લાલચ સામે હું ટકી શકું ” અને તેણી બીજીજ પળે આલને અગ્નયખીમાં એકલી છોડી લાથી ચાલી ગઈ .

તે રાત્ર આર્લા આટ ઉઘી રાખી નહીં હીલ્લા દાદીગડના

કડવાસથી બોલાયલા બોલ ‘બુલતી ના આલા અને મારે માટે જરૂર બદલી કરજે કે હીમતથી એ લાલચ સામે છુટકી શકું ” તેણીના કાનોમા પાછા અને પાછા વાગ્યાજ ક્યાં એક લાલચ ? તે શું હોતી જોછે ? એક લાલચ સ.મે ટકી રહેતું કેટલું અઘરું હતું તેની ગરીબ આલાને ખરાખર ખખર હતી તેણી પોતે એકવાર એક લાલચ—તેણીની નાની છુદગી દરમ્યાનની એકજ મોટી લાલચ—અને કેપટન સોહરાય તેણીને આ તકે યાદ આવ્યા એ લાલચ સામે ટકી નહી શકતા, બોળાઈથી તેણી જે રીતે ખરાખીના ખાઇમા ઢળી પડી હતી, અને પછીથી તે એકજ બુદ્ધને શીધેજ જે દુ ખ તેણીએ વેઠ્યું હતું, તે યાદ કરતા તેણીએ પસતાવાથી પોતાનું સોહામણ માર્યું નમાવ્યું

તેણી ખીછાના ઉપરખી સુધ રાખીજ નહી અને તેથી કપડા બદલા વગરજ ખારી બાહેર જોતી, અને વીચાર કરતી થોખી બાહેર ચાદરણી ધણીજ રળોઆમણા પડતી હતી અને સઘળે ઠેકાણે ચાતીજ રાજ ચલાવી રહી હતી આલાએ ત્યાંને ત્યાજ સોગદ લીધા કે ગમે એ થઈ જતા પોતાનાં જવાન ગરીબડી શેઠાણીને તે જોખી લાલચ હોય તેની સામે ટકી રહેતા શીખાડવું, અને અને એટલું તેણીનું દુ ખ ઓછું કરવું.

તેનામા તેણીના ખારણાનું કંકુ ‘સીમેથી ફર્યું’, અને એમ પુછ્યા વગર કોણ અદર આવ્યું હતું, તે જોવા તેણીએ ડોકું ફેરવ્યું, તો શીકકે ચેહરે અને લેવાયલે નુટાયલે હાલે તેણીએ હાલ્યા દાદીશેઠનેજ પોતાના સામે ઉભેલી જોઇ

“ હું અદર બાઉ આલા ? તેણીએ ધીમે સાં શીકકું

હસીને પુછ્યું અને જવાબમાં ભણી આલાએ તુરત માથાથી તેણીનો હાથ પકડી એક નરમ નીચી ખુરસી ઉપર તેણીને લઇ જઇ આરામથી બેસાડી દીધી પછી તેણીનાં પગ પામે એક નાના સ્ટુલ ઉપર તે પોતે ગોઠવાઇને બેઠી

“એમ અરધી રાતે તુને અડચણ કરતી આવવા માટે માફ કરજો આલા” મીસીસ દાદીશીકે કહ્યું “પણ હું મારા રૂમમાં રહી શકીજ નહીં, એટલે બે ઘડી તારી સાથે નાન કરવા અને મારા શુવને ખુલામી આપવા હું અહીં આવીજ”

“ઘણું સારૂ કીધું,” આલાએ તુરત કહ્યું “હું પોતેથી અહીં આપ બારી આગળ ઉભી રહીને તારા અને મદ્રને જોતી તમારોજ વીચાર કરતી’તી”

“હું તારી પાસે આવી આલા, કેમકે મારા રૂમમાં એકલી રહેતાં, આજે મને કાંઈ અજબ બીક લાગેજ બસ હું એકલી પડુજ, કે ગાડા ઘેલા વીચારોથી હું એકદમ ડરીજ જઈજ એ આલા આલા,”—તેણીએ હવે એકદમ પોતાની ઉપરનો કાશુ ખોઇ દેતા અને રડી પડતા સતાપથી કહ્યું “ઓ આલા, આલા, મારાજ નસીબમાં કાએ એવું દુઃખ હોજે ? વરસો અગાઉ જ્યારે હું નાની હતી, ત્યારે કોણે આલાં આવા એક ભવાંશની વકરી રાખી’તી ? એક છાકટા લુચ્ચા ધણીની હું ધીકકાર પામેલી હડધુન અને હેરાન થતી ધણી-આણી ? ખુદા મદદ કરે—આલા—મારેથી હવે વધારેવાર ખમી શકાતુજ નથી હું હવે વધારેવાર કેમ ખમુ અને કેમ દુકુ તેજ મને સમજ પડતી નથી. તુ ધારેજ તેની હું સખત મનની મધુ ખમી શકુ તેવી નથી, આલા—હું તો ફક્ત એક

નખળા મનની હેત અને સ્નાતી માટે તરમી રહેલી છોકરી છે”

“તે છતા હવે દુખ પડ્યું તો તે ખમ્યા વગર છુટ-કાજ ક્યા છે બહેન ?” આલાએ કહ્યું “ખુદા હજી સાર જ કરશે તમે હીંમત રાખો અને જેમ સહન કરો છ તેમજ કરો તેમાં જ શાયદો છે એમ જીવ બાળ્યાથી શું થવાનું છે ?”

“નહી બસ, હવે હું વધારે વાર ખમી શકવાની જ નથી, આલા ! પપ્પા અને સમવડ વગર હું રહી શકશ, પણ હેત વગર હવે મને જીવવું રદ લાગે છે મારા બીજાની મને ઘણા ધારતી લાગે છે શું થશે તેની રાત દીવસ મને ફકર લાગીયા કરે છે આલા,” તેણીએ આગળ ચલાવ્યું

“હીલ્લા ! મારા બહેન-જરા ધીરજ ધરો-હીમત પકડો ! આપણે માથે ખી એક ખોદાય છે !” —આલાએ ડમ-મગતે દીલે દીલાસો દીધો

“ઘણીક વાર હું મારા મનને પુછુ છું કે મારાથી હજી ખી આ ખમાશે કે નહીં, અને મારા દીલનો જવાન મને મળે છે કે—‘નહી’ એ ખુદા મે શું કીધું કે આ રીતે મારે આવી શીક્ષા ખમવી પડે છે ? ખીજી છોકરીઓ કેવી સુખી ઘણીઆણી દાખલ રહે છે, ત્યારે મારોજ કાએ આવો હાલ ? ખીજી છોકરીઓના નસીમમા કેવા સારા બરથારો મળ્યા છે, ત્યારે મનેજ કાએ એમ ?

“કુન્યાના ઘણાક મોટામા મોટા અને નામાકાન માણસોએ પોતાનો પરપયો સસાર ઘણા દુખમા કાઢેયો છે તે યાદ રાખો

ભલાં મીસીસ દાદીશેઃ ” આજ્ઞાએ તેણીને પટાવતા અને હીંમત આપતા કહ્યું “એ તો જેનું જેનું નસીમ હીંમત રાખો બહેન, અને હજીબી ખુદા સારજ કરશે એમ મારી ખાતરી છે ”

“ મે મારી જીદગીબરમા થોડાક હેત અને શાની સીવાય કશાની આશા કરી નથી, આજ્ઞા બહેન ” હીદના દાદી શેઠે ગમખનાર અદાઓથી આગળ ચલાવ્યું “પણ એટલુંબી હું મેળવી શકી નથી જો મારી જગ્યાએ કોઈ બીજી છોકરી હોય, તો આવા દુખને કદાચ ઝાઝું વજન આપે નહીં, અને બીજી રીતે મોજ મળતી પોતાની જીદગી પસાર કરે કદાચ છુટા છોડાથી લે પણ આટલીવાર હું મારી આબરોનો ખ્યાલ કરી ચુપ બેઠીછું ! હું કેટલું દુખ ખમી છું તે એકલા મારા ખુદાનેજ રોશન છે આજ્ઞા, હું ઇચ્છુ છું કે દરેક માતા પોતાનો દીકરીને ફક્ત પાંચસા ખાતરજ પરણાવા ચાહતી હોય તે મારો દાખલો લે, અને હું કેવી સુખી થઈ શકીશ તે જોય ”

આહેરથી ચડતો પ્રકાશ તેણીના ચેહરા ઉપર પડી તે મીઠા ગમગીન ચેહરાને એવડો શીકકો અને દુખી અનાવતો હતો તેણીની આંખો તમામ આસુઓથી ભરાઈ ગઈ હતી અને તે ઘેરા આંખિન રંગના સુંદર કસમ જેવા વાળો એક ડગળે થઈ વેરવીખેર તેણીના ખભા ઉપર પડ્યા હતા જેવે દેખાવે, અને પોશાકની બેદાદી નચ્ચે તેણી એક ગમગીન પુતળોનોજ ખ્યાલ આપી રહી હતી

આજ્ઞા ઉઠી નેણીની વધારે નજીક ગઈ અને હેતથી તે ચેહરા સામે જોયું

“વાહાલા મીસીસ દાદીશેઠ,” તેણીએ કહ્યું, “રાત્રે સુવા જવા પહેલાં તમે એક લાલચ સામે ટકી રહેવાનું જોઈએ. હતા, તે કંઈ જાતની લાલચ તે મને નહીં કહેા ?”

“હા હું કહેવશ, હું તુને બધું કહેવશ આલાં, કેમકે તેથી મને નીરાંત મળેછ સમજ, મારા હું ખથી હવે એકદમ દાઝી જતા અને નહીંજ સહન કરી શકાતુ હોવાથી આજે મને જોમે, એક અજબ જાતની મંત્રણી કરી એણે મને પોતાની સાથે લઈ જવા કહ્યું. અને પછી મારા ભરથાર સમિે દાવો માડી છુટા છેડા લેવાનો વિચાર કર્યો એટલેા વખત અહીંથી હું એની સાથે નાહાસી જઈ કેથેબી કાંઈ ગવરનેસ કે ક પેનીઅનની નોકરી કર, અને જેવું મને માલમ પડે કે કોર્ટે મને છુટા છેડા આપ્યાછ—એટલે તુરત જોમને, એ જ્યાંથી હોય ત્યાંથી તેડાવી મંગાવી, અમે લગન કરી મુખી થઈશું

આલાં એકદમ ચમકી ખડી બેઠી

“વાહલાં મીસીસ દાદીશેઠ !” તેણીએ એકદમ ગંભીર શબ્દ જતાં કહ્યું.” “હું જો કે તમારાથી નાની છેઉ, છતાં એવી બાળદમ થોડાક એડવાઇસના શબ્દો હું બરાબરજ કહી શકશ તેમ છે તમે જે પગલું લેવા તમ્યાર થયાછ, તે માટે પહેલે સો વાર વીચાર કરજો તમારૂં ખાનદાન, તમારી આબરૂ અને તમારી પોતાની “સેલ્ફ રીસપેક્ટ” એમ કરી તમે જોશો લોકો હજાર ટીકા કરવા પડી જશે તમારૂં માન પામેલું પવીત્ર નામ, તમો એમ કરી નકામું ધુળમાં નાંખશો અને પછી વળી પસ્તાવો અને શીક્ષા ખમવી પડશે તે તો

જુદી માફ માનો મહેન, તો હરગીઝ એવા ખ્યાલખી તમારા મગજમા દાખલ થવા દેતા ના તમારા ધણીનું ઘર એમ એવી રીતે છોડી જવા કરતા અહીંજ મુઝે મોટે રહેવામાજ તમારી શોભા છે ”

હીટતા દાદીશેઠ અજમ થતી આ નાની છોકરીના ઉશકેરાટથી રાતા અનેલા મીઠા દુ ખી ચેહરા ભણી જોઈ રહી તેણી આટલી નાની છતાં કેટલા કડવાસથી આ શીખામણના વચનો કહી રહી હતી

‘આલા,’ તેણીએ એકદમ પુછ્યું “તુ આટલી નાની છતાં આવું બોધદાયક અને ઉડું નરીઅત આપનારે ડહાપણ કયાથી શીખી ’ મને કહે, આલા, કે તુ એમ કેમ બોલી રાકે છે ?”

તેણીનો ચેહરો લાલચોળ બની ગયો તે મીઠી ચશ્મો નીચે ઝુમી પડી. અને પગી ધીમા નરમ સાદે,-તે સાદ કે જેમા દુન્યાબરનો પરતાવો અને દુ ખ સભળાતું હતું - તેણી બોલી

“મારી સામેથી એકવાર લાયચ મને લલચાવતી, અને મુજ નાદોશ મરીઅને ફસાવતી મારી સામે આવી ઉભી હતી” તેણીએ કહ્યું, “અને તે વખતે હું એટલી નબળી બી શકી, મીમીસ દાદીશેઠ, કે મારાથી એ લાયચ સામે ટકી શકાય નહીં ખુદા સાહેદ છે, બેન કે નેના પરીજામમા મે કેટલું ખમ્યું ઇ જમ્યું દુ ખ, ત્યાર પગીનો પરતાવો, અને દુ ખના દહાડા મે કેમ કાઢયાછ તે હું એકલીજ જાણુ છ અને હું ને જાણુ છ અને સમજુ ઇ તેથીજ તો તમોને અરજ કરૂ છ કે

મને એવી લાલચ, પછી ને મને તેવી નાની કે નીર્દોશખી હોય-
તોપણ તેની અડાસે જવું નહી, તેને વશ થવું નહી તમારૂં
નામ અને નમારી આપરૂં જે તમને આખી દુન્યામાં સર્વથી
સાફથી હોવી જોઈએ, તેને ખાતર કાષ્ટમી વેડી એવી લાલચને
કદી વશ થતા ના મને વચન આપો. બેહેન કે કાષ્ટમી નાદાન
ઉછાછળું પગલું ભરવા પહેલા તમે સો વાર વીચાર કરશો ”

હીલ્લા દાદીશેઠે કશોજ જવાબ કયો નહી તે કાષ્ટ
નહી સમજ પડતું જમડી, પછી પોતાના આરડામાં
ચાલી ગઈ, પણ તે આખી રાત-સવાર પડી ત્યાં સુધી તેણીએ
આજ્ઞાના શબ્દો યાદ કરી તે ઉપરજ વીચાર કર્યા કીધો.

અંકરણુ ૩૧ સુ.

— ૦ —

“અહો ! મુરજ આજે કેની મેર ઉગ્યોછ.
મેમ સાહેબ ?”

બીજી સહવારે રાખેતા કરતા જલદીજ ઉડી આજ્ઞા
ગ્રાટ નીચે ડાઈનીંગ રૂમમાં ગઈ તેણી પાછી હીલ્લા દાદીશેઠને
મળતા આતુર થઈ રહી હતી, અને પોતાના રાતના બોલોએ
તેણી ઉપર શું અસર કરી હશે તે એવા તે માગતી હતી
તેણી ત્યાં મધ ત્યારે, હીલ્લા તો ક્યારની આવીની ચુકી હતી
અને સામેથી આલુને આવતા જોઈ તેણીને મગરૂર ચેહરો
એક મીઠાં હસવામાં ખીલી રહ્યો. ફેતથી લ આપલા હાથો
સહીત નેણી તેની પાસે દોડી આવી

“મારે તારો ઉપકાર માનવાનો છે આલા” તેણીએ કહ્યું “અંતે સારી સમજ અને સારી શક્તી મારી ઉપર ફાવી શકી છે અને મેં ધીરજથી જે થાય તે ખમવાનોજ વીચાર કાઢેાછ”

“ખુદાનો કેવા આભાર” આલાએ સંતોશનાં આસુઓ સાથે હસીને કહ્યું “મેં એ બાબદમા મોજેજાઓએ થયલા સાબળ્યાછ, બહાં મીસીસ દાદીશેઠ, અને મારી ખાતરી છે કે તમારી નેકી અને બલાઈ, તમારી ધીરજ અને જ્ઞાત સ્વભાવ માટે ભવીષ્યમાં જરૂર તમારે માટે સુખ અને સુખજ છે”

“બચ્ચાઓ કહે તેમ હવે હું નોટી થવજ નહીં આલા” મીસીસ દાદીશેઠે મીઠાશથી હસ્તા કહ્યું “હું મારા વીચારને વળગી રહેવશ અને બધું સુગે મોઢે ખમશ. જો કે ભવી પ્યમા સુખની આશા માટે તો હું કાઈ કહી, કે વીચારીની શક્તી નથી, તે છતાં તુજ જોજો કે હું કેમ સુધરી જવા માયુ છ તે”

તેવામા બારણા પાસે કેાઈ બારી પગલાનો અવાજ સંભળાયો અને ખીજજ પળે હીરજ દાદીશેઠ પોતાના હમેશના ગુસ્સાના ચીદશ સાથે અદર આવ્યા

“ગુડ મોરનીંગ હીરજ,” હીલાએ ધણાજ મીઠાશથી હસી તેની સામે જોતા ખુજ મીનજો કહ્યું “આજનો દહાડો કેટલો રળીયામણો છે નહીં? તમે નાસ્તા માટે શું લેશો?”

તે તેણીના મીઠાશથી અને નરમ હેતવતા બોલોથી અજબ થઇ ગયો પણ કશુંબી બોલ્યા વગર નાસ્તાની ખીચો ખીચ બારેલી મોટી ટેબલ તરફ નજર કરી

“મારે લાયકનું ખાણું હું તો કાઢજી જોતો નથી.”
તેવણે કુખરાયલે સાદે કહ્યું “આપણે ત્યાં માણસોજ બરાબર
નથી, મને તો કાઢ મરમ મરમ અને મળકનું તીખું, જુખ
નહીં હોય તોખી ખાવા મન થાય તેવું જ મને ”

તેવણની બધરીએ કરોડ જવાબ ક્યો નહીં-પણ મીઠા-
શથી હસી તેની તરફ જોયું અને ખરા જીમરથી ઇચ્છ્યું કે
તે જરાખી સમ્ય થાય ! પણ તેવણે તો તેણી તરફ જોવાના
હવે અખાડાજ કીધા, અને તેને બદલે આલા તરફ ફર્યા

“હલો સાહેબજી મીસ માટ, તમે તો કાઢ હમણા
દેખાતાજ નથી ? એકલા એકલા કાઢ ફર્યા કરોજ ? તમારી
સાથેખી પુરી પાધરી હું વાત કરતો નથી, તે માટે મને માફ કરજો
પણ હું કર તેખી શું ? મારા ધરનુંજ કાઢ ઠર ઠેકાણું નહીં
મળે આખો વખત તે માટેની ફર્યાદ, એટલે મારોખી સ્વભાવ તે
કેમ ઠેકાણે રહે ? એકખી માણસ બરાબર કુસ્વાર અહીં નથી ”

આલાએ તો કાઢ જવાબ આપ્યો નહીં પણ હીલ્લાજ
ધીમેથી અને નરમાશથી વચ્ચે પડી

“જો આ રાધનારો તમોને પસંદ નથી હીરજી, તો
કાઢ રીકર નહીં, એને હું રળ આપી, કાઢ ખીજો સારો
જેવો શોધી કઢાવશ ”

“એ બધા એકમાના,” તેવણે કહ્યું “આખી મુબત્તમા
સર્વથી સરસમાં સરસ તાબેદાર અને કેળવાયલા નોકરો તેમજ
વખાણવા લાયક કુક જોશો તો શરોફવાળાને તાઢ છે ”

તેણીનો ચેહરો પાણુ એ નામ સંભળતા ગુલાખી

મન્યો આલાએ જોરથી તેણીને પોતાનો ખુરસીનો હાથો પકડી લેતા દીઠી, પણ જો ગુસ્સાના શબ્દો તેણીના હોઠ ઉપર આવ્યા તે બીજા પળે ગુમળાવી નાખી નેણી નરમાશથી બોલી

“વાહ તે લોક કેટલા નસીબવાળા એ ખામદમા હોશે-ખરૂં ની હીરજી ?”

“હા મચી શરોફ ખરેખરો નસીબવાળો છે” હીરજીએ બેદમાં કહ્યું “તે પોતાની બધી નોકરી અને બધી જાનના નસીબવાળો છે”

પાછો આલાએ તે વ્હાલી સમજી શેઠાણીનો ચેહરો દુઃખથી એકદમ શીકેડો પડી બીજા પળે રાતો બની જન દીઠો. પણ તેણી દુઃખથી ધીરજ રાખી ચુપજ રહી અને તેવણની ચાહેતું કંપ બનાવી આપ્યું

“પણ હું એમ પુછું બાપ સાહેબ,” તેવણે થોડીવારે એકદમ પાછું પુછ્યું “કે આજે તમે કાપ છેકળ ખુશ મીઠાજમા છેઓ ? કાપ ખુશ વધામણી સમજી, કે ? છે શું ? ચા તમેને કાપ એમ કરી મારી પાસેથી કઢાવી લેવું કે તેથીજ આજે એટલા પટામણા અને ડાહ્યા થઈ ગયા ? કે ખુરજ આજે કેની મેઠ ઉગ્યો, મેમસાહેબ ?”

“તેવું કાપજ નથી હીરજી” હીરજીએ સાતીથી કહ્યું “આપણી વારવારની મતફેરી અને ટટાથી હું કટાગી મપજ અને વણી શરમીદી છેઉ તેથી હવે આપણે શાત અને લગાર દોસ્તી ભરેલી જાદગી પસાર કર્યે એવું જ ઇચ્છું”

“આઠ જોવ ! એ તો ધણુ સાડ ત્યારે” તેવણે
હસ્યું “કાણે અચલુચ એવો ફરક તારામા પાડી દીધો
હીલ્લા ? કાણે તુંને એકદમ એવી સુધારી દીધી ? એમનો
સુરજ એમ આવને તોળી હુ માનતે નહી કે તું આટલી
નરમાશ બરી થઈ શકેજ, હીલ્લા ! પણ ને કેટલો વખત
માટે હ ?”

તેવણુ હવે પોતાની બેઠકમાની હિડી ઉઠા થયા અને
તેણીને અપમાન લાગે તેમ મોટે કઠોર સાદે હમી પડ્યા
બીજીજ પળે આના અને હીલ્લા દાદીશેઠ એકવા પડ્યા
તેણીનો એકરો એકદમ પાછો ગભીર મની ગયો—પણ
આલાએ તુરત હિમતના સખુનો તેણીના કાનમા રેડ્યા.

“નાનાથ, આફીન છે તમારી ધીરજને મીનીસ દાદી
શેઠ એમજ જળગી રાખે માગી ખાત્રો છે કે આજે અરધી
ઉપર તમારી ફનેહ થઈછ !”

પ્રકરણ ૩૨ મું.

— ૦ —

“ઓહ—યુ બ્રુટ !”

હીરજ દાદીશેઠને ખુબ મજાદ મઠી તેવણુના બહરીને
તેવણુ સર્વેથી પાછ સ્વભાવની અને મગરૂર ધારતા હતા
પણ જે પ્રકારે તેણીએ આજે નરમાશથી તેવણુ સાથે વાત
કરી હતી —જે ઓચીની રીતે ધરમા શાતી અને હમાર

દોસ્તીભરી જીંદગી પસાર કરવાની તેણીએ આરંભ કરી હતી—તે તેવણને મનથી ખરેખર મમત હિપ્તમવનાર હતુ

“એમા કામળી ઉલમખરડી છે” તેવણે મનથી વમાન્યુ “હુ સોગદ ખાધને કહી શકુ છ કે એમા કામ ત્રીક છે એને મારે માટે જરાખી દરકાર નથી, એ તો હું જાણુ છ ત્યારે વળી એ શાંતીની શાની આરંભુ કરતી આવી હોશે ? એ બધી જોલા લડાઇ કંઈ આપણું ખ્યાનમાં ઉતરતી નથી !”

વળી તેવણુ એકદમ મોટેથી હસી પડયા “હા એમજ કર” તેવણે મનથી કહયુ “બસ એમજ કર મેરી શરોફને એને મલવા માટે મોકલી આપુ, અને પછી જોહિ કે કેટલો વાર એનો એ મીઠાસ અને નરમ સ્વભાવ જળવાયલો રહેછ ?”

તેવણુ જે દપે પોતાની મરવી, જવાન ધણીઆણીને હાથે કરી દુખ દેતા હતા તેતુ તેવણુને જરાખી લાગ્યુ નહા સામી એ રીતે તેણીને બળતી અને હેરાન થતી જોઇને આ ધાતકી માણસને તો ગહત મળતી હતી

તેવણુ પોતાનાં કામજો લખવાના પુરા કર્યા અને પછી અતી સજાળથી કરેસ થઇ મચી શરોફને ત્યા મળવા ગયા,

તુરતજ થોડી પળમા પેલી ચેડી ચીખાવલી, તે આધિગાને આજી નાખવાનાં ફાફાં મારતી, અને હજાર જાતના નખરા કરતી મેરી તેને આવી મળી

“આજે સહવારે મને જેવી રમુજ મળી તેવી મારા આખી જીંદગીમા કોઇ દીવસ મળી હોશે નહીં,” હીરજી સૌંદે થોડી પળની વાતો પછી કહયુ

“ કેમ ? કેમ ? વરી થુ થયુ ? ” મેરીબાઈ સીપલાસ કરી બોલ્યા

“ મારી બધરી તુ જાણેછ તેમ સર્વથી મમર, અને તોછડી છે એની જીભ તો જાણે એક કાતર ! પણ તેનામા આજે મે એક અજબ ફેરફાર થયેલો જોયો તુ માનશે ? તે આજે એકદમ નરમાશવાળી થઇ ગઇછ, અને શાત તથા દોસ્તી બરેલી જીદગી ગુજારવાની મારી આમળ વાત કરવા લાગીછ કેવુ રમુજ હ મેરી ”

“ હા હીરજી ” મેરી ઘરોફે જવાન કયોં તે બધામાજ “હા,” કહેતી તેણીનો એ ધારોજ હતો, કે કશામા મતફેરી ખતાવવીજ નહીં. અને હા કહીનેજ સર્વતુ માનીતુ થઇ જતુ અને તેથી તેણીએ હાલખી તેમજ કયુ “હા હીરજી, ખચીત રમુજજ કહેવાય એવણુ જેવા તડતડ બોલનારા મગર ખાતુ એકદમ મરીબ અને હેતવતા થઇ શકે, ત્યારે આપણને કાંઈ જેવી તેરી રમુજ મળે નહીંજ ”

“ બરાબર હુબી એમજ કહુ છ ” હીરજી શેઠે હસીને સમજાવ્યુ “પણુ તેથી હુ કહેવા એમ માંગુ છ, મેરી, કે તુ મારે તાંહ હવે જા અને એને મલ હુ જેવા માંગુ છ કે તે પોતાનો એ ધારણુ કરેલો સ્વભાવ કેટલો વખત સાચવી ગખી શકેછ ? ”

“ પણુ એવણુ મને પોતાને ત્યાં દાખલ થવા દેશેજ નહી તેા, હીરજી ! ” તેણીએ શીકર દેખાડી

“ તો તેણીને માફ થર સદા માટે છોડી જતુ પડશે ” એકદમ તપી જતા તે મહા જુરા આદમીએ કહયુ “ મારા

દોસ્તોને તે અપમાન કરી શકશે નહીં હું કહું છું તેમ વું કર મેરી—ને પછી જો”

અને તેણી તે હુકમને તાબે થતી તેના ગયા પછી પોતે ખુબ ભપકાથી તક્યાર થવા ગઇ

જ્યારે તક્યાર થઇ એ અભાગણી જો મીસીસ દારી-શેઠને “કોલ” આપવા ગઇ ત્યારે હીલના, આલ્ફા સાથે વાતો કરતી પાતાના ખાનગી ઓરડામાં બેઠી હતી. તેણીએ બેઠઃ કારીથી તે સુદર રૂપેરી સાલ્વરમાંથી તે પુટમેન લઇ આવ્યો હતો, તે વીઝીટીંગ કાર્ડ પોતાના હાથમાં લીધો પણ ખીજીજ પળે તે ઉપરનું નામ મીસીસ એમ શરોફ વાચના નેણીના ડોળા ગુસ્સાથી નીકળી પડ્યા

“એ બાઇ માહેબને જઇ કહો, કે માઇ “નોટ એ હોમ” છે” નેણીએ તે નોકરને મોટે માટે હુકમ કર્યો અને ખીજી થોડીક પગમાં તો મોટર ત્યાંથી પાછી ચાલી જવાનો અવાજ તેઓએ સાંભળ્યો

“મારી ખાતરી છે, આલુ, કે મારા ભરથારેજ તેણીને આ રીઝાટ આપવા અહીં મોકલી આપી છે” મીસીસ દારીશેઠે કહ્યું “એવણુ જણેછ કે હું એ ઓરતને કેટલી ધીકકારૂં નેથીજ હાથે કરી મને સનાવવા અને પગવરા એને મોકલી આપી હોશે”

“હવે તમે એવણુ આગળ તો કાંઇ બોલતાજ ના, બાઇ” આલ્ફા જે નેણીને સુખી અને સંતોષી કરવા ખાતર પોતાનું ખનવું કરતી હતી, તેણે કહ્યું “જણે એ વાત બનીજ નહીં હોય તેમ જોઃ આગળ તો કાંઇ બોલતાજ ના”

“ આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે માયાભર્યા અવાજે કહ્યું
‘ તુ મને બાપ અને બાપ સાહેબ, ના કર્યા કર તારા રહે-
નાથી મને એટલો પડોશ પડી ગયોજ કે તુને હું મારી એક
સાચી ફ્રેન્ડ કે બેદનજ ગણુ છ તુ મને હવેથી હિલ્લાજ
કહેજે ” અને તેણીએ જમરીથી આજ્ઞા પાસેથી એ પ્રોમીસ લીધું

જ્યારે રાત્રે તેનો ભરથાર ધર આવ્યો ત્યારે હિલ્લા
ડરોઇંગ રૂમમાંજ વાચતી બેઠેલી હતી તેણીએ ધણીજ મીઠા-
સથી હસી તેને આવકાર આપ્યો અને પોતાની પાસે બેસવાની
જગ્યા બતાવી

“ આજે સાંજે કાહ જઇ આવી હિલ્લા ? ” તેવણે
પુછી બોલ્યું

“ કેથેબી નહી ” તેણીએ હસીને જવાબ કરતા કહ્યું
“ આજે તો મેં ધણીજ આજ્ઞા સાજ પસાર કરીજ, હીરજ ”

તેણી એવી તો ખુશાલ તખીયતથી જાણે કશું બન્યુંજ
નહી હોય તેમ વાત કરતી રહી, કે તેવણુ સમજ્યા કે હજી
મેરી બ્રોફે તેણે કહેલી વીઝીટ આપી હશે નહી કદાચ કાલે
આપશે એમ તેવણે ધાયું

પણ જ્યારે તેવણુ ઉપર પોતાના રૂમમાં ત્યાર પછી ગયો
ત્યારે થોડીજ વારે તેવણુનાં હાથમાં એક ચીઠી મુકવામાં આવી
જેનું સીલ તથા નાણુક પરમીડુ, અને તે ઉપરના તેવાજ
નાણુક દરકત, અને મેન્ટના મીઠા પમરાટથી તેવણે તુરત
જાણ્યું કે તે મેરી સ્પ્રેન્ડ તરફથી આવી હતી. તેવણે ત્રણી
ઉલટથી, ઉતાવળે ખોલીને નીચે મુજબ વાંચ્યું

“માઠ ડીઝર હીરજી,

તમારા કહ્યા પ્રમાણે તમારે ત્યાં આજે હું જઈ
આવી હતી પણ મને ધણીજ ઇન્સાઈટ સાથે કાઠી
મુકવામાં આવી હતી મીસીસ દાદીશેઠે “નોટ એટ હોમ”
કરી કહેવાડયું હતું પણ હું તો જાણતીજ હતી કે
તેવણ અદર છે અને વળી તે જવાબ લઈ આવનાર
માણસ મને ધણો તોછડો થયો હતો ફરીથી મને તમારે
ત્યાં જવા કહેતા ના મને ધણુ ખોટું લાગુ છે

હેતવતી દુવાઓ સાથે,
લી૦ હમેશની દુવાગીઃ તમારી,
મેરી.

અને તે વાચી હીરજી શેઠની આખોમાં ખુન વરસી
રહ્યું આ રીતની હીમત ? આ રીતે તેવણ સામે ઉઠાડી
સરકશી ? ગુસ્સાથી ધરજતા તન બદને તેવણ ઉઠ્યા અને
નીચે ડરોઇંગ રૂમમાં પોતાની બેરી ને વાચની બેટી હતી
ત્યાં ધસી ગયા તેણીએ તેને આવતો જોઈ મીઠાસથી હમી
ઉચ્ચુ જોયું પણ ખીણજ પળે તે હસવું તેણીના ચેહરા
ઉપરથી ઉડી ગયું તેણીએ જોયું કે હીરજી ગેઠ ખરેખર
ગુસ્સે થયેલા લાગતા હતા

“હું એમ પુછવા માગુ છું કે આજે મેરી શરોફ તુને
મળવા આની ગેઈ'તી, હીદવા ?” તેણે પુછ્યું

“હા” ટુકમાજ તેણીએ જવાબ કયો

“અને તે તેણીને મળવા સાફ ના પાડવાની હીમન
ફાધી”

“અલખત !” તેવણની મહોરદારે ગરીબાઇથી જવાબ કયો “અને મારી ખાતરી છે હીરજી, કે એક મીનીટ તમે વીચાર કરશો. તો તમુનેથી લામશેજ કે હું વાજખી હતી તમે જાણો છો કેની કે હું એની સાથે મળના ચાહતીજ નથી અને એ બધરી ગમતીજ નથી, તે તમેને ખબર છે કેની ?”

“અને તારો નાનો અપમાન ભરેલો જવાબ લખ જનાર કાણ તોડેા માણસ હતો ?” તેવણે થથરાવી નાખ નારા સાદે પુછ્યું

“તેમા તે ખીચારાનો કાષજ વાક નહી હતો, હીરજી મે કહ્યું તે તેણે જાણને તે બધરીને કહ્યું તેમા એ નુ કરે ? હું એનું નામ તમેને કહેવાનીજ નથી હવે કાષ ” તેણીએ હજીબી લડાઇ કામવાની કોશિશ કરતા સેહજ હસીને હાંથી કહ્યું

“તે જોવાનું માફ કામ છે, મીસ ગ્રાટ તમે અને જાણવી શકશો કે તે નોકર કાણ હતો ?”

“મને માફ કરો સાહેબ,” આલાએ હીમતથી જવાબ આપ્યો “મીસીસ દાદીગેઈના હુકમ વગર હું કાષખી બોલી સકતી નથી”

“એમ છતાં હું જાણવાનોજ.” અને તેવણે જોરથી બેલ વગાડ્યો—જેના જવાબમા જે માણસ આપ્યો તેને તેવણે થથરાવી નાખનારા સાદે પુછ્યું —

“આજે મીસીસ શરોફ આવેલા તેવણને કાણે જવાબ આપ્યો હતો તે તપાસ કરી અને એકદમ કહો”

“મે સાહેબ” તે નોકરે તાબેદારોથી જવાબ કયો

“તે ? અને તે એ બાનુને જઈ જીંદુ કહ્યું કે ‘આઈ સાહેબ ધરમા હતા નહીં માટે તેવણે ચાલી જવું ?’”

“સાહેબ મને જોવો હુકમ મલ્યો તેમ મેં કહ્યું એમાં માફરો શું કમુર થયો ?”

“હીક છે ત્યારે, હવે જ તારો સામાન લે, અને તારા વરનો રસ્તો પકડ ફરીથી તાહર મોદુ મને બતાવ તો ના અને સટીફીક્ટ માટે મારી પામે આવતો ના ”

“હીક છે સાહેબ, હુબી તમારી નોકરીમાંથી જવા ખુશીજ છેઉ ” અને તે સલામ કરી ત્યાંથી ચાલી ગયો

તેવણ હિસ્લા તરફ ફર્યા

“મારા નોકરોને તમે સારી તરબીયત આપોજી !” તેવણ અણકાથી બોલ્યા “નોકરો ધણા સારા કેળવ્યાજી ”

“હીરજી” તેણીએ કહ્યું “હુ દલગીર છેઉ કે એક સારા નોકરને વગર વાંકે તમે શીક્ષા કરી ”

“હવે તારી શીક્ષા બાકી છે,” તેવણે ખુબ પાડી મોટેથી કહ્યું અને પછી પાસે પડેલો ચાથુક ઉપાડી લઈ એક કુતરોની બારતા શરમાય, તેની રીતે ફટાફટ તેવણે પોતાની મરીબ ધણીઆણીને ઝૂડી કાઢી તેવણે તેણીને ખુરસી ઉપરથી પછડાઈ નાંચે પડી જતાં જોઈ, એટલે પછી બીજીજ પળે ખારણુ અફાળી ત્યાંથી ચાલી ગયા ।

આલા મહારાષ્ટ્રને બચની એક ચીસ સમેત મીસીસ દાર્ડ જોઈ બાણી દોડી ગઈ આ વખત તેણીને તે ફટકો ખરેખરો

વાગ્યો હતો અને તે કમનસીબ છોકરી બેભાન થઈ જમીન ઉપર પડી હતી આલાએ તેણીનું કસન જેવું સુવાળું માથું ઉચ્છ્રી પોતાના ખોળામાં લીધું અને પછી થું કરવું તે નુઝ નહીં પડવાથી બીજી પળે દોડી જઈ તે ગેઠાણીની જીની વીંધાસુ આપા મેરીઅનને મોલાવી લાવી

તે આપાએ જ્યારે પોતાની શેઠાણીને એમ બેભાન જમીન ઉપર પડેલી જોઈ ત્યારે ભયની એક ચીસ પાડી અને ખુબ ખળભળવા લાગી “મારી મરીબ બાઈ, મારી હીલ્ડુ બાઈ ! એ તે કાંઈ રીત છે ? યાદ રાખજો આલા બાઈ, કે કોઈ દાહડે આપા મારથી મારી માઈનો આકો આની જવાનો એવણુ આપા જીલમાટમા રેહજી કાએ !”

“સુપ કર આપા !” આલાએ ધીમે સાદે કહ્યું “આપ જોથી એમ વચ્ચે બોલાય નહીં હવે તું કંઈગી કંઈ બાઈને દુસ્વાર કર”

તેઓએ તેણીનું માથું ટાકા પાણીથી બીજવી નાખ્યું તેણીના કાથે અને પગ મસળાઈ ગરમ કર્યા અને મહા જોહ-મતે થોડા રીપા બ્રેન્ડીના તેણીના ગળામાં રેડ્યા ત્યારે થોડીક મીનીટ પછી તેણી પોતાની આંખો ખોલી આસપાસ જોયું અને તે શીકકા ધ્રુજતા હાંડો સહેજ દરયા

“તમે કેમ છેઓ ? હિલ્ડામાએ” આલાએ તેણી ઉપર વાકી વળતા, હેતથા અને ઇનેઝરીથી પુછ્યું “હવે બેટર લાગેછ ? મારી સાથે વાત કરોની”

“ હુ સારી કાતી છેઉ, આલા થેકયુ ” તેણીએ નખળા સાહે કહયુ “મને શુ થયુતુ ? અરે હા-હવે મને યાદ આવી ?”

અને તે ગરીબ છોકરી પોતાના બંને હાથોમા મોઢુ હુપાવી દીલ તુટી જાય તેમ રડી આલાએ પોતાથી અન્યુ એટલુ તેણીને મુગી રાખવાનુ કયુ, પણ ફેકટ ! એકે ધસારો તેણીના ચેહરા કે હાથ ઉપર દેખાતો હતો નહીં છતાં તે સખત માર વાગવાથી તેણીને ફેર આવતા હતા, અને તે એકદમ નખળી પડેલી જણાઇ આવતી હતી

આલાએ હવે આપાને ત્યાથી મોકલી દીધી. “આપા તુ જા અને તારાં બાઇ માટે થોડોક વાઇન અને લાલુજ સરસ થોડુક ખાલુ લઇ આવ હવે એવણુ આજે જમવા ટેબલ ઉપર આવશે નહીં હુ એવણુને એવણુના રમમા લઇ જાઉં છ ” તેણીએ કહયુ અને નાએદારીથી તે આપા ત્યાંથી ચાલી ગઇ

જ્યારે તેણી પાછી ફરી ત્યારે હીલા દાદીશેઠ પોતાના ઓરડામા આખ ઉપર હાથ ઢાકી મુપ પડી રહી હતી પાસે આલા બેસી ધીમે સાહે વાત કરતી હતી એક પળવાર મીસીસ દાદીશેઠે તે આપા લાવી હતી તે ‘ત્રે’ તરફ નજર કરી, એક એકથી સરસ ઉમદા વાણીઓ તેમા ખીચોખીચ ભરેલી હતી તે જોઇ લીધુ પણ તેણીને તો તે જોતાજ ઉચક આવી એક ચીજબી તે ખાઇ શકી નહીં અને એમનુ એમ પાછુ મોકલાવ્યુ

“ તે ખાલુ મગાવ્યુ તો ખરૂ, પણ હુ મુદલ ખાઇ શકવાની નથી આલા.” તેણીએ કહયુ “નહીં જીદ ના કર અને હવે તુ પોતેજ જા ને જમી પાછી મારી પામે આવજે ”

અકરણુ ૩૩ અં.

— ૦ —

છેલ્લે પાઠે !

પેલી તરફ ધુરો હીરજી, હીલાને બેથુધ પડેલી સ તો-
શની નજરે જોઇ ત્યાંથી ચાલી ગયો હતો એક ગ્લાસમા
કાચો ગ્રેન્ડી રેડી મટાવી જઇ તેના આખા ધરને કદુવા દેતો
જેવો આવ્યો હતો તેવોજ પાછો ખાણુ વીધા વમરજ
ચાલ્યો ગયો.

અને તેથી આલા જ્યારે જમવા માટે ત્યા આવી પુગી,
ત્યારે બધુ ધગ ઉપર તજે થઇ ગયુ હોય તેમ લાગ્યુ હતુ
નોકરો ક્વામલા જેવા આપસ આપસઆપમા વાતો કરતા
ઉભા હતા અને ખાણુ ખાણુને ઠેકાણુ હતુ આલાએ
નીચે આવી બોણુ કાઢવાની વરદા આપી ત્યારેજ તેઓની
મધાની સુત્ર ઉધડી. તેણી પોતેમી ખાઇ સફીજ નહીં જગ
રતી મન મનાવાનુ મોઢામાં મુકી, તેણીએ એક કપ ચાહે
હીલ્લા માટે તેણીના રૂમમા મોકલી આપી અને પછી પોતે
ઉપર ગઇ

તેણી ત્યા પહોચ્યા ત્યારે હીલ્લા દાદીજેઃ પોતાની રામકીંગ
ડેરક આગળ બેસી કાઠ લખતી હતી પાચ મીનીટ પછી
તેણીએ ધટ નગાડી નોકરને બોલાવી તે ચીઠી તેના હાથમા
આપી

“ નવાન બહમન્યારજગ ધરાનીને મકાને આ ચીગી

અબધડી પુઝાડો જવાળ માટે થોલવાની જરૂર નથી”
તેણીએ કહ્યું

તેણી એટલી તો દુખી અને ખીમાર લાગતી હતી કે
એ શુ બાબદ હતી તે પુછવાની આજ્ઞા હીમત કરી શકી
નહી હિંદા દાદીશૈઠ મુઝે મોઢે એક સોફા ઉપર આખ
મીચી પડી રહી અને આજ્ઞા તેણીની પાસે ચુપ બેસી રહી

એક કલાક પછી બટલરે આવી ખબર આપી કે નવાળ
સાહેબ ધરાની નીચે લાયબ્રેરી રૂમમાં ખેડી થતા હતા, અને
આ ચીડી મોકલી હતી

તેણીએ તે માણસને જવા કહ્યું અને તે પછી ખોલીને
વાચતા ફરી એકવાર તે મીઠઠો ચેહરો સેદજ ખુશાલ બન્યો
પછી તેણી ઉઠી, અને ફાવર વાઝમાંથી એક મોટો સફેદ
ગુલાબ કાઢી આજ્ઞાના હાથમાં આપતા કહ્યું —

“આણ, હું પોતે બહમન્યાર ધરાનીને મળા શકતી
નથી, માટે તું નીચે જા અને આ ગુલાબ મારી તરફથી તેવ-
ણને આપ.”

તેણીએ હુકમ મુજબ ક્યું તે નીચે લાયબ્રેરીમાં મઠ
અને તે ગુલાબ તેના હાથમાં મુક્યો એ ખેતા નવાળ ધરા
નીનો હેન્ડસમ ચેહરો જે રીતે ખીલી રહ્યો, તેની માયાણ
જુ આખિા જે રીતે ચમકી રહી, તે આજ્ઞા કદી જુલી નહીં.

“મીઠીસ દાદીશૈઠને કહેજો મીસ ગ્રાટ કે હું તેમનો
ઉપકાર માનુ છું” અને ખીજીજ પળે, તે તેણીને હાથમાંથી
અદાથી “બાઉ” કરી ત્યાંથી ચાલતો ગયો

આલાનો જીવ તપપાપડ થઈ રહ્યો, એ શુ ખીના હતી તે તેણી જાણવા ખુબ ઇન્તેજાર રહી શુ અતે પોતાના ભર-થારના જીવમાટથી કટાળી તેણી ધર છોડી જનાર હતી ? શુ અતે હિલ્લા દાદીશેઠની ખરાબ સ્થિતિ તેણીનાં સદગુણ ઉપર ફાવી જનાર હતી ? આખરે ખુબ હિમત જમા કરી તેણી મીસીસ દાદીશેઠ આગળ ગઈ

“ વાહલા બહેન, વાહલાં હિલ્લાં માય, ” આલાએ વણાજ મીઠાસ અને કાલાવાલાથી કહ્યું. “ એ તુ બધી ગડબડ તે છે મને નહીં કેહો ? મારી ઉપર ભરોમો નહીં રાખો ? ”

“ તુ કાલે બધું જાણુશે, આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે એક ધીમા નરમ હરવા સાથે સાતીથી કહ્યું “ હમણા હું તુને કાપજ કહી શકતી નથી ”

તે રાત નેમજ ખીજે આખો દીવસ અકરવકરે પુરો થયો અને અતે રાતની પડી તે દીવસે હોરજી શેઠ ધરમા હતાજ નહીં-અને તેથી તેઓએ વહેલું જમી લઈ સુવાનીજ તપ્યારી કરી હિલ્લા દાદીશેઠે તે દીવસે માયુ ફુખવાતુ બહાતુ બતાવી આલાને તેણીના પોતાના રમમાજ મોકલી દીધી અને દસ વાગ્યામા તો સધળું શાત અને સુપ થઈ ગયું. છતાં આલાં તે દીવસનો હિલ્લા દાદીશેઠનો ગમગીન ચેહરો અને ધુજતા હોઠો કદી જુલી નહીં અને તેણી હાલ તેજ વિચાર કરતી ખારીએ જઈ ઉભી હતી.

તેણી ગમખવાર જેવી વીચાર કરતી કલાકો સુધી ખારીએ ઉભી રહી. હાલ તેણી પોતે પોતાનો વીચાર કરતી હતી

કેપટન સોહરાબનો આજી નાખનારો દેખાવ તેની આખો સમય આવી ખડો થયો અને તેણીએ જોરથી એક હાથ મારી ગયેજ મહીને તેણીએ ન્યુસમા તે મુજબના લગન વાચેલા હતા તે તેણીએ યાદ કર્યું તે પેપરમા ઘણી ઉકમાઈથી કલકતાના જાણીતા શ્રીમત જવાન શેઠયા કેપટન સોહરાબ મમનશાહના લગન મીસ નરગેસ મેહતા જોડે થયેલા જાહેર થયેલા હતા

તેણીએ બાહેર અધારી રાત તરફ જોયું તેણીએ એ બધા મમનશાહ વીચારો કરતા ફરીઆદના તોરથી આસમાન ઉપર ઝગડી રહેલા કીણા તારાઓ તરફ નજર કરી જેવામા બાગમા ખુદરતી રીતે તેણીની નજર ગઇ તો—એ ખુદા ।

તેણીએ ત્યાં જોયું ? જો કે બાહેર અધાર હવું, અને બધું જાણુ નજરે પડતું હવું, છતાં આલા ત્યાં આલી જતા આકારને બરાબર અને તુરતજ પારખી શકી તે કોઈજ નહીં પણ હીલ્લા દાદીજેઠ હતી તેણીને કાળી સાડી પહેરી હાથમા એક નાની જોગ સાથે પોતાના શીકકા ચેહરાએ ઉતાવળે કદમે ચાલી જતા આલાએ પોતાની બારીમાથી બરાબર જોઇ લીધી

પણ પહેલાં આલાને પોતાની પકકા ખાતરી કરવી હતી, માટે તેણી પહેલે તો દોડી અને હીલ્લા દાદીજેઠના રૂમનું બારણું ઠોક્યું, ત્યાંથી કોઈજ જવાન મલ્યો નહીં—અને ત્યારે તેણીએ લગાર વધારે જોરથી ઠોક્યું પણ હજી કોઈ જવાન નહીં મળતા તેણી હીમનથી અદર દાખલ થઇ. અદર કોઈ હવું નહીં તે ઓરડો ખાલી અને જોમનો તેમ વેદ વીખેર પડ્યો

હતો ? હેખતની એક ધીમી ચીસ સમેત આલા દોડી અને બાહેર નાડી

“ ખુદા એને બચાવે ! ખુદા એને નેકીનો રસ્તો બતાવતો અને હોંમત આપે ” તેણી જતા જતા બડબડી

પાછલા વરસોમા તેણી પોતાની સમયસુચકતા અને હોંમત માટે બહુ શુક્રચુખ્ત થઈ હતી તે એક પળખી હવે થાંખી નહી, પણ બાગમાનાં મોટા પુરાણા ઝાડો એક પછી એક વટાવતી, દુર, જ્યાં એક નાકે તળાવ આગળ “ડરોબ્રીજ” ઉભો કરી મુક્યો હતો ત્યાં ગમ, અને હીલનાને ત્યાં ઉભેલી જોષ છુટકારાનો દમ તેણીએ ખેંચ્યો “ખુદાનો કેવો આભાર કે હું બહુ મોડી થઈ નથી” તે છોકરી જીવ, સાથ દમ ખેંચતા બોલી

તેણી ધીમે કદમે આગળ ગઈ અને પછી થોડેજ છેડે ઉભી રહી તેણીને હાક માર્યો

“ મીસીસ દાદીશેઠ ! હીલનામાએ, તમેજ છેઓ કે ? ”

કાંઈ જવાબ મલ્યો નહીં સંધ્યુ શાંત અને ચુપ હતું

આલા વધારે આગળ ગઈ. અને ત્યારે તેણીએ તે કમનસીબ છોકરીને જોષ જે વખતનો દેખાવ તે મરતા ભુલી ચકી નહીં

ડરોબ્રીજનો કટેરો પકડી હીલના દાદીશેઠ ચુપ ઉભા હતી ઉપરથી ઝાકળ પડી તેણીના કપડા બીચાવલા અને ઠંડા બનાવી દીધાં હતા તેણીની આખો એકચાંને સામે ટીકાયતી હતી, અને તે મીઠો દુખી ચહેરો લોહીના એકબાં છાંટા

વગર તારાઓની ઝાખી રોશનીમાં મારઅલના કેરી કાઢેલા
એક રટેચ્યુ જેવોજ જણાતો હતો.

આલા હેતથી તેણીની પાસે દોડી મઠ, અને માયાથી તે
ધરૂજતા ઠડા હાથે પોતાના હાથમાં ધર્યાં

“ ખુદાનો કેવો ઉપકાર કે વખતસર હું તમોને મળી
મઠ એ હું કેટલી ખુશી થઈ ”

પણ હીક્ષા દાદીશેઠે તો એક ધાતકી અછાતથી હાલ
તુરત તો આલાના હાથે હટાવી નાખી જરા ખસ્તી જઈને ઉભી

“ મને હાથ ના લગાડ, મને ધર પાછી ફરવાની ખોદસ
ના કરતી ! હું તો જવાનીજ ! મારેથી હવે વધારે વાર
ખમાતુ અને વેકાતુ નથી મેજ મઠ કાલે ખોમ ધરાની ઉપર
લખી તેવણુને અહીં આજે મને આ દોજખમાંથી લઈ જવા
તેડયાછ હવે વખત થવા આવ્યો અને તેવણુ આવતાજ હશે

“ નહીં તે નહીં બનશે ” આલાએ અજબ હિમતથી
કહ્યું “ હાથે કરીને તમારૂં માન પામેયું નામ અગાડવું,
નામોશીના ખાડામાં ધસી જવું એ પાપનું કામ છે ”

“ હું તો જવશજ, ” હીક્ષાએ હઠથી કહ્યું “ મારેથી
હવે ખમાતુ નથી અને મારી ખાત્રી છે કે જો હવે વધારે
વાર હું અહીં રહેવશ તો જરૂર વગર મોતે આપધાત કરી
પુરી થઈ જવશ તેજ જોયુંની કાલે ? તારી ખાત્રી થઈ ની
કાલે કે મને કેમ ત્રીટ કરવામાં આવેછ ? જે માણસ મારી
સાથે ભલા છે, જ માણસ મને ચાહેછ, જેના હાથે સદા
મારા બચાવ માટે તકવાગ છે, તેની પાસે શાને માટે હું

નહી જાઉં, આશા ? મને છુટા છેડા મળશે તેટલાં હું કેથેગી રહી મારા પેટનું પુર કરશ, અને પત્ની કોર્ટ અમને જુદા પાડશે એટલે હું બોમ સાથે પરણ્ય પણ હમણાં તો હું જરૂરજ તેની સાથે જવાની યસ હું હવે છેલ્લે પાટલે બેઠી છ !”

હવે અજબ હોમત આલામા આવી મધ એક અજબ ડરાવવ તો છાપ તેણીના ચેદરા ઉપર ફરી વળ્યો, અને પત્ની ત્રાષ્ટના પુરજોશ સાથે તેણી હીલ્લાની બરાબર સામે આવી ઉભી

“મીસીસ દાદીશહે,” તેણીએ હોમતથી મબીર વાડા આગળે કહ્યું “હું કેહું છ કે તમે આવું જીલજરેલું વેલું પમણુ લેશો નહીંજ જો તમેને તમારા ધણીથી છુદુંજ પડવું હોશે તો કોર્ટ નમન છુટાછેડા બક્ષે, તેટલા અહીંજ થોભી જાઓ, અને પછી ગમે તે કરજો પણ હું અરજ કંડ છ કે બે પળના મેડનેસમા આવું પમણુ જરી સદાના પરતાવા અને દુખમાં ઉતરી જાઓ નહીં મને માફ કરજો, હમણાં તો તમેને કાષ્ટજ લાગશે નહીં-પણ પછીથી તમારી એ નાદાની, તમારી આગર, અને માન પામેલું નામ વગર કારણે ધુળમાં રમડોળવા માટે તમે જરૂરજ પરતાશે હજીમી સમજો, હજીમી વીચાર કરો, બાનુ,-અને હાથે કરી નામેરાતો કલક તમારા પાકનામ ઉપર લગાડો નહીં લાલે તમાર પમણુ તમારા મત મુજબ ગમે એવું નીર્દોશ અને ખરૂં હશે, પણ દુન્યાનો તો વીચાર કરો ? લોકને શું પડયું ? આટલાનું આવડું કરનારા કનવારખોરાં, નીદાખોર લોક તમેને હજાર બોલવું થશે તેનો તો વીચાર કરો ”

હીલ્લા દાદીશહે કાષ્ટજ જવાબ વાલ્યો નહીં તેણી ધીમે

કદમે જરા આગળ વધી અને પછી આલા તરફ ફરી માયાથી જોયું એક કડવાસ ભયું હરવું તે વખતે તે નાણુક ચેહરા ઉપર પથરાઈ રહ્યું હતું અને તે સુસ્ત આખો કોઈ અજાણ ચળકાટમાં ચમકી રહી હતી.

“થે કયું, તારી વજુ મહેરમાની થઈ, આના એહન ! હું જાણું છું કે તું તો મારા ભલાનું જ બોલેછ, પણ હવે એ સંધળું ફેકટ છે મે એકવાર વીચાર કર્યો એટલે હું તો હવે જવાની જ તું એમા નહીં સમજે છોકરી તું બીચારી માહારી વાત થું જાણું ?”

પણ આલા હટી નહીં જે જુરસો અને હીમત આટલાં નાની છોકરીમાં જવલેજ જોવામાં આવે, એવા દરસાથી અને એવા તો મબીર સાદે તેણીએ હીંતુને શીખામણ આપવા માડી, કે તે અજાણ થઈ ગઈ એ પણ ઉશ્કેરાટથી લાલ થયલા આલાના સુદર ચેહરા તરફ તેણીએ હેજતીને જોયું.

“મીસીસ દાદીશેઠ” આલાએ કહ્યું “હું કેટલું છે કે તમે અહીંથી જઈ શકશો નહીંજ મારી સામેની એકવાર એમજ એક લાલચ આવી ઉભી હતી માંડે દુખી ધરખાર ડોડી સદા સુખમાં જવાની લાલચ મનેથી લલ ચાવતી માહાગી સામે આવી ઉભી હતી અને મે બોળી જેનીએ ડોકર ખાધી અને હું મોતની ખાંખમાં મળી ગઈ હતું જાણું, કે હું સુખી થઈ શકશું પણ ખરું હું ખ, ખરો પસ્તાવો, અને ખરી હાડમારી તું કે તે મે ત્યારેજ જાણ્યું હું તમોને કહું છું તો ચેતો એહન મને મારી લાલચથી બચવા, તેને વશ નહીં થવાનું કહેનાર કોઈજ હતું નહીં મને કાચી નાદાન છોકરીને ભય-માથી બચારી લેનાર કોઈજ હતું નહીં એક વાહાલી માતા

કે સમજી પીતામી નહી હાજર હતા ! પણ તમેને યચાવા અને સારે મારગે મોકલવા, ખુદાના હુકમથી હું અહીં આવી ચઢીછ તો મારે માનો બાઈ, હાથે કરી ના દુખી થાઓ.”

તે વડી છોકરી એ કદમ પાછળ હટી અને બીજી પગે એક ધીમી ગુગળાયલી ચીસ સમેત આલાના હાથે પોતાના હાથમા હીલ્લાએ પકડી લીધા

“ઓ આલા એવું એવું ના બોલ ! મને ના રોક મને ના લલચાવ મને આ દોજખમાંથી જવા દે તું જાણે છે કે હું અહીં કેટલી દુખી છઉં ! મને જવા દે આલા ”

“કદી નહી ” તેણીએ જોશથી જવાબ કર્યો, અને ગેરથી તેણીને પોતાના હાથેમા પકડી રાખી

“ આલો વાહાલો બેહન આપણે ઘરમા જઈએ અને તમે બદગી કરી ખુદાનો ઉપકાર માનો કે અતે તમારી સારી સમજ તમે ઉપર ફાવીછ, અને નેકીને રસ્તે ચાલવા ખુદાએ તમેને મદદ કીધીછ ! ”

તેણીને કશો જવાબ મળ્યો નહી મગર બીજી પગે એક ગુગળાયલી ચીસ અને “ ઓ ખુદા ” સાથે કમનસીબ હીલ્લા દાદીશેઠ બેલાન થઈ આલાના હાથમાંથી સરી જમીન ઉપર ઉઘે મસ્તક પછડાઈ પડી

પ્રકરણ ૩૪ મું.

“ આખો દરીયો તરીને કીનારે ડુબવામાં
કાયદો છું ? ”

જ્યારે હીલ્લા દાદીશેઠ પાછી સુધ્ધીમાં આની અને પોતાની આખો ખોટી આસપાસ જોયું ત્યારે પોતાને માહેઁ બાગમાં આલાના ખોળામાં પડેલી દીરી થોડીજ પળમાં સઘળા બની ગયલા બનાવની તેણીને યાદ થઇ, અને આખરે આલાના પટાવવાથી તેણી અદર ગઇ

તે બાકીની આખી રાત આલા તેણીની પાસેથી હટી નહીં તે તેણીને સમજાવતી પટાવતી અને તે ગરીબ કમનસીબ લખોપતી શેઠાણીના હૃદયભેદક ડચકા સમજતી ખેસી રહી

“ તું ધણીજ ધાતકી છે, આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે પોતાના ડચકાઓ વચ્ચેથી કહ્યું, “ તે મને કાચો જવા દીધી નહીં ? અહીંયા હું કોઇને ખપની નથી મારી કોઇને પરવાહ નથી-જ્યારે ત્યાં ખોમ મારે માટે ખોટી થઇ રહ્યો હશે મને જવા દે, મને કોઇખી ચીજ જતી અટકાવી શકશે નહીં ”

“ તમે નહીં ગયાં તે માટે જરા શાત થતા કાચે તમે ખુલીજ થશો, બેહન લવીસ્યમાં મારી ખાત્રો છે કે તમે વધારે ખુલી થશો અને સામી મનેજ દુઝા દેશો ”

ધડીમાં હીલ્લા દુખથી આલા તરફ ફરતી, તો ધડીમાં

ઉરફેરાઈ જઈ તેણીને ધમકાવતી—પણ કશાની દરકાર નહી કરતા સબુરીથી આલાં તો એસીજ રહી

છેક સહવાર પડના આખરે તેણી નીસોસ થઈ પડી આલાંએ હેતથી તેણીનું સોદામણ માથું બરાબર તકીઆએ ઉપર ગોઠવ્યું, અને તે સુદર ઝુલફાં કપાળ ઉપરથી ઉચા કર્યાં તેણીએ ઠડાં “ઓ ડી કોલન”થી તેણીનું માથું બીજવ્યું, ત્યારેજ જરા નીરાંત પામેની તે અતે પોઢી ગઈ,—તે આપોના પાપણો અતે ઝુમી પડ્યા, અને વીલાપ કરતા તે શીકકા હોઠો અતે ચુપ થયા. આખરે હીફલા દાદીશેઠ આસપાસનું બાન ખોઈ મીઠી શાત ઉધમા પડી

ત્યાર પછી આલાં એકાદ કલાક આરામ કરવા પોતાના ઝમમાં ગઈ

જ્યારે પાછી હીલાંએ પોતાની આખો ખોલી ત્યારે સવળું જેમનું તેમ હતું ! આલાંને પોતાની પાસે ફરતે ચેહરે ખુશીથી ચમકતી આખો સાથે તેણીએ બઠેલી જોઈ ત્યારે, બેઘડી તેણીને એમજ લાગ્યું કે રાતે બની ગયલો મનાવ એક રૂબીનેજ હોવો જમણે અને નહી કે ખરે બનાવ

“ખુદાને ઉપકાર માનો, બેહન, કે અતે નેકી તમે ઉપર ફાવી શકીછ” આલાંએ ધીમે સાદે હસીને કહ્યું “અને તમે સહીસલામત, જેવાં અને તેવાં તમારા કુળવત નામ સાથે અહીંજ છેઓ”

“જે થયુંછ તે સારાં માટે થયુંછ, આલાં,” તેણીએ સુસ્ત અદાઓથી કહ્યું “હું મારી સરજતને શરણુ છેઉ”

“હવે ત્યારે એક વધારે વચન મને આપો વાહાલા બેહન,” તેણીએ ફતેહથી કહ્યું “એકજ વધુ વચન !” કે ફરીથી તમે નવાજ બહમનચારજ મ ધરાનીને મળશે નહીં તમારા વીચારો ટકાવી રાખના ખાતર તમારે એટલું વચન તો મને આપવું જ પડશે ”

અ તે સારી સમજ તે છોકરી ઉપર ફાની ખરી પોતાના ધણીનું ધરનાર છોડી તેણી ચાલી જવા તક્યાર થઇ ગઇ હતી તેથી જે ખરામ તેણીને લાગતે, તે હવેજ તે બરાબર સમજવા લાગી અને તુરત આલાને માગેલું વચન આપ્યું

તેજ વખતે આયા મેરીઅન અદર આની અને તેણીને ખબર આપી કે નવામ ધરાની ખાસ તેવણનેજ મળવા માગતો હતો અને લાયબ્રેરી રૂમમા બેઠેલો હતો

એક પળ હીલ્લા દાદીશેઠના વીચારો ડામાડોળ થયા, ફરીથી છેલ્લીજ વાર તેનો ખુલસુરત ચેહરો, પોહલી પેદાની અને માયાળુ ચળકતી આખો ભેષ લેવા, ફક્ત એકજ છેલ્લીવાર તે સોહામણા જવાન સાથે બે વાત કરવા તેણીનું મન તલપાપડ થવા લાગ્યું પણ તુરતજ બાહદુરીથી તેણીએ તે વીચારો ખ ખેરી નાખ્યા અને આલા તરફ ફરી

“આલા તુ જા અને એને મળ કાલ રાતની સઘળી ખીનાથી એને વોકેફ કર—અને કહે કે શુડો બસો, તોપણ હીરજી મારો બરથાર છે ગમે એવા જીલમ છના મે એવજ સાથેજ અહીં ટકા રહેવાનો મારો વીચાર નકકી કયો છે જો હવે થતા મારાથી નહીંજ ખમાશે તો હું કોરટનો અશરો લઇ છુટી થતા તને તુરત બોલાવી મગાવશ્વ-પણ તેટલા તો ખીજે

કેથે નહીજ જતા હું અહીજ થોભી જવરા તું જા આલા ને
એને બધું સમજાવીને કહે, અને મારી ઘણી ઘણી હેતલગી
છેલ્લી સલામ એને પુગાડજે ”

તેણી ગમ્મ અને લાયબ્રેરી રૂમમા નવાજ ધરાનીને અધી-
રાઈથી ફેરા ફરતા તેણીએ દીઠો. જાણે આખી રાતનો તેને
ઉર્જગરો હોય તેમ તે શીકકો દેખાતો હતો, અને તેની આખો
આસપાસ કાળા ચકરડા પડેલા જણાતા હતા

“ સાહેબજી મીસ ગ્રાટ ” તેણે આલાને અદર આવતા
જોઈ તુરત સામે આવી પોતાના હમેશનાં ગભીર દમામદાર
“હધ્રાબાદી બાઉ” સાથે કહ્યું ” મારે હીલ્લાને મળવું છે એ
કાહ છે ? એ કેમ છે ?”

“તેવણુ બીમાર થઈ ગયાં છેજી ” આલાએ કહ્યું
“અને તેથી પોતાને બદલે મને મોકલી આપી છે હ એવણુની
બધી વાતો જાણુ છું, નવાજ ધરાની ”

“એમ કે ?” તે જવાને લગાર શકારીજી કહ્યું અને
પછી શું બોલવું તે સુઝ નહી પડ્યાથી ચુપ રહ્યો

“તમારી સાથે ફ્રીલી વાતો કરવા માટે હું આશ્ચ
રાખુ છ કે તમો મને માફ કરજો લાઈ ” તેણીએ કહ્યું
“મીસીસ દાદીશેઠે મને પોતાની આખી હીસ્ટરીથી વાકેફ
કી રીઝ અને તેથી થોડાક બોલો બોલવા હું અહી પોતે
હાજર થઈ છ ”

“ હું ખુશી છેઉં, મીસ ગ્રાટ, કે હાલ્લાએ તમોને
પોતાના વીજ્ઞવાસમા લઈ બધી પોતાની વાત જણાવીછ આવી

એક ભક્તી ગરીબ હેનવતી અને નુફર છોકરીને જે રીતનું આ ધરમાં ત્રીટમેન્ટ મળે છે તે તો તમેને ખરે હોશેજ ત્યારે હવે મેં જે સલાહ તેણીને આપી તે માટે તમે શું ધાણું, મીસ ગ્રાટ ?”

“ કે તમે એમ કહો છાલજ ખોટું કયું છે ” આલાએ ખીનદેહસત ખીલકુલ અચકાયા વગર હીમતથી કહ્યું “તમારે માટે મેં એવું નહીં ધાણું હતું નવાળ બહમનયાર તમે આટલા સમજી કેળવાયલા ગ્રહસ્થ થઈ કેમ એવી ખોટી લાલચ તેવણને આપી શક્યા તે હું સમજી શકતી નથી તમારે તો સાચું તેણીને સારી સલાહ આપી, તેણીને પડખ રહો હીમતજ આપવી હતી ”

“ હું જાણુ છું, મીસ ગ્રાટ, કે તમે ખરા છેલ્લા ” નવાળ ધરાનીએ તુરત કણુલ કયું “મારો વાક હું કણુન કરું છું પણ મારો બચાવ એટલોજ છે કે તેણીને આવ રીતે દુ ખર્માં સમડતી અને દરરોજ હાડમાર થતી હું જોઈ શકતો નથી કોર્ટ તેણીને છુટી કરે તેટલા અહીંથી ચાલી જઈ કેથે આખર ઇજતથી રહે તેમા ખોટું શું છે ?”

“ આપણે તો જાણીએ છું કે તેમા કંટુજ નથી નવાળ ઠરાતી ” આલાએ સમજાવ્યું “પણ ત્યાં તું ખોલે તેનો ખ્યાલ કયો ? તેઓ તમારે તેમજ ભવા મીમીસ દાદીશીઠ માટે તું ખોલે તેનો વીચાર કીધો ? તેવણનું પત્રીત માનવત નામ દાથ કરી ફલકું પાડ્યું, તેના કરના થોડોક જ્યાદા સતાપ ખની એવો જોઈએ, એવુંજ તમારા જેવા ભલા મહા દુર માણસ તો સાચું તેવણને શીખાડ્યું હતું તમેને જા

તેવણ માટે દરકાર છે, તો સામુ લોકની નજરમા તેવણનું નામ વધારે ચઢયાતું બનાવી આપી, તમારું હેતુ પુરવાર કરતું જોઈએ તેને બદલે હું આપ શું જોઈછું ?”

તે એકદમ ચુપ રહ્યો. તેની ખાતરી થઈ ગઈ કે આ નાનાં છોકરી કહેતી હતી તે બોલેબોલ ખરો હતો, અને શરૂ થઈ તેનો ચેહરો લાલ થઈ ગયો.

“તમે ખરા છેઓ, મીસ ગ્રાટ તમારી સારી સનાહ માટે ખુદા તમોને સુખી કરે હું જોઈછું કે હીલ્લાનો સાચો ફેડ થઈ રહેવાને બદલે સામુ મેં તેણીને હું ખ દીધું છે ખુદા અને માફ કરે આ એક બે પળની ગફલતીજ હતી હું જોઈછું કે ધર છોડી કેથે નોકરીએ જવું તેનાં કરતાં અહીંજ રહી હું ખ વેડી પોતાનું નામ ટકાવી રાખવું હજાર ધણ જ્યાંદા બેહેતર કે, મીસ ગ્રાટ ”

તે એ બોલતી વખતે એટલો પરીમાન થય્યો અને ગભીર દેખાતો હતો કે આણા તેને માટે ખરા દીલથી દલગીર થઈ

“અને—અને હીલ્લા શું કહે છે ?” તેણે આખરે પુછ્યું

“તેવણની સમજ્યાછ, અને ફરીથી તમોને હાલ તુરત તો મળવા ચઢાતા નથીજ હું આજ્ઞા રાખુ છું નવાજ મરાની કે તમે એવણનો એ નેક વીચાર અને દરાવ ટકાવી રાખવામા એવણને મદદ કરશો.”

તે ચુપ ઉભો રહ્યો. થોડીક વાર ગમગીન દેખાવે તે વીચાર કરતો થોભ્યો.

“ અને હીલ્લાએ શું મારી ઉપર કાઢજ કહેવાડ્યું નથી ? એક છેલ્લી સલામ કે છેલ્લો પેગામખી નહીં ? ” તેણે ધીમે સાદે ત્યાર પછી પુછ્યું .

“ તેવણે તમેને ઘણા ઘણા હેતની આખેરીની સલામ કહેવાડી છે ” તેણીએ અધીરી હીલ્યાલથી કહ્યું

“ ત્યારે મારી તરફથીખી એવણે એમજ કહેજો, અને વધુમાં કહેજો કે મે નીઝામી નોકરી છોડી દેવાનો વીચાર રાખ્યો છે, અને લાખા વખત માટે હું હીદસ્તાનથી એકદમ દુર થવાનો છેલ્લો સાહેબજી મીસ ગ્રાટ, હું જ્યાંખી હોવશ ત્યાં તમારી આ ભલાઈ અને ઉપકાર સદા યાદ કરતો રહેવશ હોજાને સલામજો અને તેણીના મોઢા દુખમાં મદદ થશે ”

અને ખીજીજ પળે તેણીનો શેકહેડમાં લખાયેલો હાથ જરાક હલાવી ત્યાંથી તુરત તે ચાલી ગયો

મકરણ ૩૫ સુ .

હાં પાણીએ કાસળ ! !

મીસીસ હીરજીભાઈ દાદીશેઠ મળીર માદગી ભોગવી તુર-તનાજ જરા રીક થયા હતા તેણીના ભરથારના માર, અને ત્યાર પછીથી નવાખ બોમ ઇરાનીથી સદા માટે ખુદ પડવા પછી, તેણી ધારતીલરી ખીમારી ભોગવતી મહીનાઓ સુધી મોહત અને જીવત વચ્ચે ડાલતી રહી હતી એ દરમ્યાન તેને

કમજત ધણી ધણે દરજ્જે નરમ પડી ગયેલો જણાતો હતો તે પોતાની ચાલ માટે કાંઈક પરતાતો હોય એમથી લાગ્યું આખા મુજબમાં મોટા ફેશનેબલ મડળમાં એની એજ ચક-ચર થના લાગી હતી—તે એટલે સુધી કે હમેશની તેની નાએદાર, ‘હાથ-હા’ કરનારી પેલી મેરી શરોફનેબી બોલ્યા વાનાં ચાલ્યું નહીં

‘હીરજી,’ તેણીએ એક દીવસ પટામણી અદાએ અને ધીમા મીઠા સાદે કહ્યું “તમે જણાવો, હીરજી, કે લોકો હાલ તમારે માટે શું બોલી રહ્યાં છે? અથવા એમ કહે છે કે તમે તમારી બધરી સાથે ધણીજ ખરામ રીતે ચાલો છો અને તેણી ઉપર હાથ વટીક ચલાવો છો! એમ નોકરોએ વટીક ખેંચેલું છે એમ કહેવાય છે”

તેણે કંઈ જવાબ દીધો નહીં, પણ નોકરો માટે કાંઈ નહીં સમજ પડે તેવું ગુસ્સાનું પીસેલા દાંતો વચ્ચેથી બમડયો પણ મેરી શરોફ તો સામી મોટેથી હસી પડી

“અને ત્યારે લોક એમ તમારે માટે ખરામ બોલે તે હું બેઠી બેઠી કેમ સમજી શકું હીરજી? જુઓ મારી સલાહ માને તો હું તમોને એક રસ્તો ગતાઉ તમારા તો ગામે ગામ મગલા છે તો તમે બે જણા જુદા થઈ જઈ સુખમાં કરારે કાએ નહીં રહેતાં? તમારી બધરીને પુને ધકેલી આપો અને તમે મજાહના અહોવા પડી રહો, એટલે પીડા પતે, પણ ફરીથી માર માને તો એને મારવાનું મુકી દેજો અને આયજ પ્લાન જોઈવો”

હીરજી દાદીશોદના ધ્યાનમાં ટુરત એ વાત ઉતરી મઠ.

અને વળી મેરીએ કહ્યું એટલે જાણે ખુદાયજીએજ કહ્યું ।
હવે તેને શાની દરકાર કરવી જોઈએ ? મેરીએ સલાહ આપી
હતી કેની ?

“ હા હું એમજ કરશ, મેરી ” તેવણે તુરત કહ્યું

“ હા એમજ કરજો કે જરા બન્નેને શાતી મળે. એમ
ના ધારતા હીરજી કે હું આપ બોલી તમારી બધરીનો ભાગ
લેઉં જરાબી નહીં હું તેવણને મમતી નથી તે હું જાણુ છું,
અને એવણુ મારે મનથીમી કડવા ઝેર જેવા છે, તેમી હું
જાણુ છું પણ લોક જ્યારે મારા વાહાલા કેન્ડ હીરજી માટે
એમ ખરાબ બોલી નીંદા કરતુ થાય, તે હું કેમ ખમી શકું ?
અને તેથી મારી ફરજ સમજી તમોને સારી સમજના બે બોલ
મે તો કહ્યા. પછી બા તમોને જેમ ફાવે તેમ કરજો ”

હીરજી શેઠે કાંઈ બવાબ ક્યો નહોં પણ હસીને હેતથા
તેણી તરફ જોયું શરમ હોળે એવી કમઅકલ, કમસમજ,
હકેલ, નાદાન છોકરીઓ ઉપર, જેઓ પોતાની બેધડીની
મોજને ખાતર પારકા મરદોને આ રીતે આજી નાખી તેઓના
વર અને સસારનું નખખોદ વાળી દેષ છે અને એવડી શરમ
હોળે તે મરદો ઉપર, જે એવા ખોટા નખરા અને ફાફાથી
અજાણ, પોતાનો ટેક, પોતાનું સ્વમાન, અને પોતાની અકકલ
દુશીયારીમી ખોષ બેસે છે તેઓ એમ કરી પોતાની ગરીબ
બધી ધધીઆધી તથા ધરનું સત્યાનાથ વાળી નાખે છે તેનું
તેઓને જ્ઞાન રહેતું નથી ફક્ત જ્યારે છેકજ મોકુ થાય છે
ત્યારેજ એના આધળા, હકેલ માણસોનું માથું ઠેકાણે આવે છે
આ હીરજી દાદીશેઠના બાબમા પણ તેવુજ હતું

“તારા કહ્યા પ્રમાણેજ હું કરજી મેરી” ધર જતી વખતે પાછું હીરજી શેઠે કહ્યું

“હા જરૂર તેમજ કરજો હીરજી તમે તમારે એને નમારેથી છુટીજ કરી નાંખો, અને પછી એક વખત ઘેરથી કાસળ પટાવી નીધી એટલે પછી કોઇ વાતનો સબબજ ગમ્મવો નહીં તેથી થશે શું, કે તેમની શાન્તી અને સુખમા રહી શકશે, અને તમો, મારા દોસ્તમી મુખ એનથી રહેશો. અહીં હું કેવી છું, તમોને કપની આપવા અને તમોને કલ નહીં લાગે તેની તકેદારી રાખનાર ?”

અને કહેવાની શું જરૂર છે કે તેણે તેમજ ક્યું ? ધર જતાને વાર તે સીધ્ધો પોતાની મહોરદારના ઝોરડામા ગયો. અં એ વાત છેડી હજી તો તે બરાબર સારી થઇ નહોતી, હજી તેણીને એટલી નબળાઇ લાગતી હતી કે તે ફરીફરીથી શકતી નહોતી છતાં તેણીને ત્યાંથી કાવવાનીજ વાત લઇ તે તેની પાસ ગયો.

તેણી તે વખતે મારી આગળ ખેંચેલા એક સોફા ઉપર બેઠેલી હતી પામે એસી આલા કાઇ વાચી સભળાવતી હતી હીલ્લા દાદીજીનો ચેહરો હજી શીકકો અને નમળો દેખાતો હતો હીરજી શેઠે અદર આવી મેહજ ડોકુ તેઓને ક્યું અને પછી તેવણ સીધ્ધા પોતાની બધરી પામેજ ગયા.

“હજી ભેઇએ તેવી “જુભીગ” તુ લાખતી નથી હીલ્લા,” તેણે જુદગીમા પેહલીજવાર સહેજ માયાથી ધીમે સાદે કહ્યું. “પણ હું આશા રાખુ છું કે તારી તબીયત હવે સુધરતી જતી હશે”

“હું હવે તદ્દન સારીકાની છેઉ” તેણીએ જવાબ કર્યો

“તેમ છતા તદ્દરોસ્તી માટે પ્રાપ્ત લાભ નામે એવી તારી તખીયત તો નથીજ લાગતી” તેવણે હસીને કહ્યું “હીલ્લા, હું તો આજે ખાસ તુને કાષ કહેવાજ આવેલો છેઉ—નહીં મીસ ગ્રાટ તમારે હિંદી જવાની કાષજ જરૂર નથી મારી વાષક અને મારી વચ્ચે મીક્રેટસ જેવું હવે કાષ છેજ નહીં”

થોડીવાર ત્યા શાતી પથરાઈ કમ વાત છેડી તે હીરજી મેઠને સમજ પડી રાકી નહીં આખરે તેવણ વધારે નજદીક આવ્યા અને હીલા સુતી હતી તેજ સોફા ઉપર એક છેડેથી લગાર ખસાણા જેવું ડાચું કરીને હસતા બેઠા

“હું એમ કહેતા માયુજી હીલા, કે જે રીતે કન્યા કરી આપણે રહીએજ તેમા કાયદો શું છે? તુ મને કાચે કરી છેડેજ, અને પછી હું ખીજવાઉંજ ત્યારે હું કશું જોનો નથી એટલો ગુસ્સે થઈ જાઉંજ—તેથી હું એમ કહેતા માયુજી—હ—કે લોકો બાહર એ માટે બોલતા થયાજ અને તારી લાખી ખીમારી પછી ચકચાર વધી પડેલી લાગેજ તે મને ગમતુ નથી”

તે અહીં ચુપ રહ્યો હીલા તો એક બોલમી વચ્ચે બોલી નહીં તેણે ધાયુ’ કે તેણી કાષ રીમાર્ક કરશે પણ તે તો એકદમ ચુપ નીચી નજરે બેસીજ રહી

“મારે કહેવું જોઈએ, હીલા,” તેવણે ધીમે સાદે બોલવાનું ચાલુજ ગાળ્યું “મારે કહવું જોઈએ કે આપણા વચ્ચે

બીગાડ અને કન્યો મોટે ભાગે તાહારા વાકને લીધેજ થાયજી તુ ચાહે તો મને નધારે નાખે રહી ખુશી રાખી શકે ”

હજી કશો જવાબ નહી. હીરજી દાદીશેઠ અકરવકરથી એક ધીમે ખ ખાર માર્યો

“ અને તેથી એ બાબદસર મે ગળીરાષ્ટ્રથી ઘણો વીચાર કીધોજી અને છેવટે હુ એજ દરાવ ઉપર આવી શક્યોજી, કે જ્યારે સાથે રહી આપણે સુખએનથી રહી શકતાજ નથી, તો થોડો વખત આપણે જીદુજ રહેતુ પુનામા હાલ મીઝન સર ભઈ ચુકીજી ને હવા ફેરફારથી તારીબી તબીયતમા સુધારે થશે માટે માહરો એવો વીચાર છે કે તુ આપ સીઝન માટે ત્યા આપણા “લીલી લોજ”મા જાએ હુ આવતે મહીને થોડો વખત કેશમીર તરફ ફરી આવવા મંચુજી એટલે આપણો “દાદીશેઠ હાઉસ” તો બંધજ રહેશે ”

“અહુ સાર.” તેણીએ ધીમા અવાજે અ તે જવાબ કર્યો “તમારી મરજી માફક કરવા હુ ખુશી છેઉ ”

હીરજીશેઠ છુટકારાનો એક દમ ખેચ્યો તેમણે ધાધુ હવે કે તે કદાચ અડ કરે—પણ સવગુ સમાધાનીથી પસાર થઈ જતુ જોઈ તેવણુ ખુશ થયા

“ધાણુ મગહેતુ ત્યારે તો હુ ધારતો હતો કે કદાચ તુ ને મારો એ પલાન પસંદ આવશે નહી પણ તે જો ડાહ પણથી બધુ કષ્ટન કયુ, તે જોઈ હુ ઘણો ખુશ થયોજી ”

“શાતી ખાતર કાઢતી કરવા હુ તદ્યાર છેઉ ” તેણીએ ચાકેલી અદાથી જવાબ કર્યો “ હુ જોટલી મને પોતાને તન

અને મનમાં રંગોગ ધારતી હતી, તેટલી હું જોઉં છ કે નથીજ ”

એક મગર તોરવતી છોકરી તરફથી દયા ઉપજે એવા અવાજ અને અદાથી બોલાયલા આ શબ્દોએ સગદીલ હીરજી શેઠ ઉપર તો જરાખી અસર કરી નહિ

“ત્યારે એ તો જાણે નકકીજ છે ” તેવજો તેણે ઉપર જરાખી ધ્યાન આપ્યા વગર ઉતાવળે કદયુ, “કે તારે થોડા દીવસમા જરા હીક થના, પુના “લીલા લોજ”મા જવુ હું આપણા ત્યાના કારભારી ઉપર લખી નધી વાતની તપયારી કરાવશ અને તુ પરમ દહાડે સોમવારે મપોરે અહીંથી જવાનો વીચાર નકકી રાખજે લોકોમા અહીં હું વાત એમ ફેલાવશ કે તુ ચેન્જને ખાતર થોડા મહીના મુખમ છોડી ગેઇજ મીસ ગ્રાંટ તો અલખત નારી સાથેજ આવશે તમે મારી વામ્મ સાથે પુના જશોની મીસ ગ્રાંટ ?”

“હાજી વણી મોટી ખુશી સાથે” આલંએ નીચી નજરે જવાખ આપ્યો

“કોઇ કોઇવાર હું પોતે તારી પામે પુના આરીસ, હીલ્લા કેશમીર જવા પહેલાખી આવી જવશ, અને કેશમીરથી આવીનેખી અવારનવાર આવ્યા કરશ આપણે હવે ત્યારે સાચા મેન્ન તરીકેજ જુદા પડીએજ કેની ?” હીરજી ગેઠે છેવટે કહયુ

“હા આપણે મેન્ડ્ર તરીકેજ છુટા પડીએજ ” નેણીએ નમોસ અનાજે જવાખ દીધો

ત્યાર પછી તેવજો થોડીવાર નાતો કયાજ કરી અફ મોસ કે તેને કયા ખખર હતી કે આ છેલ્લીજવાર તે એમ

એસી શાન રીતે પોતાની મહોરદાર સાથે વાત કરતો હતો.
ભવિષ્યની વાત કેણે જાણી છે કે વળી તે જાણે ?

પાએક કલાક પછી તે, તે ખેનેને એકલા છોડી ત્યાંથી
ચાલી ગયો ત્રીજે દિવસે હિલ્તા ત્યાંથી ગઇ ત્યાં સુધી ખુદાની
મહેરખાનીથી સઘળું શાત અને સમાધાનજ રહ્યું

“આવી રીતે જુદું પડવા માટે હું જોખમદાર નથી
આશા” હિલ્તાએ એકવાર કહ્યું “એવણે પોતેજ એ પસંદ
ગીધું છું પણ ચાલો એથી ઠીકજ થયુંજ પુના મને ધણુ ગમેછ
અને આપણે “લીલી લોજ” એવી સરસ રળીઆમણી
જગ્યાએ આવેલો છે કે તુનેથી ત્યાં જરૂરજ ગમશે ”

અને ત્રીજે દિવસે તેઓ ત્યાં પુગીથી ગયા તેઓનું
મકાન “લીલી લોજ” ખડ મારડન્સ તરફ ધણી સરસ જગ્યાએ
આવેલું હતું જુવાઇ મહીનો પુરો થવા આવ્યો હતો, અને
સઘળે કેકણે ખુશનુમા અને લીલા લેહરજ નજરે પડતું હતું

આલાનેથી ત્યાં ધણુજ ગમ્યું રોજ સવારે સકકારે
તેઓ માડીમા ફરવા જતા, અને સાંજે પણ તેવીજ લાખી
ડરાઇવ લેતા

પ્રકરણ ૩૬ મુ.

— • —

સીંહામાં સીંહાં અધારી કાળી રાતનોખી
છેડા હોય છે !

દીવસો પછી દીવસો અને તે ઉપર મહીનાઓ ગળી ગયા હીલા હાલ એટલી શાંત, એકાંત જીવગી ગુમરતી હતી કે સધળું જીવી જઈ પોતાના ભરથારને કપાગુ માફતી કરો ચુકી હતી પોતાને આવી શાંતી અને એક જાનનું સુખ એમ બંધવા માટે તે સાચી તેની ઉપકારી થઈ હતી અને તેથી કેાઈ કેાઈવાર તેની ઉપર કાગળો વટીક હીમતથી લખતી થઈ પણ તે એકનો પણ જવાબ લખવા જેટલા સમય હીરજી શેઠ થઈ શક્યા નહીં હતા !

એ રીતે એક વરસ સપાટામાં પસાર થઈ ગયું પાછો જીલાઈ મહીનો આવી લાગ્યો હતો, અને રંગીલું પુના પાછું ખુશનુમાં બની રહ્યું હતું છતાં એકબીવાર હીરજી શેઠ તો ત્યાં આવ્યાજ નહોતા

એક દીવસ હીલ્લાંએ નાસ્તા વખતે આલાને કહ્યું “ મારા વરમાર અને મારા ધણીથી છુટી પડવાને મને વરસ થઈ ગયુંછ, આલા—પણ તેટલા વખતમાં મેં એક હરફ્યાં એવણું નરફનો જાણ્યો નથી તું નહીં ધારતી કે આપણું હવે મુખજ જતું જોઈએ અને એવણની એ લાખી ચુપકીદીનું કારણ શોધી કાઢતું જોઈએ ?”

“એકદમ જવા કરતા હું નો ધારૂ કે તમે એવણને લખીને પહેલે પુછાવો તો સારું ” આવાએ મુચબુ અને તેણીએ તરત તેમજ કયું

નાસ્તો પુરો થતા તેણીએ હીરજી શેઠ ઉપર એક ઘણીજ નરમાશબરેલું અને લગભગ હેતવતું કાગળ ચીતરી કાઢ્યું. તેમા તેણીએ લખ્યું હતું કે—

“હાલ સીઝન અહીં પુર જોસમા ચાલી રહીછ, અને હવા ઘણીજ ખુશનુમા છે, તેથી એક થોડા દહાડા તમે અહીં જરૂર આવો, હીરજી તમોનેમી અહીં જરૂરજ ગમશે અગર તેમ તમારી મરજી નહીં હોય, તો મને રમ્મ આપો તો હું થોડા દીનસ મુખમ આવું તદન એકલું મને હવે અહીં ઘણું ગમતું નથી. આ કાગળનો જવાબ જરૂરજ લખજો વહાલા હીરજી ”

તેના જવાબમા તેણીને હીરજી શેઠના દરકતતું એક ટુકડું તોછડું અને થોડાજ બોલોમા લખેલું કાગળ મળ્યું. હાલ હોસ્તાએ મુખમ આવવાની કામ જરૂર હતી નહીં, અને તે પુને આવવા ચાહાતો હતો નહીં—એવી મતલબતું તે કાગળમા લખામ આબુ હતું

“આથી વધારે હું કામ કરી શકું નહીં ” તેણીએ તે કાગળ વાચી આલાને કહ્યું “મેં દોરતી કરી નાખવા અને મારી ફરજ બજાવા માટે બનતું કીધુંછ, પણ એવણ માનતા નથી, તો હું લાચાર છઉ. હવે વધારે હું શું કરું ” કામ નહીં બ્યારે એવણને મારી જરૂર પડશે ત્યારે મને બોલાવશે તો હું જરૂર જવશ—પણ વગર તેડવે હવે તો મરતાની હું જનાર નથી ”

એ મહીના કાષ્ઠી જાણવાનોગ બનાવ બન્યા વચર પસાર થઇ ગયા જ્યારે એક સવારે ગમેતા કરતા હીલ્લા દાદીશેઠને આલાએ ધણીજ શીકડી અને વીચારવત જોઇ

“ નહી, હુ બીમાર નથી થઇ, આલા ! ” તેણીએ તેના આતુર સવાલના જવાબમા શીકડુ હસવાની કોશિશ કરતા કહ્યું “પણુ રાતે મે એક ધણીજ ખરાબ રહ્યો જોયો, અને તેથી મને આખો વખત ખીક લાગ્યા કરેછ જો હુ તુને કહેવશ તો તુ હસશેખી ખરી ”

“ નહી, કદી નહી મને જરૂર કહો અને કદાચ તે સાબળ્યા પછી હુ તમારા મનનુ સમાધાન કરી શકશ ”

“ ત્યારે હુ તુને કહેવશ આલા, ” હીલ્લાએ કહ્યું “અસ ગઇ કાલે રાતે હુ જરા આખ બધ કર અટ્યે મને એવોજ અવાજ આવે કે જાણે મારો ધણી મને બોલાવેછ મને હાક પાડેછ જાણે હીરજી ધણા દુખમા આવી પડયાછ, અને મને ‘હીલ્લા હીલ્લા’ કરી તેડેછ એવણુને રુ હોશે તેનો વીચાર ગમે તે કરતા મારા મનમાથી હુ કહાડી શકતીજ નથી દવે તો જે થાય તે, આલા—પણુ મે પકડો વીચાર કાઢોછ કે આજે મુઝઇ જનુ અને હીરજીને મળનુ તુ મારી સાથે આવશે ? હુ વહેમી નથી, પણુ અસ આજે મને કાષ્ઠ અજબ ચટપટ થયા કરેછ ”

તેઓ જ્યારે મુઝઇ જઇ પુગ્યા અને ‘દાદીશેઠ હાઉસમા’ ખખર ડહાડી ત્યારે જણાયુ કે હાલ હીરજી શેઠ ઉટાકામદ ગયલા પાછા ક્યા નહોતા

હવે કંઈજ કરવાનું બાકી હતું નહીં હીલનાએ વીચાર
કીધો કે હાલ તુરત તો પાછું પુનેજ જવું અને સવળી તપ્યારી
કરી એક તારકથી તેને ખચર કરી આવતે અઠવાડયે ઉઠી
ઉપડી જવું તેથી તેઓ તેજ દીવસે પાછાં પુને ગયા પણ
ત્યા પુગનાજ શો મજબૂ ? એક તાર સવારનો આવેલો આલા
માટે તપ્યાર પડ્યો હતો. ' તે કોઈ ડાકટર મીનેઝ તરકથી
ઉઠાકામ હતી તેણી ઉપર આવેયો હતો, તેમાં તેણીને જણાવ્યું
હતું, કે તેનો ભરથાર એકસીડટમાં સખત જખમી થયેલો
ચાર કલાક પછી મરણ પામ્યો હતો.

“આપણે તરતજ જઇશું આલા,” તેણીએ દલગીરીથી
કહ્યું “ઓ આલા હું માનીબી શકતી નથી કે હીરજી ખરે-
ખર મરણ પામ્યાજ એ ગજબ કેટલો નહીં ધારેતો આચીનો
અન્યોજ.”

તેણીના લગન અને પરણ્યો સસાર કોઇબી રીતે
સુખી હતો નહીં કે તે પોતાના ભરથાર માટે ગમ અને
કકળાટ કરે તેઓ વચ્ચે હેત જોવું કાઠ હતુંજ નહીં
જના તેણી એક લાગણીવાળી બની છોકરી હતી, અને
એ અચ્છુચ માઠો ખનાવ જણાતાં તેણી ખરેખર હજતી ગઇ
તેઓની વારવારની પચાની અને હીરજીના શબ્દો હાલ પાછા
યાદ કરી તેણીએ મુગે મોઢે પણ ખરા દીલના ગમના
આમુઓ ખેરવ્યા તેણી મધુ ભુલી ગઇ હતી! ફક્ત હીરજી
સદા માટે ચાલી ગયો હતો, અને તેની કરણી મુજબ તેનો
હવે કેવો ફેજ થશે તેનો ધારતીથી વીચાર કરતી તેણી ખરા
દીલથી દુખી થઇ

તેઓ તરતજ પહેલી ત્રેનમાં નીકળી પડ્યા—અને છેક

ખીજે દીવસે મોડેથી ત્યા પુગ્યા તો તારમા લખેલી ખીના ખરીજ માલમ પડી ! હજીખી તે છુરા પણ હવે પેલી જેહાનમા જમ પુગેલા જવાન હીરજ દાદીશેઠની લાશ ત્યા પડેની હતી

તેણીએ તેવણને ગુ થયુ હતુ, તે માટે તલાસ કરી તો માલમ પડયુ કે એ દીવસ અગાઉ ખુમ દારૂ પી કોષ બાબદ-સર એક પઠાણ સીપાહી સાથે તેમને મારામારી થઇ હતી, અને તે દરમ્યાન ઉશકેરાઇ જમ તે ઝનુની દેરી સોલજરે એક ખજર ભોડી દઇ હીરજ ગેહને ઠાર માર્યા હતા

“પણ તે ખુની પકડાયો નહી કે ?” હીદનાએ ઉચે દમે પુછયુ

“નહીજ,” તેણીને જવાબ મળ્યો “તે વખતે ગડબડ એટલી થઇ ગઇ બને જણા દારૂની ધુનમાં હતા અને તે ગડબડનો લાલ લઇ તે ખુની કોણ જાણે કયા નાસી ગયો તે હજી પ તો નથી છતા પોલીસ તો તેની પાછળજ છે ”

“અને છેવટની ધડીએ તેવણે કાષ કોષને પેગામ કહેવાડયો હતો ?” બાલાએ વચ્ચે પડી પુછયુ

“નહીજ ” ડોઁ મીનેજે તુરત જવાબ કરતાં કહયુ “જેટલીવાર સુઢીમા હતા, તેટલીવાર ફક્ત “હીદના મને માફ કરજો” એમ બોલ્યા કરતા હતા અને પોતાના વાઇફના છેડી ધડીએ ધણી ટગર કરી હતીજ પણ કાષ સદેશો કહેવાડી ગયા નથી એટલુ ખરૂ કે તેવણને મરવા જરાખી ગમતુ હતુ નહી જ્યારે પોતાની અજલ નજીક આવેની જાણી ત્યાં વણજા ઉશકેરાઇ ગયા, અને છેવટે પોતાના વાઇફને હાક પાડના આખેય થઇ ગયા ”

હીલ્લા દુ ખથી ફાટી ગઇ અને ખરા દીલના ઉડાણ-
માથી એક હાથ મારી આલોની આંખોમાંથી દયાનાં આસુઓ
જોવાતા હતા આખરે તો તે હીલ્લાનુજ નામ મુખપર લઇ
મરણ પામ્યો હતો । છેવટે પણ તેજ વહાલી નેક મોહરદારના
નામની જીમ સાથે તે આખર થયો હતો

પ્રકરણ ૩૭ મું.

“ તમે તો પાછાં સેટલ થઈને સુખી

થયા—પણ હું —”

હીરજી દાદીશેઠની પાવરને જેમ થયું જોઈએ તેમ ધણું
લોક જમા થયું નહીં તે છેક ચાલ્યો ચાલ્યો ઉટીની એકાંત
ટેકડી ઉપર મરવા મયો એ ધણું ખોટું થયું બે દહાડા પડી
મુખપથી તેના ફેમીલી સોલ્ડીસીટર તથા ફેમીલી ધરડા શુભે-
ચ્છક ડોક્ટર, હીલ્લાના માતા, અને ડોક્ટરના બહા ધણીઆણી
તેણીને દીલાસો દેવા ખાતર ત્યાં આવી લાગ્યા જે બધા સાથે
આઠ દીવસ પછી હીલ્લા દાદી શેઠ વીધવાના કાળા કફનમા
લપટાયલી મુખપ પાછી આવી

મરહુમના માસીસાને દીવસે તેવણનું વીન ગાયવામા
આવ્યું તેમા તેમની લખખોની દોલત, “પુતાનો લીલી લોજ”
મહાબલેશ્વરનો તેમનો “હેપી વીલા” માથેરાનનો “ફર્ન”
કોરેજ, અને ઉટીનો “હીરા આગ,” સાથે મુ મળેનો તેઓનો
મહેલ સરીખો “દાદીશેઠ હાઉસ” અને મદાસનો તેમનો

“હીરજી પેસેસ,” એ સધળાની એકત્રી હકદાર વારસ તેવણ પોતાની ધણીઆણી હીલ્લાનેજ ઠેકવી ગયા હતા.

“હુ હવે ધણી પૈસાદાર થએલી છેઉ, આવા ” એ મહીના પછી એક દીવસ હીલ્લાએ શીકકુ હસીને કહ્યું “હવે પછીથી તું સદા માહારી સાથેજ રહેજે માહારી એક બેઢન તરીકે ”

તેઓએ ત્યાર પછી થોડા મહીના મહાનલેશ્વર એકાતમા જન્મ ગુજ્યા, જેમ કરતા હીરજીશેઠની વરસી લગોલગ માથે આવતા તેઓ ગામેગામ ફરી પાછા મુખ્ય આગ્યા

વારવાર હીલ્લા આલાને પોતાની સાથેજ સદા રહેનાનું કહેતી હતી પણ તે સાલળી તે નહાની છોકરી સદા ગભી ગાઇથી હસી માધુ ધુણાવતી હીલ્લા માટે તેણીએ હવે એક ધણી મુખી ભનીશ વરત્યુ હતું

એક દીવસ હીલ્લા દાદીશેઠ પોતાના હાથમા એક ખુલ્લુ કાગળ પકડી હરખીત જીગરે આલાના રૂમમા દોડી ગઇ

“આજે માહારા કઝીન તરફથી મને એક કાગળ મળ્યુ છે, આલા ” તેણીએ ખુશાળ તથીયતથી હરતા કહ્યું “એણે માહારી ઉપર દીલાસા પત્ર લખ્યુ હતું ત્યાર પછીનું આ લડનથી આવેલું કાગળ છે તેમા બોમ લખેછ કે એ મહીનામા એ ઘેર આવશે આલા, વાહાલી બેઢન, તે દીવસ તે મને જે અણુધટ્ટુ પગલું લેતા અટકાવી, મને મોહતની ખાઇમા ગમડી પડતા મચ્ચાની, તે માટે હુ તાહારો તું અને કેમ ઉપકાર માનવાની છેઉ ? હુ જન્મો જન્મ એ માટે તુંને આભારી ગ્રહેનશ, ખુદા ખમ તાહાર નહી માનતા હુ

ધર છોડી મધ હને તો હમણા હુ કયાળી હને, અને માહાર શુ ખી થયું હને ?”

નવાળા ધરાની એ મહીના પછી આવ્યો ત્યા સુધી આલા હીલ્લા દાદી શેઠ પામે રહી, અને પછી એવું નકકી કરવામા આવ્યું કે હીલ્લાના અને ભોમના લગન એ મહીના પછી, એટલે હીરજી શેઠને ગુજરાતે દોઢ વરસ પુર થતા ગુપત્યુપ કરી નાખવા

“ માહારા બધા સુખ માટે હુ તુને આભારી છેઉ વાહાલી આલા ” હીલ્લાએ ધણા હેનથી એકવાર કહ્યું. “ હવે પછી સદા, તાહારી જીદગી સુધી તુ અમારી સાથેજ રહેજે એવી એકજી ચીજ નથી કે જે ભોમ તથા હુ તાહારે માટે નહી કર્યે, તે કે જેણે અમારે ખાતર આટનુ મનુ કીધુંછ ”

પણ આલાએ તો મબીગાઇથી પોતાનુ ડોકુ ધુણાવ્યું અને જ્યારે એ મહીના પછી હીલ્લા દાદીશેઠ પરણીને મીસીસ ભોમ ધરાની થઇ ત્યારે તેણીએ તેઓને છોડી જવા માટે પુરકજી જીદ કરી

“ જો હજીજી તમે કુખી હને, તમને માહારી મદદ અને કુપનીતી જરૂર હને, તો હુ મોટી ખુશી સાથે રહી માહારી બાકી જીદગી તમારી સેવા કરવામા પુરી કરતે ” આજ્ઞાએ કહ્યું “ પણ દયાળુ ખુદાની મહેરમાનીથી તમે હવે સુખી થએલા છેઓ, માહારી કશી હવે અગત નથી, તો નકામી હુ અહીં રહી શકતી નથી અને કેહો બહેન હવે તમોને એક કપેનીઅનની શુ જરૂર છે ? ”

“વાર તુ જી કરેજી તો જા. પણ મને કહે તો ખરી આલા કે તુ હવે કાહ જશે ? તુ શુ કરશે ?” મીસીસ બોમ ધરાનીએ પોતાના ફકરમદ સવાલો જારી રાખ્યા. “અને તો મને મદદ કરવા દે”

“તે નકકી હુ કાઢજી કહી શકતી નથી” તેણીએ પોતાની મીઠી વાયોલેટ-જુ આંખો ઉઘાડી તેણી તરફ જોતાં કહ્યું. “પણ મેં એક વીચાર કર્યો છે ખરો જેમા કોઈનાંબી મદદની જરૂર છેજ નહીં”

“શુ ?” મીસીસ બોમ ધરાનીએ આતુરતાથી પૂછ્યું

“મેં એમ વીચાર કર્યો છે, કે એકાદ હોસ્પીટલમા હુ નરસ તરીકે જવશ મધરાસની મોટી નામાજીત હોસ્પીટલો માટે મેં ધણુ સમજ્યુછ અને તેથી મેં એમ નકકી કીધુછ કે તાહજ જવુ”

હીલ્લાએ અભયમીથી આલાના મીઠા દુ ખી ચેહરા અને નાહાના નાભુક હાથો તરફ જોયું

“તુ એવી સખત જીદગી માટે હજી વણી નાહાની અને ખુશસુરત કહેવાય, આલા” તેણીએ કહ્યું “હોસ્પીટલના વોર્ડમા, દુ ખી અને દરદીઓ વચ્ચે તાહારી બાકીની જીદગી પુરી કરવી એ ઘાતકી અને શરમજનક કહેવાય, તારે તો બાહરની દુન્યામાં ફરી ખુશી અને સુખીજ થવુ જોઈએ”

“હુ કોઈખી રાતે સુખી થઈ શકવાની નથી” આલાએ દુ ખી કહ્યું “હુ તો દરદીઓને રાહત આપીનેજ જરાબાં મારૂં દુ ખ બુલી શકશ જે આજે કોઈ કાહારનનો ખળનો મારા પગ પાસે લાવી દગલો કરે, યા દુન્યાની રાણી મને બનાવે, તોખા હુ કહુછ, હીલ્લા બેહન કે તે મારે મન હવે નકામુ

થઈ પડે હું તે બધું ઠોકરે માફ માહાઝ મધુ સુખ, માહારી
બધી આશા, જ્યારે માહાઝ દીલ તુડી ગયું, ત્યારેનું મરણ
પામ્યુંછ ત્રણ વરસ થયા હું જીવતી કરનાં એક મુએલા
માણસ જેવી વધારે છે. એકજ જીવ અને તેને મારી
આખી જીદગીની ધુળ વાળી નાખી છે ”

તેણીએ પોતાનો ચહેરો પોતાના હાથોમા છુપાવ્યો,
અને કેટલીકવાર ગમખવાર જેવી ખેંસી રહી

“ઓ હું કદી સુખી થઈ શકવાની નથી ” તેણીએ ત્યાર
પછી પાછું એક શીકકું મીકવી હસ્તે હસતા કહ્યું “અને
તેથી દુખીઓ વચ્ચે રહી તેઓને મદદ કરી તેમનું દુખ
ઓછું કરવામાજ મારી બાકીની જીદગી હું ગાળશ ”

“તે મને તાહરી કાહણી કોઈ દીનસ કહી નથી આતા,”
હીલ્લાએ તેણીને સમજાવતાં કહ્યું. “તો પણ થોડું ઘણું
હું સમજી શકુંછ મને લાગેછ કે તારી નાની જીદગી દર-
મ્યાન તુને કાંઈ સખત નીરાશી મળી હોશે પણ આતા,
નખન ઘણું કરી શકેછ ટાઇમ જતા મારી બાકી છે કે તુ
તારી નીરાશી જીવી જશે અને કોઈ મજેહના જેવા ઘણી
સાથે પરણી સુખીજ થશે માફ માન અને તારા હોસ્પી-
ટલમા રહેવાના પેલાગાકા વીચારથી બાઝ આન ”

પણ તે નાની છોકરીએ ગભીરાઈથી ડોક ધુલાવ્યું અને
તેનો શીકકો ચહેરો અને ગમીથી ઘેરાયેલી આખો હીલ્લા
પોતાની બાકીની જીદગી સુધી જીતી નહી

“એમ અનનાએગ છે ખર ” તેણીએ ધીમે સાદે જવાબ
કર્યો, “પણ તમે ધારોછ વાફ, હીલ્લા ખેહન કે એક ભલો નોમલ

માણસ લવીખમા પોતાનો હાથ અને હેત મને સપુદ્ કરે તોખી, હુ તેને મારી જીદગીનો એક બનાવ, એક ભુલ કહ્યા વગર પાપી અત કરણ સાથે છેતરીને તેની સાથે પરણી શકુ ? કદી નહી અને જો તેને હુ તે મારી નાદાની, બલકે એક જરા સરખી ભુલની વાત કેહુ તો ત્યાર પછીથી મારી ખાત્રી છે કે તે પહેલે જોવા મારી સાથે પાછો થઈ શકેજ નહી પહેલેનુ હેત અને વીશ્વાસ તે મને આપી શકે નહી એટલે મારે મનથી ખીજુ સવગ્નુ રદ તેથી તમે જુઓજ, બેન, કે મારે માટે સુખના દરવાજા હવે ક્યારના બધ થઈ ચુક્યા છે સતોષ અને શાંતી સીવાય મારા નનીબમા હવે કશુંજ બાકી નથી "

"તાહારી ભુલ છે" હજીખી હીદના એ હીમત આપી તેણીને સમજાવવાનુ ચાલુજ રાખ્યુ "તારી ભુલ છે આલા, એટલુ બધુ તે શુ થઈ ગયુ ? એ તો તુ એવા સેનસીટીવ નેચરની છે તેથી એટલુ મનપર લેયજ કાઠી નાખ તાહરા એવા બેહુદા ખ્યાલો ને જરા ખુશાલ, દરની રમતી રહે અને પછી જો કે તુ સુખી થાયજ કે નહી ?"

"તે છતા મારો વીચાર નકકી થઈજ ચુકોજ એટલે હુ હવે તે ફેરવવાની નથી મહેરબાની કરી મને બ્રોહસ કરો ના કારણ મારી ખાત્રી છે કે હુ જે કરજ તે સારા માટેજ કે " તેણીએ મક્કમતાથી છેવટનો જવાબ કર્યો

મકરણ ૩૮ સુ.

— ૦ —

૬૧૦ ફ્રીફ્રેઝ ફાવર, એમ. ડી.

હોટના દાદીશેઠ પરણીને મીમીસ એમ ઇરાની થઇ અને આલા ટ્રાન્ટ તે પછી તેને છોડી ગઇ તે વાતને જ મહીના પસાર થઇ ગયા હતા હીલ્લાની મમે એવી જીજ્ઞાસા આલા અને પોતાનીજ જીજ્ઞાસા પુરી કરી તેણીને છોડી ગઇ અને મદરાસ ખાતે એક મોટી હોસ્પિટલમાં જઇ ખેડાઇ હતી.

જેમ જેમ વખત વહેતો ચાલ્યો તેમ તેમ આલાને એમજ લાગવા માડ્યું કે તેણીની જીવનની નામોશી, તેણીનું એકજ દુઃખ જાણે હવે ભુલાવું જવું હતું ત્યાં હઝારો દુઃખી દરદીઓ વચ્ચે રહી તેઓની માવજત કરતી અને તેમને શાંતી બક્ષતી તેણી એક નરસ કરતા, એક રાહતુમા શીરેસતા જેવી વધારે લાગતી વધા તેણીને ત્યાં માન આપતા, ચલાતા, અને જાણે તેણીની પુજાજ કરતા હતાં. તેથીજ તેણીના દુઃખી મીઠા ચેહરાથી ખેચાઇ બહુક દરદીઓ પોતાની કહાણી, કે મરતી વખતનો સ દેશો તેણીનેજ સોંપી જતા એ રીતે આ મોટી હોસ્પિટલમાં આવી રહ્યાને તેણીને જ મહીના પસાર થઇ ગયા હતા.

બુધ્ધિવાર તે પોતાના ખ્યાલોમાંથી ઉતરી જતી અને પીયાર કરતી કે તેણી તેજ આલા હતી કે કોઇ બીજી ? તે છોકરી કે જે મોટા ઝાડો અને સુદર બગલામાં અતી સુખમાં

રહી હતી, જેણીએ એક મીઠા મંડુ અને હેતવ તા છતા હાડે-હાડ જુદાં માણસનો સાદ ગાયન જેટલી મીઠાસથી સાબળ્યો હતો, જે એક અચ્ચા જેવી નાની બોલીભાલી અને સાચી પણ કાચી છોકરી હતી, તેજ આ ઠરેલ, સમજુ, વીચારવત અને દુ ખી, આલા ગ્રાટ હતી કે કોઈ ખીજ ?

પોતાના હોસ્પીટલના કામમાં તે ખુબ મજાહ લેતી એટલુ તો જોવુ સહેજ હતુ, કે સખત મહેનત અને રાતના ઉઝાગરા તેણીને મુદલ માફક આવી શકતા નહોતા તે પાનની અને શીકડી તુરત જણાઇ આવતી હતી—છતા હીમતથી જ્યા સુધી બનતુ ત્યા નુધી તેણી સખત મહેનતથી પોતાનુ કામ ઉપાડી લેવા લાગી

અને એ ગીતે હવે આપણી વારતાનુ રથળ બદલાય છે જે મોટી હોસ્પીટલમાં આલા રહી હતી તેનો માલેક અને વડો તખીજ હાલ પોતાના મોટા સુદર રીતે આરાગ્તા કરેલા, પૈસાનો દોર દમામ મનાવતા, લગાર હોસ્પીટલથી દુર એકાત તરફ આવેલા લતા તરફના પોતાના બગલામાં એઠેલો હાલ આપણે જોઇએ દીએ

તે એક પારખી હતો લગભગ ચાલીએકની બરતીમાં આવેલો, પોતાના ધધા માટેજ જીવતો આ ડોકટર પ્રીરોઝ દાવર એમ ડીનુ નામ આખા મધરાસમાં જાણીતુ અને પ્રખ્યાત હતુ દસ વરસ પહેલાં તે કાંઈ એટલો વખણાયલો અને શ્રીમંત હતો નહીં તે વખતે તો તે તુરતનો પીનાતથી આવેલો ત્યા ત્રકડીસ કરતો, અને પોતાના આલીરનાદ પામેલા, ખુદાઈ ત્રાદ્યન માટે સખત મહેનત કરતો એક તદન સાદો

ડાક્ટર હતો. પણ નસીબને ફરતા ક્યા વાર લાગે છે ? જોત જોતામાં તેનો દહાડો ફરી ગયો અને તે એટલો આગળ વધ્યો કે શુ નાના કે મોટા, શુ જવાન કે ધરડા, એક સરખી રીતે આ જવાન ડાક્ટર શીરોઝ દાવરને ચઢાયા અને માન આપવા લાગ્યા.

અને તે જાણે પોતે એ નામીયા ધધા માટેજ આવતો હોય તેમ બધું મન તેમાંજ નાખી મહેનત કરતો હતો તેણે પોતે આ મોટી હોસ્પીટલ ખોલી હતી, જ્યા હજારો ગરીબ દુખી દુરદીઓ લાભ લેતા થયા તેમજ ગરીબ છોકરીઓ ત્યા રહી નર્સનું શીખી પછીથી ત્યાજ નોકરીએ રહી પોતાના પેટનું પેદા કરવા લાગી.

તેના હાથ નીચેના ડાક્ટરો ઉપરાંત ડબ્બોમાં નર્સો ત્યા કામ કરતી હતી. તેમાં પારસી છોકરીઓ પણ પુષ્કળ હતી અને ત્યા તે હોસ્પીટલમાંથી સર્વે તે જવાન ડાક્ટરને એટલા ચઢાતા, અને માન આપતા હતા કે બોધવાની વાતજ નહીં.

અને તેઓ તેમ કરતા તેમાં જરાખી નવાઈ હતી નહીં તે હતોજ તેવો દુસ્વાર, મહાદુર, માયાળુ અને પરોપકારી કે કોઈખી તેને વખાણ્યા અને માન આપ્યા વગર રહેજ નહો.

દેખાવમાં તે ઉંચો અને મજબુત બાધાનો ધણો જોરા વર દેખાતો હતો તેનું મગફર સોહામણુ કાળાનાળો જેમાં કેટલાક રૂપેની તારો બેગાવા માડ્યા હતા, તે માયુ સદા ઉચ્ચ ટેકવાયલુ અને હક કરનાર હતુ, અને તે એક એવો

ચેહરો ધરાવતો હતો કે જે પોતાની ખુશસુરતી માટેજ નહીં, પણ તે ઉપરનો એક જાતનો માયાળુ દરાવવાના છાપને લીધે વધારે મોહામણો અને ખેત્યાણુકારક લાગતો હતો. નેની પરોળી પેશાની, હુસ્તારી અને ખરી ઉમદા મગજશક્તીનોજ ખ્યાલ આપતી હતી અને તેના હોઠ ખુલ્લા મગરૂરીનો મર-ડાટ દેખાડના, કોઈ વાર નો તેના માયાળુ ચહેરાને ગભીર હલ સુધી કરડો વટીક બનાવી દેતા હતા. છતાં તેજ હોઠો જ્યારે દસ્તા ત્યારે જે મીઠું ઝળકાટબયુ' તેજ ને હેન્ડસમ ચેહરા ઉપર ફેલાવતું તે જોવું ખચીન ખુશકારક લાગતું એવો એ ડોં રીરોઝ દાવર હતો. તે સાથે વળી તેનું દીન સદા સાચું, મકકમ અને નેકીને ચાહનાર હતું તે “નેક વીચારતું નેક બોલતું અને નેક કામ કરતું” એમા ધણું માનવાનાજો, સચ્ચાઈ અને અજોષને ચાહનારો, જીદ અને ફરેજને વીડકા-ન્નારો એક ખરો ઉમદા માયાળુ પરોપકારી ખરાસનો પારખી બન્યો હતો.

અને હાલ તે પોતાના મોટા મકાન “દેપી હોલ”ની તેવીજ લબ્ધ સુદર રીતે આરાસ્ત કરેલી “સ્ટડી”મા બેઠો હતો ત્યારે રોજ કુળા તેનો સોહામણો ચેહરો આજે લગાર વધારે ચીચારવત અને ગભીર દેખાતો હતો. બાહરે હવા ધણી ખુશ નુમા હતી મોટા મોટા ઝાડોની ડાળીઓ તે પવનની ધીમી લેહડીમા હાની ગઈ હતી, અને શુક્રાત્મ નથા બીજા ખુશબો-દાર ટુનનો મીઠો પમરાટ હવા સાથે બેગાઈ જઈ, મોટી રેલ આગે માહૂધી ને સ્ટડી ઉમમા દાખલ થઈ તે ઓરડાને અને ડોં દાવગ્ના ટાઈક અશાન મગજને તાજગી બખસતો હતો.

તે ઉડીને ઉભો થયો, અને બારી બાહર ડોકાવતો પોતાનો સુદર માગ અને તેમા ખીની રહેલા અનેક તરાહના પુલો જોતો ઉભો. મગર ભાગ્યેજ તેની આખો તે બધા ઉપ- હરી શકતી હતી તેના મગજમા તો અસ એકજ ચેહરાનો છાપ પડી ચુક્યો હતો. અને તે એકજ ચેહરો સદા તેની આખો સામે ભમ્યા કરતો હતો. અને તે કોઇનોજ નહીં પણ આપણી વારતાની હીરોઇન આલા આટનો મીઠો મધુરો પણ દુખી અને શીકકો મુખડો હતો.

તે મોટા ડોકટરની આખી છાગીભરમા કદી કોઇ ચેહ- રાએ તેને એમ બેધ્યાન, બેમાખરો અને ચકભમ બનાવ્યો ન હતો. તે દેશદેશ ફરેયો અને હઝારો ખુબસુરતીઓના સમા ગમમાં આવેલો હતો, છતાં તેને એકખી એવો ચેહરો માલમ પડ્યો ન હતો કે જે તેની સુદરતા, અશોષ, મીઠાસ અને નેકા માટે તેને ગમ્યો હોય. તે હેતમા મુદ્દલ માનનારોજ નહીં હતો, તેવી કોઇ લાગણી તેણે અનુભવીજ નહીં હતી. તેને મનથી બધા બધરા એક સરખાજ હતા, અને ખરૂં પુછે તો આજ કુધી બારીકાથી એક ચેહરો તેને જોયો હોય, એ પણ શકમદ હતું. પરણ્યાનાં નામથીજ તે ભડકીને દુર નાહસનારો હતો. તેને તો તેનું સધળું મન, તેનું દીલ હુસ્વારી અને સર્વ- સ્વ પોતાના આશીરવાદ પામેલા ઉત્તમ પ્રેરિશનેજ અરપણુ કરી દીધું હતું. પણ હાલ વખત ફરવાયો હતો અને તે ડોકટર—તે મગર, હુસ્વાર, સાચ્યો અને ઓરત જાત તરફ ઝાખીને નહીં જોનારો તમીમ—અતે કંઈ નવું શીખ્યો હતો. પેલા કવીઓ અને લેખકો કહે તેની તે મહાન શુલ્લદ લાગ- બૂનો અતે ભોગ થઇ પડ્યો હતો.

તે કશા ઉપર ધ્યાન લગાડી શક્યો નહીં તેની સાચ-
ન્દીશીક છુકના પાનાઓ ફેરવતો તે કલાકો સુધી બેસી રહેતો,
મગર તેમના એક અક્ષર તેની નજરે પડવાને બદલે આજ્ઞા
ગ્રાહનો સુદર ચેહરો, મોતેરીવાળોથી ભરેલું તેણીનું નાનું
મગર માથું, તે મગર રાતા હોડો અને તે મધુર નીર્મળ
વાયોલેટ-જુ, ગમગીન પણ મીઠી ચશ્મો તેની નજર સામે
ખડી થતી.

તે હાલ મારી બાહર બેતો ઉભો—પણ અસ પાછી અને
પાછી તેણીની મીઠી મુરત તેને સનાવતીજ રહી તે આખો,
તે એક સાચા નીર્દોશ, ભોલા, અને નીખાલેશ જીવતો પણ
જાયો પાડી ગઈ હતી તે તેની નજર સામે ભમ્યા કરી

પહેલે તો તે સમજી શક્યો નહીં કે તેને એ એકાએક
નું થયું હતું આજ્ઞાને જોતાજ કાચ તેને એક જનની લાગણી
થતી રહી હતી અને તેના સાચા મજબુત દીનને ગેરજ
ખુશાનીથી ધરૂંમવી રહી હતી, તે પહેલી દરોહમા તો તે
મુદલ સમજી શક્યો નહોતો અને એ રીતે ઝેલ્યા એ મહીના
થયા તે આજ્ઞાનો સુદર ચેહરો પોતાની આખો આમળ ભમતો
નષ્ટ, તેણીનો મધુર મ્યુઝીક જેવો સાદનો ગળુગળાટ પોતાના
કાનમા વાગતો સાલતો તે ફરતો હતો

“આના ગ્રાટ ? આજ્ઞા ગ્રાટ ?” તે મોટો તપ્તીય હાલ
મારીએ ઉભો નીચારવત પટપટયો “જલ્લે એ નામજ એક
નાનું સરખું મીઠું માયન હોય તેમ વાગેજ આહ આજ્ઞા !”

ચોડી પણ તે નીચારમા એમ ઉભાજ રહ્યો, આખરે

એક ધીમા હસવા સાથે અધીરાધથી તે ત્યાંથી ફરી ગયો.
“છટ છટ,” તેણે મનથી કહ્યું, “એ ચાલશે નહીં થુ એક
છોકરી સુદર અને મીઠી છે, તેથી મારે એમ નાદાન બનવું
સારૂં લાગેછું ? મારે મારો એ ધખારો કાઢી નાખવોજ પડશે”

રાત પડી ચુકી હતી અને ગાહેર સઘળું શાત હતું
પક્ષીઓ પોતાના મીઠાં ગાયનો ગાઇ ક્યારના પોતાના ગરમ
માળાઓમા પોદીમી ગયાં હતા અને અહીં ડોઁ દાવર પોતાનાં
ખાણા બાદ આવા વીચારો કરતો અસ્થીર મગજે ઉભો હતો.

તેણે ધટ વગાડ્યો અને તોફરને બોલાવી એક કપ
કોશી પોતાને માટે મગાવી અને તે પુરી કરતા પાછી એક
વાર પોતાની વધદક ચોપડી કાઢી મન રોકવાનું કયું પણ
અહા ! પાછો તેજ વીચાર, તેજ ચેહેરો, તેજ અવાજ નેને
સતાપતો રહેયો.

“હેવન બ્લેસ મી !” તે મોટો ડોક્ટર ખીજવાટથી
પોતાની છુક ટેબલ ઉપર અફાળી નાખતા બબડ્યો. “મારી
ખાતરી છે કે આ કાછ ખાલી ધખારો નહીં પણ ખરેખર મે
ધાયું હતું, તેમજ સીરીઅસ છે” અને તે હવે ત્યાંની લાઇટ
બુજવી નાખી અદર પોતાના ખાનગી રૂમમાં ચાલી ગયો.

મકરણ ૩૬ સુ.

— ૦ —

ઓરત જાત જ્યારે કીના લે છે ત્યારે આગલ
પાછળ કશું જોતીજ નથી ।।

પેલી તરફ સુદર આલા, તે હોસ્પીટલના માલિક અને
વડા તબીબ ડો. રીરોઝ દાવરની તેણી માટેની બુલદ લાગ
છીથી ખીલકુલ ખીનમાહીતગાર પોતાનું કામ રાખેતા મુજબ
કરી જતી હતી તેણીને તો સ્વ'નેશી એવો કાષ ખ્યાલ હતો
નહી તે ખીચારી તો પોતાના દુખી વીચારો સાથે દરદી-
ઓ પી માવજત કરતી, અને તેમને રાહત આપવાની કોશેશ
કરતી ખીલકુલ અનબલ હતી

એક દીવસ એક વોર્ડ આગળથી પસાર થતા એક
યુરોપીઅન જવાન દરદી અબળાએ તેને હાક મારી બોલાવી

“અહી આવો,” તે મરતી ખીમારે ધીમા નબળા સાદે
હાક મારી તેણીને બોલાવી કહ્યું “મહેરબાની કરી મારા
પાસે આવો, નરસ મને એકલી રહેતા ખીક લાગે છે.”

આલા તુરત માયાથી તે છોકરી પાસે ગઇ અને પોતાનો
નાનો મખમલ જેવો હાથ તેણીના બળતા કપાળ ઉપર મેલ્યો

“હુ તારા પાસે થોડીવાર બેસશ, એની” તેણીએ
ધીમેથી નરમ મીઠા સાદે—તે સાદ કે જે સદા તેવા મરતા
ખીમારોને રાહત આપનારો, અને ડો. દાવરને ખુશીથી બેઆ-

ખરો ખનાવનારો હતો, તેવા પોતાના ગમીર મીઠા સાદે—
કહ્યું “કહે મને તું ને શું જોઈએછ ? તું ને શું કહેવુંછ ?”

તે બીમાર અબળાએ તેણીના હાથ પોતાના નખળા
હાથોમા પકડ્યા અને મરતી ચશ્મોએ તેનાં લણી જેવું,
મોહતનો ખુલ્લો છાપ તે જવાન, એકવારની રૂપાળી પણ
હાથ તમામ લેવાઈ લુટાઈ ગયલી શીકકા ખવાઈ ગએલા
ચેહરા ઉપર જેવાતો હતો.

“આજે સહવારે મોટા ડોક્ટર મને તપાસતા હતા ત્યારે
મે તેમનો ચેહરો જોયો હતો તેણી બોલી, અને મને તેથી તુરત
લાગ્યું કે મારી અબલ હવે નજીક આવેલી હોવી જોઈએ
શું હું મરી જાઉંછ નરસ ?”

“એવું એવું ના બોલ, એની” આલાએ ધીમેથી
કહ્યું “અમે તું ને મરવા દઈશું નહીં તું હજીબો સારીન
થગે અને ખુદા મદદ કરશે”

“પણ કાચો !” તે યુરોપીઅન અબળાએ જોરથી કહ્યું.
“કાંએ નહીં મરવા દેશે ! મારે તો મરવુંજ છે, હું તો
મોતનીજ આરબુ કરે છું નર્સ, મારી એક કાહાણી તમે
સાલજશે અને મને કહેશે કે મારા એ પાપ માટે ખુદા
મને માફ કરશે કે નહીં ?”

વળી થોડી પગ તે ચુપ રહી અને પાછું ચલાવ્યું

“સમજો નર્સ ! હું સારા ખાનદાનની પણ ગજવે
ધણીજ ગરીબ માખાપની છોકરી હતી. જ્યારે વીસ વરસની
હું થઈ, ત્યારે એક અતી સોહામણા ખુબસુરત જવાન સાથે

હું અદરાઈ અમે ધણા સુખી હતા પણ તેનામા એક દહાડો મારા તે અદરાયલાએ આવી મને કહ્યું કે અમારા લગન થઈ ચક્રશે નહીં, કેમકે તેના માઆપ આડે પડતા હતા અને તેને કોઈ તેનાજ સરકલની એક લખપતી જવાન નાનું સાથે પરણાવા ચાહતા હતા બસ ખલાસ, મારા સમજનાથા જ્યારે તેને માન્યુ નહીં, ત્યારે મેં નકકી વીચાર કીધો કે કાનો લેવો અને હું મારો દાવ જોઈ રહી અને એક દીવસ ધણા વરસો પછી રાતને ટાઇમે હું ભરાતી છુપાતી મારા તે બેનફા જવાનને ધર ગઇ અને એક ડમમા, ખુતાન મીડી નીદમા પોઢવું તેનું નાનું સુદર ચાર વરસનું બાળક હું ચોરી લાવી ત્યાર પછીથી મને માલમ પડ્યું કે તેઓએ કેટલું દુખ અમ્યું હતું તે બીચારી જવાન માતા લગભગ ઘેલી જની થઇ ગઇ હતી, અને ત્યાર પછી વરસો સુધી જવ લેજ દસ્તી દેખાઇ હતી જ્યારે મારી સાથે એકવાર અદરાયલો જવાનખી, પોતાના બાળક બેટાને ખોદવાવી વણોજ દુખી અને નાસીપાસ થઇ ગયો હતો હવે મને કેહો નર્સ કે અ રીતે કાનો લીધેલો શું ખોટો કહેવાય ? તેણે ખગર દયાએ માહાર દીલ કચડી નાખ્યું હતું તો પછી હું કાએ તેને તેવો રનાદ નહીં ચખાડું ?”

આહ ગરીમ આલા ! તેણીએ તેજ ધડીએ કેપટન મોહરામને યાદ કર્યો તેણે તેણીને કેવો અપજશ આપ્યો હતો, તેણે તેણીને દુખ દેનામા શું બાકી રાખ્યું હતું ? છતાં ત બીચારીએ તે દુખ કેમ ઉપાડી લીધું હતું ? તેણી શુકર ગુમરા થઇ કે આ, બંની માફક, કાનો લેનાનું સખ્ત દીલ તેણી ધરાવતો હતો નહીં

“અફસોસ મરીમ ડોકરી,” તેણીએ દયાર્થ કહ્યું “તે ખચીત ખોટું કયું છે તે જ્ઞાનની બેનકાઇનો અસો લેવાનું કામ તાર હવે નહીં”

“હવે મનેબી નેમજ વાગેઠ, નર્સ” તે ઓરતે કહ્યું “અને તેથી મરવા પહેલા એક પુત્રનું કામ હું કરી જવા ચાહું છું મને તેમા મદદ કર્યો તમે ? માદારા તકીઆ નીચ એક કાગળ છે, તે તમે જરૂર હું મરી જઈ પછી ટપાલમા નાખજો, અને તેના જવાબમા જે એક ડોસી કેક દીવસથી તમોને પુછતી એક સાત આઠ વરસના છોકરા સાથે આવે, તો તેને કહેજો કે ચેની તો મરી ગઇ છે, અને તે નવ્ચાને લઇ નર્સ તમે મહેરમાની કરી આ શરનામા મુજબ માદારા પેલા બેવકા જ્ઞાનને પાછું સપુરદ કરજો એનું એ બચ્ચું ચોરી જઇ મે એક ઠેકાણે તેને રાખવા આપ્યું છે તે આ ચીડી લખ્યાથી બરાબર પાછું લાવવામા આવશે તમે એટનું કરશો ? મને રાહત આપવા મને છેલ્લા ઘડીએ સુખી કરના માટે એટનું કરશો ? મને વચન આપો, નર્સ”

અને આજ્ઞાએ તે મરતી બીમારને શાત પાડી તેના માગ્યા મુજબનું વચન આપ્યું, ત્યારેજ તેણીએ છુટકારાનો એક દમ બેચ્ચો

“મને લાગેઠ કે હવે હું શાતીથી મરી ગઇશ, નર્સ” તેણીએ કહ્યું “પાછું તેનું બચ્ચું તેને સપુરદ કરનાથી મને લાગેઠ કે ખુદા જરૂર મને માફ કરી બેહરનમા મોકલશે મે આજ સુધી એકબી ખોટું કામ કયું નથી શીવાય, આ ઉસ્કે

રાષ્ટ્ર જમ બસ આ એકજ લુપ્ત માહારાથી થઇ ગઇ છે ખુદા મને માફ કરજો ! ઓ જોન ! જોન—”

અને તે ગરીબ બાપડી છેલ્લો દમ ખેંચતી પડી થોડીજ પળ, અને તે કોઇ ગરીબ યુરોપીઅન અબળા મરણ પામી

“ગરીબ બીચારી” આલા ખરા દીલથી દલગીર થઇ એક માણસનું દીલ કેમ ટુટી જઇ શકે તેના તેણીને બરાબર ખ્યાલ હતો અને મરદોની આ એક બીજી બેવફાઇનો દાખલો સમજાવતા, સુદર આલા ગરીબ એની માટે ખરા દીલથી દુઃખી થઇ અને દયાના આસુઓ તેણીની આખોમથી ટપકવા લાગ્યા પણ તેજ પળે કોઇ ભારી પગલાનો અવાજ થયો અને પાછળ ફરી જોનાં ડોં દાવરને પોતાની પામે ઉભેનો જોઇ તેણી માનથી ઉઠી ઉભી થઇ તે મોટા ડોક્ટરની ચગોર રાસ્મોથી આલાનો રીકકો દુઃખી ચેહરો, અને રડતી આખો યુપી રહી શકી નહીં, પણ તે કનુ બોલ્યો નહીં અને મરણ પામેલી એનીના બીજાના નજદીક ગયો

“નર્સ ગ્રાટ,” તેણે ત્યાર પછી સાદું ડેરવવાની કોશિશ કરતા લગભગ કરડા સાદે કહ્યું “આ વૉર્ડમા તમારૂં કામ નથી તેમજ હું જોઉં છું કે તમારો વખતમી ક્યારનો થઇ ગયો છે વળી તમે પોતે ઘણાં થાકેલાં લાગો છો માટે મહેરબાની કરી નર્સ એને માહારી પામે મોકલી આપી તમે નમારા ડમમા જશો ? મને અધી વાતમા કાએદો સઉપી ધણો પસદ છે”

અને આલા તુરત એક ગભીર નમન સાથે તાબેદારીથી તેને તે મોહતના ઓરડામાં એકલો છોડી ચાલી ગઇ જેને પાછળથી ચાલી જતા જોતો તે ડોક્ટર ત્યાજ ઉભો

પ્રકરણ ૪૦ મું.

— ૦ —

“ લાલ રૂખસારની, સરોવરના કંઠની મુઢરી,
તુ કોણ છે ”

એક સાજો આલા પોતાના ઓરડાની બારી આગળ બાહેરનો દુરનો દેખાવ જોતી ઉભી હતી તે દીવસ ગરમ અને જરાબી પવન વગરનો હતો અને પોતાના થાકવી નાખનારા કામથી પરવાર પામેલી દુખતા માથાએ અને ગરમ બળતી આખોએ ઉભી હતી તેણીનો દમ ગુગળાઇ જતો હોય એમ લાગતુ હતુ, અને તે થાકેલી કંટાળેલી, બાહેર નીકળી જરા ચોખ્ખી હવા મેળવવાનુ મન કેમે કરી રોકી શકી નહી

તેણી બાહેર નીકળી અને એક મોટા ઝાડના થડ ઉપર બેઠી તે વીચારવત અને ચુપ બેસી રહી. આખરે આસપાસનો દેખાવ, તે મોટા નાના ઝાડો, હોરપીટલ અને સવળી ચીજો તેના મગજમાંથી જુ સાઇ ગઇ અને તેની જગ્યાએ તેણીની નજરે બે મહોર મવના ખેતરો અને લીલોતરીભર્યાં દેખાવ તેની આંખો સામે આવી ઉભો બરામર તેજ વખત અને તેજ જગ્યા જગ્યા કેપટન સોહરાબે તેણીને બોલાવી અને છત્રી

હતી તેજ હીલોતરી ભર્યું ખેતર, દુરથી દેખાતી અગીયારી અને કેચલીક દેવળમા વાગી રહેલા ઘટના અવાજો આજેખા તે કમનસીબ છોકરી સાક્ષળતી ઉભી 'ત્યાર પછી એકદમ તેણીને ઇટલીનો ખ્યાલ આવ્યો, તે સુદ્ધ રણીઆમણી જગ્યા જ્યાં તેણીએ સોહરાય સાથે એક રાણીનાજ રાજથી સુખી દીવસો કાઢ્યા હતા, ત્યાર પછી પેલું વેરના મધેનું ચર્ચ, જ્યાં સોહરાયની ધારેલી અને નકકી કરેલી ધણીઆણી તેને મળી ગઈ હતી જ્યાર પછીજ તેણીએ તે કાતકી સચ્ચાઈ જાણી, અને તે દીવસથી પોતાનું સઘળું સુખ ખોઈ દીધું હતું છતાં, એ ખુદા ! તેવા એક માણસને તેણીએ કેવો ભલો અને ઉદાર ખવાસનો ધાર્યો હતો, તેને માટે કેટલી દરકાર રાખી હતી ? આહ તે સુખી દીવસો અને ત્યાર પછીનું આ દુખ ? ગમે એ કરતાં આવા ખ્યાલોથી તેણી પોતાના આસુઓ રોડી રાકી નહીં.

આરને આસ્તે ને સોહામણુ માયુ નીચુ અને નીચુ નમ્યુ, અને અ તે પોતાના હાથોમાં મોટું છુપારી તેણી સખ્ત ડચકા ખાવા લાગી

“ શુ છે, મીસ ગ્રાટ ? તમે ખીમાર છઓ ? મને કેહો કે છે નુ ”

તેણીએ પોતાનો આસુઓથી ભરેલો ચેહરો ઉચકી ઉપર જોયું, તો તેની પાસેજ ડો. દાવરને ધણી અખચખીથી તેણી તરફ જોતા ઉભેલો તેણીએ જોયો

“તમે દુખી છઓ અહીં—કે કાંઈ ખીમાર થઈ ગયાછ ” તેણીને ચુપ ઉભેલી જોઈ તેણે પાછું માયાથી પુછ્યું

“મને કાંઈ ખી નથી, ડોક્ટર” તેણીએ જેઠમતે એક શીકડું હસવું હોઠો ઉપર લાવતાં કહ્યું “ફક્ત માફ માથું ઘણું દુખ્યું, તેથી હું અહીં ચોખી હવા મેળવવા ખાતર બાહેર આવી પછી—”

“પછી શું ?” તેણે વણી માયાથી સગલ ક્યાં

“પછી સાહેબ, હું અહીં રીચાર કરતી મેડી-એટલે બીજા સમજાવી ચીચારો બુલાઈ મયા અને પછી માફ ઘર જમા હું નાની હતી ત્યારે ગહેતી હતી તેના ખ્યાલો મને આવ્યા”

“અને શું તે ખ્યાલો એટલા દુખભરેલા છે, કે તમે તેથી એટલા દલગીર કરી મેલ્યા ?” તેણે પાછું તરમા-સથી પુછ્યું

“હાજી તે ખ્યાલો વણાજ દુખ ભરેલા છે, પણ હવે હું એ માટે વધારે બોલતી નહીં, એ મધુ વહી વીતી ગયું છે તો પછી તેનો રીચાર કરવામા ફાયદો શું ?”

અને તે છોકરીએ પોતાની મધુર આખોથી એવી તો ઢપે તેની તરફ જોયું કે તે ભાગ્યેજ પોતાની ઉપરનો કાણુ રાખી શક્યો પોતાના મોટા જેરાવર હાથેમાં તેણીના અને નાના ધરજતા હાથે લેવા, અને એક માતા જેમ એક બાળકને હીમત અને સંપારો આપે તેમ આ છોકરીને મીઠા શબ્દો કહી કરાર આપવા અને તેણીના આસુઓ નુહી નાખવાની લાલચ તે મોટી જેઠમતેજ રોડી શક્યો.

“તમે ધણા થાકો ગમેલા લાગેછ” તેણે ધીમે સાદે, પણ ઉતાવળે કહ્યું. “એટલી હેજગારો તમે ના કરો મીસ

આટ હવે તમેને હું દવા તરીકે, એક લાંબો પોંક પ્રીસક્રાઇઅ કરું છું ખુલ્લી હવામાં ચાલવાથી તમેને ફાયદો થશે ”

તેણી શીકકું હસી અને ડોઁ દાવરને લાગ્યું કે તે આખી દુન્યામાં સર્વથી દુખી હસવું હતું

“તમારી કાળજી માટે ધણી મહેરબાની, ડોક્ટર.” તેણીએ શીકકું હસતા કહ્યું “પણ મને એકલું ફરવા જવા મમતુજ નથી તેમા આટલી ચાકેલી હોઊં છ ત્યાં તો વધારેજ નહીં ”

“ત્યારે એમ કરો ” તેણે કાળજીથી તુરત કહ્યું “હમણા તમારે પાછું વોર્ડમાં જવાની જરૂર નથી. તમારે બદલે બીજા કોઇને મોકલી આપનાનો હું મદોઅસ્ત કરશ તેથી તમે હાલ તુરત તો રેસ્ટજ લેઓ આ બે નવા ચોપાન્યા મારી પાસે છે, તે તમે લેઓ અને તમારા રમમા જઇ તે વાચો ”

“તમે મારી સાથે ધણાજ માયાળુ છોઓ ડોક્ટર ” તેણીએ અતી ધણા હેશાનથી કહ્યું. “તમારી ધણી મહેરબાની. તમે કેહો છ તેમજ હું કરશ ” અને પછી તે તેના હાથમાંથી પેલાં બે ચોપાન્યાં લઇ ત્યાંથી ચાલી ગઇ જેનો ટ્રેસટુલ આકાર પાછળથી જોતો ડોઁ દાવર ત્યાજ ઉભો રહ્યો

“માયાળુ ? ” તેણી માયાની વાત કરતી હતી । તેણીની સાથે માયાળુ ? જ્યારે તેની તરફની એક નજરથી તેનું જેરાવર તન બદન ડુંજડું હતું, તેના એક સાદથી તેને મ્યુઝીક માફક મીકાસ મલતી હતી, અને તેણી તરફના એક

મધુર બોલને ખાતર તે પોતાનો જાન પટ્ટી નાખે એમ હતુ, ત્યારે તે માયાળુ થવાની વાત કરતી હતી ! તેનો એવો વખત ત્યારે આવે કે જ્યારે તે પોતાની દોલત નેણીના પગ આગળ દગલો કરી મુકી શકે, તેની તે કાગને ડોળે વાટ જોઈ રહ્યો હતો તે મીઠી મધુર આંખોની એકજ નજર ખાતર તે પોતાની સધળા દોલત આપી દે તેમ હતુ. અને હવે તેની મોટામા મોટી ઉમેદ તેણીને પોતાની ધણીઆણી ખનાવવાની હતી-જ્યારે અહીં તેણી તો તેની એક નજીવી મહેરબાની માટે તેનો ઉપકાર માની રહી હતી.

તે સુખી હતી નહીં એ તો તે ખુશ્તુ જોઈ શકતો હતો તેના જેવી સુદર કેળવાયેલી દુશીયાર અને એકામ્પલીશડ ઊંઝરીએ આવો નસનો ધધો એક હોસ્પીટલમા શા સાફ ગોધવા આવવુ પડ્યુ હશે ? તેણી પોતાનુ ઘર અને બચપણ યાદ કરતી ધણી દુખી દેખાતી હતી ત્યારે શુ તે વર તેણી માટે ખરેખર અસુખીજ હોવુ જોઈએ ? એ શુ તેણીની મધ ગુજરી હોશે તે માટે તે વીચાર કરવા લાગ્યો.

“ કદાચ એના બાપે દીનાળુ કાઢ્યુ હોય કે કાંઈ તેના અતલગના સર્ગા ખાતર તે દુખી હોય વખતપર નાની ઉંમરે તે કાંઈ સાથ અદરાઈ હોય અને ધણી તેના બાપે પોતાની દોલત ખોવાયી તે કાંઈ એવકા જવાન તેણીને ઊડી ગયો હોય તેવુ કદાચ તેણીને દુખ હશે ” તે વીચારતો હતો.

ખરી વાતનો તો તેને એક દુરનો સ્વપ્નોખી આગ્યો નહીં તેણીની નેકા અને નીરદોશતા માટે, તે જેમ આસમાન ઉપર ઝળકતા તારાઓ માટે ખાત્રીપુર્વક હતો, તેલોજ તેણી માટે ભરસો લાવી શક્યો.

“કાંઈ શીકર નહીં મને એ િ મધ ગુજરી સાથે કાઢજી કામ નથી જેગી હોય તેની મને દરકાર નથી હું તો જરૂર મારેથી બનશે તો એનેજ મારી ધણીઆણી કરશ મારી નજરમા તેના જેવી સુદગ, મીઠી ભલી અને નીગરેશ છોકરી આખી દુન્યામાં કોઈજ હશે નહીં તેણીને પાછી ખુશાલ કરવા અને તે મધુર એકરા ઉપર એકવાર પાછું ઝળકાટભયું હસવું જોવા ખાતર હું મારૂં બનતું કરશ, એ આલા, આલા, જો ફક્ત તું મારે માટે દરકાર કરી ગકે તો મારી ખાત્રી છે કે દુન્યામા સુખ જેવી કોઈ ચીજ હોય તો તે તું ને જરૂર મળશે ” તે જીરુસાથી નીચારતો હતો.

તેને લાગ્યું કે તે પાછો એક વાર તે માનીતો એહેરો જોયા વગર જઈ શકશે નહીં તે તેથી અદર મથો અને અક “કોરીકોર”ની બારા આમળ બાહર જતો તેણી પાછી ફરે ત્યાં સુધી થોભ્યો.

એક કલાક બાદ પોતાના નર્સના કપડામાં સજ થયતી આલા ત્યાંથી પસાર થવા લાગી તે મોટા ડાકટરને હજી સુધી ત્યાજ જોઈ તે જરા અજાણ થયતી લાગી પણ બીજીજ પળે પેલા જે ચોપાન્યા તેની સામે ધમા

“મે આ ચોપાન્યા વાચ્યાજી અને મને ધણા ગમ્યા. થેકયું હવે મન ઠીક લાગેછ તેથી હું ૫૧, નબરના વાર્ડમાં પાછા જઈ જીજી, તમારી કાળજી માટે ફરીથી ઉપકાર માનુજી ડાકટર ” નેગ્રીએ મહેજ હસીને કહ્યું.

“એની નજીવી જેવી ગામદ માટે તમારે મારો ઉપકાર માનવાનો નથી ” તે મોટા ડાકટરે અધીરાઇથી કહ્યું.

“અને કાચ નહીંજી ?” તેણીએ અન્યમીઠી સવાલ કર્યો, “તમે મારી સાથે માયાળુ થયાજ ત્યારે હું કાચ નહી તમારો ઉપકાર માનુ ?”

“કારણ, ઉપકાર તો સામો મારે તમારો માનવાનો છે તમારા ચેહરા ઉપરનું એકજ મીઠું હસ્તુ, તમારી આખો સેહેજખી સુખથી ચમકી રહેતા જોતી, એ મારે મન બેહે સ્તનાં સુખ જેવું છે” તેનેથી જોતી પડાયું

આલાની જગ્યાએ એ કાંઈ બીજી ઊંકડી હતે તો તુરત આ બોલો ઉપરથી તે મોટા ડોક્ટરનો બેઠ ચોની જતે પણ આલાનું દીલ તો હકુ મારી ગયલું હતું તેણીને સ્વપ્નેથી ખ્યાલ આવી શક્યો નહી કે આ નામાઝીત મોટો સરજીવન તેણી માટે કાંઈથી લાગણી ધરાવી શકે તેણી તો એમજ સમજી કે દયાથી ઉસ્કેરાઈ એક દોસ્ત તરીકે તે આમ બોલતો હતો

તેણીએ પેલા ચોપાનીયા તેનાં હાથમા મુક્યા અને પછી એક મીઠાં નમન સાથે ત્યાંથી જવા ફરી પણ તે કેમ તેણીને એમ એટલી જલદી જવા દેય ?

“તમે મને છોડી જવા ધણા ઉતાવળમા દેખાઓજ, મીસ ટ્રાટ !” તેણે કહ્યું “તમેને પણ નમરના વોડમાં જવાની જરાથી હાલ જરૂર નથી તમારી જગ્યાએ નર્સ એ હાલ ત્યાં છે થોડીવાર અહીં થોળી જાઓ થોભજો કેની ?”

તેણીએ જવાબ દીધા વગર ખારી પાસેની એક બેઠક ઉપર જગ્યા લીધી. જ્યારે કાંઈ દવર ગર્જીત ચેહરે તેણી તરફ જોતો થોડીવાર ચુપ ઉભો

“હવે મીસ ગ્રાટ,” તેણે આખરે ને ચુપકીદી તોડતાં કહ્યું “આજે તમેને હું ઘણો કટાળાભરેલો થઈ પડવાનો ડેઉ-અને એક સવાલ પુછવાનો છેઉ ”

“ભલે,” આલાએ નરમાસથી કહ્યું “ તમેને જોઈએ તે સવાલ પુછો અને તેનો જવાબ હું મોટી ખુશીથી સાચે સાચો આપશુ ”

આજે કાંઈ અજબ એવેની અને ધટલીમા વહી ગયલા સુખી દીવમે, તેમજ કેપટન સોહરાબની બેવફાઈ વગેરેના વીચારો ખુબ તેણી ઉપર ગાલમ થતા હતા કેમે કરતાં તે વીચારો તે છોકરી પોતાનાં મનમાથી કાઢી શકતી નહતી

“ જે સવાલ હું પુછવાનો છેઉ મીસ ગ્રાટ ને તમેને પોતાને લગતોજ છે લાખો વખત થયો મે આગીકાથી તમેને માર્ક કર્યા છે, અને મને લાગેછ કે વધારેવાર તમે નરસીંગનુ આ કામ કરી શકનાના નથી ! તમારી તખીયન અને શક્તી ઉપરાંત એ છે તો મને આજે એક દોસ્ત ગણી કહો કે તમે ભવીષ્યમા શુ કરનાર છેઓ ! ”

તે થોડી પળ ચુપ બિમો આલાખી દોલગીર ચેદરે પણ મુઝે મોહડે તેની તરફ જોતી ચુપ બેઠી ;

“ મને કેહો કે તમારી જીદગી તમે કેમ ગાળનાના છેઓ ! ” તેણે પાછું પુછ્યું

‘ મારી જીદગી ’ તેણીએ એવા તો દલગીર સાદે કહ્યું કે જાન દાન દુખથી તેણી માટે દાગીજ ગયો ‘ મારી જીદગી ’ મારી જીદગી નો વરમો થયા ખતમ થઈ ચુકીછ

સાહેબ, ફક્ત જે આય ખોખા જેવી હું બાકી છેઉં તે ગમે તેમ કરી દહાડા કહાડી પુરી થયે

“એમ ના બોલો, મીસ ગ્રાંટ” ડા० દાવરે ઉતાવળે કહ્યું “તમે હજી જવાન છેઓ મારી ખાત્રી છે કે તમે બાગ્યેજ ૨૩-૨૪ વરસના હશે, અને ત્યારે હજી તો આખી જીંદગી તમારે લેવાની છે હું નક્કી માનુ છું કે કોઈ તમોને સલાળવા તમારી દરકાર કરવા, તમારી પાસે ખડુ હોય તો તમો ખચીત તમારી જેમી હોય તે નાસીપાસી ભુલી જઈ પાછા સુખી થઈ શકો”

“સુખી!” તેણીએ રડમેસ સાહે જવાબ દીધો, “મારું સુખ તો વરસો થયા જવું રહ્યું છે સાહેબ, જીંદગીમા દરેક જણને એકવાર સુખ આવે છે, તેમ મારે નસીબેની એકવાર આવ્યું હતું અને તે જેટલું જલદી આવ્યું. તેટલુંજ જલદી પાછું જવું રહ્યું હું નહીં ધારતી કે હું પાછી સુખી થઈ શકું અને મારી દરકાર નથી જેટલો વખત મારાથી બનશે તેટલો વખત હું કામ કરશ પછી ભરીશ છે, અને ખુદા છે”

તેણે તેણી તરફ જોયું અને એક જોશવર લાગણી તેને થઈ આવી તે તેની વચ્ચે નજીક આવ્યો અને ધીમા ધાડા ઉતાવળા સાહે બોલવાનું ચાલુ કર્યું

“સમજો, મીસ ગ્રાંટ, બધો વખત થયો હું કાંઈ તમોને કહેવાનો હતો, પણ કોઈને કોઈ કારણસર હું તેમ કરતા રહી ગયો છું હવે આજે મને લાગે છે કે વધારેવાર હું તેમ થોભા

ચક્ર નહી, અને તેથી મારા દીલમા નસી રહેતી મારી ઉમેદ તમારી આગળ આજે ખુદશી કરવાની મને રજા આપો ”

પણ તે બોલતા એકદમ અચકી ગયો તેણે આલા તરફ જોયું તો માનમ પડ્યું કે તેણી તો ભાગ્યેજ તેનું બોલેલું સાબળતી હતી ! તેણીની આંખો બધા થઈ ગઈ હતી અને એક લપેડા સાથે તે પોતાની સુઢાં ખોઈ મેડી.

ડાઁ શીરાજ નાવર એક કુદકા સમેત તેણીની પાસે દોડી ગયો, અને તે એસુધ આકારને જોરથી પોતાના હાથોમા પકડી રાખ્યો. તે સોહામણ સોનેરી ગુલદાથી ભરેલું માથું તેણે પોતાના ખભા ઉપર ટેકાવ્યું, અને અત્યંત હેનથી એ પણ તે શીકકા એકબી લોહીના ઝાંટા વમરના મીઠા મુખડા તરફ જોઈ રહ્યો.

“આલા, વહાલી આલા ? શું છે ? માહરી તરફ જો માહરી સાથે કંઈ તો વાત કર આ ખુદા-જો હું એને ખોવશ તો મારું શું થશે ! આલા મારી આલા, કંઈ તો બોલ !” તેણે ગભરાઈને એકદમ બોલવા માડ્યું

પણ એક ચાન્દખી તે ચપ્પટ હોઠોમાંથી નાહર પડ્યો નહી કે ના તો તેણીએ પોતાની મીડી ચક્કમો ઉઘાડી, તેની તરફ જોયું અને હજી તેણીને પોતાના હાથોમાજ પકડેલી રાખી તેણે ગભરાઈને મદદ માટે જીભ પાડી-જેના જવાબમાં જે એ નસ દોડી આવી તેને તેણીને સોંપી

“મીસ ગ્રાટ એકદમ ખીમાર થઈ ગયા છે માટે એવ-જીને ઉચકીને એવજીના રમખા લઈ જાઓ ” તેણે હુકમ કીધો

તે પોને એ કી મતી બોળને ઉપાડીને તેણીના ઝમમા લઈ જવા ખાતર દુન્યાની દોષત આપી દેતે તેણી જેમ નીળને મદદ કરતી હતી તેવી આજે તેણીને મદદ કરવા અને તેની જતન કરવા ખાતર તે શુ નહી કરે ? પણ પોનાની લામણી એમ કરી જાહેર કરી દેવાથી નકામી ચકચાર થાય અને આલાને ખરાબ લાગે તેથી તે ચુપ રહેશે.

“એવણુ કેમ છે તે અરધા કલાકમા મને પાછી ખબર કરજો હુ હજી હોસ્પીટલ છોડી જવાનો નથી” તેણે કહ્યું.

તેઓ સમજી શક્યાં નહી કે શા માટે તે મોટા ડોક્ટર એટલો ચીંતાતુર દેખાતો હતો-શા માટે એવે ગભીર ચેહેરે ફારીડારમાં ફેરા તે માર્યા કરતો હતો તેના દીલમાં જોશથી નાગી રહેલા ડોકાઓ માટે તે લોકો શુ જાણે ?

પ્રકરણ ૪૧ મું.

— ૦ —

આલાં આંટનાં નવાં ગારડીયન-પ્રુજોર્ગ
પીરોજખાઈ લામ.

જ્યારે પાછી નસ^૧ તેની ખબર લઈ ડો. દાવર પાસે આવી ત્યારે લગભગ કલાક ઉપર વહી ગયો હતો.

“ મીસ ટ્રાટ ઇજાજ બીમાર ચલ્યા છે, સાહેબ ” તે નર્મ ગભીરાઈથી કહ્યું, “તમે પોતે આવી જરા એવણુને

તપાસશે તો ઠીક થશે અને પીઠક છે કે એવણુ ધણા
ખીમાર થયાછ ”

તે વધુવાર હવે એક હેતવ તો જવર હતો નહીં તે પાછો
ગભીર ચેહરાનો ઠરેલ તખીય થઇ ગયો મકકમ પમલે ચાલી
તે આલાને જ્યા મુવાડવામા આવી હતી ત્યા ગયો અને તેણી
ઉપર વાંઝે વળતા તે એકદમ મોહત જેવા શીકકા દુખી
ચેહરા તરફ નજર કરતા જેહમને તેણે પોતાની શીકરની
લાગણી દયાવી રાખી

“ જરાખી સીગીઅસ જેવુ નથી ’ તેણે ત્યારપછી
કહ્યુ “એવણુ ધણા નાળુક હોવાથી આ કામ મુદલ બની
શકવુ નથી એમ હુ જોઇ શકુ છ એવણુને પુકળ રેસ્ટની
જરૂર છે કાંઈ ખાસ ડેનજર નથી ધીસ ઇઝ એ કેસ ઓફ
શીઅર મેનટલ એકઝેશન, નર્સ એ એવણુ પુરતી રેસ્ટ લેવ
તેની તમે જરા નપાસ રાખજો ”

તેણે એક પ્રોસફીપશન લખી આપ્યુ અને હવે વધુવાર
નહીં થોખી શકતા આલાના મીઠા ચહેરા ઉપર એક છેલ્લી
હેતવ તી નજર નાખી તે ત્યારથી ચાલી ગયો અને સીધો
ઘેરજ ગયો જ્યારે બધી વખત તે ગરીબ કમનસીબ છોકરી
તેણે મરી જવાની હોય તેમ બેથુદ્ધ પડી રહી

“ મરીય છોકરી, મરીય સુદર આલા ” તે રાત્રે ડા.૦
દાનર પોતાના ઓરડામા એકલો પટપટયો “આજે એ ખીમાર
થઇ એખી એક રીતે ઠીકજ થયુ એથી થશે એમ કે એને
હવે હોસ્પીટલનુ આનુ સખત કામ છોડવુજ પડશે મરીય
નાની છોકરી ! એના ડેરનો જેઓએ આવી એક નાહાની,

સુદર અને નાજુક ગુલછડી જેવી છોકરીને આવું સખત કામ કરવાની રજા આપી તે લોકોજ ગાડાં હોશે મારી મીઠી આલા એ કામને લાયકજ નથી. એ કોષખી કામને લાયક છેજ નહી એતો એક રાણી થવાજ સરળજ છે ”

પોતાની મોટી દોલત અને જગલા માટે વીચાર કરતાં તે આજે પહેલીજવાર ગુરસાથી ખ્યાલ કરી શક્યો. આવી મોટી દોલત અને મહેલ સગીબો બગયો, કોષખી ભાગીદારની હાજરી વગરનો શુ અપનો ? ખરે એની દસ ધણી મીલકતો એક વાહાલા સાથી અને નાનકડા અચ્ચા વગર શી અપની કહેવાય ?

તે રાત્રે તેણે પોતાનું ખાણુ એમનું એમ જરાખી હાથ લગાડયો વગરનું પાણુ મોકલી દીધું —જે જોઇ નોકરો અજમ થયા કે તેમના એ હમેશનાં ખુશ મીઝજી શેકને આજે શુ થયું હતું ? તે પોતે તો એ પછી પોતાની સ્ટડી રૂમમાં જઇ ભરાઇ રહ્યો. અને પોતાની મોટી કીતાબો કાઢી વાચવાની કોશિશ કરી, પણ કેમે કરતાં તે પોતાનો એ એકજ ખ્યાલ જીલી શક્યો નહી આજે જે રીતે આલાનું સોદામણુ માથું જે બેખુદી વચ્ચે તેના હાથો ઉપર ઢળી પડ્યું હતું. તેના વીચાર કરતાં તે એકદમ સુસ્ત બન્યો તે માથું, તે વાહાણુ સુદર માથું જે દુન્યાના સકટો અને ગુરાઇથી સદા બચાવવા તે તદ્દયાર હતો । લગન માટે તો હવે હાલ બોલવું કેવળ અશક્ય હતું તેણી તટાર થાય ત્યાં સુધી તો ખચીતજ તેને થોખી જનાનું હતું ઝાદગીમાં પહેલીજવાર ૩૦ દાવર સમજી

શકયો કે એક માણુસની દરકાર કરવી અને તે છતાં તેને મદદ કરવા માટે અશક્ય રહેવું એથી બનવાનું હવે

તે મોટા ડાકટરે હઝારો વીચાર કર્યાં સુદર આલાને આ હેજગારીથી બચાવી લઇ ફરી એકવાર તેને હસ્તી રમતી ખુશાલ અને તદરોસ્ત કરી પોતાની બનાવવી તે માટે તેણે ખુબ ભેજુ કરી નાખ્યું પણ તે કાઇજ નકકી છેવટ ઉપર આવી શક્યો નહીં જો આસપાસનાં લોકની ચકચારની તેને દરકાર હતો નહીં, તો તે ધણુ કરી શકતો પોતાની સુદર કાર હોરપીટલમાં મોકલી તે જો ચાહતો તો તુરતજ આલાને તેમાં પોતાને ત્યાં તેડાની મગાવતો, તેણી માટે જતન કરતો, અને દરેક ઉમદામાં ઉમદા ચીજથી તેણીને નવાજતો પણ એમ કરી નીંદાખોર લોકોને તે ઉનેજન આપવા માગતો નહોતો આલાનાં વાહાલા નામને ખરાબ લાગે તેમ તે જરાની કરવા ચાહતો નહોતો વળી તેનાં ધરમાં એવી એક બાઇ માણુસ હતી નહીં કે જે તેણીની પામે રહી રાકે અને સભાગે તે એકલડોકલ, તેણીને પોતાના ગધાર જેવા ધરમાં એ રીતે ત્યારે લાવી શકેજ કેમ ?

અ તે એક ખ્યાલ તેને આગ્યો, અને તેણે હસ્તે એહેરે પારે છુટકારાનો દમ લયો

તેના સેકડો બાળખીતાઓ વચ્ચે એક પીનુમાય લામ ડરી, એક ધરડા બાનુ હતા. જેવણુ તેના એક નણુ વાહાલા દોસ્ત જે સાઉથ આફ્રીકાની મોટી લગાઇમાં ધણુ વખત ઉપર મરણુ પામ્યો હતો તેના માતા ચતા હતા

એ પીનુમાઇ લામ મદાસના યજુાં ગજીના પૈસાનાના

ને ભલા બાનુ હતા તેવણના ધણીને તો તેવણે છેક પોતાની જવાનીમાજ ખોદ્યા હતા, અને વળી તે દુખ જાણે ઓછું હોય તેમ પોતાનું એકપુર ફરઝ દ, તેઓની આખની કીકી અને ધડપણની લાકડી, દોરામ લામને તેવણ લગભગ આઠ વરસ થયા ખોઈ બેઠા હતા છતાં જાનેજ સતોશી, અને ખુશાલ સ્વભાવના હોવાથી ધારવા કરતા તેવણ જલ દીજ પોતાનો મમ ભુલતા મયા એમ તો હતુજ નહી કે તેવણ પોતાનાં હાતમ દીલના ધણી કે હીંગ જેવા બેટાને જીતી જઈ શકતા હતા—પણ ખુદાએ કયું તે ખરૂં, એમા આપણુ ચલણુ નયો, એમ માની સમુરી પકડી બેઠા હતા.

દુન્યામા હવે તેવણની મતલબ જસ સામા માણસને પોતાની દાલત અને માયાથી બને એટલા સુખી કરવાની હતી ધણીક છોકરીઓના તેઓ માતા અને સાચ્યાં સલાહકાર હતા ધણીક જવાન્યાઓ પોતાની મુસ્કેલી અને સફટો વખતે તેવણનીજ મદદ અને સલાહ શોધતા આવતા અને એ રીતે આ ભલા બાનુ દરેકના દોરન, મદદગાર, અને સલાહકાર હતા અને એવણ પાસે બીજે દીવસે ડોઠ દાવર મદદ અને સલાહ પુછતો ગયો તેણે પીતુબાઈ લામને પોતાની દરેક વાતથી વાકેફ કર્યા, જરામી તેણે છુપાવ્યું નહીં અને પીતુ બાઈ ધ્યાનથી સેદજ હસતે ચેહરે તેને સાબળતા બેઠા.

“મારા વાહલા દીકરા” તેવણે અ તે સવળ સાબળી લઈ કહ્યું “એવા કેસીસમા મારા જેટલું દીલસોજ બીજું કોઈજ હોશે નહીં હેતવતા બેડાઓ સાધી આપવાનું તો મારૂં કામકાજ છે મગર હું એમ પુછું, શીરોઝ, કે દોનવ

અને દરજ્જાને છોડી તારા જેવો એક જવાન કોઈ અનણી, હોસ્પિટાલ નર્સ સાથે પરણવા મગિ એ શું અજબ જેવું નથી ?”

“જરાબી નહીં, માયજી” ડૉ. દાવરે જોશથી કહ્યું “તમે તેણીને જોઈ નથી તેથી એમ બોલી શકો છો, એને તમે નજરે લુઓ ત્યાં સુધી થોળી જાઓને પછી મને કહેજો વળી એટલું તો એ આવી તેજ દીવસથી હું જોઈ શક્યો છું કે એ કામ તેણીએ નાચારીએ પસંદ કરેલું છે એ એની રટેશન ઓફ લાઇફ છેજ નહીં એ ખચીત સારી ફેમીલીનું સારા દાદાડાઓ જોયલું અચ્ચુ દેખાઈ આવે છે”

“તે તો ત્યારે વધારે ખરાબ” પીનુઆઇએ ગભીરાઇથી સમજાવ્યું “એક સારા ફેમીલીની સારા દાદાડા જોયલી છોકરીને નરસ તરીકે ધ્યાન કરવાની ફરજ પડેછ, તેમા કાઈબી ભેદ હોવો જોઈએ, અને ત્યારે એની ભેદ ભરેલી જવાન ઝોકરી સારી હોઈ શકેજ કેમ ?”

“થોળો માયજી—તમે તેણીને લુઓ તોટલા એવું મત દેશાવવાનું માડી વાળો. તે એટલી તો સુદર રીફાઇન્ડ અને પ્રેસ્ટીજ છે, કે હું કેહું છું કે આખા હોલિસ્ટાનમા એની યરાનરી બીજી કોઈના છોટરા કરી શકે નહીં

પીનુઆઇ વામ હાથે મોટે સાદે દમી પડ્યા

“માદારા વાહવા દોકરા, હું જોઉં છું કે તારી સાથે જીવ કરી નકામી જે અને તેથી મેં નકામી કીધું છું કે તું ને એમા મારે મદદ કરી મોલ દુનું કરે તારે માટે ?”

“થે કયુ” ડોઁ દાવરે ઉત્તમદ કહયુ “હુ બહુતો તોજ કે તમે મને મદદ કરવા ના પાડશો નહીં અને હવે ત્યારે હુ તમારી મહેરબાનીનો લાભ પુરતજ લેવશ એ છોકરી, ગીસ આલા આટ કાલની બીમાર થયલી હોરપીટલમા છે હવે તમારે જે કરવાનુ છે તે એજ વાહાલા માયજી, કે કાલે તમારી મોટરમા ત્યા જગે અને મારા રેડ દાખલ તમે તમુને પોતાને ઓળખાવજો અને પછી તમે એને તમારી સાથે પેર લઇ આવજો જો અમથી આવવા નાજ કહે તો કેહજો કે મારી કપેનીઅન દાખલ રહેવા આવ એટલુ કરશોની મારે ખાતર પીલુમાય ! પછી જો રફતે રફતે એ મારે માટે દરકાર કરતી થશે, તો તમારે ધરથીજ હુ એને મારી મહોરદાર દાખલ મારે મકાને પરણીને લઇ જવશ ”

“વાર હુ, તુ કહેછ તેમ કરશ, શીરોઝ ” તેવણે કહયુ

“મારી ખાતરી છે કે એ તમોને ગમશે ” ડોઁ દાવરે ઉત્તમદ જારી રાખ્યુ “એ એટલી તો મીરી અને બધી વાતે રીફાઈન્ડ છે કે બોલવાની વાત નહીં. જો માર એટલુ કામ તમે કરશો, માયજી, તો હુ તમારો જીદગી ભરનો હેશાનમદ થવશ એ એવી બીમાર થયલી એકલી અટુલી હોરપીટલમાં પડી રહીઠ, તે મને જરાબી પસદ નથી માટે જેમ બને તેમ ઉતાવળે એને અહીં તેડી લાવશો તો ધણી મહેરબાની થશે ”

અને બીજે દીવસે એ મુજબ આલા જ્યારે તદન થાકેલી, કાહેલી, બીમાર અને શીકકી જેવી, એક હાજીયેર ઉપર પડી હતી, ત્યારે ખારણુ ખોલી જે સફેદ નાગ અને

ધરડા પણ અતીવ્ય મીઠા હરતા એહરાના દમામદાર દેખાવના
 યાનુ અદર આલી આવ્યા તે કોષ્ઠજ નહી, પણ આપણા
 લલા માયાળુ પીયુષાઇ લામ હતા. તેવણ આજ્ઞાની અજ્ઞ
 યત્રી વચ્ચે એકદમ તેણીની પાસે આવ્યા અને એક માતાના
 હૃતથી તેણીને પેટમા આપી પછી પાસે એક ખુરશી
 ખેચી બેઠા

“હુ તુને જોઇ કેટલી ખુશી થઇછ મારી દીકરી”
 તેવણે માયાથી ભરપુર મીઠા સાદે કહ્યુ “ડોન દાવર મારા
 સહિથી ધણા વાહાજા અને પુરાણા દોરત છે અને એવણે મને
 તમારે માટે એટલી બધી વાતો કરેલી છે કે મને લાગ્યુ કે
 એકવાર હુ તુને નજરે જોઇજા જાઉં ત્યારે મને નીરાત થશે”

તેવણુ એટલા તો લલા અને એક માતા જેવા મહેર-
 બાન લાગતા હતા, કે ગરીબ એકલી અટુલી આલાનુ દીલ
 એકદમ તેવણુ તરફ ખેચાયુ અને આખોમા આસુ આવી ગયા

“વળી ખાસ તો આજે હુ એક મતલબસરજ આવીછ,
 આજ્ઞામાય” પીયુષાઇએ હૃતથી તે છોકરીને સમજાવ્યુ
 “ડોક્ટરનો હુકમ છે કે તારે હવે લાંબો વખત સુધી રેસ્ટ
 લેવી અને તેથી એ વાત જાણુતાજ હુ મારી તક સાધીનેજ
 આવી તારી પાસથી મારે એક ફેવર માંગી લેવાની છે દીકરી
 મારે ચેગ હુ નદન એકલી અટુલી છેઉ, અને ધરડી, અને
 નાતવાન હોવાથી કાંઈ કરી નહીં શકવાથી આખો દીવસ
 જાણુ ડટાળી જાઉં છ, તેથી તુ મારી ઉપર એટલી મહેરબાની
 નહી કરે, ને મારે ત્યા નહીં આવે? તુ હાલ ખીમાર છે
 મારી દીકરી, નેટલા હુ તારી જાતન લેવરા, તુને સલામશ,

અને પછી તુ સારી થઈ મારે ત્યાં એક કપેનીઅન દાખલ
ગઈ મારા જેવી એકલી વરડી ડોસીનો વખત સોદવાડશે તો
કેવું સારું ? બોલ તુ કબુલ થાયછ ખેટા ?”

આલા એટલી નો નાતરાન અને દુખી વીચારોથી ઘેરા
યલી હતી કે તેણી જવાબ દઈ શકી નહીં તેને બદલે તેણીની
આંખોમાંથી દડદડ આસુઓ ટપકી પડ્યા તેણી ગઈ કાલથી
આખો વખત ડોઠ દાવરે પુછેલો એકજ સવાલ ‘હવે તમે
શું કરવા ધારોછ ?” તેણીના મગજમાં ભમ્બાળ કરતો હતો
ખરેખર આ નર્સનું કામ નહીં બનવાથી તેણી હવે શું
કરશે ? વળી પાછી આ બોહળી દુન્યાની સપારી ઉપર તે
નાદાન નાની એકલી છોકરી ક્યા જશે ? પણ આ નહીં
ધારેલી તક ખુદાએ મોકલી તે માટે શુકરગુળરી કરતાં તેણી
હેશાનનું રડી પડી

“ તમે કેટલા ભલા છેઓજી મારી સાથે કેટલાં માયાળુ
છેઓ ” તેણીએ આભારથી કહ્યું, અને આ માતા જેવી
ચહેર્યાન ભલી, મીઠા હસ્તા એહરાવાળી બાનુને સંવળી
તેણીની કાંઠાણી કહી દેવાની લાલચ તે ભાગ્યેજ અટકાવી
શકી તેવણુ ધારતા હતા નેવી ભલી નીરમેશ અને ડાહી
છોકરી તે હતી નહીં તેણીનું એકજ દુખ, એકજ ભુલ,
એકજ પાપ, આ બાનુને કહી દેવાનું મન તેણીને થઈ આવ્યું.

પણ વધુ કાંઈના વાત કરવા માટે તે એટલો નમળી
હતી. એટલી જલદી ચાકી જતી હતી કે તેથી તેણીએ તેનો
સફેદ શીકકો ચહેરો તેવણુ સામે ફેરવ્યો અને ધીમા નખખા
સાંઘે બોલી

“હું તમારી ધણીજ ઉપકારી છેઉછ હું તમારી સાથે આવશ્ન—જે તમે મને લઈ જશો તો હું અતે જોઉછ કે હું ખરેખર એક હોસ્પીટલ નર્સને લાયક સ્ત્રી નથી”

પ્રકરણ ૪૨ સુ.

ગમ સીતમની ગજબનાક જગ્યાએ પાછી ।

હોસ્પીટલ છોડી બધાં પીલુઆઇની માયા ભરી આહેધરી હેઠળ ચાલી જવાને આલાને ત્રણ અઠવાડ્યા વહી ગયાં હતા અને તેણી હવે રફતે રફતે પોતાનું આગળનું જોર અને તદ્દરોગી મેળવતી જતી હતી.

અતે બધાં પીલુઆઇ તેણીને પોતાની સાથે લઈ જવામાં કતેહ પામ્યા હતા ખરા પોતાનું કામ સદા ઉપાડી લેવા ખતમા તેણી કંઈ રીતે પોતાની તખીયતનું સત્પાનાચ વાળી નાખતી હતી, તેનું આલાને લાન રહ્યું નહોતું અને હવે જ્યારે બહુ થયું ત્યારે તેણી એક લાંબી મદિગીનું બીજાનું ભાગવતી પડી

એ રાતને ત્રણ અઠવાડ્યા વહી ગયાં હતા, અને હાલ આલા જરા સારી થયેલી બારી આગળ ઉભી હતી નર્સનો મુનીફિરમ હાલ તેણીના બદન ઉપર હતો નહીં તેને બદલે એક ખુદા ખુ રંગની સાડી અને સફેદ ખાઉઝમા તેણીનો નાજુક મુદર આકાર ધણેજ એ ચાણુકારક લાગતો હતો

તે શીકા મીઠા ચેદરે હાલ શાત દેખાતો હતો. અને તે સોનેરી કસબ જેવા વાળો સાધમાના એક ઝીણા સેતાં સાથના બાધી લીધેલા તેમજ તે મધુર વાયોલેટ બ્લુ આંખોથી વીચારવત બારીએ જોતી હોયેથી આ છોકરી કાંઈ એટલી તો સરસ લાગતી હતી કે એ પણ ભલા પીતુમાએથી અન્યથા થઈ ગયા.

“હવે હું શીરોઝનો વાક કાઢો શકતી નથી,” તેવણુ મનમાં બબડ્યા “ખરેખર છોકરી સુદર ને ડાહી છે.”

આલાને પોતાનું તે નવું ધર જ્યાં તેને હાન ધણી માયા અને કાળજીથી રાખવામાં આવી હતી તે ફરીને જોયું નહોતું પણ આજે જ્યારે પહેલીજવાર તેણી નીચે ડરોઇંગ રૂમમાં ઉતરી ત્યારે તેણીની ખાતરી થઈ કે તે આખું મકાન તે એક ઓરડા (ડરોઇંગ રૂમ) જેનું જ લગ્ન સુદર હવા પવન વાળું અને જ્યાં જાઓ ત્યાં શાતી આપનાર હોયું જોઈએ.

ડો. દાવર એકબી દીવસ પીતુમાયને ત્યાં આવ્યા વગર રહેતોજ નહીં તેનામાં એટલો ફરક પડી ગયો હતો કે ધણી વાર પીલુઆઈ મનથી હસી બેસતા કે “એના પેશન્ટ્સ અને હાથ નીચેના ડો. તથા નર્સોંમી એ ફેરફાર જોતા હશે કે” અને જોતા હશે તો શું વીચારતા હશે” તે દરરોજ પોતાની સુદર પેશન્ટ આલાને જેવા ખાતર આવતો, અને તે આવતો ત્યારે હમેશા તેણી માટે જાતજાતની ચીજો જે તે ધારતો કે તેણીને મળ્નહ આપી શકશે, જેવી કે ચોપડી, કુથ, મ્યુઝીક બુક, અને સુદર બનાવટની તેણીને લાએકની ચીજો લાવતો.

પણ તે છોકરી જેનું દીલ તો આજ વરસો થયા મરણ

પામ્યુ હવે તે તેની હેતરતી લાગણી જરાખી સમજી શકી નહીં ઉપકારની લાગણી સીવાય કોઈખી ખીજી જાતની લાગણી તેણીને તેને માટે હતી નહીં ડો. શીરોઝ દાવર સર્વથી ભલો, ઉદાર દીલનો અને માયાળુ હતો, એમ તેણી માનતી હતી અને તેને માટે માન અને વખાણ ધરાવતી પણ ખસ એટલુંજ એથી જરાખી વધારે નહીંજ

એ દરમિયાન તેણીમાં થતો સુધારો આતુરતાથી ડો. દાવર તપાસનો રહ્યો હતો 'જ્યારે એની આખોમા પાછો આગળ જેવો ઝળકાટ અને એકરો ઉપર રમ આવશે ત્યારે હું એને મારી થતા પુછશું' તે ધણે ઉલટમદ પીતુમાખને કહેતો "ત્યાર પછી હું એને મારી સાથે એક લાંબા ચેન્જ ઉપર લઈ જવશું તમે જાણોછ માયજી કે હું કેવી આતુરતાથી એ સુખની રાહ જોઉંછ ? આટલા દશ વરસ મેં એની સખત મેહેનતના કાઢ્યા છે કે ખરેખર તો આ મારી પહેલીજ 'હોલીડે' કહેવાશે"

પીલુમાય કહી શકતા નહોતા કે શા માટે તેવચુંને હું મેશ એમજ લાગતું કે ડો. દાવર પોતાની ઉમેદવારીમાં નીરક્ષણ બિવડશે તેવચું એના કેસીસો ધણા જોયા હતા પણ અ. આના તો વળી તે સર્વ છોકરીઓથી જુદીજ ટાઇપની તેમને લાગી તેવચું જોતા કે આલા ડો. દાવરને ધણી વખાણતી, તેની આભારી થતી, અને તેની સાથે વાત કરવા હું મેશ ખુશી રહેતી, પણ ખસ ખલાસ એથી જ્યાદા કાષ્ટજ નહીં તે સુદર આખો કોષ દીવસની તેમચું હેનથી ચમકી રહેતી જોઈ હતી નહીં, તે મનોહર એકરો કદી કાલ ધષ તેને જોતા

ઉલટમદ બન્યો હતો નહીં, અને તેથી નેવણને લાગ્યું કે બલા શીરાઝ માટે બચીયમાં નીરાશી સીવાય બીજું કશું હતું નહીં

પણ ડોન દાનર પોતે તો કાષ્ટ બીજીજ ધારતો થયો હતો. તેની ખાતરી હતી કે આલા હવે વધારે સતોસી બની હતી. અને હવે તે લગાર સુખીબી દીસ્તી હતી તે નજદીક આવતો વખત કે જ્યારે તે તેણીને પોતાની મહોરદાર થવા પુછશે, તે માટે તે આતુરતાથી થોડ્યો.

એક દીવસ બલા પીતુમાઇ હરતે ચેહરે આલાના ઓર-ડામા આવ્યા “હવે દસેક દીવસ મારે ઉટાકામદ જવાનો વીચાર છે, આલુ દીકરા” તેવણે કહ્યું “આપણે કાલેજ અહીંથી જમણું ને પછી હું જોઉંછ કે તોબી કેમ તારા ગાલોના ગુલાબો પાછા આવતા નથી”

અને તેઓ ગયા. આ ત્રીજીવાર આલા ઉઠી આતી હતી. પહેલીવાર કેપટન સોદરાન સાથે, બીજીવાર હીરજીભાઇ દાદી શેકની હીલ્લા, (જે હાલ મીસીસ બોમ ઇરાની તરીકે સુખી હતી) તેની સાથે, અને ત્રીજી વખત આ બલા ડોસા પીતુમાઇ સાથે

પહેલા બે દીવસો તો તેણીએ એના એજ ગમખવાર વીચારોમા પસાર કર્યા, પણ ત્યાર પછીથી તેણીને ઠીક લાગવા માગ્યું અને બલા પીતુમાઇની દેખરેખ અને કાળજી હેઠળ તેણી પાછી રફને રફતે તદરોસ્ત અને સહેજ ખુશાલ મની જે જોઇ તે બલા બાતુ અત્યંત સુખ પામતા અને હરખાતા હતા. પારકાને ખુશ રાખવા અને સુખી કરવા એજ તે નેક

જાદા બાનુનો તો ધરાદો અને મુરાદ હતી કેની ? અને તેથી તેવણુ એ જોષ બહુ સુખ પામતા.

તેઓને ત્યાં આવ્યાને લગભગ મહીનો થવા આવ્યો હતો અને હવે ઘર પાછું ફરવાની પીડુમાથે મરજી જણાવી, જે ઉપરથી બીજે દીવસે પાછું ફરવાનું તેઓએ ઠેકવું

તે સાજ તેઓની ત્યાં છેલ્લીજ હતી અને તેથી ફરં એકવાર બધે ફરી લેવા અને ત્યાંની ખુશ સીનરીથી આખોને ટાઢક આપી લેવા તેઓ ફરવા નીકળ્યા.

તે દીવસે તેઓએ એક જુદેજ રસ્તે જવાનો વીચાર કર્યો અને હમેશથી જુદાજ ઘાતા તરફ વલણ લીધી જેવામાં આલા સખત ચોડી. ગાડી ધીમે ધીમે જતી હતી અને તેમાં એક પછી એક આવતા દેખાવો આલાને આગલા કમનસીબા યાદ દેવાડતા ખડા થયા જ્યારે અ તે આહ તેજ દેખાવ આવી ઉભો, તેજ તળાવ અને આસપાસની લીલોતરી મોટા અને નાના યુકીલીપટસનાં ઝાડો, તેજ રમણ દેખાવ અને છેવટે તેજ બગલો “રોઝવીલા” જ્યાં કેટલોક સુખી વખત તેણીએ કેપટન સોહરાય સાથે કાઢ્યો હતો, તે તેણીની નજરે પડ્યો તે મોટા ઝાડોની ઘટા વચ્ચે તેણીએ તે મકાનની ખારીઓ દીડી—તે ખારી કે જ્યાં હજારો વાર તેણીએ ઉર્બા રહી આસપાસનો દેખાવ અને સુદર ઝાડો નીહાળ્યા હતા ત્યાં ત્યાં સુદર ખાગ હજી જેવો અને તેવો દેખાતો હતો તે તેજ ખાગ હતો જ્યાં ઉભા રહી હુમ્મ્યા સોહરામે તેણીને અનેક મંદુર વચ્ચે કહ્યા હતા ! એ બધી દુખી યાદ કરતા તેણીને લાગ્યું કે જાણે એક કુદરો મારી અદર

જવુ અને પાછુ એ સત્રળ તપાસવુ ત્યાંના સીઝનના પુલો હાલ લગભગ મરણ પામેલા જેવા ચીમરાઇ ગયલા દેખાતાં હતા, પણ આલાના દીલ મધે વસી રહેલુ સાચુ હેત અને બુરસો તો ક્યારનો એથી વધારે કચડાઇ જઇ મરણ પામી ચુક્યો હતો.

“આય બગલો જોયો કે આલુ દીકરા” પીલુમાયે હેતથી પુછ્યુ “કેવો મળહનો બગલો છે, પણ એની સાથે એક એવી કથા જોડાયલી છે, કે કાઇ તે ભાડે વટીક રાખતુ નથી કે વેચાતુ લેતુ નથી”

“એને લગતી એવી તે શુ વાત છે માયજી,” આલાએ ધડકતે જીગરે પુછ્યુ “મને તે કેહોની?”

“એને માટે એમ કહેવાયજી, આલા, કે પહેલે એ એક ઇટેલ્યને પોતાના યૈરી માટે બધાવ્યો હતો પણ કમનસીએ યૈરી મરી ગઇ, એટલે એ બગલો તે વાપરવા પામીજ નહી અને તેથી એના ધણીને એટલુ લાગ્યુ કે તે એ બગલો અને તેને લગતી મોટી જમીન, ફરનીચર વીગેરે નજીવા દામે વેચી નાખી સદાનો અહીથી પાછો ચાલ્યો ગયો ત્યાર પછી કહે છે કે જોણે તે બગલો લીધો તેથી વાપરવા પામ્યો નહી અને ત્યાર પછી કેહજે કોઇ જવાન ધનવાન પારસીએ તે પોતાની મહોરદાર માટે વેચાતો લીધો. પણ જુઓ તો ખરા, તેથી એ વાપરવા નહીજ પામ્યો. જે વખતે એ પારસી જવાન પોતાની ધણીઆણીને લઇ અહી રહેવા આવ્યો હતો, ત્યારે કુળી ચાર મહીના મદ્રાસથી અહીં ઉડીજ આવી રહી હતી પણ કમનસીએ મે તે બેમાથી એકનેથી જોયું નહી પણ

જે લોકે જોયલા તે લોકો કહે છે કે તેની અંધરી એટલી તો સુ દર એક આસમાનની પરી જેવી નાભુક, ભલી ભોલી અચ્ચા જેવી નીરદોશ અને ભાગ્યેજ સોળ સતર વરસની નાદાન હતી

“ પછી ? ” આલાએ ઉચે દમે પુછ્યું

“ પછી કહેજે તે લોક છ મહીના વરસ અહીં રહ્યા, અને પછી ચાલી ગયા, તે આજની ધડી અને કાલના દહાડા સુધી લોક એ ઉપરથી એમ કહેછ કે પેલી અંધરી કાષ્ઠ લુચ્ચી ખુનસુરત ડાકણ જેવીજ હોવી જોઈએ, જે નીચારા પેલા જવાન પાસથી જેટલી ધન દોલત, પછસા ટકા મેળવવા ચાહતી હતી તેટલું મેળવી લાઇ પછીથી એને છોડી ચાલી ગઇ લોક કહેછ કે તે તો તેને જોઇતું મેળવી સુખીજ થઇ રહે, પણ પેલો આચારો જવાન, કહેછ કે ત્યાર પછી ધણોજ દુખી થયો પોતાની અંધરીના ગમ તે લુચ્ચી શક્યો નહીં, અને તેથી આ અમલો અધઅસ કરી એકલો અટુલો એક સાધુની જીવગીએ જીવતો કેથે એકાતમાં જતો રહ્યો છે એ રીતે તું જોશે, આલા દીકરી, કે દરેક ધરવાળાને આ ધર ફળ્યુજ નથી ”

આલાએ કશો જવાબ દીધો નહીં આઠ મધામાં અંધ રાનોજ વાક નીકળવાનો ! અસ અધામા તેઓનોજ કસુર જણાવાનો ! જ્યારે ખરા બાના શુ હતી તે તેણી પોને સોઢ રામ કેપટન હોરમઝદીઆર વજીફદાર, અને ખુદા સીવાય કોઇને ખખગ હતી નહી

“ અને તેઓના નામ યુ હતા. માયજ ? ” તેણીએ જેઠમતે પોતાનો ધરજનો સાફ દેરની પુછ્યું

“નામ તો દીકરી હું નહીં જાણતી ને ધણુ કરી કાઢખી નહીં જાણતુ, કેમકે લોક એમ જાણેછ કે તેઓ કાઢને મલતાં ભેટતાં હતાજ નહી અને એ લોકને ઘેરના માણસો નેખી બધાને રળ આપી એટલે કાઢ કહી શકતુ નથી કે નામ શું હોશે”

આલાએ માડીની સીટ ઉપર પોતાનું માથું નાખી દીધું તેણીને એહરો મોત જેવો શીકકો પડ્યો, હોઠો ધુજવા લાગ્યા, અને છાતી જોશ્યા ધડકવા લાગી તેવામા પીડુબાઈ કાઢ કહેવા તેણી તરફ ફર્યા, અને તેણીનો મહોત જેવો એહરો જોષ તે બર્લા બાનુ હબતીજ ગયા

“ઓ આણુ ! તુને શું છે, મારી દીકરી ! જોની, તારો એહરો તો સફેદ કપુર જેવો થઇ ગયોછ અને હાથો બધા દડા ધડજતા ને પસીનાથી ભરેલા થઇ ગયા છે તુને શું છે દીકરી ? મને લાગેછ કે વળી તુને થાક લાગી હોશે ! મારીખી અકકલ ક્યાં ગઇ કે મે તુને થાકવી નાખી જો તુ પાછી ખીમાર થશે તો હું મને પોતાને કદી માફ કરી શકવાની નથી”

તેઓ પાછા મદ્રાસ ખીજે દીવસે ફર્યા ત્યારેખી પીડુમાય તો આગલા દીવસનો આલાનો સફેદ એહરો અને ગમગીન દુખી અદાઓ શુદ્ધી શકયાજ નહી અને જ્યારે પાછો ડોન ઠાવર, હરતા એહરા સાથે ધણો ઉલટમદ, પોતાની માગણી આલા આગળ રજુ કરવાનું તેવણુને કહેતો આવ્યો ત્યારે તેવણુ ખાતરીથી માન્યુ કે તેમા તે ફતેહ પામનાર હતોજ નહી.

“આજે તમારે ત્યાં થોડા જણા જમવા આવનાર છે માયજી” તેણે કહ્યું “તો મારી ઉપર એટલી મહેરબાની

કરી ડીનર પછી તમે ચારની ટોળકી થઇ બીજ રમવા ગોઠવજો, અને મને આલા સાથે થોડીવાર એકલો છોડજો ”

“ખતચીતજ” બલા પીણુમાયે દુરત કહયુ “અને પછી તુ એને કનઝરવેટરીમા લઇ જઇ તાર નસીમ નકકી કરી લેજો શીરોઝ દીકરા ”

“માયજી” તેણે કાલાવાલાથી કહયુ અને બારીકાથી તેવણના ચેહરા ઉપર પોતાની માયાળુ પણ તીક્ષ્ણ બ્રાહ્મિ આખો ઠેરવી રાખતા કહયુ

“માયજી, મને લાગેછ કે તમે કોઇની કારણસર એમ ધારતા જણુઓછ કે હુ મારી ઉમેદવારીમા ફતેહ પામશ નહી ”

“માહરા વાહલા દીકરા ” તેવણે ગરમ દીલસોજીથી કહયુ “મારા ખરા અતકરણુમાથી હુ તુને રૂડી દુવા અને ફતેહ આહુ છ બોલ એથી વધારે હુ શુ કરી શકુ ?”

“તે છતા મારી ફતેહ માટે તો તમે શકમદ છેઓજ કેની માયજી ?” તેણે પાણુ પુછયુ

“નહી તેમ નહી શીરોઝ,” તેવણે ગબીરાઇથી કહયુ “હુ તો ફક્ત એટલુજ કહેવા માંગુ છ, કે તારી આ ખુશ સુરત આલા સર્વ છોકરીઓથી જુદીજ તરેહની મને લાગેછ તેથી હુ જરા વીચારમા પડીછ—નીજુ કાઇ નહી ”

“અને એ એમ બીજી છોકરીઓથી જુદીજ તરેહની છે તેથીજ તો મને ખેવડી વાહાલી લાગેછ ” તેમોટા ડોક્ટરે હસીને સમજાવયુ “પણ જો હુ એને જીતવામા નીશ્ચક્ષ્ણ નીવડશ તો નકકી જણુજો માયજી કે ત્યાર પછીથી માહરી જીદગી, તમામ ખાની અને મારે મનથો રદ થઇ પડશે ”

પ્રકરણ ૪૩ સુ.

— ૦ —

“ ખરી કે ખોટી—સારી કે માઠી—તુને મારી
ધણીઆણી બનાવવા હું આજે
તથ્યાર છઉં !”

જો ૩૦ દાવર એટલો હપવાસુનો, બાનજીલો, અને
હરખધેસો થયો નહીં હતે તો આલા તે રાત્રે કેટલી શીકડી
અને દુખી દેખાતી હતી, તે જોઇ શક્યો હોત

પોતાનું એકવારનું વર કે જ્યાં, ધણાક સુખી દીવસો
તેણીએ કાઢ્યા હતા, તે મધ કાલે ઉટાકામદમા જોઇ તેણીને
જીવ એતાળ મારી આવ્યો હતો તે તેજ ધર હતું જ્યા
વીશ્વાસ અને સુખને લીધે તેણીને મન ધડનનો બાગ જેવું
લાગતું હતું અને ફરી એકવાર તે જોવાથી, દુખી મધ ગુજરી
પાછી ઉભરી આવી, અને તેણીએ ધાયું હતું તે કરતાંથી
એ વીચારો કરતાં ધણી દુખી મધ

અને તે કેટલી સુખી હતી તે વહી ગયલા વખતમા ?
આહ તે હેત ! તેણીનું સાચું, જીરસાદાર અને પહેલું હેત !
તેણીને લાગ્યું કે હેત જેવી કાષ્ટમી લાગણી હવે તેની પાસે
હતીજ નહીં જો કેપટન સોહરાળ બહમનસા તેણીને મળ્યોજ
ન હોતે, તો તેણીનું શું થયું હોતે અને હાલ તેણી કયા હોતે તે
વીચારો તેણીને આવવા લાગ્યા તે તેણી સાથે ધાતકી થયો
હોતો, તેણીના દીલ સાથ ચેડા કાઢી તે કચડી નાખ્યું હતું,

તેણીને છોડી જવા અને એકલી અદુશી આ દુન્યાને આશરે નાખી જવા વટીક તે જરાએ અચકાચો હતો નહીં છતાં, યા ખુદા, તે નામ વટીકમાં, હજીમી તે ગરીબ છોકરીને રંગેરંગ ધુમ્મવાની તાંકાત, અને તલેસમ હતો. આજે ગમે એ કરતા બજાદાઈથી તેણીને પાછા અને પાછા કેપટન સોદરાખના વીચારો આવવા લાગ્યા. આહ તે કેટલો આજી નાખવા જેવો ખુશસુરત હતો, અને ગમે એ કહો પણ એકવાર ખરા દીલથી તેણે તેણીની દરકાર કરી હતી એ તો ખર જ હતું.

આવા આવા વીચારો કરવા માટે તેણી બીજીજ પળે પોતે પોતાના મન સાથે ચુસ્તે થઈ જતી ખુદા તેણીને તે મુજનો મીઠો પણ જુકડો ચેદરો, તેનો મધુર ઝેરથી ભરપુર સાદથી તેણીને દુર રાખે ! આહ શુ તે તેજ માણસ નહીં હતો કે જેણે પોતાની પ્રસલાવટથી તેણીની હાડગીનો નાશજ શોધ્યો હતો ? સમુળગી તે ગરીબ મચ્છાની હાડગી જડમુળ થીજ ઉખેડી કાઢી હતી ?

તેણી જેહમતે સાવધ થઈ, અને ભલા પીલુમાયના દોસ્તોને રીઝવવવાની કોશિશ કરવા લાગી તે મનપર કાશુ ગાખી શકતી હતી, તેણીને તેમ કરવાની હવે જાણે તમેહજ પડી ગઈ હતી તેણીએ જીવપર જોરાવરી કરી પોતાની મીઠી શરમાળ રીતે વાતો કરી, અને બેચાર મધુર માયનો માયા, જે પડી દરાવ મુજબ પીલુઆઈ ડાઁ દાવર તરફ જોતા બોલ્યા

“હવે આપણે ક્રીજ રમ્યે ” અને સર્વ જણ્યુએ તુરત હા પાડી સીવાય ડાઁ દાવર મધા જાણ્યુતા હતા કે તેને તો

પાના રમવાનો કટાળોજ હતો તેથી તેઓ ચાર જણા થઈ ટેબલ નજદીક બેઠા.

“તમેનેથી પાના રમવાનું મનનું નથી તે હું જાણુ છું” તેણે આલા પાસે જઈ કહ્યું “માહરી સાથે કનઝરવેટરીમાં આવશો ? મારી ખાત્રી છે કે પાના કરતાં ડુલો તમેને વધારે સતોશ આપશે”

તેણે જોયું કે તે ચેહરો ખુશાલીથી ખીલી રહ્યો અને આશા એકદમ તેના દીલમાં ઢોડી રહી તેણી તેની સાથે જવા ખુશી હતી એ વીચારતા તે ખુશીથી દીવાનો બન્યો.

તેઓ ત્યાર પછી તુરંતજ કનઝરવેટરી તરફ ફર્યા જ્યાં બધું શાંત એકાંત, અને ખુશખોદાર હતું, અને જ્યાં તે ખુશનુમા જઆપર, ડુવારા અને મીઠા સુવાસના ડુલો વચ્ચે ઉભું રહેતા તે છોકરીને લાગ્યું કે જાણે આ પાપી દુનપાથી તે ઘણી દુર હતી.

“હું ઇચ્છુ છું કે મધેજ આવું શાંત અને રહીઆમણું હોય અને જીદગી એક સ્વપના મીસાલ સુખમાં પસાર થઈ શકે” તેણીએ એકદમ કહ્યું અને પછી તે કમળ ડુલના એક ઝુમખા ઉપર વાકી વળી.

બે ઘડી તે દેખાવ જોતો ડોલ દાવર ચુપ ઉભો તેને લાગ્યું કે તે છોકરી આ લીલી ડુલ જેટલીજ સુંદર અને નીખાલેશ લાગતી હતી એકજ પળ વધુ અને તે પોતાના દીલનો ભુરસો રોકી શક્યો નહીં, તે એકદમ તેની પાસે ગયો અને તેણીના બંને નાભુક મખમલ જેવા સુવાળા હાથો ઝડપથી પોતાના હાથોમાં પકડી લીધા.

“આલા,” તેણે માયાથી કહ્યું—“મારે તું ને કાંઈ કહેવું છે મારા દીલમાં રમી રહેલી વાત આજે મારે તું ને જણાવવી છે અને તારે સાલળવું પડશે, કેમકે એ વાતમાં હું ઘણાજ અધીરો થઈ ગયો છું અને લાગે છે કે જાણે હું આવું ત્તાથી ગાડોજ થઈ જઈ છું”

તેણીએ પોતાની નીરમળ બધું આપો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું છતાં ખરી ખીનાનો દુરનો એક સ્વપ્નો વટીક તેને આવી શક્યો નહીં ચંદ્ર ખરીને આ ધરતી ઉપર પડી શકે એમ, કાંઈ તેણીને કહેતે, તો તે જોતલું સહેલાઈથી ધડીભર ને માનતે, મગર આ મોટો બાહોશ જ્ઞાન સ્વભાવનો નામાંકીત સરજીબન તેણીને પરણવા માગતો હતો, એ તે માની શકે તેથી બીવકુલ જ્યાં હવે ?

તેણીએ અજાણ્યથી તેની તરફ જોયું અને ડોઁ દાવરે ટુરત જોયું કે તે છોકરી તેની કહેરાની મતલબ મુદલ સમજી શકી નહોતી

“તું મારો ભેદ પારખી શકતી નથી આલા” તેણે જોશથી કહ્યું “મારો આપો સામે જોઈ તે તું જાણી લઈ શકતી કેમ નહીં ? હું એમ કહેવા માંડ્યો કે આખી દુન્યામાં મને તારા જોતલું બીજું કાંઈજ વાહાતું નથી. અને તેથી હું તું ને મારી ધણીઆણી થવા પુછ્યું તું મારે માટે દરકાર કરી શકશે ? આલા મારી મીઠી સુદર આલા, મને જવાબ દે.”

તેણી મજરાતી એક ચીસ સમેત પાછળ હટી, આખા નન્યદનમાં તે છોકરી ધરજની હતી

તેની ધણીઆણી ? આના એક ખરા ઉમદા ખવાસના બના, સાચા, અથરાફ માણસની તે ધણીઆણી થાય ? તેણીને અહેરો ફીકકા પડ્યો અને તે સુદર આખો ધારતીથી એકદમ ખુલી ગઇ

“મેં તુને હેબતારી નાખી આલા” તેણે ધણાજ હેતથી કહ્યું “મારે એટલું ઉતાવળુ થવું નહીં હવું. મેં કોઇ દીવસ હેતના બોલો અને મીઠા વચ્ચનો કોઇને કહ્યા નથી તેથી મારી બોછી આવડ મારે મને માફ કરજે આલા, મારે મનથી આ નવો અનુભવ તદનજ નવો છે બોલ, મને કેહ વાઢાલી આલા કે તુ મારી વાઢફ થશે ?”

“નહીં તે બની શકે તેમ નથી” તેણીએ આખરે ધીમે ખોખરે સાદે જવાબ કયો

“બની શકે તેમ નથી ? પણ મારી મીઠી આલા, તે બનવુજ પડશે હું તુને આખી દુન્યામા સર્વથી સુખી છોકરી બનાવીશ આણુ, વાઢાલી આણુ, ખુદાની બક્ષેશથી હું પુરતો પછસાવાળો છઉં, તારૂં દીલ ચાહશે તે અપાવી શકનાની મારામા તાકાત છે, પણ તેથીની વધારે, હું તુને મારૂં સાચા દીલનું, ખરૂં જોશદાર હેત આપશ”

તેણી જવાબ કરી શકી નહીં, પણ જેમની તેમ ફાટેલે ડોળે તેની તરફ જોતી ઉભી

“વીચાર કર વઢાલી આલા,” તેણે કાલાવાલાથી કહ્યું “વીચાર કર આલા, કે એક માણસનું સાચું અને પહેનુંજ હેત મેળવવું એ શું ચીજ છે. આજ સંધી એકખી છોકરી

તરફ ઝાખીને મે જોયું નથી તારા સીવાય એકબી છોકરી
મારૂં સુરત દીલ મચેત કરી શકી નથી જીદગીલરમા મે
કોઇ દીવસ કોઇ છોકરી તરફ હેતથો જોયું નથી, કે નથો
આજવેર મે કોઇ નાણુક હાથ પકડયો મારી આખી જીદગી
તારા હાથમા પકડાયથી છે તો વાહાલી આલા તેના બદલામા
તુ મને થોડોક સુખી નહી કરશે ?”

“ઓ મને માફ કરો ડોક્ટર,” તેણીએ ગમથાં કહયું
“મારેથી નહી બનતું ત્યારે હું શું કરું ?”

“તુ બનાવા માંગશે તો બનાવી શકશે માહરી આલા”
તેણે એકદમ ઉશ્કેરાઇ જઇ કહયું “તુ મને કહે શું તુ
મને ધીકકારેજ આલા ?”

“નહી, ઓ નહી તે કેમ બને ? એવું કોણુ હોશે કે જે
તમોને ધીકકારે ?”

“ત્યારે શું હું તુને મચુ છું ?”

“હા ડોક્ટર,” તેણીએ નીર્દોશતાથી કહયું “તમો
અચીત મને ધણુજ મોઝ”

“ત્યારે પ્રીકર નહી” તેણે પાછું ઉલટમદ બનતા કહયું
“જ્યારે હું તુને મચુ છું ત્યારે તારા દીલમા સાચું ખરૂં
હત આવતાં કેટલીક વાર ? હું તુને તે સીખવશ. ત્યારે હવે
બીજો મારે માટે તને શું વાધો છે તે મને જણાવશે ?”

“વાધો ! વાધો કાઇબી નહી ! એવું કાઇ છેજ નહી
ડોક્ટર” તેણીએ પોતાનો ચેહરો તેની તરફથી ફેરવી નાખતાં
કહયું “તમે મને તમારી વાઇફ થવા પુછોજ, અને જવાબમા
હું કેહું છું કે હું એ માનને જરાબી લાયક નથી બસ એટલુંજ”

તે સતોશ પામ્યો. તે મોટે સાદે સતોશનું હસી
વટીક પડ્યો.

“અને બસ એજ તારો વાધો છે કેની આલો ?” તેણે
ગમત પામીને પુછ્યું.

“અને તે બસ કરતાંબી વધારે છે ડોક્ટર,” તેણીએ
દુખી અદાઓ વચ્ચે જવાબ કરતાં કહ્યું.

“તે વીચારવાનું અને જોવાનું માફ કામ છે મારી
આલો. હું કેહુ છું કે આખી દુન્યામાં તું સર્વથી મીઠી
સર્વથી સાચી અને સર્વથી નેક છોકરી છે. તું ઓરતોમાં
સરસાઇ ભોગવતી જોઇએ. હું કેહુ છું કે રાત્રી વટીક તારા
જેવી એક રાણી મેળવી શકે નહીં, તો પછી એથી વધારે
મને શું જોઇએ ?”

“તમે જાણતા નથી” તેણીએ ઉઠી દીલગીરીથી કહ્યું
તમે મિત્રારા શું જાણો ?”

“અને જે વાત તું ને દુખી કરે તેવી મારે જાણવીજી
નથી તારે મારેનું માફ મત કદી બદલાશે નહીં આલો—
મે લાંબો વખત થયો તું ને તપાસીછ, ને હું જાણુ છું કે તું
કેવી છે.”

તેણે હીમતથી હવે તેની તરફ જોયું.

“મારી જીદગીમાં એક ભેદ છે” તેણીએ અતે કહ્યું
અને તે સાદા ધીમે અને ગભીર હતો.

“હું તે જાણુ છું આલો” તેણે જવાબ કર્યો. “મે જ્યારે
તું ને પહેલી જોઇ-જવાન, ખુબસુરત અને તે છતાં દુખી—
ત્યારે મે મારા મનથી કહ્યું કે આ છોકરી બધાં કરતા

જુદીજ તરાહની છે એની જીદગીમાં કાંઈ બેદ છે આલા, મીડી આલા, મને હા કહે, અને મારી મહોરદાર થા જે હુ તારી ઉપર કેટલો ભરોસો રાખુ છ તારો તે શુ બેદ છે તે હુ પુછવાનીની દરકાર કરતો નથી તે જેથી હોય તે તારી પાસેજ સાચવેલો રહેવા દે મારી આલા, જેમ ખુદાની સમ્યાપ્તમાં હુ માનુ છ, તેટલોજ ભરોસો અને નીશ્વાસ મને તારામાં છે ”

થોડી પણ વળી ત્યાં સ્નાતી પથરાય જે પાળી ડોઁ દાવરનાજ ધાડા ગબીર સાદે તોડી

“મને જવાબ દેની આવા ? તુ શુ બોલેછ તે હુ સમજી શકતો નથી એ સજ્જદો તો એટલા ખુદ્દા હોવા જોઈએ કે તે હુ પુરત સાબળી લેઉ બોલ તારો જવાબ મને જણાવ, આલા ”

“હુ — હુ વીચાર કરી કાલે તમોને જવાબ જણાવશ, ડોક્ટર ” તેણીએ અચકાને ધીમે સાદે કહ્યુ અને તે વાત હવે અહીજ બધ પડી આલા ગુચવાડાથી ભરેલાં મને, અને ડોઁ દાવર ભગાર આશા સાથે હવે અદર ગયા અને પીતુ-માયનાં બીજા પરોણા સાથે બેળાપ ગયા તે છતાં તે જરા શકમદ હતો । તેણી જવાબ આપતાં એટલી અચકાપ કાંએ ? તે શુ જવાબ આપશે અને કાલ ક્યારે પડશે તેનો અધી રાખ્યો વીચાર કરતો, તે એ પછી થોડીજ વારમા પોતાને ધર ચાલી ગયો

પ્રકરણ ૪૪ સુ.

“ કરવું — કે નહીં કરવું ? ”

આ બીજી વખત આજ્ઞા માટે પોતાની જાગૃતીનો સવાન પોતાના હાથમાં પકડી રહી હતી. આ બીજી વખત મોહત જીવતનો સવાલ હોય તેવી મોટી ગભીર, જોરાવર લાલચ સામે તેણી લડત ચલાવી રહી હતી.

પીલુમાયના ત્રણે પરોણાના જવા પછી તેણી પોતાના રૂમના એકાંતમાં જઈ ગભીરાઈથી મોટી રાત સુધી વીચાર કરતી બેસી રહી.

ડાઁ દાવરની લગનની માગણી તેણીએ હઝારો અળખાની વચ્ચેજ સાંભળી હતી. તેણીએ હમેશાં તેને માયાળુ ધાર્યો હતો, છતાં આવી રીતે તે પોતાના દીક્ષના ઉડાણથી તેણી માટે દરકાર કરતો થયો હતો. એમ તો સ્વપ્નેથી ખ્યાલ તેણીને આવી શક્યો નહીં હતો.

તેણી ધારતી હતી કે સુખના દરવાજા તેણી માટે તો હમેશાંના બધાં થઈ ચુક્યા હતા. કેાંઈના સુખને તે લાયકની હતીજ નહીં નાદાનીથી જે એક ભુત કરી તેણીએ હાથે કરી પોતાની જાગૃતીનું સુખ કચડી નાખ્યું હતું, અને બધાની આંખોમાં પોતાને હલકી પાડી હતી, પોતાનું પાક નીરદોષ નામ નીચું પાડ્યું હતું, અને છેવટે જે રીતે દુખી થઈ હતી, તે બધું જોતા તે કમનસીબ છોકરીએ ખરા દીલથી માન્યું કે તે કેાંઈના સુખને લાયકની હવે હતીજ નહીં.

જે તે પોતાની જીદગીમાં એ એકજ બેદ, એ એકજ લુલ્લ ભરેલુ પગલુ ડાઁ દાવરથી છુપાવી તેની સાથે પરણે, તો ત્યાર પછી તે એક મોટા નામાંકીત, ઉમદા ખવાસના લાખમાં એક મળે એવા નેક આદમીની ધણીઆણી થાય, તેની દોલતની માલેક થાય, તેના મોટા બગલાની શેડાણી થાય, અને છેવટે સર્વ ઠેકાણેથી માન અને ચાહ પામતી ફેશનેબલ સોસાયટીમાં લેડી ગણાય એ તો ખરૂં જ હતું

અને વખત જતા તેણી, નાના નીરદોશ, સુદર મીઠા બાળકોની માતા થાય, તેઓ તેણીને “મમાના” પત્ર મધુર નામે બોલાવે અને એકવાર પાછી જીદગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલ પસાર થાય એવી ઘણું સજનીત હતું

વળી વખત જતા તેણી ડાઁ દાવરનીમી ધણી દરકાર કરતી થાય એ બનવાળેજ હતું પોતાના પહેલા સાચા હેતથી નહી, પણ, ધીમા, ખરા અને હમેશના હેતથી તે સદા તેને ચાહી અને વફાદાર રહી શકે, જાતી, સુખ, પૈમા ટકા, હેતવ તો બલો ધણી, અને દરેક ઉમદામાં ઉમદા ચીજ તે ચાહે તો હવે તે મેળવી શકે તેમ હતું

અને જે તે ડાઁ દાવર સાથે પરણે તો ને બધું સુખ સહેજમાં મેળવી શકે શું નેમ બની શકે ? પોતાની જીદગીનો મોટામાં મોટો બેદ છુપાવી ઠમાઈથી તે ને બલા જવાન સાથે પરણી શકે ખરી ? પોતાનો હાથ તે અગીર માણસના સદા તેણીને દુખ અને સકટમાંથી બચાવવા તત્પર રહેલા જોરે-મદ વ્હાલા હાથમાં મુકી હોંમત અને ખરી નીદોશતાથી કદીથી ને તેના સોહામણ્યા માયાળુ ચેહરામાં જોઈ શકે ખરી !

અને એક બોલમી પોતાની જીંદગીનો, પોતાના બેદનો, પોતાની ભુલનો અને પોતાના દુખનો, તેમજ કેપટન સોરા-
બની સરમબરેલી દમલખાજનો ખરા બધા ડાં દાવરને
નહી કહી તેને તે વાતથી અજાણજ રાખી તેની સાથે
પરણી જવું એવો એક જોરાવર ખ્યાલ તેને થયો. એક
જોરાવર તેને લાલચતેને થઇ અને તેણી એ લાલચને લમલમ
સરણ થઇ ગઇ. તેણે તેણીને ખતીખતીને કહ્યું હતું
કે તેણીનો બેદ જાણ્યા તે જરાખી આતુર હતો.
નહી ત્યારે એટલો એ બેદ તેનાથી છુપાવી તેની સાથે પરણી
જવામાં નુકસાન થુ હતું એમ કરી સામી તેણી તેને સુખી
કરતી હતી જે બનીપ્યમા કદી પાછું કેપટન સોરાબને મળ
વાનુંખી થાય તોપણ તેણીની ખાત્રી હતી કે તેણીનો બેદ તો
હમેશ માટે જળવાયલો અને છુપોજ રહી શકે થુ ત્યારે
તેણી તેની સાથે પરણે ? હામથી છેતરીને પરણે ? એક
જોરાવર લાલચ તેણીને થઇ આવી

ખુદા સાહેબ હતો કે તેણીએ કેટલું ખમ્યું હતું પોતાની
એક ભુલ કે ગફલતી, કે પાપ, કે નાદાની કે જે કહો તે,
માટે તેણીએ પુરતા ખમ્યું હતું તે એકજ ભુલબરેલા પમલા
માટે તે કાચી છોકરીએ પુરતા કરતાખી વધારે સહન કર્યું
હતું તેના પાપનો પશ્ચાતાપ તેણીએ પુરેપુરો કરી લીધો હતો.
તો થુ હવે આ-સ મળતો હતો ત્યારે તેણીએ સુખી થવું
નહી ? તે સદા બધા ડાં દાવરને ચાહી વફાદારીથી રહી તેને
એક સાચી બધી અને ખરી હેતવતી મોહોરદાર પુરવાર થઇ
તેને સુખીજ કરી શકશે એમ તેની ખાત્રી હતી અને તેણીએ

છેક મોડેથી સુવા જતી વખતે નકી ઠરાવ એજ કર્યો કે બીજો દીવસે ૬૦ દાવરને 'હા'નોજ જવાબ કહેવો.

પણ તે જતા એ ઠરાવથી તે સતોશ પામી નહી તેણી ઉંધી વટીક શકી નહી તે કેટલો સાચો, અને સચ્ચાઇને ચાહનારો માણસ હતો, કે તેને એમ છેતરી તેની સાથે પરણવાના ખ્યાલે તેણી ઘણી દુખી થઇ કંઇ દગાઇ આપી ખરાબ હોઇ શકે? એક માણસને દગી તેનું સાચું ઉમદા હેતુ તેની જલાઇ, તેની માયા, અને તેનું દીલ, આવી નાલા-એક રીતે પડાવી લેવું ?

“જો હું એવણને એમ છેતરીને પરણુશ તો માહારી ખાતરી છે કે ખરું સુખ શું તે હું જાણવાની નથી” તેણી એકલી એકલી વીચાર કરતી પોતાના મન સાથે પટપટી “હું અદરને અદર મુઝાઇ નાહોક દુખી થયા કરશ. એ સાચ્યા જલા માણસની જલાઇનો બદલો આવી ખોટી રીતે નાળવાનો મને મુદલ હક નથી.”

તેણીનું દીલ, જીગર, મન, અને તેના આખા દીલની લાગણીઓ ચીસ પાડી તેણીને એ પગનું ભરવા અટકાવતુ હતુ તે અમીર ખવાસના ખરાજ સાચ્યા માણસને એ બેઠથી વાકેફ કરી દેવા એક અનાજ છેક તેણીના બીતરમાથી તેણીને ચીસ પાડી કહેતો હતો ત્યારે હવે તેણીએ શું કરવું ?

“જો હું માહારી કાહાણી એવણથી છુપાવી પરણુશ તો હું અક જુડી જીદગીએ જીવેલા કહવાવશ, હું કોઇ દીવસ હીમતથી એવણના ચેહરા સામે જાઇ શકવાની નથી અને તે જતા જો સચ્ચાઇથી હું એવણને વાકેફ કરે, તો

માહારી ખાતરી છે, કે એવણુ એટલા સાચ્યા અને નેક ખવાસના છે કે પાત્રી કદી મને ચાહ અને માનની લાગ-ણીથી જોઈ શકવાના નથી ” તેણી વીચારતી હતી એ ખુદા ત્યારે હુ શુ કરું ?”

આખર સારી સમજ તેણી ઉપર ફાવી તે એકજ મોટી લાલચ તેણી હટાવી શકી ખરી અને પાત્રી તેણી, હોંમતવાન સાચી આલા બની ગઇ, તેણી નરમી અને બલા-ઇનો લાભ લેવો તેનાં કરતા તેને સાચી ખીનાથી વાકેફ કરી પોતાની સરજતને શરણુ થવુ એવો તેણીએ છેલ્લો નકકી દરાવ કર્યો

તેણીની ખાતરી હતી કે તેણીએ આ ખરૂં જ પગલુ બધું હવુ કેમકે હવે તેણીને વધારે સારૂ લાગવુ હવુ તેણીનુ દીલ હલકુ પુલ જેવુ થઇ ગયુ હવુ, અને નીરાત લામતી હતી થોડીજ પળમાં બદલીના પવીત્ર કલામો પોતાનાં મુખ ઉપર લઇ તે ઓકરી તુરત એક ખુશાલ, બચ્યા જેવી નીર્જીશ મીઠી ઉધમાં પડી ગઇ

પેલી તરફ રાત્રે પાછો ફરતા ડો. દાવર જવારે પીતુ માથને મળવા મથો હતો ત્યારે તેવણે હરતે ચેહરે તેની તરફ જોયુ હવુ, તેના સોહામણા ચેહરા ઉપરનો ઝાપ તેવણને ગુચવાવી નાખતો હતો તે છતાં એ વીશે તે લલા ખાતુ કશુંજ બોલ્યા નહીં અને ફક્ત માયાથી હસ્યાં

“તુને સુખ ઇચ્છાની મને રમ છે કે શીરોઝ દીકરા ” તેવણે માયાથી કહયુ “તાહરા ચેહરા ઉપરથી તો કાઇ માલમ પડતુ નથી ”

“કારણ મનેખી હજી કાષ્ઠજ માલમ નથી માયજી”
તેણે કહ્યુ “હુ તમોને હજી કહી શકતો નથી કે મારી આખી
જીદગી સુખી થવાની છે યા દુખી !”

“એમ ? ત્યારે તે હજી એની સાથે વાત કરી નથી ?
તુને શુ તક મળી નહી ?”

“નહી તેમ નહી, તક તો મને ધણી મળી અને મે
મારી ઉમેદવારીખી રજુ કરી ખરી પણુ હજી જવાબ માટે
કાલે સવારે મને પાછુ આવવાનુ છે”

“એ વાત મને કાષ્ઠ ઠીક લાગતી નથી” તેવણે ગ બી-
રામથી કહ્યુ “જો એ છોકરીને તારે માટે દરકારજ હોય
તો પછી એમાં વળી વીચાર શાનો કરવાનો હોવો જોઇએ ?”

તે તેણીને અને પોતાને એટલો સાચો હતો કે પોતાના
હોઠ ઉઘાડી તેવણને કહી શક્યો નહી, કે આલાની જીદગીમા
એક ભેદ હતો. અને તેથી તે જવાબ આપવા પહેલાં લગાર
અચકાતી હતી

“એ જરા જવાબ માટે ગુચવાતી દેખાઇ” તેણે તે
ઉપરથી તુરત પીલુમાયનાં મનનુ સમાધાન કરતા કહ્યુ
“એટલે મે તેને વીચાર કરવાનો ટાઇમ આપ્યો માયજી તમે
મારે માટે એટલાં શીકરમદ થાઓ ના ખરી વાત છે કે
એના એકજ જવાબ ઉપર મારી આખી જીદગીનો સવાલ
લટકેલો છે, છતાં હુ તમોને ખાતરી આપુજ કે તે જેખી
જવાબ હોશે તે હુ સખુરીથી સહન કરશ”

એમ છતાં તે રાત્રે તેને એના એજ વીચારો આવ્યા

ક્યા શા માટે આવા જવાબ કરવા પહેલાં એટલી ગભરાતી અને અચકાતી હતી ? શુ અતેમી તે તેના મનનો ચાહેલો ખજાનો મેળવવા નશીબવાન થશે કે નહીં ? એના એજ ખ્યાલ કરતો તે અધકચરી ઉઘે અને સુષ્ટ ગયો.

પ્રકરણ ૪૫ સુ

• ‘અરે છોકરી’ તે આજે મારે ખુન કીધું
હતે તે હજી પરવડતે !”

ખીજી સવારે ભલા પીલુબાપએ દરાવ કર્યો કે અને એટલો ચાન્સ ડોઁ દાવરને આલા સાથે મળવાનો આપવો. તેણી જ્યારે તપ્યાગ થઈ નીચે આવી ત્યારે ધણી સુદર છતા શીકકી અને રાત્રે જરાયર ઉંવાઈ નહી હોય તેવી લાગતી હતી અને આ બધી નીશાનીઓ જોતા પીલુબાપએ ગભીરાઈથી માથું ધુણાવ્યું.

“આ કામ એક સુખી છોકરીનો ચેહરોજ નથી” તેવણે મનથી વમાવ્યું. “મને તો લાગેજ કે મારો ગરીબ શીરોઝ કોઈ દીવસ એને જીતી શકવાનો નથી તે છતાં એ છોકરીમા એવું તે શુ હશે કે જે તેને ખીજી બધી છોકરીઓ કરતા જુદી પાડેજ ? હું નહીં ધારતી કે આખા હિંદુસ્તાનમાં કોઈખી એવી છોકરી મળી આવે જે શીરોઝ જેવા માણસને ના કહે જો હું પોતે હમણાં છેઉ તેનાથી ત્રીસ વરસ નાની હતે તો નકકી એને નાઉમેદ નહીજ કરતે—જો એ મને પૂછતે તો

“આવા” તેવણે નારતા વખતે એમ છતા ચોખે
ચાપી જોયો “હુ બાહેર જાઉં છું તું મારી સાથે આવેજી ?”

“ડોઁ દાવર મને તો મળવા આવવાના છે તેથી
મારાથી આજે નહીં બનશે, માયજી” ધીમે ઠંડો ઉતર મળ્યો

અને તે જવાબ સાંભળી તેની ઢપ ઉપરથી પાછા જતા
પીંડુમાય ડોઁ દાવર માટે ખરા દીલથી રીકરમદ થયા
“ત્યારે તેવણને એન્ટરટેન કરવા તું ધરમાજ રહેજો મારી
દીકરી, હુ જઈ આવજી ”

અને ડોઁ દાવર સાથની એ મુલાકાત અટકાવા ખાતર
આજા કપ્પમી આપતે એક બાબદ માટે તો તેણી નકકી
હતી, અને તે એકે સાચ્યે સાચ્યી ખીનાથી તેને વાકેફ કરવો
પછી ગમે એ થાય તોખી. પણ તે કેમ કરવું ? પોતાના હોઠ
ઉઘાડી આવા જલા જોલા અને ઉમદા માણસનું દીલ કેમ
કચડી નાખવું ? તે, કે જે તેણી ઉપર પુખ્ત ભરોશો અને
વીશ્વાસ રાખી બેઠો હતો તેનું દીલ કેમ તોડી નાખવું ? શી
રીતે તેને સચ્ચાઈથી વાકેફ કરવો ?

પીંડુમાઇના ગયા પછી આજા ડરોઠ ગરમમા ગઇ, અને
એક સોફા ઉપર પછડાઇ ગભીરાઇથી રીચાર કરવા લાગી
તેણી પોતાના ખ્યાલોમા એટલી તો ચકચુર થઇ ગઇ હતી કે
બારણ ખુલતાથી તેણીએ દીડું નહીં ડોઁ દાવર ધીમેથી
અંદર આવ્યો અને જે મુદર પીકચર તેણી રજુ કરતી હતી
તે જોતો એ ધડી મોજથી થોભ્યો. પછી તેણી જાણી શકે તે
પહેલા તો દુરત તેની પાસે આવી ઉભો અને જોશથી તે

નાના હાથે પોતાના હાથમા પકડી લીધા

“ઢાલી આલા ” તેણે ધણાજ હેતથી કહ્યુ “હું મારા જવામ માટે આવ્યો છું, અને હું “નાનો” જવાબ લેનાનોજ નથી ”

તેણીનો ચેહરો શીકો મારી ગયો તે નાનુક હાથે તેના હાથમા પકડાયલા થરથર ધ્રુજ્યા અને શકતી માટે એક ખરા દીલની બદગી તેણીના દીલમાથી નીકળી પડી

“ ડાઁ દાવર,” તેણીએ ધીમે સાદે કહ્યુ “છેનટનો ચુકાદો કરવાનુ તમારા હાથમા છે મારા નહી મારે જે કહેવુ છે તે તમે સાંભળો, અને પછી તમોને કાવે તે નકકી કરજો ”

“ત્યારે તો તુને મારી પોતાની તરીકે માનવાનો મને હક છે ” તેણે ફતેહથી કહ્યુ “મારે માટે એકજ ચુકાદો છે કે એકજ હરાવ ઉપર આવી શકુ, અને તે એ કે તુને તુરત મારી વાછફ બનાવવી ”

“પહેલા મને સમજો ” તેની પાસેથી દુર ખસી જતા તેણીએ જવામ કર્યો “અને માહારી ખાતરી છે કે તે ખુલાસો સાંભળ્યા પછી તમો મને કદી ચાહી શકવાના નથી કદી માનના લાગણીથી જોષ શકવાના નથી ”

તે એક પણ ડધાઇ મયો પછી બીજાજ મીનીટે તેણે હીમતથી પોતાનુ ડોકુ ખડુ કર્યુ અને તુચ્છકારનુ ધીમું હર્યો.

“મારે માટેના તમારા વીશ્વાસ માટે હું તમારી ધણીજ આભારી થઈશ, ડાંઠ દાવર” તેણીએ આગળ ચલાવ્યું “પણ હું કેહું કે આ ધરતી ઉપર આપણે એક ખીખરને મળ્યા તેથી હું ધણીજ દીલગીર છઉં હું ખર કેહું કે હું મુદલ તમારા હેતુ અને વીશ્વાસને લાએક નથી’

અહીં તેઓ વચ્ચે ગભીર ચુપકાદી પથરાઈ ડાંઠ દાવરે એકરો સેહજ વીચારવત લાગતો હતો અને જ્યારે પાછી આલા બોલી ત્યારે તેણીના એકરો ઉપરથી લોહીનું ટીપે ટીપું ઉઠી ગયેલું હતું તેણીના હોઠો ધરજતા અને લાગ્યેજ અવાજ કાઢી શકતા હતા

“મારી જીદગીમા એક બેદ છે તમે તે પારખા સકતા નથી, ડોક્ટર?”

“નહી” તેણે અજબ થતા જવાબ કર્યો “અને મારે તે જાણવોજી નથી તું મને હા કહી સુખી કર-એજ માહારે માટે બસ-છે, કેમકે તું જાણેછ તેમ તારી નેકી અને નીરદોશતામા મને પુરતો વીશ્વાસ છે”

“પણ તેમાજ તો તમારી જીલ છે, ડાંઠ દાવર” તેણીએ હીમનથી તે એકરાર કરતા કહ્યું “તમે ધારોછ તેની નેક લક્ષી બોલી અને નીરદોશ હું છઉંજ નહીં મારી જીદગી દગ્ગ્યાન કરેલી મારી એક જીલ, મફલતી અને તેનું એક દુખ અને પ્રશ્નતાની કાઢાણી મારે તમોને કહેલી છે”

“તું જીન કરે—તું મફલતી કરે? આલા?” તરુ અજબનથી જીમ પાડી “તું? તું મારી આલા?”

“હા હુ,” તેણીએ ખોખરે સાદે કહ્યું. “તમે ધારો છ તવી હુ નથી ડોક્ટર”

“હુ ધારું છ તેવી તુ નથી ?” તે ડોક્ટરે શીકે ચેહરે ખુમ પાડી “હુ એ માની શકતોજ નથી”

“પણ તેમ છતા તે ખરૂં જ છે ડોક્ટર ! અને મારી આખી કાઢાણી હુ તમારી આગળ રજુ કરશ પછી તમે મને તે ઠરાવ ઉપર આનજો. સમજો,” અને તેણીએ દુકમા શરૂ કર્યું

“વરસો ઉપર જ્યારે હુ નાની અને ધણી દુખો હતી, જ્યારે મને ચઢાનાર અને સારી રીતે રાખનાર કોઈ હતુ નહી, સિવાય મારા એક પ્રુદ અને તેવણુ તો ધણા કરડા અને ખરાબ હતા ત્યારે મારી જીદગીમાં એક એવો માણસ આવ્યો, જેને મને પોતાના ખુબસુરત, દમામદાર દેખાવે અને મીઠા મધ જેવા હેતવતા માયાળુ શબ્દોએ જીતી લીધી

એક દીવસ, રવીવારના તે ગળીયામણા ખુશનુમા દીવસે ઝાડો અને ખેતરની લીલોતરી વચ્ચે તેને મને પરણવાની મરજી બતાવી તેને મને સમજાવી કે આપણા ધર્મમાં લગનના જે થોડા પવીત્ર શબ્દો હતા તેજ ખરા અને પુરતા હતા બીજી બધુ તો અમરથુ પોકળ અને હળગ જેવુ હતુ અને જો તે સાચ્યા બોલોજ જો કોઈની બોલે તો એક બીજા સાથે લગનના ગાઠથી બધાયલા કહેવાય તે શબ્દો તે બોલ્યો, અને મારી પાસેથી બોલાવ્યા અને હુ બોલી કાચા નાદાન છોકરી તે વખતે એ બધુ ધડીભર ખરૂં જ માની ખેઠી

ત્યાર પછી તેણે મને પોતાની સાથે લઈ જવા માગી

પણ મેં સેહેજ આનાકાની કરી મને એટલી નાની અને નાનાન હોવા છતાં હું એટલું તો બરાબ સમજતી હતી કે હું આ વાજમી પગલું ભરતી હતી નહીં પણ મારી આડી અક્લ મારી સામે થઈ જાયે માઝ નસીબજ રહેયું હતું, અને તેની મેં નાદાન બેવકુફ જેવીએ બધું કશું કરી, તેની સાથે જવા તક્યાર થઈ ગઈ

“અમે જ્યાં બેઠા હતા ત્યાંથી દુર વેરનો દેખાતો દેખાતો કેથથીક દેવળના વટના મીઠા નાદ અમને બરાબ ચાલળાતા હતા, અને સામેથી દેખાતી અગીયારીનું પત્રીત મકાન બરાબર હું જોઈ શકતી હતી, જે આપણા બુલ્ડે ધર્મ અને પત્રીત્રાઈની મને બેવડી અને ચોવડી જોશથી યાદ આપતી હતી, તે છતાં હું નાદાન હતી-નાની હતી-અને તે જવાનનો કહેલો બોલેબોલ માનવા જેવી બેવકુફ હતી મારી માતા હતી નહીં, કે મને એ કામથી વાગે મારો પીના તે વખતે હાથાત હતા નહીં, કે મને સમજાવે મારા એક પુછ ફકત હતાં, જેવણના દુખ અને બુલ્ડેથી બચવા ખાતર મેં વધારે મજબુત ફરાવ કર્યો કે તે જવાન સાથે ચાલી જતું અને હું ગઈ

“અને હું ગઈ તેની સાથે હું ચાલી ગઈ અને નજ-ફીક બે વરસ તક રહી અ તે એક દીવસ ખરો બેદનો ભડકો પુટ્યો તે નો કોઈ તેના સરકલનીજ બાતુ સાથે અદરાયલો હતો, અને હવે મને છોડી તેણી સાથે પરણવા ચાલી જતો હતો તેને મને સમજાવ્યું કે લગનની કીયા અને વચનો માટે તેણે મને કહ્યું તે બધું બોલું હતું. અને હું તો તેથી પહેલે

જેવીજ છુટી હતી મેં એ વાત સાલળી મને જીવથી મારી નાખવા તેને કહ્યું. પણ તેને તેમ કયું નહીં. અને મને છોડીને ચાલી ગયો. ખસ ત્યાર પછી અમે મળ્યા નથી તે જવેજ કે મરી ગયો તે વડીક હું જાણતી નથી ”

ડા. દાવરે બોલેબોલ મુગે મોહડે ચુપડીદીમાં સાલળ્યો. દરેક શબ્દ તેની જાતીમાં તીરની માફક ખુચતા હતા અને તેનો ચેહેરો મોત જેવો શીકકો હતો.

“પણ તેમાં તારો વાક કહેવાય નહીં આલા તુ ને તો છેતરવામાં આવી હતી તારી ઉમર યુ’ હતી ત્યારે !” તેણે હજીબી આશ્ચર્ય પુછ્યું.

“હું સોળ વરસ પુરા કરી ચુકી હતી લગભગ સતર વરસની હતી તે જતા એટલી મોટી તો હતીજ, કે ખરે શું અને ખોટું શું તે સમજી શકું ’

“તું માઆપ વગરની નાહાની સતર વરસની નાદાન છોકરી હતા, આલા ધરખારથી દુખી, એકલી અટલી હતી એટલે એ મુજ ચડાળ જવાનને તારા જેવી બોળી બાળીને સમજાવી પઠાવી લેતા મુશ્કેલ પડ્યું નહીં ”

તેણીએ દુખતું એક સુકડું ડચકું ખાધું.

“એક બોલખી તે જવાનની સામે બોલો ના ડોક્ટર-એક બોલખી નહીં પ્લીઝ એ વાત હવે વહી વીટી ગઈ છે ”

તેનો ચેહેરો ચુસ્તાચી લાલ મળ્યો અને તે એક કદમ આગળ આવ્યો.

“આલા,” તેણે એકદમ જોરાથી કહ્યું. “આલા, મને હું એ કોણુ છે ? મને એ બદમાશનું નામ જણાવ કે એને જોધી કાઢી તારી આખી જીદગીનું સત્યાનાશ વાળના માટે હું એને એની લાયક ફેગે પુગાહું. મને એની એનાખ આપ આલા.”

“નહી” તેણીએ ધીમે સાટે જવાબ કરતા કહ્યું. “જેવા દ્યો ડોક્ટર, એનેમી કદાચ મારી માફકજ પુરતું ખમ્યુ હશે એનેથી એના પાપનાં સગ્ન મળી ચુકી હોશે.”

૫ળી પાછી ત્યાં ભયભીત ચુપકીઠી પથરાઈ જે દગ્-મ્યાન આલાએ નાચારીથી ડોળ દાવરના સોહામણા મદાનગીભર્યા, પણ હાનના દુખી, ઊતરી ગયલા એહરા તરફ નેચા ક્યું તે એહરો ડરડો અને દુખી જણાતો હતો.

“એ મને ધણો સખ્ત ફટકો છે” તેણે આખરે કહ્યું. “ધણો સખ્ત તેટલોજ ધાતકી ફટકો, આલા.”

“હું તે જાણુ છું” તેણીએ રડતે સાટે કહ્યું. “જો હું ચાહતે તો આનો એક હરફથી તમોને કહ્યા નગરજ તમારી સાથે પરાણી શકતે ડોક્ટર પણ નેમ કરવાનું મારે મનજ આધ્યુ નહી તમારા જેવા નેક ભક્ષા અને ખરેખરા ઉમદા મદગ્ધને હું છેતરી શકી નહી હું જાણુ છું કે હું રમેરગ નાલાએક છેઉ તમારા પગ નીચે મને કચડી નાખો તેથી વાજખીજ કહેવાય.”

એક પગ ડોળ દાવરે પોતાનો એહરો પોતાના અને નેરાવર હાથોમાં ઢાળી પીધા-અને તેનો જોગવર આકાર એ

નહી દુખથી ધરણ રહ્યો તેની જાતી ઉપર નીચે થવા લાગી અને આલા તુરત તેને સમજાવતી પાસે દોડી ગઇ

“હવે બધું ફોકટ છે” ડોઁ દાવરે ગભીરાઇથી કહ્યું “હવે કાપળી ખોલેલું આ બનાવ મને લુલાવી શકશે નહીં જે તે મને કહ્યું હતે આલા, કે તે ખુન કીધું જ નો તે હું તુને માફ કરતે પણ આય બામદ નહોજ ”

“હું સમજું છું ડોક્ટર-કે તમે બધું માફ કરી શકો- સિવાય મારી આ ભુલ,” તેણીએ એવા તો ગભીર નાસી-પાસીથી ભરેલા સાદે કહ્યું, કે ડોક્ટર દાવરે ઝટ ઉપર જોયું

“જો સમજ આલા” તેણે જેહમતે સમજાવ્યું “મને તો એક એવી બધરી જોઇએ, કે જે આચારવીચાર અને કામમા શુધ, સાચી, નેક, નીર્દોશ અને મને પોતાનું સાચું પહેલું હેત આપી શકતી હોય. મારી બધરી, મારા વરની ધણીઆણી, અને રાજ કરતી રાણી, તેવીજ હોવી જોઇએ હું બધું લઇ ચલાઉ-પણ એ ચીજમા હું ધણે ચીવટ છેઉ એક તો ઠગાઇ હું કદી માફ કર નહીં અને બીજું, તે જેવી કરી તેથી ભુન, યા ખતા, યા પાપ કે ગફલતી જે કહો તે, એ હું સુદલ માફ કરી શકું નહીં ”

“તમે ખરા છેઓ ડોઁ દાવર” આલાએ નાચારીથી કહ્યું “તમારા આવા નેક વીચારો અને ઉમદા ખવાસથી તમે આ સિવાય બીજા ઠરાવ ઉપર આવી શકોજ નહીં એ હું જાણું છું—હું જાણું છું કે હું ખીલકુલ નાલાએક છેઉ

મગર મારો બચાવ એટલોજ છે કે મેં જે વખતે વગર વીચારે એ પગલું ભર્યું ત્યારે હું નાની નાવારેસ દુખી અને નાદાન હતી અને તે, કે જેણે મને આવી શરમભરેલી રીતે કહી છે, તેની ઉપર પુર ભરોસો રાખી બેઠી હતી ”

“આલા ” તેણે ખોખરે સાદે કહ્યું “હું તદ્દન ગુચ્છવાઇ ગયોછ મને વીચાર કરવોછ—મને થોડીવાર એકલો છોડી જશે ?”

અને નેણી તુરત તેને પોતાના ગમખવાર ખ્યાલો સાથે એકલો સુકી બીજીજ પળે ચાલી ગઇ

જ્યારે તે એકલો પડ્યો એટલે પહેલીજ ચીજ જે તેણે કરી તે એ હતી કે પોતાના અદમવાળેલા હાથો ટેબલ ઉપર સુકી તેમા પોતાનું ગુચ્છવાડાથી નુમત્તુ માનું પટકી નાખ્યું

આજ સુધી કોઇમી નાસીપામી કે દુખ તેને આટલું સતાપી શક્ય નહોતું, તેના જેવા એક ઉચ્ચ, અશો વીચારનાં, સ્વમાન, નેકી, અને પાકીમા માનનારા, પ્યાર વીશ્વાસ અને ખુદમા સત રાખનારા માણસ માટે આ એક સખત ફટકો હતો. ઓરત જાત માટે તેને ઘણું માન હતું તે તેઓને મોટે ભાગે સાચા, બહાદુર અને કોઇમી લાલચ સામે ટકી રહેનાર માનતો હતો. જ્યારે આલાને તો તેને એક શીરસ્તોજ માની લીધી હતી ત્યારે તેણીજ તેને આવી પોતાની નબળાઇ અને નાદાનીની આ વાત કહેતી હતી એ કેવો મજબ, એ કેવો સીતમ

“હું નાની છતાં ખરૂં થું અને ખોટું થું તે જાણી શકના જેટલી તો મોટી હતીજ ” આ આનાના બોલો તેને

સતાપતાજ રહ્યા કચુલ કીધુ કે તે કોઈ મુજબે તેને ફસાવી, પટાવી, સમજાવી, અને છેવટે મનાવી લીધી કચુલ કીધુ કે ધડીભર નાની નાદાન આલાએ બોલાપણામાં તેને સમજાવેલુ બધુ માની લીધુ, જે રીતના બોલો બમડી જમ લગન ખરી રીતે કરેલા હોવાનુ તેને કહ્યુ તે ધડીભર તે નાદાન છોકરીએ માન્યુબી હોય, મગર એટલુ તો ખરૂં કે તે છતા પોતાની વાલીની રમ વગર છુપાછુપ એક પરાયા સાથે નાહાસી જવાનુ સારુ કામ હતુ નહીં, એમ સમજવા છતાં તણી તેની સાથે ગઈ હતી અફસોસ એવા કમીના મરદો અને નાદાન ઉછાછળી બેઅકવી છોકરીઓ માટે સદ હઝાર અફસોસ

“એ ખમવુ ધાનુ બારી લાગેછ એ ખુદા એ ખમવુ કેટલુ બારી લાગેછ ” તે બમડયો તેણે તો દાહાડાઓ અગાઉથી આ મીડુ સુગંધી પુલ પોતાના તાબામાં લેવાનો વીચાર રાખ્યો હતો, તેણે હજારોવાર તે ખુમસુરત, નીરદોષ, સાચી અને આરત જાતમાં સરદારી ભોગવવા સરખાવી તેને મનથી આ ઉમદામાં ઉમદા છોકરીને પોતાના દીત અને મકાનની રાણી બનાવવાના રૂપના જોયા હતા, જ્યારે તેણીએ તો પોતાનુ દીત, પોતાનુ મન અને સર્વસ્વ એક નાલાએ-કને અર્પણુ કીધુ હતુ જે વગર દયાએ તેણીનુ નાજુક કોમળ અત કરણુ તોડી નાખવા જેવો કરપીણુ બેહ્યા પુરવાર થયો હતો. અને તેના સાચા હૈન અને વીશ્વાસના બદલા તરીકે તેણી પામે હવે કાંઈ હતુ નહીં

ત્યાર પછી તેના ખ્યાલો શુરસાથી એકદમ પેલા નાલા-

એક જવાન તરફ દોડ્યા તે કોણ હોવો જોઇએ ? આરી એક ગરીબ નાની નીરદોશ ફક્ત સત્તર વરસની નાદાન છોકરીને જીતી તેણીની જીદગી કચડી નાખનાર કોણ બદમાશ હોવો જોઇએ ?

“જો કોઇ દીવસખો હું એને શોધી શકું તે મધા ઓનરેબલ માણ્યો. એને ધીકારતા થાય એમ કરે યાદ ખુદા એવો એક કરપીણ માણસ આ ધરતી ઉપર જીવે. જોઇતોજ નથી ” અને એ ખ્યાલો કરતા ગુસ્સાથી તેનું લોહી ઉકળી આવ્યું તેની આખો ધારતી ભરી રીતે ચમકના લાગી

“મારી બહાલી આણા ” તે દયાથી બમડ્યો “માની મીડી નીરદોશ નાની આણા ” અને તે પાછો ધણા ગભીર વીચારોના ઉતરી ગયો. આ ગરોબ છોકરી હાલ એમ દુખી થઇ મુઝાતી હતી ત્યારે તે નાતરસ ધાનકી જેવાન હાલ કયા હશે ? શું તે પોતે સુખી હશે ?

“મેં આજ સુધી કદી કોઇનું જીવ ચાહ્યું નથી ” ડાઁ દાવર ગુસ્સાથી પટપટ્યો “પણ આજે હું ખુદા પાસે અરજ કરું કે તે કે જેને મારી પાસેથી આજાન ખોવાડી છે તેની ઉપર જુરામાં જુરા ત્રાપ ઉનારજો ”

તે ત્યાર પછી એક ગાંડા માણસની માફક જુસ્સાથી તેણીનું નામ પટપટ્યો

“આવા આણા આણા !”

તે હજીમી તેણીને પોતાની ધણીઆણી કરી શકે એવો ખ્યાન તો તે નેક નીચારોના ડાકટર દાવરને આવી શક્યોજ

નહી. આલાએ જ્યારે હીમતથી પોતાની કહાણી તેને જણાવી તેજ વખતે તેને તો લાગ્યું કે જાણે એક પહાડ તેઓ વચ્ચે હવે અરડાઇ પડ્યો હતો તેને વીચાર કર્યો કે તેના પોતાના છોકરા એની એક માતા ધરાવી શકેજ નહી જેના નામ ઉપર એક જગત જેટલોખો ડાઘ હોય તે તેને લાયક ગણાયજ નહી તેને તો પાક આચારવીચારની તમામ સાચી શુદ્ધ અને નીર્દોશ છોકરી પોતાની ધણીઆણી માખત જોઇતી હતી અને નહી કે આવા તુટેલા દીલના હેત વગરની, તેના છોકરાની માતા તો એક નમુનેદાર તેનાજ વીચારોની ખીલતા કુલ જેવીજ બાહેરથી તેમજ બીતરેથી મીઠી અને ગુસ્સાદાન સાચા હેતથી ભરપુર હોવી જોઇએ અને તે છતા હજી તેણી તેને ગમતી હતી નહી સમજી શકાય તેટલી બધી હજી તે છોકરી તેને તો જેવી અને તેરીજ વાહાલી લાગતી હતી તેના દીવમાં એકદમ દયાની લાગણી તે નાવારેસ ગરીમ નાની કાચી છોકરી માટે થઇ આવી અને તેને બને એટલી મદદ કરી હજીખી સુખી નહી, તો સતોશી તો તેણીને બનાવશેજ એમ ત્યાને ત્યાજ તેને સોમદ લીધા અને તે તેને પાલ્યા

અકરણુ ૪૬ અ.

— ૦ —

“મારા સુખના સ્વપ્નાઓ તમને છેલ્લી સલામ!!”

જ્યારે દુખ, હેત અને ગુસ્સાની લાગણી જરા સમી ગઇ ત્યારે ડાઁ દાવર પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉભો થયો તેને જાણે એમજ નાગ્યુ હતું, કે છેલ્લી જ્યારે આલા આવી ઉભી

હતી અને તેણે તેણીને પોતાની ધણીઆણી થવા પુછ્યું હતું તે વખતને વરસો વહી ગયા હોય.

તેનામા આટલી વારમા તો એક અજબ જેવો દુ ખ દાયક ફેરફાર થઇ ગયો હતો તેનાં પોહલા બાહોશી બતાવતા કપાળ ઉપર દુખની કરચલી જણાતી હતી અને મોઢા આગળ કરડી લીટીઓ વળી ગએલી માલમ પડતી હતી તેનો આખો ચેહેરો ગભીર હતો અને તેના જોરાવર દાથો એક નહી સમજ પડે તેવી લાગણીથી ધ્રુજતા હતા ત્યાર પછી તેને એકદમ ખ્યાલ થયો કે તે છોકરી કેટલી હીમતવાન થઇ હતી

“હું તેણીનો ભેદ કદી જાણી શકતે નહી, અને તેને પરણી જતે” તેણે નીચાડ્યું, “એની જગ્યાએ જો ખીજી હતે તો છુપાવીનેજ પરણુને પણ મારી હીમતવાન આલ જોટની બાહેરથી ખુખસુરત છે, તેટલીજ અદરખાનેથી સાચી અને બોલી છે”

તેણીએ પોતાના હાથમા આપેલું નુખ, હેત, અને દોલત ઠોકરે માયા હતા તેણી હીમનથી તેની સામે ઉભી ન્હી સન્માનથી પોતાની કહાણી તેને કહી ગઇ હતો એ ખ્યાલ કરતા તેણે તેણી માટે આફ્રીન પોકાડું

“માર્ગી ગરીબ છોકરી,” તે એકદમ દયાથી પટપટયો
“મારે એને પાછું મળવું જોઇએ”

તે સાઇડમાનું કાચનું બારાણ ખોલી બાહેર બાજુના આગમા ગયો ત્યાં એક નીચી બેન્ચ ઉપર પોતાની એ કલરની સાડીમા સજ થએલી દુ ખી અદાઓ અને ચોચારવત ચેદંગ

વચ્ચે તેણી બેઠેલી હતી પવિત્રાઈ અને નીરદોશતાની તે એક દેવોજ લાગતી હતી તેણે તેણીને જોઈ અને તુરંત ઉતાવળે તેની પાસે ગયો તે મોટા ઝાડોના ઝાળા નીચે બેઠી હતી અને આસુભરી આખો સાથે એટલી તો દુખી, એકલી અટુલી અને તમામ કચરાઈ ગએલી લાગતી હતી, કે ડોઁ દાવરનો જીવ તેને માટે બળી ગયો તે તેની પાસે ગયો અને માયાથી તેણીના અને હાથે પોતાના હાથમા લીધા

“ આલા તુ વણી હોમતવાન છોકરી છે ” તેણે કહ્યું ‘ પછી હું તદ્દન ગુચવાઈ ગયો હતો તે સમજી શક્યો નહીં કે તુ કેટલી હોમતવાન અને સાચી છે હું હવે તે જોઉં છ અને તારી સચ્ચાઈ માટે ઉપકાર માનુ છ ”

તેણીએ સેહજ આશાવત તેની સામે જોયું મગર બીજીજ પળે તે આશા તેણીના દીલમાજ મરણ પામી

“જ્યા બીજાઓ જુઠા થઈ શકે તે ત્યાં તુ સાચી નીવડી છે આલા ” તેણે સમજાવ્યું, “અલબત્ત મારા આવા ચીવટ વિચારો સાથે તુને પરણી તો શકતો નથી, તે છતાં તુને મારી જીદગીમાંથી સદાની હું ચાલી ગએલી જોઈ શકું નહીં પાછું કહી તુને નહીં મળવાનું, ને તારે માટે નહીં જાણવાનું હું કદી ખમી શકું નહીં.”

તેણે તે મીઠા દુખી ચેહરા ને ટ્રેસકુલ આકાર તરફ દ્વાર્યા જોયું. આવી એક છોકરી, ખુદાની ઉમદા કારીગરીનો નમુનો કેવા દુખમા પુરો થયા માટે સરજાયો હતો ! અફસોસ !

“આલા,” તેણે કહ્યું ‘ તુને કોઈમી રીતે ઉપયોગી

૧૧૫

૩૮૪

સાચી-પણ કાચી !

યષ્ટ તુને મદદ કરવા માટે મારે કાષ્ટ રસતો શોધી કાઢવો પડશે.”

વધારે બોલવાનું તેનું દીલ ચાલ્યું નહીં તેની સામે ઉચકાયલો તે ખુબસુરત મીઠો ચેહરો કેટલો નીર્દોશ દુખી દેખાતો હતો તે હોઠો હવે જરાખી ધરજતા હતા નહીં અને નેણીના અને નાજુક અણીઆળા હાથો નાચારીથી એક એકમા ભેરવાયલા પોતાના બોળામા પડ્યા હતા તેની તરફથી એકબી બોલ સાલળના તે હવે એકદમ અધીરો બન્યો.

“આલા,” તે બોલ્યો “આ દરવાજાની બાહર માહર માટે હવે કાષ્ટખી મળહ બાકી રહી નથી ફરીથી કાષ્ટખી ઓરતનો ચેહરો મને સતોશ આપી શકશે નહીં તુ મારે મનથી પહેલી અને છેલ્લીજ હતી તો હું જાઉં, અને પાછી મહારી એકાત ખાલી મોજ મળહ વગરની જીદગી શરૂ કરૂં, તે પહેલા મને એટલુંજ જણાવ કે જે બન્યું છે તે નહીં બન્યું હોતે તો તુ મારે માટે દરકાર કરી શકતે કે નહીં.”

“હા,” તેણીએ ધીમેથી જવાબ ક્યો “તો હું ખરા નીલના બેશથી હું તમને ચાહતે અને માનની લાગણીથી છેક મારી જીદગીનાં છેડા સુધી વળગી રહી હોતે.”

અને એ તેણીના બોલો જાણી રાહત આપતો મલમપટો હોય તેમ જખમી થએલા તે માણસને શાત કરી શક્યા.

“તુ એમ કારેજ ? તુ એમ કહેજ આલા, કે મને આખી જીદગી દરમ્યાન સુખી કરવા જેટલી માહરી દરકાર

તુ ધરાવી શકતે ખરી?" તેણે એકદમ ઉશ્કેરાઈ જઈ પુછ્યું

“હા” તેણીએ સચ્ચાઈના જોશથી કહ્યું. “હા કારણ આખી દુન્યામા તમે મારે મન ખરેખરા ઉમદા બલા સાચ્યા અને નેક માણસ છેઓ”

તે થોડી પળ તેની પાસે ચુપ ઉભો પછી જરાવારે તેણીને એક હાથ પોતાના હાથમા લઈ કાલાવાલાથી તેની સામે જોયું

“આલા,” તેણે કહ્યું “મારી ઉપર થોડો વધારે બરોસો રાખ્યાદ રાખ કે હજીમી તુ આખી દુન્યામા મારા દીલમા સર્વેથી પહેલી જગ્યા લેયછ અને તુ મને સર્વથી વહાલી છે તારે માટે હું કાંઈકી કરે એમ છે તો મને એટલુંજ કહે આલા, કે તુ હજીમી જે માણસે તુને દગો કરી તારૂં કેમળ જીવર ચીરી નાખ્યું છે તેની તુને દરકાર છે?”

“કાણુ જાણે!” તેણીએ દુર દુર જોતા વીચારવત કહ્યું. “હું કહી શકતી નથી જો તે હાલ અહીં હોય અને મને તેને ખાતર મરી જવા કહે તો તેમ હું હઝારો ખુશીથી કરે ખરી”

કાંઈક શીકરમદ એહેરે ડોઁ દાવર તેણી તરફ જોઈ રહ્યો

“પણુ, આલા, જો તે અહીં હોય અને તેને માટે તુને જીવવા અને તેને ચાહવા કહે તો તુ શું કરે?”

“તો તેમ માહારાથી મને નહીં,” તેણીએ દ્રઢતાથી, ચુનાખી બનેલે એહેરે કહ્યું.

“અને નહીં ! તું અળવડી બોલી કે નેને ખાતર તું તારો જીવ આપવાળી હતી તપ્યાર છે ! આલા, જરા મને બરાબર સમજાવ !”

“હું કાઠજ કહી શકતી નથી પણ હું ધારૂં કે જો તે અહીં હોય અને તે પાછો માહારી સાથે ખરી રીતે પરણવા માગે તોખી હું ધારૂં કે હું હવે ના કહું ડોક્ટર દાવર, માફ હોત અને વીશ્વાસ કેમ અને કયા સદા માટે કચરાઈ જઈ મરણ પામ્યું હતું તે હું તમોને કેહું !”

તેણે અજમ યદ તેની તરફ જોયું, તેણીની આંખોમાં એક અજમ જાતનો ઝળકાટ જણાતો હતો એકરા ઉપર એક અજમ જાતનો રતાશ ફરી વળી તે એકરા ધમધમી આવ્યો અને તેણે જોયું કે તે છોકરી હાલનું બધું ભુલી જઈ પોતાની દુખી મધ ગુજરીનોજ વીચાર કરી રહી હતી

“એક વખત એક ઘણા ખુશનુમાં દીવસે, ચંદ્ર પોતાનું ઠંડુ ચળકતું તેજ આપી ધરતી ઉપર પાંચરી રહ્યો હતો આસમાન એકદમ ખુબ અને નીરાળું હતું હવામાં ઓરે-જનો મીઠો પમરાટ ફેલાઈ રહ્યો હતો અને સવળે ઠંડાણે શાંતી અને ખુદાઈ યાદ આપતી ગભીર ચુપડીદી ફેલાઈ ગઈ હતી ત્યારે માડે દીલ તુરી ગયું હતું ”

“આગળ ચલાવ, આલા-હું સાંભળું છું !”

“તે દીવસે હું ઘણી દુખી હતી એક માણસે આવી મને ડહ્યું હતું કે તે જવાન જેણે મને ઠગી હતી તે એક મારો અને મદમાશ હતો અને તેણેજ મને ખરી ખીનાથા

નાકેં કરવા તે માણસને મોકલી આપ્યો હતો. મેં એક બોલ્યો તેનો માન્યો નહીં અને પછી તેને શોધતી ખરી જીના પુછી લેવાની મતલબથી હું તે ચાદરણી રાતમાં બાહર પડી ”

“બોલ-બોલ ! અચકી ના જા !-પછી ?” ડા० દાવરે ઉઠાસ ચેહરે હિમત આપના કહ્યું

“આખરે મેં તેને જોયો એક મોટા હોટેલના દરવાજા આગળ તે ઉભો હતો અને હું એક કુદકા સમેત તેની પાસે ધસી ગયું તે મારી ઉપર ચુસ્ત થયો નહીં તેને બદલે મારા હાથે પોતાના હાથમાં લીધા અને પાસેજ એક દેવળ હતું તેના આગમાં અમે જઈ બેઠા ત્યાર પછી બન્યું એટલી માયાથી તેણે મને સમજાવ્યું કે મને છોડી જવાની તેને ફરજ પડતી હતી કેમકે તેતો કોઈ બીજી છોકરી સાથે પરણવા આવ્યો બધાં મુક્યો હતો ”

“ અટકી ના જા, આલા—જીગર ખોલીને બધું મને કેહી દે ! ”

“તે વખત જે દુખ અને જખમ મને થયો તે જાણે કાલેજ બન્યું હોય તેમ મને યાદ છે ત્યાર પછીથી હું તેના પગ પાસે પડી અને મને મારી નાખવા કાલાવાલા કર્યા પણ તેને બદલે તો તેણે માયાથી મારૂં માથું પસવાડ્યું અને છેલ્લીજવાર મીઠા મધુર શબ્દો બોલી મને સદા માટે છોડી ગયો બસ ત્યાર પછી અમે મળ્યાજ નથી. મેં કોઈ દિવસ બદલી કરી નહીં હોશે તેટલા જીરુસાથી ખરા દાંલની બદલી કરી ખુદ પાસે મોત માંગ્યું, પણ તેબી મને

મર્યુ નહી અને વધારાના દુખ અને સકટો ખમવા મારે
જીવવું જ પડ્યું.”

“મરીન બચ્ચુ મારી મરીન આલા” ડોન દાવર
માથાથી પટપટયો. “કેવું સાચું હેતવતું જીવર એવા એક
બદમાશ ઉપર નરબાદ થયું છ’”

“તમે મને પુછો છ ડોન દાવર કે મને હજી એ જવા-
નની દરકાર છે કે નહી—તેના જવાબમાં હું કહી શકું છ કે
મને ખમર નથી” આલાએ આગળ ચનાવ્યું. “જો હમણા
તે અહીં મારી પાસે આવી ઉભો રહે તો એ લાગણી મારા
દીલમાં ઉભરી આવે પણ તે એમાથી કંઈ સર્વેપરી થાય તે
હું કહી શકતી નથી પહતી લાગણી મને એ થાય કે તની
તરફથી ધીકકાર અને કમકમાટ સાથે ફરી જવું બીજી
લાગણી એ થાય કે તેને જોતાજ મારા હાથે લાખા ફરી
તેને માફી અપશ્ચવી એ તમે જાણતા નથી, ડોન દાવર, પણ
તે વખતે હું નાની હતી, અને મારે મનથી તે એકજ જીવ
આખી ધરતી ઉપર કેટલો વાહલો હતો તે હું તમોને સમ-
જવી શકતી નથી”

એકાએક તેણીની શ્વાન રીતભાત તેને છોડી ગઈ અને
પોતાના હાથોમાં પોતાનો ચેહરો છુપાવી તેણી એવા તો
જીવર તોડ કચકાઓ એથી રડવા લાગી કે ડોન દાવરનું
માથાનું દીલ તેણી માટે એકદમ દાર્ઝી ગયું

પણ એમાં તે નું મદદ કરે ? તેણીનું હું ખજ એવું
હવું કે તેમાં કોઈ મદદ કરી શકેજ નહી તેણીની પાસે ઉભો

રહી તે નીચુ નમેલુ માથુ પસવાયા કર્યા સિવાય ડોઠ દાવર વધુ કાંઈ કરી શક્યો નહીં

“આલા,” તેણે ધીમેથી કહ્યુ “હુ જાણુ છ કે તુ કદી પરણવાની નથી તુને ખબર હોય યા નહીં તોખી હુ કેહુ છ કે હજીખી તુને પેલા માણસનીજ દરગાર છે અને તેથી તુ કોઈખી સાથે કદી સુખી થઈ શકે નહીં હુ વીચાર કરશ અને તારે માટે કાંઈખી બ દોખસ્ત કરશ તુ નાજુક અને નબળી છે અને તેથી તારે વધુવાર મહેનત કરવાની કરી જરૂર નથી મને તારો ભાષજ ગણુ, આલા, ને તુને મદદ થતા દે તુ હવેથી હમેશ મારી વહાલી બહેન તરીકે સદા માટે પીલુમાય પામે રહેજે”

“થે ક્યુ.” તેણીએ નરમીથી કહ્યુ “તમારી બધી મહરબાની! પણ હુ નહીં ધારતી, ડોક્ટર, કે હુ કાંઈખી કામકાજ વગર આવી આજસુ જીદગીએ વધુ વખત જીવી શકુ મને તો મારે હુ બ લુગવા માટે કામ કામ અને કામજ જોઈએ”

“જીદદી ના થા, આલા” તેણે માયાથી કહ્યુ “ખુદા વણો દયાળુ છે—અને તેથી હજીખી તારે માટે સુખસાતી અને સારા દહાડા આવવાના બાકી છે ધીરજ રાખ, આલા, અને હુ કેહુ છ તેમ કર”

તેણી વાસ્તેના તેના હેતમા તે ધડીભર પોતાનુ દુખ તો બુઝીજ ગયો, તેના બધા વીચારો તેણી માટેજ હતા

“આલા” તેણે કહ્યુ “તુ મારાથી અચકા ના હુ તો હવે મારી એકાત જીદગી પાછી શરૂ કરનાર છુ પણ અવા-

ગનવાર હુ તુને આવીને મળ્યા કરશ તુ મારી વહાલામા વહાલી બેન તરીકે અહી પીલુમાય સાથ થોડો નખત તો રહેજો, પછી હુ જોવશ કે હુ તારે માટે શુ કરી શકુ છ ”

તેણીએ ભાગા ટુટા બોલોમા તેનો ઉપકાર માન્યો એ ખરેખર તે કેટલો ભલો, કેટલો ઉદાર અને કેટલો સાચો હતો ।

“વળી હુ તારો બેદ જાણુ છ તેથી તુ મારાથી કોઇપણ રીતે અચકાતી ના, આલા હ મેશ મારી સાથે તાર નીલ બોલીને વાતો કરજો અને તારો એક પુરો સાચો દોસ્ત અને સલાહકાર થવા દેજો ”

“કબુલ ” આલાએ હેસાનથી ઉભાતા દીલે કહયુ “તમારી ઘણી મહેરબાની ડોક્ટર.”

“હજી ડોક્ટર ડોક્ટર શાની કર્યા કરેછ, આલા ?” તે અલા જવાને માયાથી કહયુ “હવે હુ તારો ભાઈજ છેઉ હ મેશ માટેનો તારો સાચો ફ્રેડ, અને જીદગીભરનો તારો સલાહકાર છેઉ, તે યાદ રાખ અને મને હવે શીરોઝ કરી નેજ બોલાવ.”

ફરીથી તેણીએ તેનો ઘણો ઉપકાર માન્યો

કોઇ જાણી શકયુ નહી કે કેવા દુખી બારી દીલે તે તેણીને મોટા લીમડાના ઝાડો નીચે એકલી છોડી ગયો-કોઈજ જાણી શકયુ નહી કે કેવી હેત, ગુસ્સા અને નાઆરીની લાજણી તેના દીલમા વર ધાલી બેસી ગઇ હતી તેણે બહા દુરાંથી પોતાની સમજી લાજણીઓ દબાવી દીધી અને હીમતથી પોતાની સરજતને શરણ થયો

અસ દુન્યા તેને માટે હવે બદલાઇ જ ગઇ હતી પીલુ-
માયના મકાનના દરવાજા બાહરે તેને માટે સધળે ઠેકાણે
અધકાર અને ઉગડ વેરાન જેવું હતું ફરીથી કામળી ઓર-
તના એકરા સામે જેવું નહીં, એવો ડોઠ દાવરે પકડે ઠરાવ
કર્યો તેને માટે તો મુખના દરવાજા હવે જાણે સદા માટે
બંધ થઇ ગયા હતા.

તે જ્યારે આંખાને બાહરે બામમાજ છોડી ધર તરફ
જવા કર્યો ત્યારે સામેથી તેને પીયુનાઇ પોતેજ ધર આવતા
મળી ગયા તે તુરત તેમની પાસે ગયો.

“હુ તુને મુખારકબાદી ચાહુ કે, શીરોઝ બેટા !” તેવણે
ઇતેઝરીથી સવાલ કર્યો.

“નહી,” તેણે હીમતથી જવાબ વાળ્યો. “તમેજ ખરા
હતા માયજ હુ ખોટો પડ્યો છુ વરસો પહેલાં જો હુ
ચાહતે તો તેણીને મેળવી સકતે, પણ હવે તે મારી પોતાની
કદી થઇ સકવાની નથી.”

“ત્યારે તેણીને કામળી બીજા માટે દરકાર હોવી જોઇએ.”
પીલુમાયે કહ્યું. “ઓ દીકરા તારે માટે હુ કેટલી દલગીર
છેઉં ! પણ હુ તો એ ધારતીજ હતી.”

“તમે તેણી સાથે માયાથી વરતશો કેની માયજ !” તેણે
ઇતેઝરીથી કહ્યું.

“હા અલગત શીરોઝ તે માટે તુ બેરીકર રહે.”

“એને નાનપણમાં એક સપ્ત નીરાશી મળી હતી,
માયજ, તેની યાદ એ હજી જુની નથી અને ધણી દુખા છે.

ખીચારીનું સગુ વહાણ કે દોસ્ત નથી તેથી તો ઓરખી આપણે એની સાથે માયાથી વર્તવું જોઈએ કેની ? માયજી તમે એ વાત હવે એની આગળ કંઈ કરતાંજ ના મારી ખાતરી છે કે થોડા દહાડામાં એ બધું ભુલી જઈ મને પોતાનો ફેડ માની લઈ ઓસકાશે નહીં ”

“મારા દીકરા” પીલુઆઈએ ખરી લાગણીથી કહ્યું
“તું કેટલો ભલો અને માયાળુ છે ?”

“ભલો અને માયાળુ ? માયજી, દુન્યામાં કોઈની છોકરીના પ્યાર કરતાં આલાની ફક્ત દોસ્તી મારે મન હજારો બણી કી મતી છે ” તેણે જવાબ ક્યો

અકરણ ૪૭ મું.

— ૦ —

‘સગવડનાં લગન’—એટલે શું તમે જાણો છો ?

હવે થોડી વાર આપણી વારતાનો હીરોઇન આવા આટને પડતી મુઠ્ઠી કેપટન સોહરાજ બમનશાહ શું કરતો હતો તે મહેરબાન વાંચકોને જણાવાની જરૂર છે ગરીબ ગરવી આલાને ચાગકના ઇટલીમાંજ છોડી તે નરગેશ મહેતાની પાર્ટી સાથે હોંદુસ્તાન પાછો ફરેલો ઝટ પોતાનાં વચન મુજબ તેણી સાથે પરપથે હતો અને હાલ તેઓના મોટાં મહેલ જેવા મકાનમાં કલકતા ખાતે ગૃહેલા હતાં.

૧૫૫૫ સનાનો હતો, અને પોતાની રકમ રકમની

પાણીઓથી નચી પડેલી અને સુદર રીતે શણગારેલી ટેમવ આગળ એક લગ્ન સુશોભીત કાંઈનીમ હોલમાં હાલ કેપટન મોહરામ અને નરગેશભાનુ નાસ્તો લેતા બેઠા હતા તેઓનાં પામે રમતા અને નીરદોશ પટપટ કરનાં બે નાના બુલકાંઓ મીઠા હસ્તા ચેહરાએ ત્યાં ઉભેલાં જણાતા હતા

પડો કેકી ચાર વરસનો હતો અને તે તદ્દન દેખાવમાં પોતાની માતાને મળતોજ હતો તેજ હડી મગરૂર ખુમસુરતી, તેણે ધારણ કરી હતી જ્યારે નાની નવાજ બે વરસની ઉમરની—તેનો આપ મગરૂરીથી કહેતો તેમ તદ્દન “મમનશાહ કુદુબ”ને મળતી આવતી—તેવાજ ચેહરાની કાળા વાળ અને પ્રાઉન નરમ આંખો ધરાવતી એક સુદર બુલકી હતી,

“માર્ગી નાની નવાજ તો તદ્દન મારા મમનશાહ ફેમીલી ઉપરજ પડીછ નરગેશ” સોહરામ મગરૂરીથી કહેતો અને તેનો જવાબ કાંઈક રમુજ અને તુચ્છકારથી વાળતા મડમ સાહેબ કહેતા કે “તેથી બીજા કરતા કંઈ રીતે એ ચઢ્યાતી ૩ તે તો મને જતાવો ?”

તેઓને પરણવાને નજદીક પાંચ વરસો થયા આવ્યા હતા, પણ તે પાંચ વરસો તેઓની જીંદગીમાં જરાથી સુખ કે શાંતી લાવી શક્યા નહીં હતા તેઓને ત્યાં આ બે બાળકો થયા હતા, પણ તે બન્ન્યાઓથીબી સસાર કોષ્ટ રીતે વધુ સુખથી ગળડી શકતો નહોતો એમ જના કેપટન સોહરામ અને તેની ધણીઆણી સારા એખલાસથી એક એક તરફ સખ્યનાથી નરની રહ્યા હતા ખાસ કરી લોકને દેખાડવા ખાનર તેઓ આ રીતે વધારે વરતતા હતા પોતાના પરણ્યા

સસારમા તે સુખી હતી નહી, એમ લોકને જાહેર કરવા કરતાં નરગીશ્યાનુ મરવાનુ પસંદ કરતે, અને કેપટન સોહરાય પોતાની મમ્મરીને ખાતર અને પોતાના મોટા કુળ-વતા નામને ખરાય નહી લાગે તે ખાતર ઉપરથી ધણે સુખી દેખાવાના પછાડા મારતો હતો

“હુ જોઉં છ કે તારી ફ્રેન્ડ મીસ ફ્રેની દેસાઈના લગન છપાયાછ” કેપટન સોહરાયે ન્યુસમાથી ડોકુ બાહેર કાઢી પોતાની ધણીઆણી ગમ જોતા કહ્યુ “હુ આશા રાખુ છ કે તે સુખી થશે મળહની છોકરી છે એ”

“એ શા ઉપર પરણીછ તે ઉપર ખાસ કરીને એના સુખનો આધાર છે” નરગેસે કહ્યુ “જો તે હેતનાં લગન હશે તો તેઓ ખચીતજ સુખીજ થશે એમા સંદેહ નહી પણ જો મારી એ ગરીબ ફ્રેન્ડને તેના પૈસા ખાતર એનો વગ પરણ્યો હશે તો હુ કેહુ છ કે એની આખી જીવગી થશે”

પૈસા ખાતર પરણેલા તે કેપટનના ચેહરા ઉપર શરમનો તતારા ધાઈ આવ્યો તે તેણીનો રીમાક સમજ્યો તો ખરા-પણ જાણે સમજ્યુજ ન હોય તેમ ચુપ રહ્યો

“ન્યુસમા છપાયુ છ કે એ મીસ ફ્રેની દેસાઈના લગન વણા ધામડુમથી મુનઈમા થયા હતાં અને ઘણુ ખુશનુમા રીતે સર્વગ્ પસાર થયુ હતુ” તેણે પાછુ કહ્યુ

“તે હુ માની રાકતી નથી” તેણીએ શ્વાત ઢપે કહ્યુ
“દાંતનાખી જગન ખુશનુમા રીતે પસાર થયલા લાગે એ

“નવા જોમ નથી લગન વખતનો દેખાવ હું કેહું છું કે આખી દુન્યામાં સર્વથી મલીરમા મલીર દેખાવ રળું કરે છે એના કરતાં એક પાયદસ્તનો દેખાવ સારો ”

પાછો તે જવાનનો ચેહરો લાલ થઈ આવ્યો—છતાં ફરીથી તે “અન-વાઈક-લાઈક રીમાર્ક ” તે નોટીસ કરતોજ નહીં હોય તેમ ચુપ રહ્યો.

“મમા” નાનો કેકી પોતાનું રમવાનું છોડી દઈ તેવામાં તેની પાસે દોડી આવતાં જોઈયો “મમી ! મને માહરો નવો ટટું ક્યારે મલશે ? પપાએ મને વણો વખત થયો નયન આપ્યું હતું પણ હજી અપાવ્યું નથી ”

“તારા બાપનાં વચનો ધણીકવાર ખોટા પડેછે મારા નિકરા” નરગેશ કહ્યું.

“નાહિ નરગેશ, ઘેટ ઇઝ નોટ ફેર ” તેણે વાઘો કીધો “તું પોતે મને ગમે તે કહે—પણ એ રીતે મારા નાના નીર્દોષ બુલકાઓને મારી સામે બેસેલા વાજમી નથી ”

“તેઓ જલદીજ ખરૂં ખોટું સમજવા જેટલાં મોટા થશે ” તેણીએ તીખાશથી જવાબ કર્યો—અને તે લખોની દોલત ધરાવનાર, એક ખુબસુરત પૈસાવાલી બધરી અને નાના મીઠા બાળકો ધરાવનાર જવાન શેઠયાએ એક જીમરતોડ હાથ ખેચી.

“નરગેશ,” તેણે મલીરાઈથી કહ્યું “તું ને ખુશી રાખવા એ ધણું અધરૂં કામ છે. હું જેથી બોલુ છું તે કમનસીબે

તુને સારું વાગતું જ નથી હું ઇચ્છું છું, નરગેશ, કે તુને કંઈ રીતે ખુશ રાખવી તે હું જાણી શકું ”

અને તેને જે જવાબ મળ્યો તે તેણી તરફનું એક તુચ્છકારભર્યું રૂપેરી હસતું હતું જે પત્ની વત્તે યા નહીં થોભતા તેણીનો ધણો ત્યાથી ઉડી ચાલી ગયો.

કાંઈ પહેલેથીજ તઓ આ રીતે ચાલતા હતા નહીં લગન પછીના થોડા પખવાડયા તો વણા સપ અને અંખ લાસનાજ પસાર થયા હતા કેપટન સોહરાબે જોયું કે તે ॥ ધણીઆણીના મગડાં ડાડા દેખાતી નીચે એક ધણુજ માયાળુ દયાળુ અને હેતુથી ઉભાઈ જતું અતકરણ સતાઈ એ હવે તેણી શરમાળ અને કાંઈક એકમાર્ગી હતી—પણ સખત કે પાછો તો નહીંજ હતી કોઈથી જાનની લાગણી મનાવામા તે ધણી ધીરી હતી, છતાં ખરે સાચું જીવસાદાર હોત અને વફાદારી તુ તે એ છોકરી બરાબર સમજતી હતી

પરંપરા પછીનાં થોડા અઠવાડયા તેણી ધણી સંતોળી રહી તેનો ધણો તેની સાથે વણી માયાથી ચાલતો અને તેને માટે કાળજી કરતો દેખાતો હતો

“હું હવે જોઉં છું કે એને માહરે માટે ખરા દીવનીજ દરકાર છે હું અદેખી થવા માટે ખોટી હતી અને એ મારી સાથે હું કે મેદરકાર હતો, એમ માનવામા હું જોઉં છું કે મારી મોટી ભૂલ હતી” તેણીએ વારંવાર પોતાના મનને કંથ્યું હતું

અને તેણીનાં સુખે તેણી હતી તે કરતાં એવડી તેને ખુશમુગ્ધ જનારી દરેક સુખથી તે રૂપાળો એકરો એવડા

અને ચોવડા હેતથી ચળકાટભર્યો બની ગયો હતો અને તેણીના મગરર લેહકા અને ઝેસપુન અહા સાથે તે એક ગુલાબ માફક ખીલતી અને પોતાના ધણીના લાડમા મહાલતી એક જોવાજોગ મનો હર પીકચરજ રજુ કરતી હતી

પણ એક દીવસ કમનમીમે તે સુખ અને એખનાસનુ એકદમ છેવટ આની ગયુ તે જિનાળાનો એક ગરમ ચળકતો દીવસ હતો, જ્યારે પોતાના રમણ આગમા ખુરસીએ કઢાવી તેઓ બાહર લોન ઉપર બેઠા હતા પનનના ટડી લેહકા પુલના મીઠા બેહકાટ સાથે આવતી હતી, અને તેનામા કેપટન સોદરાખની આખો બધ ચઢ ગઈ, અને તે એક મીનીટમા તે ખુશાલ ઉધમા પડ્યો—તેના હાથમા એક ચોપડી હતી જેમાથી તે કાંઈ નરગેશને વાચી સંભળાવતો હતો, તે નીચે પડી ગઈ જ્યારે નરગેશે હેતથી ધીમુ હસ્તા તે ચોપડી ઉપાડી લીધી, અને પછી બમણા હેતથી તેનુ નરમ સુસાડુ રેશમ જેવુ કાળા વાળોથી ભરેલુ માયુ ઉપાડી તેણાંએ એક રેશમી કુશન નીચે ગોઠવ્યો, અને પછી તેને જોતી બેસી રહી

આહ, બાનુ નરગેશનો આ છેલ્લોજ સુખી કલાક હતો એમ કહીએ તો ચાહે, તેણી ચુપકીદીમા પોતાના ઉધતા ભરથારના સોદામણા ચેહરા બહુ જોઈ રહી હતી, તેટલા તે ચેહરા ઉપર એક નરમ હસવુ તેણીએ પથરાયલુ જોયુ, અને તે હોઠો કાંઈ નામ બમડયા તેણીનુ પોતાનુજ તે નામ હોતુ જોઈએ એમ તેણીએ ધાયુ—અને બેહદ ખુશાનીની તેણીનો સુદર મગરર ચેહરો ખીલી ગુલાબી બન્યો

“માહરો સોદરાખ, માહરો વહાલો ભરથાર ! આહ એને

કેટલી મારી દરકાર છે કે ઉધમાળી એ માફ નામ બળડે છે ”
તેણી જોશથી મનમા બોલી

પાછો જવાન સોહરાય ઉધમા કાઢ બળડ્યો અને
મરામત સભળાવ કરી હવે તેણી તેની વધારે નજદીક
ગઈ, અને વાંકી વળી ત્યારે જે શબ્દો તેણીના કાને અથડ્યા
તે તે છોકરીને સખ્ત ચોકાવા બસ હતો

“આલા, માહારી વાહાલી બોવાએલી આલા ! !”

નરગેશ બાનુ એકદમ પાછળ ફરી ગઈ તેના ચેહરા
ઉપર એક બાળો સફેદ મગર વાનકી છાપ ફરી વળ્યો—
જે સદા ધર ધાલી તે સુધર ચેહરા ઉપર ત્યાર પછીથી
ચીટકી બેઠો

“આલા, માહારી આલા ” એ શબ્દો તેણીના કાનોમા
ગણગણી રહ્યા ફરી એકવાર ને સુતેલો જવાન એ નામ
બળડ્યો પણ હવે પામે જઈ તે સાબળવાની દરકાર તેની
ધણીઆણીએ ફરી નહી

“મારા જીવને વધારેવાર દુખ આપવાની કાંઈ જરૂર
નથી મને શું દરકાર !” તેણીએ વમાર્યું, અને જ્યારે પાછો
કેપટન સોહરાય ઉધમાથી જાગ્યો ત્યારે તેણે પોતાની ધણી
આણીને જેમની તેમ મજાર ચેહરે એક ચોપડી વાચતાં
બેઠેલી દીદી તેણીનો ચેહરો પાછો અસલ માફજ ઠડો અને
કરડો થઈ ગયો હતો.

“નરગેશ” તેણે શરમાઈને કહ્યું “આવી રીતે તુને

એકલી બેસાડી ખુરસીમા ઉંધાઈ જવા માટે હું શરમીંદો છઉં મહેરબાની કરીને મને માફ કરજો ”

“તમે બરાબરજ કીધું થાક લાગવાથી ઉંધ આવી અને તમે સુઇ ગયા એમા ખોટું શું છે ?” તેણીએ કહ્યું અને પુરત તેને તે સાદમાથી કાઢી બોલ્યું બોલ્યું લાગ્યું એક ચીજ જે હમણાની તેના સાદમા સબળાની હતી, તેની ગેરહાજરી તેને પુરત માલમ પડી

ધણીક જુવાન ઉતાવળી છોકરીઓ તેણીની જગ્યાએ હોત તો પુરત પોતાના ભરથાર આગળ જઈ આ આલા કાણુ હતી તે જાણવા માગતે અને ખરો કે ખોટો ખુલાસો જાણી છેવટે માફ કરી પાછા દોસ્ત થઈ જતે. પણ તે કીસ-મની લેડી નરગેશ બાનુ હતી નહીં. તેણીએ વીચાર્યું કે પોતાના મનમા એક જણ વાસ્તે હેત રાખી બીજા જણ સાથે પરણી કેપટન સોહરાએ તેણીને ધણોજ ગેરમન-સાફ કર્યો હતો

પણ તે રાત્રે ફરી આગ્યા પછી તેણી પોતાનું મન મારી શકી નહીં અને પોતાના દીલમા રમી રહેલો અને હોઠો ઉપર ફૂડકી રહેલો તે સવાલ કરતી તેણી હીંમતથી તેની પાસે ગઈ

તે વખતે તે ધણીજ ખુબસુરત લાગતી હતી પોતાના સીધા પાતલા તોરવતા આકાર અને મીઠા મમરર ચેહરા સાથે એક સુદર ગોળ ભરેલો ગોરો હાથ ખુરસીની પીઠ પાછળ રાખી, એક રાણીના તોર અને હમામથી ઉભેલી તે છોકરી

એ પણ આજ નાખવા જેટલીજ મનોહર લાગતી હતી અને તેને વાજાખી મગફરી અને વખાણથી જોતો તેનો ભરથાર સામે એટો હતો. તેણીએ પોતાનો ચેહરો ફેરવ્યો અને મીઠું ને દુગારા ભરથારના મોહામણા ચેહરા અને મીઠી ચશ્મોના ઝેક ઉઠાણમાં જોયું.

“સોહરાબ, એ આલા કોણ છે ? જે તમે થોડા વખત ઉપર ખગ દીવથી ચાહી અને વખાણી હતી તે આલા કોણ છે ?” તેણીએ ધણી શાતીથી પુછ્યું.

તે સવાલ પાછો બોલવાની કશીજ જરૂર હતી નહીં. તેણીએ તેને એવો નો આચીનો એકદમ એ સરાલ કથો કે જુહુ બોલતુ કે જોડી કાઢવાનો જાણે તેને વખતજ મલ્યો નહીં તેનાં ચેહરાનો અધો રંગ તેને છોડી ગયો, અને તે માત જવો શીકે પડ્યો. તેનાં આખો, તેની સાચી હીમતવાન પવીત્ર ભત્રી મહોરદારની ચળકતી ખુશી ચરમો આગળ નમી પડી. અને તેના ચેહરા ઉપર “ચુનેહગાર” ખુલ્લા અક્ષ-ન્માં પ્રગટી નીકળ્યું.

“આલા ?” તેણે કહ્યું “એ વળી ગુ નવુ તુ મને પુછેછ ? આલા કોણ ? હું નહીં જાણતો ! મને તો તારીજ નજાર છે નરજેશ, ખીજ કોણની નહીં”

તે તેણીની વધારે પાસે આવ્યો અને તેનો હાથો પોતાના હાથમાં લેવાની કોગેશ કરી પણ તેણી તુરત ખસી ગઈ, અને નુજકારથી દુર થઈ ઉભી “જો મને સાચું કહેવામાં આવે તો હું મને તેવો ચુનાહ માફ કરી શકું છું” તેણીએ કહ્યું “નમારે મને કાંઈ કહેતુ છું, સોહરાબ ?”

જે તે વખતે તેનામાં તે હીમત, અને મરદાનગી હતો, અને પોતાના યુનાહની સાચે સાચી વાતો કહી દઇ માફ માગી લીધી હોત. તો નરગેશ એક એવી તરાહની છોકરી હતી કે જરૂર તેને માફ કરતો, અને તેઓ બવીબ્ધમાં પુરતા સુખી રહી શક્યા હોતે પણ તેની હીમત ચાલી નહી તેણે એક પછી એક જીકુ બોલવાનું ચાલુજ રાખ્યું જે તુરત સમજી જતા તેણીને ડબલ તીરકાર તેને માટે ઉપજ્યો.

એકવાર કોઇ આલા નામની છોકરીને વરસો ઉપર તે સુખમ્મ મળ્યો હતો એ જીકાણુ બોલતા તેને એકદમ અટકાવી નરગેશ મગરૂરીથી કહ્યું—“બસ હવે વધારે એક બોલખી બોલવાની જરૂર નથી—એકદમ બસ કરો !”

“પણુ હું એમ પુછું નરગીસ, કે કોણુ તારી આગળ એ ચાડી ખાવા ગયાવ્યું ?” તેણે એમ કરતા પોતાનો બેદ તે ચગોર ચસ્મોવાલી મહોરદાર આગળ ખુલ્લો કરી દેતા પુછ્યું

તેણી જીસને ધીકારતી હતી, તેથી પોતે કદી જીકુ બોલતી હતી નહીં એટલે તેણીએ તુરત કહ્યું

“તમે ઉંધમા આલાં માટે બોલ્યા હતા ” તેણીએ કહ્યું. “આલાં, તમારી વાહાલી ખોવાયલી આલાં.”

“એમ ?” તેણે શુચવાઇને કહ્યું “ત્યારે તો મારી ખાતરી છે કે હું સ્વખોજ જેતો હોવશ, કેમકે જેને માટે મારા દીલમાં તે વખતે વીચાર હતો તેનું નામ જે હું બોલતો તો મારે નરગેશ કરીનેજ કહેવું હતું ”

પણુ તેણી તો ધીકાર, તુરકાર અને કમકમાટી તેની

તરફથી ફરી ગઇ. અને પછી ઉતાવળે તે ઓરડો છોડી ગઇ

વાચનાર ! એ “સગવડના લગન” હતા—પ્યાર વગરના, માત્ર દુન્યાદારીના ખનાવટી અકુદરતી લગન હતા ! એવા હીગડા હાગડના લગન ક્યારે સુખી થયા છે કે કેપટન સોહરામ બહમનશાહના પાપમા થાય ?

અકરણ ૪૮ સુ

— ૦ —

પાપી અતકરણનો કાતીલ ૨૫.

ખરી વાત છે કે જ્યારે કેપટન સોહરામ નીદોશ ખુબ સુરત, નરગેશ મહેતા સાથે પરપ્યો, ત્યારે તેને જરાખી તે ભલી છોકરી માટે હેત જેવી કાષ્ઠ લાગખી હતીજ નહી તેનું મન અને દીલ તો આલાચીજ ભરાયતું હતું ત્યારે તેના લગનની તબયારીઓ ધામધુમથી થઇ રહી હતી ત્યારે તેનું દીલ તો એવું ખોટું મારી ગયું હતું કે, જો તેનું ચાલતે તો તે રૂડી તબયારીઓથી એકદમ બધ કરાવતે તેણે જ્યા સુધી નાની નીદોશ આલાને સદા માટે ખોષ નહી ત્યા સુધી તે ગાણી શક્યો નહી કે તે છોકરી તેને કેટલી વાદાલી થઇ પડી હતી, એવી એકખી રાત તેણે કાઢી હતી નહી, કે ત્યારે આલાનો મીઠો મધુરો મ્યુઝીક જોવો માદ તેના કાનમા તાગ્યા વગર નહયા હાય ! તે સાદ, તે હલ્લો સમજેલો મીઠો મધુર છતાં દુખથી દગાયલો નાદ -અરે, હવે સદાનો બધ થઇ ગયો હતો !

“ઓ સોહરાય, મને મારી નાખો, મને મરવા દેઓ તમારા વગર હું જીવી શકવાની નથી” આહ આજ તેણીના બોલો હતા જો તે પોતાની આખો બધ કરતો તો તેજ વડીએ તેણીનો મીઠો અને બાળક જેવો નીર્દોશ સુદર ચેકરો તેની આખો સામે આવી ઉભો રહેતો તેણીની આખો, જાણે સુદર વાયોલેટ ધૂણને દવમા બોળી દીધા હોય તેવી તેણીની મધુર આખો, અને રાતા પરવાળા જેવા લલચાવનારા હોઠો, કેમે કરતા તે પોતાના મનથી દુર કરી શકતો નહોતો.

તેણે તેણી તરફથી કશું સાલજીવું હતું નહીં જો દીવ-સથી તેઓ છુટા પડ્યા ત્યાર પછીની જાણે તે ગુમજ થઈ ગઈ હતી જ્યારે તેના દોરત કેપટન હોરમઝદીઆર વજીફ દારે આવી તેને ખચ્ચર આપી હતી’ કે ઇટનીના તે મોઠા નામાંકીત પુરાણી પેલેસમા જ્યા તેઓ રહ્યા હતા ત્યાંથી તે છોકરી ‘મીજે દીવમે એકદમ ગુમ થઈ ગયલી માત્રમ પડી હતી, ત્યારે તેઓએ તેણીની ખુશ ખોળ કરી, પણ ફેકટ ! તે નો જાણે પાતાળમાજ ગેબ થઈ ગઈ હતી.

કેપટન સોહરાય ખમનશાહે થોડો વખત તો ધણી આશા રાખી કે કંઈ નહીં તો તે પાછી ઉઠી તેણે તેણીને આપી દીધેલા “રોઝ વીલા”મા પાછી ફરશે તેણી તે મકાનમા સુખથી રહે એ જોવા તેને ગમતું હતું — કે કોઈ દીવ-સખી ભવિષ્યમા એકવાર પાછો તે મહાતામસમ મુખડો, જે તેને અજાણ વાહાલો થઈ પડ્યો હતો તે ઉપર તે નજર નાખી શકે.

પણ નહીં ! તેણે ખુશ છુપી તલાસ કરાવી અને ખચ્ચર

કાઠી, પણ ફેંકટ ઉઠીનો રોઝ વીલા જેમનો તેમ બધ પડી રહ્યો હતો અને તેના સોલીસીટરે કહ્યું તેમ પૈસા માગવાથી તેણી ખીલકુલ હાજર થઈ હતી નહીં

થોડા વખત પછી તેણે તેણીની શોધખોળ કરવાનું માડી વાળ્યું તેણે ધાર્યું કે હમેશ માટે હવે તો તે છોકરી તેના માર્ગથી દુર થઈ મુક્તિ મળી પણ જ્યારે નરગેશ હમેશ કરતા વધારે તેની સાથે ઠંડી અને જુદાપણરી રીતે ચાલતી, ત્યારે બહુદાઈથી તેના વીચારો પાછા અને પાછા નરમ ખવાસની હેતુની આલા તરફ દોડતા રહેતા

વળી એક એવો બનાવ બન્યો કે જે જવાન મોહરાય અને તેની સુદર મહોરદાર વચ્ચે દોસ્તી લાવી શક્યો નહીં એક દીવસ બાપ સાહેબ નરગેશમાનું પોતાનાં ધણીની ચોપડીઓની પેટી ગોઠવતી બેઠી હતી, તેવામાં એક નાનું ટીસ્યુ પેપરનું પેકેટ તેના હાથમાં આવી ગયું જે ઉપર કેપટન મોહરાયનાં ખુલા અક્ષરે “આલા” કરી લખ્યું હતું તેણીએ તે બોલ્યું તેણીએ તે બોલ્યું અને જોયું, તો તેમાં સોનેરી ડસબ જેવા સુવાળા વાળ જણે તે એક નહાતા બાળકના માથા ઉપરથી કાપ્યા હોય, તેવા સુદર વાળનું ગુછકું હતું તે તેજ છોકરીના વાળ હતા કે જેનું નામ તે પોતાની ઉવમાં બોલ્યો હતો

તેણીએ તે ગુછડાને હાથ લગાડી જોયું, અને વીચાર્યું કે તું હેતથી હજારોવાર એજ પ્રમાણે સોહરામે તે વાળોને હાથ લગાડ્યો નહીં હશે ? ખીજીજ પળે તેણીનો એકરો સફેદ

કપુર જેવો થઇ ગયો અને અદેખાઇ, જે તેનું જીવન કોતરી ખાતી હતી, તે એકદમ પાછી ઉભરી નીકળી જો તેણી હતી તે કરતાં ઓછી મગરૂર હતે તો તે સુદર વાળોનું ગુછડું એમને એમ જળતામાં નાખી બાળી નાખતે—પણ તેણી તેવી હતી નહીં, એટલે હાથમાં તે વાળ લઇ તેણી પોતાના બર થાર પાસે ગઇ

“આય મને તમારી ચોપડીઓ વચેથી મળ્યું, સોહરાબ” તેણીએ કહ્યું “અને તે મેં ખોલ્યું”

અને તેણીએ પોતાની ખુદ્દરી નીર્દોશ આપો નેની ઉપર ઠેરવી જોયું ત્યારે તેનો ચેહરો ગુચવાડાથી લાલ અને સફેદ થઇ ગયો

“હું ધારૂં કે એ બાલ, પેલી તમે ઉવમાં યાદ કરેલી અને ખોલાવેલી આલાનાંજ છે”

તેણીના શબ્દો તેને તીર માફક ખુરશી તેણે તેણીના હાથમાંથી તે સોનેરી વાળોનું ગુછડું લીધું અને પાસે જળતી સગડીમાં નાંખી દીધું.

તેણી તુચ્છકારથી હસી

“વાહ, આય તો જાણે નાટક હોયના તેનુંજ ડ્રેમેટીક અને ટર્ચીય લાગેજ” તેણીએ કહ્યું “જે માણસો પોતાના મન ગુજરી માટે શકમદ હોય, સોહરાબ, તેવાઓએ કદી પોતાની અધરીને પોતાના કામગ્યાઓ વચ્ચે કામ કરવા મોકલવી જોઇએ નહીં”

“નરમેશ,” તેણે ગુસ્સાથી ભ્રમ પાડી “તું મહુ સખત છે તું જવાનીની જુલમ માટે જરાબી નરમ થઇ શકતી નથી”

“જવાનીની જુલો કાષ્ટ એક માણસને એમ પાછલા વરસોમા સતાપતી રહેતી નથી, મોહરામ તમે મમે તે મોલો પણ હું માનવાની નથી.”

તેનામા તેણીને બધો જીવજી ભરી મુક્યો હતો તેણીને મનથી તે તેની આખી દુન્યાજ હતો અને તેથી તેના જરાક જેટલા મોલો, હરવુ, કે એક નજર વટીકથી તે એકદમ અદેખી થતી તે છતાં દીલની તે એક ભલી છાકરી હતી, માયાળુ અને ઉદાર હતી અને જો તે વખતેથી તેણે તેણીને મોટું ખોશી પોતાનો બેદ જાહેર કરી દીધો હોત, તો નકકી તેણીએ તેને માફ ક્યું હોતે અને સધળું સમાધાન થઈ જતે

પણ તેને તો તેવો કોઈ ખ્યાલ આવી શક્યોજ નહી એક ઓરતનાં નરમ દીલના ઉદારપણા વાસ્તે તેને ખબર હતીજ નહી. અને એક હેતથી ભરપુર જીવર સવળ માફ કરી શકે છે તે વાસ્તે તે અનજાણ હતો.

એટલે તેથી થયુ એમ કે દીવસે દીવસે તેઓ વધારે અલગ અને વીખુટા પડવા માડ્યા કેપટન મોહરાજને પોતાની મધરી અદેખી અને અવીચારી લાગતી હતી, અને નરગેશ-માનુ માનતી કે કોઈ દીવસે તેણે તેણીની દરકાર કરી હતીજ નહી, અને કરી શકેજી નહીજ

નાના કેકીનો જન્મ વટીક તેઓના છુટા પડેલાં દીલ એક કરી શક્યો નહી. નરગેશમાનુ પોતાનાં અદેખા વીચારો કરતી બેમી રહેતી, તેણીની જીદગી એક નહી ખમાય તેના સતાપ જેવી તેણીને લાગતી કેપટન મોહરાજ હવે પોતાના

નગ્ની ઓછી દરકાર કરી દીવસનો મોટો ભાગ પોતાની કલ
ખમા કાઢતા લાગ્યો.

એક દીવસ એકદમ ઓચીંતો તેઓનો મેળાપ સરદાર
નોશીરવાન દીવેચા સાથે થઇ ગયો. વાચનાર મહેરમાન એ
ભક્ષા જવાનને બુદ્ધ્યા હશે નહીજ. નાની આલાને તળાવમા
પડી ગયતી બચાવનાર અને તેણીને સીધે મારગે, દોરી પોતાની
એક મુબ્બવાલી કઝીન હીક્ષા દાદીશેહને ત્યા તેણીને દર પાડ-
નાર તેજ ભલો જવાન હતો. પોતાના એક કાકાના મરણથી
સરદાર અને લખપતી થએલો તે પોતાના મોટા મકાનમા
અહીજ રહેતો હતો, એ આપણને ખમર છે પણુ તે મોટે
ભાગે મુસાફરીએ દેશેદેશ ફરતો એક ખરેખરો મુસાફરજ
હતો, અને જવલેજ અહી તો ફરીને રહેતો હતો. એકવાર
એક મોટા ઉચ ઠેકાણેના ગેલ્દરીંગમા કેપટન અને મીસીસ
મમનશાહ તે જવાન સરદારને મળી ગયા.

વાત ઉપરથી વાત મુસાફરી અને ઇંગ્લાડ તેમજ કેન્ટી
નટની નીકળી જે ઉપરથી બાનુ નરગેસે કહયુ, કે પાચેક
વરસ ઉપર તેઓખી ઇટલી વેરોના વીગેરે ઠેકાણે ગયા હતા,
અને તે સાબળતા જવાન સરદાર નોશીરવાને તુરત કહયુ—

“ પાચેક વરસપર ’ હુળી ત્યારે તો તે વખતે ત્યાજ
હતો. આપણે એકજ શહરમા ત્યારે તો સાથેજ હોવા જોઇએ
પણુ એકએકને ખમર નહી વળી મને તો એક ચોક્કસ દીવ-
સની તારીખખી ખાસ કરીને યાદ રહી ગઇ છે કેમકે તે
દીવસે કાંઇ અજબ જેવુ બન્યુ હતુ, અને ખુદાની મહેરમા-
નીથી હુ એક જીવ બચાવા ભાઅચાળી થયો હતો ”

અને પછી બાનુ નરગેશને એ વાતમા ખુબ રસ લેતા જોઇ, તેણે તે આખી વાત વીસ્તારીને તેમને કહી તેણીએ ગભીરાઇથી સાબલ્યુ તેણી તો તે બહાદુર બલા માણસ માટેજ વધારે ઉસ્કેરાઇ—તે તળાવમા પડી ગએલી ઊકરી માટે નેટલી નહી !

“અને એ ઊકરી જે તળાવમા પડી ગઇ, તે જગ્યા વેરેનાથી કેટલી દુર આવી છે વાર ?” સોહરાએ ધાડે સાદે ધીમેથી પુછ્યુ

“વેરેનાથી ત્રણથી ચાર માઇલ જેટલુ દુર હોશે ” તેણે જવાબ દીધો અને ત્યારે કેપટન સાહેબે પોતાનો ચેહરો કેરવી નાખ્યો કે રખે તે ઉપરનો પ્રીકાશ અને ગભરાટ તેઓની નજરે પડે

તે આલાજ હોવી જોઇએ એમ તેણે ખાત્રીથી માન્યુ આઠ કેટલી નાની છતા કેટલી સાચ્ચી, કેટલી હેતવતી અને એકજ દીલની ! કે તેના વગર જીવી નહી શકવાના ખ્યાલે પોતાનો જીવગીનો અત વટીક લાવવા તે દબેર ઊકરી કરી નહીં ! અને જ્યારે તેનુ વર્ચુન કરતા સરદાર નોશીરવાનને તેણે સમજ્યો ત્યારે તેનુ અતકરણ એક હાથોડીની માફક વાગી રહ્યુ હતુ

“એ ઊકરીનુ વરણુન આપનુ મને ધણુ અધરૂં લાગેજ એનામા કાઇ એટલુ નહી સમજ પડે તેનુ હતુ ” સરદાર દીવેચાએ કહ્યુ અને પછી તેણે તેણીનુ વર્ચુન આપ્યુ.

“આપણે કદીમી નહી જોયો હોય એવો મીઠો ચેહરો નમુન અને શોકાતુર મુખડો તેણી ધરાવતી હતી. તે મધુર

ચહરો કે જે તેની ઉપરની ગમખવારીથી વધારે સુંદર અને ખેચાણકારક લાગતો હતો તેણીની વાથોલેટ આંખોમા છેક વણા ઉડાણથી એક ઘણી કંઈલામય કદાણી વાગી લઇ શકાતી હતી અને તેણીના મગફર હોઠો તે જ્યારે હસ્તાનીમી કોશેશ કરતી ત્યારેખી કાઢ ધણી વીચીત્ર રીતે ધરજ્યા કરતા હતા. દુકમા તે છોકરી જેટલી સુંદર હતી તેટલીજ શોકાતુર હતી અને તે જેટલી ગમગીન અને ગમખવાર હતી, તેટલીજ મનમોહક અને અતકરણની લગી હતી જ્યારે મે તેણીને મચાવી ત્યારે જીવવા ખાતર તે એટલી દુખી થવા લાગી કે બોલ્યાની વાતજ નહી બસ તેણીને તો મરવાજ ગમતુ હતુ ત્યાર પછી તે ધણી ખીમાર થઇ ખીચારીના બધા સોનેરી કસબ જેવા વાળોમી કાપી કાઢવા પડ્યા—પણ આખરેખી તેણીના નસીબમાજ જીવવાનુ તે તેમથીમી સારોજ થઇ ”

“અને તે એવી અજબ જાતની સુંદર પારસી છોકરીનુ નામ શુ હતુ ?” ધણી ચટપટથી નરગેશે પુછ્યુ

એક પળની ત્યા શાતી ફેલાઇ, જે દરમ્યાન કેપટન સોહરાબના કપાલ ઉપર મોટાં પસીનાના ટીપા પુરી નીકળ્યા જો ફક્ત તેની બધરી “આલા” બોલ સમજે તો થઇ ચુક્યુ તેણીના વહેમ પુરેપુરો ખરોજ પડે.

“એનુ નામ ?” ધણી બેદરકારીથી સરદાર નોશીરવાને હવે જવાબ કર્યો “ એનુ નામ તો હુ ધાર છુ કે માટ હતુ મીસ આટ ”

“અને તમે તેણીનુ શુ ક્યુ, સરદાર દીવેચા ?” પાણુ નરગેશે પુછી બેધુ.

“જ્યારે એ તદ્દન સારી થઈ ત્યારે હું એને ઇડ્યા મારી સાથે લઈ આવ્યો અને મારી એક કઝીન પાસે મુજબ લેડી કે પેનીઅન તરીકે રહેવા મોકલી આપી મારી પીતરાઈ તો હવે પાછી પરણી ગઈ છે, એટલે હવે મીસ ગ્રાટ ક્યા છે તે હું બીજાકુલ જાણતો નથી”

“તે છોકરી તળાવમાં પડી ગઈ તે માટે તમે નુકારોછ સરદાર દીવેયા ? એણે એમ કાએ કીધું હોયે તાર ?”

“હું ધારૂં કે તદ્દન એકથી અટુથી દુન્યામાં હતી અને તેથી કાંઈ દુખ પડવાથી એમ કીધું હોયે શી વાજ ધી મોરડા ડેસોલેટ એન્ડ ડેલેસ ગર્લ આઈ એવર કેમ અકોસ”

“પુઅર ચાઇલ્ડ, દુખી કમનમીય છોકરી” યાનુ નરગેશ દયાથી પટપટી

જો એક માણસના દીકરામાં પાપ હોય છે તો તે ગમે તેવા હિમતવાન માણસને હિંચકાર બનાવી શકે છે કેપ્ટન મોહરાબનો હાથ તેવોજ હતો આલા માટે નહીં પુજ્યા અને જાણવા તેનું દીલ ટપુટપુ થતું હતું છતાં તે ધાગીથી એક દમ ચુપ બેઠો અને હવે એ તાત અહીંજ બધ પડી

અકરણુ ૪૬ સું.

— ૦ —

‘ અરે—તુ એક ઓરત છે કે બરફનો ટુકડો ? ’

આલા માટે સરદાર નોશીરવાન દીવેચા તરફથી કેપટન મોહગમે જાણ્યું તે પહેલા તે કાષ્ટ એક સુખી માણસ હતો નહીં. પણ હવે તે જાણ્યા પછી તો તે એકદમજ દુખી થઈ ગયો એમ તો હવેજ નહીં કે તેણે જે કંઈ હવે, તે માટે તે દીલગીર થતો હતો તેના જેવા માણસો જયજેજ દીલગીર થઈ શકે છે પણ આલા,—સુદર નાની આલા—સાથે તે જે ધાતકી રીતે વર્ત્યો હતો, તેથી તે છોકરીને દુખી કરવા ખાતર તેનું અતકરણુ હવે તેને ડાખવા લાગ્યું તે યાદ કયાં વગર રહી શક્યોજ નહીં કે આલા કેટલી મન્યાળું અને ફેતવતી હતી અને તે વારવાર તેણીનો સ્વભાવ પોતાની ઠંડી મગફળી સખ્ત સ્વભાવની બધરી સાથે સરખાવ્યા વગર રહી શકતો નહીં તેને અલમત ખબર હતી નહીં, કે તેજ, ઉપરથી ઠંડી દેખાતી તેની બધરી અદરખાનેથી કેટલી બધી હતી. તેને માટે તેણીને કેવું સાચું, જીરુસાદાર હેત હવે તે તે જાણતો હતો નહીં—અને તેથી તે તો એમજ માનતો કે કોઈની જાતની લાગણી તે છોકરીને કદી થઈ શકેજ નહીં તે તેણીને અદેખી ધારતો અને માનતો કે કોઈ દીવસખી તે તેની પાસે આવી, મીઠી હેતવતી અદાથી એમ કહી શકે નહીં કે “તમે મારી દરકાર કરો, મારે માટેજ દરકાર રાખો, નહીં તો તમારા વગર જીવવું મને રદ છે” જેમ સુદર આલાએ હજારો વાર તેને કહ્યું હવે

નરગેશ જે પોતાના હઠનુ ધારતી હતી, તે માટે ખાલી પછાડા મારી મેળવવાની તે મગર સુદરી કદીથી દરકાર કરતી નહીં જે તે ચાહતે તો, આલાના ગમે એવા વીચારો છતાં, કેનેટન સોહરાયને એક સપાટામા પોતાની તરફ જીતી તેને ખરો હેતવનો અને તેણી માટે દરકાર કરતો બનાવી શકતે તેમ હવે પણ તેણીએ તેની કશી દરકાર કરીજ નહીં તેની ફરજ હતી, અને તેમા તે પછાન પડતો હતો એટલે તેણી વચે પડીજ નહીં

નરગેશ અલખત જાણતી હતી કે તે કાષ્ટ એક ફરેસ્તા સાથે પરણી હતી નહીં તેણીના ભરથાગ વણીકવાગ વણી છોકરીઓ સાથે પોતે કાઢેલાં ઘેલાં એડાની વાતો તેણી આગળ રમુજ તરીકે કહી હતી. પણ તેમા તે કદી આ આલાનુ નામ બોલ્યો હતો નહીં અને તેથી તો નરગેશને વધારેજ શક ગયો તે કાષ્ટ કોઈ દીવસ તે આલા નામની છોકરી માટે બોલ્યો હતો નહીં ? તુ ખરેખર ને ઘેલાં એડા નહીં પણ કાષ્ટ મજીર લાગણીજ તેને ને છોકરી માટે હશે ? તે કેની હોશે ? એવા એવા વીચારો તેનું મગજ ખાષ્ટ જતા હતા પણ એ વાત માટે તો કેપટન સોહરાયના હોડો સદા નીચાયનાજ હતા અને નરગેશ બોલતી તો નહીં, પણ અદરથી તેણી ત્યાર પછી, તેને માટે એટલો ખરામ, હલકો વીચાર માર્ધી ખેડી કે બોલ્યાની વાતજ નહીં

તેઓ ખીન વણાક ફશનેજલ જેડાઆ જેવી જીદગીએ જીવતા હતા તેઓ બાહર હમેશ સાથે જતા, હસ્તા, બોલતા, અને લોકોને દેખાડના તરેહનાગ ફાફા મારતા—પણ નરમ

આભા પછી દરેક ખાણના ટાઇમ સિવાય તેઓ એકએકનું મોઢુંથી જોતા નહીં જાનુ નરગેશ પોતાના અદેખા વીચારોથી પોતાનું હેતવતું મગર પણ બાહેરથી ઠંડુ દેખાતું જીમર કાતરી નાખતી હતી તેણીનું જોર આખરે ખતમ થયું, તેણીનો ચેહરો શીકકો પડ્યો, આખો આસપાસ ચકરડા ફરી વળ્યા અને એકવારની તે સુદર ચળકતી આખો પોતાની ખુમસુરતી ખોલ દેખાવી અને સુરત દેખાવા લાગી તે જાણે હાથે કરી મરવાજ માગતી હોય તેમ લાગ્યું અને એકવાર તેના દેખાવથી ફરી જઈ તેના માતા મીસીસ મહેના એ, એ બાબદ ઉપર કેપ્ટન સોદરાજનું ધ્યાન ખેંચ્યું, ત્યારે તેનો ભરથાર તે જોઈ તેણીને શું દુખ હશે તે માટે વીચાર કરવા લાગ્યો.

જાનુ નરગેશ હદ બાહેર ખુચીપુલ તો કોઈ દીવસ હતીજ નહીં પણ તેણી દમામદાર, અને ધણો મનોહર, અને મીઠા દેખાવની લાગતી હતી તેણીના દુખના સખમે તો હવે તે દેખાવની તેણીએ ખોલ દાધો તે તમામ બદલાઈ ગઈ ઉપરથી સુખી દેખાવાના ફાફા જે રીતે તે મારી રહી હતી, તે તેનો ધણી બરાબર જોતો અને જાણતો હતો તેણી કલાકો સુધી શીકકી, ઠંડી અને મુગી પોતાના અદેખા વીચારોથી બેસી રહેતી—અને જો તેવામા કોઈ આવતું તો તે ચમકી ઉઠી પોતાની અસલ અડધી, માયાળુ, અડધી મગર, રીત-લાતે વાતો કરવાના કૌશલ્ય કરતી પણ પાછી એકલી પડતા તુરતજ પોતાના ખ્યાલોમા ઉતરી જઈ મબાર ખની જતી જે જોઈ ધણીકવાર તો કેપ્ટન સોદરાજ દુખીમી થતો.

એક રાત્રે તે રોજ કરતા જરા વહેવો ધર આવ્યો. તે કકડની ઠંડીને એક દીવસ હતો. ડરોઇંગ રૂમમાં સગડી સળ ગાવી તે પાસે પોતાના હાથે સેકતી નરગેશ બેઠી હતી તેણીએ પોતાની સુદર કીમતી સાડી અને જરઝવેરાત ઉપરાત એક મોટો જાડો કેટ ઉપરથી પેહરી લીધો હતો. છતાં જાણે સરદીથી હોય તેમ વારવાર તે ધરજતી નજરે આવતી હતી અફસોસ ! એક આવા માણસ ખાતર તેણીએ હવે સદા માટે પોતાની એકવારની મજબુત તદ્દરોસ્ત તબીયત બગાડી નાખી હતી, પોતાની સુદર ખુબસુરતી કચડી નાખી હતી.

તેણીનો દુખી ચેહરો અને ગમગીન અદા જોઇ તેને ત્રણી દયા આવી તે ધણી એકાત, એકલી, અને દીલગીર દેખાતી હતી તે ધીમેથી પછાડીથી આવ્યો, અને માયાથી એક હાથ તેના ખભા ઉપર મુકી બાજે હાથે તેણીનો ચેહરો પોતાની તરફ ફેરવ્યો, અને તે એકવારના દીનજીત કાળી આખોમ કાઢક હેતથી જોયું પણ તેણે દુખથી જોયું કે વધુવાર તેણીને તેની દરકાર હતો નહીં, તેનો હાથ લાગતાજ તે કમકમીને દુર હડી ગઇ તે તેણે જોયું.

“ ફરીથી એમ કરતા ના મોહરાજ ” તેણીએ ઉતાવળે કહ્યું અને તેણે જોયું કે તેણીના પાનળા હાથેના આગળા એકએકમાં જોરથી ભેરવામણ હતાં

“ નુ ? તુ એમ કહેવા માગેછ કે મારી પોતાની બધરાં સાથે હેન કરવાનો મને હક નથી ? ” તેણે અખચખીથી પોકાર્યું “ ખચીત તુ એમ કહેવા નો નહીંજ માગતી હોય, નરગેશ ”

“ નહીં, મે એમ ધાયું કે કદાચ તમે જીલ કરી હોય

ને મને ખીજ સમજ એટલા હેતવતા થઈ શક્યા હોવ”
તેણીએ ધણા કડવાસથી કહ્યું

સોહરાએ જવાબ દીધો નહીં પણ તેણીની પામેજ
આવી બેઠો.

“નરગેશ,” તેણે કહ્યું “આપણે સુખી નથી એક
ધણી ધણીઆણીએ રહેવું જોઈએ નેમ આપણે રહેતા નથી”

“હું તે જાણું છું” તેણીએ ટુકમા જવાબ કર્યો
“તમારા કરતા કદાચ ને વધારે સારી રીતે હું સમજી શકતી
હોવશ”

“ત્યારે એમ શા માટે કરવું જોઈએ?” તેણે નરમીથી
પૂછ્યું “મને આવી જાતની જીંદગી પસંદ નથી, નરગેશ
અને તેથી વધુ કહેશે તેમ કરના હું તપ્પાર છેઉ”

“એ માટે વાત કરવું નકામું છે.” તેણીએ બેદરકારીથી
જવાબ કર્યો “હવે તે નકામું છે ચાલો હવે લેટ થયું છે—
અને હું થાકી ગેઈ છું ચુડનાઈટ મોહરાબ.”

અને તેણી ત્યાંથી ઉઠવા ગઈ, પણ સોહરાએજ તેણીને
એમ જવા દીધો નહીં, બજાઈતથી તેણે તેણીને પાછો
બેસાડી દીધો

“નહી, વૃ મને એમ આજે છોડી જઈ શકશે નહી.”
તેણે દ્રઢતાથી કહ્યું “હવે કહે મને નરગેશ કે વૃ સાચી
એટલી દુખી અને ખીમાર દેખાય છે”

એકજ પળ તેની આગળ દોડી આવી બગે પુત્રામે

કહી દેવાનું તેણીને મન થયું એકજ પળ સધળું જાણી લઈ માફ કરી માફી મેળવી પાછું સુખી થવાનું મન તેણીને થયું

“ઓ સોહરામ, તમે બીજા માટે દરકાર કરો છો તેથી માઝ દીલ તુડી જાયછ તમે મારી દરકાર કરો, અને મને સુખી કરો” એ શબ્દો બોલનાનું તેણીને ધણું મન થયું

તેણીના હાથે અડધા તેની તરફ લાગ્યા અને તે હોઠો કાપક શબ્દોમા ફડફડ્યા પણ બીજાજ પળે સેતાન્યન મગફરી તેની આડે આવી ઉભી—અને તે મીઠા ગરમ જુસ્સા વાળા વીચારે નસાડી દીધા, તેણીએ તે ખ્યાલો તુરંતજ કચડી નાખ્યા, અને એક તુલકારનું હસવું હસી

“મારે તમોને કશુંજી કહેવાનું નથી” તેણીએ કડાખથી કહ્યું “ધણીકવાર કોઈમી કારણ વગર બીમારી આવેછ હું જાણુ છ કે હું કુખી અને બીમાર છેઉં, પણ તેથી માગ મીવામ કોઈનેજી તેની કનવાર કરવાની તું જરૂર છે?”

“તું કેટલી ઠડી ને સખત છે,” તેણીના ધણીએ એક દમ કહ્યું “એક ઝરફના પહાડને કોણ ચાલી શકે, મને કહું નરમેશ ? જાણે એક આઈસીકલ !”

‘કોઈમી નહી વળી’ તેણીએ ધીમેથી જવાબ કર્યો “અને તેજ કારણસર તો મને કોઈએ કદી ચાલીજ નથી”

“પણ તું જ્યારે ચાહેછ ત્યારે કેટલી જુદી થઈ શકેછ” મોહરાએ નરમીથી કહ્યું “મને આપણા પરણ્યા પછીના પહેલા થોડા મહીના ઝરાઝરા ચાહ છે ત્યારે તું કેટલી હેન વની ને મીઠી હતી ! અને હવે એમ કેમ ?

તેણીએ પોતાના હાથો લાખ્યા કર્યા અને જાણે તે યાદ મારી હટાવતી હોય તેમ અફાળ્યા

“એ નીશે વાત કરો ના,” તેણીએ કડાસથી કહ્યું
“મને તે સંભળવા ગમતું નથી”

‘વાર, પણ તું મને કહેશે નરગેશ,’ તેણે કાલાવાલાથી કહ્યું “કે “આપણા વચ્ચે એવું તે શું બન્યું છે કે તુંને એટલી મધી બદલી નાંખી છે જ્યારે હું તારી સાથે પરણ્યો, તારો ખાવીદ બન્યો, ત્યારે મેં સોગદ લીધા હતા કે તુંને સુખી કરવી, તો મને કહેશે કે કઈ રીતે તેમા હું પછાત પડ્યો છું ?”

તેણીએ તરતજ જવાબ દીધો નહીં પણ જ્યારે જવાબ દીધો ત્યારે દુન્યાબરના ધીકકારથી તેની તરફ જોયું

“જ્યારે તમારું જીવન, તમારું અતકરણ તમોને તે કહેતું નથી, તો મારા હોઠો કદી ખોલી સકશે નહીંજ”

કેપટન સોહરાએ બેદરકારીથી હવે પોતાના ખભા હલાવ્યા

“એમ તો એમ ! શું બરફના પહાડો કદી પીગળતાજ નહીં હશે ? પણ હવે એ વાત જવા દે તારા મમાની પોતાની મરજીથી આજે હું તારી તખીયત માટે રાત કરવા માંગુ છું તે તો સમજશે કેની ?”

તેણીના એકરા ઉપરનો રતાસ અને આખોમાનો ગુસ્સો હવે નાણુદ થઈ ગયો પોતાનો કેટ બરાબર વધારે લપેટી તેણી મુઝી ચુપકાદીમાં તેને સંભળતી બેઠી

“એમ ના ધારતી કે હુ પોતે તનદરેસ્તને જોરાવર છેઉ તેથી તારી નબળી નાજુક તખીયત જોષ શકતો નથી ” તેણે માયાથી કહ્યુ “તુ મને કહેશે કે તુને શુ છે વહાલી નરગેશ ?”

“હુ નહી જાણતી ” તેણીએ કહ્યુ “અને ખરેખર સોરાખ—એ માટે હુ તદન બેદરકાર છેઉ ”

“કશુલ કીધુ કે મારે ખાતર તારી જીદગી તુને કામની નહી હોશે, તે છતા તારે તારા નાના નાના લુલકા અને ધરડાં માતાનો વીચાર કરવો જોઇયે ”

“પણ હુ નહી ધારતી કે હુ મરી જવાની હોઉં ?” તેણીએ બેદરકારીથી જવાબ કરતા કહ્યુ

“નહી, તારી તખીયત મુદલ સારી નથી ” તેણે જીદ કરી કહ્યુ “બધા લોકો તારામા પડી ગએલા ફરક માટે બોલેછ ”

“આહ હવે તમારી કાળજીનુ કારણ હુ સમજી ” તેણીએ ધણા કડવાસથી હસ્તા, ખોટી રીતે ઉશકેરાઇ જઇ કહ્યુ “લોકો મારી નાદુરસ્ત તખીયત અને ફેરનાયલા દેખાવ માટે બોલેછ—એટલે લોકોને દેખાડવા ખાતર અલગત તમે, એક હેતવતા કાળજીભર્યા ધણીનો પારટ પકે કરશોજ ધણુ મળહતુ, પણ શીકર નહી સોહરાખ—તેમા હુ પોતે તમોને મદદ કરવા હુ તમોને કેહુ મને શુ છે તે ? મારૂ જોર જગુ રહેતુ હોય એમ મને લાગેછ મારી છાતીમા રોજ મને દુખાવો થાયજ, અને કાષ એટલુ બેચેન ગમગીન, અને ખીમાર જેવુ લાગેછ કે કશામા હુ મન રોકી શકતી નથી

એકના એક વીચારોથી મારી જાતી તુટી જાયછ અને માથુ કરી આવેછ ”

“તુ ખરેખર સખ્ત છે નરગેશ ” તેણે ઠપકાથી કહ્યુ
“તુ એમ બોલીજ કેમ શકેછ કે લોકને દેખાડવા ખાતર હુ કાળજીવત થાઉંછ । લોકને ખાતર નહી, પણ તારે પોતાને ખાતર હુ તારી કાળજી કરૂંછ, નરગેશ ”

તેણીએ કશો જવાબ વાળ્યો નહી

“તેથી મારી મરજી છે કે કાલે ડાક્ટરે આવી તુને તપાસવી અને તે જે કહેશે તે પ્રમાણે ત્રીટમેન્ટ આપણે કરીશુ ” સોહરાએ કહ્યુ

“વેરી વેલ,” માત્ર નરગેશે બેદરકારીથી જવાબ આપ્યો
“તમારી મરજી છે તો હુ ડાક્ટરને જોવશ પણ મારી તો પુરેપુરી ખાતરી છે ને તેથી મને તો જરાકખી ફાયદો થવાનો નથી ”

એટલુ બોલી નરગેશ ઊભી થઇ—અને બાહેરથી ઠડીને મગર દેખાતી ચાલી ગઇ તેણી પોતાના રૂમમાં પહોચી ત્યારે એક સોફા ઉપર પછડાઇ એક દરીઆવ રડી.
“ઓ ખુદા ! જે દુકત એ મારા માટે દરકાર કરી શકે દુકત હુ એને ગમી શકતી હોઉ !” એ તેણીનો કંકલાટ અને વિલાપ હતો

મહા કદપાંત વચ્ચે આ મુજબ બળકતા કેપ્ટન સોહરાએ જે તેણીને સાબળી હોત તો તેને બેદરકાર ઠડી, સખ્ત, અને લાગણી વગરની કહેવા પહેલા તે સો વાર વીચાર કરતે

પ્રકરણ ૫૦ સું.

— ૦ —

“આં વોઘ્યાઝા”

હવે આપણે પેલી તરફ પાછી આપણી આલાની થોડીક ખખર લખએ “તોફાન પછી ગાતી” એ કહેવત મુજબ હાલ આના લગાર આત રીતે રહેલી હતી લલા ડોં શીરોઝ દાવરના બામમા તેણીએ કેટલું ખમ્યુ તે તેણી સીવાય ખીજી કોઈ જાણી શક્યું નહીં જાણે એ માટે તેના દીવમા એક જાતનું તોફાનજ થઈ રહ્યું હતું તે તોફાન—લાગણી, લાલચ અને દુખનું હતું જે અંતે તેણી જીતી શકી હતી

એમ છતાં તે તેણી ઉપર વારવાર ચીડીઓ લખતો, પુલ ફ્રેટ ચોપડીઓ અને મ્યુઝીક વીગેરે તે તેણી ઉપર મોકલતો અને તેણીને જાણુના દેતો કે તેની યાદમાથી તે લુલાઈ ગઈ હતી નહીં ફક્ત તે જાતે આવી તેણીને મળી શકવાને હજી હાલ તુરત હોંમત કરી શક્યો નહીં

આટલો નખત આલા લલા પીલુમાય જોડે રહેવા ધણી રાજી હતી પણ હવે તેણીને લાગ્યું કે તે ત્યાં સુખી થઈ શકશે નહીં તેણી જ્યાં જતી ત્યાં લલા ડોં દાવરનો નીચાર તેને સતાપતોજ રહેતો એક સુખી સતોલી જીવને પોતે વચ્ચે આવી આવી રીતે દુખી કરવા માટે તેણી ધણી પરતાતી હતી બસ હવે મદરાસ છોડી કેથે દુર દરાઝ ચાલી જતું એવો નાર નાર તેને વીચાર આવતો

એક સનારે ડોં દાવર સાથની નાતચીતને લગભગ નયુ

મહીના વીતી ગયા બાદ તે પાછો આવ્યો તેની લાગણી અને તેના દુઃખ સાથેની તેની લડત ગમે એવી મહાભારત હશે—
છતા ઉપરથી તો ડોન દાવર હ મેશ જેવોજ શાત અને ઠરેલ,
માયાળુ હરતો, અને ઉમરાવી તોરનો દેખાતો હતો તેણે
આલ્હાના હાથે માયાથી પોતાના હાથમા લીધા અને હેતથી
તેણીને મર્યો.

‘જાણે છુ ઘણે વરસે પાછો ઘેર ફર્યો હોઉની તેમ
અહીં આવ્યાથી મને લાગેછ ” તેણે કહ્યુ

તેની મુલાકાત જાણે પોતાની સાથે જળકાટ અને આનંદ
લાવી હોય, તેમ બધાના ચેહરા ખુશ દેખાયા તેણે પોતાની
હ મેશની મમતાભરી સાદી સીધી મજીર રીતભાતે વાતો
કરવા માડી અને જાતજાતની ખમરો તેમને આપી

“હુ ચાર દહાડા મુ મધ જઈ આવ્યો, માયજી ” તેણે
કહ્યુ “અને ત્યાની લેટેરટ ન્યુસ હાલ એ છે કે મીસીસ
બોમ ધરાનીની ખુબસુરતીની કોષ્ટ મરામરી કરી ચકતુ નથી
તેમજ કલકત્તાના લખપતી જવાન શેઠયા, કોષ્ટ સરદાર નોશી
રવાન દીવેચા કરીને છે તેની ભલામની વાતો બધેમધ પ્રસરી
રહે છે, લોક કહેછ કે એ શેઠયો ભલાને ખાતરજી જીવેછ
અને પોતાના પછસાથી બનેછ એટલુ પારકાનુ લડુ કરેછ ”

આલાએ તે બન્ને જણાને તુરતજ ઓળખ્યા આહ !
ખચ્ચીત સરદાર નોશીરવાનની ભલામનો તેણીને પોતાને પુરતો
અનુભવ હતો તેમજ વળી મીસીસ બોમ ધરાની (એકવારની
હિંદના દાદીશેઠ)ને તેણી કયા નહી પીછાણતી હતી ? એ રીતે

ખુશ સ્વભાવે ડોં દાવરને વાત કરતા જોઇ તેણીએ છુટ-કારાનો દમ ખેચ્યો

“થેક હેવન” તેણી બબડી “માદરે લીધે આવા એક ભલા માણસની જીદગી બરબાદ થઇ નથી—એ શુકર કરવા જોઇ છે”

તેજ ધડીએ ડોં દાવરે તેણી તરફ જોયું અને તેણીની મોટી વાયોલેટ ચશ્મે પોતાની ઉપર ગભીરાઇથી ટીકાયલી જોઇ તે હસ્યો. પણ તેણે જોયું કે તે તમામ લેવાયલી છુટા-યલી અને શીકકી કાહેલી જેની નજરે આવતી હતી જ્યાં સુધી પીલામાય ત્યાં હતાં ત્યાં સુધી તો તે કાંઈ જોઈએ નહીં પણ જેવાં તે ભલા બાનુ તેમને એકલાં છોડી ચાલી ગયાં એટલે તે ટુરન તેની તરફ ફર્યો

“આલા,” તેણે એકદમ કહ્યું “તું અહીં જરાખી સુખી દેખાતી નથી તુંને થોડો વખત અહીંથી કેથે ચાલી જવા ગમશે ?”

“તમે બરાબર માહાર મન વાંચ્યું છે” તેણીએ શીકકું હસીને કહ્યું “ડોક્ટર, મને તો સખત કામ જોઇએ કે માહાર મન રોકાયતું રહે, મને ખરેખર અહીંથી થોડો વખત ચાલી જવા ગમશે જે કે પીલુમાય તો માહારી સાથે હદથી જ્યાંદા માયાળું છે”

“શીક છે, તો આપણે તેમજ કરશું, આલા.” તેણે સમજાવ્યું “પણ તું જાણે કે તું પાછી હોસ્પીટલમાં નર્સ તરીકે જાય તે ચાલવાનું નથી એ કામ માટે તો મેં તુંને કહ્યું

તેમ તુ તદન અસકત છે તુ તે કામને લાયકજ નથી-પણ હુ વીચાર કરશ હવેથી આવશ ત્યારે જરૂર કાંઈ તાહારા લાલનુજ કહેવશ ”

તેણીએ તેનો ધણો વણો ઉપકાર માન્યો અને પછી તેઓ છુટા પડ્યા.

ખીજે અદનાડયે તે પાછો આલાને મળવા આવ્યો અને ત્યારે તે પોતાનો બોલ પાળી તેણી માટે જ દોષસ્ત કરતોજ આવ્યો હતો.

“મે જે જ દોષસ્ત તાહારે માટે ક્યેઈ છે આલાં તે માટે માહારી ખાત્રી છે કે તુ ખુશી થશેજ મને ખમર પડીછ કે માહારા એક ધરડા ઓળખીતા ગ્રહસ્થ વીનાત જાયછ તેમની એક જવાન બેટી છે, જેએક વરસ ઉપર તે અહીં માહારી ત્રીટમેન્ટ હેઠળ મદરાસ આની’તી એટલે એ બાપ દીકરીને હુ ધણી સારી રીતે ઓળખુછ હવે એ વાત એમ છે, કે તે છોકરી મીસ નાન દુમાશની તખીયતજ હજી સુધી સુધરતી નથી, તેણી એક “ઇનવેલીડ” છે, જો કે છે તો ધણી જવાન, બાએ વીશેક વરસની હશે તેથી ડોક્ટરે તેણીને ચેન્જ ફરમાવ્યો છે, લાખી દરીઆની મુસાફરીથી તેણીને ફાયદો થશે એમ ડો. ધારેછ, જે વીશે માહારીપર હએક દહાડા થયાજ તેના પીતા પેસ્તનજ દુઆસનુ કામળ આવેતું છે તેમા એવણુ મને લખેછ કે તમારા ઓળખીતા બાનુ હોય યા એવા સારા કોઇ નર્સ હોય તો મારી દીકરી સાથે મને વીલાયત લઇ જવા મોકલી આપો એ છોકરોના કુધ તો સાથે છેજ, પણ એને તો એને લાયકની સરખી ઉમરની

કાંઈ છોકરી હોય તો જરા સોવાય ને મળદનુ લાગે તેથી આલાં, મે તુરતજ તારી લલામણુ લખી મોકલી છે અને તેવણુને આજે મને પાછો તાર મલ્યોછ કે આવતે શનીવા-ગની સ્ટીમરમાં નેઓ નીકળશે માટે તાહરે તુરત મુબછ આવી તેમને મળવુ ” ડોઁ દાવરે કહ્યુ “તુને ગમશે આલાં તાહારી તખીયતમાંખી સુધારે થશે, ને વળી તુનેમી કપતી મળશે તુ જશે કે ? હજીખી નહી ગમે તો મને ના કમેજે જરામી ઓસકાતી ના ”

“ નહી નહી મને ઘણુ ગમશે, લલા ડોઁ દાવર ” તેણીએ હેશાનથી કહ્યુ “હુ જવશ ”

અને એ મુજબ નક્કી થયુ સઘળી તખયારીઓ થવા માંડી, અને ત્યારેજ આલાં જોવા લાગી કે ડોઁ દાવર કેટલો નેક હતો તે જો તેનો ઉપકાર માનતી તો નેમ કરના તુરત ને તેણીને અટકાવી દેનો અને તેણી માટે કશુજ કરવામાં માકી છોડતો નહી

*

*

*

તે વીસમી એપ્રીલનો દહાડો હતો, કે જ્યારે “એમ્પ્રેસ ઓફ ઓટીની,” મુબછથી હજ કરતી નીલાયત તરફ જનાર હતી. તે એક જણીતી ફર્મની બનાવેલી ધણી ઉમદા સ્ટીમર હતી.

અને આ ખુશનુમા, શાત ખપોરે તે સ્ટીમર પોતાના ઉતાડીઓને લઈ જવા તખયાર થઈ ઉભી હતી ત્યાં સઘળી રાત હતુ, દવા એકદમ બધ હતી. ફક્ત જે ગડમડ સલ-

ખાતી હતી, તે ઉતાડ્યોની હતી તે સિવાય ખુદરત તો તદન શાંત અને રળીઆમણી હતી

ત્યા ખીજ ઉતાડ્યો ભેગી, રેડીંગને અંદેલીને ઉભેલી ડાક' બ્રાઉન સાડીમાં સજ થએલી એક પારસીની છોકરી ઉભી હતી તેણીની સુદર વાયોલેટ-બ્લુ આંખો જરાખી આસપાસ ફરતી જણાતી હતી નહીં. તે સુદર પણ લમાર ધેરાયલી આંખો તો તેની પાસે ઉભેલા એક ઉચા ખુમસુરત માયાળુ દેખાવના જવાન ઉપરજ દરી રહી હતી તે આલા હતી, અને તેની પાસે તેણીને છેલ્લીજવાર અત્યંત હેતથી જોઈ રહેલો ઉભેલો જવાન કોષજ નહી પણ ભલો ડો. રીરોઝ દાવર હતો

તેણી કલકતાથી ભવા પીલુમાઇને મળી ધણું ભારી દીલે અહીં મુબ્બ આવી હતી અહીંજ તેણીને પેલા દુઃખાશ-વાળાઓને મળવાનું અને પછી સાથે જવાનું હતું એમ છતાં ભલા ડો. દાવરે તો તેણીને એકલી જવા દીધીજ નહી તે પોતે તેણીને મુબ્બ સુધી મુકવા અને છેલ્લી સલામ કરવા સાથે આવ્યો હતો

“તું ધારેજ કે તું ને દરેક જોઈતી ચીજ મળીજ, આલા ?” તેણે માયાથી પાછું અને પાછું પુછ્યું.

“હું નહી ધારતી કે એકખી ચીજ કે માહારી એકખી મરજી બાકી રહી ગઈ હોય સીવાય, કે જો તમે અને ભલા પીલુમાય માહારી સાથે આવતાં હો તે તો મારી ખુશીનો પાર નહી રહેતો.”

“આપણે પાછા જલદીજ મળશું આલા ” ડોક્ટર દાવરે દીલગીર સાદે કહ્યું “એકાદ વરસમાં તો તમે લોક જરૂર પાછા આવશો ત્યારે વળી આપણે મળીશું ”

“શ્રીરાજ, ફક્ત એકજ વાત મને દુખી કરેછ અને તે મે કહ્યું તેમ તમોને અને પીતુમાયને છોડવાનું છે ત મો બે ને જણા મહારી સાથે કેટલાં માયાથી ચાલ્યાં છેઓ ! ઓ કેટલા બલા. કેટલા ઉદાર ! મને લાગેછ કે હું કદી તમારો ઉપકાર માની શકવાની નથી ’

તેણીની આખો એ બોલતાં ધણી નરમાશથી અને હેસા નથી તેની ઉપર ઠરી રહી—અને તે બલા જવાનનું ઉદાર દીલ એકદમ તેણી તરફ ખેંચાઈ ગયું આહ ! ગરીબ આલ્માંની ગંધ ગુજરી જો વચ્ચે નકવા નહીં આવી હતે તો હાલ તેઓ કેવાં સુખી થઈ શક્યા હોત

જો કે આલાને દુખાશના પેસ્તનજી તેમનાં બહેન મહે-રબાઈ અને ખીમાર બેટી નાજ સાથે મુસાફરી કરવાની હતી. છતાં દરેક છુટો બ દોખસ્ત પહેલેથી ૩૦ દાવરેતેણી માટે કચેઈ હતો ફર્ટ કલાસનું એક સર્વથી સરસ અને મોડું ફૂગીન મળી શક્યું, તે તેણી માટે તેણે રીઝર્વ કરાવ્યું હતું તેણીનું ઓઢવા ખીજાવાનું, ચોપડીઓ ચોપાન્યા અને મુસાફરી દર-મ્યાન જોષ્ટતી દરેકેદરેક નાનીથી મોટી ચીજનો તે બલા ડાકટરે તેણી માટે બ દોખસ્ત કચેઈ હતો

તેણીએ તેનો ઉપકાર કેમ માનવો તે સુજ્ય નહીં. તે કેટલો બલો, કેટલો ઉદાર અને કેટલો હેતવ તો હતો

તેવામાં સ્ટીમરનો ટાઇમ થયો, અને છુટા પડવાનો રખત લગોલગ માથે આવી લાગ્યો, એટલે આલાએ હેશા-નથી ઉભાતા દીલે અને આંસુભરી આંખોએ પોતાના બંને હાથો ડાબે ડાબરના હાથમાં મુક્યા

“શીરોઝ, ભાઈ,” તેણી ધીમે લાગણીથી બરપુર સાદે બોલી. “હું ઇચ્છુ છ કે મારા દીલમાં ઉભાઈ જતા ઉપકાર ના ઉભરા તમો વાંચી લઈ શકતા હોતે હું ઉપકાર માનવા જાઉં છ, પણ મને ધટતા શબ્દોજ નાણે તે માટે મળતા નથી ખુદા તમોને પોતાના લાખો અને કરોડો આશીષ આપી સુખી રાખે મારા જેવી એક લાચાર મરીમ છોકરી સાથે લલાઈ કરવા માટે, ખુદા તમારે બધું કરે”

“ઉપકારની વાત ના કર આલા” તે બલા જવાને હેતથી આ છેલ્લીજ વાર તે મીઠા મનોહર મુખડા બહુ જોતાં કહ્યું “તુને જરા રતીખી મદદ થવું એ મારે મનથી મોટામાં મોટું સુખ હતું ખુદા તુને સુખી રાખે અને આપણે વહેલા મર્યે, આલા”

હવે ખીબ, સ્ટીમર ઉપર નહી આવનારાં માણસોને આલી જવાનો ધટ થયો, અને તેથી ઉતાવળે આલા પાછી તેની તરફ ફરી

“સાહેબજી, હું તમારો ઉપકાર એક માગ મોત સુધી ભુલનાર નથી”

તે વાંકો વળ્યો, અને તેણીને એક બાપ કે ભાઈ કરે તેમ તે રૂપેરી કપાલ ઉપર એક પહેલી તેમજ છેલ્લી કોસ લીધી

“આ મારે મનથી પરીત્રમા પરીત્ર ચીજ કહેવાશે આલા ફરીથી છેક મારા મોતના છેડા સુધી, મારા હોઠો કોઇથી છેકરીની ચામડીને લાગવાના નથી જો વોઇયાઝ, આના ! માહરી વાહલી મીડી આલા ગુડનાય એન્ડ ગોડ બ્લેસ યુ ”

ફરીથી એકનાર તે મજબુત, શુદ્ધ હાથ જે પાપથી એકદમ નીરાળો હતો, તે શેકહેડમા મડ્યો, ફરીથી એકજ નજર તેણે તે મીઠા, તેને માટે દુન્યામા એકજ મનુરા નાહાલા ચેહરા ઉપર નાખી લીધી, અને આનાએ ત્યારે પોતાનો રડતો ચેહરા તુરત ફેરવી નાખ્યો જ્યારે તેણીએ પાછુ ફરી જોયું ત્યારે તે ત્યાં હતો નહીં સ્ટીમરે ચાલવા માડ્યું હતું !

પ્રકરણ ૫૧ સુ

સખી કે સોખ ?

જેમ નરગેશજીના સોહરામશાહે ધાયુ^૧ દગુ તેમજ ડોક ટરને જોલાન્વાથી કગોજ ફાયદો થયો નહીં તે રપેસીયાનીસ્ટને વળી પાછો ખીજી વખતથી નેડવો પડ્યો, અને ત્યારે તેણે તે મોગી શ્રીમત આનુને લાખી દરયાની ચેન્જ જોઇએ એમ કહ્યું અને તેખી વળી તેણે પોતાનું રૂપેરી માથું હલાવી જેમ અને તેમ જલ્દી લઇ જવા ફરમાવ્યું

એ પછી મોટા પાયા ઉપર તમયાગીઓ ચાલી રહી પહેલે વીલાત જનુ અને ત્યાંથી ડેઠ કોલોનીઝ તરફ કનીએક

જનાનો વીચાર તેઓએ રાખ્યો એથી તેઓએ ધાયુ' કે નરગેશને પુરતો દરીઆનો લાભો ચેન્ન મળી શકશે અને એક પખવાડયામા નીકળવાનું નક્કી થયું

તું કુફરતનીબી કરામત છે । કેપટન સોહરામને જે સ્ટીમરમા પોતાને માટે, નરગેશને માટે તથા પોતાના નાહના બે બન્ધા માટે પેસેજ મળી તેજ ખોટ “એમ્પ્રેસ ઓફ બ્રિટની”જ હતી । કીસમતની દેલીના એ અજમ દફત હતા । મી૦ અ૦ મીસીસ અને સોરાબ બમનશાહ જે સ્ટીમરમા મુસાફરી કરનાર હતા, તેજ સ્ટીમરમા આના ગ્રાટ એક પેમેન્ટર હતી તે તો વાચનારને રાશન છે

ડેકની રેલીમને અટેલી જવાન નરગેશ ધણા ખીમાર દેખાતી શીકકા કાહેની ચેહરાએ છેક છેડેથી ઉભી હતી, જ્યારે પાસે તેનો બરથાર સોહરામ કટાળેને ચેહરે ઉભો રહી તેના તરફજ જોષ રહ્યો હતો

“સોહરાબ,” તેણીએ એકદમ તેની તરફ ફરી કહ્યું “હું ધારજ કે મરવા ખાતર હું ઘેરજ રહી હોતે તો વધારે સાર ”

‘ કાએ નરગેશ એમ કાએ બોલે છે ।” તેણે ચમકીને પોતાના ખ્યાલોમાથી ખીદાર થતા કહ્યું “તું એમ શા માટે બોલે છે ?”

“કારણ તમે એવા કટાળેલા લાગેજ સોહરાબ, કે તમારી મોજમજહ ઊગારી માહારી સાથે, માહારી ગોરસી કરવા અહીં ધસડી લાવવા, હું જોઉંજ કે ધણુ ધાતકી કહેનાય ”

“તુ એવું એવું નાં બોલ નરગેશ” તેના બરથારે ધણા નરમ સાદથી કહ્યું ” કોપળી ચીજ અને તાહારી સાથે આવતા અટકાવી શકે તેવી છેજ નહીં—મને મોજમગ્નહ કાંઈ તેજ નહીં ગમે એવું બીજનેસખી તાહારી મરજી આગળ હું રદ સમજીજ તાહારી તખીયત માહારે મનથી પેહલી છે ” અને તેને ઇન્સાફ આપવા ખાતર કહેવું જોઈએ કે તે આ ખધું ખરૂં અને ખરાં દીલનુજ કેહતો હતો દરીઆના પાણીમા ડોકાવતો પોતાની જવાન મોહરદારની ખાલુમા ઉમેલો, તે હાલ ખરા દીલથી તેણીની બગડી ગયલી તખીયત નોજ વિચાર કરી રહ્યો હતો એમ ખરેખર કહેવું જોઈએ. તેણીની દરેક મરજી સાચવવાનો તેણે હવે પકડો ઠરાવ કર્યો હતો તેનાં એ શબ્દોથી નરગેશ ઉપર તુરત અસર થઈ તેણીની સીદા આખો એક પળ હેતથી તેની તરફ ફરી અને તે નરમ પડી જઈ બોલી

“તમારી મરજી નથી તો હવે હું એમ નહીં બોલશ મોહરાખ ” અને પછી તુરત વાત ફેરતા કહ્યું—

“પછી આપણી પામેથી દમામદાર દેખાવના જે જેન્ટ લમેન પાસ થઈ ગયા તે તમે જોયા કે, સોરાખ ?” તેણીએ પુછ્યું

“નહી,” સોરાખે બેદરકારીથી જવાબ કર્યો

“તેમણે કલકતાના ધણા વખણાયલા ડાન્સ હાવર હતા ” તેણીએ કહ્યું, “હું એકવાર વરસો ઉપર એમણને મળેલી જુઓ સામે પેલી છોકરી ઉભીજ કેની તેને એવણ મુકના આવેલા અને લાગેજ—એવણની કોઈ સગી હોવી જોઈએ ”

પણ સોરાબની આખો તેની બધરીએ બતાવેલી દીશા તરફ દરી નહી, તે શુ બોલતી હતી તેનું તેને જાગ્યેજ ધ્યાન હતું, અને વળી પાછું ઇનસાફ ખાતર કહેવું જોઈએ, કે તેના વીચારો હાલ તેણીની નજળી તબીબતને લગતાજ હતા. આ મુસાફરી દરમ્યાન તેણી માટે પોતાનું બનવું કરવાનો પાકકો વીચાર તે કરી ચુકતો હતો.

રડીમર ચાલ્યા પછી સહિ સહિ પોતાને કામે નજળી ગયા. કોઈ પોતાની સગવડો ઉપર ધ્યાન પુગાડવા લાગ્યા, કોઈએ નવી ઝાળખાણો શરૂ કરી—કોઈએ કાંઈ અને કોઈએ કાંઈ—પણ આલા તો જ્યાં ઉભી હતી ત્યાંજ પોતાની ભુમી હીંદુસ્તાન જોતી એસીજ રહી. ખાસ્સો એક કક્કાક એ રીતે પસાર થઈ ગયો હતો, પણ તેનું તેણીને જ્ઞાન હતું નહીં સાત વાગવા આવ્યા, પણ તેણીને મનથી હતું જાણે થોડી મીનીટોજ પસાર થઈ હતી.

અ તે એક મીઠા સાદે તેણીને ચમકાવી પોતાના વીચારોમાંથી બીદાર કરી. તે એક મીઠા ગલગોટા જેવા ચેહેરાનો નાનો ચાર પાંચેક વરસનો બાળો હતો, જે તેની પાસે ઉભો રહી તેણીએ ઝોઢેલો પોતાનો ત્રેવલીંગ કોટ ખેંચી રહ્યો હતો અને તેણીને પોતાના કોમળ સાદે પોકારી જગરત કરતો હતો.

“મને સાતી દેઓ” તે બાળક ઉતાવળે ગભરાઈને બોલતું હતું ‘મને અહીંયા સાતી દેઓજી’ મારો સુવા જવાનો વખત થયોજ ને આયા મને બીજાને લઈ જવા આવેજ, ને મને તો સુવા જવા ગમતુંજ, નથી. રમવાજ ગમેજ.”

તે એક એવો તો નીરદોશ મીઠો ચહેરો અને મસ્તીથી ચમકતી આંખો, જે કાળી હતી, અને માથાનાં કરવી ડાકું ઝાઉનવાળો સાથનો એવો સરસ મામો હતો, કે આંહાનું દીલ તુરત તેની તરફ ખેંચાઈ ગયું.

“કેડીબાબા, કેડુબાબા ?” તેની આંખોનો સાદ તેવામાં સંભળાયો “એકદમ અંી આવો.” અને પાછી કેળીબાબાને નામની છુમ પડી.

“એ આમા આવી ! ખરાબ છુટ્ટી કેરોનીન આમા !” પેલા નાના છોકરાએ ધીમેથી આંહાને કહ્યું “મને જરા ખરાખર સતાડો આન્ટી, કે ને મને જોઈ નહીં લેવ.” અને તેવામાં તો તે આમાજ આવી લાગી અને એક નાહાનાં બાળકને અહો જોયો હતો કે કેમ તે પુછ્યું.

આંહાં હતી, પણ તે જવાબ કરે ને પહેલાં એક અદસ્ત તુરતજ ત્યાં આવી લાગ્યો તે વખતે તે તરફ અંધાર હતું ફક્ત તારાઓ હજી તો થોડાજ નીકળ્યા હતા, અને તેનો ઝાંખો રોશનીમાં ખરાખર દેખાતું હતું નહીં તેમજ વળી તેણી એક સાઇડે ખુલ્લામાં દબાઈને એટલી હોવાથી તે અદસ્તે તેણીને ખરાખર જોઈ નહીં, અને જોવાની દરકારથી કરી નહીં.

“આઈ એમ સોરી,” તે અદસ્તે મીઠા સંખ્યતા ભરેલા સાદે કહ્યું “આઈ એમ અફેડ માઈ લીટલ બોય હેઝ બીન ત્રમલીંગ યુ” તેણે ઇંગ્લેન્ડમાં કહ્યું——અને તેનો સાદ સાંભળના આંહાં પછાડી ભરાયલો પેલો બાબો તુરત એક ટુકડા સમેત બાહર નીકળી આવ્યો.

“ઓ પપા, તમે છેઓ કે પપા,” તે બાળકે ખુશ થઇ પોકાયું. “આપાને મને લઇ જવા દેતા ના પપા મારે અત્યારથી સુવા જવું નથી” અને તે જવાનના પોહળા કીધેલા હાથોમાં તે બાળક તુરત દોડી ગયું એટલે સમ્પત્તાથી પોતાની ટોપી ઉતારી તે તુરત પોતાના દીકરાને લઇ ચાલી ગયો.

એક મારખલનાં કેરી કાઢેલાં પુતળા મીસાલ યુવ અને સાત આલાં જ્યાં ઉભી હતી ત્યાં ઉભીજ રહી એક ધીરી યુગળાયત્રી ચીસ તેના અતકરણમાંથી નીકળેલી તેના હોઠો ઉપરજ મરણ પામી તેનું જીવન ઉછાળો મારી એકદમ ધપકડી રહ્યું અને પછી સાત થઇ પડ્યું તેણીનાં ચેહરા ઉપરનો રંગ એકદમ ઉડી ગયો. તેણીનાં કાનો સુન મારી ગયા સઘળું ચકરચકર ફરવા લાગ્યું અને આખે અધારાં આવી ગયા એકદમ ટેકા ખાતર જે વખતસર તેણીએ ત્યાંની રેલીંગસ પકડી લીધી નહીં હોત તો જરૂર તે પડી જતે.

તેણીએ તેને તુરતજ ઓળખ્યો હતો. જ્યારે તે તેણીને હજી પાછી ઓળખી શક્યો નહોતો ! પોતાનાં નાહના બેટાને હેતથી પકડી ઉભો રહેલો, બીજો કાઢજ નહીં પણ કેપટન સોહરાયજ હતો ! તે કાઢજ નહીં પણ તેનો અસલનો સોહરાય—તેનો માનીતો બચપણનો તેણીને મનથી પહેલો અને છેલ્લોજ વાહલો સોહરાય પોતે હતો !

અને હમણાં તે તેણીને એક પરાયાની અદાથી મલ્યો તેણીને ઓળખીબી નહીં, અને પોતાના બાળકને હાથમાં લઇ એક અનળજીની પેઠે ચાલ્યો ગયો.

રાત ધણી આગળ વધેલી હતી. સર્વ પોતપોતાની કેમી-

નમા ચાલી ગયા હતા જ્યારે એકલી આલાજ આ અવરતામા ચુપ અને ગમખવાર બેસી રહી હતી, વધુવાર તેણી ખમી શકી નહીં એક તીણી ચીસ સમેત તેણીએ પોતાનું માથું ત્યાંની રેલિંગ ઉપર પછાડી નાખ્યું, અને ધોધમાર આસુએ રડી

* * *

રાત ખરેખર ઘણી આગળ વધી ચુકેલી હતી પણ આલાએ બેલ વાગવાનો અવાજ સાંભળ્યો નહીં કેક ઉપરથી એક પછી એક પેસેનજરોને પોતપોતાની ફર્મીનમા જતા રહેતા તેણીએ જોયા નહીં તેણી તો જાણે એક જાતની બ્રેફ મીમા પડી હોય તેમ ત્યાંની રેલિંગ ઉપર માથું પછાડી નાખી ધડીમા દયામણા કચકા ખેચતી તો ધડીમા શાત પડી રહેતી

થોડીવારે તેણી એકદમ ચમકી ઉઠી અને ફરીઆદનાં તોરથી આસમાન ઉપર ચળકતા ઝીણાં શીકકા તારાઓ તરફ જોવા લાગી

“સોહરાય—સોહરાય” તેણીએ દીલ તુટી જોય તેમ ધીમા ગુમળાયલા સારે પોકાયું “સોહરાય હું અહીં આજ છેઉ તમારી પાસેજ છેઉ તે છતાં તમે જાણતા નથી હું તમોને પોકારું છો સોહરાય, તે છતાં તમે તે સાંભળતા નથી, મોહરાય”

મોહરાય,—ઓ જરા તો માહારી પામે આવો. જરા તો માહારી સાથે વાત કરો

તેણી ખરેખર થેલી દીવાની જેવી થઇ ગઇ હતી. ઘણે વખતે પાછો તેજ મીઠો મરદાનગીભર્યો પણ જુલુટો ચેહરો

જોઈ તેણી ધણીજ ઉશ્કેરાઈ ગઈ હતી. અને અફસોસ આવા વખતે એકબી માયાનો મીઠો બોલ કહેવા કે તે વુટી ને કટકા બુકલા થઈ જતાં દીલને રાહત આપવા એકે જણ પાસે હવે નહીં

“ઓ સોહરાય, તમે તો મુખી દેખાઓછ” તેણી પાણી ધોધમાર આમુઓ વચ્ચે બબડી. “તમારી પાસે તો તમારી મછરી અને બાળકો છે જ્યારે હું તો અહીં એકલી અટુલી તમારી યાદમા મરતી જાઉંછ”

આહ પાછું તે મીઠું નામ તેણી કેટલે લાભે વખતે બબડતી હતી કેટલે લાભે વખતે તે ઠગારાની યાદ તાજી કરી તેણી રડતી અને ટવળતી બેઠી હતી અરે, ફરી એકવાર તેનો વિચાર કરવા માટે તેણી કેવા પાપનું કામ કરતી હતી તેનું તેણીને તે વખતે જ્ઞાન હવે નહીં.

“ઓ ખુદા, તેની પાસે તો તેનો નાહાનો દીકરોબી છે કેવું મીઠું બચ્ચું જે તેને પપા કરીને બોલાવેછ જે તેની ઉપર હેત કરેછ જ્યારે હું તો તદ્દનજ એકલી અટુલી અને નીરાધાર ઓ હેવન—એકલી—તદ્દન એકલી”

હૃદય બેઠક ડચકાઓએ તે નાબુક આકારને ધુળવી મેલ્યો મોતી જેવાં મરમ આમુઓ તેણીનાં ગાલો ઉપરથી સરી પડવા લાગ્યાં અને તેણીને લાગ્યું કે જો તેનું દીલ વુટી જવામાં કાંઈ બાકી રહ્યું હોય તો તે આજે બરાબર અને પુરેપુરું વુટીને જુકો થઈ ગયું હવે. તેણી આખરે શાત પડી ગઈ અને વિચાર કરવા લાગી—તો ઓ ખુદા તેણીને એક

એક ઝેટકે ખ્યાલ થયો કે આ રીતનો સતાપ કરવામા તેણી સામુ પાપનુ કામ કરતી હતી તે નાલાએક બદમાશ માટે એક ખ્યાલ કરવો, કે એક ખોટુ આસુ પાડવુ પણ ફાકટ હતુ. અને એવા એવા વીચારો કરતી તેણી થાકેલી કટાળેની ખીમાર થએલી થોડીવાર ખરેખરી ખેફામીમા પડી રહી

આખરે તેણીની આખો ઉપર કોઇ ભબુકદાર રોશની પડવાનાં ઉભસથી તેણી ચોકા ઉઠી, અને આખો ખોલી જોતા પોનાની સામે એક રફ દેખાવાનાં સેલરને ઉભેલો જોયો.

પોતાની મોટી નીરદોસ પણ દુખી અને મીઠી વાયોલેટ યશ્મે ઉઘાડી તેની તરફ મહારાટથી જોતા જોઇ, તે સેલર અગમ્ય થઇ ગયો. તેને તે ખુબસુરત પુતળા જેની પણ દુખી દેખાતી છોકરીની ધણીજ દયા આવી, અને તે અદબથી નમતો બે કદમ આગળ આવ્યો. “ઓ મીસ” તેણે અગમ્યથી પોકાયું. “તમે આય વખતે અહીં શુ કરોછ તમોને શુ વખતનુ જ્ઞાન નથી. કેટલા વાગ્યાછ તે તમે જાણોછ મીસ ?”

તેણીએ નાચારીથી તેની તરફ જોયુ. અને પછી કાંઈની ખોલ્યા વગર ઉઠીને ઉભી થઇ પણ જાણે મહીનાઓની ખીમાર હોય તેમ તેણી ખીલકુલ ચાલી શકી નહી એક લપેડા સાથે તેણી પાછી પોતાની બેઠકમા ધબ દબને બેસી ગઇ

“હુ ધારૂછ કે હુ ખીમાર થઇછ” તેણીએ લાચાર હાલે અને દયામણે ચેહરે કહ્યુ અને તે સાંભળી પેલો મેલર તુરત પોતાનાં હાથમાંનુ લેનટન નીચે મુકી કેપટનની શોધમા ગયો.

“એક છોકરી સફેદ પુણી જેવા એકરાએ ડેકપર બેઠેલી છે.” તે સેલરે કેપટનને જોતાજ ગભરાટથી કહ્યું “જીદગી ભરમા એવી દુખી છોકરી મેં કદી જોઈ નથી મને લાગેજ કેપટન કે તમે વખત ખોશો તો જરૂર તે દરીઆમાં હોમાવી દેવાની ”

અને એ બધું ગભરાટનું સાલગી તે શીખતો લલો કેપટન તુરત તેની સાથે આવ્યો. જ્યારે આલાને તેણે જોઈ ત્યારે તેની બનુ આવોમા તે છોકરા માટેની દયા ખુલ્લી વ ચાલી હતી

તેણે ધણી માયાથી તે છોકરી જોડે વાતો કરો અને તેણીનું નામ જાણ્યા પછી તે બોલ્યો

“મીસ ગ્રાટ, હું જોઉં છ કે જે જવાન માનુને ડો. દાવર માહારા ચાર્ચમા સોપી ગયા હતા તેજ તમે છેઓ બોલો બાનુ તમોને શું છે ?”

“માહારી તખીયત બગડી આની હોય તેમ લાગેજ કેપટન ” આલાએ શીકકું હસ્તાની કોશીસ કરતા કહ્યું “હું ધારુંજ કે હું ફેન્ટ થઈ ગઈ હોવશ. કારણ છેલ્લું મને જાન છે કે જ્યારે મેં આસપાસ જોયું ’તું ત્યારે તો બધે ઉત્તરકું હતું ”

“હું જોઉં છ કે તમોને દરીઓ માફક આવતો નથી મીસ ગ્રાટ મને ખબર નહીં કે તમે અહીંજ હોશો હું તો જાણું કે બીજા લેડીઝ સાથે તમો પણ આસપાસ માટે ગયા હશો ” અને તે હવે પેલા અજાણ્ય થએલા સેલર તરફ એક

દમ ફર્યો ” શીલ્ડીંગ, ફ્રેન્ચ મીસીસ કોનીઅર્સ હીઅર એટ વન્સ પ્લીઝ ” તેણે હુકમ કર્યો અને તેના જવામમાં થોડીજ મીનીટમાં તે સેલર પોતાની સાથે માયાળુ દેખાવની હરતા એક રાત્રી એક આધરીશ સ્ટુઅર્ડેસ સાથે હાજર થયો.

“આ બાનુને એવણુના કેપ્ટીનમાં લઇ જાઓ પ્લીઝ ” કેપ્ટને નરમાશથી સમજાવ્યું “એવણુને આસાયસ અને ખોરાકની ધણી જરૂર દેખાયછ એમ મને લાગેછ,”

અને આલાને ત્યાથી ચાલી જતાં જોઇ તે દયાથી ગભીર પણે મનમાં બબડ્યો.

“ગરીબ છોકરી. ગરીબ બચ્ચું ખુદા એને મદદ કરે હું જોઉં છ કે આ નાકદર દુન્યા એની સાથે સારી ચાલી હોય એમ લાગતું નથી

મીસીસ કોનીઅર્સ—તે લલ્લી માયાળુ હરતા એહરા-વાળી સ્ટુઅર્ડેસે પોતાથી બન્યું એટલું આલાં માટે ક્યું પણ જ્યારે તે તેણીને છોડી ગઇ ત્યારેખી આલાંની સુરત અશ્ભો તો ઉધમા બધ ચઇજ નહી તેણી તો ફાટેલે કોળે વિચાર કરતી પડીજ રહી અને જ્યારે આખરે તેણી ખેચેન ઉઘે ઉઘી ત્યારે એક જવાનના સોહામણા એહરા અને એક બાળકના મીઠા પટપટારાના સ્વર્ના જોઇ લડકી ઉઠ્યા કરી

આખરે જ્યારે સવાર પડી અને સુર્યના શીકકાં સોનેરી કીરણો દેખાવા લાગ્યા ત્યારેજ આલાં કાંઈક આત પડી અને દવેજ પોતાની પુર સુધીમા આવેલી લાગી

તે આખી રાત તેણીએ ધણી એકરારીની કાઠી હતી
પણ જ્યારે સવાર પાછી પડી ત્યારે તેણીનો વીચાર નકકીજ
થઈ ચુક્યો હતો.

“હુ ફરીથી એમ એક પરાયાનો ખ્યાલ કરી પાપી
થવશ નહીં” તેણીએ વીચાર્યું. “ખુદા મને એ મેકનેસ માટે
માફ કરજે. એને વરસો પછી પાછો જોનાથી માફગી ઉપર
હુ કાણુ રાખી રાકી નહીં તે માટે ખુદા મને માફ કરજે.”
ફરીથી હુ એને મલશજ નહીં એટલે બમ.”

અને એ તેણીનો દરાવ હતો. આ મુસાફરી કાષ્ટ હમેશ
માટે ચાલવાની નહીં હતી થોડા દીવસ પછી તે ખતમ થતા
તેઓ બન્ને પોતપોતાને જુદે રસ્તે જનાર હતા તે માટે
તેણીને સંતોષ હતો.

બનતા સુધી બધા ડેક ઉપર હોય ત્યારે ત્યા જવું નહોં
અને પોતાની કેબીનમાં જ બરાબ રહેવાનો તેણીએ વીચાર
કર્યો. પણ વળી બન્યું એવું કે તેણી તે દીવસે બીજાનામાંથી
ઉઠી શકી નહીં તે ખરેખર બીમાર થઈ ગઈ હતી. તેણીનું
માથું ચક્રચક્ર કર રહતું હતું, આંખે અધારા આવતા હતા,
અને હાથ તે કપાળ ગરમ ધગધગી ગયું હતું.

એક મોઢેથી બીજો મોઢો કરી ધણીકને માનમ પડ્યું
કે તે સ્ટીમરમાં સફર કરતી એક પારસીની જવાન છોકરી
ધણી બીમાર થઈ ગઈ હતી.

“એ પેલી કલકતેવાળા યાં દાવરની સગીજ હોયે,
સોરાબ” નરગેશી એ સાબળી કહ્યું.

પણ તે જવાને તો એકદમ બેદરકારીથી જવાખ કર્યો કે “હુ એ સાલળી દીલગીર છેઉં સ્ટીમરમાં એનજોય કરવાનું છોડી બીમાર થઇ જવાનું પસંદ કરે તેવાઓ માટે હુ હમેશ દીલગીર થાઉંછ, નરગેશ ”

કેટલું થોડું તે જાણતો હતો કે તે બીમાર છોકરી કોણ હતી અને સાથી બીમાર થઇ હતી । સ્ટીમર ઉપરની એક એ મોટી ઉમરની ઢ્યાળુ બાનુઓ તેણી પાસે જઇ મળી આવ્યા હતા. અને તે શીકકા ચેહેરાની સુદર છોકરી માટે બહુ દલગીર જણાતા હતાં બાનુ નરગેશ પહેલે તો કાંઇ મન ઉપર લીધું નહી, પણ પછી એક દીવસ એવું બન્યું કે તેણીના ધણીએ તેને ધણીજ ઉમદા મીઠી દરાખો લાવી આપી તે લઇ પેલી ડાઁ દાવરની સગી પાસે જવાનું નરગેશને મન થઇ આવ્યું. તેણીનું પોતાનું દુખ હવે બીજાઓ તરફ તેણીને નરમ અને માયાળુ બનાવતી હતી.

“હુ એ દરાખો ડાઁ દાવરની પેલી બીમાર સગી માટે લઇ જવશ, સોદરાય ” તેણીએ કહ્યું અને એ સાલળી તે હસ્યો.

“તુ પોતેજ એ ખાય તો વધારે બેટર ” તેણે હસીને કહ્યું.

પણ તે દીવસે એ છોકરી માટેજ બાનુ નરગેશ કાંઇ અજબ ઢ્યાથી દોરવાઇ ગઇ હતી એક નાની બાસકીટમાં થોડીક બીજી ફરેટ સાથે તે દરાખ મુકી તેણી આલાંની કેબીન આગળ જઇને બારણું ઠોક્યું જેના જવાબમાં તેણીની પાસે રહેલી પેલી આધરીશ સ્ટુઅર્ડેસે તે બારણું ઘુરત ખોલ્યું

“મીસીસ એન એસ બહમનશાહ ” તેણીએ મોટેથી નામ પોકાર્યું, અને આલા ત્યારે એકદમ ચમકી ઉઠી તેણીએ શા માટે એક ધીમી ચીસ પાડી અને તેણીનો ચહેરો તે મોટે ધરની બાનુને જોતા શા માટે લાલ અને શીકકો પડી ગયો તે કાંઈ પેની આંધરીશ સ્ટુઅર્ડસ સમજી શકી નહીં અને પછી તેમને એકલાં છોડી તેતો ચાલી ગઈ. એટલે પોતાની કુટની બાસકીટ હાથમા ધરી બાનુ નરગેશ કાંઈક અચકાતી અદર આવી

“તમે સીક થઈ ગયાછ તે જાણી હું ધણી દલગીર છેક બહેન ” નરગેશ કહ્યું “તમારી સાથે હું સીમ્પથાઇઝ કરી શકું છું, કેમકે કેટલોક વખત થયો હું પોતેખી મારી હૃદય ખોઈ બેઠી છું જુઓ આ કુટ હું તમારે માટે લાનીછ નેમાની થોડીક દરાખ ખાઓ તમોને ધણુ રીફરેશીંગ લાગશે ”

ત્યાર પછી તેણીએ જોયું કે તે જવાન છોકરીનો શીકકો ચહેરો કેટલો મધુર અને મીઠકો હતો પણ તે જોઈને અજમ થઈ કે જ્યારે તેણી પોતે માયાથી તેની પાસે જઈ બેઠી, ત્યારે તે છોકરી તો ચમકીને તેણીથી જરા દુર થઈ ગઈ હતી

“તમોને ધણુ એકાત લાગતું હશે ” એમ જતા નરગેશે ધણીજ માયાથી કહ્યું “રુ બોર્ડ ઉપર તમારા કોઈ સગા કે એળખીતા નથી ?”

“નહીજ ” તેણીએ કહ્યું “ મારું કોઈ સગુ કે ફ્રેન્ડ આ બોર્ડ ઉપર નથી જો કે એલખીતામાં દુબાશ ફેમીલી છે તે લોકો સાથેજ હું વીલાત જઈશ.”

“ઓ આઈ સી” નરગેશે કહ્યું “હું પોતે મારી તખીયતના સુધારા અર્થે દર્યાઈ સફર ડોક્ટરની ફરમાશથી કરૂં છ મારી સાથે મારા ધણી છે અને જેટલો વખત આપણે અહીં જીવ્યો તેટલો વખત હું તમોને મળતી રહેવશ મને તમારી ફ્રેન્ડ ગણુશો કેની ?”

તેણી સમજી શકી નહીં કે પહેલે આજ્ઞાએ શા માટે જવાબ આપ્યો નહીં-અને પછી એકદમ એક ગાડા માણસની માફક શા માટે તેણી વાકી વળી નરગેશના જવેરાનથી ભરેલા હાથો ઉપર એકાએક જોરથી કીસ કરી

“થે ક્યુ” તેણીએ મીઠા તુટેલા સાદે જવાબ કયો “મને મલના આવવા માટેથી તમારી ફેરી મહેરમાની । તમારી ભલાઈ હું કદી જીલશ નહીં બહેન ”

“ગરીબ છોકરી” બાનુ નરગેશે મનથી નીચાડ્યું “જો આટલી નજીવી જેવી મહેરમાનીથી એ ઉપકારની વાત કરેછ ત્યારે તો મને નકકી લાગેછ કે એ ધણી દુખી હોવી જોઈએ અને નાકદર દુન્યા એની સાથે સારી ચાલી નથી ”

“જુઓ,” તેણીએ પાકામા પાકી તણ ચાર દરાખો ચુટતા કહ્યું “આ દરાખો મારા ધણીએ મારે માટે ચુટી હતી પણ મેં ધાયું કે તમોને વધારે ફાયદો કરશે તેથી હું અહીં તમ આવી થોડી લેઓની ”

આજ્ઞાએ વગર આનાકાનીએ તે કુટ તેણી પાસથી લીધી નુ તે દરાખો માહરાબના હાથોમા પકી હતી નહીં અને એ ખ્યાલે તેણીને આખે તનમદને ધુળની તેણીએ

ઉપર જોયું અને બારીકાથી નરગેશનો ચહેરો તપાસ્યો. નહીં-
તે તેજ ચહેરો હતો નહીં કે જે તેણીએ પહેલી વાર ઉડીમાં અને
ખીજવાર વેરોના ખાતે છટેલીઅન દેવળમાં જોયલો, તે ઠંડો,
મગર ખુબસુરત ચહેરો અને આજનો શીડકો દુખી ચહેરો.
મહુ ફરક બતાવતો હતો, તે વળી કાંઈક કરડી લીટીઓ અને
બેદરકાર છાપ બતાવતો એક એવો ચહેરો હતો, જે જોઈ
તેણીને તુરત લાગ્યું કે આ એક સુખી ચહેરો હતોજ નહીં.

“બોલો, બહેન, હું તમારે માટે શું કરી શકું ? મને
કાંઈપણ કેહો અને હું ખુશીથી કરશ” નરગેશ ઉવટે પુછ્યું.

“ત્યારે હું એક ચીજ તમારી પાસે માગશ—એક
દેવર” આશાએ અચકાઈને કહ્યું. “પહેલે દહાડે આપણે
બોટ ઉપર આવ્યા ત્યારે તમારા નાના બાબાએ મારી સાથે
વણી દોસ્તી પાડી દીધેલી છે અને તે એટલો તો સુદર છે
કે મને ધણોજ ગમ્યો અને પાછો એક વાર એને મળવા
નહીં દેઓ.”

બાનુ નરગેશ ખુશ મીઠાજે હસી—

“ઓ તમે મારા કેડી માટે કહો છો ? હા મોટી ખુશીથી.
હું હમણાજ એને તમારી પાસે લઈ આઉં” તે માતાએ
વાજબી મગરૂરીથી કહ્યું. “અને તમે માહારી નાહાની નવા-
નન નથી જોઈ કે ? તેથી ધણીજ સ્વીટ છે જો.”

અને તેણી થોડી પળમાં તો જઈને પોતાના નાહના
ગેટકાને હેતથી સાથે લઈ આવી. કેડીએ તો તુરત તે પહેલે
દીવસે જોયલા “આનટી”ને પીછાડ્યા. શું આશાનો હરખતુ
ખ્યાન કરવું તે મને સમજ પડતી નથી. તેણીએ અધીરાઈથી

તે બચ્ચાને પોતાના પાસામા લીધું અને તેના સોનેરી ઝુલકાઓ પ્યારથી પસવાર્યા, અને પછી મીઠાસથી તેની સાથે વાત કરવા લામી સોહરાબનો બેટો । સોહરાબનો છોકરો તે હતો ।

“તારા હાથ મારા ગળા આસપાસ વીટાળ, બેટા, અને મને કીસ કર ” તેણીએ કેકીને એક ગાડીની અદાથી કહ્યું

તે બાળકે તેના કહ્યા મુજબ કયું તેને નો તે ધણીજ ગમી પણ હવે બાતુ નરગેશ આલાના શીકકા ચહેરા અને ઉશકેરાયલી રીતભાતથી ખરા મનથી ડરી ગઇ

“મને બીહક છે કે અમે તમોને કટાળો આપી થાકની નાખીએછ ” તેણીએ માયાથી ધીમે સારે કહ્યું “હવે હું જવશ બહેન, અને જ્યારે પાંચી બીજી વખત આવશ ત્યારે જરૂર મારી સાથે મારો કેકીબી આવરોજ ”

અને તેણી ગઇ ।

તેણી ગઇ, અને થાકથી આલા પોતાના તકોઆઓ ઉપર ઢગી પડી તેણીએ તેઓને જોયા હતા તેની બમરીને જોઇ હતી, અને બાળકને હેતથી રમાડ્યું હતું । પણ બસ હવે વધારે ખમવાની તેનામા તાઝાત હતી નહી એમ તેણીને લાગ્યું જો ફરીથી તેઓ આવશે નો તે ટકો શકશે નહી, એમ તેણીએ માન્યું અને તેથી કદી પાછું તેની બમરી કે બાળકને નહી મળવાનો આલાએ ઠરાવ કર્યો બસ હવે તેણીને કશુંજ નેઇવું હતું નહી તે ડમનમીન તો હવે મહોતનોજ તવબ કરતી હતી ।

પ્રકરણ પર અં.

— ૦ —

સરજતની સફર

આજે તે યાદગાર મુસાફરીનો અગીઆરમો દહાડો હતો અને તે મોટી સ્ટીમર “એમપ્રેસ ઓફ બ્રિટીની” બરાબર પોતાની સરજતની સફરને લગભગ આડી ગઇ હતી તે રાત શાંત, ચાંદરણી અને લગભગ દીવસ જેવી જાણી હતી, ચંદ્ર ખુબ તેજથી બહુ આસમાન ઉપર ઝળગી રહ્યો હતો, અને દરીઓ એક થાળી જેવો શાંત હતો તે એક રંગીઆમણી શાંત અને ખુશનુમા રાત હતી એક એવી રાત કે જ્યારે કાંઈની ભુક બનવાની આગાહી વટીક થાય નહીં

ધણાખરા પેસીનજરો પોતપોતાની કેમીનમા આરામ કરવા માટે ગયા હતા જ્યારે થોડાકે ઉપર ડેકપર પોતાની “હૅમક”માં પડી ત્યાજ આરામ કરતા હતા જેવામાં કાંઈની એતવણી વગર એક મોટો આચકો આવ્યો, એક એવો જમ રહેત આચકો કે જેથી તે મોટી સ્ટીમરને ધરૂની નાખી અને અહીંથી તહીં ડાલા ખાતી કરી દીધી અને ત્યાં એક જાતનો એવો અવાજ ફેલાઇ રહ્યો કે ગમે તેવું હી મતવાન માણસથી બીહયા વગર રહી શકે નહીં

અને તેવામાં ત્યાં એક એવા દુખનો નાસીપાસીનો પોકાર થઇ રહ્યો કે તે શાંત રાતે ધણાકેએ સાંભળ્યો અને તેઓ પોતાની જાગૃતી સુધી તે ભુલી શક્યા નહીં પામેના એક મોટા બરફના પહાડ સાથે તે સ્ટીમર અથડી હતી પણ તે

કેમ બનવા પામ્યુ તે કેપટન પોતે કહેવા માટે જીવ્યો નહીં તે ગભીર હોનારત તે તુરત ચેતી ગયો, અને તુરત સમજ્યો કે તે 'વેસલ' હવે થોડા કલાક માટેનું જ બાકી રહ્યું હતું. તેની અનુભવી આખોએ સઘળું તુકસાન તુરતજ જોષ લીધું એક પણ તે ગભરાયલો જેવો પસીનાના મોટા ટીપા પોતાના કપાળ ઉપર ઝુટી નીકળેલાં સાથે ઉભોજ રહ્યો. આસપાસ લોકોનું મોટું ટોળું ઘડ ઘડ હતું અને તેને હારો સરાલો પુછી રહ્યા હતા પણ તેનું તેને લાગ્યેજ ધ્યાન હતું અ તે એક ઝટકે તે સાવધ થયો.

“આપણી રીપ મોટા અરફના પહાડ સાથે અથડી છે” તેણે મોટા ગભીર સાદે પોકાર્યું. “પણ હજી બધાને બચવાને પુરતો ટાઇમ છે, જેનટલમેન, બોટો નીચે ઉતારો! અને મચ્યા તેમજ લેડીઝને પહેલે બચાવવાની તજવીજ કરો પછી તમે પોતે તમારો બચાવ કરો.”

ડેક, બધા બધરાઓથી એકદમ ભરખ ગઇ હતી સહિ પોતપોતાની કેમીનમાથી ગભરાટમા ઉપર દોડી આવ્યા હતા બધરીઓ પોતાના ધણીઓને પોકારતી, બેહનો પોતાના લાખ-ઓને, અને બાળકો પોતાની માતાને બોલાવતા કલામકાર કરી રહ્યા હતા તે એકજ ટુકા કલાકમા જેટલો ગભરાટ ઘડ રહ્યો તે પાનાને પાના ભર્યા છતાં ધ્યાન કરતું મુરકેલ છે, એટલો તરખાટ ત્યાં મચી રહ્યો હતો એમ છતાં તે પહેલી દરોલનો ગભરાટ સમી જના સઘળું જોત જોતામા શાંત પડ્યું અને ઓન્ડરમા થવા માંડ્યું જાણે એક જતની ગભીર ડરામણી ચુપજીદી ત્યાં પથરાઇ રહી

પપ' કાંઈ કામ આપી શક્યા નહીં કાંઈખી રીતે સ્ટી-મરને બચાવવી અશકત અને નકામું હતું અત્યારથીજ પાણી ઘોષમાર અંદર આવવા માંડ્યું હતું મથુત્રી વચરના “વાચર-લેસ મેસેજ” આસપાસ મોકલી દેનામા આવ્યા હતા તે છતાં, તે બોટના લાગતા વળગતા માણસો, મેલરો, ઓફીસરો અને કેપ્ટન પોને તુરત સમજી જઈ શક્યા કે સંઘળું ફાકેલું હતું.

માણસો ઉતાવળે કામ કરવા મંડી ગયા બોટો નીચે ઉતારવામા આવી હતી અને બધરા તેમજ છોકરાઓએ અંદર બેઠી જવા માટે કહેવામા આવ્યું હતું સંઘળો દેખાવ મળીર પણ કાંઈ શાન હતો બધરીઓ પોતાના ધણીનું પાખડું પકડી ધીમા ડચકા ખાઈ રહી હતી, અને નાહાના બાળકો ગભરાઈ જઈ પોતાની માતાને વળગી રહ્યા હતા.

એ દરમ્યાન આલા જરાખી ભુવાઈ ગઈ હતી નહીં પેલી માયાળુ દેખાવના સ્ટુઅરડેસ ગભરાઈ કરી તેણીના કેમી નમા દોડી ગઈ હતી, અને સ્ટીમર બરફનાં પહાડ સાથે અથડાવાથી મળીર નુકશાન થયું હતું માટે તુરત ઉપર ડેક પર આવવું એવું જણાવી પાછી ચાલી ગઈ હતી.

અને તુરતજ તાબેદારીથી આલા ખપ ભોગા કપડા ઉતાવળે ઝાળની લઈ ડેક પર ગઈ, ત્યારે સેલરો કેટલાક લેડીઝ અને બચ્ચાઓને નીચે ઉતારેની બોટમા બેસાડતા હતા.

“પુરૂશો માટે જગ્યા થઈ રાકશે નહીં—બોટ પુરતી નથી” કેપ્ટને ભુમ પાડી કહ્યું “જ્યાં સુધી એકબી લેડી

કે બાળક ઉતરી જાય નહી, ત્યાં સુધી કોઇખી ગ્રહરથે સાથે
ઘોટમા જવું નહી ।”

અને તેજ પ્રમાણે કોઇએ ઘોટમા જવા માગ્યુંખી
નહીજ સંઘળા હીમનવાન જવાનો યુવ અને ગભીર હતા
ત્યારે મદદની જરૂર પડતી ત્યારે મદદ કરતા ઉભા હતા
પાણી તો વધારેજ ભરાતું ચાલ્યું

“મોહરાય !” નરગેશે ગભરાટથી કહ્યું અને તેણીની
નજર જ્યાં આપાને પોતાના બાળકોની સાથે ઘોટમા ઉતાર-
વામા આવતી હતી તે તરફ ગઇ “સોહરાય ! તમારે મારી
સાથે આવવુંજ પડશે—હું એકલી કદી જવાની નથી ”

પણ આ વખત એક પારસી બચ્ચાની હીમન અને
બહાદુરી તેની ચારીએ આવી

“માહરી વાહલામાં વાહાલી નરગેશ”, તેણે ખરા હેતથી
ગભીરપણે કહ્યું “હું એમ કરી શકતો નથી એકાદ
બાળક કે અશક્ત લેડીની જગ્યા તું મને લેરા કહી
રાકેજ કેમ ?”

“નહી મોહરાય તેમ તો નહી ” તેણીએ બહાદુરીથી
પણ એકદમ રડતા કહ્યું “ઓ મોહરાય, સોહરાય, આપ
મારાથી કેમ ખમાય ? ઓ બહાલા સોહરાય, જો કે હું આટલા
નસો સુધી તમારી સાથે દડાઇથી ચાલીજ છતાં મેં હમેશા
તમારી દરકાર રાખીતી ! મને આખી દુનિયામાં તમારેથી
આશા કોઇ નથી સોહરાય, જો બહાલા સોરાય મને તમારી
પામેજ રહેવા દેઓ અને જો મરવાતું હોશે તો આપણે

સાથેજ મરશુ, મને જવા નાં કેહો મને તમારી પાસેજ ગહેવા દેઓ માહરાં સોહલી ”

તેણી તેને જોરથી વળગી રહી, અને જાતજાતનાં હેત-
વતા શબ્દો બનડવા લાગી બધી તેની ઠડાઇ, મગરૂરી ઉપ-
રથી જાળવી રાખેલી સખતાઇ તેણીને છોડી મઇ અને તે
ખુબ રડવા લાગી તે વાકો વળ્યો, અને હેતથી તેનું માથું
પસવાયું તેણે ધણી માયાથી તેને પટાવી સમજાવી અને
ખરો હેતવ તો થયો પછી ધીમેથી તેના હાથો પોતાના હાથ
માંથી છોડી ધીમેથી બોલ્યો —

“તું ના બીડ વહાલી નરગેશ હું મરવાનો નથી. બધાને
બચવાનો હજી ધણો વખત છે ચાલ નરગેશ, વહાલી નરગેશ,
હવે જીવ કર ના બચ્યાઓ સાથે તું બી જ આપણે પાછાં
જલદીજ મળીશું. ચાલ ડીઅર, માહરે ખાતર જા !”

અને ત્યાર પછી ધણી જીવ અને તોફાન કરયા પછી
જાળવીથી કેપટન સોહરાબે તેણીને નાંચે બોટમાં ઉતારી, અને
જ્યાં સુધી દુરથી તે તેણીની નજરે પડ્યો ત્યાં સુધી ખેંચા
યલી આબોએ તે તેને જોતીજ રહી અફસોસ તેણીને કયા
ખબર હતી કે તેઓ છેલ્લાજ મળતા હતાં

* * *

અધરાં તથા બાળકો બધા સહી સલામત બોટમાં ઉતરી
જઇ શક્યા હતા અને ફક્ત બાકી રહેલા હવે ગ્રહસ્થાન હતા

“હવે જેનટલમેન”, કેપટને જુમ પાડી “તમે તમારૂં
પોતાનું જુઓ. શીપ ઉપર ચીટકી બેસવાથી કાઠ વળવાનું
નથી માટે જે બચેલી બોટો અને લાકડાના કંટકાઓ છે તે

લઇને નીકળી પડે તેથી કદાચ બચાવ થશે પણ એમ તો કદીજ નહીં ”

અકુમોસ ' તે એક ખરેખર હેબતનાક ત્રાશડી હતી

કેટલાકોએ તરવા ખાતર દરીઆમાં હોમાબુ પણ કુખી મુઆ સીવાય કશું મળ્યું નહીં કેટલાકોએ, જે બાકી રહેલી બોટ હતી તેમાં એસી સ્ત્રીઓ પાછળ ઝુકાબુ જ્યારે કેટલાકો હજી હીમત રાખી બેઠા, કે જે વાયરલેમ સદેશા મોકલ્યા હતા તેની રૂએ કાષ્ઠ મદદ આવે નેટલા આ શીખ તરીયા કરે ખરી ! અને તેવા થોડાકો વચ્ચે કેપટન મોહરામ પોતેખી હતો

કેપટન સોહરામે બોટમાં જગા થએતી નહીં જોના, પહેલે તો તરવાનો વીચાર કીધો પણ દરીઆનાં દડા બરફ જેવા પાણીમાં, અને આવા સમયે તેને તે વીચાર મુદ્દલ મચ્યો નહીં

પાણી હવે પુશકળ લરાઇ ગયું હતું, અને જાણે તે મોટી મજબુત સ્ટીમર મેચ બોક્સની બનેલી હોય તેવી રીતે હીલતી હતી. અને હવે તે છેક દરીઆની સપાટીએ જવા માટે લાગ્યે થોડીજ મીનીટ કાદે એમ લાગતું હતું

સોહરામ કેકને છેક બન્યું એટલે છેડે જઇ ઉભો અને ત્યાં ઘાતીથી, તે ચાદરફૂંડી રાત જોતો ઉભો એ કેટલું અજબ જેતું હતું, કે તેના જેવો એક માણસ એકલો અદુલો દરીઆની વચ્ચે આ મોહત પામતો હતો

તેની પાછલ જીદગી તેની એકદમ સામે આવી હિબી તેના પાપો અને ખાંખીઓ, તેની જુલો અને તેની ચાલ-ચલણ, સઘળું હવે તે ખુલ્લી રીતે જોઈ શક્યો તેની જીદગી જે જે તે ચાહતે તો એક જુદીજ રીતે માળી શક્યો હતે,- ધણુ સાફ કરી શક્યો હતે, પણ તેમ તેણે ક્યું હતું નહીં. જે સર્વેથી મહા પાપનું અને મજીર કામ તેને આ તેની મહોતની ઘડીએ લાગ્યું તે એ કે સુદર નીરદોશ, કમળપુલ જેવી પવીત્ર, અને ગુલાબ જેવી મનોહર એક છોકરીને જીતી, તેણીને ત્યાર પછી ધાતકી રવેશે જાણે એક પુલને તોડી તેને સુધી ફેંકી દેતો હોય તેમ જાણુએ નાખી દઈ તેણીની તમામ જીદગીજ રદ કરી નાખવાનું હતું

એક પણ, અને તેનાં તે વીચારોમાથી એક નરમ હાથ તેનાં ખભાં ઉપર પડવાથી તેણે ચોક્કસ પાછળ ફરી જોયું.

“ સોહરાય ! ”

પ્રકરણ ૫૩ મું.

મુખમાં સાથે—દુઃખમાં સાથે ! મોહબતમાં
ગાથે—મોહબતમાં સાથે ! !

‘સોહરાય,’ એક ધીમા સાદે તેની પાસેથી કહ્યું
“તમારી સાથે વાત કરવા—તમોને મદદ કરવા હું થોભીશ !”

તે હેબતીને પાછળ ફરે એક નીનીટ તેને એમજ
લાગ્યું કે જાણે તેના પાપોની શીક્ષા તેને થતી હતી એ
કોણ હતું ? એ કોણનો સાદ હતો ?

“ઓ ખુદા ” તેણે બાગાતુટા સાદે હેબતખા પોકાયું
“તું કોણ છે ? આલાનો ભુત ? ઓ, આલા ! શું તું મને
મારી મહોતની ધડીએ શીક્ષા કરવા આપીશ ?”

“ખીહોના સોહરાય ” તેણીએ બન્યું એટલી જાતીથી
કહ્યું “હું કોઈ ભુત નથી, હું તો આલાં ત્રાટ પોતેજ છેલ્લે
તજ આલા જેની સાથે પાચ વરસ ઉપર તમો છુટા પડ્યા હતા.”

તે કાટ જે તેણીએ ઓઢી લીધો હતો, તે હવે તેના
બદન ઉપરથી પડી ગયો, અને તેની સુદ્ધ સફેદ સાડીમાં એક
પવીત્ર દેવી જેવી દેખાતી, પહેલેનીજ સુદર મીઠી હેતવતી,
એકવીં અટુની નાની નાદાન આલા પોતેજ હતી. તેજ સાચી
પણ કાચી આણુ જેને તેણી છેતરી હતી તે અજબખીમાં એક
પગ તેની તરફ નોંઘ રહ્યો.

ભય કર રીતે જોતા બીહક લાગે તેમ તે પાણી ઉપર અને ઉપર ચઢતુ હવુ, અને તે મોટી મજબૂર સ્ટીમર દરેક મીનીટે ડોલા ખાતી હતી

“સોહરાય,” તેણીએ કહ્યુ “હું મો વીલાયત જતી’તી ! પેલા દુઆશવાળા સ્ટીમર ઉપર હતાની તે લોકની સાથે હું જતીતી બીચારા ભલા માણસો ઉતા મોહરાય ! એ લોક ખુદા કરે ને બચી જાય ! પહેલે દહાડે હું જ્યારે બોર્ડ’પર આવી ત્યારેજ મેં તેા તમોને જોઇ લીધા હતા તમારો નાનો દીકરો મારી પાસે દોડી આવ્યો હતો અને મેં એને મારા હાથોમા પકડી રાખ્યોતો ”

“ઓ, જો ફક્ત તેજ વખતે હું જાણી શક્યો હતે કે તે વુજ હતી ! ઓ, આલા ! મેં તારે માટે કેટલી વખત વીચાર કીધોછ, વુને કેટલી યાદ હીધીછ, અને વુને જે રીતે દુખી કરી મેં વુને હેરાન કરી તે માટે હું નજોજ પરતાવો છેઉ પણ મને કહે છોકરી, આપણા છુટા પડ્યા પછી તે શું કયું ?”

“કાષ્ઠજ નહી ” તેણીએ ઘણાજ ધીમા સાદે જવાબ કર્યો, “મારી ગેર હાપણુ લરી જુલ માટે, મારા પાપ માટે, મારી નાદાની માટે, અને છેવટે મારા બોલાપણુ અને બેવ-કુશાઇ માટે પરતાવો કર્યા કીધો !”

“પણ વુ અહી કેમ છે આજા ?” તેણે મલરાઇને એકદમ કહ્યુ “તારે તેા બધી બાનુઓ સાથે મોટામા ચાલી જવુ હવુ ? ચાલ હજુની આવ વુને— —”

“નહી” તેણીએ કહ્યું “હું અહીં રહી તમોને મદદ કરવાની છેઉ મરવા માટે મદદ કરવાની છેઉ”

“આલા !—આલા ! !—”

“હા” તે સેવટ સુધી સાચી બહાદુર મીઠી પણ ગરીબ બોલી અને કાચી છોકરીએ જવાબ કર્યો “હા સોહરાબ ! તમોને યાદ છે ? મેં એકવાર કહ્યું હતું કે આપણે બંને સાથેજ મરીશું અને આપણે તેમજ કરશું વહાલા સોરાબ, તમારા અને મારા જેવીએ દુન્યામાં જીવવું નકામું છે જેમ બંને તેમ આપણા જેવા આદમીઓએ તો દુન્યાથી દુર થવુંજ બેહતર છે, તમારી બધરી ખરેખર ભલી છે, સોહરાબ ! પણ હું જોઉં છું કે તેનેથી કાંઈ કમ દુખ ખમ્યું નથી તેથી સુખી દેખાતી નથીજ”

એકજ સેકન્ડ પછી પાછો તેણીનો સાદ નીકળ્યો

“સોહરાબ તમે એકલા આ ગળવર દરીઆનાં પાણીમાં ધસડાઈ જાઓ તે ખ્યાલજ હું ખમી શકું નહીં. તેમજ એકબી બદગી વગર આ દુન્યામાંથી તમે વાસો ઉઠાવી તમારા પેદા કરનાર સામે જાઓ એ ઠીક નહીં એમ વિચારી હું અહીં તમારી પાસે થોભી ગયું, હવે તો ખુદાજ આપણને મદદ કરે”

“ઓ આલા” તેણે રડમસ અવાજે પોકાર્યું. “જો ફક્ત હું તુને ખચાવી શકતો હોઉં ! જો પાણી આપણી ઉપર આવેછું ! અને આખી રીપમા આપણા બે સીવાય કોઈ

કાળુ કુતરૂં જીવાતુ નથી, કેપટનની બીચારો અદર ગીચો ।
એકજ મોજી વધારે અને આપણો અત આવી જશે ”

તેણીને મોહતની જરાબી ડર હતી નહીં આસપાસનો
દેખાવ ધણેજ લાયકર નજરે આવતો હતો, તેઓ ફક્ત
આસમાન ઉપર, અને નીચે જ્યુ પાણી કે જેમા હવે તેઓ
ધસડાવા માડ્યા હતા, તેની વચ્ચે, ફક્ત ચંદ્રની રોશનીમા
ધણેજ ડરામણા દેખાવ વચ્ચે એકલા હતાં, છતાં આલા
જરાબી ડરી નહીં । પેલી તરફ સોહરાએ તેણીના બચાવ માટે
ફાકટ આસપાસ નજર કરી ।

“ તમે મારે માટે ના એમ મજરાટ કરો, વાહાલા સોહ-
રાબ ” તેણીએ કહ્યું “ ફક્ત ખુદા આપણને હવે મદદ કરશે
એ સોહરાબ—ચાલો, બહાદુરીથી આપણે સાથેજ મોહતને
મળીએ લાવો મને તમારા હાથો આપો ”

તેણીએ તે હાથો જોરથી પોતાના હાથમા ધયા અને
એક પળ તે ઉપર પોતાનું માથું નમાવ્યું

“ હવે મારા વાહાલા સોરાબ, બદગી કરો તમારી
આમલી પાપી, નહારી જીદગી માટે ખુદા પાસે તોજેશ કરો
માફ માગો અને બદગી કરો. એમ કર્યા વગર તમારે મરવું
જોઈતું નથી ”

એક નાહાના બાળકની માફક તાબેદારીથી તેને એક
સાદી ટુકડી ખરા દીલના પરતાવાની બદગી કરી લીધી તેનું
દીલ અને હોઠો ખરા દુખથીજ ધરજતા હતા સત્ત્વ તે હવે
એક આપના પેરે ખુદનું જોઈ શકતો હતો

“ઓ બાલા, જે ફક્ત હું મારી બધી નાદાની, જવા-
નીની લુલો, અને તું ને કરેલો ગેરખ-સાફ હમણાં મરીને ઘોષ
નાખી શકતો હોઉ તો એવા દશ મોહતે મર ” તેણે દુબથી
કહ્યું “તું તે મને માફ કરેછ અરની ?”

“મે તો તમોને ઘણો વખત થયો માફ કીધાછ,
સોહરાજ,” તેણીએ નરમાશથી, હેનથી કહ્યું “જુઓ મોહત
હવે છેકજ આપણી સામે ડોળા ધુરફી રહ્યું છા” અને હવે
મહારાટ નાચારી, અને નાતાકાતને સખએ તેણીનું માથું તેના
ખભાં ઉપર પડી ગયું

સોહરાએ આસપાસ જોઇ મદદની યુમ પાડી પણ
ઓ—નેજ પળે એક બીજો જમરદસ્ત આંચકો તે બાકી
રહેલી સ્ટીમરને ધરૂળવી ચુક્યો અને તે લશ્કરી બચ્ચો તે
બહાદુર હીમતવાન જોરાવર જોધેા, જે લડાઇના મેદાનમા
તોપ અને બોમ જોળાઓથી વટીક નહીં ડરેલો તે હાલ
આલાનો આવો કમનસીબ ફેજ જોઇ ખરા દીલથી ધરૂળ્યો
તેણે આસપાસ જોયું, અને મોટેથી યુમ પાડી “જો આ
બાનુને કોઇ બચાવશે તેને હું દશ હજાર રૂપીઆ પનામમા
આપશ ” પણ તેને જે જવાબ મલ્યો તે ઉછળતા દરીઆના
અવાજ કરતાં પાણીના ડરામણા પડ્યાજ હતા

આખરે કાંઇજ નહીં વળવાથી તે કોઇ ખાતર નહીં
પણ આ બહાલી છોકરી ખાતર જીવપર આવી ગયો હતો.
તેણે તેણીને કમરમાથી મજબુત પકડી અને પછી ડેકની
‘કે લગોલગ ગયો પગી “યા ખુદા” બોલી એકદમ પોતાનાં
નાભુક બોળ સમેત લગભગ ૬૦ ફીટની ઉંચાઇએથી નીચે

ઉછાળા મારતા શીશુ શીશુ થતા તુફાની મોજાઓમાં
નખાવી દીધું

પડવા સમેત મોહરાખ તથા આલા દરીઆના પાણીમા
ગરક થઇ ગયાં પણુ અડધી મીનીટમાં જ્યારે તેઓ ઉપર
પાછા આવ્યા ત્યારે સોહરાબનો ઓસ્તવાર હાથ હજી આલાની
કમ્મગ આસપાસ વીટાળેલોજ હતો. તે એક અથગ તર
નાર હતો

તેજ ધડીએ કોઇ મજબુત હાથોએ આ જગાન જોડાને
એક લાઇફ બોટમા ઉચડી લીધા

જેઉ જીવે એક ડરામણા મોહતમાથી જીવ સટાસટ
બચી ગયાં હતાં । પણુ જેઉ આ ધડી બોટમા બીલકુલ
બેહોશ થઇને મરણુતોલ પડેલા હતાં ।

વચિનાર ! યાદ રાખ-યાદ રાખ ! સાચી મોહબત કદી
આમ સેહેલાઇથી મરતી નથી તેની ઉપર પરવરદેમારના
આશીષ હોય છે ।

*

*

*

જ્યારે “એમપ્રેસ ઓફ ઓટીની”ની કુબી જવાની વાત
જાહેર થઇ ત્યારે સર્વથી વધારે ઇતેજાર થનાર અને હર્ષથી
મડો બનનાર ડો. શીરોઝ દાવર હતો બચી ગએલાંની ટીપ
માં જ્યારે તેણે આલાંતુ નામ જોયું ત્યારે તેની શુકરગુજરી
અને સાચ્યાં જીમરની ખુશાલીનો પારજ રહ્યો નહી તેણે
આલાપર મુખારકબાદીનો અરજટ તાર મોકલ્યો-અને તેમાં
તેણીને હઝારો હઝાર દુવાઓ દીધી, લક્ષા પીલુઆઇમી ધણુંજ

પ્રુશી થયા સુદર મીડી-આલા તેમનેથી કાઠ ખુદરતી રીતેજ
ધણી ગમી ગઇ હતી તેમજ જ્યારે મીસીસ બોમ ધરાની,
અને બલો સરદાર નોશીરવાન એ વાતથી વાકેફ થયો ત્યારે
તેમનોથી સુખનો પાર નહી હતો

*

*

*

પોતાની બહેસ્તનલીન ધણીયાણીના મરણની દરેક ક્રીયા
કરાવીને સોરાબ તો રડીમરની ત્રાજીડી પછી તણ મહીનામાજ
અચ્ચુચ અમેરીના જવા ઉપડી ગયો હતો મરનાર નરગેશના
ધરડા માતા હજી જીવતા હતા. પોતાની જવાન બેટીના મોઢ
તનો તેવણને ધડપણુમા સખ્ત ફટકો લાગ્યો પણ મન મોટું
કરી, તેના અચ્ચા કેકી અને નવાઝને સોરાબની ઝેરહાજરીમાં
સ બાળવા ખાતર તેવણ ત્યાર પછીથી “અમનશાહ હોલ”માં
આવી વસ્યા હતાં

‘એમપ્રેસ ઓફ બ્રીટાની’ની બયાનક ત્રેજીડીથી દેશ
પ્રદેશને અજાયબી અને દલગીરીના આચકા લાગ્યા હતા
છાપાછાપીનુ તો પુછવુજ શુ ? હજારો કાજગરા જીવો આ
હોનાગનને સખ્ત અકાળ મહોતે મુવા તેથી સારી ખલક
માહેતમ પોશીમા ગોયા મરક થઇ હતી

કુખી ગયલા પાસીનજરોનુ લાંબુ ગમખાર લીસ્ટ બાહેર
પડ્યુ ત્યારે હઝારો આખ્યો આનુશી ધરેધર બીઝાઇ મઇ
હતી કુખી ગયજાઓમા કમનસીમ દુમાશ કુટુંબ પણ હતું.

બાનુ નરગેઝ સોરાબ અમનચાહને બચાવી લેવામા આવ્યા હતા પણ તેવણુ હોસ્પીટલમા જતાજ પોતાની નબળી દેહને સમખે ન્યુમોન્યાનો ભોગ થઇ પડી એકજ દીવસની બેલાન માદગી પછી ગુજર પામ્યા હતા

બચી ગયલા ઉતાડ્ઓમા કેપટન સોહરાય અમનચાહ અને તેમનો બેટો કેઅશરૂ તથા નાહની બેટી નવાઝ અને મીસ આલામાય આટના નામે પણ હતા ! લીસ્ટ માહેલા ખીજ સેકડો નામે સાથે આપણને કામ નથી

અને આલા ?-આપણી ઝરીબ નાની આલા ?-તેણે પોતાના છેલ્લા હેબતનાક અનુભવમાથી જરા રતી પણ તટાર થતાંજ પાધરી મધરાસ પોતાના મુરખી તોલના માનવત ખેરખાહ ડા૦ શીરાઝ દાવરની આસ્પીટલમા એક નર્સ તરીકે પોતાનુ પવીત્ર મીશન બજાવવા ગઇ હતી અને—।

પ્રકરણ ૫૪ સુ.

— ૦ —

શાંતી ! શાંતી ! !—સુખી સેવટ.

તે સીંહા બનાવને બરાબર હડી વરસ આજે વીતી ગયા છે । એક ડરામણા બલમ સીતમગાર ખવાયની માફક સ્ટી-મર “એમપ્રેસ ઓફ થીટનીની ત્રાસ દાયક ત્રેજેડી હળવે હળવે લોકોના મનપરથી ભુસરાવા લાગી છે ।

આજે છેલ્લા હડી વરસો થયાં ૩૦ શીરોઝ દાવરની આરપીટલની વડી પેત્રન તરીકે આલા પોતાની એકાત ઝડગી ગુબરતી રહેલી છે ૩૦ દાવરે તેણીનાં વડીલ ભાઇનીજ જગ્યા રાખી છે આ પ્યારી પોતાની બહેનની સમતમા તેને જીવ નથીત છે આલાના ખુશસુરત ચેહરા ઉપર પાછી નુરાની આવી છે તેણી પોતાનું જીવર ખોલીને તમામ પોતાની આગલી પાછલી હકીકત-કેપટન સોહરાજ વીશેની તમામ ઝાહણી-આ બલા વાહલા શીરોઝભાઇના દીલમોજ કાનોમા રેડી ચુકી છે

*

*

*

તે એક ખરેજ ઠડકવાળી ખુશનુમા સાજ હતી । ૩૦ દાવર કામસર મુબઇ મચલો હતો હોરપીટલના કમપાઉન્ડની નાનો ‘ફરનરી’મા આજે આલા એખની બેડી બેડી પોતાના એલારપેલાર તરગોમા મચચુલ હતી કાઇ અજબ જોશ સાથે આજે તેણીના નીચારો એક ચોકકસ દીશાએજ દોડ્યા કરતા

હતા તે ખ્યાલો ખ ખેરી નાખવા તેણીએ ત્રણોખી કસદ કર્યો—પણ ફેકટ !

સોહરાય ! મોહરાય ! એ તે વાહાલાની યાદ આજે કાંઈ નહીં સમજ પડે એવી ચીવટાંપથી તેણીનાં મગજે ધાંધ આળ્યા કરતી રહી હતી ! તે ક્યા હશે ? શું કરતો હશે ? કેમ હશે ? તે તેણીને બુદ્ધાંતરે જરા યાદગી કરતો હશે કે નહીં ?”

પણ બાહેરથી તેટલા કોઈનાં પગલા તેણી તરફ આવતા સંભળાયાં તે દેખાઈતા કોઈ પુરૂંશનાજ પગલા હતાં ડાં શીરોઝખ પાછો મુળપથી ફરેલો હોવો જોઈએ આ વહાલા ભાઈને પાછી મળવાની ખુશાચીમા તેણીથી જરા હસાઈ જવાયુ પણ—એ ખુદા ! !

ખીજી મીનીટે એક જખરી ધુમ સમેત આલા છલામ મારીને ઢીંગી !—એક હેન્ડસમ ઉચો જવાન હળવેથી ફરનરી અંદર ચાલી આવી હરતે મહોડે તેણીની સામે ઉભો હતો !

“ સોહરાય ! ”

હા ! તે કેપટન સોહરાય બહમનશા હતો ! તે ધણી સાબુત કદમે આગળ આવ્યો અને આલાના બે ધરજતા હડા ગરફ સરખા હાથે પોતાના હાથમા લીધા—

“ આલા ! મારી પોતાની આલા ! તુને હું ‘બમનશાહ હાલ’મા ઘણ જવા આપ્યોજ, મારો કેરી તુને—મોલાવ મોલાવ

કરેછ ! તેની મગ્ગા તરીકે તુને મારી સાથે તમ જવાને
સાર મે ડોં દાવરની રમ્મ મેળવીછ ! તુ માદારી સાથે
આવજે ? મને માફ કરશે ?”

આલાર્થી ગડ-ગડ-ગડ રડી પડાયુ સોરાખનો અવાજ
ધુજતો હતો આલાર્ના દડા હાથે પકડેલા તેના ખવડી પળ
ઓખી થરથર ધુજતા હતા—તેજ પળઓ કે જે જોરેમ દ
ખડુકે પકડતા કદીખી ધુજયા હતા નહીં !

“મારી મીઠી આલા !” તેણે દયાપલા સાદે પાછુ
કહયુ, “ભોલ મને જવાખ દે”

“આલા ! ગમ ગુજરી બસ માફ કર ! કલકતે જતાજ
આપણે નવેસરથી આશીરવાદ સરાવી ખુદાની નજરમા ખરે-
ખરજ હકદાર ધણી ધણીઆણી થઈશુ. તારા વગર મારેથી
દવે જીવી શકાતુ નથી મારી આલા, બસ મને કમ જવાખ
આપવાની જરૂર નથી. હુ તારા દીલની લાગણી સમજુ છ ચાલ-
—અદર ચાલ ! લલા ડોં શીરોઝ આપણી ત્યાં વાર
જુવેછ ! એવજુને મધુ ખખઝ છે—ખરેખર એ ખરેજ
લયો માણસ છે આલા”

અને તેઓ ત્યાર પછી લલા ડોં દાવરનાં કનસદ્દીંગ
રમ તરફ ગયા

‘ખીજી એક વરસ ગમડી ગયું છે ।’

ખલાસ !-શાંતી ! શાંતી ! । કેપટન સોહરાય અમનચાહ અને તેની મોહરદાર આલા આજે પોતાના રોશન ચેરાગ બેટા કેડી નાહાની નવાજ અને નાહાની તથા મહીનાની ગુલાબની કળી જેવી સુદર બેટી શેહરા સાથે સુખી છે

તેઓ સુખી હતા । વાચનાર ખુદાને ધરથી સધાયલુ આ બેડુ બહે એકમેક માટેજ પેદા થયું હતું, તો પછી કાણની મકદુર કે તેમને વીખુટાં પાડી શકે । પોતાના બાળકો સાથે હવે પરમ સુખ સતોસમા તેઓ જીવતા હતા

પણ એક બનાવ અહીં લખવા માહારે ચુકવું જોઈએ નહીં પેલો બલો સરદાર નોશીરવાન જેને ઇટલીમાં આવ્યાને બચાવાનું પુનઃ કયું હતું, તેનાજ જેવી એક બલો સાચી ડાહી અને સુદર છોકરી મેળની પરણી તેની નેકા અને લલાઇ પ્રમાણે તે સુખીજ થયો તેનો પેલો સદાનો સાથી અને સગો જમશેદ તો હજી પણ તેની સાથેજ વસે છે અને સરદાર નોશીરવાન દીવેચાને દુન્યામાં મરેથી સારો માણસ ગણે છે

હવે કહેવાનું કાંઈ બાકી નથી આ વાતોમાં ભાગ લેનારા દરેક પાત્રોએ પોતપોતાનો ભાગ ભજવ્યો છે પરવર-દેગાર । કાંઈ ઉપરનો મમે એવું દુખ અને સકટ પડે તો

પણ હમેશા સાચી મોહબત ઉપર તો તમારા એવાજ
આશીશ ઉતારજો !

જો મારી આ મોટી વારતાથી વાચક વર્ગને સેહજબી
મળતું કે ચાનકે આપી શકી હોય, તો તેથી મારી મહેન-
તનો પુરેપુરો બદલો વળી રહેલો સમજીશ — ખુદા હાફેઝ

લા. કુવાગીર બહેન,

ઝીણી એરચરશા વકીલ.

(અમદાવાદ)

